

Izvajalec Ljubljanski urbanistični zavod d.d.
Verovškova 64, Ljubljana

Naročnik Občina Vrhnika

Št. naloge: 5803

STRATEGIJA RAZVOJA OBČINE VRHNIKA ZA OBDOBJE 2006-2020

Predlog strategije

September 2006

PROJEKTNA SKUPINA

dr. Marjan Rihar, župan
Marijan Prijatelj, vodja projekta s strani naročnika
Karla Jankovič, vodja projekta s strani izvajalca

GOSPODARSTVO

Maja Dremelj, vodja delovne skupine Občine Vrhnika
Primož Pesar, univ.dipl.eoc, s.p.

TURIZEM

Maja Dremelj, vodja delovne skupine Občine Vrhnika
Karla Jankovič, univ.dipl.inž.kraj.arh, LUZ d.d.

KMETIJSTVO

Marko Čepon, vodja delovne skupine Občine Vrhnika
Karla Jankovič, univ.dipl.inž.kraj.arh, LUZ d.d.

DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Erika Červek, vodja delovne skupine Občine Vrhnika
Mery Lončar, univ.dipl.inž. arh, LUZ d.d.

PROMETNA INFRASTRUKTURA

Andrej Treven, vodja skupine Občine Vrhnika
Tomaž Blaž, univ.dipl.inž.grad, LUZ d.d.

KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Andrej Treven, vodja skupine Občine Vrhnika
Marko Fatur, univ.dipl.inž.grad, LUZ d.d.

OKOLJE

Stojan Jakin, vodja skupine Občine Vrhnika
Karla Jankovič, univ.dipl.inž.kraj.arh, LUZ d.d.

SODELAVCI IZVAJALCA

Barbara Babič, štud. geogr.
Tina Verbič, univ.dipl.inž.kraj.arh, LUZ d.d.

Odgovorni predstavnik projektivnega podjetja:

Tadej Pfajfar, univ.dipl.inž.geod.

Ljubljana, september 2006

VSEBINA

POVZETEK

1 UVOD

- 1.1 Namen in cilji strategije razvoja občine Vrhnika 1
- 1.2 Postopek dela 2

2 OCENA STANJA 4

- 2.1 Splošni podatki 4
- 2.2 Lega in položaj v Ljubljanski urbani regiji 5
- 2.3 Naravnogeografske značilnosti 8
- 2.4 Demografske značilnosti in poselitev 9
- 2.5 Zaposlovanje in izobrazbena struktura 12
- 2.6 Gospodarske razmere 15
- 2.7 Turizem 21
- 2.8 Kmetijstvo 23
- 2.9 Družbene dejavnosti 35
- 2.10 Prometna infrastruktura 46
- 2.11 Komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura 50
- 2.12 Okolje 58

3 USMERITVE IN CILJI 60

- 3.1 SWOT analiza 60
- 3.2 Vizija občine 75
- 3.3 Cilji razvoja občine 76
 - 3.3.1 *Temeljni cilji* 76
 - 3.3.2 *Cilji po področjih* 81
- 3.4 Prioritete 84

4 RAZVOJNA STRATEGIJA OBČINE 85

- 4.1 Strateška prioriteta: Razvoj gospodarstva, turizma in kmetijstva 86
- 4.2 Strateška prioriteta: Varstvo okolja, urejanje komunalne, energetske, telekomunikacijske in prometne infrastrukture 107
- 4.3 Strateška prioriteta: Razvoj družbenih dejavnosti 127
- 4.4 Strateška prioriteta: Vrhnika – medobčinsko središče 136
- 4.5 Strateška prioriteta: Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju 138

5 ZAKLJUČEK	139
5.1 Preveritev skladnosti občinskih programov z državnimi in regionalnimi izhodišči	139
5.2 Aktivnosti za izvajanje strategije	155
6 VIRI IN LITERATURA	157
7 PRILOGE	
7.1 Analiza in stanje za področje gospodarstva	161
7.2 Analiza in stanje za področje turizma	180
7.3 Analiza in stanje za področje kmetijstva	192
7.4 Analiza in stanje za področje družbenih dejavnosti	226
7.5 Analiza in stanje za področje prometa	244
7.6 Analiza in stanje za področje komunalne, energetske in telekomunikacijske infrastrukture	252
7.7 Analiza in stanje za področje okolja	272
7.8 SWOT analiza	294
7.9 Možni javni finančni viri za izvajanje strategije	324
7.10 Kazalniki za spremljanje izvajanje Strategije	336

POVZETEK

Strategija razvoja občine Vrhnika (v nadaljnjem besedilu: Strategija) je dokument, ki opredeljuje občinsko razvojno vizijo do leta 2020 in načrt za njeno uresničitev. Osnovni namen Strategije je povečanje blaginje prebivalcev občine Vrhnika. Strategija se ne osredotoča samo na gospodarska vprašanja, temveč temelji na uravnoteženi celoti gospodarske, socialne in okoljske komponente. Glede na to Strategija enakovredno obravnava vsa tri področja, v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Cilj Strategije je na enem mestu zbrati in s konsenzom opredeliti izhodišča za trajnostni razvoj občine, cilje in smeri razvoja v prihodnosti.

Osnutek dokumenta je pripravljen na osnovi sodelovanja Občine in izvajalca ter vključevanja širše javnosti. Javnost je bila o aktivnostih obveščena preko lokalnih medijev in na spletni strani občine. Izvedene so bile javne predstavitve in delavnice, na katerih so bile podane pripombe, predlogi in pobude za vsebine Strategije. Obravnave so bile organizirane na različnih nivojih, z različnimi interesnimi skupinami. V fazi analitičnega dela je bila izvedena SWOT analiza. Pred izdelavo osnutka Strategije je Občinski svet marca 2006 obravnaval in sprejel Vizijo in temeljne cilje nadaljnjega razvoja občine.

Strategija občine Vrhnika temelji na usmeritvah države, zapisanih v strategijah in programih za posamezna področja in je skladna s Strategijo razvoja Slovenije in Strategijo prostorskega razvoja Slovenije ter z Regionalnim razvojnim programom Ljubljanske urbane regije.

Gradivo je strukturirano v pet osnovnih sklopov:

- V uvodnem delu je opisan namen Strategije, okvirna izhodišča in postopek dela.
- V oceni stanja so po področjih (gospodarstvo, turizem, družbene dejavnosti, prometna infrastruktura, komunalna infrastruktura, kmetijstvo in okolje) povzete ključne ugotovitve o stanju in trendih v občini Vrhnika in, kjer je smiselno, v primerjavi z Ljubljansko urbano regijo in Slovenijo.
- Sledijo usmeritve in cilji. Prvi del tega poglavja je SWOT analiza, sledijo usmeritve in cilji, ki so strukturirani od vizije občine do področnih ciljev. Poglavje se zaključuje z navedbo prioritet.
- Osrednji del je razvojna strategija, ki je pripravljena za pet strateških prioritet
 - 1) Razvoj gospodarstva, turizma in kmetijstva
 - 2) Varstvo okolja, urejanje komunalne, energetske, telekomunikacijske in prometne infrastrukture
 - 3) Razvoj družbenih dejavnosti
 - 4) Vrhnika – medobčinsko središče
 - 5) Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju.

Strategija navaja programe, ukrepe in projekte, s katerimi se bo občina približevala zastavljenim ciljem, kazalce merjenja ciljev in udeležence.

- V zaključnem delu je povzeta skladnost Strategije občine Vrhnika s strateškimi izhodišči države ter usmeritve za izvajanje Strategije.

PREGLED NAJPOMEMBNEJŠIH VSEBIN STRATEGIJE

Vizija, temeljni cilji in strateški cilji po področjih

Občina Vrhnika želi postati medobčinsko središče, ki zagotavlja kakovostno življenje vsem svojim prebivalcem in je odprta za medobčinsko sodelovanje. Občina želi postati poznana po spoštljivem odnosu do naravne in kulturne dediščine ter prevzema pobudo pri skupnem razvoju in varstvu Ljubljanskega barja. Občina Vrhnika z umirjenim razvojem sledi načelom trajnostnega razvoja, vključno z uspešnim in vitalnim gospodarstvom, turizmom in kmetijstvom, ki ohranja kakovosti prostora in okolja in z zmerno rastjo števila prebivalcev, ki se priseljujejo zaradi prepoznane kvalitete bivanja.

Temeljni cilji nadaljnega razvoja občine Vrhnika so:

- 1 Vrhnika – medobčinsko središče
- 2 Umirjen razvoj
- 3 Kvaliteten prostor in bivanje
- 4 Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju

Ugotovljeni problemi, priložnosti, vizija občine in temeljni cilji so osnova za opredelitev naslednjih strateških ciljev in usmeritev v prihodnosti:

Gospodarstvo

- Zagotoviti hitrejšo rast bruto domačega proizvoda v občini Vrhnika;
- Spodbuditi razvoj kvalitetnih človeških virov;
- Razviti fizično infrastrukturo in podjetniško podporno okolje;
- Okrepiti vlogo občine Vrhnike kot podjetniškega centra v regiji;
- Kulturo življenja na Vrhniki razviti do družbe znanja;
- Ustvarjati nova delovna mesta za zaposlitev visoko izobraženega kadra;
- Razviti pogoje za uvajanje novih oblik dela (delo na domu, delo na daljavo), širitev podjetništva na mlade in ženske (se mi zdi bolje kot mladinsko podjetništvo)

Turizem

- Povečati turistični obisk in prihodke iz turizma;
- Izboljšati trženje, promocijo in povezanost turistične ponudbe ter oblikovanje celovite turistične ponudbe
- Izboljšati turistično infrastrukturo in kakovost ponudbe;
- Urejati mesto Vrhnika in podeželje tako, da bo privlačno za razvoj turizma;
- Razvijati izletniški turizem, ki temelji na povezanosti zgodovinskih, kulturnih in naravnih entitet, z upoštevanjem ranljivosti okolja;
- Razvijati nove in dopolnilne možnosti za turistično ponudbo;
- Okrepiti vlogo javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika« pri razvoju turistične dejavnosti;

Kmetijstvo in razvoj podeželja

- Ohranjati in razvijati kmetijsko proizvodnjo, s pospeševanjem tistih kultur in dejavnosti v kmetijstvu, ki so primerne glede na naravne danosti in pričakovane klimatske spremembe ;
- Povečati konkurenčnost kmetijstva in zagotavljati primeren dohodek za kmetije;
- Doseči čimbolj okolju prijazno kmetovanje;
- Ohranjati poseljenost podeželja in vzdrževati kulturno krajino;
- Razvijati podeželje kot privlačen prostor za razvoj turizma, vključno z razvojem dopolnilnih dejavnosti na kmetijah v povezavi s turizmom;

- Povečati vedenje kmetov in drugih občanov o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnost;

Družbene dejavnosti

- Izboljšati pogoje za kakovostni razvoj predšolskih in šolskih otrok;
- Omogočiti srednješolsko izobraževanje na območju občine;
- Izboljšati kakovost življenja mladine;
- Zvišati izobrazbeno raven občanov in povečati njihovo zaposljivost;
- Povečati ozaveščenost občanov o zdravem življenju in zdravem okolju;
- Povečati kakovost in dostopnost zdravstvenih in socialnih storitev.
- Povečati dostopnost kulturnih dobrin in izboljšati pogoje za delovanje kulturnih dejavnosti;
- Izboljšati kulturno prepoznavnost mesta in občine Vrhnika;
- Vključiti športno infrastrukturo v razvoj turizma in promocijo občine;
- Okrepiti vlogo javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika« pri razvoju kulturne in športne dejavnosti;

Prometna infrastruktura

- Izboljšati navezovanja na avtocesto;
- Zgraditi severno obvoznico;
- Izboljšati regionalne in lokalne ceste ter javne poti;
- Zagotavljati zadostne kapacitete za mirujoči promet;
- Povečati uporabo javnih prevoznih sredstev;
- Urediti omrežja peš poti in kolesarskih poti;

Komunalna infrastruktura

- Zaščita vodnih virov;
- Kakovostna, stalna in racionalna komunalna, energetska in telekomunikacijska oskrba
- Ureditev odvajanja in čiščenja odpadne vode;
- Regijsko povezovanje na področju ravnanja z odpadki in oskrbe s pitno vodo;
- Razširitev plinovodnega omrežja;
- Učinkovita raba energije;

Okolje

- Povečati osveščenost občanov o pomenu varstva okolja;
- Izvajati preventivno varstvo okolja preko sistema prostorskega načrtovanja;
- Trajnostno gospodariti z naravnimi viri;
- Zmanjšati degradacije okolja;
- Vzpostaviti sistem občinskega okoljskega monitoringa.

Prioritete

- utrditev in nadgradnja vloge Vrhnike kot medobčinskega središča,
- srednja šola na Vrhniki,
- zagotavljanje kvalitetnega prostora in bivanja v mestu Vrhnika in na podeželju,
- odpiranje novih delovnih mest, s posebnim poudarkom na ustvarjanju pogojev za zaposlovanje visoko izobraženih kadrov,
- razvoj podjetništva in ureditev konkurenčne proizvodno poslovne cone Sinja Gorica,
- priprava ustreznih operativnih razvojnih programov posameznih področij,
- izvajanje Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika,

- izdelava Strategije razvoja turizma občine Vrhnika,
- ureditev regijskega odlagališča odpadkov in centra za predelavo odpadkov,
- velika angažiranost pri pridobivanju zunanjih virov financiranja občinskih razvojnih programov in projektov,
- vključevanje v širše povezave s ciljem hitrejše realizacije razvojnih projektov in razpoznavnosti občine v regionalnem okolju,
- gradnja severne obvoznice in izboljšanje priključevanja na avtocesto.

Programi, ukrepi in projekti / aktivnosti za zagotavljanje strateških priorit

1 Strateška prioriteta: Razvoj gospodarstva, turizma in kmetijstva

Gospodarstvo
Program: <i>Pospeševanje razvoja podjetništva</i>
Ukrep 1: Promocija podjetništva, spodbujanje inovativnosti in razvoj podjetniške kulture
Ukrep 2: Širitev podjetništva na mlade in ženske
Ukrep 3: Antibirokratski programi in večja dostopnost do poslovnih lokacij
Ukrep 4: Internetizacija podjetništva
Program: <i>Razvoj podporne infrastrukture</i>
Ukrep 1: Povečanje konkurenčnosti tekstilne industrije z uvajanjem tehnološko bolj zahtevnih programov in pospeševanjem vlaganj v ne opredmetena sredstva
Ukrep 2: Povezovanje predelovalnih dejavnosti na področju razvoja in trženja
Ukrep 3: Prestrukturiranje malih in srednjih podjetij z novimi investicijami
Ukrep 4: Pridobivanje subvencij za sofinanciranje programov prestrukturiranja in sklepanje strateških partnerstev s tujimi investitorji
Ukrep 5: Podporno okolje za razvoj podjetništva- razvojno raziskovalni center za podjetja in lokalni podjetniški inkubator
Turizem
Program: <i>Razvoj turističnih programov in infrastrukture</i>
Ukrep 1: Povezovanje turistične ponudbe in ponudnikov
Ukrep 2: Trženje in promocija turistične ponudbe
Ukrep 3: Razvoj turistične ponudbe in infrastrukture
Ukrep 4: Strategija razvoja turizma občine Vrhnika
Kmetijstvo
Program: <i>Razvoj strukture kmetijske pridelave ter razvoj proizvodov, proizvodnje in storitev na kmetijah</i>
Ukrep 1: Izobraževanje o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti
Ukrep 2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva
Ukrep 3: Razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah
Ukrep 4: Spodbujanje gozdarstva in preprečevanje zaraščanja hribovskih območij
Program: <i>Razvoj okolju prijaznega kmetovanja</i>
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje okolju prijaznega kmetovanja
Program: <i>Skladen razvoj podeželja</i>
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje skladnega razvoja podeželja

2 Strateška prioriteta: Varstvo okolja, urejanje komunalne, energetske, telekomunikacijske in prometne infrastrukture

Okolje
Program: <i>Varstvo okolja</i>
Ukrep 1: Izobraževanje in boljša informiranost na področju varstva okolja
Ukrep 2: Izvajanje preventivnih ukrepov varstvo okolja
Ukrep 3: Varstvo in vzdržni razvoj območij posebnega pomena za ohranjanje narave (Barje, Kras) in sanacija degradiranih območij
Komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura
Program: <i>Zaščita vodnih virov</i>
Ukrep 1: Varstvo vodnih virov
Ukrep 2: Sodelovanje z občino Borovnica na področju zaščite vodnih virov
Ukrep 3: Aktiviranje vodnih virov kot rezerve za napajanje centralnega vodovodnega sistema in raziskave dodatnih vodnih virov
Ukrep 4: Sodelovanje pri projektu celostnega upravljanja z vodami v celotnem porečju Ljubljance
Program: <i>Kakovostna, stalna in racionalna vodooskrba</i>
Ukrep 1: Zagotavljanje kakovostne in stalne vodooskrbe za vsa naselja
Ukrep 2: Sanacija obstoječega centralnega vodovodnega sistema
Ukrep 3: Vključevanje lokalnih vodovodov na centralni vodovodni sistem ali zagotovitev individualne oskrbe prek kvalificiranega oskrbnega sistema oz. upravljavca vodovodnega sistema kot javne službe v smislu racionalizacije vodooskrbnih sistemov
Ukrep 4: Povezava s sosednjimi vodooskrbnimi območji
Program: <i>Ureditev odvajanja in čiščenja odpadne vode</i>
Ukrep 1: Izvajanje Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika
Program: <i>Zagotavljanje podatkov o vodooskrbi in odpadnih vodah za potrebe katastra gospodarske javne infrastrukture</i>
Ukrep 1: Zagotovitev natančnih podatkov za kataster gospodarske javne infrastrukture v smislu zagotavljanja ustreznih podatkov za upravljavca in vzdrževalca omrežja ter podatkov o prostoru na celotnem območju občine
Program: <i>Ustrezna in celovit sistem ravnanja z odpadki</i>
Ukrep 1: Zmanjševanje količin odpadkov na izvoru, povečanje motiviranosti in osveščenosti vseh povzročiteljev odpadkov
Program: <i>Urejanje problematike odpadkov na regijskem nivoju</i>
Ukrep 1: Ureditev regijskega odlagališča in centra za predelavo odpadkov
Program: <i>Zagotavljanje ustrezne elektroenergetske oskrbe</i>
Ukrep 1: Izboljšanje pokritosti in zanesljivosti oskrbe z električno energijo
Ukrep 2: Pokablitev srednje- in nizkonapetostnih vodov
Program: <i>Uporaba daljinskih oskrbnih sistemov in okoljsko sprejemljivejših energentov</i>
Ukrep 1: Razširitev plinovodnega omrežja
Ukrep 2: Prehod na okoljsko sprejemljivejše energente
Program: <i>Učinkovita raba energije</i>
Ukrep 1: Energetsko učinkovita občina – energetski koncept občine in regije
Program: <i>Zagotavljanje telekomunikacijskih storitev</i>

Ukrep 1: Zagotovitev sistema telekomunikacijskih povezav za vzpostavitev konkurenčnih TK storitev
Ukrep 2: Določitev okoljsko in prostorsko primernih lokacij za morebitne nove bazne postaje mobilne telefonije in telekomunikacijskih povezav
Promet
Program: <i>Razvoj prometne infrastrukture</i>
Ukrep 1: Izboljšava navezovanja na avtocesto
Ukrep 2: Gradnja severne obvoznice
Ukrep 3: Izboljšava regionalnih in lokalnih cest ter javnih poti
Ukrep 4: Izboljšanje javnega potniškega prometa
Ukrep 5: Povečanje kapacitet javnih parkirnih površin
Ukrep 6: Ureditev omrežja peš poti in kolesarskih poti

3 Strateška prioriteta: Razvoj družbenih dejavnosti

Družbena infrastruktura
Program: <i>Razvoj izobraževanja</i>
Ukrep 1: Izobraževanje in vzgoja predšolskih otrok
Ukrep 2: Izobraževanje in vzgoja šolajoče se mladine
Ukrep 3: Razvoj vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja
Program: <i>Izboljšanje zdravja občanov in socialne pomoči</i>
Ukrep 1: Razvoj varovanja zdravja
Ukrep 2: Razvoj programov in infrastrukture zdravstvenega in socialnega varstva
Program: <i>Razvoj kulture in umetnosti</i>
Ukrep 1: Razvoj infrastrukture za delovanje na področju kulture in umetnosti
Ukrep 2: Promocija kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine
Program: <i>Razvoj športa in rekreacije</i>
Ukrep 1: Razvoj športa in rekreacije

4 Strateška prioriteta: Vrhnika – medobčinsko središče

Vrhnika – medobčinsko središče
Program: <i>Vrhnika – medobčinsko središče</i>
Ukrep 1: Razvoj medobčinskega središča

5 Strateška prioriteta: Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju

Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju
Program: <i>Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju</i>
Ukrep 1: Ohranjanje identitete in aktivno delovanje v regionalnem okolju

Strateške prioritete imajo opredeljene razvojne programe in ukrepe. Glede na to, da gre za dolgoročno strategijo, so le ti opredeljeni dovolj široko, da je vanje možno vključiti različne projekte, preko katerih bodo doseženi razvojni cilji. Izvajanje ukrepov in projektov bo potekalo

različno dolgo, nekateri bodo začeti in dokončani v omejenem obdobju do leta 2020, nekateri ukrepi in projekti pa se bodo izvajali tekoče vsa leta.

Aktivnosti za izvajanje strategije

Strategija razvoja občine Vrhnika je naravnana dolgoročno. Za njeno izvajanje bo skrbela Občina, zato bo morala opredeliti institucionalni okvir, v katerem bo določila:

- organe izvajanja in nadzora ter njihove naloge,
- nosilce poročanja, način poročanja in vsebino poročil o izvajanju Strategije,
- način vključevanja javnosti.

Pri financiranju projektov občina računa tako na lastna sredstva kot na sofinanciranje projektov s strani države in na pridobivanje sredstev za projekte s strani Evropske unije. Zagotavljanje domačih in tujih virov sredstev je eden ključnih pogojev za uspešno izvajanje Strategije. Programi in ukrepi so zasnovani z upoštevanjem načel trajnostnega razvoja. Za pridobitev državnih in EU sredstev bo morala občina zagotoviti skrbno pripravo projektov (vsebinsko, pravno in finančno).

1 UVOD

1.1 Namen in cilji Strategije razvoja občine Vrhnika

Strategija razvoja občine Vrhnika (v nadaljnjem besedilu: Strategija) je dokument, ki opredeljuje občinsko razvojno vizijo do leta 2020 in vsebuje načrt za njeno uresničitev, s poudarkom na uresničevanju ciljev in strategij iz gospodarskega, družbenega in okoljskega vidika.

Osnovni cilj Strategije je povečanje blaginje prebivalcev občine Vrhnika. Blaginja poleg materialnih vključuje tudi nematerialne sestavine in temelji na uravnoteženi celoti gospodarske, socialne in okoljske komponente. Glede na to Strategija enakovredno obravnava vsa tri področja, v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Trajnostni razvoj omogoča zadovoljevanje potreb današnjih generacij, ne da bi omejeval možnosti prihodnjih pri zadovoljevanju njihovih potreb.

Namen Strategije je na enem mestu zbrati in s konsenzom opredeliti izhodišča za trajnostni razvoj občine, cilje in smeri razvoja v prihodnosti. Pri tem se upoštevajo želje prebivalcev občine Vrhnika, občinski sektorski projekti in programi ter strateški dokumenti na občinskem, medobčinskem in državnem nivoju. Občina Vrhnika že sodeluje pri strateških projektih skupnega pomena, kot so Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije, Razvojni projekt CRPOV na območju občin Borovnica, Brezovica, Dobrova – Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika (nov 2004), projekt ustanovitve Krajinskega parka Barje in drugi.

Razvoj občine temelji na lastnih potencialih in primerjalnih prednostih občine, ob upoštevanju posredovanih predlogov, pobud občanov, podjetnikov in drugih subjektov. Sprejetje Strategije do leta 2020 je pomemben, a ne končni cilj tega projekta. Strategija je dokument, ki zahteva stalne preveritve izvajanja ter dopolnitve in izboljševanja. »Načrtovanje prihodnosti je namreč odprt proces, strategije pa so samo del neprestanega iskanja najboljših rešitev družbenega razvoja,« je opredeljeno v Strategiji razvoja Slovenije (2005). Strategijo je torej potrebno nenehno preverjati, razvijati in dopolnjevati. Vizija in strategija celostnega gospodarskega, družbenega, okoljskega in prostorskega razvoja lokalne skupnosti je dinamični sistem, ki lahko pripomore k temu, da občina aktivneje oblikuje in vodi lastni razvoj.

Strategija je dolgoročni dokument, ki bo služil občinskemu svetu in županu za izdelavo in sprejem operativnega dela razvojnih programov in za vsakoletno proračunsko financiranje. Zakon o javnih financah (ZJF, Uradni list RS, št. 79/99, 124/00, 79/01, 30/02, 56/02) določa, da so sestavni del proračuna za posamezno leto finančni načrti za dvoletno obdobje in načrti razvojnih programov za štiriletno obdobje. Občina je dolžna pripraviti večletne razvojne programe, saj morajo finančni načrti neposrednih uporabnikov in obrazložitev le teh vsebovati cilje, strategije in programe, usklajene s cilji, strategijo in programi občine, opredeljenimi v dokumentih dolgoročnega razvoja občine. Zakon o

javnih financah predvideva planiranje rezultatov in na osnovi le-teh planiranje stroškov na posameznem proračunskem področju. Planiranje rezultatov pa je pogojeno z opredeljenimi cilji, ukrepi in strategijo razvoja na posameznem področju proračunske porabe, usklajena z dolgoročnimi cilji in strategijo občine.

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 60/99, 56/03, 93/05) in njegovi podzakonski akti nalagajo občinam pripravo regionalnega razvojnega programa kot temeljnega planskega dokumenta za načrtovanje in izvajanje ukrepov regionalne strukturne politike na regionalni ravni, ki je hkrati tudi podlaga za alokacijo državnih razvojnih spodbud za programe in projekte, ki so usklajeni z državnimi in evropskimi razvojnimi prioritetami. Strategija razvoja občine Vrhnika je usklajena z veljavnim Regionalnim razvojnim programom Ljubljanske urbane regije 2002 - 2006, hkrati pa predstavlja pomembno osnovo za upoštevanje razvojnih ciljev in prioritet občine v Regionalnem razvojnem programu 2007 – 2013, ki je v postopku izdelave.

1.2 Postopek dela

Gradivo je strukturirano v pet osnovnih sklopov. V uvodnem delu je opisan namen Strategije, okvirna izhodišča in postopek dela. V oceni stanja so po področjih (gospodarstvo, turizem, družbene dejavnosti, prometna infrastruktura, komunalna infrastruktura, kmetijstvo in okolje) povzete ključne ugotovitve o stanju in trendih v občini Vrhnika in, kjer je smiselno, v primerjavi z Ljubljansko urbano regijo in Slovenijo. Sledijo usmeritve in cilji. Prvi del tega poglavja je SWOT analiza, sledijo usmeritve in cilji, ki so strukturirani od vizije občine do področnih ciljev. Osrednji del je razvojna strategija, ki je pripravljena za pet strateških prioritet 1) Razvoj gospodarstva, turizma in kmetijstva, 2) Varstvo okolja, urejanje komunalne, energetske, telekomunikacijske in prometne infrastrukture, 3) Razvoj družbenih dejavnosti, 4) Vrhnika – medobčinsko središče in 5) Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju. Strategija navaja programe, ukrepe in projekte, s katerimi se bo občina približevala zastavljenim ciljem, kazalce merjenja ciljev in udeležence. V zaključnem delu je povzeta skladnost Strategije občine Vrhnika s strateškimi izhodišči države ter usmeritve za izvajanje Strategije. Osnutek Strategije je izdelan s smiselnim upoštevanjem Uredbe o regionalnih razvojnih programih (Uradni list RS, št. 31/2006). Treba je poudariti, da pričujoči dokument ni razvojni program temveč dolgoročna strategija, zato popolno upoštevanje metodologije, ki jo predpisuje uredba, ni smiselno.

Strategija je dokument, ki nastaja v tesnem sodelovanju izvajalca in Občine. Zato ožjo projektno skupino sestavljajo predstavniki izdelovalca in Občine. Občina pri izdelavi dokumenta sodeluje tako, da:

- usmerja izvajalca in aktivno sodeluje pri nastajanju vsebine Strategije,
- posreduje pobude izvajalcu,
- obvešča zainteresirane o poteku projekta.

V izdelavo osnutka Strategije je bila vključena širša javnost. O aktivnostih je bila obveščena preko lokalnih medijev in na spletni strani občine. Izvedene so bile javne predstavitve in delavnice, na katerih so bile podane pripombe, predlogi in pobude za vsebine Strategije. Obravnave so bile organizirane na različnih nivojih, z različnimi interesnimi skupinami.

Prva javna predstavitev je bila izvedena kot splošna, novembra 2005.

- Sodelujoči: predstavniki ožje projektne skupine (gospod župan, direktor občinske uprave, vodje skupin za posamezna področja s sodelavci s strani Občine, predstavniki izvajalca, nosilec projekta, nosilci posameznih področij s sodelavci), širša javnost.
- Namen: predstavitev projekta s poudarkom na analizi stanja in trendov, razprava.

Drugi sklop javnih predstavitev in obravnav je bil izveden v obliki 5 tematskih delavnic, za področja 1) družbene dejavnosti, 2) promet in komunala, 3) okolje, 4) gospodarstvo in turizem in 5) kmetijstvo. Tematske delavnice so potekale v januarju 2006.

- Sodelujoči: predstavniki ožje projektne skupine, vabljeni zainteresirani partnerji v občini, ki s svojimi strokovnimi izkušnjami, poznavanjem lokalne situacije in zamislimi za razvoj občine prispevajo k oblikovanju Strategije, glede na tematiko delavnice. Na vsaki delavnici je aktivno sodelovalo okoli 25 – 30 udeležencev.
- Namen: dopolnitev analize stanja in trendov, prispevek k oblikovanju dolgoročnih, strateških usmeritev in ciljev za posamezna področja, pobude in predlogi za nabor ukrepov za doseganje ciljev.

V fazi analitičnega dela je bila izvedena SWOT analiza. Analiza je bila izvedena v sodelovanju izvajalca in udeležencev tematskih delavnic, v februarju 2006.

Pred izdelavo osnutka Strategije je Občinski svet marca 2006 obravnaval in sprejel Vizijo in temeljne cilje nadaljnjega razvoja občine, ki so predstavljeni v poglavju 3 Usmeritve in cilji. Osutek Strategije je bil po predhodnih obravnavah na delovnih telesih občinskega sveta, dne 6.7.2006 obravnavan na Občinskem svetu in nato posredovan v javno obravnavo. Javna obravnava je potekala do 20.8.2006. Pripombe in priporočila, ki so bila posredovana v času obravnave osnutka so bile proučene in so v Strategiji smiselno upoštewane.

2 OCENA STANJA

Opomba: 9. aprila 2006 je bil izveden posvetovalni referendum o novi občini Log – Dragomer, ki obsega območja naselij Dragomer, Log pri Brezovici in Lukovica pri Brezovici. Sprejeta je bila odločitev o izločitvi tega območja iz občine Vrhnika. V osnutku Strategije, v oceni stanja, omenjena izločitev zaradi dostopnosti /celovitosti statističnih podatkov še ni upoštevana.

Ocena stanja predstavlja povzetek analiz stanja in trendov po posameznih področjih, ki so v prilogah 7.1 do 7.7 (gospodarstvo, turizem, kmetijstvo, družbene dejavnosti, prometna infrastruktura, komunalne, energetska in telekomunikacijska infrastruktura ter okolje).

2.1 Splošni podatki

Preglednica 1: Splošni podatki o površini in številu prebivalcev v občini Vrhnika, LUR in Sloveniji leta 2004.

	Površina (km ²)	Površina Slo. (%)	Površina LUR (%)	Št. prebivalcev	% prebivalcev Slo.	% prebivalcev LUR
Občina Vrhnika	126 km ²	0,6 %	4,9 %	18.011	0,9 %	3,6 %
Ljubljanska urbana regija	2.555 km ²	12,6 %	100 %	496.675	24,8 %	100 %
Slovenija	20.273 km ²	100 %	/	1.997.590	100 %	/

Vir: Regije 2005, 2005; Prebivalstvo 31.12.2004, 2005

Občina Vrhnika zavzema 126 km², kar predstavlja 0,6 % ozemlja celotne Slovenije in 4,9 % Ljubljanske urbane regije. 30. junija 2005 je v občini Vrhnika živel 18.053 prebivalcev,¹ kar je predstavljalo 0,9 % vseh prebivalcev Slovenije in 3,6 % prebivalcev Ljubljanske urbane regije.

Občina Vrhnika ima današnji obseg od leta 1994, ko se je od nje odcepila Borovnica in postala samostojna občina. Kor je že obrazloženo v uvodni pripombi, pa se na podlagi referenduma iz aprila 2006 obseg občine ponovno spreminja.

Preglednica 2: Splošni podatki o občini Vrhnika

Površina	126 km ²
Št. Prebivalcev (junij 2005)	18.053
Število naselij	28 (25) – Bevke, Bistra, Blatna Brezovica, Dragomer, Drenov Grič, Jamnik, Jerinov Grič, Lesno Brdo, Log pri Brezovici, Lukovica pri Brezovici, Mala Ligonja, Marinčev grič, Mirke, Mizni dol, Padež, Podlipa, Pokojišče, Prezid, Sinja Gorica, Smrečje, Stara Vrhnika, Strmica, Trčkov grič, Velika Ligonja, Verd,

¹ Vir: Statistični urad RS

	Vrhnika, Zaplana, Zavrh pri Borovnici
Število krajevnih skupnosti	15 (14) – Bevke, Blatna Brezovica, <i>Dragomer-Lukovica</i> , Drenov grič-Lesno Brdo, Ligonja, Log, Podlipa-Smrečje, Pokojišče-Padež-Zavrh, Sinja Gorica, Stara Vrhnika, Verd, Vrhnika-Breg, Vrhnika-Center, Vrhnika-Vas, Zaplana
Gostota poselitve (2004)	142 preb./km ²
Indeks staranja prebivalstva (2004)	83,2
Naravni prirastek (2004)	63 preb.
Selitveni prirastek (2004)	95 preb.
Število delavno aktivnega prebivalstva (2003)	5.131
Bruto osnova za dohodnino/prebivalca (2003)	1.435.941
Stopnja registrirane brezposelnosti (2003)	6,2 %

Vir: Statistični letopis 2004, 2004; Regije 2005, 2005; Prebivalstvo 31.12.2004, 2005

2.2 Lega občine in položaj v Ljubljanski urbani regiji

Občina Vrhnika zavzema JZ del Ljubljanske urbane regije. Ljubljanska urbana regija, ena izmed dvanajstih statističnih regij v Sloveniji, leži v osrednjem delu Slovenije in meji na Kamniško-Savinjske Alpe na severu, Posavsko hribovje na vzhodu ter gozdnate kraške planote in polja na zahodu in jugovzhodu.

Za samo občino Vrhnika je značilno, da ima izredno ugodno prometno lego, locirana je na območju najkrajšega in najzložnejšega prehoda iz Ljubljanske kotline čez notranjske in kraške gozdnate planote proti morju. To je pripomoglo k temu, da je preko območja Vrhniko stekla pot proti morju skozi ne preveč prijazno krajino in da se je razvila Vrhnika kot naselje in pozneje še kot občina. Svojevrstna pa je tudi lega na zahodnem delu Ljubljanskega barja, ob Ljubljani.

Ljubljansko urbano regijo sestavlja 25 občin, na splošno pa je za regijo značilna visoka urbanizacija ter pestra naravnogeografska, demografska in gospodarska sestava. Geografsko gledano predstavlja ljubljanska regija 12 % skupne površine Republike Slovenije, v njej živi 526.367 prebivalcev oz. 26,4% prebivalstva, povprečni delež aktivnega prebivalstva pa se giblje na ravni slabih 30%.²

Gre za največjo regijo po številu prebivalstva, v njej je locirano glavno slovensko mesto, hkrati pa je to tudi najbolj gospodarsko razvita in ekonomsko močna regija v Sloveniji.

² Vir: Statistični Urad RS

Slika 1: Občine Ljubljanske urbane regije

Vir: <http://www.ruralur.si/html/obcine.htm>

Ljubljanska urbana regija ima pestro gospodarsko strukturo s prevladujočim deležem storitvenih dejavnosti. V letu 2004 so storitvene dejavnosti ustvarile skoraj 72 odstotkov vseh prihodkov regije, med storitvenimi dejavnostmi največ trgovina in sicer 45,5 odstotka. Trgovini sledita dejavnost K-poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve in dejavnost I-promet, skladiščenje in zveze.

Regija je tudi med največjimi po zaposlenosti v gospodarskih subjektih, saj je v njih zaposlenih 161.741 oseb ali 34,6 odstotka zaposlenih v Sloveniji. V regiji je bil po podatkih iz zaključnih računov za leto 2004 ustvarjen neto dobiček v višini 211 milijard tolarjev. Gospodarstvo ljubljanske regije v celoti gledano ni izvozno usmerjeno, kar je posledica velike zastopanosti storitvenih dejavnosti, ki se manj vključujejo v mednarodno menjavo in vloge mesta Ljubljane kot prestolnice države.

Sredstva (premoženje) gospodarskih družb ljubljanske regije so se tudi v letu 2004 realno povečala. Povečal se je tudi delež sredstev regije v vseh sredstvih gospodarstva Slovenije na 44,6 odstotka (v letu 2003 je znašal 44,4 odstotka).

V letu 2004 so gospodarske družbe v 25 občinah ustvarile 40,8 odstotka celotne dodane vrednosti v Sloveniji. Bruto dodana vrednost na zaposlenega je znašala 7,9 milijona tolarjev in je bila za 18,1 odstotkov večja od slovenskega povprečja.³

Občina Vrhnika pri reševanju svojih in skupnih razvojnih vprašanj **sodeluje s sosodnjimi občinami**. Na severu se občina stika z občinama Dobrova-Polhov Gradec in Horjul, na vzhodu z Brezovico in Borovnico, na jugu s Cerknico in na zahodu z občino Logatec.

V nadaljevanju so izpostavljene samo nekatere pomembnejše vsebine in povezave s sosodnjimi občinami.

Zaradi ugodne lege, dobre prometne povezanosti in majhne oddaljenosti od Ljubljane, občina Vrhnika predstavlja suburbanizirano **območje Ljubljane**. Navezava na Ljubljano poteka v dveh smereh: zaradi relativne bližine Ljubljane in dobre prometne povezanosti predstavlja občina Vrhnika potencialno območje priselitve iz mesta (Ljubljane), po drugi strani pa predstavlja Ljubljana izobraževalni, v veliki večini tudi zaposlitveni center Vrhničanov. Ocenjuje se, da 1/2 zaposlenih vsak dan migrira v Ljubljano. Posledica dnevnih migracij je tudi zadovoljevanje storitvenih in drugih potreb na območju zaposlitve.⁴ Nadaljnji razvoj občine Vrhnika bo tesno povezan z razvojem Ljubljanske urbane regije. Pri dolgoročni opredelitvi strateških ciljev ali koncepta prostorskega razvoja ljubljanske aglomeracije imajo enakopravno vlogo vse sosodnje občine, ki predstavljajo neposredno vplivno zaledje mesta Ljubljane. Potrebno je sodelovanje občin celotnega osrednjega slovenskega prostora, ki se kot skupnost več sorazmerno samostojnih središč lahko začne razvijati v novo evropsko metropolo. Za skupne odločitve o nadaljnjem razvoju zakonodaja predvideva Regionalne razvojne programe in Regionalne zasnove prostorskega razvoja, s katerimi se določajo prostorske ureditve, pomembne za razvoj regije ter podajajo usmeritve za pripravo prostorskih planskih in izvedbenih aktov države in občin. Ljubljanska urbana regija ima izdelan regionalni razvojni program 2002 – 2006 in pripravlja naslednjega za obdobje 2006 – 2013. Regionalne zasnove prostorskega razvoja pa za obravnavano območje še niso v izdelavi.

Tesna navezava občine Vrhnika poteka tudi z nekdanjim delom občine, ki ga sedaj predstavlja **občina Borovnica**. Za občino Borovnica je značilno, da nima velikega števila delovnih mest (1/2 prebivalcev ima zaposlitev v Ljubljani) in storitvenih dejavnosti, zato prebivalci večino teh potreb zadovoljujejo drugje, predvsem v Ljubljani, deloma tudi na Vrhniki. Hkrati pa se na ozemlju občine Borovnica nahaja glavni vir pitne vode, ki ga uporablja tudi občina Vrhnika, zaradi česar je prav tako potrebno sodelovanje med občinama.

Na jugozahodu se občina Vrhnika navezuje predvsem na **občino Logatec**, na jugu pa na občino Cerknica. Za občino Logatec je značilen intenziven razvoj na področju poselitve, gospodarstva in družbene infrastrukture, hkrati pa del občine Logatec predstavlja kraško zaledje izvirov Ljubljanice. Zaradi povezanosti vodnega sistema je nujno sodelovanje s sosodnjimi občinami, ki prav tako tangirajo porečje Ljubljanice. Usklajeno razvojno politiko pa je pomembno voditi tudi na območju Zaplane, saj ta pokrajina zavzema tako del občine Vrhnika kot del občine Logatec.

³ Vir: GZS, Območna zbornica Ljubljana

⁴ Vir: Izdelava bilance površin in projekcij prebivalstva občine Vrhnika, 2002

Z občinami Horjul, Brezovica, Dobrova – Polhov Gradec občina Vrhnika ustanavlja skupne medobčinske organe (medobčinski inšpektorat, skupna notranje revizijska služba). Z občino Horjul se Vrhnika povezuje tudi na področju družbenih dejavnosti (skupni šolski okoliš, vrtci).

Z občino Brezovica potekajo povezave predvsem na področju urejanja Barja in Ljubljanice ter v zvezi s prometno strategijo.

Zaradi naravne in ekološke pomembnosti Ljubljanskega barja, ki predstavlja najjužnejše visoko barje v Srednji Evropi, je območje predlagano za **Krajinski park Ljubljansko barje**. Občina Vrhnika skupaj z občinami Brezovica, Borovnica, Ig, MOL in Škofljica sodeluje pri projektu Krajinskega parka, ki pa še ni razglašen.

2.3 Naravnogeografske značilnosti

Ozemlje občine Vrhnika leži na stiku Predalpskega in Dinarskega sveta, zaradi česar je to območje naravnogeografsko zelo raznoliko. Posledica stika dveh različnih makrogeografskih enot Slovenije je, da se na razmeroma majhnem ozemlju občine prepleta pet naravnogeografskih enot, kar pogojuje njene naravnogeografske in družbenogeografske značilnosti, ki povzročajo različne življenjske pogoje v različnih predelih občine.

Sever občine zavzema Polhograjsko hribovje, skrajni zahodni del Rovtarsko hribovje, osrednji del z občinskim centrom in severovzhodni del zavzema Ljubljansko barje, na jugu in jugovzhodu se nahaja Krimsko Mokroško hribovje z Menišijo, na skrajnem jugozahodu pa najdemo še del Notranjskega podolja.

Preglednica 3: Površine in deleži naravnogeografskih enot v občini Vrhnika.

Naravnogeografska enota	Površina (km ²)	Površina (%)
Polhograjsko hribovje	15,6	12
Rovtarsko hribovje	25,3	20
Ljubljansko barje	36,3	29
Krimsko Mokroško hribovje z Menišijo	31,7	25
Notranjsko podolje	17,4	14
Skupaj	100	100

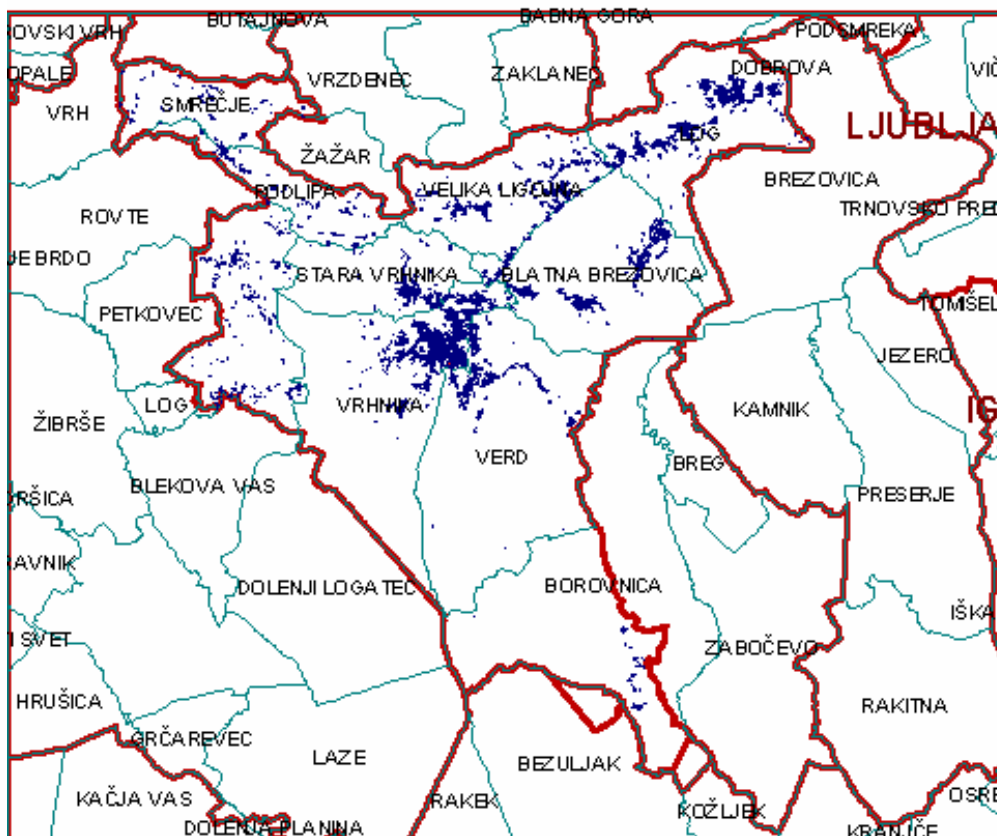
Vir: Izdelava bilance površin in projekcij prebivalstva občine Vrhnika, 2002, str.4

Kot je razvidno iz *Preglednice 3*, največji delež ozemlja občine zavzema Ljubljansko barje (29 %), pretežno hribovit svet Polhograjskega, Rovtarskega in Krimskega hribovja ter Notranjskega podolja pa skupaj zavzema 71 % ozemlja občine. Opisana reliefna sestava nedvoumno vpliva tako na poselitvene kot tudi na gospodarske značilnosti občine.

2.4 Demografske značilnosti in poselitev

Občina Vrhnika zajema 28 (25) naselij. Največje naselje predstavlja občinsko središče Vrhnika, ki je centralno naselje. Na splošno so za severni in zahodni del občine značilna razpršena naselja, do koncentracij poselitve prihaja v osrednjem delu ob občinskem središču in ob avtocesti. Južni del občine je pretežno neposeljen, razen na območju Pokojiške planote.

Slika 2: Poselitev

Vir: <http://www.iobcina.si/Vrhnika>

V gradivu Izdelava bilance površin in projekcije prebivalstva občine Vrhnika, so naselja občine Vrhnika razdeljena v 6 skupin:⁵

- **Ožje vplivno območje Vrhnike** – to območje zavzema naselja v okolici Vrhnike (Bistra, Mirke, Sinja Gorica, Stara Vrhnika, Verd, Vrhnika), za ta naselja je značilno, da v zadnjem obdobju ni zaznati večjega porasta števila prebivalcev. Leta 2001 je tukaj živel 10.214 prebivalcev.
- **Del Rovtarskega hribovja z Zaplano** – k občini Vrhnika spada le del Zaplane, ki je do leta 1991 beležila stagnacijo prebivalstva, v zadnjem času pa število prebivalcev narašča, predvsem na račun večje mobilnosti in transformacije počitniških hiš v stalna bivališča. Leta 2001 je tukaj živel 414 prebivalcev.

⁵ Vir: Izdelava bilance površin in projekcij prebivalstva občine Vrhnika, 2002

- **Del Rovtarskega hribovja s Smrečjem in naselja na SZ robu Ljubljanskega barja na meji s Polhograjskim hribovjem** – to območje zavzema SZ del občine in naselja Mala Ligonja, Velika Ligonja, Podlipa in Smrečje, v katerih je v zadnjem času obeležen rahel porast števila prebivalcev. Leta 2001 je tukaj živel 1.043 prebivalcev.
- **Naselja na S robu Ljubljanskega barja na meji s Polhograjskim hribovjem** – to območje zavzema predvsem naselja ob avtocesti Ljubljana - Logatec. Sem sodijo *Lukovica pri Brezovici, Dragomer, Log pri Brezovici, Drenov Grič* in del Lesenega Brda. V teh naseljih je bil do leta 1991 značilen veliki porast števila prebivalcev, ki so ga beležili tudi po tem letu vendar v manjšem merilu. Leta 2001 je tukaj živel 4.297 prebivalcev.
- **Barjanske vasi** – med barjanske vasi spadata naselji Bevke in Blatna Brezovica, ki se nahajata na Ljubljanskem barju. V obeh pa je značilna rast števila prebivalcev. Leta 2001 je tukaj živel 1.090 prebivalcev.
- **Pokojniška planota** – zavzema južni del občine in predstavlja edino območje večje poselitve na jugu. Sem spadajo naselja Padež, Pokojišče in Zavrh pri Brezovici. Ta naselja so do 1991 leta beležila upad števila prebivalstva, v zadnjem času pa je opazen majhen porast. Leta 2001 je tuja živel 99 prebivalcev.

30. junija 2005 je v občini Vrhnika živel 18.053 prebivalcev, kar je 3,6 % prebivalstva Ljubljanske urbane regije in 0,9 % prebivalstva Slovenije. V prihodnosti strokovnjaki napovedujejo **povečevanje števila prebivalstva**, predvsem na račun priseljevanja, saj kljub temu, da je imela občina Vrhnika v zadnjih letih precej višji naravni prirastek (63 preb./leto) kot v povprečju prebivalstvo celotne Slovenije (- 562 preb./leto), ta dolgoročno gledano ne omogoča obnavljanja sedanjega števila prebivalcev in postopno vodi v počasno nazadovanje. Kljub temu ima občina najvišji naravni prirastek v primerjavi s sosednjimi občinami.

Preglednica 4: *Naravno gibanje prebivalstva v občini Vrhnika, LUR in Sloveniji v letu 2004*

	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
živorojeni	183	4.749	17.961
umrli	120	4.051	18.523
Naravni prirastek	63	698	- 562

Vir: Portret občin in statističnih regij 2005, 2005

Preglednica 5: *Selitveno gibanje v občini Vrhnika, LUR in Sloveniji v letu 2003*

	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
Priseljeni iz drugih občin	301	1.911	6.292
Priseljeni iz tujine	77	2.548	9.272
Skupaj	378	4.459	15.577
Odseljeni v druge občine	237	1.677	6.298
Odseljeni v tujino	37	1.453	5.867
Skupaj	274	3.130	12.165
Selitveni prirastek	104	1.329	3.412

Vir: Statistični letopis 2004, 2004

Za občino Vrhnika je značilno, da je privlačna za poselitev (bližina Ljubljane, dobra prometna povezanost,...). Njen selitveni prirastek znaša 104 prebivalce na leto, kar je ugodno. Prav tako kot za občino Vrhnika je tudi za Ljubljansko urbano regijo značilno priseljevanje, saj gre za najbolj razvito regijo v Sloveniji. Vse sosednje občine imajo prav tako pozitiven selitveni prirastek. Najvišjega ima občina Brezovica, kar 185 preb./leto, sledi ji občina Vrhnika. Ostale občine pa imajo selitveni prirastek pod 100 preb./leto.

Po projekcijah števila prebivalstva v občini Vrhnika, ki jih je izračunal Zavod naš Laz bi naj ob upoštevanju naravne rasti števila prebivalstva in doseljevanja leta 2022 v občini živel 23.654 prebivalcev.⁶

Preglednica 6: Starostna sestava v občini Vrhnika, LUR in Sloveniji 31. decembra 2004

	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
0 - 14 let	2.849	72.817	286.678
15 – 64 let	12.791	348.349	1.404.428
Nad 65 let	2.374	75.509	306.484
Skupaj	18.011	496.675	1.997.590
Povprečna starost	38,9	40,1	40,3
Indeks staranja	83,2	103,7	106,9
Gostota poselitve	142 preb./km²	194 preb./km²	99 preb./km²

Vir: Prebivalstvo 31.12.2004, 2005

Ob pregledu Preglednice 6 vidimo, da ima občina Vrhnika podobno **starostno strukturo**, kot je značilna za LUR in Slovenijo. Prevladuje prebivalstvo staro med 15 in 64 let, tem pa sledi prebivalstvo mlajše od 14 let. Razvidno je, da je število prebivalcev starih nad 65 let zelo podobno številu prebivalcev starih do 14 let.

Za nadaljnji razvoj sta v občini ugodna tako povprečna starost (38,9 let) in indeks staranja (83,2). Oba nakazujeta na dejstvo, da trenutno in verjetno še v bližnji prihodnosti v občini lahko pričakujemo nekoliko višji delež mladega prebivalstva, ki pa ne bo izrazil. V primerjavi s sosednimi občinami pa ima občina Vrhnika relativno visok indeks staranja, saj imata višjega le še občini Borovnica (92,5) in Cerknica (103,2).

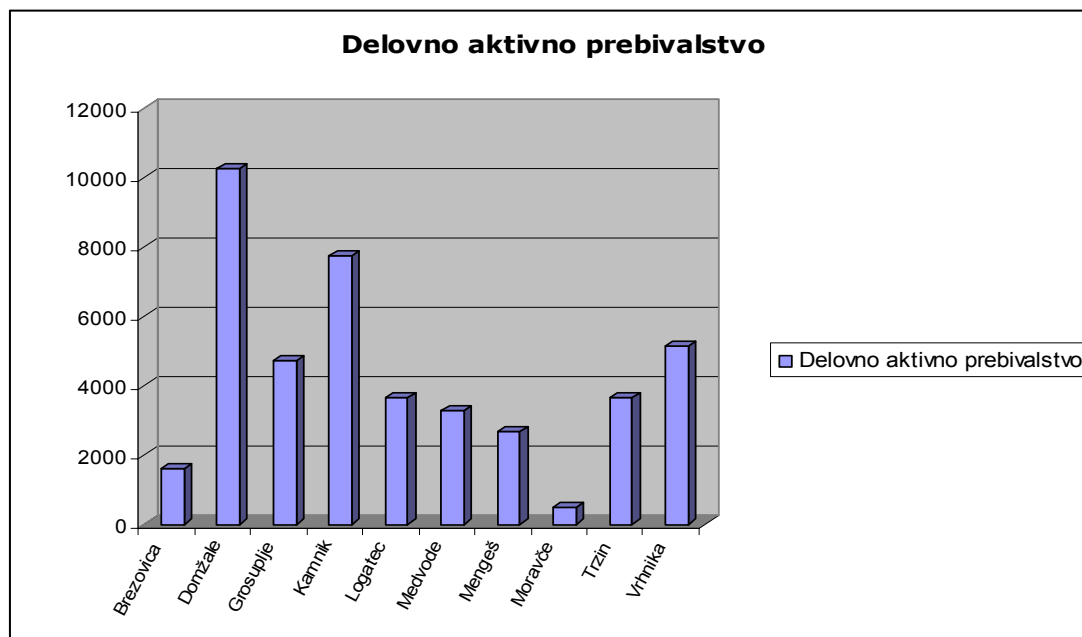
Gostota poselitve v občini Vrhnika (142 preb./km²) je nad slovenskim povprečjem (99 preb./km²) in pod povprečjem Ljubljanske urbane regije (194 preb./km²).

⁶ Vir: Izdelava bilance površin in projekcij prebivalstva občine Vrhnika, 2002

2.5 Zaposlovanje in izobrazbena struktura

Kar se tiče **delovno aktivnega prebivalstva**, ima Vrhnika s 5.131 delovno aktivnimi prebivalci 0,66-odstoten delež v prebivalstvu celotne Slovenije. Slika 3 prikazuje položaj občine Vrhnika v okviru nekaterih po velikosti primerljivih občin v Ljubljanski urbani regiji.

Slika 3: Delovno aktivno prebivalstvo po izbranih občinah v Ljubljanski regiji

Vir: Statistični Urad RS

Stopnja registrirane brezposelnosti se je po podatkih Informacijskega servisa podatkov v občini Vrhnika v zadnjem letu gibala med 6,4 in 6,8%, kar je precej pod slovenskim povprečjem, ki za avgust 2005 znaša 10,0%. To je sicer zelo dober znak, vendar slab položaj nekaterih podjetij v občini, zlasti IUV, predstavlja potencialno grožnjo za ohranjanje razmeroma nizke stopnje brezposelnosti v občini.

Preglednica 7: Stopnja brezposelnosti v občini

datum	avg. 04	sep. 04	okt. 04	nov. 04	dec. 04	jan. 05	feb. 05	mar. 05	apr. 05	maj. 05	jun. 05	jul. 05	avg. 05
stopnja	6,4	6,7	6,8	6,7	6,4	6,7	6,6	6,6	6,7	6,7	6,7	6,8	6,8

Vir: ISPO

Preglednica 8: Delovno aktivno prebivalstvo občine Vrhnika po spolu

	Delovno aktivno prebivalstvo - skupaj	Delovno aktivno prebivalstvo - moški	Delovno aktivno prebivalstvo - ženske
Vrhnika	7.999	54%	46%

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj

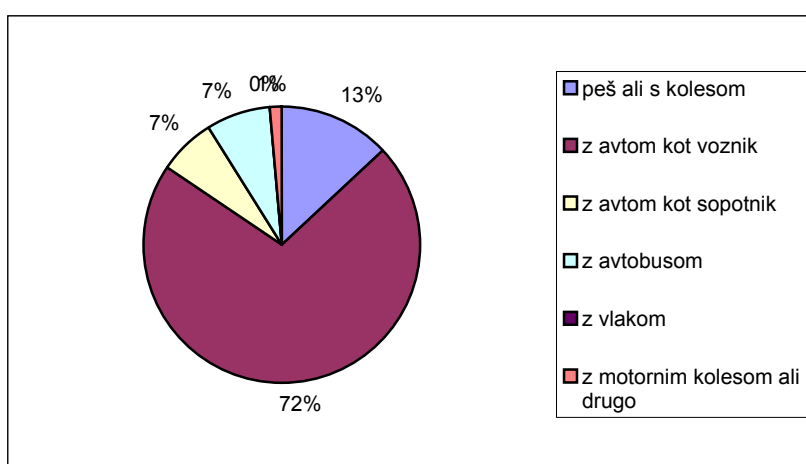
Preglednica 9: Delovno aktivno prebivalstvo občine Vrhnika po kraju dela - dnevne migracije

	Dela v občini prebivališča	Dela v drugi občini v Sloveniji
Vrhnika	3.464	4.535

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj

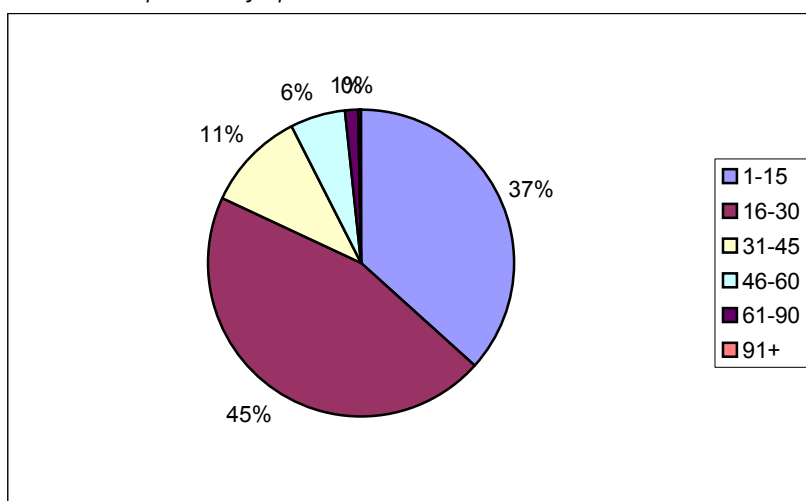
Struktura delovnega prebivalstva po spolu ne odstopa od slovenskega povprečja. Zelo izrazita pa so odstopanja pri dnevni migraciji. Kar 56,7 % aktivnega prebivalstva se na delo vozi iz občine Vrhnika. Najpomembnejši razlog je bližina prestolnice. Večina ljudi se na delovno mesto vozi z lastnim vozilom, najmanj pa prebivalci občine Vrhnika uporabljajo javna transportna sredstva (Slika 4).

Slika 4: Načini potovanja na delo

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj

Slika 5: Čas potovanja prebivalcev občine Vrhnika na delo v minutah

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

Preglednica 10: Aktivno prebivalstvo po zaposlitvenem statusu v občini Vrhnika

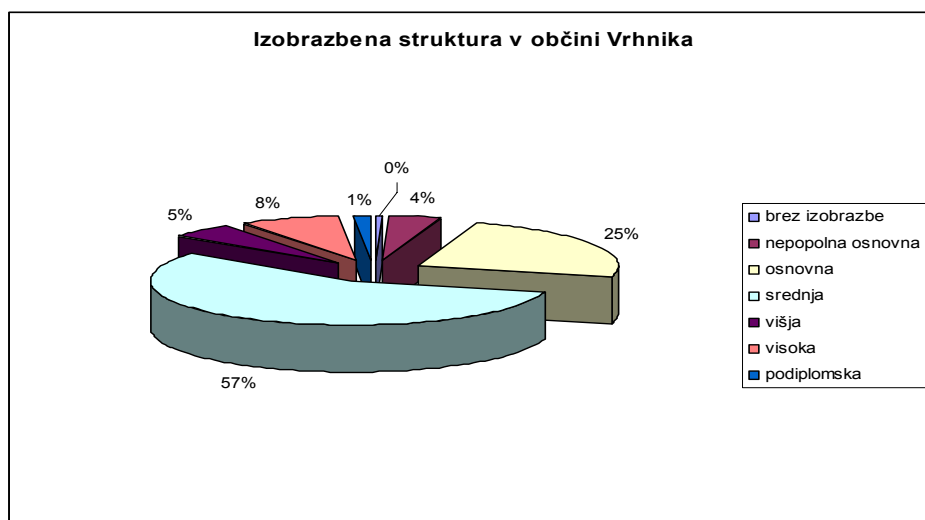
	skupaj	delovno aktivno prebivalstvo - skupaj	zaposlene osebe	samozaposlene osebe - skupaj	samostojni podjetniki	kmetovalci	brezposelne osebe
Vrhnika	8.799	8.027	7.367	660	549	111	772

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

Izobrazbena struktura prebivalstva po podatkih OECD izkazuje najvišjo korelacijo s povprečnim razpoložljivim dohodkom v občinah ter predstavlja pomemben kazalec razvoja države, regije ali manjše upravne enote. Izobrazbena struktura je v Sloveniji glede na razvite države (denimo članice OECD) še zmeraj precej neugodna. Delež prebivalstva s končanim univerzitetnim ali podiplomskim študijem je namreč le približno 8-odstoten.

V primerjavi z izobrazbeno strukturo v celotni državi ima občina Ljubljana pričakovano precej ugodnejšo izobrazbeno strukturo. Precej nižji je delež prebivalstva brez izobrazbe (Slovenija 6%, Ljubljana 3%) in s končano osnovno izobrazbo (Slovenija 26%, Ljubljana 18%), po drugi strani pa je dvakrat višji delež visoko izobraženih (Slovenija 7%, Ljubljana 14%), delež tistih, ki so s študijem nadaljevali tudi po končanem univerzitetnem študiju pa je kar trikrat višji (Slovenija 1%, Ljubljana 3%).

Slika 6: Izobrazbena struktura v občini Vrhnika

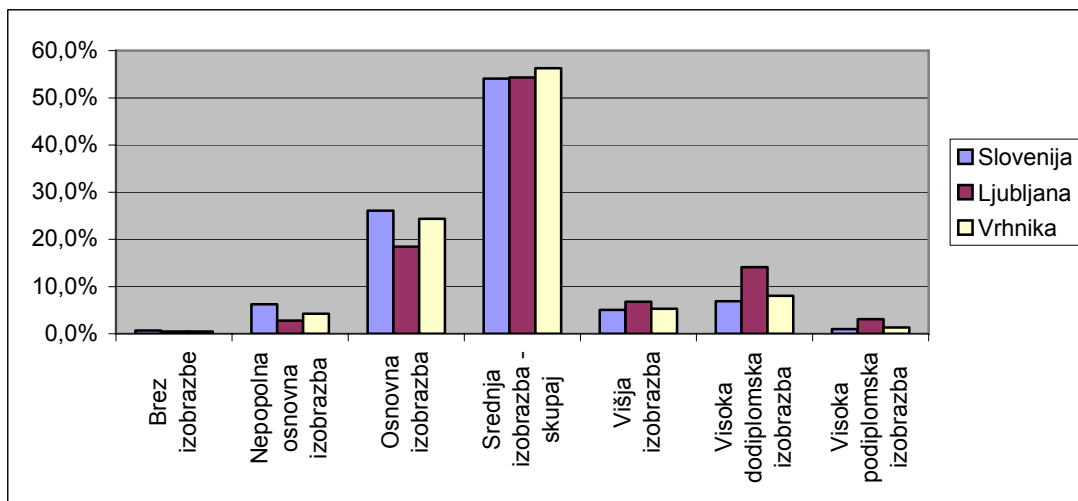

Vir: Statistični Urad RS

V občini Vrhnika je izobrazbena struktura nekje med (boljšo) občino Ljubljana in povprečno slovensko, pri čemer je bistveno bolj podobna slednji. Po deležu prebivalstva brez izobrazbe Vrhnika precej zaostaja za slovenskim povprečjem, podobno – a v precej manjši meri – pa velja tudi za delež prebivalstva z osnovno izobrazbo (25% : 26%). Delež srednješolsko izobraženih je v občini Vrhnika nekoliko višji kot drugod po Sloveniji, podobno pa velja tudi za delež visoko

izobraženih. Ti podatki kažejo, da ima Vrhnika izobrazbeno strukturo, ki je razmeroma podobna povprečni slovenski, hkrati pa kar precej zaostaja za ugodno izobrazbeno strukturo, značilno za občino Ljubljana.

Slika 7: Primerjava strukture izobrazbe prebivalcev Vrhnike z Ljubljano in Slovenijo

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

2.6 Gospodarske razmere

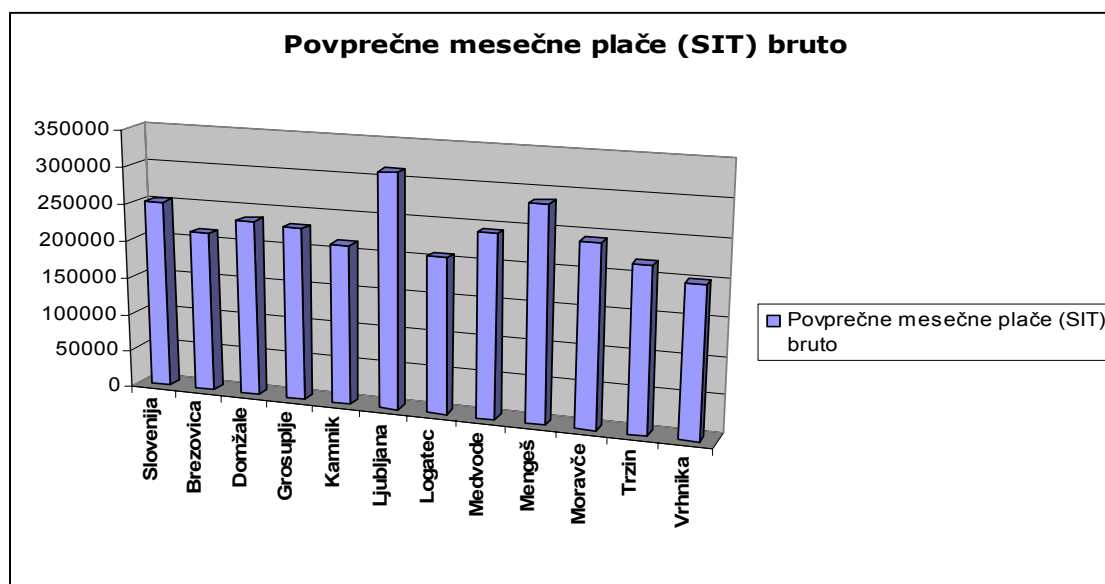
Z vidika občinskega proračuna pomeni **povprečna bruto/neto plača** v občini zelo pomemben podatek in kazalec razvoja, saj predstavlja dohodnina, ki je s povprečnimi plači v precej tesni korelaciji, pomemben vir prihodkov.

V zadnjih letih so v ljubljanski regiji povprečne plače na zaposlenega, z izjemo v letu 2002, v primerjavi s slovenskim povprečjem, tako nominalno kot realno, rasle hitreje kot v ostalih regijah. Tako je bilo tudi v letu 2003, ko je njihova realna rast presegala rast slovenskega povprečja za 0,3 odstotne točke in je znašala 2,1 odstotka.

Povprečna mesečna bruto plača na zaposlenega v podjetjih, družbah in organizacijah v regiji je v letu 2003 tako znašala 291.286 tolarjev in je bila za 15,0 odstotkov večja od povprečne mesečne bruto plače v Sloveniji (253.200 tolarjev). Povprečna bruto plača izplačana v industriji (torej v rudarstvu, predelovalnih dejavnostih in oskrbi s plinom, elektriko in vodo) je bila za 14,0 odstotka nižja od povprečne plače izplačane v regiji in skoraj 38 odstotkov nižja od plače v finančnem posredništvu v regiji, pa tudi 1,1 odstotka manjša od povprečne plače v Sloveniji.⁷

⁷ Vir: Območna zbornica Ljubljana

Slika 8: Povprečne mesečne bruto plače v SIT v izbranih občinah v ljubljanski regiji (2003)

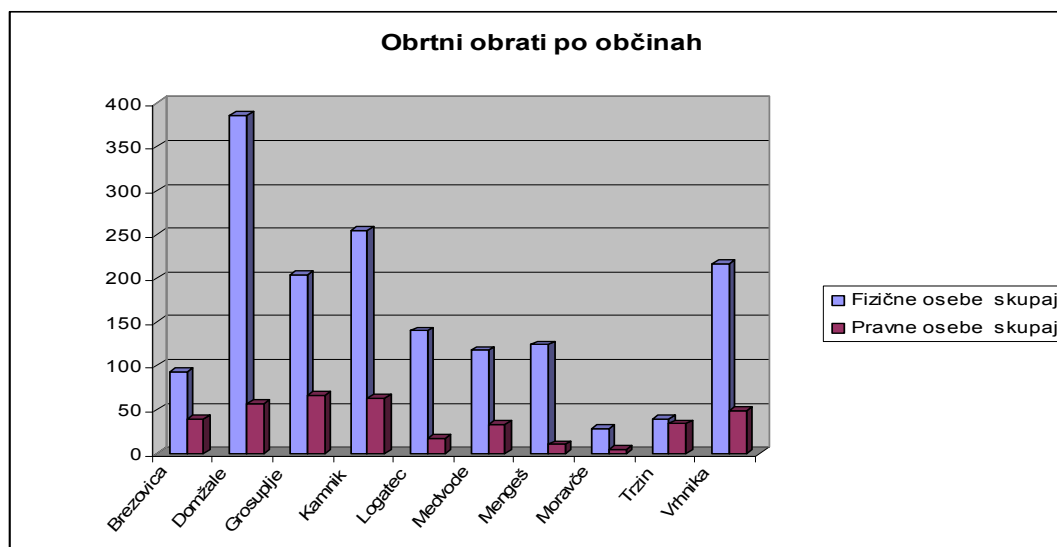

Vir: Statistični Urad RS

S precejšnjim naskokom najvišje plače imajo pričakovano zaposleni v občini Ljubljana (bruto mesečna plača v višini 313 tisoč SIT). Med primerljivimi občinami v ljubljanski regiji sledi Mengeš (286 tisoč SIT), Medvode (244 tisoč SIT), Moravče (243 tisoč SIT), Domžale (236 tisoč SIT), Grosuplje (231 tisoč SIT) itd., prav zadnja med primerljivimi občinami pa je po podatkih o povprečni plači občina Vrhnika, v kateri je po podatkih Statističnega Urada RS povprečna bruto plača znašala 201 tisoč SIT.

K blaginji občine pomembno prispevajo tudi **obrti obrati**, še zlasti neposredno fizične osebe, ki se ukvarjajo z obrtjo ali obrti podobnimi dejavnostmi.

Slika 9: Število obrtnih obratov po občinah

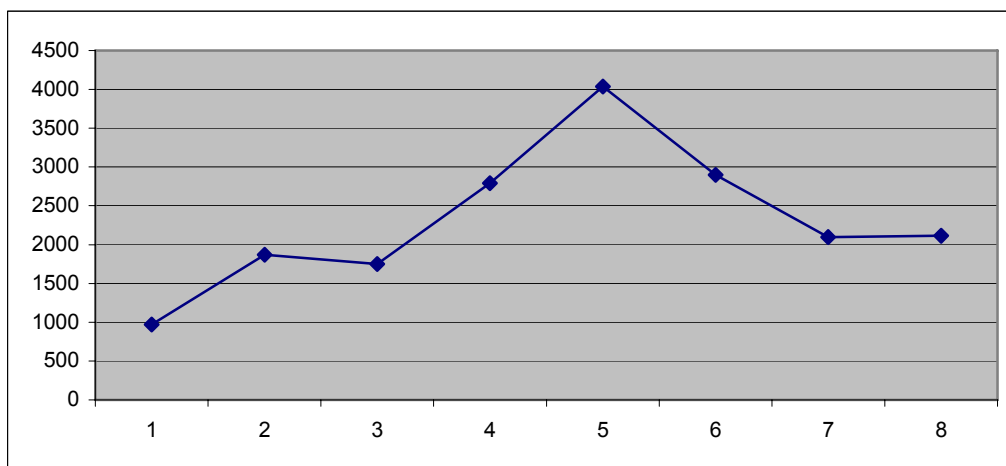

Vir: Statistični Urad RS

V občini Vrhnika je po zadnjih dostopnih podatkih, ki jih ima Statistični urad RS, delovalo 217 fizičnih oseb v dejavnostih obrtnih obratov ali obrti podobnih dejavnostih. Daleč največ obrtnih obratov je med primerljivimi občinami v ljubljanski regiji v občini Domžale, kjer pa prevladujejo fizične osebe (386), saj imata več pravnih oseb (v Domžalah 57) na področju obrti tako občina Grosuplje (66 pravnih oseb) kot občina Kamnik (63 pravnih oseb), pa tudi občina Vrhnika (47) ne zaostaja prav veliko.

Eden izmed pokazateljev razvoja so tudi **bruto investicije**. V občini Vrhnike te zelo nihajo (slika 13). Še bolj kot samo nihanje pa je z vidika gospodarskega razvoja in rasti pomembna struktura investicij (Preglednica 6). Iz preglednice lahko razberemo, da podjetja večinoma vlagajo v gradbene objekte in prostore (72,5 %), v stroje in druga opredmetena sredstva dobro četrtno (25,3 %) vseh bruto investicij, v neopredmetena osnovna sredstva, kamor sodijo blagovne znamke, znanja, socialni kapital... pa zgolj 2%.

Slika 10: Bruto investicije v občini Vrhnika v MIO Sit

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Preglednica 11: Bruto investicije v nova osnovna sredstva v podjetjih, družbah in organizacijah v občini Vrhnika

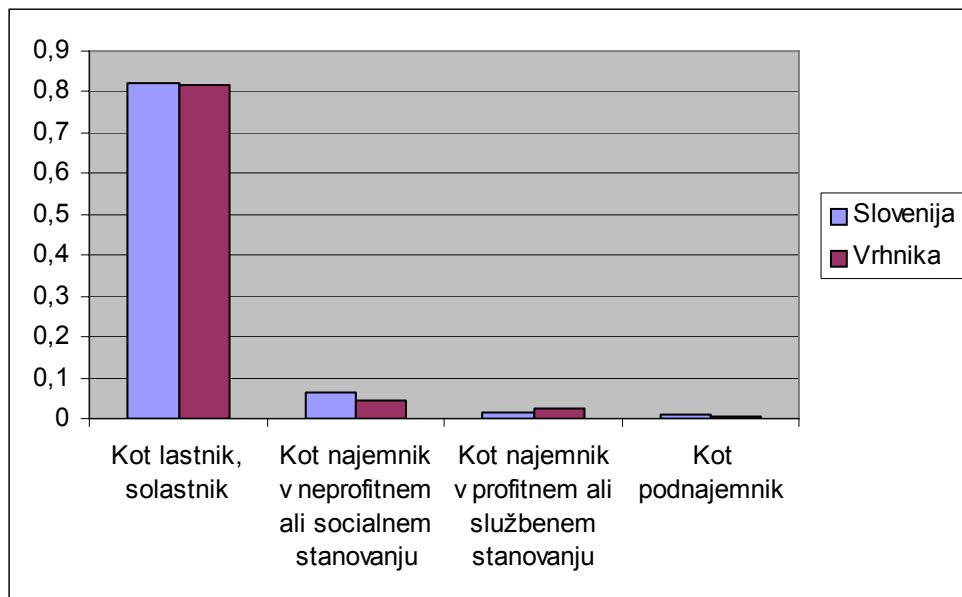
	Bruto investicije - skupaj	Gradbeni objekti in prostori	Stroji, oprema in prometna sredstva	Večletni nasadi in osnovna čreda	Neopredmetena osnovna sredstva
	2003	2003	2003	2003	2003
Vrhnika	2.114.557	1.533.824	535.161	48	45.524

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Na privlačnost občine vpliva tudi **ponudba bivanjskih oz. stanovanjskih površin**. Občina Vrhnika sicer ne odstopa od republiškega povprečja z vidika uporabe stanovanj (slika 11), vendar pa to še ne pomeni, da je stanje stimulatívno. Pomanjkanje ponudbe najemnih stanovanj

omejuje priseljevanje v občino kar lahko negativno vpliva na rast in razvoj občine. Gostota poselitve v občini Vrhnika (142 preb./km²) je nad slovenskim povprečjem (99 preb./km²) in pod povprečjem Ljubljanske urbane regije (194 preb./km²).

Slika 11: Deleži gospodinjstev v stanovanjih po uporabi stanovanja v občini Vrhnika in Sloveniji

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

V občini Vrhnika je bilo konec leta 2003 registriranih skupaj 1.253 **poslovnih subjektov**. Med temi se jih je največ, 245, ukvarjalo z dejavnostmi, ki se v SKD začenjajo s črko G, torej trgovino in popravila motornih vozil. Sledijo predelovalne dejavnosti (229), javne, skupne in osebne storitve (219), nepremičnine, najem in poslovne storitve (181), gradbeništvo (132), promet, skladiščenje, zveze (82), gostinstvo (58), zdravstvo in socialno varstvo (37), javna uprava, obramba in socialno zavarovanje (32), izobraževanje (16), kmetijstvo, lov, gozdarstvo (13), finančno posredništvo (5), ribištvo (2) in oskrba z elektriko, plinom in vodo (1).

Preglednica 12: Število gospodarskih družb s sedežem v občini Vrhnika po dejavnostih (SKD)

Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	13
Ribištvo	2
Predelovalne dejavnosti	229
Oskrba z elektriko, plinom, vodo	1
Gradbeništvo	132
Trgovina; popravila motornih vozil	245
Gostinstvo	58
Promet, skladiščenje, zveze	82

Finančno posredništvo	5
Nepremičnine, najem, poslovne storitve	181
Javna uprava obramba, socialno zavarovanje	32
Izobraževanje	16
Zdravstvo, socialno varstvo	37
Javne, skupne in osebne storitve	219

Vir: SURS

Glede na deleže posameznih dejavnosti v sestavi gospodarskih družb Vrhnika deloma odstopa od povprečja na nacionalni ravni. Pomembnejša odstopanja so opazna pri naslednjih skupinah dejavnosti: na področju kmetijstva lova in gozdarstva je nacionalno povprečje 1,45% vseh poslovnih subjektov, medtem ko je v občini Vrhnika delež družb, ki se ukvarjajo s tovrstnimi dejavnostmi 1,04%. S predelovalnimi dejavnostmi se povprečno v Sloveniji ukvarja 13,81% poslovnih subjektov, v občini Vrhnika pa precej več – kar 18,28%. Strukturno gledano občina Vrhnika pomembno odstopa tudi po deležu finančnih posredništev, s čimer se v občini ukvarja le 0,40% organizacij, nacionalno povprečje pa je več kot dvakrat višje – 0,91%. Prav tako se na nacionalni ravni precej višji delež poslovnih subjektov ukvarja z gostinskimi storitvami – takih je 5,94%, v občini Vrhnika pa le 4,63%.

Tako lahko ugotovimo, da struktura gospodarskih družb v občini Vrhnika po dejavnostih pri večini skupin dejavnosti ne odstopa bistveno od nacionalnega povprečja. Izjema so predvsem predelovalne dejavnosti, pri deležu katerih občina Vrhnika precej prekaša slovensko povprečje.

Razvojne možnosti na področju gospodarstva in malega gospodarstva so pogojene z dosedanjim razvojem in določitvijo posamičnih ukrepov, ki bodo pripomogli k hitrejšemu in lažjemu doseganju zastavljenih razvojnih ciljev.

Gospodarski razvoj občine je zaznamoval razvoj industrije. Za industrijo je značilno, da se je po odcepitvi republike Slovenije in spremembi ekonomskega sistema znašla v težavah. Velika državna naročila so nadomestili tržni pogoji. Večina velikih podjetij ni bila pripravljena na tranzicijo. Enaka usoda je doletela občinskega paradnega konja s področja tekstilne industrije podjetje IUV. Na drugi strani so se v občini začele razvijati predvsem terciarne in kvartarne dejavnosti. Poraslo je število novonastalih mikro in majhnih podjetij, v zadnjem času pa se v občini razvijajo potenciali za razmah na področju turizma.

Občina Vrhnika ima že sedaj boljše razmerje med kmetijskimi in drugimi dejavnostmi, saj je število poslovnih subjektov v kmetijsko gozdarski dejavnosti nižje od republiškega povprečja. Kljub temu je razvoj občine Vrhnika še vedno v precejšnji meri odvisen od velikih podjetij. Na drugi strani je v občini veliko število mikro podjetij, predvsem osebnih družb. Podjetja se v največji meri ukvarjajo s trgovino in popravili motornih vozil, primanjkuje pa razvojno naravnanih podjetij, ki bi stavila na tehnološki napredek ali na neopredmetena osnovna sredstva (predvsem v luči registriranja patentov in drugih intelektualnih pravic ter blagovnih znamk). Drobno gospodarstvo še ni preseglo faze klasičnega konkuriranja z zmanjševanjem stroškov. Premalo se povezuje, zaradi česar bo v prihodnosti še težje nadoknaditi razvojne zaostanke občine Vrhnika

za sosedami. Prav tako je zaskrbljujoča njihova investicijska politika, saj je večino investicij namenjenih za nepremičnine in stavbe, najmanjši delež pa v neotipljiva sredstva, ki v procesu globalizacije pridobivajo na veljavi in postajajo ključne konkurenčne prednosti 21. stoletja.

Velike gospodarske družbe morajo svoje potenciale iskati predvsem z vlaganji v raziskave in razvoj, Ključno je zavedanje o pomembnosti repozicioniranja podjetij iz "dodelavnih" ali proizvodnih v razvojne. Pri tem morajo podjetja izkoristiti razpoložljive pomoči s strani države in EU. Za občino mora biti alarmantno, da se velika podjetja namesto razvojne naravnosti oklepajo trdih metod, pri katerih se konkurenčnost gospodarskih subjektov povečuje predvsem na račun zmanjševanja stroškov dela.

V občini je tudi relativno slabo izkoriščeno znanje prebivalcev, ti namreč v veliki meri svoja znanja in izkušnje unovčujejo izven lastne občine, kar posledično pomeni zmanjšanje gospodarske aktivnosti, nižje prihodke občine. zmanjševanje zaposlovanja, selitev podjetniškega kapitala v sosednje občine...).

Čeprav večina navedenih kazalnikov pomembno odraža ali vpliva na blaginjo v občini ali njeno investicijsko sposobnost, pa ima občina razmeroma omejene možnosti vplivanja nanje. Najbolj neposredna orodja, s katerimi lahko občina potencialno vpliva na razvoj in posledično omogoči zvišanje življenjskega standarda v občini, so pritegnitev novih delovnih mest, trženje površin v obstoječih in novih proizvodno obrtnih, poslovno obrtnih in servisnih conah, pritegnitev panog z višjo stopnjo dodane vrednosti, ter neposredno povečanje deleža prebivalstva z visokimi dohodki.

Ukrepi, ki jih občina že izvaja oziroma njihovo izvedbo načrtuje v bližnji prihodnosti, so usmerjeni v navedene cilje, saj poskušajo omogočiti pogoje, ki bi bili privlačni po eni strani za prihod podjetij, ki bi odprla nova delovna mesta, ter za prihod prebivalstva z višjimi dohodki. Med te ukrepe sodijo aktivno iskanje podjetij, ki bi preselila svoje dejavnosti v občino Vrhnika ter zasedla večje površine v obstoječih ali novih obrtnih conah. Za večino teh načrtov pa je ključna realizacija nekaterih načrtovanih infrastrukturnih projektov, zlasti severne mestne obvoznice, ki bi bistveno povečala privlačnost nekaterih izbranih lokacij, v zvezi s katerimi je občina že navezala stike z zainteresiranimi organizacijami.

V smislu privlačnosti za višji dohodkovni razred prebivalstva lahko občina po eni strani omogoči pogoje za njihov prihod (gradnja nadstandardnih stanovanjskih površin), kar občina Vrhnika že izvaja, obenem pa so s tega vidika lahko relevantni tudi posredni dejavniki kot denimo urejanje oziroma razvoj degradiranega prostora ipd., kar vpliva na kvaliteto bivanja in posledično na privlačnost bivalnega okolja.

Ob omenjenih orodjih občina izvaja ali načrtuje tudi ukrepe, usmerjene k spodbujanju in promociji podjetništva. Med te ukrepe sodi vzpostavitev podjetniškega centra na Vrhniki, podjetniška izobraževanja, spodbujanje podjetniškega načina razmišljanja že v osnovnih šolah, povezovanje podjetnikov in druge oblike promoviranja podjetništva idr.

2.7 Turizem

Potencialne možnosti za razvoj turizma občine Vrhnika so na področjih, ki se povezuje z opazovanjem in doživljanjem narave in ponudbo kulturnega turizma ter turizma v povezavi s kmečkim turizmom. Bližina glavnega mesta oz. urbanega zaledja je dobra osnova za vzpodbujanje izletniškega turizma in ponudbe enodnevnim gostom. Naravne danosti ter kulturne in zgodovinske danosti so osnova za številne aktivne izlete, v vseh letnih časih, v hribovitem svetu, na obsežni ravnini Barja, ob vodi (Ljubljana, bajerji, Lintvern,...) in na snegu (center Ulovka).

Bogata zgodovinska in kulturna dediščina se kaže kot ena ključnih prednosti za razvoj turizma, s katerimi razpolaga občina. Občina ima številne **kulturne in zgodovinske danosti**, ki presegajo lokalni nivo (npr. zgodovinske in kulturne znamenitosti enega najstarejših mest na Kranjskem, Cankarjevo rojstno mesto in spominska hiša, Ajdovski zid, Rupnikova linija, Napoleonov vodnjak, naselje Bistra z gradom, v katerem je Tehniški muzej Bistra, idr)..

Turistično ponudbo dopolnjujejo nekatere **tradicionalne prireditve**, kot so prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku, Cankarjevi dnevi, Argonavtski dnevi, Petkovškova likovna kolonija in drugi. V občini deluje 21 **kulturnih društev**, ki se v večji ali manjši meri že vključujejo v turistično ponudbo, njihova vloga pa bi se lahko še povečala. Razvita je **domača in umetnostna obrt**, katere posamezne zvrsti so že poznane kot posebnosti (npr. vrhniški pirh).

Poleg ponudbe bogate kulturne in zgodovinske dediščine ima občina izjemno priložnost za turizem, ki se usmerja v **opazovanje in doživljanje narave** ter izjemne kulturne krajine. Lega na stičišču naravno geografskih enot na relativno majhnem območju omogoča doživljanje raznolike naravne in kulturne krajine. Ljubljansko Barje predstavlja širše zavarovano območje, za katerega je predlagana razglasitev krajinskega parka, je posebno varstveno območje Natura 2000. Na Barju so še posamezna območja naravne dediščine, izviri reke Ljubljanice in sama reka, naravni rezervat Mali plac, Jurčevo šotišče. Kraški del občine in Zaplano označujejo kraški pojavi, kot so Vrhniška jama, udorne vrtače, Grogarjev dol, Stari maln. V dolini potoka Bele prihaja na dan kraški sifonski izvir Lintvern. Na območju Drenovega griča je naravni spomenik Kuclerjev kamnolom. Vse naštetje se že vključujejo v turistično in ponudbo občine.

Kakovostno turistično ponudbo omogoča tudi razvita **turistična infrastruktura**. Iz statističnih podatkov je razvidno, da je število **nastanitvenih kapacitet** relativno skromno. Na območju občine Vrhnika se je v letu 2005 nahajalo 13 gostinskih objektov, ki so ponujali svoje storitve tako domačinom kot tudi turistom, od tega so štirje gostinski objekti nudili poleg gostinske ponudbe tudi prenočišča s skupno 117 ležišči. Glede na usmeritev v izletniški turizem je smiselno aktivnosti usmerjati v dvig kvalitete in manj v intenzivno povečevanje kapacitet.

Število prihodov turistov (domačih in tujih) kakor tudi prenočitve turistov (ki po številu prihodov in nočitev prevladujejo) postopoma naraščajo, s približno enakim trendom kot velja za Slovenijo.

Preglednica 13: Nastanitvene zmogljivosti in prihodi turistov v občini Vrhnika, LUR in Sloveniji v letih 1998, 1999, 2000, 2001 in 2002

	Nastanitveni zmogljivosti			Prihodi turistov			Prenočitve turistov		
	Nastanitveni objekti	sobe	ležišča	Domači turisti	Tuji turisti	Skupaj	Domači turisti	Tuji turisti	Skupaj
1998									
Občina Vrhnika	3	16	39	138	725	863	390	2.079	2.469
LUR									
Slovenija	835	29.651	79.504	822.411	976.514	1.798.925	3.232.885	6.295.308	3.062.423
1999									
Občina Vrhnika	4	38	91	650	2.131	2.781	1572	5.331	6.903
LUR									
Slovenija	814	29.600	78.746	865.484	884.048	1.749.532	3.315.345	2.741.218	6.056.563
2000									
Občina Vrhnika	4	38	90	551	2.507	3.058	1.051	5.378	6.429
LUR									
Slovenija	846	30.242	79.225	867.567	1.089.549	1.957.116	3.314.931	3.404.067	6.718.998
2001									
Občina Vrhnika	3	38	38	721	3.054	3.775	1.459	5.779	7.238
LUR									
Slovenija	847	30.086	79.893	867.001	1.218.721	2.085.722	3.316.095	3.813.477	7.129.602
2002									
Občina Vrhnika	3	37	89	934	3.814	4.748	1.825	7.525	9.350
LUR									
Slovenija	850	30.274	80.034	859.941	1.302.019	2.161.960	3.300.262	4.020.799	7.321.061

Vir: Statistični letopis 1997 - 2004, 2004

Za aktivno preživljanje prostega časa v povezavi s turistično ponudbo so na območju občine vzpostavljene **pešpoti** primerne za krajše sprehode in celodnevne izlete ter **planinske poti** preko Starega Malna, preko Storževega griča, Preko Kurna in preko Špice ter na območju Zaplane. Občina sodeluje v projektu Ljubljanske urbane regije za izvedbo **omrežja kolesarskih in pešpoti na Barju**. S tem se dopolnjuje sistem kolesarskih poti na območju občine, ki že zajema dve označeni in opisani kolesarski poti za ljubitelje gorskega kolesarjenja. (Kolesarska pot K1 je dolga 40 km in poteka v smeri Vrhnika – Krošljev grič – Smrečje – Ligojna – Vrhnika. In Kolesarska pot K2 je dolga 35 km in poteka v smeri Vrhnika – Planina – Log (Zaplana) – Star maln – Vrhnika.

Ponudba se lahko dopolnjuje z dejavnostmi v **športno v rekreacijskih objektih in parkih** (npr. ŠP Vrhnika, ŠP Stara Vrhnika, ŠP Sinja Gorica, Ranč Kaja in Grom idr.).

Med turističnimi športno rekreacijskimi območji ima posebno mesto **Ulovka**, kjer pa je sedanje delovanje manj uspešno, med drugim tudi zaradi neurejenih razmer med lastniki zemljišč in investitorji. Smiselno je pristopiti k oživitvi centra na način, da bi poleg zimskih športov ponujal možnosti za turistično rekreacijske dejavnosti preko celega leta.

Iz predstavljenega se ugotavlja, da ima občina Vrhnika dobre potencialne za razvoj turizma v povezavi z rekreacijo, ki pa bi bili lahko še bolj izkoriščeni s celovitejšo in bolj povezano ponudbo. Kot ena ključnih slabosti stanja na področju turizma se ocenjuje premajhno število turistov in premalo dohodka iz turizma, zato je cilj občine povečanje turističnega obiska in dohodka. Potencialne možnosti turizma, brez usmerjenega razvoja, promocije in usklajevanj nosilcev dejavnosti in splošnega zavedanja o pomenu te dejavnosti pa ne prinaša zelenih učinkov. Ugotavlja se, da je dogovarjanje med subjekti turističnega razvoja še vedno premalo. Pomemben korak k celovitejši obravnavi problematike nadaljnjega turističnega razvoja pomeni ustanovitev javnega zavoda **»Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika«**, ki ga je občina ustanovila v letu 2005. Z ustanovitvijo Zavoda je občina podprla razvoj turizma ter pristopila k nadgradnji dosedanjega sistema, ki je slonel predvsem na delu Turističnega društva Blagajana in Turistično informacijskega centra.

2.8 Kmetijstvo

V občini Vrhnika, ki v pretežnem delu velja za **območje z omejenimi možnostmi za kmetijstvo** (Ljubljansko barje, hribovito zaledje) so »dodatne« funkcije kmetijske dejavnosti še posebej pomembne. Zaradi specifične geološke podlage je območje Ljubljanskega barja pretežno ravninsko, medtem ko je obrobni gričevnato, hriboviti del reliefno razgiban in raznolik. Splošno gledano je s pridelovalnega vidika celotno območje občine Vrhnika manj primerno za kmetijsko dejavnost, saj občina spada v območja z omejenimi možnostmi za kmetijstvo. Hriboviti del je po evropski metodologiji razvrščen med ti. hribovska in gorska območja, tukaj kmetijsko dejavnost zavirajo predvsem reliefne značilnosti (strma, razgibana pobočja, geološka zgradba), ki ovirajo predvsem poljedelstvo, medtem ko so pogoji ugodnejši za živinorejo. Ravninski del Ljubljanskega barja pa spada med območja s posebnimi naravnimi omejitvami, saj gre za območje barja⁸. Kmetijstvo na Ljubljanskem barju že v preteklosti ni imelo vidnejše vloge in tudi danes je podobno. Njive pokrivajo le slabih 15 % Ljubljanskega barja, dobro polovico travniki, na katerih je že opaziti procese zaraščanja in okoli četrtno gozd.⁹ Podobno kot v hribovitem območju je tudi tukaj zaradi omejenih naravnih dejavnikov primernejša živinoreja kot pa poljedelstvo. Slovenska kmetijska politika namenja takšnim območjem izravnalna plačila, katerih namen je izravnati stroške pridelave zaradi težjih pridelovalnih razmer in s tem zagotoviti obdelanost kmetijskih zemljišč na teh območjih. Za obdelovanje na zavarovanih območjih (npr. Ljubljansko barje) pa lahko kmetje pridobijo še dodatnih 10% ali 15% sredstev iz Slovenskega kmetijskega okoljskega programa.¹⁰

⁸ Vir: Razvojni program podeželja, 2004

⁹ Vir: Slovenija, pokrajine in ljudje, 1998

¹⁰ Vir: Razvojni program podeželja, 2004

Zaradi specifičnega prostora, ki ga predstavlja Ljubljansko barje smo za primerjavo v analizo vključili še podatke za ostale občine, katerih deli se nahajajo na Barju. Dejstvo je, da se te občine srečujejo s podobnimi omejitvami ter problemi in bi bilo priporočljivo, če bi razvoj kmetijstva načrtovale skladno oz. skupno, še posebej ker se bo v Sloveniji v okviru lokalnih akcijskih skupnosti izvajal program Leader.

Enako kot za območje države, je tudi za območje občine zaznaven **trend opuščanja kmetijske dejavnosti in zaraščanja** kmetijskih zemljišč.

Poleg specifičnih naravnih razmer na nadaljnji razvoj kmetijstva vpliva tudi **urbani značaj širšega območja**. Lega v Ljubljanski urbani regiji, v primestnem prostoru, pogojuje nekatere prednosti in slabosti. Kot prednosti je možno izpostaviti bližino trga, z možnostjo neposredne prodaje pridelkov, večjo možnost dodatnih zaposlitev, razvitejšo infrastrukturo, večjo možnost doseganja primerne dohodka, modernejši način življenja, doseganje višjega standarda. Kot slabosti pa se kažejo vplivi pospešene urbanizacije na račun izgube kvalitetnih kmetijskih zemljišč zaradi pozidave, povečanje onesnaženj zraka, tal, vode, pridelkov, konflikti v vaških naseljih med kmeti in nekmeti in podobno.

Zaradi naravnogeografskih razmer je tako na območju občine Vrhnika kot tudi v Ljubljanski urbani regiji **v ospredju živinoreja**. Kot najpomembnejša živinorejska panoga se na območju občine uveljavlja govedoreja. Posledica take usmerjenosti kmetijstva je, da se na okoli 80 % njivskih površin na Barju goji monokultura koruza, kar je z vidika ohranjanja narave neustrezno. Zaradi tega je na območju občine priporočljivo uvajanje kolobarja.

Nadaljnji razvoj kmetijstva in podeželja je tesno povezan tudi s **sistemom EU** subvencij (direktnih plačil), ki je v postopku sprememb. Pričakuje se, da bodo direktna plačila po živalih ukinjena in se bodo usmerjala le na površine. V zvezi s subvencioniranjem je potrebno poudariti, da le to nima posledic zgolj na kmetijstvo v ožjem smislu, temveč tudi na njegovo več funkcionalno vlogo.

Statistični podatki, ki se nanašajo na trende zmanjševanja števila kmetij, število zaposlenih na kmetijah, demografske značilnosti gospodarjev, kažejo, da kmetijstvo na območju občine Vrhnika zadevajo spremembe, ki so praviloma **značilne za celotno Slovenijo oz. za Ljubljansko urbano regijo**. Podatki so večinoma pridobljeni iz Popisa kmetijskih gospodarstev 2000 in iz Razvojnega programa podeželja za občine Horjul, Dobrova-Polhov Gradec, Vrhnika, Brezovica in Borovnica.

Iz popisa kmetijskih gospodarstev iz leta 1981, še bolj pa iz leta 1991, je razvidno, da je število kmetij in **število aktivnega kmečkega prebivalstva močno padlo**. Vzrok temu so predvsem neugodne razmere za kmetovanje na obravnavanem območju (celotno območje spada med območja z omejenimi dejavniki za kmetijstvo) in bistveno lažji zaslužek v drugih panogah. Zaradi povečane mobilnosti prebivalstva v zadnjih desetletjih pa je tudi zaposlitev v Ljubljani postala lažje dosegljiva za vse prebivalce Ljubljanske urbane regije.

Kmetijstvo kot gospodarska dejavnost spada v primarni sektor. Že pred nekaj desetletji je v moderni družbi močno upadlo število zaposlenih v kmetijstvu, danes se kazalec delež kmečkega

prebivalstva, uporablja za prikazovanje razvitosti območja. Tudi na območju Občine Vrhnika se je v preteklosti pomen kmetijstva sčasoma zmanjševal. Danes je v kmetijstvu zaposlenih le 109 prebivalcev od 5.250 zaposlenih, kar predstavlja le 2,7 % delovno aktivnih prebivalcev. Razloge za majhen delež zaposlenih v kmetijstvu lahko najdemo predvsem v bližini Ljubljane, avtocesti, ki je približala druga delovna mesta, ki so v veliki večini fizično manj zahtevna, lažja in tudi bolje plačana kot delo na kmetiji.

Preglednica 14: Število vseh zaposlenih, število zaposlenih v kmetijstvu in % zaposlenih v kmetijstvu v izbranih občinah, v LUR- u in v Sloveniji

	število vseh zaposlenih	število zaposlenih v kmetijstvu	delež zaposlenih v kmetijstvu (%)
Borovnica	499	19	3,8
Brezovica	1624	63	3,9
Ig	1170	42	3,6
Škofljica	1386	24	1,7
Občina Vrhnika	5.250	109	2,07
LUR	239.114	3.319	1,4
Slovenija	787.189	26.066	3,3

Vir: spletna stran oddelka za geografijo– gradiva) (citirano 2.4.2004)

Pomen kmetijske dejavnosti lahko izrazimo tudi z izračunom ekvivalentov polnovrednih delovnih moči (PDM). Popis kmetijstva v letu 2000 je uvedel novost v izražanju obsega dela na slovenskih kmetijskih gospodarstvih. Izhaja iz podatka o posameznikovi dnevni delovni obremenitvi na kmetiji. Izražanje obsega dela v koeficientih polnovrednih delovnih moči (PDM) temelji na razmerju med številom letno porabljenih ur za delo na kmetiji in enoletnim obsegom dela polno zaposlene osebe (1800 ur), ki ga uporablja nacionalna statistika delovne sile. Nova metodologija izračunavanja PDM je tako usklajena z izražanjem obsega dela v drugih dejavnostih in je hkrati primerljiva tudi z metodologijo, ki jo priporoča Eurostat. Hkrati je potrebno opozoriti, da koeficienti PDM, izračunani po novi metodologiji, žal niso neposredno primerljivi s koeficienti PDM iz preteklih popisnih podatkov.

V izračunu PDM je upoštevan celoten letni vložek dela na kmetijskem gospodarstvu. Vanj je poleg dela gospodarja, drugih družinskih članov in redno zaposlenih na kmetijskem gospodarstvu, vključeno tudi najeto delo (bodisi v obliki strojnih storitev, bodisi v obliki sezonskega in priložnostnega dela) (Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000). Zaradi tega smo v analizo vključili tudi vrednosti PDM.

Od 390 gospodarjev na družinskih kmetijah v občini Vrhnika jih 13 ne dela na kmetiji (3,3 %), ostalih 377 gospodarjev dela na kmetiji (96,7 %), a le 109 (28,9 %) jih je zaposlenih samo v kmetijstvu (LUR 39,1 %). Za 59 gospodarjev predstavlja kmetijstvo glavno dejavnost (15,6 %), 193 stransko (51,2 %) in 16 gospodarjev le občasno pomaga na kmetijah (4,2 %). Podobne razmere so tudi v ostalih občinah na Barju, v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji.

Preglednica 15: Družinske kmetije po vrednotenju dela gospodarjev

		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
ne dela na kmetiji	število	0	7	14	8	13	273	2.635
	%	0	2,4	4,1	4,2	3,3	2,9	3,1
delajo na kmetiji	število	97	292	325	184	377	9.198	83.701
	%	100	97,6	95,9	95,8	96,7	97,1	96,9
	PDM	55,13	176,13	193,13	96,75	217,38	5.541,75	44.690,25
edina dejavnost	število	44	89	115	69	109	3.600	27.511
	%	45,4	30,5	35,4	37,5	28,9	39,1	32,9
	PDM	30,88	74,25	84,75	50,50	90,63	2.790,25	20.863,38
glavna dejavnost	število	21	30	57	17	59	1.470	12.404
	%	21,6	10,2	17,5	9,2	15,6	15,9	14,8
	PDM	12,25	23,75	37,50	10,50	43,88	1.028,00	8.268,88
stranska dejavnost	število	32	159	146	94	193	3.886	40.798
	%	32,9	54,5	44,9	51,1	51,2	42,2	48,7
	PDM	12,00	76,38	70,00	35,25	80,88	1.693,25	15.184,50
občasna pomoč	število	0	14	7	4	16	242	2.988
	%	0	4,8	2,2	2,2	4,2	2,6	3,6
	PDM	0,00	1,75	0,88	0,50	2	30,25	374
gospodarji na družinskih kmetijah	število	97	299	339	192	390	9.471	86.336
	%	100	100	100	100	100	100	100

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Kot je razvidno iz *preglednice 15* največ gospodarjem na družinskih kmetijah v občini Vrhnika in podobno tudi v ostalih občinah na Barju, kmetijstvo predstavlja stransko dejavnost (51,2 %), kar nakazuje na izkoriščanje dodatnega zaslužka na račun kmetovanja. Tako zastavljeni način kmetovanja omogoča kmetom preživetje in hkrati ohranja izgled kulturne krajine in s tem tudi lažje prilagajanje smernicam razvoja podeželja v smeri ustanavljanja turističnih in ekoloških kmetij. Opisana oblika kmetovanja je v EU zelo zaželena, predvsem zaradi tega, ker je lahko visoko produktivna in prijazna do okolja. Poleg tega pa je še vedno visok delež kmečkih gospodarjev, ki jim kmetijstvo predstavlja edino oz. glavno dejavnost (44,5 %). Za take kmetije je posebej priporočljivo, da se usmerijo v tržno kmetijsko dejavnost, ki je okolju prijazna, ker se jim na ta način povečajo dohodki tako od prodaje kot tudi iz strukturnih skladov.

Delovno silo na kmetiji predstavljajo tudi družinski člani. Od 1.526 družinskih članov v občini Vrhnika jih ne dela na kmetiji 369 (24,2 %), ostalih 1.157 dela kmetiji (75,8 %). 157 družinskim članom (13,6 %) predstavlja kmetijstvo edino dejavnost (LUR – 21,1 %), 122 –tim glavno dejavnost (10,5 %), 529-tim stransko dejavnost (45,7 %), 349 pa jih le občasno pomaga na kmetiji (30,2 %).

Preglednica 16: Družinski člani in redno zaposleni na družinskih kmetijah po opisanem vrednotenju dela na kmetiji

		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
ne dela na kmetiji	število	78	179	239	144	369	8.151	70.453
	%	21,6	17,1	19,2	21,5	24,2	22,1	21,8
delajo na kmetiji	število	283	865	1.003	527	1.157	28.807	252.725
	%	78,4	82,9	80,8	78,5	75,8	77,9	78,2
	PDM	113,00	373,50	440,00	194,63	463,25	12.519,25	99.873,63
edina dejavnost	število	55	151	192	100	157	6.067	46.213
	%	19,4	17,5	19,1	19	13,6	21,1	18,3
	PDM	38,13	122,63	146,63	72,50	125,50	4.695,38	35.098,38
glavna dejavnost	število	49	56	98	32	122	2.817	23.838
	%	17,3	6,5	9,8	6	10,5	9,8	9,4
	PDM	27,00	41,38	66,00	19,50	80,50	1.929,50	15.885,50
stranska dejavnost	število	108	389	418	211	529	11.508	105.130
	%	38,2	44,9	41,7	40	45,7	39,9	41,6
	PDM	39,00	175,88	190,50	79,63	213,63	4.842,50	39.196,75
občasna pomoč	število	71	269	295	184	349	8.415	77.544
	%	25,1	31,1	29,4	35	30,2	29,2	30,7
	PDM	8,88	33,63	36,88	23,00	43,63	1.051,88	9.693,00
osebe	število	361	1.044	1.242	671	1.526	36.958	323.178
	%	100	100	100	100	100	100 %	100

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Kot je razvidno iz *preglednice 16* se prav tako kot kmečki gospodarji tudi največ družinskih članov v občini Vrhnika ukvarja s kmetijstvom kot stransko dejavnostjo (45,7 %) in v obliki občasne pomoči (30,2 %), kar omogoča preživetje družin na kmetijah.

Ob popisu kmetijskih gospodarstev, ki ga je Statistični urad opravil v letu 2000, je bilo v občini Vrhnika 390 kmetijskih gospodarstev oz. kmetij, od tega 316 na območju zahodnega roba Ljubljanskega barja (81 %). Po evropskih merilih standardne proizvodno sposobnost ekonomske moči (ESU), ki upoštevajo proizvodno sposobnost obratov, so te kmetije neposredno primerljive z evropskimi.¹¹

Znano je, da se je število kmetij tako na ravni občine Vrhnika, kot tudi na ravni barjanskega dela občine, v zadnjih dveh desetletjih zelo hitro zmanjševalo, saj imamo danes na tem prostoru v primerjavi z začetkom osemdesetih let minulega stoletja le še dobro tretjino vseh kmetij. Proces nazadovanja je bil še zlasti intenziven v obdobju 1991 – 2000, ko je potekal celo hitreje kot na ravni celotne Slovenije. Iz pregleda gibanja števila kmetij po naseljih (Preglednica 17) je razvidno, da je bila deagrarizacija poleg mestnega naselja Vrhnika še zlasti intenzivna v bližnjih primestnih

¹¹ Vir: Kmetijstvo na Vrhniki danes, 2004

naselijh – Verd, Stara Vrhnika, Sinja Gorica, ter v naseljih ob avtocesti Ljubljana – Vrhnika; Drenov Grič, Log, Dragomer. Poudariti je potrebno, da je v nekaterih naseljih število kmetij dejansko že doseglo tisto mejno raven, ki komaj še zagotavlja (ali pa tudi ne) obdelanost kulturne krajine.¹²

Preglednica 17: Spreminjanje števila kmetij v naseljih na zahodnem robu Ljubljanskega barja v obdobju 1981 – 2000

Naselje	Število kmetijskih gospodarstev - kmetij			Povprečna letna stopnja zmanjševanja 1981-2000 v %
	Popis prebivalstva 1981	Popis prebivalstva 1991	Popis prebivalstva 2000	
Bevke	98	73	34	-3,3
Bistra	1	1	1	0,0
Blatna Brezovica	54	49	26	-2,6
Dragomer	62	35	15	-3,8
Drenov Grič	69	36	14	-3,9
Leseno Brdo	38	25	14	-3,2
Log pri Brezovici	86	60	30	-3,3
Lukovica pri Brezovici	42	28	16	-3,1
Mala Ligonja	20	16	13	-1,7
Mirke	9	6	3	-3,3
Podlipa	46	43	30	-1,7
Sinja Gorica	42	36	9	-3,9
Stara Vrhnika	84	75	26	-3,5
Velika Ligonja	46	42	29	-1,8
Verd	91	41	19	- 3,9
Vrhnika	213	126	37	- 4,1
Z rob Ljubljanskega barja – skupaj	1.001	692	316	- 3,4
Občina Vrhnika - skupaj	1.108	789	390	-5,3
Slovenija - skupaj	192.090	156.549	93.213	-3,7

Vir: Kmetijstvo na Vrhnikih danes, 2004

Vpliv naravnih razmer na kmetijstvo se kaže tudi v tipu kmetovanja, ki prevladuje v občini Vrhnika. Največ kmetij se ukvarja s pašno živinorejo (211 oz. 54 %, Slovenija 25,8 %) in mešano živinorejo (107 oz. 27,4 %), najmanj pa z dejavnostmi, ki spadajo pod poljedelstvo. Podobne razmere so tudi v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji, kjer prav tako prevladujeta pašna in mešana živinoreja. Vendar je na območju Slovenije, predvsem zaradi njenega SV dela pomembno tudi poljedelstvo.

¹² Vir: Kmetijstvo na Vrhnikih danes, 2004

Preglednica 18: Družinske kmetije po tipu kmetovanja

Tipi kmetovanja		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
Poljedelstvo	Število	1	2	5	4	1	87	2.819
	%	1	0,7	1,5	2,1	0,3	0,9	3,3
Vrtnarstvo	Število	/	1	1	1	2	66	438
	%	/	0,3	0,3	0,5	0,5	0,7	0,5
Trajni nasadi	Število	3	1	2	/	5	76	9.920
	%	3,1	0,3	0,6	/	1,3	0,8	11,5
Pašna živina	Število	53	135	164	91	211	4.964	22.284
	%	54,6	45,2	48,4	47,4	54,1	52,4	25,8
Prašiči in perutnina	Število	/	4	2	1	8	57	2.028
	%	/	1,3	0,6	0,5	2,1	0,6	2,3
Mešana rastlinska pridelava	Število	1	14	14	13	14	433	10.975
	%	1	4,7	4,1	6,8	3,6	4,6	12,7
Mešana živinoreja	Število	35	102	98	57	107	2.693	24.369
	%	36,1	34,1	28,9	29,7	27,4	28,4	28,2
Mešana rastlinska pridelava in živinoreja	Število	4	40	53	25	41	1.087	13.598
	%	4,1	13,4	15,6	13	10,5	11,5	15,7
Nerazvrščene kmetije	Število	/	/	/	/	1	8	36
	%	/	/	/	/	0,3	0,08	0,04
<i>Skupaj</i>	Število	97	299	339	192	390	9.471	86.467
	%	100	100	100	100	100	100	100

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Za občino Vrhnika velja, da imajo kmetije največ kmetijskih zemljišč v velikostnem razredu od 5 do 10 hektarov (31,9 %), sledi velikostni razred kmetijskih zemljišč večjih od 10 hektarov.¹³ Podobne razmere kot v občini so značilne tudi na območju Ljubljanske urbane regije, medtem ko v Sloveniji prevladujejo kmetijska zemljišča velikosti od 2 do 5 hektarov.

Preglednica 19: Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi

	Velikostni razredi po površini kmetijske zemlje v uporabi								Skupaj
	0 do 2 ha		2 do 5 ha		5 do 10 ha		10 in več ha		
	Število kmetij	%	Število kmetij	%	Število kmetij	%	Število kmetij	%	

¹³ Vir: Kmetijstvo na Vrhniki danes, 2004

Občina Borovnica	11	11,3	/	/	/	/	/	/	97
Občina Brezovica	43	14,4	76	25,4	93	31,1	87	29,1	299
Občina Ig	33	9,7	91	26,8	136	40,1	79	23,3	339
Občina Škofljica	33	17,2	56	29,2	72	37,5	31	16,1	192
Občina Vrhnika	68	17,4	101	25,8	115	31,9	106	27,2	390
LUR	1.435	15,1	3.080	32,5	3.294	34,8	1.660	17,5	9.469
Slovenija	22.997	26,6	30.380	35,2	22.053	25,5	10.890	12,6	86.320

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Povprečna velikost kmetijskih gospodarstev v Sloveniji je praktično neprimerljiva z velikostjo kmetijskih gospodarstev v državah članicah EU. S povprečno 5,6 ha kmetijske zemlje v uporabi na gospodarstvo so 3,5-krat manjša od povprečja vseh držav članic in 12-krat manjša od velikosti gospodarstev v Veliki Britaniji, ki ima v EU v povprečju največja gospodarstva. Podobno drobno velikostno strukturo imajo v EU le nekatere mediteranske države - Grčija, Italija ter Portugalska, kjer pa je pridelava na manjših kmetijah bolj specializirana in usmerjena v proizvodno intenzivne usmeritve (vrtnarstvo, vinogradništvo, sadjarstvo). V primerjavi z državami članicami EU imajo kmetijska gospodarstva v Sloveniji v povprečju razmeroma specifično strukturo rabe kmetijskih zemljišč v uporabi. Razen Irske v EU ni države, ki bi imela tako velik delež travnikov in pašnikov in, nasprotno, tako majhen delež njiv in trajnih nasadov (sadovnjakov in vinogradov) v strukturi rabe kmetijske zemlje.¹⁴ Take razmere ovirajo visoko produktivno in intenzivno kmetijsko pridelavo, po drugi strani pa omogočajo razvoj okolju prijaznejšega ekološkega – družinskega kmetijstva, ki ne onesnažuje okolja hkrati pa prinaša dohodek, kar lahko predstavlja tržno nišo tako občine Vrhnika kot tudi celotne Slovenije.

Struktura kmetijskih zemljišč glede na kakovost, ki se prikazuje preko kategorizacije, nam kaže, da območje občine Vrhnika spada med srednje kvalitetna in rodovitna zemljišča. 83,2 % zemljišč spada v 3, 4 in 5 zemljiško kategorijo. V prvo kategorijo spada na območju občine Vrhnika le 1,1 % zemljišč.

¹⁴ Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Preglednica 20: Kmetijska zemlja glede na kategorijo (kvaliteto) zemljišč

Zemljiška kategorija	Borovnica	Brezovica	Dobrova - P. Gradec	Horjul	Vrhnik
I. kategorija - ha	0	0	70,3	3,6	57,84
- delež (%)	0,0	0,0	1,6	0,3	1,1
II. kategorija (ha)	63,4	140,15	510,3	201,6	294,6
- delež (%)	13,6	3,4	11,3	15,2	5,6
III. kategorija (ha)	150,96	1126,37	1834,73	429	854,98
- delež (%)	32,3	27,2	40,5	32,3	16,4
IV. kategorija (ha)	189,24	1720,96	646,46	304,52	2841,82
- delež (%)	40,5	41,6	14,3	22,9	54,3
V. kategorija (ha)	29,89	323,36	861,04	263,8	654,58
- delež (%)	6,4	7,8	19,0	19,8	12,5
VI. kategorija (ha)	16,34	621,64	236,24	51,61	407,12
- delež (%)	3,5	15,0	5,2	3,9	7,8
Druge kategorije (ha)	17,79	207,12	372,24	75,32	117,89
- delež (%)	3,8	5,0	8,2	5,7	2,3
SKUPAJ	467,62	4139,6	4531,31	1329,45	5228,83
- delež (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Agrokarta, Posebna obdelava KIS, Ljubljana, 2000

Za območje občin Borovnica, Brezovica in Vrhnika, ki v veliki večini spadajo k pridelovalnemu območju Ljubljanskega barja lahko trdimo, da prevladuje srednje intenzivni način koriščenja kmetijskega prostora. Ta se kaže v zmerni produktivnosti pridelave in izmeničnemu pojavljanju njivskega in travniškega sveta. Njive z izjemo občine Brezovica, kjer zavzemajo več kot polovico kmetijske zemlje v uporabi, ne prevladujejo. Travinje (travniki in pašniki) se večinoma nahajajo na zemljiščih slabše kategorije, prevladujejo pa eno in dvokosni travniki, večinoma namenjeni pridelavi manj kakovostnega sena. Le za manjši delež travinja je značilna tri in večkratna raba v obliki paše ali košnje za svežo krmo, suho krmo ali travno silažo.¹⁵

Raba zemljišč, ki je prikazana v *Preglednici 20* kaže, da ima živinoreja pomembnejšo vlogo v občini Vrhnika in tudi Ljubljanski urbani regiji kot poljedelstvo. To izhaja iz naravnogeografskih danosti območja. Od vseh kmetijskih zemljišč v uporabi predstavljajo pašniki in travniki okoli 77,7 %, njive in vrtovi pa le okoli 21,5 %. Ostali deleži odpadejo na kmečke in intenzivne sadovnjake (17,4 %), medtem ko vinogradov na območju občine Vrhnika ni. Podobne razmere so tudi v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji, kjer pa je raba zemljišč nekoliko bolj enakomerno porazdeljena.

¹⁵ Razvojni program podeželja, 2004

Demografske značilnosti

Preglednica 22: Družinske kmetije po šolski izobrazbi gospodarjev

		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska izobrazba	Gospodarji	9	41	52	30	33	1.383	9.717
	%	9,3	13,7	15,3	15,6	8,5	14,6	11,2
	PDM	5,00	23,88	24,88	11,75	18,13	788,50	4.996,13
Osnovnošolska izobrazba	gospodarji	39	121	131	66	202	4.135	40.698
	%	40,2	40,5	28,6	13,4	52	43,7	47,3
	PDM	22,63	74,88	82,88	36,50	114,25	2.570,00	22.767,50
Poklicna izobrazba	gospodarji	26	80	100	64	98	2.572	22.448
	%	26,8	26,8	29,5	33,3	25	27,1	26
	PDM	16,00	48,13	57,00	32,75	56,25	1.492,00	11.140,38
Srednješolska izobrazba	gospodarji	16	50	50	21	39	1.104	10.596
	%	16,5	16,7	14,7	10,9	10	11,6	12,3
	PDM	8,13	26,75	26,25	11,38	20,88	574,38	4.776,13
Višja, visoka strokovna, univerzitetna ali podiplomska izobrazba	gospodarji	7	7	5	9	16	256	2.781
	%	7,2	2,3	1,5	4,7	4,1	2,7	3,2
	PDM	3,38	2,50	2,00	3,88	7,38	110,75	979,88
Skupaj	gospodarji	97	299	339	192	390	9.471	86.336
	PDM	55,13	176,13	193,13	96,75	217,38	5.541,75	44.690,25

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Izobrazbena struktura gospodarjev kmetij na območju občine Vrhnika je zelo podobna izobrazbeni strukturi gospodarjev kmetij v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji. Gre za slabo izobrazbeno strukturo gospodarjev, saj jih ima največ končano le osnovno šolo, kar 52 % na območju občine Vrhnika, 43,7 % na območju Ljubljanske urbane regije in 47,3 % v Sloveniji. V primerjavi z Ljubljansko urbano regijo in Slovenijo ima občina Vrhnika podpovprečni delež gospodarjev brez izobrazbe ali nedokončane osnovne šole (8,5 %) in hkrati tudi podpovprečni delež gospodarjev z višjo, visoko strokovno, univerzitetno ali podiplomsko izobrazbo (4,1 %). Več gospodarjev kmetij ima poklicno izobrazbo (25 %), manj srednješolsko (10 %).

Preglednica 23: Družinske kmetije po kmetijski izobrazbi gospodarjev

		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
Samo praktične izkušnje	gospodarji	84	239	302	144	335	8.189	72.440
	%	86,6	80	89,1	75	85,9	86,5	83,9
	PDM	44,50	138,50	167,38	74,75	185,25	4.687,50	36.198,25

Tečajji iz kmetijstva	gospodarji	7	14	28	/	27	680	7.045
	%	7,2	4,7	8,3	/	6,9	7,1	8,1
	PDM	5,88	10,88	20,88	/	18,63	480,75	4.482,63
Poklicna kmetijska izobrazba	gospodarji	/	7	/	/	7	240	2.752
	%	/	7,2	/	/	1,8	2,5	3,2
	PDM	/	4,00	/	/	6,25	177,00	1.948,75
Srednja, višja, visoka strokovna, univerzitetna ali podiplomska kmetijska izobrazba	gospodarji	/	7	/	/	11	187	2.230
	%	/	7,2	/	/	2,8	1,9	2,6
	PDM	/	3,13	/	/	5,50	112,50	1.285,25
Skupaj	gospodarji	97	299	339	192	390	9.471	86.336
	PDM	55,13	176,13	193,13	96,75	217,38	5.541,75	44.690,25

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Poleg šolske izobrazbe je na območju občine Vrhnika in prav tako tudi v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji zaskrbljujoča tudi kmetijska izobrazba gospodarjev. Kar 85,9 % gospodarjev kmetij v občini Vrhnika ima samo praktične izkušnje na področju kmetijstva, podobna visoka deleža sta tudi v Ljubljanski urbani regiji (86,5 %) in Sloveniji (83,9 %). Neugoden je predvsem podatek, da je kar 92,8 % gospodarjev kmetij v občini Vrhnika pridobilo svoje znanje na področju kmetijstva iz prakse in tečajev in le okoli 5 % iz šolske izobrazbe.

Kot je razvidno iz prikazanih podatkov je izobrazbena struktura gospodarjev kmetij na območju občine Vrhnika slaba. V prihodnosti bi bilo potrebno vključiti čim več gospodarjev v različne tečaje in izobraževanja, ki bi izboljšala njihova znanja kmetovanja in bi omogočala večjo informiranost in vključitev kmetij v nove oblike kmetovanja (npr. ekološko kmetovanje). Dejstvo je, da je za modernizacijo in usmerjenost v ekološko kmetijstvo potrebna izobražena delovna sila, kar pomeni, da bo za nadaljnji razvoj kmetijstva v občini Vrhnika potrebno najprej poskrbeti za izobraževanje in predstavitve novih možnosti kmetovanja.

Starostna struktura gospodarjev kmetij

Preglednica 24: Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah gospodarjev

Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah (leta)			Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
			Pod 35 let	število	6	12	13	11	22
	%	6,2	4	3,8	5,7	5,6	5,5	5,2	
	PDM	4,13	7,00	5,63	4,75	11,63	291,38	2.448,75	
35 – 44 let	število	15	44	34	24	60	1.342	13.222	
	%	15,5	14,7	10,0	12,5	15,4	14,2	15,3	
	PDM	6,88	30,38	18,38	11,00	38,50	784,75	7.163,63	

	45 – 54 let	število	21	49	68	37	61	1.862	19.979
		%	21,6	16,4	20,1	19,3	15,6	19,6	23,1
		PDM	13,75	25,25	38,00	15,88	33,25	1.106,50	10.881,00
	55 – 64 let	število	20	87	70	51	90	2.264	20.924
		%	20,6	29,1	20,6	26,6	23	23,9	24,2
		PDM	12,63	62,75	53,38	34,25	62,13	1.651,88	13.234,75
	Nad 64 let	število	35	107	154	69	157	3.480	27.706
		%	36,1	35,8	45,4	35,9	40	36,7	32
		PDM	16,75	50,75	77,75	30,88	71,88	1.707,25	10.962,13
Skupaj	število	97	299	339	192	390	9.471	86.336	
	PDM	55,13	176,13	193,13	96,75	217,38	5.541,75	44.690,25	

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Starostna struktura gospodarjev kmetij pomembno vpliva na možnosti nadaljnega razvoja kmetijstva. Mlajši gospodarji so praviloma pomenijo možnosti za modernizacijo in prestrukturiranje dejavnosti ter s tem večjo verjetnost, da se bo se bo kmetijska dejavnost ohranila. V občini Vrhnika prevladujejo gospodarjih starejši od 64 let, teh je kar 40 %, najmanj je gospodarjev, ki so mlajši od 35 let teh je le 5,6 %. Občina ima izrazito nadpovprečen delež gospodarjev starejših od 64 let v primerjavi s Ljubljansko statistično regijo in Slovenijo. Zavedati pa se moramo, da prikazana slaba starostna struktura ne kaže popolnoma objektivnega dejanskega stanja, saj je možno, da so kmetije formalno še vedno v lasti starejših gospodarjev, medtem ko na njih gospodarijo njihovi nasledniki.

Starostno strukturo gospodarjev na kmetijah bi lahko izboljšali z izboljševanjem kakovosti življenja na podeželju in z večjo ekonomsko diverzifikacijo, s čimer bi zadržali več mladih na podeželju. Prav tako bi bilo potrebnega tudi več znanja in veliko večja izkoriščenost ukrepa: »zgodnje upokojevanje«, ki je finančno stimulativen. Enako velja tudi za finančne pomoči mladim kmetom na vseh nivojih.

V občini **ni pomembnejših obratov** predelovalne proizvodnje. V lanskem letu je Kmetijska zadruga prenehala delovati na področju predelave mesa in mleka.

Iz razpoložljivih podatkov je razvidno, da je na območju občine **le majhno število dopolnilnih dejavnosti na kmetijah** (turizem na kmetijah, predelava kmetijskih pridelkov, predelava lesa, storitve s kmetijsko mehanizacijo). Leta 2005 je imela občina registrirane le štiri kmetije, z dopolnilno dejavnostjo. Območje občine Vrhnika ima zelo dobre možnosti za razvoj različnih oblik **turizma na podeželju**. Izredne naravne danosti in bogata kulturna dediščina so lahko osnova za razvoj trajnostnega turizma na podeželju. Bližina Ljubljane in osrednja lega v Sloveniji pa sta še dodatni prednosti, ki lahko pripomoreta k hitrejšemu turističnemu razvoju. Velike možnosti so tudi za razvoj učnih oz. pedagoških kmetij, za organizacijo šole v naravi, naravoslovnih dni in počitniških dejavnosti za osnovnošolce. Tudi različni izobraževalni programi za odrasle so lahko odlično dopolnilo turistični dejavnosti na kmetiji. Aktivne počitnice in doživljajski turizem so vse bolj priljubljena oblika preživljanja prostega časa, zato bi morale kmetije, ki se nameravajo v prihodnje ukvarjati s turizmom, gostom ponuditi celovit program. Dobra domača hrana, neokrnjena narava in svež zrak že dolgo nista več dovolj za razvoj trajnostnega turizma na podeželju. **Predelava kmetijskih pridelkov** je najbolj zaželena in

hkrati najbolj sporna dopolnilna dejavnost na kmetijah. Precej interesa je za predelavo mesa na kmetiji, čeprav se na območju občine Vrhnika še nihče ni registriral za to dopolnilno dejavnost predvsem zaradi strogih in ves čas spreminjajočih predpisov. Smiselno bi bilo zainteresirane kmete povezati v interesno skupino, jih obveščati o vseh predpisih, zahtevah, spremembah, jim omogočiti ustrezno izobraževanje in jih zainteresirati za skupen nastop na trgu.

Na območju občine delujejo številna **društva**, kot so Društvo kmečkih in podeželskih žena Vrhnika, Društvo gojiteljev malih živali, Govedorejsko društvo, društvo rejcev drobnice Notranjske in Čebelarsko društvo.

Iz predstavljenih podatkov se ugotavlja, da je stanje na področju kmetijstva v občini Vrhnika celovito gledano podobno kot v drugih občinah Ljubljanske urbane regije oz. po Sloveniji. Nekoliko pa izstopajo določene značilnosti, npr. da je primarni sektor v gospodarski strukturi na območju občine Vrhnika relativno nizko zastopan, da na nadaljnji razvoj pomembno vpliva lega v območju intenzivnejše urbanizacije in da na območju Barja obstajajo specifični pogoji dejavnosti, ki pa so hkrati nujni pogoj za ohranjanje izredne kulturne krajine in naravne vrednote.

2.9 Družbene dejavnosti

Vzgoja in izobraževanje

Na področju **vrtec** v občini Vrhnika deluje javni zavod VIZ Antonije Kucler (vrtec Vrhnika), in sicer v 6 enotah, v katere je vključeno 489 otrok. V občini deluje tudi zasebni vrtec katerega obiskuje 49 otrok. Predpisanim normativom predšolske vzgoje ne ustrezajo enote: Vrtec – Enota Poštna1, Vrtec – Enota Barjanček, Vrtec – Enota Hrib, Vrtec – Enota Log (Potrebna so nujna sanacijska dela.), Vrtec – Enota Dragomer (Potrebna so nujna sanacijska dela. Enota deluje v montažnem objektu.). Tudi obe kuhinji za potrebe vrtec ustrezata le normativom začasne prostore. Smiselna bi bila morda skupna kuhinja za vrtece in šole. Tako bi bilo vodenje šolske in predšolske prehrane cenejše in enostavnejše. Kljub temu bi prehrana ostala prilagojena različnim potrebam otrok različnih starostnih skupin.¹⁶

Splošni cilji **osnovnih šol** je učencem dati temeljno znanje in jih pripraviti na nadaljnje šolanje ter usposabljanje za poklicno in osebno življenje. Učenci se naučijo razumevati osnovne zakone o naravi, družbi in človeku, razvijajo govorno kulturo in radovednost, potrebo po stalnem učenju, prijateljskih stikih z vrstniki in odraslimi; šole jih vzpodbujajo pri razvijanju interesov in sposobnosti ter oblikujejo njihove navade. V občini Vrhnika so 3 osnovne šole (OŠ. Ivana Cankarja Vrhnika, OŠ Antona Martina Slomška Vrhnika, OŠ Log – Dragomer). Od leta 1990 do 2004 je bilo v prve razrede povprečno vpisanih 184 otrok (Preglednica 25). Po končani osnovni šoli večina učencev nadaljuje izobraževanje v Ljubljani. V času od leta 1990 do 2004 leta ne beležimo padec ali rast števila rojenih otrok, pač pa št. rojenih otrok niha, in sicer v Občini Vrhnika za 30% in v JZ del LUR za 20%.

¹⁶ Vir: Smernice za zagotavljanje in izvajanje otroškega varstva v občini Vrhnika v obdobju 2004 – 2012; sprejeto s strani Občinskega sveta Občine Vrhnika, dne 19.2.2004

Preglednica 25: Št. rojenih otrok, Občina Vrhnika in JZ del LUR

Rojeni občina Vrhnika	Skupaj	m	ž	Rojeni JZ del LUR - skupaj	m	ž
2004	186	95	91	2894	1516	1372
2003	182	99	83	2705	1405	1300
2002	177	89	88	2776	1464	1312
2001	181	99	82	2694	1354	1340
2000	173	97	76	2881	1464	1417
1999	188	94	94	2699	1460	1263
1998	167	84	83	2789	1483	1294
1997	191	100	91	2839	1472	1371
1996	194	108	86	2805	1479	1370
1995	182	84	98	2820	1381	1398
1994	193	100	93	2918	1446	1164
1993	204	119	85	2922	1477	1411
1992	188	91	97	2992	1473	1522
1991	217	117	100	3260	1666	1594
1990	235	113	122	3344	1675	1669

Vir: [http://sokol.mszs.gov.si/pls/sokol/WSOLE\\$.Zacetna](http://sokol.mszs.gov.si/pls/sokol/WSOLE$.Zacetna)

Obseg in struktura lokalnih centrov **srednjega šolstva** v okolici Ljubljane ne zadostuje lokalnim potrebam, zato se skoraj polovica srednješolcev dnevno vozi v srednje šole zunaj svojega ožjega območja. V občini Vrhnika se 60% šolajočih otrok vozi v šolo oz. študij v drugo občino iste statistične regije in 4% v občino druge statistične regije.

Preglednica 26: Učenci, dijaki in študenti po občini prebivališča in občini šolanja, Popis 2002

občina prebivališča (JV del LUR)	skupaj	občina šolanja		
		občina prebivališča	druga občina iste statistične regije	občina druge statistične regije
Borovnica	935	340	563	32
Brezovica	2217	775	1327	115
Dobrova – Polhov Gradec	1620	610	901	109
Horjul	662	288	352	22
Ljubljana	62434	59508	552	2374
Logatec	2825	1183	1362	280
Vrhnika	4380	1577	2617	186

Vir: <http://www.stat.si/popis2002/si/default.htm>

Po podatkih iz elaborata Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane, občine podpirajo ustanovitev srednje šole oz. gimnazije na Vrhniki. Vpeljeva srednješolskega izobraževanja bi pripomogla k dvigu izobrazbe in procenta zaposlenih znotraj občine, saj motiviranje in izobraževanje mladih v lokalnem okolju, namreč spodbuja možnost odločitve tako za samozaposlovanje, aktivnosti in delovna mesta v lokalnem okolju.

Podatki v Sloveniji kažejo, da je gimnazijski program trenutno najbolj obiskan. Prav tako ta program potrebuje manj opreme in učne tehnologije in je zato cenejši. Vendar pa se v občini že izvajajo nekateri programi, kot so trgovski, ekonomski in gradbeniški program srednješolskega izobraževanja, se pravi so za te programe že zadovoljne ustrezne kapacitete v opremi in učni tehnologiji.

Podatki o izobrazbi so podani v okviru poglavja 2.5 Zaposlovanje in izobrazbena struktura. Po podatkih iz Regionalnega razvojnega programa LUR danes na regionalni ravni gospodarstvo občuti predvsem pomanjkanje usklajenosti programov izobraževanja v območju s potrebami razvoja, problem je motiviranost in usposobljenost mladih za podjetništvo, usposobljenost strokovnjakov za prilagajanje in kakovostno vodenje podjetij, usposabljanje odraslih itd. Iz tega sledi, da bi bilo smiselno vpeljati kot izbirni predmet v šole podjetništvo, marketing, turizem ipd.

V okviru projekta Zavoda RS za zaposlovanja na državni ravni: "Raziskava in reševanje (kadrovskih) potreb v malem gospodarstvu", je Zavod Naš laz za območje 8-ih občin Ljubljanskega barja z zaledjem (Borovnica, Brezovica, Dobropolje, Horjul, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika) anketiral 100 podjetij in 100 prebivalcev (jeseni 2000). V izsledkih raziskave je bilo med drugim ugotovljeno, da ima največ zaposlenih poklicno šolo, sledijo zaposleni s srednješolsko in osnovnošolsko izobrazbo. V več kot polovici podjetij načrtujejo nove zaposlitve (največ s poklicno šolo, potem s srednjo, visoko, osnovnošolsko izobrazbo). Za svoje kadre si podjetja želijo predvsem pridobitev funkcionalnih znanj, delovnih izkušenj, strokovno samoizobraževanje in v nekaterih primerih tudi pridobitev višje stopnje formalne izobrazbe.

Deficitarni poklici v podjetjih so: (kvalificirani) natak, kuhar, komercialist, konstruktor, strojni inženir, tiskar, ključavničar, pomočnik strežbe, živilski delavec v pekarstvu, pek (kvalificirani, vodja izmene), skladiščnik, trgovski potnik, mizar, avtoelektričar, nekvalificirani delavec za občasno pranje, prodajalec, kamnosek, kvalificirani vulkanizer, ročni delavec, elektrotehnik, diplomirani inženir elektrotehnike, železokravec, kovinar, gradbeni inštalater, elektro inženir, programer, informatik.

Na podlagi ankete »Raziskava in reševanje (kadrovskih) potreb v malem gospodarstvu« so bili sprejeti nekateri cilji:

- Potrebno je zagotoviti ugodne kredite za podjetnike v smislu rizičnega sklada.
- Poskrbeti je potrebno za promocijo podjetništva in dvig podjetniške kulture s podjetniškimi krožki.
- Potrebno je razvijati človeške vire.
- Potrebno je pripraviti lokalno zaposlitvene programe s poudarkom na razvoju dopolnilnih dejavnosti v turizmu in podeželju.

- Doseči je potrebno boljši pretok informacij med delodajalci in ZRSZ.¹⁷

Glasbena šola Vrhnika, ki je bila ustanovljena leta 1976 je glavni promotor vzgoje in izobraževanje na glasbenem področju. Število vpisanih učencev se je v času njenega delovanja povišalo za 285%, kar je prispevalo k temu, da se je šola zaradi prostorske stiske večkrat selila. Od leta 1993 šola deluje v prenovljeni stavbi na Trgu Karla Grabeljška 3. Na šoli poučuje 37 učiteljev, od tega 16 domačinov (politika vzgoje lastnih kadrov).

Preglednica 27: Število vpisanih učencev v glasbeno šolo

leto	1978	1982	1992	2000	2005
Št. vpisanih	145	208	255	358	413

Vir: Zadnikar V., Glasbena šola Vrhnika: 30 let, 2006

Glasbena šola na Vrhniki ima dolgoletno tradicijo in je pomembna nosilka družbenega razvoja v občini. Šola oz. njeni učenci so za svoje delo dobili veliko domačih in tujih priznanj, med drugim je leta 1989 šola prejela najvišje občinsko priznanje; Cankarjevo plaketo. Glasbena šola Vrhnika s svojim delovanjem prispeva k medobčinskemu sodelovanju, zaradi svojih dosežkov pa je prepoznavna tudi v širšem – slovenskem prostoru.¹⁸

Zdravstveno varstvo

Na podlagi zdravstvenega stanja prebivalstva, njegovih demografskih značilnosti (predvsem večanja deleža starih nad 60 let), socialno ekonomskih značilnosti (naraščanje števila revnih) in razvoja sodobne medicinske stroke, lahko pričakujemo povečane zahteve po zdravstvenih storitvah in zato povečevanje stroškov za zdravstvene programe. Nujna je tudi zahteva po večji učinkovitosti in uspešnosti izvajalcev. Podlago za to daje smotrna mreža javne zdravstvene službe, v kateri enakopravno sodelujejo javni zdravstveni zavodi in zasebniki koncesionarji.¹⁹ Zdravstvena dejavnost je organizirana na treh ravneh: primarni, sekundarni in terciarni ravni. Po zakonu o zdravstveni dejavnosti²⁰ mrežo javne zdravstvene službe na primarni ravni določa in zagotavlja občina tudi z delno pomočjo občinskega proračuna. Za mrežo na sekundarni in terciarni ravni je pristojna Republika Slovenija.

V občini Vrhnika je zakonsko zagotovljeno 24 urno primarno zdravstveno varstvo. Glavni nosilec zdravstvenega varstva je Javni zavod Zdravstveni dom Vrhnika, v katerem so na voljo splošne, nekatere specialistične in zobozdravstvene storitve. S soglasjem Ministrstva za zdravstvo je v občini vzpostavljena tudi mreža koncesionarjev.

¹⁷ Vir: Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane, (Občine: Brezovica, Dobropolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika), I. in II. faza, Zavod Naš laz, avgust 2001.

¹⁸ Vir: Zadnikar V.: Glasbena šola Vrhnika: 30 let, GŠV, marec 2006, Vrhnika

¹⁹ Vir: Nacionalni program zdravstvenega varstva republike Slovenije – zdravje za vse do leta 2004 (NPZV). Uradni list RS, št. 49/2000

²⁰ Vir: Zakon o zdravstveni dejavnosti (uradno prečiščeno besedilo) (ZZDEJ-UPB2). Uradni list RS, št. 23/2005

Javni zavod Zdravstveni dom Vrhnika (v nadaljnjem besedilu: ZD) je bil ustanovljen aprila 2005. Ustanovili sta ga občina Vrhnika in občina Borovnica z namenom opravljanja osnovne zdravstvene dejavnosti na območju obeh občin. Poleg osnovne dejavnosti lahko zavod izvaja tudi druge zdravstvene storitve v skladu z Zakonom o zdravstveni dejavnosti (npr. pedagoške naloge, programe za zdravo življenje, prodaja zdravstvenih storitev na trgu, izvaja ne nujne reševalne prevoze ter prevoze dializnih bolnikov, idr) ter tudi finančne, knjigovodske in druge storitve za koncesionarje in druge uporabnike (npr. opravljanje finančno računovodskih, administrativnih del, idr.) Zavod opravlja za ustanoviteljici tudi dejavnost upravljanja z objekti za potrebe zdravstvene dejavnosti, proste kapacitete pa lahko oddaja v najem. ZD Vrhnika je koordinator Dežurne službe in Nujne medicinske pomoči. Smiselno bi bilo povezovanje z ZD Ljubljana oziroma Službo nujne medicinske pomoči in sodelovanje med občinama Borovnica in Vrhnika.

Ker je v zdravstvenem domu velik problem staranje zdravstvenega kadra bo potrebno, v prihodnje, upoštevati povečano potrebo po kadrih, kar je še posebno pomembno pri ureditvi dežurne službe in nujne medicinske pomoči preko dneva. Pomanjkanje zdravnikov in zdravstvenega osebja je splošen trend v Sloveniji, zato bo pri pridobivanju novega kadra samo delovno mesto prešibak argument in bo potrebno ponuditi še dodatne ugodnosti.

Po strategiji osnovnega zdravstva v občini Vrhnika, ki jo je pripravil ZD Vrhnika izhaja, da je potrebna prenova celotnega osnovnega zdravstva na področju, ki ga pokriva ZD. Kaže se potreba po poenotenju sistema in enakost zakonodaje za vse izvajalce zdravstvenega varstva v Sloveniji. Na žalost se v praksi že kažejo posledice neurejenega sistema podeljevanja koncesij in nerazumevanje pomena prehajanja zdravnikov v zasebno koncesionarstvo. Prav zato mora postati vloga Občine v zdravstvenem varstvu večja in jasnejša. Vzpostaviti mora kvaliteten in pregleden način nadzora nad delovanjem zdravstvenega sistema, predvsem pregled nad kadrovsko zapolnjenostjo mreže javnega zdravstva, tudi nad zasebnimi koncesionarji. Prevzeti mora vlogo koordinatorja in župan vlogo izvrševalca strateških odločitev pri organizaciji zdravstvenega varstva na osnovnem nivoju. Zastopanost stroke v občinskih delovnih telesih (zdravstveni sveti, komisije za zdravstvo) mora biti aktivnejša. Javni zavod zdravstveni dom Vrhnika mora prevzeti vlogo vozlišča, kjer se srečujejo zaposleni zdravstvenega doma in zasebni koncesionarji. Zdravstveni dom oziroma Zdravstvena postaja mora ostati mesto, kjer se bo izvajala zdravstvena dejavnost. Odhajanje izvajalcev zdravstvene dejavnosti iz prostorov ZD v druge, pogosto neprimerne prostore mora biti skrbno pretehtano in načrtovano. S tem se bo ohranjala koherentnost osnovnega zdravstvenega varstva ter racionaliziral izkoristek prostorov in dejavnosti, ki jih posamezni zasebni koncesionarji ne morejo organizirati (diagnostični laboratorij, RTG, zdravstveni management, vzdrževanje stavb, skupno naročanje sanitetnega materiala, zdravil, pisarniškega materiala, skupna recepcija – sprejem in naročanje bolnikov, arhiv,...).

Lekarniška dejavnost se izvaja v skladu s posebnim zakonom. Preskrbo z ortopedskimi in drugimi pripomočki opravljajo podjetja, zavodi in zasebniki.²¹

V občini Vrhnika se lekarniška dejavnost izvaja znotraj organizacijske enote Lekarne Ljubljana.

²¹ Vir: Zakon o zdravstveni dejavnosti (uradno prečiščeno besedilo) (ZZDEJ-UPB2). Uradni list RS, št. 23/2005

Socialno varstvo

Izhodišče pri določanju nacionalnih ciljev socialnega varstva je zagotavljanje kvalitete življenja posameznikov, družin in skupin prebivalstva zlasti na področjih življenjskega standarda in osebnostnega razvoja ter preprečevanje revščine in socialne izključenosti.

V Občini Vrhnika v omrežje javnih socialno varstvenih zavodov spadajo Center za socialno delo in Dom upokojencev Vrhnika. V tem omrežju sodelujeta tudi humanitarni organizaciji Rdeči križ Slovenije območna organizacija Vrhnika in v sklopu Župnijskega urada Župnijska Karitas.

Na Vrhniki iz Skupine CSD deluje **Center za socialno delo Vrhnika**, ki izvaja programe Službe pomoči na domu za stare in invalidne osebe, pomoč družinam z otroci, ki imajo vzgojne in učne težave v občini Vrhnika in Borovnica ter pomoč družinam na domu v občini Vrhnika. V sklopu preventivnih programov izvajajo počitniški program "počitniški vklop" ter šolo za zdrave in skladne medsebojne odnose (program za mlade). Vodijo skupino starih za samopomoč v bivalnem okolju Vrhnike in skupino starih za samopomoč rejnic in rejnikov.

Varstvo starejših občanov izvaja **Dom upokojencev Vrhnika**, v katerem trenutno skrbijo za 225 varovancev. Kapacitete so stalno zasedene. Dom dobro pokriva potrebe vrhniške in borovniške občine. Čeprav v Domu upokojencev Vrhnika nudijo Pomoč in oskrbo na domu pa zaradi manjšega povpraševanja po tej storitvi nimajo organizirane posebne službe. Zato bi bilo potrebno omrežje javnih socialno varstvenih zavodov Občine Vrhnika (ZD Vrhnika, CSD in Dom upokojencev) izboljšati in vzpostaviti jasno razporeditev nalog znotraj omrežja, da se le te nebi podvajale (npr. pomoč na domu – CSD in Dom upokojencev). Dejavnosti naj zato ustrezno pokrivajo vse potrebe programov znotraj omrežja.

Cilj je, da se starejšim občanom in invalidnim osebam omogoči čim daljše samostojno bivanje v domačem okolju z zagotovljenim zdravstvenim varstvom in se tako zadovoljivo ohranja njihovo duševno ter telesno počutje.

V občini Vrhnika bi bilo potrebno razviti dobro organizirano omrežje socialne pomoči za vse starostne strukture prebivalstva. Trenutno so programi socialne pomoči usmerjeni predvsem v delo s starejšimi, invalidi in otroci ter mladi s težavami v družini in težavami, slabše pa je stanje z vidika usmerjanja otrok in mladine kot posebne družbene skupine (mladinski center, varna hiša,...).

Kultura

»Kultura je tista bivanjska lastnost, ki na neizbrisljiv način zaznamuje skupnost in z vsemi svojimi sestavinami tudi določa prepoznavnost njene identitete. Kultura je v prvi vrsti pomembna za notranji razvoj skupnosti, za razvijanje kulture medsebojnih odnosov, zaupanja in tiste življenjske kvalitete, ki je pogoj vsakega pozitivnega razvoja« je med drugim zapisano v Nacionalni program za kulturo²², ki zarisuje okvire delovanja na področju kulture.

Glavne nosilne organizacije na področju kulture v Občini Vrhnika so Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, Cankarjeva knjižnica Vrhnika, Zveza kulturnih društev, Območna izpostava Javnega sklada RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti.

Leta 2005 je bil ustanovljen javni zavod **"Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika"**. Odlok o ustanovitvi (Uradni list RS, št. 48/05) določa njegove dejavnosti na področju kulture, ki so:

- prireditvene dejavnosti,
- založništvo,
- organizacija in izvedba razstav,
- prodaja likovnih del, izdelkov domače in umetne obrti,
- varstvo naravne dediščine,
- varstvo kulturne dediščine,
- priprava domačih in mednarodnih strokovnih in znanstvenih sestankov, seminarjev in drugih oblik strokovnega sodelovanja ter izobraževanja,
- dajanje pojasnil, nasvetov in druge strokovne pomoči pri spoznavanju, varovanju in zaščiti dediščine fizičnim in pravnim osebam, sodelovanje z imetniki oziroma organi, ki jo hranijo,
- izvajanje javnega razpisa na področju kulture – ljubiteljska kulturna društva,
- ugotavljanje in predlaganje razglasitve kulturne in naravne dediščine za spomenik in znamenitost in priprava strokovnih osnov, potrebnih za razglasitev,
- upravljanje z objekti, ki so bili razglašeni za javno infrastrukturo na področju kulture ter vzdrževanje spomenikov,
- upravljanje s stalno zbirko akademskega slikarja Florisa Oblaka,
- dejavnost muzejev,
- kinematografska dejavnost,
- izdajanje občinskega informativnega glasila;

Na Vrhniki že od leta 1876 deluje knjižnična dejavnost. **Cankarjeva knjižnica Vrhnika** je samostojni javni zavod, ki zagotavlja knjižnično dejavnost na področju občine Vrhnika.. Cankarjeva knjižnica ima mladinski oddelek in oddelek za odrasle. Vpisanih članov je 10894, od tega v mladinski oddelek 2947, v oddelek za odrasle 7947. Na mladinskem oddelku je 1458 aktivnih članov, na oddelku za odrasle 2909. Kar pomeni, da je skupaj 4367 aktivnih članov²³ oz. 40% vseh vpisanih.

²² Nacionalni program za kulturo 2004-2007 (ReNPK04-07) (Uradni list RS 28/2004)

²³ Izposoja knjig vsaj enkrat v letu.

Ključni problem knjižnice so neustrezne prostorske razmere. Decembra leta 1979 se je knjižnica preselila v prostore (562m²) na Tržaško cesto 9b. Danes ti prostori knjižnice ne ustrezajo več veljavnim strokovnim standardom in priporočilom. Projekt za posodobitev knjižnice je že izdelan, vendar pa je njegova ustreznost vprašljiva saj je zasnova stara več kot 10 let.²⁴

Leta 1996 je bil na podlagi Zakona o skladu RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti (Ur. l. RS 1/96) ustanovljen Javni sklad Republike Slovenije. Območna izpostava **Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti – Območna izpostava Vrhnika** je bila ustanovljena leta 1998, le ta skrbi za prireditve in izobraževanja. Temeljna področja dela so: sofinanciranje kulturni društev in skupin, sofinanciranje projektov in investicijskih posegov in nakupa opreme, organizacija ljubiteljskih kulturnih prireditev, izobraževanje in založništvo za potrebe ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, načrtovanje in izvajanje sodelovanja z organizacijami Slovencev v tujini ter mednarodnega sodelovanja. Sklad zagotavlja tudi pomoč lokalnim skupnostim pri izvedbi kulturnih prireditev na območju izpostav. Za potrebe društev izvaja sklad srečanja in izobraževanje po dejavnosti v smislu piramidalne organizacije; območna, med-območna in republiška raven. Na območni ravni se tako zvrsti letno zvrsti 10 – 12 prireditev in do 5 seminarjev.

V občini deluje 21 **ljubiteljskih kulturnih društev**. Najmočnejša je glasbena dejavnost, ki je zastopana z 9. odraslimi pevskimi zbori, 10 otroškimi in mladinskimi zbori, 3. orkestri in 4. glasbenimi skupinami. Od leta 1967 so občinske pevske revije neprekinjena stalnica pregleda dejavnosti na zborovskem področju. Zbori, ki delujejo na Vrhniki in Komorni orkester delujejo v prostorih Cankarjevega doma Vrhnika, Big Band deluje na Glasbeni šoli, Pihalni orkester pa upravlja z Godbenim domom. Gledališko dejavnost zastopajo 2 odrasli in 6 otroških skupin. Plesno dejavnost predstavlja 10 otroških skupin, folklorno 3 odrasle in 3 otroške skupine. Likovniki se združujejo v okviru enega društva. Literarna dejavnost in negovanje naravne in kulturne dediščine sta zastopani v okviru sekcij posameznih društev in ZKD-ja. Kulturna društva v Podlipi, Ligojni, Bevkah, Stari Vrhniki in na Drenovem Griču delujejo v okviru dvoran krajevnih skupnosti in neposredno ne plačujejo najemnin, ampak sodelujejo pri vzdrževanju in opremljanju prostorov.

Klub vrhniških študentov je pomembna organizacija, pod okriljem katere delujejo mladi Občine Vrhnika na kulturnem področju (ustvarjalne delavnice, tečaji, predavanja, koncerti itd.).

Javna infrastruktura na področju kulture na območju Občine Vrhnika, ki se uporablja za javne namene je Cankarjev dom Vrhnika, Cankarjeva rojstna hiša, Dom KS Vrhnika in Galerija Kašča.

Za kulturno dejavnost občine Vrhnika so pomembni tudi **drugi kulturni objekti oz. obeležja**²⁵ **in znane osebnosti** med drugim: Cankarjeva rojstna hiša in spomenik na Vrhniki, Koliščarska naselja, Nauportus, Zaporni zid, Grad Bistra, Lavrenčičeva hiša – Stara pošta, Kapela Sv. Lenart, Cerkev Sv. Pavla, Sv. Trojica, Sv. Miklavža na Kurenu, Razgledni stolp na Planini. Znane osebnosti: pisatelj Ivan Cankar, akademski slikar Simon Ogrin, slikarja Jožef Petkovšek in Matej Sternen, arhitekt in urbanist Ivan Jager, donator Karel Kotnik, pisatelj Karel Grabeljšek.

²⁴ nove potrebe knjižnice, novi standardi in priporočila, nove smernice v arhitekturnem oblikovanju, nove tehnologije gradnje;

²⁵ Vir: Lokalni program kulture 2004 – 2007; Občina Vrhnika.

Pomembnejše **tradicionalne prireditve** so Cankarjevi dnevi, Argonavtski dnevi, Silvestrovanje na prostem in Noč na Vrhniku. Tradicionalne prireditve v navezavi z znanimi osebnostmi bi lahko občina Vrhnika izkoristila kot predstavitev občine v širšem merilu.

V zvezi z **naravno in kulturno dediščino** naj bi se občina Vrhnika, kot ena izmed občin vključenih v skupni razvojni program²⁶, najprej usmerila v kvalitetno promocijo. Postopno bi se tako ustvarilo takšno ozračje, da bi bila tudi podjetja pripravljena vlagati v obnovo, ureditev in promocijo.²⁷

Šport in rekreacija

Šport je pomembna dejavnost družbe, ki je prepletena z različnimi družbenimi področji, kot so: zdravstvo, vzgoja in izobraževanje, gospodarstvo, okolje, turizem, kultura, znanost in obramba. Zato so pri razvoju poleg športnih društev in drugih športnih organizacij udeleženi tudi subjekti iz teh družbenih področij. Nacionalni program zajema celostno organizirano dejavnost športa, to je športno vzgojo, športno rekreacijo, kakovostni in vrhunski šport ter šport invalidov, ki je v javnem interesu in se financira iz javnih sredstev. Ljudje se ukvarjajo s športom na osnovi interesa prostovoljno, lahko se ukvarjajo neorganizirano, lahko pa se združujejo v društvih in drugih športnih organizacijah.

V občini Vrhnika deluje Športna zveza Vrhnika. To je prostovoljna zveza športnih društev in klubov, ki se ukvarjajo s športno dejavnostjo tekmovalnega in rekreativnega značaja. Namen zveze je množičen in kakovosten razvoj športa v občini Vrhnika, s tem v zvezi pa tudi uveljavljanje športnih dejavnosti s povezovanjem športnih društev in klubov z območja občine Vrhnika, s pridobitvijo (gradnjo, nakupom, najemom...) športnih objektov, organiziranjem športnih prireditev in drugih športnih aktivnosti ter opravljanje storitev v zvezi s tem.

Leta 2005 je bil ustanovljen javni zavod "**Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika**". Odlok o ustanovitvi (Uradni list RS, št. 48/05) določa njegove dejavnosti na področju športne dejavnosti, ki so:

- priprava strokovnih gradiv in izvajanje nalog za ustanovitelja s področja dejavnosti športa
- opravljanje strokovnih, administrativnih in tehničnih nalog za potrebe osrednje športne zveze
- sodelovanje pri izvajanju programov športne vzgoje otrok in mladine
- dajanje strokovne in organizacijske pomoči izvajalcem letnega programa športa
- načrtovanje izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev za delo v športu
- upravljanje s športnimi objekti katerih last je občina Vrhnika
- pripravlanje objektov za vadbo in tekmovanja
- opravljanje in organiziranje vzdrževanja objektov, delov objektov in naprav, igrišč, opreme in tehnične opreme, ki je v upravljanju zavoda
- zagotavljanje normalnega delovanja vseh objektov, ki jih ima v upravljanju

²⁶ Brezovica, Dobrepolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika

²⁷ Vir: Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane, (Občine: Brezovica, Dobrepolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika), I. in II. faza, Zavod Naš laz, avgust 2001.

- oddajanje prostorov v športnih objektih in usklajevanje med posameznimi uporabniki
- skrb za zavarovanje objektov in opreme ter skrb za varnost delovanja objektov in naprav
- pripravljanje, izvajanje ter spremljanje letnega programa športa v občini, ki se sofinancira iz javnih sredstev (vključno s postopkom razpisa)
- spremljanje in analiziranje nalog ter razmer na področju športa
- zbiranje in dajanje podatkov za potrebe informatike v športu.

V občini deluje tudi več **športnih društev**, nekateri med njimi imajo že dolgoletno in zelo uspešno tradicijo (košarka).

Znani športniki, ki so začeli svojo športno kariero na Vrhniki: atletinja Alenka Bikar, smučarka Mojca Suhadolc, sedemkratni državni prvak v športnem plezanju Aljoša Grom, motorist Miran Stanovnik, svetovna prvakinja v stepu Sara Živkovič.

Najpomembnejši **športni objekti** so: Športna dvorana Partizan, Šolska športna dvorana v OŠ Ivan Cankar, Šolska športna dvorana v OŠ Antona Martina Slomška, smučišče Ulovka in Športni parki (Športni park Vrhnika (bazen, tenis, fitnes, savna, atletika, odbojka, košarka, nogomet), Športni park Stara Vrhnika (balinaje, košarka, namizni tenis, odbojka), Športni park Sinja Gorica (balinaje, mali nogomet, namizni tenis, pikado), Športni park Drenov grič (nogomet, košarka, tenis, mali nogomet, balinanje), Športni park Log (nogomet, košarka, lokostrelstvo), Športni park Dragomer (odbojka na mivki, tenis, košarka, balinanje, mali nogomet), Ranč Kaja in Grom (tečaji jahanja, eno ali več dnevni programi za vrtce).

V občini je dobro razvita športna infrastruktura, vendar bi bilo potrebno nekatere objekte posodobiti oz. poiskati programe, ki bi nekatere od njih ponovno oživili. Predvsem v smislu celoletne uporabe. Npr. posodobitev bazena, katerega kapacitete bi nudili osnovnim šolam (srednji šoli); telovadba, šola plavanja, rekreacija oz. razgibavanje starejših, rehabilitacija ipd.

Trende v razvoju športnih objektov in površin označuje pojem interakcije različnih programov, investitorjev in uporabnikov. Gradnja in vzdrževanje športnih objektov je finančno zahtevno, zato se poleg športnega programa umeščajo vanje tudi poslovni in drugi storitveni programi, ki zagotavljajo finančne vire za vzdrževanje objekta. Pri investiranju športnih objektov se je pokazala participacija različnih interesnih strank (privatni investitorji, športne organizacije, lokalne oblasti) za izjemno uspešno, saj se z usklajevanjem različnih interesov (ekonomski, politični, socialni) uresničujejo tako privatni kot javni interes. Objekti niso nikoli zasnovani le za eno skupino uporabnikov, temveč za istočasno uporabo različnih ciljnih skupin (vrhunski šport, rekreacija, športna vzgoja), ki izpolnijo celoten obratovalni (dnevni in letni) čas objekta oz. površine.²⁸

Občina ima dobro izdelan **Letni program športa občine Vrhnika**. Izdelani so programi za športno vzgojo otrok, mladine in študentov, ki se prostovoljno ukvarjajo s športom zunaj obveznega izobraževalnega programa, programe za rekreativce, programe za posameznike in ekipe, ki jih rekreativni program na zadovoljuje, v programe vrhunskega športa pa ne morejo biti vključeni, programi priprav in tekmovanj športnikov, ki imajo status mednarodnega, svetovalnega ali perspektivnega razreda in športno udejstvovanje invalidov.

²⁸ Vir: Prostorska zasnova; Šport in rekreacija – strokovna podlaga, Julij 2001

Za **športno vzgojo otrok, mladine in študentov**, ki se prostovoljno ukvarjajo s športom zunaj obveznega izobraževalnega programa, so namenjeni programi: Interesna športna vzgoja predšolskih otrok, Interesna športna vzgoja šolo obveznih otrok, Športna vzgoja otrok, usmerjenih v kakovostni in vrhunski šport, Športna vzgoja otrok s posebnimi potrebami, Interesna športna vzgoja mladine, Športna vzgoja mladine, usmerjene v kakovostni in vrhunski šport, Športna vzgoja mladine s posebnimi potrebami, Interesna športna dejavnost študentov.

Na področju **rekreacije** gre za programe vadbe v različnih panogah. Občina sofinancira najem objektov za izvedbo 80-urnih programov za skupine, v katerih je največ 20 članov in članic. Za socialno in zdravstveno ogrožene občane ter občane starejše od 65 let občina sofinancira tudi strokovni kader.

Na nivoju **kakovostnega športa** so pripravljene programi priprav in tekmovanj ekip in posameznikov, registriranih športnikov, ki nimajo objektivnih strokovnih, organizacijskih in materialnih možnosti za vključitev v program vrhunškega športa in ki jih program športne rekreacije ne zadovoljuje, so pa pomemben dejavnik razvoja športa. Občina sofinancira najem objektov za izvedbo največ 320-urnih programov.

Na nivoju **vrhunškega športa** so pripravljene programi priprav in tekmovanj športnikov, ki imajo status mednarodnega, svetovalnega ali perspektivnega razreda. V okviru teh programov občina sofinancira izvedbo programov v obsegu največ 1200 ur za vrhunske športnike individualnih športnih panogah ter za ekipe v kolektivnih športnih panogah, katerih člani so kategorizirani vrhunski športniki.

Za **šport invalidov** so pripravljene programi z namenom ohranjanja gibalnih sposobnosti in zdravja, revitalizacije, resocializacije, razvedrila in tekmovanja invalidov, ki se prostovoljno ukvarjajo s športom. Občina sofinancira najem objektov in strokovni kader za izvedbo 80-urnih programov za skupine v katerih je največ 10 invalidov.

Občina med drugim lahko sofinancira znanstvenoraziskovalno dejavnost, založniško dejavnost, velike mednarodne, medobčinske športne prireditve, informacijski sistem na področju športa, delovanje društev in športnih zvez, ki opravljajo na ravni lokalne skupnosti strokovne, organizacijske in razvojne naloge v športu.²⁹

V občini je možnost razvoja tudi **športno rekreativnega turizma**: vzpostavitev in označitev kolesarskih poti tudi z obeležji, počivališči³⁰, planinsko pohodne poti, konjeništvu. Občina je že pristopila k projektu omrežja poti na Barju.

²⁹ Vir: Letni program športa občine Vrhnika za leto 2005

³⁰ Referenca: projekt avtoric Špele Kur in Urše Komac "Počivališča ob kolesarskih poteh po Krasu".

2.10 Prometna infrastruktura

Avtocesta Ljubljana – Vrhnika – Logatec predstavlja najvišji rang cestne infrastrukture na območju občine Vrhnika. Povprečni letni dnevni promet na njej za leto 2004 znaša na odseku Brezovica – Vrhnika 39.000 vozil/dan, na odseku Vrhnika - Logatec pa 32.000 vozil/dan. Po definiciji je avtocesta sicer tranzitna cesta namenjena daljinskemu prometu, vendar pa program izgradnje AC mreže v Sloveniji zasleduje poleg tega tudi cilj skladnega razvoja regij.

Avtocesta mimo Vrhnike je sicer že vrsto let v funkciji, vendar pa je potrebno **izboljšati navezovanje na AC** za okoliške izvore prometa (smer Borovnica, smer Horjul, kamnolom Verd) ter **razbremeniti mestno središče**, skozi katerega poteka današnji promet za navedena območja. Zato so potrebne spremembe priključkov na AC (nov priključek v Sinji gorici, z navezavo na severno obvoznico; predelava obstoječega centralnega priključka; nov priključek Verd). Planirani AC priključek Lukovica pri Brezovici ima za pomen kot navezava naselja Dragomer na AC, njegov glavni namen pa je razbremenitev priključka Brezovica in navezava zahodnega območja Barja iz smeri Podpeči.

V mestnem središču se združujejo tri **regionalne ceste**. Regionalna cesta R2 – 407 **Horjul – Vrhnika** ima za leto 2004 poprečni letni dnevni promet 2.400 vozil/dan. Dvopasovna cesta je deloma opremljena s hodniki za pešce. Robova cesta ima slabe tehnične elemente pri Cankarjevem trgu zaradi ožin med objekti in nepreglednosti. Promet na njej je treba umiriti. Del prometa, ki zdaj poteka po njej, morajo prevzeti nove navezave na Tržaško cesto oziroma avtocesto.

Regionalna cesta R2 – 409 Brezovica – Vrhnika – Logatec (**Tržaška cesta**) ima na odseku Brezovica –Vrhnika 12.000 vozil/dan, na odseku Vrhnika – Logatec pa 10.000 vozil/dan. Je osrednja mestna ulica, s kolesarskimi stezami, hodniki za pešce in vzdolžnim parkiranjem. Čeprav avtocesta prevaja velike prometne obremenitve, ostaja na nivoju Tržaške ceste še vedno veliko prometa, ki poteka skozi mestno središče. Izgradnja severne obvoznice bi močno razbremenila mestno središče.

Tržaški cesti je potrebno spremeniti funkcijo in tehnične elemente, izboljšati prometno varnost v smislu zmanjšanja vozniških hitrosti, bolj varnega vključevanja in prečkanja, nameniti več prostora kolesarskemu in peš prometu, preurediti občestni prostor. Prenovljena Tržaška cesta mora postati mestna avenija, ob katere so locirane centralne dejavnosti, ki mesto združujejo in ne razdvajajo kot zdajšnja tranzitna cesta.

Regionalna cesta R3 – 642 **Vrhnika – Borovnica** ima povprečni letni dnevni promet 2.000 vozil/dan. Dvopasovna cesta je deloma opremljena s hodniki za pešce. Kritični odsek je v območju Bistre kjer je treba izboljšati tehnične in varnostne elemente. Izboljšati je treba navezavo na avtocesto, mimo mestnega središča, s predelavo obstoječega AC priključka.

Največji poseg med regionalnimi cestami v občini Vrhnika predstavlja gradnja **severne obvoznice** po trasi Sinja Gorica – Stara Vrhnika – tankovska cesta – vrhniški klanec na R2 – 409. Obvoznica navezuje nase posamezne lokalne in regionalne ceste, najvažnejša pa je navezava na nov AC priključek Sinja Gorica. Z obvoznico se tako bistveno razbremeni Tržaška cesta v mestnem središču, možna je njena funkcionalna preobrazba.

Lokalne ceste povezujejo posamezna naselja z občinskim središčem. Na posameznih delih lokalnih cest so potrebne izboljšave tehničnih elementov. V območjih naselij so potrebne dograditve hodnikov za pešce. Največji posegi so potrebni na cestah Verd - Pokojišče ter Stara Vrhnika –Podlipa – Smrečje. Novogradnjo predstavlja povezava bodočega AC priključka Lukovica z Notranjimi Goricami, ki delno poteka po ozemlju občine Vrhnika.

Lokalne ceste je treba v prihodnje ustrezno navezati na ceste višjega ranga (regionalne ceste), predvsem pa na severno obvoznico, novi avtocestni priključek Sinja gorica ter rekonstruiran obstoječi AC priključek.

Mestne zbirne ceste so nosilke prometa v posameznih mestnih območjih in se v glavnem navezujejo na Tržaško cesto. **Cesta 6. maja skupaj z Idrijsko cesto** je glavna nosilka prometa v novem središču mesta. Za pešce so v območju Ceste 6. maja urejeni hodniki in ustrezni prehodi. Po cesti poteka linija primestnega avtobusnega prometa s postajališči v območju trga. Navezava Trga Karla Grabeljška je zaradi bližine križišča s Tržaško cesto in razvrstilnih pasov problematična. V nadaljevanju proti zahodu Idrijska cesta nudi slabši standard in tudi za varnost pešcev ni poskrbljeno.

Lošca je glavna zbirna cesta območja vzhodno od Tržaške ceste. Ima ustrezen standard za motorna vozila, za varnost pešcev je poskrbljeno s hodnikom. Navezava na Tržaško cesto je s polnim semaforiziranim križiščem z razvrstilnimi pasovi.

Stara cesta sicer je v funkciji zbirne ceste, saj se nanjo navezuje mreža stanovanjskih cest in dovozov osrednjega območja, vendar s svojimi tehničnimi elementi oz. prostorskimi možnostmi ne more nuditi zadostnega nivoja uslug. Je enosmerna, na tem območju imamo vzdolžno parkiranje ter mešanje prometa pešcev in motornega prometa. Zato cesta ne zagotavlja zadostne prevodnosti in prometne varnosti. Nujna je drugačna zasnova starega mestnega jedra in vodenje prometa.

Ostale zbirne ceste z manjšo funkcijo od prej obravnavanih so Poštna ulica, Gradišče in Sušnikova cesta. Skupna značilnost teh cest je njihovo podrejeno priključevanje na Tržaško cesto, brez semafornih naprav, ki je problematično.

Javni potniški promet je danes skoncentriran na avtobusni prevoz, ki ga glede na cilj, frekvenco voženj, tip vozil in gostoto postaj delimo na tri nivoje:

- medkrajevni avtobusni promet kjer so zajete proge medregijskih povezav po glavni cesti M 10 v smeri Ljubljana – Vrhnika – Logatec – Postojna. Tip vozil je avtobus dolžine do 11 m, postajališča so le v večjih naseljih. Proge medkrajevnega avtobusnega prometa potekajo po Tržaški cesti, s postajališčem pri Cankarjevem trgu.
- primestni avtobusni promet, ki predstavlja povezavo Ljubljane z zaledjem ljubljanske regije. Linije tega tipa potekajo (npr.) še v smereh iz Ljubljane proti Kamniku, Grosuplju, Igu, Dobrovi itd. Tip vozil je zglobni avtobus dolžine 18 m, postajališča so v glavnem v rastru 1 do 3 km. Na območju Vrhniko imamo dve progi te vrste. Ena je proga Ljubljana – Vrhnika, ki poteka po Tržaški cesti, Ulici 6. maja, z obračanjem s krožno vožnjo preko ulic stanovanjskega območja. Frekvenca voženj je v konici na 15 minut, izven konice na 30 minut. Postajališča so pri Avtomontaži, vrtnariji, Cankarjevem trgu, Ulici 6. maja in Voljčevi ulici. Druga proga je Ljubljana – Logatec, s potekom po Tržaški cesti, poleg naštetih postajališč ob Tržaški cesti ima postajo Hrib. Frekvenca voženj je v konici na 30 minut, izven konice na 1 uro.
- tretji nivo predstavljajo proge primestnega prometa, ki vozijo le dvakrat dnevno, v jutranji in popoldanski konici v smereh Smrečje, Horjul, Borovnica in Blatna Brezovica.

Danes smo v vseh urbanih območjih v Sloveniji priča prevelike orientiranosti prebivalstva na osebni avtomobilski prevoz. Razlogov je veliko, med njimi so prav gotovo cena prevozov, čas potovanja, fleksibilnost, razvejanost sistema javnih prevoznih sredstev, nivo uslug prevozov, mesta prestopov in možnost kombiniranja različnih prevoznih sredstev (parkirišča, kolesarnice, zveze z železnico). Z drugimi besedami, javni prevoz je treba narediti atraktiven tako po funkcionalni kot tudi po cenovni plati.

Kot kratkoročno rešitev je treba urediti obračališče primestne avtobusne proge, ki zdaj obrača s krožno vožnjo po stanovanjskih ulicah. Kot dolgoročno rešitev je treba predvideti:

- gradnja centralne potniške postaje,
- uvedba mestnega potniškega prometa (minibus),
- gradnja primestne železnice Ljubljana – Vrhnika ter izpeljava v mestno središče.

Peš promet - Urejeni hodniki za pešce so v mestu Vrhnika vzdolž Ljubljanske in Tržaške ceste, ob pomembnejših ulicah mestnega središča ter deloma ob ulicah novih naselij. Torej največ ob ulicah : Robova, Stara cesta, Ulica 6. maja, Voljčeva, Lošca, Strnenova. Po večini ostalih cest ni urejenih hodnikov, pešci se gibljejo ob robu vozišča. V urbanem območju je treba zagotoviti varnost pešcev zato je nujno dograjevanje hodnikov za pešce ob večini cest. V območju mestnega središča bi bilo ustrezno, da se Stara cesta uredi kot cona za pešce med Cankarjevim trgom in Krpanovo ulico. Glede na funkcijo in razporeditev mestnih četrti je potrebno zagotoviti med njimi primarne peš povezave, še posebej šolske poti. V okviru novih peš poti ob Ljubljani so potrebne dodatne premostitve. Območja, ki imajo v mestu in obrobju parkovni in rekreacijski značaj, so območja Trojice in Tičnice, Močilnika, Retovja in obrežnega pasu Ljubljanice. Temu ustrezno mora biti vzpostavljena tudi mreža peš poti.

Samostojne peš poti so urejene med Klancem in Trojico, med Novo vasjo in Verdom, med Retovjem in Verdom ter v območju Močilnika.

Izven mestnega območja je v občini veliko markiranih peš poti, največ v območju Zaplane in Ljubljanskega vrha (Geološka pot, Evropska peš pot , Notranjska planinska transverzala, Jamarska transverzala).

Za kolesarje so urejene ločene površine vzdolž Tržaške in Ljubljanske ceste med IUUV in Sinjo gorico. Na ostalih cestah se kolesarji gibljejo ob robu vozišča. Za zagotavljanje ustrezne prometne varnosti je treba na cestah z večjimi obremenitvami dograditi kolesarske steze. Predvsem sta to obe regionalni cesti Robova in Sternanova ter glavna cesta v mestnem središču Cesta 6. maja z Idrijsko cesto.

Kolesarske poti na državni ravni se delijo na daljinske, glavne in regionalne. Poleg njih imamo občinske javne poti za kolesarje. Predlagane občinske javne poti za kolesarje so v naslednjih smereh:

- vzdolž Tržaške ceste med Hribom in Sinjo gorico,
- po Robovi cesti proti Horjulu,
- po Sternanovi cesti proti Borovnici,
- Stara Vrhnika - Kolodvorska ulica – Opekarska – pod AC – Pot na Tojnice – Sinja gorica – Bevke,
- Idrijska cesta – Mrle – Stara Vrhnika,
- Idrijska cesta – Gabrče – Turnovše – Štampetov most,
- Idrijska cesta – Hrib – Močilnik – Mirke – Verd,

- Cesta 6. maja – Lošca – brv na Verd ali Ob Ljubljani - nova brv v Janezovo vas.

Tovorni promet - veliko tranzitnega tovornega prometa poteka po avtocesti, vendarle pa precejšen del uporablja tudi Ljubljansko in Tržaško cesto. Bodisi, da gre za vožnje na krajših relacijah ali pa za izogibanje plačila cestnine.

Ciljno izvorni tovorni promet je skoncentriran na Ljubljanski in Tržaški cesti, od koder se razporedi do namembnih mest. Najbolj frekventna so kamnolom Verd, Liko, IUV in dostava do ostalih gospodarskih dejavnosti. Tako je poleg Ljubljanske in Tržaške s tovornjaki močnejše obremenjena še Sternanova cesta in območje Verda.

Preusmeritev večine tovornega prometa izven mestnega območja je možno doseči z gradnjo obvoznice in prepovedjo vožnje tovornjakom nad 3,5 t v mestno središče. Dostava v mestno središče mora potekati z lažjimi vozili. Pred gradnjo obvoznice je tudi možna prepoved, s preusmeritvijo na avtocesto.

Severna obvoznica pomeni preusmeritev tranzitnega prometa, ki poteka zdaj po Tržaški cesti, na lokacijo izven mesta. Nanjo se direktno navezujejo večji izvori tovornega prometa.

Tovorni promet iz območja Verda (kamnolom, Liko) se naveže na novi avtocestni priključek Verd. Za mirujoči tovorni promet ne predvidevamo posebnih ukrepov oziroma gradnje parkirišč. Parkiranje mora biti organizirano na funkcionalnem zemljišču uporabnikov transportnih storitev. Z izgradnjo primestne železniške proge Ljubljana – Vrhnika se del blagovnih transportov s cestnega prometa preusmeri na železniški.

Mirujoči promet v mestnem območju se rešuje na nivojskih parkirnih ploščadi, poleg tega pa je urejeno vzdolžno parkiranje ob pomembnejših mestnih ulicah. Glede na izrabo zemljišč in pretekla opravljena štetja ni večjih primanjkljajev parkirnih mest razen obremenitev ob konicah v severnem delu območju mestnega središča. Za pokrivanje primanjkljajev parkirnih mest ob konicah oziroma ob intenziviranju izrabe posameznih zemljišč je možno reševanje na posameznih lokacijah, npr. jugozahodno od obstoječega parkirišča IUV, parkirišče med Tržaško in ulico Na zelenici, parkirišče med bencinsko črpalko in Ljubljano, parkirišče ob Lošci, parkirišče med Cankarjevim domom in Sušnikovo cesto.

Vodni promet po Ljubljani je možen v smislu manjših turističnih plovil (splavov) dolvodno od mostu Sternanove ulice. Pristan se uredi severno od mostu, pri bencinskem servisu. V širšem smislu je namen ureditev plovnosti Ljubljanice med Vrhniko in Ljubljano. V starejših dokumentih se omenja tudi možnost povezave Soče in Ljubljanice s prekopom na območju Občine Vrhnika, kar pa v doglednem času nima realnih možnosti izvedbe.

Zračni promet – med Sinjo gorico in Blatno Brezovico je obstoječe vzletišče za lahka letala. V vojašnici Ivan Cankar je ploščad za pristajanje helikopterjev. Za potrebe intervencije (medicinska pomoč, naravne nesreče) se kot heliodrom lahko uporabi navedena ploščad ali eno od ravninskih območij v neposredni mestni okolici. Na obrobni vrhovi Barja je več vzletišč za jadralna padala, na ravninskem predelu pa vzletišča za toplozračne balone.

2.11 Komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura

Komunalna in energetska infrastruktura v občini Vrhnika pretežno zadošča standardom opremljenosti razen na področju odvajanja in čiščenja odpadne vode, kjer je stanje nezadovoljivo. Sistemi za odvajanje in čiščenje odpadnih vod v pretežnem delu območja ne obstajajo ali so neustrezni, zaradi vplivov in posegov na ljubljansko barje, razpršene poselitve in visoke stopnje ranljivosti podzemnih voda pa je ta problematika v občini Vrhnika še posebej pereča.

Oskrba s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje odpadne vode

Oskrba z vodo ter odvajanje in čiščenje odpadne vode sta dejavnosti posebnega družbenega pomena (gospodarski javni službi) in zagotavljata temeljne materialne pogoje za življenje in delo v naseljih, omogočata ustrezen bivalni standard in prispevata k varovanju okolja.

Viri pitne vode

Glavni vir oskrbe s pitno vodo v občini Vrhnika je Borovniški vršaj s trenutno količino črpanja 80 l/s, ki se nahaja na območju sosednje občine Borovnica. Ta vodonosnik je zaščiten z debelo plastjo barjanskih sedimentov, ki zagotavljajo ustrezno zaščito pred onesnaženjem. Hkrati je tudi kraško zaledje vzhodno od vodnega vira relativno neposeljeno in neonesnaženo, kar ne glede na sicer visoko ranljivost kraških vodonosnikov zagotavlja ustrezno kvaliteto vode.

Ostali vodni viri v občini so manjše izdatnosti. Na barjanskem delu občine črpališče Bevke z izdatnostjo 3,5 – 7 l/s (s tehnološko predpripravo vode), na hribovskem obrobju pa vodni vir Staje - Gačnik (s tehnološko predpripravo vode) s skupno izdatnostjo 2-4 l/s na Zaplani in vodni vir Pokojišče z izdatnostjo 0,4 l/s. Vsi navedeni vodni viri so zaščiteni z občinskimi odloki. Rezervna vodna vira v občini Borovnica bi lahko bila Malence in Breg, v prihodnosti je možna tudi raziskava dodatnih vrtin na Barju.

Na severnem hribovitem delu občine Vrhnika sta dva lokalna vodovodna sistema, Mala in Velika Ligojna ter Podlipa. Ti lokalni vodni viri nimajo urejene zaščite s pravnim aktom. Ustreznost takih virov je vprašljiva, predvsem zaradi možnega površinskega onesnaženja.

Glavna ugotovitev na področju vodnih virov v občini Vrhnika je, da kvalitetnih in izdatnih vodnih virov v občini ni in da je zato nujno povezovanje s sosednjo občino Borovnica. Program zaščite vodnih virov v občini Borovnica, ki je trenutni skupni projekt občin Vrhnika in Borovnica, zagotavlja preseganje lokalizmov ter skupno reševanje problematike zaščite vodnih virov za zagotovitev vodooskrbe celotnemu območju. Tako je s tem programom zaščite predvidena celovita zaščita Borovniškega vršaja s ciljem varne oskrbe prebivalcev s pitno vodo, urejenim odvajanjem in čiščenjem odpadne vode, urejenim ravnanjem z nevarnimi snovmi na vseh področjih in v vseh sektorjih ter osveščenosti prebivalstva pri zavarovanju vodnih virov. Program zajema predvsem aktivno zaščito vodnih virov, ureditev komunalne infrastrukture (kanalizacija s ČN), zmanjšanje obremenitev okolja iz raznih virov ter opredeljuje tudi finančne obveznosti, za katere bo treba zagotoviti stabilne vire financiranja.

Oskrba s pitno vodo

Vodooskrba občine Vrhnika se zagotavlja prek centralnega sistema Vrhnika – Borovnica in štirih lokalnih vodovodov. Glavni vodni vir je Borovniški vršaj, rezervni vodni vir pa Bevke, sistem pa je sestavljen še iz glavnega vodohrana Verd ter vrste dodatnih vodohranov in prečrpališč. S sistemom v skupni dolžini ca 300 km upravlja Komunalno podjetje Vrhnika. Komunalno podjetje Vrhnika upravlja tudi dva lokalna vodovoda in sicer vodovod Zaplana ter vodovod Pokojišče.

Preostala dva lokalna vodovoda - Mala in Velika Ligojna ter Podlipa sta trenutno še v upravljanju pristojnih krajevnih skupnosti, v skladu z Odlokom o oskrbi s pitno vodo pa bosta morala v 2 letih preiti v upravljanje gospodarske javne službe.

Tako v organizirano vodooskrbo niso vključeni le nekateri oddaljeni zaselki in objekti, ki pa vodooskrbo rešujejo s sistemi lastnih zajetij ali kapnic oz. vodnih rezervoarjev. V perspektivi je predvideno, da se prvenstveno zagotovi ustrezna vodooskrba za vsa naselja ali zagotoviti individualno oskrbo prek kvalificiranega oskrbnega sistema oz. upravljavca vodovodnega sistema kot javne službe. Ocenjuje se, da ca 10% prebivalcev v občini Vrhnika ni vključeno v sistem vodooskrbe prek gospodarske javne službe, hkrati pa se za ta del prebivalstva, ki se napaja iz lokalnih oz. vaških vodovodov tudi ne obračunava okoljskih taks za onesnaževanje voda in drugih dajatev za uporabo vodnih virov.

Za področje oskrbe s pitno vodo je bil v letu 2005 sprejet Odlok o oskrbi s pitno vodo v občini Vrhnika, s katerim se ureja dejavnost izvajanja lokalne gospodarske javne službe, vodovodno omrežje vključno s tehničnimi pogoji gradnje, vzdrževanja, priključevanja in varstva, obveznosti udeležencev, sisteme financiranja in prenos lokalnih sistemov v upravljanje.

Velik problemi vodooskrbe predstavljajo izgube na omrežju zaradi starosti vodovodnega omrežja. Problemi se povečujejo še zaradi značilnosti barjanskih tal ter zastarelosti in tehnične neustreznosti cevovodov, razpršenosti poselitve, problematike upravljanja lokalnih sistemov ter sistemskih rezerv za vodooskrbo. Izgube v sistemu znašajo prek 25 % in so v zadnjem času sanirane z zamenjavo neustreznih cevovodov. Preostali del neustreznih cevovodov v centralnem vodovodnem sistemu v dolžini 5 km predstavlja operativno nalogo.

Izpostavlja se problematika systemske rezerve pri vodooskrbi, ki se pretežno zagotavlja iz Borovniškega vršaja. Zaradi majhne izdatnosti ostalih vodnih virov je ni možno zagotoviti na širšem območju občine Vrhnika. Glede na več deset let stare načrte povezave vodooskrbnih sistemov v regiji je treba preveriti možnost povezave centralnega vodovodnega sistema Vrhnika – Borovnica s centralnim vodovodnim sistemom Ljubljane, da je v primeru havarije možno napajanje območja iz drugega, neodvisnega vodnega vira. Tovrstno povezovanje je pomembno tudi z vidika sistemskih povezav v smislu zagotavljanja rezervnih količin pitne vode na regijskem nivoju, ki zajema vsaj območje celotnega Barja in Ljubljanske kotline vključno z vodooskrbnimi sistemi Kamnika in Domžal.

Odvajanje in čiščenje odpadne vode

Zaradi razpršene pozidave in neizgradnje komunalnih sistemov v preteklosti je za občino Vrhnika značilno pomanjkanje ustreznih sistemov za odvajanje in čiščenje odpadnih voda, kar je pomemben dejavnik obremenjevanja okolja in zmanjševanja kakovosti bivanja in razvojnih potencialov. Odsotnost sistemov biološkega čiščenja na kanalizacijskem sistemu Vrhnike ter nekontrolirano odvajanje odpadnih vod iz pretežnega dela ostalih naselij predstavlja zaskrbljujoče velik delež vsega onesnaženja tal in voda, pri čemer je dodatno pomembno še to, da v kratkem ni pričakovati bistvenega izboljšanja stanja.

V občini Vrhnika so z javnim kanalizacijskim sistemom opremljena naselja Vrhnika (ca 32km), Verd - Janezova vas (ca 3,6 km), Dragomer (ca 4,9 km) in Log (ca 2,0 km).

Kanalizacija je pretežno zgrajena v mešanem sistemu, šele v zadnjih letih pa je v uporabi ločeni sistem za odpadno in padavinsko vodo posebej. Na območju komunalne cone na Tojnicah je bila leta 1989 zgrajena začetna faza ČN Tojnice, ki bo v končni perspektivi s kapaciteto 15.000 PE (z možnostjo razširitve na 30.000 PE) zagotavljala čiščenje odpadne vode za naselja Vrhnika, Verd, Sinja Gorica in Drenov grič, Stara Vrhnika. Trenutno je zgrajen samo mehanski del ČN, ki zagotavlja samo odstranitev večjih frakcij ter maščob in olj, zato je učinek čiščenja minimalen. Prva organizacijska in operativna naloga je dograditev ČN, saj do izgradnje le-tega ni mogoče govoriti o čiščenju odpadne vode. Projektne podloge so že izdelane, v nadaljnjih fazah je treba zagotoviti posodobitev dokumentacije in zagotoviti finančne vire. Upravljevec kanalizacijskega sistema Vrhnike in ČN je Komunalno podjetje Vrhnika.

Komunalno podjetje Vrhnika vzdržuje še dve mali ČN s pripadajočo kanalizacijo (ČN Log - Ilovica in ČN Bevke - Mah s). Obe mali ČN delujeta v skladu z veljavnimi predpisi. Na območju Ilovice se nahaja še ena obstoječa ČN Jordanov kot, ki pa je v upravljanju krajanov. V vojašnici na Raskovcu za potrebe Slovenske vojske deluje ČN Raskovec, ki je upravljanju SV.

Naselja Log, Dragomer in Janezova vas so opremljena z javno kanalizacijo mešanega sistema. Ker se ob izgradnji teh naselij kanalizacijski sistem še ni zaključil s ČN, je bil pogoj za priklop uporaba pretočnih greznic, prek katerih je izvedena priključitev na kanalizacijsko omrežje. V Dragomerju se kanalizacija zaključuje v odprtem barjanskem jarku, enako tudi na Logu.

V Bevkah, Sinji gorici, Blatni Brezovici, Drenovem griču, Veliki in Mali Ligojni ter Podlipi je v manjšem obsegu zgrajena meteorna kanalizacija za odvod padavinske vode s cest, v katero pa so speljane tudi sanitarne odpadne vode iz objektov. Kanalizacija nima upravljavcev, odpadna voda se steka v odprte jarke.

Ostala naselja oz. objekti nimajo kanalizacijskega omrežja in izvajajo odvajanje in čiščenje odpadne vode z individualnimi greznicami, v veliki meri pretočnimi, ali z direktnimi iztoki v okolje.

Za področje odvajanja in čiščenja odpadne vode je bil v letu 2005 sprejet Odlok o odvajanju in čiščenju odpadne vode v občini Vrhnika, s katerim se ureja pogoje za upravljanje kanalizacijskih

sistemov vključno s tehničnimi pogoji gradnje, vzdrževanja in priključevanja, obveznosti udeležencev, sisteme financiranja in prenos lokalnih sistemov v upravljanje.

V splošnem velja, da se v skladu z državnim Operativnim programom odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode vsa večja naselja opremi s sistemi za odvajanje in čiščenje odpadne vode v obdobju do leta 2017. V manjših naseljih pa je priporočena uporaba malih čistilnih naprav različnih čistilnih tehnologij, ki bi zadoščale okoljskim zahtevam in bile hkrati enostavnejše, cenovno sprejemljive, z manjšimi obratovalnimi in vzdrževalnimi stroški ter okolju prijazne.

Občina Vrhnika ima izdelan »Operativni program odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika«, ki ga je izdelalo Komunalno podjetje Vrhnika kot nosilec gospodarske javne službe. Program je bil potrjen v letu 2005 in predstavlja osnovo za nadaljnje delo na področju odvajanja in čiščenja odpadne vode.

Odvajanje in čiščenje odpadne vode je v občini Vrhnika največji okoljski problem, saj je izgrajenost kanalizacijskega sistema majhna, stanje cevovodov pa v veliki meri neustrezno in v manjših naseljih brez upravljavca. Kanali se ne zaključujejo s ČN ampak prosto iztekajo v odvodnike, bodisi Ljubljano (ČN Tojnice in kanalizacijsko omrežje Vrhnike) ali barjanske jarke ali potoke (ostala naselja). Celovito gledano je stanje katastrofalno in samo z zagotovitvijo dodatnih finančnih sredstev, je možno stanje izboljšati.

Zaradi spremenjenih razmer in nenazadnje časovne odmaknjenosti je generalna rešitev odvajanja in čiščenja odpadne vode zastarela in jo je treba novelirati tako v smislu tehničnih rešitev kot tudi koncepta ločenega sistema kanalizacije. Pri tem bo pomembno zagotavljati rešitve, ki bodo čim bolj enostavne, prilagojene stanju na terenu in finančnim možnostim občine. Za vse novogradnje je treba zahtevati izgradnjo malih ČN (ne greznic!) ter zagotoviti nadzor nad vsemi individualnimi sistemi za odvajanje in čiščenje odpadne vode. Hkrati je treba od vseh porabnikov pitne vode (tudi iz lokalnih vodovodnih sistemov brez kvalificiranih upravljavcev) zagotoviti plačilo okoljskih dajatev za aktiviranje vseh razpoložljivih virov financiranja.

Ravnanje z odpadki

Opadki so eno izmed najbolj perečih področij varstva okolja v Sloveniji in pomemben vir onesnaževanja in ogrožanja vseh sestavin okolja. Problemi pri ravnanju z odpadki so večplastni in izvirajo iz družbenega odnosa do odpadkov, načina ravnanja z njimi, iz pomanjkanja upravne in strokovne usklajenosti in organiziranosti, pomanjkanja pravnih predpisov in gospodarskih ukrepov, značilnosti prostora in značilnega vzorca poseljenosti v regiji.

Ker je treba ravnanje z odpadki podrediti osnovnim ekonomskim zakonitostim, ocene stroškov in izkušnje kažejo, da je lahko ravnanje z odpadki učinkovito in racionalno le pri razmeroma velikih količinah odpadkov. Zato je potrebno oblikovati zaokrožena funkcionalna območja s pripadajočimi centri za ravnanje z odpadki na medobčinskem (oziroma regionalnem) nivoju.

Pravno formalno je ravnanje s komunalnimi odpadki naloga lokalnih skupnosti. Pretežni del načrtovanja na področju zajema komunalnih odpadkov, priprave ločeno zbranih frakcij, določene stopnje obdelave mešanih komunalnih odpadkov pred odlaganjem ter zagotavljanje odlagalnih površin se odvija v občini Vrhnika na medobčinskem nivoju v povezavi z občino Borovnica.

Občina Vrhnika je s svojim Komunalnim podjetjem Vrhnika med pionirji ozaveščenega ravnanja z odpadki v Sloveniji, saj je že v devetdesetih letih prejšnjega stoletja pričela z ločevanjem odpadkov na uporabne in neuporabne frakcije. Ustanovljen je bil Center za ravnanje z odpadki. Vse aktivnosti (razen zbiranja odpadkov na prevzemnih mestih in ekoloških otokih) se odvijajo na lokaciji koncem leta 2001 zaprtega odlagališča Tojnice.

Do rešitve odlagališča odpadkov na regijskem ali vsaj lokalnem nivoju se odpadke odvažna na deponijo Barje v Ljubljano, kjer pa je strošek odlaganja zaradi dovoza iz druge občine sorazmerno visok. Kot dodatna možnost se izkazuje tudi odvoz na odlagališče v Logatec, predvsem iz tistih območij občine, kjer je to ekonomsko upravičeno.

Na območju komunalne cone na Tojnicah se kot dopolnitev in nadgradnjo sedanjih aktivnosti načrtuje izgradnjo nadaljnjih objektov za predelavo odpadkov (reciklažni center za odpadno električno in elektronsko opremo ter odpadke, ki vsebujejo nevarne snovi).

Območje komunalne cone na Tojnicah skupaj z objekti in programom ter dejavnostjo Komunalnega podjetja Vrhnika in ostalih gospodarskih subjektov na področju ravnanja z odpadki predstavlja v regijskem smislu celoviti center za ravnanje z odpadki, ki bi moral v smislu regijskega povezovanja predstavljati osrednji center za ravnanje z odpadki za osrednje slovensko regijo. Problematika ekonomije obsega je seveda pomembna, zato je treba na regijski ravni zagotoviti strateške partnerje za skupno delovanje in uporabo tega območja. Ključna je povezava z Mestno občino Ljubljana. Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije mora na ravni prevzemanja pobude za določitev določenih lokacij za ravnanje z odpadki lokacijo komunalne cone na Tojnicah zagotoviti, da ne bo prišlo do neracionalnih rešitev, ko zaradi posameznih lokalizmov prihaja do drobljenja programov in aktivnosti, ki kasneje zaradi potrebne ekonomije obsega ne zmorejo obstati na trgu.

Najbolj pereče vprašanje sistema ravnanja z odpadki ostaja odlaganje ostankov odpadkov. V tej smeri bo potrebno na ravni države ugotoviti njihove energetske potencialne in jih v največji meri tudi izkoristiti. Ne glede na to pa ostaja prisotna problematika odlaganja in nesodelovanju lokalnih skupnosti na tem področju. Občina Vrhnika je zaradi bližine Ljubljane v nezavidljivem položaju: po eni strani predstavlja Ljubljana s svojim zaledjem ogromno prispevno območje za zasnovo celovitega in ekonomsko uspešnega sistema ravnanja z odpadki, po drugi strani pa se prav zaradi ustrezne ekonomije obsega Ljubljana ne želi povezovati s sosednjimi občinami in načrtuje parcialne, samozadostne rešitve. Zaradi znane problematike odlaganja odpadkov na odlagališču Barje, ki bo zapolnjeno v prihodnjih letih, je skrajni čas za iskanje nove lokacije odlagališča v osrednje slovenski regiji. To operativno nalogo je v regionalnem razvojnem programu zapisala tudi regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, vendar dlje kot do izdelave dveh študij možnosti odlaganja odpadkov v Šmartnem in Hrastniku ni prišlo. Že pred leti je tudi na območju občine Vrhnika prišlo do pobude o gradnji regijskega odlagališča v

opuščenem delu kamnoloma Verd, vendar do resnih aktivnosti kljub ugodnim ocenam stroke ni prišlo zaradi nasprotovanja krajanov Verda.

V prihodnje je treba ugotoviti, kakšne stroške in koristi prinaša morebitna lokacija regionalnega odlagališča na območju občine Vrhnika na lokaciji kamnoloma Verd in med koristi zajeti tudi potencialne sinergijske učinke ob hkratni ureditvi perečih prometnih težav (direktni uvoz na AC iz območja kamnoloma Verd, obvoznica Vrhnika, priključek na AC na območju Tojnic za komunalno cono, razbremenitev centra). Hkrati ne gre zanemariti tudi prihranek pri odvozu odpadkov na sosednja odlagališča in možnosti, ki jih nudi lokacija komunalne cone na Tojnicah v povezavi z IC Sinja Gorica. Pri tem pa je treba upoštevati tudi dolgoročne zahteve nosilca rudarske pravice v kamnolomu in pristojnega ministrstva ter preveriti morebitne medsebojne negativne vplive.

Ne glede na navedeno pa brez sodelovanja vseh zainteresiranih v regiji dolgoročni koncepti ravnanja z odpadki ne morejo uspeti, zato je pričakovati tudi aktivnejšo vlogo države in pristojnega ministrstva pri reševanju te problematike

Oskrba z energijo

Na območju občine Vrhnika je večina energetske oskrbe vezana na centralno naselje Vrhnika, ki tvori osnovno napajalno točko. Zaradi bližine občine Ljubljana se lahko energetske povezave predvsem na vzhodnem obrobju navezujejo tudi na sisteme sosednjih občin. Glede na geografski položaj občine je večina linijskih energetskih vodov in naprav tranzitnega značaja kar pomeni, da so podane možnosti za priključevanje občine na glavne energetske koridorje v državi.

Elektro distribucijska omrežja pokrivajo vsa strnjena naseljena območja, problematična ostajajo oddaljeni manjši zaselki ali objekti. Manj zadovoljiva je stopnja pokritosti z omrežji za plin in toploto, saj se plinovodno omrežje nahaja samo na Vrhniki, čeprav je zaznaven interes za zagotovitev oskrbovalnih možnosti z zemeljskim plinom v pričakovanju predvsem ekološko sprejemljivejše oskrbe. Glavni energenti v občini so: električna energija, zemeljski plin, trda in tekoča goriva ter utekočinjeni naftni plin.

Občina Vrhnika nima izdelane energetske zasnove, pretežno zaradi obstoječe usmeritve v plinifikacijo in posledičnega izostajanja kakršnih koli drugih, različnih energetskih vzpodbud.

Električna energija

Območje Vrhnike v elektroenergetskem smislu spada na področje Notranjske, saj se napaja iz RTP Logatec prek 20 kV daljnovoda Logatec – Vrhnika, ki je močno preobremenjen, zato je celotno območje Vrhnike v regiji najslabše napajano.

Največji problem energetske oskrbe občine Vrhnike so slabe napetostne in napajalne razmere. RTP Vrhnika je zastarel, projekt izgradnje nove RTP je že v realizaciji. Posledično je planirana izgradnja 20 kV omrežja do leta 2012. Planirana je tudi ojačitev DV Vrhnika iz RTP Grosuplje.

Srednjenapetostno omrežje 10 kV in 20 kV je izvedeno pretežno z nadzemnimi vodi. Nadzemne vode so bo ob izgradnji in rekonstrukciji cest zamenjevalo s podzemnimi kabli.

Na območju Vrhniko ni večjih proizvajalcev električne energije. Glede na energetska učinkovitost in racionalno rabo energije je v večjih obratih (IUV, Liko) možna so proizvodnja električne in toplotne energije, praviloma izključno za lastne potrebe.

Zemeljski plin

Prek območja občine Vrhniko poteka visokotlačni 70 bar magistralni plinovod Ljubljana - Šempeter.

Plinovodno omrežje je zagotovljeno samo na delu občine Vrhniko. Zaradi visokih stroškov gradnje in nujnosti komunalne sanacije Vrhniko je gradnja in razvoj plinovodnega omrežja podrejen ostalim infrastrukturnim ureditvam. Na vseh trasah, kjer se izvaja celovito opremljanje zemljišč za gradnjo, se vgradi tudi plinovodno omrežje.

Zaradi visokih stroškov gradnje je širjenje plinovodnega omrežja na sosednja, oddaljena območja vprašljivo, zato je do izgradnje predvidenih plinovodov na mestih večjega in zgoščenega odjema smiselno uvajati sisteme daljinskega ogrevanja s sistemom utekočinjenega naftnega plina, s kasnejšo možno predelava za uporabo zemeljskega plina.

Ocenjujemo, da oskrbni potencial izkazujejo le naselje ob Tržaški cesti, to je Sinja Gorica, Drenov grič, Dragomer in Log. V nadaljnjih fazah bo treba ugotoviti ekonomske parametre širitve plinovodnega omrežja in v primeru interesa podeliti koncesijo za gradnjo plinovodnega omrežja.

Obnovljivi viri energije in lokalna energetika

Izraba obnovljivih in alternativnih virov energije je pretežno pogojena z razvojem daljinskih sistemov oskrbe z energijo, ki zagotavljajo bistveno udobnejšo oskrbo. Zaradi delne plinifikacije je uporaba daljinskih sistemov oskrbe s toploto pogojena z razširjenostjo in uporabo zemeljskega plina, zato je na področju lokalne energetike smotrno spodbujati izgradnjo sistemov z uporabo plina, v začetnih fazah utekočinjenega naftnega plina (UNP), ki jih bo možno v končni fazi predelati za uporabo zemeljskega plina. Tovrstni programi so ekonomsko upravičeni le v primeru večje ekonomije obsega oz. na zgoščenih poselitvenih območjih z maksimalnim odvzemom in potrebami. V sistemu individualne oskrbe se bo spodbujala uporaba ekološko sprejemljivejših goriv (UNP, lesna biomasa) in ostalih obnovljivih virov (sonce).

V programu energetske izrabe **lesne biomase** v Sloveniji in operativnem programu za obdobje 2001-2004 so navedeni naslednja potencialna naselja za izvedbo daljinskega ogrevanja na lesno biomaso (DOLB) v občini Vrhniko:

Preglednica 28:

naselje	gozdnatost (v %)	število lesno predelovalnih obratov	ocenjena skupna moč kotlov DOLB (v MW)
Dragomer	50-60		5
Drenov grič	50-60		2
Log	50-60		5
Verd	50-60	1	4
Vrhnika	50-60		8

Nobeno izmed naselij ne kaže izrazitih možnosti za razširjeno uporabo lesne biomase. Smiselna je uporaba na ožjih območjih večjih lesnopredelovalnih obratov, npr. Liko na Verdu, kjer obratuje en parni kotel na lesne ostanke s nazivno skupno toplotno močjo 4 MW. Podjetje Liko uporablja lesno biomaso kot odpadke proizvodnje za lastne potrebe za ogrevanje zato ocenjujemo, da je potencial lesne biomase zanemarljiv in da je aktualen le v smislu uporabe novih individualnih sistemov. Potencial lesne biomase je treba z akcijskimi programi in načrtovano izrabo še umestiti v gospodarski in energetske prostor Slovenije.

Na območju Drenovega griča (na Bobnu) so bili v preteklosti poskusi uporabe **geotermičnih energetskega vira**, o katerih pa ni ohranjenih podatkov. Toplotno energijo geotermičnega energetskega vira uporablja za lastne potrebe tudi IUV (Furlanove toplice). Zaradi morebitnega prebitja zaščitne plasti barjanskih sedimentov nad vodonosnikom na ljubljanskem barju, je izkoriščanje geotermične energije na območju barja praviloma sporno, izjeme so lahko samo kontrolirane raziskave in odjem v javnem interesu. Predvideva se, imajo potencialni geotermični energetske viri na tem območju značaj nizkotemperaturnega vira ter kot taki niso primerni za oblike termalnega turizma.

Vrhnika s svojimi klimatskimi značilnostmi nima ustreznih pogojev za izrabo **sončne energije** v večjem obsegu, nedvomno pa je treba v smislu zmanjšanja končne porabe energije spodbujati kakršne koli načine izrabe sonca v energetske namene.

Telekomunikacije

Na območju Vrhnik je telekomunikacijsko omrežje zadovoljivo razvito, pri čemer so dobro razvita centralna naselja ob Tržaški cesti, zaradi naravnih značilnosti terena in izjemne razpršenosti gradnje pa je oskrba s telekomunikacijskimi storitvami na manj dostopnih ter oddaljenejših območjih manj ustrezna. Tako število telefonskih priključkov in razvejanost omrežij kot pokritost z radiotelevizijskimi signali in signali mobilnih komunikacij je enako slovenskem povprečju.

Telefonsko omrežje Telekoma Slovenije je vezano na centralo na Vrhniku in Ljubljani. V večjih naseljih se uvaja TK storitve z uvajanjem novejših tehnologij dostopnih telefonskih omrežij na digitalni osnovi. Slovenski optični križ poteka iz centra, t.j. Ljubljane na Vrhniko, odkoder se omrežje nadaljuje proti Logatcu.

Na Vrhniki se nahaja poštni center, poštna enota pa je še na Logu. Stanje sistema poštne storitev je zadovoljivo.

Na območju Vrhnike zagotavlja pokritost s signalom kableske televizije kabelski televizijski operater P&Rom, sistem CATV je izveden še na območju Dragomera.

Na območju Vrhnike ni RTV oddajnikov, lokacijsko je območje pokrito z RTV oddajnikom Borovnica. Na Ljubljanskem vrhu se nahaja radar za potrebe MORS.

Za zagotavljanje storitev mobilnih brezžičnih telefonskih povezav operaterjev Mobitel, Simobil in Vega se izgrajuje omrežje GSM in UMTS. Obstoječe bazne postaje pa se nahajajo na naslednjih lokacijah Verd, Vrhnika, Tojnica, Log in Štampetov most.

2.12 Okolje

Varstvo okolja zajema tri vidike varstva: varstvo narave, varstvo bivanjskega okolja in varstvo virov. Pri opredeljevanju mehanizmov in ukrepov je potrebno upoštevati, da se varstvo okolja zagotavlja s sanacijskimi in preventivnimi okoljevarstvenimi ukrepi. Med preventivnimi ukrepi ima pomembno vlogo prostorsko načrtovanje, v katerega se praviloma vključuje tudi okoljevarstveni vidik.

Stanje okolja na območju občine Vrhnika ni posebej problematično oz. po posameznih sestavinah ne izstopa glede na stanje okolja v Sloveniji.

Med največje onesnaževalce sodijo:

- Kmetijstvo, ki pa na območju občine Vrhnika ni usmerjeno v intenzivni pridelavo in se predvsem zaradi Nature 2000 že aktivno prilagaja okoljevarstvenim zahtevam;
- Industrija, na območju Vrhnike se izpostavlja IUV, kamnolom Verd, promet, predvsem ob avtocesti A1 Ljubljana – Vrhnika – Logatec in regionalnih cestah;
- Neustrezna odvodnja odpadnih voda, ki je značilna tudi za občino Vrhnika;
- Neurejena odlagališča odpadkov, ki so prav tako prisotna na območju občine Vrhnika.

Občina je v dosedanjem razvoju posvečala pozornost tudi varstvu okolja, nima pa izdelanega posebnega poročila o stanju okolja in lokalnega programa varstva okolja, kar sicer ni obvezno za lokalne skupnosti, razen za mestne občine.

Vode - glede na značilnosti vodnega okolja se izpostavljajo tri enote: barje, kras in prepletanje krasa z nekrasom. Glavni vodotok Ljubljanica z obsežnim kraškim zaledjem, je na območju občine glede na fizikalne, kemijske in biološke analize razvrščen v 2. kakovostni razred. Glavni onesnaževalec na območju Vrhnike so IUV, prebivalci Vrhnike in okoliških naselij, črna odlagališča ter kmetijstvo. Glede na kraški značaj vodotoka je njegovo varstvo pogojeno s sodelovanjem celotnega zaledja. Vsi ostali vodotoki so onesnaženi predvsem zaradi neustrezne odvodnje odpadnih voda iz naselij in kmetijske dejavnosti.

Tla kot omejen naravni vir so ogrožena zaradi gradbenih posegov in onesnaženj. Na območju občine ni evidentiranih večjih območij s preseženimi dovoljenimi vsebnostmi težkih kovin, kar je značilno za okolico industrijskih središč ali zaradi intenzivnega gnojenja, kot posledice intenzivne kmetijske pridelave. Onesnaženja tal zaradi prometa so predvsem ob bolj prometnih cestah, kjer promet ni tekoč.

Stanje kakovosti **zraka** ne odstopa od splošnih značilnosti stanja v Sloveniji. Največji delež prometnih emisij na območju občine prispeva avtocesta in regionalna cesta skozi Vrhniko, zaradi zastojev v središču mesta. Med industrijskimi emisijami sta izpostavljena IUV in kamnolom Verd. Vir onesnaženj lahko predstavlja tudi kmetijstvo, zaradi škropljenja ali živalskih fekalij in snovi, ki se izločajo iz njih.

Glavni vir **hrupa** na območju občine so cestni promet, železnica in aktivni kamnolomi, v fazi pridobivanja materiala in transportov.

Z vidika **ohranjanje narave** velja posebno pozornost nameniti Barju, ki je v pretežnem delu opredeljeno kot območje Natura 2000, predlog za krajinski park, naravna vrednota, ekološko pomembno območje, s posameznimi ožjimi zavarovanimi območji, mokrišče. Na območju barja se srečujejo interesi varstva narave, uravnavanja vodnega režima, poselitve in rekreacijskih dejavnosti.

Med **degradacijami** se izpostavljajo črna odlagališča odpadkov, kamnolomi in neustrezni posegi na območju vrtač.

3 USMERITVE IN CILJI

3.1 SWOT analiza

Analiza se uvršča med ekspertne metode, ki jih uporabljamo tudi v strateškem planiranju. Pred ostalimi metodami ima SWOT analiza prednost v tem, da lahko poleg konkretnih, kvantitativnih, poda tudi kakovostne odgovore na zastavljena vprašanja oziroma ugotovljene probleme.

Predmetna SWOT analiza je bila izdelana v sodelovanju izvajalca in udeležencev tematskih delavnic, ki so bile opravljene v januarju 2006. Anketiranci (udeleženci delavnic) so proučili prikazane ugotovitve, ki jih je pripravil izvajalec in jih ovrednotili. V kolikor so ugotovili, da katera izmed pomembnih ugotovitev manjka, so jo lahko dopisali in nato tako kot vse druge ugotovitve tudi ovrednotili.

V tabelah, ki so predstavljene v okviru tega poglavja so ugotovitve že razporejene po pomembnosti, od najbolj pomembnih do najmanj pomembnih glede na ocene anketirancev. Analiza je podrobneje predstavljena v Prilogi 7.8.

3.1.1 Skupaj

Pri skupni analizi prednosti in priložnosti največjo prednost in priložnost anketiranci vidijo v razvoju občine Vrhnika kot medobčinskega središča. Pomembna se jim zdi tudi realizacija proizvodno poslovne cone Sinja Gorica, kar bo tudi pripomoglo k boljši izkoriščenosti visoko izobraženih kadrov. Najslabše pa se je pri ocenjevanju prednosti in priložnosti odrezala možnost vzpostavitve regijskega odlagališča odpadkov.

Kot največjo nevarnost / slabost so v skupni anketi anketiranci ocenili izgubo nadzora nad urbanizacijo. Tu gre predvsem za strah pred pretirano in nekontrolirano pozidavo zaradi pritiska kapitala in posledično umeščanje »velikih investitorjev« na neustrezne lokacije. Občina bi lahko zaradi tega izgubila svojo sedanjo identiteto in postala le spalno naselje oziroma predmestje Ljubljane. Medtem ko realizaciji proizvodno poslovne cone Sinja gorica, ki nebi prispevala k izboljšanju gospodarskega stanja in prihodkov občine oziroma celo prispevala k degradaciji kraja, ne ocenjujejo kot preveliko nevarnost oziroma slabost.

PREDNOSTI / PRILOŽNOSTI	SLABOSTI / NEVARNOSTI*
<ul style="list-style-type: none">- razvoj Vrhnike v medobčinsko središče, kar je opredeljeno tudi v strategiji prostorskega razvoja Slovenije,- možnost realizacije proizvodno poslovne cone Sinja gorica na način, ki spodbujanja dejavnosti, ki zahtevajo visoko strokovnost	<ul style="list-style-type: none">- izguba nadzora nad urbanizacijo, kar pomeni pretirano / neusmerjeno pozidavo zaradi pritiskov kapitala, umeščanje »velikih investitorjev« na neustrezne lokacije,- izguba identitete občine v odnosu do Ljubljane (spreminjanje v spalno naselje, v

<p>in tehnologijo in je mogoča večja dodana vrednost,</p> <ul style="list-style-type: none"> - možnost boljše izkoriščenosti visoko izobraženih kadrov, - ugodna lega glede na prometno dostopnost (avtocesta, železnica,..) - možnost razvoja podjetništva, - možnost razvoja turizma, usmerjenega v ponudbo Barja, Krasa in kulturnih entitet, v povezavi z dopolnilnimi dejavnostmi na kmetijah (zakonsko določeno in urejeno), - bližina Ljubljane (možnost zaposlitve, izobraževanja,... Vrhničanov v Ljubljani ter ponudba stavbnih zemljišč, rekreacijskih območij, doživljanja narave,..za Ljubljančane), - nadaljevanje že utečenih medobčinskih projektov / programov, v katerih občina Vrhnika je ali lahko postane glavni pobudnik, - možnost, da Barje postane vzorčni primer Krajinskega parka, v katerem se prepletajo varstveni in razvojni interesi, - še ohranjena identiteta mesta Vrhniko in občine v celoti (zgodovinsko mesto Vrhniko, Ivan Cankar, Ljubljansko Barje, Zaplana, Ulovka, Star Maln...), - možnost specializacije v ekološko kmetovanje, - možnost vzpostavitve regijskega odlagališča odpadkov, - prenočišča, avtokamp, uvedba turističnega vlaka, ki bi ob vikendih povezoval vse turistične zanimivosti in točke.** 	<p>predmestje Ljubljane,..),</p> <ul style="list-style-type: none"> - izguba identitete mesta Vrhniko zaradi pritiskov kapitala in s tem tudi izguba kvalitete bivanja, - pomanjkanje finančnih sredstev za izvedbo projektov, - tranzitni tovorni promet skozi Vrhniko, - odlivanje dobičkov kapitala iz občine (sedeži podjetij in bivanje podjetnikov drugod, bremena okolja, infrastrukture pa bodo ostala občini), - poslabšanje oskrbe prebivalcev z družbenimi dejavnostmi (šole, vrtci idr.) in prometno ter komunalno infrastrukturo zaradi pospešenega priseljevanja, - povečanje razkoraka med mestom Vrhniko in podeželskimi naselji (z vidika razvojnih možnosti in opremljenosti z družbeno infrastrukturo,...), - neusklajeno delovanje institucij, križanje interesov gospodarstva (proizvodne cone,...), varstva okolja in interesov po ponudbi kvalitetnega bivanja, - brezposelnost, - izguba identitete Ljubljanskega barja zaradi opuščanja kmetijske dejavnosti in širitve poselitve, - neuspešno pridobivanje nosilcev razvoja in projektov, - povečevanje brezposelnosti, - realizacija proizvodno poslovne cone Sinja gorica na način, ki ne bi pomembno prispeval k izboljšanju gospodarskega stanja in prihodkov občine, in bi hkrati pomenil degradacijo prostora (identitete kraja).
---	---

* V sklopu rubrike nevarnosti in slabosti anketiranec predlaga »dogovor z DARS-om, ki naj poceni izvoz Logatec. S tem bo rešen promet skozi Vrhniko, ves promet s krajev Planina, Logatec, Godovič, Hotedrščica, Žiri, Rovte, Žibrše, Trate skozi Vrhniko do avtoceste bi odpadel.«

**dodana ugotovitev anketiranca

3.1.2 Gospodarstvo

<p>PREDNOSTI*</p> <ul style="list-style-type: none"> - izkoriščanje naravnih virov, - vlaganje v izobraževalne institucije (predvsem IT; nižji C najema -> priložnost za selitev podjetij iz LJ); - razvoj socialnega podjetništva (staranje preb.), - spalno naselje (za sabo potegne potrebo po povečanju storitvenih dejavnosti, predvsem tistih, ki so usmerjene na človeka (frizerstvo, fitnes, wellness...)); - vlaganja v turizem (Preveritev termalnih vrelcev za potrebe turizma)**, - 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - v občini ni tehnoloških podjetij (dolgoročno povečevanje razvojnega zaostanka (večina podjetij storitvenih, trgovskih, kjer se ustvarja manjša DV), - neugodna izobrazbena struktura, - pomanjkanje izobraževalnih institucij (samo 4 OŠ, in en VDC); - pomanjkanje opremljenih industrijskih con,** - pomanjkanje kapitalsko, tehnološko in razvojno močnih podjetij,** - težišče gospodarskih dejavnosti se predolgo, skuša ohranjati na tradicionalnih industrijah,** - premalo je inovativnih proizvodov in s tem povezanih razvoj.p.,** - premalo izrazita orientiranost na tržne niše v EU.**
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - blizu glavne prometnice v Sloveniji, - želje premožnejših prebivalcev po selitvi »na deželo«, - blizu največjega izobraževalnega središča. - nižje cene zemljišč in nepremičnin, - specifična znanja, ki omogočajo razvoj lokalnih industrijskih grozdov, 	<p>NEVARNOSTI*</p> <ul style="list-style-type: none"> - zamik pri sprejemanju fin. perspektive 2007-2013 (a)Nejasnosti b) slabše možnosti črpanja iz kohezijskih skladov c) Ogroženo je uresničevanje razvojnih strategij), - odliv možganov - mladi izobraženci si službe iščejo v drugih občinah; dolgoročno lahko pripelje do prehitrega staranja prebivalstva in podhranjenosti za razvoj gospodarskih aktivnosti, - vprašljivost smiselnosti vlaganj v turizem; dvig cen v turizmu, - zmanjševanje pomena tovarne IUV, - sprejem enotne davčne stopnje.*

* Mnenje enega od anketiranih je, da bi za programe gospodarstva možno izkoristiti občinske objekte in opozarja na preiščeno prodajo le teh (npr. šola Zaplana).

* Mnenje enega od anketirancev je, sprejem enotne davčne stopnje lahko samo pozitivno vpliva na razvoj podjetništva in ne sodi med nevarnosti

* Mnenje enega od anketirancev v sklopu Nevarnost »je predvsem v tem, da bo država ohranjala gospodarski model, ki grobo uničuje celotne panoge in dejavnosti; namesto da bi omogočal drastično posodobitev obstoječe gospodarske strukture in njeno nadgradnjo z vzpostavitvijo fleksibilnih grozdov in mrež, povezanih majhnih in srednje velikih podjetij z inovativnimi programi.«

**dodane ugotovitve anketiranca; Anketiranec je mnenja, da »Sprejem enotne davčne stopnje« ne sodi v rubriko Nevarnosti.

3.1.3 Turizem

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> – zgodovinska in kulturna dediščina ter znamenitosti (Ivan Cankar, Tehnični muzej Bistra, Ajdovski zid, Rupnikova linija, Napoleonov vodnjak, razgledni stolp, Ajdovska stopnja, Litvern,...), – naravna dediščina in naravne znamenitosti (Ljubljansko barje, naravni rezervat Mali Plac, naravni spomenik Kuclerjev kamnolom, izviri Ljubljanice, Stari Maln, Zaplana,...), – aktivna kulturna društva, – lega na stičišču naravno geografskih enot, ki na majhnem območju omogoča doživljanje raznolike naravne in kulturne krajine, – tradicionalne prireditve na Vrhniki (Cankarjevi dnevi, Argonavtski dnevi, žive jaslice,...), – razpoznavna identiteta občine (zgodovinsko mesto Vrhnika, Ivan Cankar, Ljubljansko Barje, kras...), – vzpostavljena turistična infrastruktura (označene kolesarske poti K1m K2,.. pešpoti, planinske poti preko Starega Malna, Kurna, Špice, Zaplana,...), – ustanovljen javni zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem, ki prevzema pobudo pri opravljanju dejavnosti, – razvita domača in umetnostna obrt. 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - premalo turistov, - premalo dogovarjanja med subjekti turističnega razvoja (npr. na območju Zaplane, kjer se ponuja kulturna dediščina, naravna dediščina, center Ulovka,..), - problem investicij v turistično infrastrukturo, - premalo iskanja novih možnosti turistične ponudbe, - premalo dohodka iz turizma, - premalo prenočitvenih kapacitet, - neuspešno delovanje centra Ulovka, - pomanjkljiva celostna turistična ponudba občine, - premalo posvečene pozornosti panogi s strani občine in prebivalcev, glede na njen gospodarski pomen in potencialne možnosti, - pomanjkljiva kontrola kakovosti ponudbe / izvajanja turističnih dejavnosti (npr. kmečkega turizma,..), - premalo izobraževanj in usposabljanj in promocije pomena turizma za udeležence, vključene v razvoj turistične ponudbe in vseh prebivalcev občine.
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - ugodna lega – dobra prometna dostopnost (neposredna navezava na AC, železnica) ob osi SV – JZ, - možnost, da Vrhnika postane še bolj prepoznavna občina v turistični ponudbi, - celovita ponudba, ki bi vključevala posebne danosti občine (Ljubljansko barje; Ljubljanica, mokrišča, šotišča, kulturna krajina ...) rojstnih hiš kulturno pomembnih osebnosti (Ivan Cankar, Matej Sternen, Ivan Jager,.....) arheoloških najdišč in drugih naravnih in kulturnih znamenitosti v turistične namene, 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - slaba priprava in trženje programov, - slabi gospodarski rezultati, ker se ponujena dejavnost ne bo razvijala, - nenadzorovana usmeritev v turizem, ki bi negativno vplival na okolje (prevelika komercializacija naravnih vrednot) in kvaliteto življenja prebivalcev v občini, - slaba komunalna opremljenost in nedokončana čistilna naprava ter občasen smrad omejujejo razvoj turizma.**

<ul style="list-style-type: none"> - razvoj termalnega turizma (preveritev termalnih vrelic), - bližina Ljubljane, ki potrebuje rekreacijsko ponudbo, gostilne, ..., - vlaganje državnih sredstev v kulturne ustanove državnega pomena - sinergijski učinki, - razvoj Ulovke v letošnji športno rekreacijski center (poleg zimskega turizma tudi druge letošnje dejavnosti), - nadaljevanje in »nadgradnja« utečenih kulturnih prireditev, ki presegajo lokalni pomen (Cankarjevi dnevi, ...) in so zanimive za turistično ponudbo, - izboljšanje kvalitete gostinske ponudbe, - vzpostavitev plovne poti po Ljubljani, - povečanje dohodka iz turizma. 	
---	--

**dodana ugotovitev anketirancev

3.1.4 Družbene dejavnosti

I.1 Vzgoja in izobraževanje

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - glasbena šola s tradicijo je pomembna nosilka družbenega razvoja (vključuje se v kulturno dejavnost občine, prispeva k medobčinskemu sodelovanju, združuje veliko število mladih,...), - relativno visok delež prebivalcev z visoko izobrazbo glede na skupno število prebivalcev, - programi za izobraževanje odraslih in za poklicno preusmerjanje, ki že potekajo (na šolah, v knjižnici...), - aktivno vključevanje staršev v delovanje šol in vrtcev na področjih, ki so lahko predmet skupnega delovanja, opravljanje dodatnih dejavnosti osnovnih šol, - društva sama izvajajo izobraževalne delavnice za svoje člane in se zavedajo pomena izobraževanja. 	<ul style="list-style-type: none"> - 5 (od 6 +1) enot VVZ ne ustreza predpisanim normativom predšolske vzgoje, - visoko izobraženi ljudje so zaposleni večinoma izven občine, s svojim znanjem bi lahko pomembno prispevali k razvoju občine, - ni centra za mlade, premalo privlačnih /primernih programov za mlade, - v občini primanjkuje izobraževalnih programov, v smislu povezave med izobraževalnimi inštitucijami in gospodarstvom, - povečanje brezposelnosti v občini, - slabo racionalno izvajanje servisnih storitev na področju šolstva in otroškega varstva, - nemotiviranost in slaba usposobljenost mladih za podjetništvo, - slab pretok informacij med delodajalci in ZRSZ, - ni srednje šole v občini, - primanjkuje visoko usposobljenega managerskega kadra.

<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - mladi zaradi svojih zahtev privabljajo v okolico šol vrsto dejavnosti, ki popestrijo ponudbo in vzdušje naselja, - srednja šola krepi vlogo medobčinskega središča, - z ustanovitvijo srednje šole je možnost zadržanja perspektivnega kadra v občini večja, - utrditev in razvoj že obstoječih podpornih struktur ter uvajanje novih. 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - izbira srednješolskega programa, ki ne bo konkurenčen (glede na zaledje, potrebe,...), - odliv perspektivnega kadra "beg možganov", - ob morebitni ustanovitvi srednje šole povečanje prisotnosti drog in alkohola v občini, - sprememba namembnosti družbenih objektov za druge rabe (npr. OŠ na Zaplani,...).
---	---

I.2 Zdravstvo in socialno varstvo

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - društva imajo interes pomagati občanom v težavah, - dobro vpeljana zasebna praksa zdravnikov, - vzpostavljen zdravstveni management, ki se lahko ponudi zasebnim koncesionarjem in drugim v javnem sektorju, - motiviranost določenih kadrov.** 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - nezadostno organizirana pomoč starejšim občanom z vidika omogočanja čim daljšega bivanja na domu, - pomanjkanje kadra v osnovnem zdravstvu (manjkajo 3 zdravniki in 1 zobozdravnik, da bi bila mreža polno zasedena) in starost delujočih zdravnikov Zdravstvenega doma, - pomanjkljiv nadzor nad delovanjem zdravstvenega sistema v občini, tudi z vidika ugotavljanja dobre prakse idr., - problem investicij, - neustrezni prostori Centra za socialno delo (z vidika dostopnosti,..), - slabo urejena nujna medicinska pomoč in dežurna služba, - pomanjkanje zasebne iniciative pri poznavanju vsebin novega / interdisciplinarnega pristopa do zdravstva in socialnega varstva.**
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvijanje pomoči na domu, - možnost zagotavljanja novih bivalnih kapacitet, dnevno in občasno varstvo ter dodatne delavnice za preživljanje prostega časa za starejše občane - uvajanje novih programov zdravstva (specialistična dejavnosti, ginekologija,..),** - prehod na čisto privatna dejavnost,** - aktivno prijavljanje na razpise Ministrstva za 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - neurejena / nestabilna zdravstvena zakonodaja (z vidika mreže osnovnega zdravstva, dodeljevanja koncesij,...), - izguba pomena Zdravstvenega doma kot vozlišča, v katerem se združujejo zaposleni in koncesionarji (sprememba namembnosti prostorov za druge dejavnosti,...), - poslabšanje oskrbe z družbenimi dejavnostmi (Zdravstveni dom šole, vrtci idr.) zaradi

<p>zdravje,**</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvoj centra za preventivno zdravstveno dejavnosti.** 	<p>pospešenega priseljevanja,</p> <ul style="list-style-type: none"> - glede na pomanjkanje zdravnikov in zdravstvenega osebja v Sloveniji bi lahko bilo samo delovno mesto, ki bi ga ponujali, prešibak argument za pridobivanje novega kadra.
--	--

**dodane ugotovitve anketirancev

I.3 Šport*

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - veliko zanimanje prebivalcev (odraslih in mladih) za športno oz. rekreativno udejstvovanje, - veliko zanimanje prebivalcev (odraslih in mladih) za športno oz. rekreativno udejstvovanje, - košarka ima na Vrhniki dolgoletno tradicijo - vzpostavitev povezave med Bevkami in Bistrom preko mostu čez Ljubljanico pri kmetiji Kamin za potrebe pešcev, kolesarjev in konjenikov.** 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - ne vzdrževanje oz. ne posodabljanje športne infrastrukture. Pomanjkanje idej za uvedbo novih programov. Propadanje oz. neizkoriščenost potenciala, kot je obstoječi bazen. S pokritim bazenom bi lahko njegove kapacitete izkoristili tudi pozimi, - propadanje centra Ulovka oz. ne izkoriščanje njegovega potenciala. Poleti infrastruktura centra ostaja neizkoriščena (tekme v gorskem kolesarjenju), - društva sredstva za svoje delovanje dobijo predvsem s strani občine in države. Premalo pa je financiranja s strani gospodarstva. Podjetja tudi ne sofinancirajo rekreacije zaposlenim, - nedokončano urejanje pravnega stanja obstoječe športno rekreacijske infrastrukture v občini,** - neizdelan načrt vlaganj v obnovo obstoječe športne infrastrukture v občini,** - preširoko polje dela Javnega zavoda Ivan Cankar za kulturo, šport in turizem.**
<p>PRILOŽNOSTI*</p> <ul style="list-style-type: none"> - ugodna lega – dobra prometna dostopnost, - pridobivanje sovlagateljev na področju športa in rekreacije (center Ulovka, ...), - s posodobitvijo bazena bi v občini lahko razvijali tudi to obliko športa oz. nudili kapacitete osnovnim šolam (srednji šoli) za telovadbo, šolo plavanja... Razgibavanje oz. rekreacija starejših. Rehabilitacija, - bližina Ljubljane, ki potrebuje rekreacijsko ponudbo, 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - problem investicij, - poslabšanje oskrbe z družbenimi dejavnostmi (športna igrišča in druge rekreacijske površine) zaradi pospešenega priseljevanja, - dobra in kakovostnejša ponudba v Ljubljani in bližina novega vodnega centra v Logatcu, - nesistematičen pristop k reševanju problematike upravljanja in vzdrževanja objektov,**

<ul style="list-style-type: none"> - že vzpostavljeni medobčinski projekti za rekreacijsko infrastrukturo (omrežje kolesarskih poti, plovna pot po Ljubljani, ...) - Krajinski park Barje, - razvijanje programa razvoja podeželja usmerjenega v šport, rekreacijo in turizem z dodajanjem vsebin naravne in kulturne dediščine, ** - celostna obravnava gradnje in vzdrževanja vsakovrstne rekreacijske in športne infrastrukture v okviru turistične ponudbe kraja (posebej na nivoju ožjega dela Občine in skupaj na nivoju Občine kot celote), ** - vključevanje v programe EU (kohezijski skladi)** 	<ul style="list-style-type: none"> - pomanjkanje razvojnih programov, ** - premalo športnih objektov v vaseh za preživljanje prostega časa in rekreacijo. **
---	--

* Mnenje enega od anketiranih je, da je bil program priložnosti premalo razdelan. »Turizem je gospodarska panoga, ki ne sme biti odvisna od TD Blagajana. Koordinativna vloga občine ni izpostavljena. Občina je središče, obstaja pa občutek, da se umika, kar je logično, saj je podhranjena tako kadrovske kot finančno..«

**dodane ugotovitve anketiranca; obsežnejša obrazložitev s priporočili je v Prilogi 7.8.3

I.4 Kultura

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - razpoznavna identiteta občine (zgodovinsko mesto Vrhnika, Ivan Cankar, kulturna krajina na Ljubljanskem Barju, ...), ki v veliki meri temelji na kulturnih danostih, - za kulturno dejavnost občine so pomembni tudi objekti kulturne dediščine oz. obeležja, ki bi jih bilo smiselno vključiti v sistem učnih (rekreativnih) poti, - vsako leto se izvajajo različne tradicionalne prireditve, ki so dobro obiskane, - v občini je veliko kulturnih ustanov in ohranjene kulturne dediščine, ki prebivalcem in turistom lahko ponudijo vse vrste kulturnega življenja in izobraževanja, - ustanovljen javni zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem, ki prevzema pobudo pri opravljanju dejavnosti. 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - problem investicij, - zastarelost oz. neustreznost prostorov knjižnice in s tem posledično slabe razmere za zaposlene in obiskovalce; - pomanjkanje kvalitetnega izobraževanja in vzpodbujanja mentorstva na deficitarnih področjih dejavnosti, - dostopnost kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost za občane.
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - ugodna lega – dobra prometna dostopnost, 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - poslabšanje oskrbe z družbenimi dejavnostmi

<p>ki pogojuje boljši obisk kulturnih ustanov /prireditev s širšega zaledja (LUR in širše zaledje),</p> <ul style="list-style-type: none"> - možnost obiska organizacija kulturnih prireditev, ki presegajo lokalni pomen (Cankarjevi dnevi,...), - vlaganje državnih sredstev v kulturne ustanove državnega pomena - sinergijski učinki, - pridobivanje sovlagateljev na področju kulture (sosednje občine, ki imajo slabe razvito družbeno infrastrukturo na področju dejavnosti kulture). 	<p>(knjižnica, kulturni dom) zaradi pospešenega priseljevanja,</p> <ul style="list-style-type: none"> - izguba identitete občine in mesta Vrhnike zaradi pritiskov kapitala.
---	---

3.1.5 Promet

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tržaška cesta se razbremeni tranzitnega prometa, po izgradnji severne obvoznice. Postane osrednja mestna ulica, z urejenim obcestnim prostorom, - ureditev lokalnih cest, predvsem Verd – Pokojišče in Stara Vrhnika –Podlipa – Smrečje, - urejene površine za mirujoči promet, primanjkljaj le v konicah, - ureditev lokalnih kolesarskih in peš poti, - možnost ureditve turističnega vodnega prometa po Ljubljani, - gradnja centralne potniške postaje, - uvedba mestnega potniškega prometa (minibus). 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomanjkljiva ureditev dela lokalnih cest, - premajhna uporaba javnih prevoznih sredstev, prevelika vloga osebnega avtomobila, - prekategorizacija Tržaške ceste iz državne v lokalno cesto, izguba državnega vira financiranja.
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - nov priključek na AC južno od Verda, za tovorni promet iz kamnoloma, - v Sinji gorici nov polovični priključek za smer proti Ljubljani, z navezavo na severno mestno obvoznico, - ugodna lega Vrhnike ob AC in regionalnih cestah, možnost gospodarskega razvoja, - predelava obstoječega centralnega priključka v polovični priključek za smer proti Postojni, - gradnja severne obvoznice po trasi Sinja Gorica – Stara Vrhnika – tankovska cesta – 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - odvisnost od dinamike državnih investicij v AC omrežje. Predolgo ohranjanje obstoječega stanja in obremenjevanja obstoječih cest, - odvisnost od dinamike državnih investicij v regionalno cestno omrežje, usklajevanja tehničnih rešitev in sofinanciranja, - časovna neopredeljenost primestne železnice in virov financiranja. Nadaljnje nazadovanje javnega prometa in prevelika uporaba osebnega avtomobila.

<p>vrhniški klanec na R2 – 409,</p> <ul style="list-style-type: none"> - posodobitev regionalnih cest, hodniki za pešce, - AC priključek Lukovica pri Brezovici, navezava naselja Dragomer ter severnega dela občine na AC, - gradnja primestne železnice Ljubljana – Vrhnika ter izpeljava v mestno središče,* - ureditev državnega kolesarskega omrežja. 	
--	--

*S strani anketiranca je zabeležena pripomba, da železnica ni v pristojnosti občine. Občina le hrani prostor za traso železnice.

3.1.6 Infrastruktura

II.1 Komunalna

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - kvaliteten glavni vodni vir, - urejeni odnosi z občino Borovnica glede vodnih virov in oskrbnih sistemov, - obstaja program zaščite vodnih virov, - kvalificiranost izvajalcev komunalne oskrbe – Komunalno podjetje Vrhnika, - zadostni lokalni vodni viri, - obstoječi večji komunalni oskrbni sistemi (vodovodni sistemi, varovanje okolja znotraj posameznih porečij), - možnosti za medobčinsko in znotrajregijsko sodelovanje na področju zagotavljanja sistemskih rezerv pitne vode dobre doseganje izkušnje pri osveščanju prebivalstva, – sorazmerno dobro stanje okolja (onesnaženost naravnih virov ni nikjer kritična). 	<ul style="list-style-type: none"> - slaba infrastrukturna opremljenost na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda kot vzrok za onesnaženje tal in voda, - država kot pristojni organ za zaščito vodnih virov ne izvaja zakonskih obveznosti, - v kratkem ni pričakovati izboljšanja stanja na področju odvajanja in čiščenja odpadne vode, - nezadostno varovanje virov pitne vode (neizvajanje določil odlokov o varovanju vodnih virov, neusklajenost rabe na območjih vodnih virov), - velike izgube na vodovodnem omrežju, - razpršena poselitev je z vidika komunalne infrastrukture izrazito neracionalna, - premajhna ozaveščenost in spodbujanje prebivalcev za racionalno rabo naravnih dobrin in varovanje naravnega okolja, - neustrezna ponudba komunalnih storitev v odročnejših naseljih - pomanjkanje omrežij in objektov, neustrezno gradbeno-tehnično stanje (neustrezna in nezadostna oskrba s pitno in požarno vodo, slaba kvaliteta cevovodov, visoki stroški oskrbe), - pomanjkanje sistemskih rezerv za vodooskrbo, omejeni naravni viri (pitna voda), napajanje iz enega vira, - neustrezna cenovna politika komunalnih storitev, ki ne omogoča razvoja omrežij in

	<p>storitev (zagotovitev sistemskih virov financiranja), *</p> <ul style="list-style-type: none"> - kvalitetnih in izdatnih vodnih virov v občini ni.
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgrajena infrastrukturna omrežja kot osnova za razvoj, - izobraževanje in ozaveščanje prebivalcev za zaščito vodnih virov, okolja in racionalno rabo pitne vode, - celostno upravljanje z vodami v porečju Ljubljane v smislu varstva okolja, - možnost povezave lokalnih sistemov v enovit, centralni sistem oskrbe s pitno vodo, - možnost povezave s sosednjimi vodooskrbnimi sistemi v regiji (MOL). 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaostajanje v izgradnji nujne komunalne infrastrukture, - neenakopravnost pri komunalni oskrbi med centri in zaledjem, - pomanjkanje finančnih sredstev za gradnjo kanalizacijskih sistemov, - nadaljevanje trenda razpršene poselitve in problem visokih investicijskih stroškov in stroškov storitev, - onesnaževanje vodnih virov in neupoštevanje režimov zaščite, - varstvo vodnih virov ni odvisno od administrativnih meja, - prenizka komunalna opremljenost in zato negativni vplivi na okolje, - zagotavljanje sanacije stanja otežkoča nadaljnji razvoj, - lokalizmi pri urejanju komunalnih zadev (vodni vir v sosednji občini in skupni oskrbni sistemi, lokalni vodovodi), - nekvalificiranost upravljavcev lokalnih oskrbnih sistemov, - neracionalna raba virov.

* komentar anketiranca: »Ustrezna cena ni pogoj za razvoj omrežij, je pa lahko.«

II.2 Energetika

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - možnost za uporabo ekološko sprejemljivejših energentov (plin), - sorazmerno dobra oskrba s storitvami energetske infrastrukture, - možnosti za medobčinsko sodelovanje – oskrba s plinom, - predvidena ustrezna elektroenergetska oskrba občine. 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - glede na možnosti je plinovodno omrežje preslabo razvito, - razpršena poselitev, redka poseljenost in veliko število manjših naselij je z vidika infrastrukture izrazito neracionalno, - energetske koncepte občine ni izdelan, - pomanjkanje usklajenih energetske konceptov na nivoju (sub)regije, - neustrezna cenovna politika storitev, ki ne omogoča razvoja omrežij in storitev, - možnost obveznega priključevanja (določitev prioriteten načinov rabe energije iz daljinskih
--	---

	<p>sistemov),</p> <ul style="list-style-type: none"> - ni večjih možnosti za razvoj sistemov daljinskega ogrevanja, - analiza onesnaženosti zraka kot možna podlaga za uvedbo obveznega priključevanja ni izdelana, - trenutna slaba elektroenergetska oskrba.
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - širitev plinovodnega omrežja, - zgrajena infrastrukturna omrežja kot osnova za razvoj, - dobra energetska oskrba kot spodbuda za gospodarski razvoj, - uporaba biomase za ogrevanje v strnjenih naseljih.** 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - neenakopravnost pri energetske oskrbi med centri in zaledjem, - neracionalna raba energije in posledično večja poraba, - gradnja plinovodnega omrežja podrejena ostalim komunalnim ("nujnejšim" in "pomembnejšim") objektom.

**dodana ugotovitev anketirancev

II.3 Odpadki

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - kvaliteten in utečen sistem zbiranja, odvoza in predelave odpadkov, - dolgoletne izkušnje pri ravnanju z odpadki, - izjemno usposobljen upravljavec sistema, - prostorske možnosti za izvajanje konceptov ravnanja z odpadki in njihovo nadaljnjo širitev (Verd, Tojnica, IC Sinja Gorica). 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - problematika končnega odlaganja odpadkov v regiji, - neaktivnost LUR in države, - slabe izkušnje preteklih let glede problematike potencialnega odlagališča Verd, - neustrezna cenovna politika komunalnih storitev, ki ne omogoča razvoja omrežij in storitev, - ekološka bremena (obstoječa odlagališča, črna odlagališča odpadkov).
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - odpadki predstavljajo gospodarski izziv prihodnosti, - Vrhnika je lahko glavni akter ravnanja z odpadki v širši regiji, - sinergični učinki objektov za ravnanje z odpadki (delovna mesta, dodatna izgradnja infrastrukture), - občina lahko postane neodvisna na področju ravnanja z odpadki, - regijsko reševanje ravnanja z odpadki. 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizmi pri urejanju komunalnih zadev (nesodelovanje med občinami v regiji, problem predvsem MOL), - nasprotovanje objektom za ravnanje z odpadki (efekti NIMBY – ne na mojem dvorišču, NIMET – ne v času mojega mandata, BANANA – ne graditi ničesar nikjer ob ničemer ob nikomer, LULU – lokalno nezaželena raba prostora), - ogroženost okolja zaradi dejavnosti ravnanja z odpadki.

II.4 Telekomunikacije

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> – lega Vrhnike ob glavnih komunikacijskih povezavah. 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - slaba opremljenost zalednih območij, - neurejen sistem CATV.
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - centralna lega v Sloveniji, - bližina TK povezav (avtocesta, železnica, daljnovodi). 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaostajanje opremljenosti zaledja, - neustrezna postavitev anten za brezžične komunikacijske sisteme.

3.1.7 Kmetijstvo

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - naravni pogoji za pridelavo rastlin s posebnimi zahtevami (borovnice), - možnost za razvoj dopolnilnih dejavnosti (kmečki turizem, turistične kmetije,...), - nizka raven onesnaženosti, ki omogoča usmerjanje v ekološko kmetijstvo, - možnost izvajanja alternativnih načinov reje in pridelave s poudarkom na iskanju novih tržnih niše, - že vzpostavljeni, utečeni programi / načini kmetovanja, ki upoštevajo načine za doseganje višje kakovosti pridelave kmetijskih proizvodov ob upoštevanju okolju prijaznih, v trajnostni razvoj usmerjenih načinov kmetijske proizvodnje, – možnost za celovito izboljšanje z uvedbo strukturnih ukrepov, kot so proizvodne skupine, programi skupnega trženja idr. 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - »beg mladih« s kmetij, opuščanje kmetovanja in zaraščanje kulturne krajine, - neugodna starostna struktura gospodarjev (prevladuje delež gospodarjev nad 64 let), - premajhno zavedanje širše javnosti o pomenu kmetijstva, ki presega zgolj pridelavo hrane, - sprememba namembnosti kvalitetnih kmetijskih zemljišč na robovih naselij, na račun širitve zazidljivih površin, - konflikti med kmeti in nekmeti v strnjenih (nekdaj pretežno vaških) naseljih, zaradi vplivov kmetijske dejavnosti na bivalno okolje, - pomanjkljiva organizacija trženja in pridelave kmetijskih pridelkov, - prihodki iz naslova kmetijske proizvodnje se zmanjšujejo, - nepripravljene prostorske možnosti za selitev kmetij oz razširitev njihovih dejavnosti (objektov), - neugodna izobrazbena struktura gospodarjev, - premajhna stopnja povezav kmetij pri trženju, predelavi in shranjevanju proizvodov, - zelo majhen delež najboljših kmetijskih zemljišč, velik delež območij z omejenimi možnostmi kmetovanja, - premajhna povezanost turističnih kmetij med seboj in z drugo turistično infrastrukturo.
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - možnost neposredne prodaje produktov na trgu (bližina Ljubljane, tržnica v Ljubljani), - možnost doseganja višjih cen proizvodov 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - prodaja in trajna sprememba namembnosti kmetijskih zemljišč zaradi pritiska urbanizacije, izguba nadzora nad pritiski

<p>(večja kupna moč LUR),</p> <ul style="list-style-type: none"> - možnost ekološko usmerjenega kmetijstva (zaradi stanja okolja,...), - možnost prodaje ekološko pridelane hrane (razvito okolje, ki prepoznava vrednost ekološko pridelane hrane), - bližina izobraževalnih središč / programov za kmete, - nadaljevanje dogovorov s sosednjimi občinami v zvezi s skupnim delovanjem (skupni projekti, povezovanje kmetijskih zadrug, klavnica...), - vključevanje v predvidene lokalne akcijske skupine – združenja javnega in zasebnega sektorja za spodbujanje razvoja podeželja, - možnost pridobivanja dodatnih sredstev za razvoj kmetijstva zaradi omejenih možnosti kmetovanja, - v širšem prostoru prepoznana potreba po ohranjanju kmetijske dejavnosti na Barju (z vidika ohranjanja kulturne krajine), - Krajinski park Barje, - spremembe subvencioniranja glede na kmetijsko politiko v EU 	<p>kapitala,</p> <ul style="list-style-type: none"> - opuščanje kmetijske dejavnosti zaradi bližine Ljubljane (možnost zaposlitve, ...), - povzročanje škode na kmetijskih površinah in v gozdu zaradi neosveščenega ravnanja rekreativcev (gaženje pridelkov, spuščanje psov, parkiranje na kmetijskih površinah,...), - spremembe subvencioniranja glede na kmetijsko politiko v EU, - izgube dohodkov zaradi Nature 2000, - pretirano intenziviranje kmetijske pridelave zaradi bližine trga.
--	---

3.1.8 Okolje

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - izvajanje plinifikacije poselitvenih območij, - ozaveščenost prebivalcev o pomenu Barja kot naravne vrednote, - Kmetijska dejavnost na Barju se že prilagaja okoljevarstvenim zahtevam (Natura 2000), - Izvedene regulacije vodotokov (Podlipščica, ...) z vidika varstva pred poplavami, - v primerjavi s stanjem v državi ni izrazitih okoljskih problemov, – pomembna in dobro ohranjena območja narave. 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - ne dovolj strogo / dosledno kaznovanje kršiteljev (črna odlagališča, zasipavanje vrtač, nelegalne gradnje izven poselitvenih območij,...), - stara bremena (neustrezno odloženi odpadki, neustrezne lokacije dejavnosti,...), - komunalno neustrezno urejena območja kraških predelov (npr. zaradi sprememb vikendov na Zaplani v stanovanjske objekte,...), - onesnaženost površinskih vodotokov (Ljubljana in njenih pritoki, drugi vodotoki), - nekontrolirano poseganje na območja vrtač (poselitev, zasipavanja,...), - divja odlagališča, - premajhna ekološka zavest občanov, - premajhna seznanjenost občanov z
--	---

	<p>nevarnostmi, ki jih povzroča z vidika varstva okolja neustrezno ravnanje (zasipavanje vrtač, odlaganje odpadkov na najbolj ranljiva območja podtalnice, ...),</p> <ul style="list-style-type: none"> - negativni vplivi zaradi delovanja kamnoloma Verd (prašenje, transporti,...), - onesnaženost zraka v mestu Vrhnika zaradi prometa, - neuskklajene zahteve glede globine in zaraščanja jarkov na Barju (naravovarstvo, kmetijstvo), - pomanjkljiv okoljski monitoring, - ni lokalnega programa varstva okolja, - izvedene regulacije vodotokov (Podlipščica,...) z vidika ohranjanja narave, - neustrezen vodostaj Ljubljaniice (z vidika višine podtalnice na Barju, onesnaženosti vodotoka, poplavne ogroženosti).
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgradnja obvoznice mesta Vrhnike in novih priključkov na avtocesto, - preventivno varstvo okolja preko sistema prostorskega načrtovanja v novih prostorskih aktih občine (usmerjanje posegov v prostor v manj ranljiva območja), - ustanovitev Krajinskega parka Barje, v katerem občina lahko išče / izkorišča tudi razvojne možnosti, poleg interesov varstva, - prevzemanje pobude občine Vrhnika pri ustanovitvi krajinskega parka Barje, po čemer lahko občina postane še bolj razpoznavna. 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - širitev razpršene gradnje, ki je z vidika varstva okolja in racionalne rabe prostora manj sprejemljiva, - umeščanje okolju manj prijazne industrije in drugih dejavnosti v proizvodno – poslovne in komunalne cone (Sinja gorica, Tojnica,...), - poslabšanje stanja okolja zaradi pospešenega priseljevanja, - neuspešna realizacija razvojnih in varstvenih interesov / projektov na območju krajinskega parka Barje zaradi ne dovolj dobrega sodelovanja vseh partnerjev (prebivalci, sektorji,...).

3.2 Vizija občine

Občina Vrhnika želi postati medobčinsko središče, ki zagotavlja kakovostno življenje vsem svojim prebivalcem in je odprta za medobčinsko sodelovanje. Občina želi postati poznana po spoštljivem odnosu do naravne in kulturne dediščine ter prevzema pobudo pri skupnem razvoju in varstvu Ljubljanskega barja.

Občina Vrhnika z umirjenim razvojem sledi načelom trajnostnega razvoja, vključno z uspešnim in vitalnim gospodarstvom, turizmom in kmetijstvom, ki ohranja kakovosti prostora in okolja in z zmerno rastjo števila prebivalcev, ki se priseljujejo zaradi prepoznane kvalitete bivanja.

Občina Vrhnika gradi razvoj na lastnih razvojnih možnostih. Občina želi prebivalcem zagotoviti kvalitetne pogoje za delo in bivanje, tako da ne bo postala spalno naselje za Ljubljano.

Občina zagotavlja uresničevanje vizije razvoja z:

- ustvarjanjem pogojev in možnosti za razvoj in podporo programom gospodarstva, turizma, kmetijstva in podeželja;
- varovanjem okolja, kot osnovnim pogojem za življenje, delovanje in razvoj;
- ustvarjanjem pogojev in možnosti za zdravo življenje ter za pridobivanje znanj in s podpiranjem ustvarjalnosti občanov, s čimer dviguje raven kakovosti življenja in omogoča posameznikom, da realizirajo cilje, ki so pomembni tako zanje kot za širšo družbo.

3.3 Cilji razvoja občine

Cilji razvoja občine so opredeljeni kot temeljni cilji in kot cilji po posameznih področjih. Cilji temeljijo na postavljeni viziji razvoja občine. Tako temeljni kot področni cilji so opredeljeni dovolj široko, da omogočajo nabor različnih projektov, preko katerih bo dosežena postopna realizacija ciljev.

3.3.1 Temeljni cilji

Temeljni cilji so »horizontalne narave« in se ne usmerjajo v vsako področje oz. vidik obravnave. Vsebine posameznih področij se smiselno vključujejo v štirih sklope:

1 Vrhnika – medobčinsko središče

Razvojni cilj je, da bo občina utrdila in nadgradila položaj medobčinskega središča.

2 Umirjen razvoj

Razvojni cilj je uveljavljanje načel trajnostnega razvoja, ki vključuje zmerno rast prebivalstva. Na področjih razvoja gospodarstva, turizma in kmetijstva je cilj občine, da doseže čim večji napredek, ob upoštevanju varovanja okolja in skladnega prostorskega razvoja mesta in podeželja.

3 Kvaliteten prostor in bivanje

Razvojni cilj je ohranjanje kakovosti prostora in izboljšanje kakovosti bivanja, vključno z zagotavljanjem zdravega življenjskega okolja, višjim nivojem kvalitete javnih storitev v občini ter večjo informiranostjo, osveščenostjo in odgovornostjo prebivalcev občine na vseh področjih razvoja občine.

4 Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju

Razvojni cilj občine Vrhnika je, da bo s svojo identiteto in angažiranim delovanjem razpoznavna in ugledna občina v regionalnem okolju.

Vrhnika - medobčinsko središče

Strategija prostorskega razvoja Slovenije med cilji izpostavlja tudi policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj. Policentrični urbani sistem tvori dvostopenjsko strukturirano omrežje središč nacionalnega in regionalnega pomena. Na lokalni ravni se, v skladu z učinkovito in enakomerno dostopnostjo, primerno razmestitvijo funkcij in medsebojnimi prometnimi povezavami, razvijajo središča medobčinskega pomena, pomembnejša lokalna središča in druga lokalna središča.

Medobčinska središča zagotavljajo enakomeren dostop do različnih gospodarskih in družbenih dejavnosti. Njihovo gravitacijsko območje lahko zajema območja več lokalnih skupnosti. V tovrstnih središčih se skrbi za zadostno ponudbo stanovanj, delovnih mest in

raznovrstnih dejavnosti ter za ustrezno infrastrukturno opremo. V skladu z omrežjem središč se razvija omrežje družbene javne infrastrukture, kot so šolstvo, zdravstvo, socialno varstvo, kulturne in druge javne službe. V središča medobčinskega pomena se umešča dejavnosti uprave, socialnega varstva, nižje in srednješolsko izobraževanje ter sodstvo (centri za socialno delo in za zaposlovanje, varstvo starejših, okrajna sodišča, DURS, GURS, MORS, VURS).

Mesta se razvijajo po načelu poli funkcionalnosti. Za razvoj učinkovitega mesta je pomembno zagotavljanje ustreznega razmerja v rabi zemljišč in objektov, kjer je treba stremeti k uravnovešenemu prepletu raznovrstnih funkcij in raznih dejavnosti.

V Strategiji prostorskega razvoja Slovenije je Vrhnika že opredeljena kot medobčinsko središče. Cilj občine je, da v prihodnosti s premišljenim prostorskim razvojem in zagotavljanjem ustrezne stanovanjske ponudbe, delovnih mest in družbenih dejavnosti, ta položaj še utrdi in nadgradi. Pri tem se kot prednostni projekti izpostavljajo predvsem: srednja šola na Vrhniki, upravno središče, ureditev prometa, proizvodno obrtna in servisna cona Sinja gorica in regijsko odlagališče odpadkov.

Umirjen razvoj

Razvojni cilj je uveljavljanje načel trajnostnega razvoja, ki vključuje zmerno rast prebivalstva. Na področjih razvoja gospodarstva, turizma in kmetijstva pa cilj občine je, da doseže čim večji napredek in v primerjavi s sosednjimi občinami postane razvojno uspešna. Zato bo z različnimi instrumenti spodbujala uspešno gospodarstvo (razvoj podjetništva, razvoj podporne infrastrukture), turizem (razvoj turističnih programov in turistične infrastrukture) in kmetijstvo ob upoštevanju varovanja okolja. Velik poudarek bo na izobraževanju in spodbujanju za pridobivanje dodatnih znanj. Umirjen razvoj gradi na skladnem prostorskem razvoju mesta in podeželja.

30. junija 2005 je v občini Vrhnika živel 18.053.¹ V prihodnosti strokovnjaki napovedujejo možnost povečevanja števila prebivalstva, predvsem na račun priseljevanja, saj kljub temu, da je imela občina Vrhnika v zadnjih letih precej višji naravni prirastek (48 preb./leto) kot v povprečju prebivalstvo celotne Slovenije (-2.130 preb./leto), ta dolgoročno gledano ne omogoča obnavljanja sedanjega števila prebivalcev in postopno vodi v počasno nazadovanje. Kljub temu ima občina najvišji naravni prirastek v primerjavi s sosednjimi občinami.

Za občino Vrhnika je značilno, da je privlačna za poselitev (bližina Ljubljane, dobra prometna povezanost,...). Njen selitveni prirastek znaša 104 prebivalce na leto, kar je ugodno. Prav tako kot za občino Vrhnika je tudi za Ljubljansko urbano regijo značilno priseljevanje, saj gre za najbolj razvito regijo v Sloveniji. Vse sosednje občine imajo prav tako pozitiven selitveni prirastek. Najvišjega ima občina Brezovica, 185 preb./leto, sledi ji občina Vrhnika. Za nadaljnji razvoj sta v občini ugodna tako povprečna starost (38,9 let) in

¹ Vir: Statistični urad RS

indeks staranja (83,2). Oba nakazujeta na dejstvo, da trenutno in verjetno še v bližnji prihodnosti v občini lahko pričakujemo nekoliko višji delež mladega prebivalstva, ki pa ne bo izrazil. Gostota poselitve v občini Vrhnika (142 preb./km²) je nad slovenskim povprečjem (99 preb./km²) in pod povprečjem Ljubljanske urbane regije (194 preb./km²).

Po projekcijah števila prebivalstva v občini Vrhnika, ki jih je izračunal Zavod naš Laz (2002) bi naj ob upoštevanju naravne rasti števila prebivalstva in doseljevanja, leta 2022 v občini živel 23.654 prebivalcev. Cilj je povečano, vendar ne pretirano doseljevanje, ki temelji na izhodišču, da Vrhnika tvori del somestja Ljubljane, hkrati pa se zunaj območja same Vrhlike ohranja podeželski značaj in kulturno krajino.

Področje razvoja človeških virov sodi med ključne dejavnike za zagotavljanje uspešnega gospodarskega razvoja. Občina Vrhnika ima glede na skupno število prebivalcev predvsem velik delež prebivalcev z visoko izobrazbo (1.382 prebivalcev). Značilno pa je, da so visoko izobraženi ljudje zaposleni večinoma izven občine in s svojim znanjem ne prispevajo veliko k samemu razvoju občine. Cilj Občine je, da v prihodnje bolje izkoristiti znanje svojih prebivalcev, kar je ena od njenih lastnih razvojnih možnosti. Da bi privlačili omenjeno ciljno skupino mora Občina zagotoviti primerne pogoje npr. spodbude za razvojno naravnana, visoko tehnološko razvita podjetja in za večja vlaganja obstoječega gospodarstva v raziskave in razvoj ter tako zagotoviti ugodna in zanimiva delovna mesta. Hkrati pa bi zaposlovanje visoko izobražene deloven sile pripeljalo v občino številne nove poslovne in s tem razvojne priložnosti.

Stopnja registrirane brezposelnosti je v občini Vrhnika (6,2 %), kar nižje kot v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji. Podpovprečne deleže ima tudi pri % brezposelnih žensk in % brezposelnih z 1. in 2. stopnjo izobrazbe. Hkrati pa ima občina Vrhnika nadpovprečen delež brezposelnih s 6. in 7. stopnjo izobrazbe (10,8 %) v primerjavi s slovenskim povprečjem (7,2 %). Glede delovno aktivnega prebivalstva v občini (28,4 %) velja, da je občina tako pod povprečjem Ljubljanske urbane regije (46,8 %) kot tudi Slovenije (38,9 %).

Cilj občine je dosežati visoko stopnjo izobrazbene ravni prebivalstva ter uveljaviti procese vse življenjskega izobraževanja za vse, predvsem pa za srednjo generacijo ter tako omogočiti večjo zaposljivost deloven sile.

Kakovost prostora in bivanja

Kakovost prostora postaja vse pomembnejša vrednota v družbeni zavesti. Vse večji poudarek je na kakovosti bivalnega okolja, naravni ohranjenosti prostora in dediščini. Razvojni cilj je izboljšanje kakovosti bivanja na Vrhniki in v drugih naseljih, vključno z zagotavljanjem zdravega življenjskega okolja, višjim nivojem kvalitete javnih storitev v občini ter večjo informiranostjo, osveščenostjo in odgovornostjo prebivalcev občine na vseh področjih razvoja občine.

Izboljšanje kakovosti bivanja se povezuje s kvalitetnim razvojem in privlačnostjo mesta Vrhnika in drugih naselij. V skladu s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije cilj vključuje:

- varno, socialno pravično, vitalno, zdravo in urejeno mesto ter druga naselja,
- zagotavljanje kvalitete bivalnega okolja z vključevanjem kulturne dediščine v urejanje, prenovo in oživljanje mesta in drugih naselij;
- zagotavljanje kvalitete bivalnega okolja z ustrezno in racionalno infrastrukturno opremljenostjo, z razvito mrežo gospodarskih in storitvenih dejavnosti ter dostopnostjo do družbene javne infrastrukture
- zagotavljanje ustrezne vodo oskrbe prebivalcem na celotnem območju občine,
- zagotavljanje varstva ljudi, premoženja, kulturne dediščine in okolja z ustreznim varstvom pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Vitalna in urejena mesta imajo ključno vlogo v urbanem razvoju. Nudijo pogoje za ekonomski in družbeni razvoj ter prispevajo h kvaliteti življenja vseh prebivalcev. V Strategiji prostorskega razvoja Slovenije sta ključni strateški usmeritvi notranjega razvoja mest prenova in revitalizacija mest. V mestnih središčih se krepi stanovanjsko oziroma bivalno funkcijo in se jih ohranja kot kulturna središča ter razvija njihov turistični potencial. Pri umeščanju dejavnosti, za katere je značilen velik promet blaga ali obiskanost, se zagotavlja ustrezno organizacijo javnega prometa. Za kvaliteto življenja v mestih so ključnega pomena naravne sestavine in kvalitetno grajeno javno dobro, kot so prometne površine, trgi, igrišča, parki, zelenice in podobno, zato se jih v čim večji meri vključuje v urbane strukture. Vodni in obvodni prostor, gozdove, naravne vrednote in posamezne sestavine biotske raznovrstnosti se vključuje v zeleni sistem mesta.

Na podeželskih območjih se vzpostavljajo pogoji, da se ohranja prebivalstvo in kmetijska funkcija prostora, hkrati pa je omogočen tudi razvoj neagrarnih dejavnosti, ki dopolnjujejo primarno proizvodnjo.

Kakovost prostora se zagotavlja s celovitim sistemom urejanja prostora, ki upošteva razvojne in varstvene interese. Razvojni cilj je ustvariti razmere za kakovostno življenje v občini ter prostorske možnosti za uresničevanje gospodarskih ciljev in ciljev na področju razvoja človeških virov, ob tem pa ohraniti prvine, ki prispevajo k prepoznavnosti občine. Občina Vrhnika bo v strategiji prostorskega razvoja opredelila zasnovo sistemov poselitve, infrastrukture in krajine. Usmeritve in pogoji za razvoj dejavnosti bodo konkretizirani v prostorskih izvedbenih aktih, v prostorskem redu občine, z namensko rabo ter merili in pogoji za načrtovanje, posamezne prostorske ureditve pa tudi v lokacijskih načrtih.

Prepoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju

Strategija prostorskega razvoja Slovenije med cilji izpostavlja skladen razvoj območij s skupnimi prostorsko razvojnimi značilnostmi. Cilj med drugim vključuje skladen razvoj območij s podobnimi ali skupnimi razvojnimi možnostmi in/ali problemi (npr. zavarovana in za zavarovanje predvidena območja, širša mestna območja ipd.)

Tesna navezava občine Vrhnika poteka z občino Borovnica, ki je bila v preteklosti del skupne občine Vrhnika. Za občino Borovnica je značilno, da nima velikega števila delavnih

mest (1/2 prebivalcev ima zaposlitev v Ljubljani) in storitvenih dejavnosti, zato prebivalci večino teh potreb zadovoljujejo drugje, predvsem v Ljubljani, deloma tudi na Vrhniki. Hkrati pa se na ozemlju občine Borovnica nahaja glavni vir pitne vode, ki ga uporablja tudi občina Vrhnika, kar narekuje potrebo po sodelovanju med občinama.

Na jugozahodu se občina Vrhnika navezuje predvsem na občino Logatec, na jugu pa na občino Cerknica. Za občino Logatec je značilen intenziven razvoj na področju poselitve, gospodarstva in družbene infrastrukture, hkrati pa del občine Logatec predstavlja kraško zaledje izvirov Ljubljanice. Pomembno pa je, da občini razvijata usklajeno razvojno politiko tudi na območju Zaplane, saj ta pokrajina zavzema tako del občine Vrhnika kot del občine Logatec. Zaradi povezanosti vodnega sistema je potrebno sodelovanje s sosednjimi občinami, ki prav tako sestavljajo porečje Ljubljanice.

Z občinami Horjul, Brezovica, Dobrova – Polhov Gradec občina Vrhnika ustanavlja skupne medobčinske organe (medobčinski inšpektorat, skupna notranje revizijska služba). Z občino Horjul se Vrhnika povezuje tudi na področju družbenih dejavnosti (skupni šolski okoliš, vrtci).

Z občino Brezovica potekajo povezave predvsem na področju urejanja Barja in Ljubljanice ter v zvezi s prometno strategijo.

Zaradi naravne in ekološke pomembnosti Ljubljanskega barja, ki predstavlja najjužnejše visoko barje v Srednji Evropi, je območje predlagano za Krajinski park Ljubljansko barje. Občina Vrhnika skupaj z občinami Brezovica, Borovnica, Ig, MOL in Škofljica sodeluje pri projektu Krajinskega parka, ki pa še ni razglašen.

Razvoj Vrhnike se pomembno povezuje tudi z razvojem Ljubljane. Po Strategiji prostorskega razvoja Slovenije je Vrhnika vključena v širše mestno območje Ljubljane. Zaradi racionalizacije prometnih tokov, smotrnega razmeščanja delovnih mest, stanovanj, storitvenih in proizvodnih dejavnosti na širšem mestnem območju, ki obsega območja več lokalnih skupnosti, je potrebno prostorske potrebe razvoja mest in drugih naselij načrtovati in urejati na osnovi medobčinskega sodelovanja. Pri dolgoročni opredelitvi strateških ciljev ali koncepta prostorskega razvoja ljubljanske aglomeracije imajo enakopravno vlogo vse sosednje občine, ki predstavljajo neposredno vplivno zaledje mesta Ljubljane. Potrebno je sodelovanje občin celotnega osrednjega slovenskega prostora, ki se kot skupnost več sorazmerno samostojnih središč lahko začne razvijati v novo evropsko metropolo. Za skupne odločitve o nadaljnjem razvoju zakonodaja predvideva Regionalne razvojne programe in Regionalne zasnove prostorskega razvoja, s katerimi se določajo prostorske ureditve, pomembne za razvoj regije ter podajajo usmeritve za pripravo prostorskih planskih in izvedbenih aktov države in občin. Ljubljanska urbana regija ima izdelan regionalni razvojni program 2002 – 2006 in pripravlja naslednjega za obdobje 2006 – 2013. Regionalne zasnove prostorskega razvoja pa za obravnavano območje še niso v izdelavi.

Razvojni cilj občine Vrhnika je, da bo s svojo identiteto in angažiranim delovanjem razpoznavna in ugledna občina v regionalnem okolju.

3.3.2 Cilji po področjih

Ugotovljeni problemi, priložnosti, vizija občine in temeljni cilji so osnova za opredelitev strateških ciljev in usmeritev v prihodnosti.

3.3.2.1 Gospodarstvo

- Zagotoviti hitrejšo rast bruto domačega proizvoda v občini Vrhnika;
- Spodbuditi razvoj kvalitetnih človeških virov;
- Razviti fizično infrastrukturo in podjetniško podporno okolje;
- Okrepiti vlogo občine Vrhnike kot podjetniškega centra v regiji;
- Kulturo življenja na Vrhniki razviti do družbe znanja;
- Ustvarjati nova delovna mesta za zaposlitev visoko izobraženega kadra;
- Razviti pogoje za uvajanje novih oblik dela (delo na domu, delo na daljavo), širitev podjetništva na mlade in ženske;

Opredelitev pričakovanih rezultatov:

- Vzpostavitev tehnološkega vozlišča s funkcijo pospeševanja inovativnosti in tehnološkega preboja v občini;
- Razvita mehka in trda podjetniška infrastruktura;
- Povečane investicije v razvoj človeških virov za 5% letno;
- Izvedeni programi usposabljanj in izobraževanj;
- Večja vključenost prebivalstva v vseživljenjsko izobraževanje
- Razviti novi srednješolski in ali višješolski programi skladno s potrebami gospodarstva;

3.3.2.2 Turizem

- Povečati turistični obisk;
- Povečati prihodke iz turizma.
- Izboljšati trženje, promocijo in povezanost turistične ponudbe ter oblikovanje celovite turistične ponudbe
- Izboljšati turistično infrastrukturo in kakovost ponudbe
- urejati mesto Vrhnika in podeželje tako, da bo privlačno za razvoj turizma;
- Razvijati izletniški turizem, ki temelji na povezanosti zgodovinskih, kulturnih in naravnih entitet, z upoštevanjem ranljivosti okolja;
- Razvijati nove in dopolnilne možnosti za turistično ponudbo;
- Povečati vedenje nosilcev turistične ponudbe in drugih občanov o pomenu in razvojnih možnostih turistične dejavnosti;
- Okrepiti vlogo javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika« pri razvoju turistične dejavnosti;

Opredelitev pričakovanih rezultatov:

- Konkurenčna turistična ponudba in urejena turistična infrastruktura;
- Razvito trženje in dobra promocija turistične ponudbe;
- Povečan turistični obisk v občini in povečan prihodek iz turizma;
- Povečana vloga turizma kot gospodarske dejavnosti v občini;

3.3.2.3 Kmetijstvo in razvoj podeželja

- Ohranjati in razvijati kmetijsko proizvodnjo, s pospeševanjem tistih kultur in dejavnosti v kmetijstvu, ki so primerne glede na naravne danosti in pričakovane klimatske spremembe,
- Povečati konkurenčnost kmetijstva in zagotavljati primeren dohodek za kmetije;
- Doseči čimbolj okolju prijazno kmetovanje;
- Ohranjati poseljenost podeželja in vzdrževati kulturno krajino;
- Razvijati podeželje kot privlačen prostor za razvoj turizma, vključno z razvojem dopolnilnih dejavnosti na kmetijah v povezavi s turizmom;
- Povečati vedenje kmetov in drugih občanov o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti;

Opredelitev pričakovanih rezultatov:

- Konkurenčno kmetijstvo;
- Čim boljše stanje okolja;
- Poseljenost podeželja in dobro ohranjena kulturna krajina;
- Razvite dopolnilne dejavnosti na kmetijah v povezavi s turizmom;
- Izvedeni programi razvoja podeželja
- Spremembe v kmetijski proizvodnji v smislu uvajanja novih kultur in dejavnosti v kmetijstvu;

3.3.2.4 Družbene dejavnosti

- Izboljšati pogoje za kakovostni razvoj predšolskih in šolskih otrok;
- Omogočiti srednješolsko izobraževanje na območju občine;
- Izboljšati kakovost življenja mladine;
- Zvišati izobrazbeno raven občanov in povečati njihovo zaposljivost;
- Povečati ozaveščenost občanov o zdravem življenju in zdravem okolju;
- Povečati kakovost in dostopnost zdravstvenih in socialnih storitev.
- Povečati dostopnost kulturnih dobrin in izboljšati pogoje za delovanje kulturnih dejavnosti;
- Izboljšati kulturno prepoznavnost mesta in občine Vrhnika;
- Vključiti športno infrastrukturo v razvoj turizma in promocijo občine;
- Okrepiti vlogo javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika« pri razvoju kulturne in športne dejavnosti;

Opredelitev pričakovanih rezultatov:

- Dobro socializirani in razgledani predšolski in šolski otroci;
- Dobra kakovost vrtcev in osnovnih šol;
- Povišana raven izobrazbe prebivalcev;
- Razviti srednješolski programi in dobra kakovost življenja mladih;
- Povečan delež zaposlenih občanov;
- Zdravo in ozaveščeno prebivalstvo;

- Kakovostne in dostopne zdravstvene in socialne storitve;
- Lahko dostopne kulturne dobrine in dobri pogoji za delovanje in razvoj kulturnih dejavnosti v občini;
- Kakovostna športna infrastruktura in raven razvoja športa.

3.3.2.5 Prometna infrastruktura

- Izboljšati navezovanja na avtocesto;
- Zgraditi severno obvoznico;
- Izboljšati regionalne in lokalne ceste ter javne poti;
- Zagotavljati zadostne kapacitete za mirujoči promet;
- Povečati uporabo javnih prevoznih sredstev;
- Urediti omrežja peš poti in kolesarskih poti.

Opredelitev pričakovanih rezultatov:

- Večja prometna prepustnost sistema;
- Razbremenjeno mestno središče;
- Izboljšane navezave gospodarskih območij na primarni cestni sistem;
- Povečana prometna varnosti in nivo uslug na vseh javnih cestah;
- Premik v izbiri prometnega sredstva v prid javnega prevoza;
- Več kolesarskega in peš prometa.

3.3.2.6 Komunalna infrastruktura

- Zaščita vodnih virov
- Kakovostna, stalna in racionalna komunalna, energetska in telekomunikacijska oskrba
- Ureditev odvajanja in čiščenja odpadne vode
- Regijsko povezovanje na področju ravnanja z odpadki in oskrbe s pitno vodo
- Razširitev plinovodnega omrežja
- Učinkovita raba energije

Opredelitev pričakovanih rezultatov:

- izboljšanje stanja okolja,
- ohranjanje naravnih virov,
- izboljšanje oskrbe s komunalnimi, energetskimi in telekomunikacijskimi storitvami,
- racionalizacija oskrbnih sistemov,
- zagotavljanje dolgoročnih možnosti za zmanjševanje količin odloženih odpadkov,
- zagotavljanje dolgoročnih možnosti za odlaganje preostanka odpadkov,
- energetska učinkovita občina.

3.3.2.7 Okolje

- Povečati osveščenost občanov o pomenu varstva okolja;
- Izvajati preventivno varstvo okolja preko sistema prostorskega načrtovanja;
- Trajnostno gospodariti z naravnimi viri;
- Zmanjšati degradacije okolja;
- Vzpostaviti sistem občinskega okoljskega monitoringa.

Oprelitev pričakovanih rezultatov:

- Visoka osveščenost prebivalcev o pomenu varstva okolja;
- Čim boljše stanje okolja;
- Razvit sistem občinskega okoljskega monitoringa.

3.4 Prioritete

Na podlagi vizije, temeljnih ciljev in ciljev po posameznih področjih, občina pri nadaljnjem razvoju izpostavlja naslednje prioritete:

- utrditev in nadgradnja vloge Vrhnike kot medobčinskega središča,
- srednja šola na Vrhniki,
- zagotavljanje kvalitetnega prostora in bivanja v mestu Vrhnika in na podeželju,
- odpiranje novih delovnih mest, s posebnim poudarkom na ustvarjanju pogojev za zaposlovanje visoko izobraženih kadrov,
- razvoj podjetništva in ureditev konkurenčne proizvodno poslovne cone Sinja Gorica,
- priprava ustreznih operativnih razvojnih programov posameznih področij,
- izvajanje Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika,
- izdelava Strategije razvoja turizma občine Vrhnika,
- ureditev regijskega odlagališča odpadkov in centra za predelavo odpadkov,
- velika angažiranost pri pridobivanju zunanjih virov financiranja občinskih razvojnih programov in projektov,
- vključevanje v širše povezave s ciljem hitrejše realizacije razvojnih projektov in razpoznavnosti občine v regionalnem okolju,
- gradnja severne obvoznice in izboljšanje priključevanja na avtocesto.

4 RAZVOJNA STRATEGIJA OBČINE

Strategija opredeljuje strateške prioritete, programe in projekte, s katerimi so opredeljene aktivnosti za uresničevanje zastavljenih ciljev razvoja občine. Strategija je strukturirana v pet strateških priorit, ki se med seboj dopolnjujejo: 1) Razvoj gospodarstva, turizma in kmetijstva, 2) Varstvo okolja, urejanje komunalne, energetske, telekomunikacijske in prometne infrastrukture, 3) Razvoj družbenih dejavnosti, 4) Vrhnika – medobčinsko središče in 5) Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju. Uspešnost občine pri zagotavljanju pogojev in podpori gospodarstvu, kmetijstvu in turizmu, ob upoštevanju varstva okolja, ter razvoj infrastrukture in socialnega okolja pomenijo tudi skladnejši razvoj občine kot celote in posameznika.

Strateške prioritete imajo opredeljene razvojne programe in ukrepe. Glede na to, da gre za dolgoročno strategijo, so le ti opredeljeni dovolj široko, da je vanje možno vključiti različne projekte, preko katerih bodo doseženi razvojni cilji. Preko projektov so določene tudi aktivnosti za realizacijo ciljev. Projekti so navedeni kot investicije ali kot programi, odvisno od vsebine ciljev. Izvajanje ukrepov in projektov bo potekalo različno dolgo, nekateri bodo začeti in dokončani v omejenem obdobju do leta 2020, nekateri ukrepi in projekti pa se bodo izvajali tekoče vsa leta. Za spremljanje in vrednotenje Strategije, ki se bo izvajalo na podlagi letnih poročil, je pripravljen nabor kazalcev. Kazalci so navedeni okvirno, kot kazalci produkcije, uspeha in vplivov.

Strategija je dokument, ki zahteva preveritve izvajanja ter dopolnitve in izboljševanja. Preveritve izvajanja Strategije se opravljajo preko poročil o njenem izvajanju, čemur sledijo sistematična dopolnjevanja in spremembe, lahko tudi vsebinskih opredelitev, ciljev in ukrepov. »Načrtovanje prihodnosti je namreč odprt proces, strategije pa so samo del neprestanega iskanja najboljših rešitev družbenega razvoja,« je opredeljeno v Strategiji razvoja Slovenije (2005).

Pri opredeljevanju občinskih strategij je potrebno upoštevati, da je za vsa področja pristojna tudi država, ki pripravlja in sprejema ustrezne politike, strategije in programe. Le te občina v okviru svojih pristojnosti in možnosti ustrezno dopolnjuje.

Vseh pet obravnavanih strateških področij se tesno povezujejo s strategijo prostorskega razvoja. Glede na to, da občina Vrhnika v skladu z zakonskimi zahtevami pripravlja Strategijo prostorskega razvoja kot poseben akt, vsebine le te v predmetni strategiji niso posebej izpostavljene, so pa smiselno vključene v posamezna področja.

Razvojna strategija temelji na usmeritvah države in regionalnega razvojnega programa Ljubljanske urbane regije. Skladnost občinske strategije z navedenimi izhodišči je predstavljena v okviru ocene stanja posameznih področij in v zaključnem poglavju.

4.1 Strateška prioriteta: Razvoj gospodarstva, turizma in kmetijstva

Strategija opredeljuje načine za uresničevanje zastavljenih strateških ciljev. Gre za opredeljevanje pogojev in možnosti za razvoj gospodarstva, kmetijstva in turizma ob upoštevanju varstva okolja.

Občina bo z različnimi instrumenti spodbujala razvoj podjetništva in potrebne infrastrukture ter kmetijske politike. Ukrepi kmetijske politike se usmerjajo v povečanje konkurenčnosti kmetijske dejavnosti, varstvo okolja ter kakovost življenja na podeželju in diverzifikacijo. Razvoj turizma je usmerjen v dve smeri: pripravo in trženje programov na lokalnem nivoju ter vključevanje v regionalne projekte.

Osnovane strateške usmeritve občine na področju gospodarstva, turizma in kmetijstva so:

- ✓ pospeševanje razvoja podjetništva in razvoj podporne infrastrukture, ureditev konkurenčne proizvodno poslovne cone Sinja Gorica
- ✓ odpiranje novih delovnih mest, s posebnim poudarkom na ustvarjanju pogojev za zaposlovanje visoko izobraženih kadrov,
- ✓ razvoj turističnih programov in infrastruktur,
- ✓ razvoj strukture kmetijske pridelave ter razvoj proizvodov, proizvodnje in storitev na kmetijah, vključno z razvojem okolju prijaznega kmetovanja in skladnim razvojem podeželja,
- ✓ velika angažiranost pri pridobivanju zunanjih virov financiranja občinskih razvojnih programov in projektov,

Program: Pospeševanje razvoja podjetništva

Ukrep 1: Promocija podjetništva, spodbujanje inovativnosti in razvoj podjetniške kulture

Obrazložitev:

Podjetništvo ni nekaj kar bi nastalo kar samo od sebe. Veliko prebivalcev razmišlja o različnih poslovnih priložnostih, vendar za gospodarski razvoj to ni dovolj. Takim ljudem je potrebno predočiti, da je podjetništvo kljub nekaterim nevarnostim, ki jih na prvi pogled prinaša (manjša socialna varnost, visoka zahtevnost dela, odrekanja), na drugi strani daje neizmerne možnosti po osebostnem razvoju, ekonomski svobodi, nadaljnjem kreiranju in inoviranju. Podjetništvo je torej potrebno promovirati, saj globalne ekonomske silnice narekujejo večjo odgovornost posameznika pri zagotavljanju njegove socialne varnosti.

V kolikor občina Vrhnika želi v prihodnosti spodbujati in usmerjati razvoj podjetništva na svojem območju, bi bilo smiselno ustanoviti Podjetniški center oz. razširiti leta 2006 ustanovljenega Centra za razvoj malega gospodarstva. Le ta bi poleg svetovanja, ki ga opravlja sedaj, lahko opravljal še številne druge naloge, predvsem v prvih fazah "podjetništva«. Gre za pomoč pri pridobivanju vseh potrebnih dovoljenj za obratovanje in tudi potrebnih finančnih sredstev (iskanje možnosti sofinanciranja preko projektov, seznanjanje z razpisi idr), izobraževanje (npr. organizacija seminarjev) in druge aktivnosti, s katerimi bi pomagal pri razvoju različnih vrst podjetništva v občini (npr. žensko in mladinsko podjetništvo,...).

Promocija podjetništva mora potekati tudi v okviru vzgojno izobraževalnih programov, v obliki rednih ali dopolnilnih aktivnosti. Spoznavanje možnosti za ustvarjanje delovnega mesta po lastnih željah je pravi način za navdih bodočim podjetnikom.

Cilj:

Predstaviti podjetništvo kot zanimiv in dinamičen način življenja, ki posamezniku poleg osnovne socialne varnosti nudi tudi možnost ekonomske svobode ter tako ljudi prepričati, da svoja znanja in izkušnje spremenijo v poslovne ideje.

Projekti / aktivnosti:

- promocija podjetništva preko obstoječih podpornih struktur,
- priprava in izvajanje programov izobraževanja in ozaveščanja,
- spodbujanje inovativnosti in podeljevanje nagrad za naj ideje in dosežke (promocija lokalnih uspešnih podjetnikov- primeri dobre prakse),
- Ustanovitev podjetniškega centra oz. razširitev Centra za razvoj malega gospodarstva;

- promocija podjetništva v šolstvu,
- organizacija družabnih prireditev, mednarodnih srečanj in izmenjav,
- urejanje in izdajanje lokalnega podjetniškega časopisa;

Udeleženci:

Občina, podjetniki, gospodarska zbornica, obrtna zbornica, regionalne agencije za razvoj, JAPTI, CRMG Vrhnika, univerza.

Kazalci:

Število podjetnikov, število inovacij, število podeljenih nagrad za inovativnost, število organiziranih mednarodnih srečanj in izmenjav, število udeležencev na izobraževanjih in promocijah, število izdanih in razdeljenih števil lokalnega podjetniškega časopisa, število »podjetnikov«, ki se po pomoč zatečejo na Podjetniški center, število novih podjetnikov.

Ukrep 2: Širitev podjetništva na mlade in ženske

Obrazložitev:

Pri podpori podjetništva se v večini primerov zanemarja vlogo in pomen posameznih družbenih skupin, ki nastajajo na osnovi spola ali pa starostne strukture prebivalstva. Še

posebej sta za skladen razvoj gospodarstva pomembni skupini žensk in mladih. Spodbujanje ženskega podjetništva ima številne prednosti saj ne le da ženskam omogoča, da si tudi na ta način zagotovijo socialno varnost ampak pozitivno vpliva tako na rodnost kot na gospodarsko aktivnost. Dobri rezultati spodbud žensk v podjetništvu se že kažejo v zahodnih državah. Posebna skupina so mladi, ki so povečini neučakani. Njihove ideje je potrebno podpreti s strokovnimi podlagami in jim pomagati na poti do realizacije projektov. Inovativna in kreativna mladina predstavlja motor podjetništva in gospodarskega razvoja, zato je potrebno najti mehanizme, da svoje aktivnosti počnejo v občini, ki jim je pri osebnem razvoju pomagala.

Cilj:

Razviti posebne oblike podpore za žensko in mladinsko podjetništvo ter tako občino pozicionirati kot občino podjetništva.

Projekti / aktivnosti:

- razpisovanje nagrad na najboljšo podjetniško idejo,
- razvoj modelov socialnega podjetništva (skrb za najmlajše, za starejše...),
- razviti prvi center za žensko in mladinsko podjetništvo v Sloveniji, ki bo pomagal zainteresiranim v prvih fazah ustanovitve podjetja
- razviti programe dela na domu in dela s polovičnim delovnim časom s katerim izbrane skupine (nosečnice, mlade mame, brezposelna mladina...) vključimo v gospodarske aktivnosti, zaradi česar se na drugi strani zmanjšajo obveznosti za socialne transfere iz proračuna.

Udeleženci:

Lokalna skupnost, občina, nevladne organizacije, Gospodarska zbornica, Obrtna zbornica, CRMG Vrhnika, JAPTI, univerze.

Kazalci:

Število mladih podjetnikov, število podjetnic, število podeljenih nagrad za najboljšo podjetniško idejo, število iskalcev pomoči v oblikah svetovanja, število modelov socialnega podjetništva.

Ukrep 3: Antibirokratski programi in večja dostopnost do poslovnih lokacij

Obrazložitev:

V Sloveniji podjetniki še vedno ocenjujejo, da je birokracija eden izmed največjih zavirateljev podjetniškega razvoja. Dolgi in zapleteni postopki, ki v številnih primerih za ugodne rešitve zahtevajo aktiviranje vez in poznanstev so trn v peti mnogim, predvsem pa tistim, ki jim dolgotrajnost postopkov zmanjšuje izbrane poslovne priložnosti. Na državni ravni se v zadnjih letih pojavlja trend digitalizacije in elektronskega poslovanja ter komuniciranja s pristojnimi organi (podjetniški portali, e Vem, ki omogoča on line registracijo...). Občina Vrhnika pri teh projektih ne sme zaostajati, še boljše pa bi bilo, če bi v luči prihajajočega prenosa javnih funkcij in pooblastil na zasebna podjetja (javno privatno partnerstvo) v tem videla izziv in postavila modele, ki bi bili primeri dobre prakse v Sloveniji

ali celo širše. Razvoj teh projektov bi v občino lahko pritegnil podjetja s področja informacijske tehnologije, ki sodijo v panogo kjer se ustvarja zelo visoka dodana vrednost.

Cilj:

Spodbujati, pomagati in zagotoviti enostavnost birokratskih postopkov, ki bodo ljudi spodbujali k podjetniški iniciativnosti in njihovo preglednost, zaradi česar bo občina pridobila na zaupanju, kar bo posledično pomenilo lažje in hitrejše doseganje zastavljenih strateških ciljev. Boljša informiranost, hitrejše poslovanje in boljša promocija ter razpoznavnost podjetja.

Projekti / aktivnosti:

- poenostavitev birokratskih postopkov,
- povečanje transparentnosti delovanja občine,
- uporaba modernih komunikacijskih tehnologij,
- povečanje transparentnosti pri razpisih in natečajih (po vzoru države in ministrstev),
- uvajanje e-poslovanja.

Udeleženci:

Občina, investitorji, regionalne in lokalne podporne strukture podjetništva, lokalna podjetniška mreža.

Kazalci:

Poenostavitev birokratskih postopkov, transparentnost delovanja občine, število uporabnikov e – poslovanja.

Ukrep 4: Internetizacija podjetništva

Obrazložitev:

Internet je vodilni medij 21. stoletja. Ponuja namreč popolno dvosmerno interaktivno komunikacijo. Spodbujanje uporabe interneta pa ne služi le internetu ampak za podjetništvo pomeni tudi možnosti e-poslovanja. E-poslovanje predstavlja najhitrejše okno v globalni svet. Vloga interneta je informacijska, v smislu izgradnje lokalnih baz podatkov in baz znanj, ki jih narekujejo lokalne gospodarske potrebe, je povezovalna, saj pospešuje komuniciranje in izmenjavo idej, mnenj, podatkov ter informacij in hkrati je antibirokratska saj pospešuje tudi izmenjave med gospodarstvom in lokalno skupnostjo.

Cilji:

Boljša informiranost, hitrejše poslovanje in boljša promocija ter razpoznavnost podjetja.

Projekti / aktivnosti:

- postavitve prostorov za zagotavljanje e-poslovanja (pisarne, varne sobe)
- osveščanje in izobraževanje na področju uporabnosti interneta pri poslovanju
- osveščanje in izobraževanje na področju razvoja in uvajanja e-poslovanja
- spodbujanje e-poslovanja
- razvoj, izgradnja in vzdrževanje različnih baz podatkov za potrebe gospodarstva,

- postavitve lokalne baze znanj,
- dvig kulturne ravni bivanja (informacijska družba in razvoj družbe znanja)

Udeleženci:

Občina, lokalne podjetniške mreže, gospodarska zbornica, obrtna zbornica, Japti, Ajpes, Telekom Slovenije d.d., univerze, investitorji s področja informacijske tehnologije.

Kazalci:

Število podjetij na internetu, število uporabnikov interneta, število obiskov na internetnih straneh, število »on-line« storitev.

Program: Razvoj podporne infrastrukture za gospodarstvo

Ukrep 1: Povečanje konkurenčnosti tekstilne (usnjarske) industrije z uvajanjem tehnološko bolj zahtevnih programov in pospeševanjem vlaganj v ne opredmetena sredstva

Obrazložitev:

Podjetje IUV je največji predstavnik tekstilne(usnjarske) industrije v občini. Podjetje danes zaposluje 680 delavcev in je že zaključilo s prvo fazo prestrukturiranja, v kateri so obdržali "zdrava" jedra. Kljub temu pa se podjetje večinoma ukvarja z dodelavnimi posli, zato vidimo priložnost v povečanju vlaganj v trženje, tržno komuniciranje, blagovne znamke in v strateškem premiku proti proizvodnji izdelkov z višjo dodano vrednostjo (moda).

Cilj:

Premik proizvodnje iz dodelavnih poslov v uvajanje programov izdelkov z višjo dodano vrednostjo.

Projekti / aktivnosti:

- povečanje proizvodnje in prodaje pod lastno blagovno znamko,
- vključevanje drobnega gospodarstva pri razvoju in lansiranju novih produktov (moda, modni dodatki, priložnostni izdelki iz usnja...),
- povečanje vlaganj v trženje (pomoč občine, regije in države pri vstopanju na nove trge),
- razvoj kadrov na področju tekstilne tehnologije, oblikovanja, trženja.

Udeleženci

Podjetja s programi posodobitve in prestrukturiranja (IUV d.d.), gospodarska zbornica oz. novi partnerji za povezovanje in pospeševanje gospodarstva, občina, domači obrtniki/podjetniki.

Kazalci:

Število blagovnih znamk, število novih produktov, višina denarja vložena v trženje, število udeležencev izobraževanja na področju tekstilne tehnologije, oblikovanja, trženja, število zainteresiranih obrtnikov in podjetnikov pri lansiranju in razvoju novih produktov.

Ukrep 2: Povezovanje predelovalnih dejavnosti na področju razvoja in trženja

Obrazložitev:

V občini deluje kar 229 podjetij v različnih predelovalnih dejavnostih. Podjetja med seboj niso povezana, visoki stroški razvoja in uvajanja novih tehnologij, ki jih posamezni poslovni subjekt ne more vzdržati, pa hromijo gospodarski razvoj. Povezovanje podjetij pri razvoju novih produktov, ki so lahko ali ozko specializirani ali pa celostno zaključeni, ter povezovanje pri nastopanju tako na domačih trgih (z uvajanjem geografske blagovne znamke) kot tujih trgih pomeni povečevanje skupnih konkurenčnih prednosti (nižji stroški razvoja, trženja, izmenjava znanj).

Cilj:

Osrednji cilj povezovanja podjetij je doseganje višje stopnje konkurenčnosti na podlagi sinergijskih učinkov poslovnih povezav in doseganjem višje dodane vrednosti na zaposlenega.

Projekti / aktivnosti:

- ohranjanje tradicionalnih izdelkov, ki so zanimivi za tržišče na eni strani ter razvoj novih izdelkov in uvajanje novih tehnologij na drugi strani (tudi v sodelovanju s Tehnološkim parkom Ljubljana in Univerzami),
- podpora razvoju poslovnim združenjem,
- razvoj skupnih blagovnih znamk in uvajanje "porekla" izdelkov (izgradnja geografske znamke),
- izobraževanje na področju poslovnih povezav in na področju trženja;

Udeleženci:

Partnerska podjetja, tehnološki park v Ljubljani, Univerza v Ljubljani, občina, lastniki predelovalnih dejavnosti

Kazalci:

Število novih izdelkov, število novih tehnologij, število izdelovalcev novih izdelkov, število uporabnikov novih tehnologij, število skupnih blagovnih znamk, število udeležencev na izobraževanjih, število poslovnih združenj in število njihovih članov

Ukrep 3: Prestrukturiranje malih in srednjih podjetij z novimi investicijami

Obrazložitev:

Prestrukturiranje malih in srednjih podjetij bo sledilo prilagajanju trga, povečanju produktivnosti in konkurenčnosti malih podjetij. Pri tem je bistveno, da se podjetjem

pomaga predvsem pri pridobivanju finančnih sredstev, pa naj gre za direktne spodbude s strani občine ali pa podeljevanjem poroštev. Malo podjetništvo predstavlja amortizer za težave večjih podjetij v prestrukturiranju, saj bi lahko prezaposlilo del presežnih delavcev velikih podjetij, ki se prestrukturirajo, lahko pa bi prevzelo tudi del programov teh podjetij ali z njimi kooperiralo.

Cilji:

Osrednji cilj prestrukturiranja je ob povečevanju konkurenčnosti ustvarjanje pogojev za odpiranje novih delovnih mest in zaposlovanje.

Projekti / aktivnosti:

- projekti prestrukturiranja posameznih malih in srednjih podjetij.

Udeleženci

Mala in srednja podjetja s projekti prestrukturiranja v sodelovanju z Gospodarsko zbornico in Obrtno zbornico, lokalnimi skupnostmi, CRMG Vrhnika, občina;

Kazalci:

Število zainteresiranih malih in srednje velikih podjetij za prestrukturiranje, število prestrukturiranih malih in srednjih podjetij, število novih investicij.

Ukrep 4: Pridobivanje subvencij za sofinanciranje programov prestrukturiranja in sklepanje strateških partnerstev s tujimi investitorji

Obrazložitev:

Podjetja za zagon svojih novih proizvodnih programov in za tehnološko posodobitev »zdravih proizvodnih jeder in programov« potrebujejo finančne spodbude. Večina podjetij zagotavlja le sredstva za enostavno reprodukcijo, podjetja, ki so v težavah, pa nimajo dovolj lastnih sredstev za vlaganja v investicije za prestrukturiranje. Pogosto se otepajo tudi z nelikvidnostjo, kar ima za posledico, da morajo že za izvajanje tekočega programa najemati kratkoročna bančna posojila. Takšna oblika zadolževanja, pa je z vidika stroškov najmanj ugodna in najdražja. Država razpisuje finančne spodbude, do katerih so upravičena inovativna podjetja, z jasnimi proizvodnimi programi in izdelano tržno strategijo ter podjetja, ki z dodatnimi in novimi programi ohranjajo zaposlenost ali ustvarjajo nova delovna mesta. Osnova za pridobitev subvencij je dobro pripravljen projekt, zato bo morala biti poslovna politika podjetij v prihodnje usmerjena le v ekonomsko upravičene investicije in ne v sanacije ekonomsko neupravičenih programov z blažitvijo njihovih kratkoročnih posledic. Takšni programi so lahko tudi predmet sovlaganj in iskanja strateških partnerjev.

Strateški partnerji svoj vstop v družbo (kapital in znanje) praviloma pogojujejo z velikostjo trga, ki ga podjetje pokriva, z možnostjo širitve dejavnosti (prostor in delovna sila), pa tudi z dostopnostjo (cestne in železniške povezave) in informacijsko in energetsko oskrbljenostjo (elektroenergetsko omrežje, plinifikacija, telekomunikacije, optični kabel).

Cilj:

Izboljšati kapitalsko sestavo (moč) podjetij, tehnološko posodobiti proizvodni program, ohraniti zdrava proizvodna jedra in programe, ohraniti zaposlenost, ustvariti pogoje za tuja vlaganja in poslovni interes drugih podjetij in podjetnikov, pridobiti nove programe in s tem ustvariti višjo dodano vrednost.

Projekti / aktivnosti:

- izdelani programi tehnološke posodobitve,
- načrtovanje investicij za obnovo in izgradnjo novih poslovnih objektov,
- izdelava tržnih strategij in razvoj novih produktov;

Udeleženci

Zainteresirana velika podjetja, srednja podjetja, mala podjetja in mikro podjetja; Slovenski podjetniški sklad, CRMG Vrhnika.

Kazalci:

Število subvencij za sofinanciranje programov prestrukturiranja, število domačih strateških partnerjev in število tujih strateških partnerjev, število zaposlenih v podjetjih vključenih v projekte.

Ukrep 5: Podporno okolje za razvoj podjetništva- razvojno raziskovalni center za podjetja in lokalni podjetniški inkubator

Obrazložitev:

Srednje velika, manjša in mikro podjetja praviloma nimajo organiziranih lastnih razvojnih oddelkov. Organizacija skupnih prostorov v obliki delavnic, zagotavljanje strokovne pomoči pri razvoju novih produktov in pri ustanovitvenih ter začetnih fazah poslovanja je ključna za pospeševanje gospodarskega razvoja občine. V občini se sicer januarja 2006 začel delovati Center za razvoj malega gospodarstva, ki pa ima predvsem svetovalno vlogo pri podpori gospodarskega razvoja. Za pospeševanje gospodarskega razvoja pa so potrebne tudi druge oblike pomoči v obliki zagotavljanja poslovnih prostorov, komunalne opremljenosti, komunikacijske infrastrukture ipd. Pri gradnji podpornih institucij in podjetniških con je potrebno upoštevati, da je koncentracija malega gospodarstva tista, ki prispeva k kresanju idej, izmenjavi znanj in stališč, medsebojni pomoči, interdisciplinarnosti. Cone naj torej ne bodo razdrobljene ampak vsaj v prvi razvojni fazi čim bolj koncentrirane.

Cilj:

Zagotoviti ustrezno infrastrukturo za podporo podjetništvu, da bi se le to lahko razvijalo.

Projekti / aktivnosti:

- odprtje lokalnega podjetniškega inkubatorja,
- vključitev storitvenih dejavnosti preko vavčerskih sistemov, iskanje strateškega partnerja oz investitorjev,

- odprtje razvojno raziskovalnega centra (v prvi fazi je lahko odločitev med podjetniškim inkubatorjem in lokalnim razvojno raziskovalnim centrom)
- vključitev drobnega gospodarstva s posebnimi znanji (trženje, računovodstvo, finančni inženiring...).

Udeleženci

Lokalna skupnost, Obrtna zbornica, Gospodarska zbornica, CRMG Vrhnika.

Kazalci:

Število vključenih storitvenih dejavnosti, število zainteresiranih podjetnikov za ustanovitev razvojno raziskovalnega centra za podjetja in lokalni podjetniški inkubator, število zainteresiranih strateških partnerjev oz. investitorjev;

Program: Razvoj turističnih programov in infrastrukture

Ukrep 1: Povezovanje turistične ponudbe in ponudnikov

Obrazložitev:

Povezovanje turistične ponudbe in ponudnikov turističnih storitev v občinskem, regionalnem in državnem prostoru je nujni pogoj za konkurenčen razvoj dejavnosti. Turistično ponudbo sosednjih občin in regije je smiselno vključevati v ponudbo občine Vrhnika in obratno. Turistična ponudba in storitve naj temeljijo na lokalnih danostih ter hkrati predstavljajo nadgradnjo in dopolnitev ponudbe okoliških turističnih območij. Občina Vrhnika mora dobiti ustrezno mesto na slovenskem turističnem zemljevidu, na katerem bodo vključene najpomembnejše turistične točke. Povezovanje omogoča večjo pestrost ponudbe, kar posredno navaja turiste, da se vračajo v občino in dopolnjujejo svoje načrte.

Občina je v letu 2005 ustanovila javni zavod "Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika", ki lahko prevzame ključno vlogo pri povezovanju in podpori in razvoju turizma. Javni zavod naj prevzame pobudo pri povezovanju nosilcev turistične dejavnosti v občini in s turističnimi zavodi v regiji, z regionalno razvojno agencijo in turističnimi podjetji. Pomembno je tudi redno sodelovanje s STO, ki pripravlja promocijske in razvojne strategije slovenskega turizma.

Cilji:

Povezati turistično ponudbo in ponudnike na vseh nivojih ter s tem doseči večjo pestrost ponudbe in višjo stopnjo konkurenčnosti dejavnosti.

Projekti / aktivnosti:

- aktiviranje skupine za razvoj turizma v okviru javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika«;
- projekti povezovanja turistične ponudbe in ponudnikov v občini

- projekti povezovanja domače turistične ponudbe in ponudnikov s turistično ponudbo in ponudniki v sosednjih regijah in s celotno Slovenijo.

Udeleženci:

Občina Vrhnika, Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, TIC, Turistično društvo Blagajana, druga društva, ponudniki turističnih storitev, ponudniki kulturnih prireditev, Ministrstva RS, Turistična zveza Slovenije.

Kazalci:

Število povezanih ponudnikov turističnih storitev; število povezanih produktov;

Ukrep 2: Trženje in promocija turistične ponudbe

Obrazložitev:

Ukrep trženje in promocija se tesno navezuje na druge ukrepe, predvsem na povezovanje. Preko povezovanja se je treba vključevati v širše promocijske akcije na ravni regije in države. Notranja promocija pa mora biti naravnana predvsem na izbrane ciljne skupine. Občina Vrhnika ima številne turistične (zgodovinska, kulturna, naravna dediščina) in rekreacijske točke, ki bi bile lahko med seboj boljše povezane in promovirane. Zaradi tega je potrebno spodbujanje in oblikovanje celovite in preglednejše turistične ponudbe, kar bi pripomoglo tudi k boljši promociji. Zagotavljanje informacij o turistični ponudbi poteka preko različnih medijev in institucij, na lokalni in širši ravni (lokalni časopisi, internetne strani, tematske zloženke, turistični zemljevidi, predstavitve na sejnih in drugo).

Cilji:

Boljša predstavitev občine Vrhnika na turističnem zemljevidu regije in države, boljše trženje turizma, s tem pa povečanje turističnega obiska in prihodkov iz turizma.

Projekti / aktivnosti:

- projekt promocijske kampanje in priprava trženja programov na lokalnem nivoju ter vključevanje v regionalne projekte (trženje naravne, kulturno etnološke, tehnične in zgodovinske dediščine),
- izdelava skupne turistične karte občine Vrhnika, ki bi vsebovala vse pomembnejše turistične in rekreacijske točke;
- dopolnjevanje že obstoječih zloženek po področjih;
- promocija kulturnih entitet (Tehnični muzeja Bistra, Ivan Cankar) in naravnih entitet (Ljubljansko barje, kras), ki presegajo lokalni okvir.

Udeleženci:

Občina Vrhnika, Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, TIC, Turistično društvo Blagajana, druga društva, ponudniki turističnih storitev, Ministrstva RS, Turistična zveza Slovenije.

Kazalci:

Izvedene promocijske aktivnosti; vključenost Vrhnike v ponudbo regije in Slovenije (v zloženkah, na TIC, zemljevidih,..); število vključenih ponudnikov v celovito turistično ponudbo; število novih ponudnikov turističnih storitev; število povpraševanja in prodaje skupne turistične karte; število razdeljenih zloženek; število turističnih obiskov; število povpraševanja po informacijah s področja ponudbe in storitev.

Ukrep 3: Razvoj turistične ponudbe in infrastrukture

Obrazložitev:

Turizem predstavlja zelo pomembno gospodarsko panogo v turistično že razvitih in obiskanih območjih, pa tudi v manj razvitih območjih, saj omogoča dodaten zaslužek prebivalcem, s čimer se izboljša njihov življenjski standard. Občina Vrhnika ima v določeni meri že urejeno turistično infrastrukturo, hkrati pa se ugotavlja, da turizem v preteklosti ni bila celovito obravnavan kot pomembna gospodarska panoga in da ima ta dejavnost na območju občine Vrhnika še veliko neizkoriščenih potencialov, ki jih je potrebno izkoristiti, predvsem zaradi dobre prometne lege (AC, železnica, bližina Ljubljane).

Razvoj ponudbe je pomemben dejavnik za doseganje konkurenčnega turizma. Razvoj ponudbe se povezuje predvsem z izobraževanjem, razvojem nove ponudbe, povezovanjem ponudnikov in storitev, razvojem infrastrukture in doseganjem kvalitete ponudbe in storitev. Uspešen razvoj ponudbe bo vplival na turistični obisk Vrhnike v prihodnjih letih.

Izobraževanje in usposabljanje udeležencev, vključenih v razvoj in promocijo turizma (podjetja, turistični delavci,...) je eden osnovnih pogojev za razvoj novih storitev in krepitev ponudbe. Med ponudniki storitev še vedno primanjkuje znanj o sodobnih potrebah trga, vodenju dejavnosti, pomenu povezovanja, možnostih pridobivanja sredstev za razvoj programov in podobno. Občina lahko nudi podporo izobraževanju, od štipendiranja do pomoči pri pridobivanju finančnih virov (npr. pomoč pri pripravi poslovnih načrtov in projektov, pri pridobivanju dokumentacije za realizacijo projektov in podobno).

Občina Vrhnika ima priložnost, da razvije trajnostno obliko turizma, kar pomeni turizem, ki ne bo preveč obremenjeval naravnih kakovosti okolja, zaradi česar je priporočljivo predvsem razvijanje enodnevnega, izletniškega turizma. Razvoj množičnega turizma ni priporočljiv. Smiselno je trženje in spodbujanje že obstoječe turistične ponudbe na področju zgodovinske in kulturne dediščine ter naravnih kakovosti. Cilj je povečati število obiskovalcev, vendar ne na račun poslabšanja stanja okolja in prostora. Primerno je spodbujanje izletniškega, enodnevnega turizma, zaradi tega posebna vlaganja v nastanitvene kapacitete niso potrebne, na drugi strani pa je pametno spodbujanje turističnih kmetij ob turističnih točkah in poteh.

Poleg kakovostne turistične ponudbe in storitev je zelo pomembna tudi kakovost na vseh drugih področjih, od urejenosti naselij, zdravega okolja, ohranjanja kakovosti naravne krajine, do prijaznih ljudi. Občina bo za doseganje ciljev na področju turizma morala graditi na kakovosti okolja, prostora in človeških virov. S tem pa bo dosežena tudi boljša kakovost bivanja za vse občane. Občina praviloma z investitorji ne sodeluje finančno, lahko

pa vlaga v javno infrastrukturo tako, da le ta podpira razvoj turizma. Naložbe v javno infrastrukturo so namenjene več ponudnikom in več sektorjem, med drugim tudi turizmu. Pomemben ukrep za realizacijo namer turističnega razvoja je opredelitev za razvoj turizma v strategiji prostorskega razvoja in izvedbenih prostorskih aktih.

Cilji:

Konkurenčna turistična ponudba (povezana, pestra, svojevrstna in skladna z razvojnimi možnostmi in okoljem, podprta z infrastrukturo, kvalitetna, privlačna za domače in tuje obiskovalce), usmerjena v izletniški turizem.

Izobraženi ponudniki turističnih storitev.

Povečan turistični obisk in več prihodkov iz turizma.

Projekti / aktivnosti:

- programi za izobraževanje in usposabljanje udeležencev, vključenih v razvoj turizma;
- pomoč ponudnikom pri pridobivanju finančnih virov;
- programi za raziskave in razvoj atraktivnih turističnih produktov;
- programi za razvoj trajnostnega turizma;
- promocija, trženje in spodbujanje razvoja turizma, usmerjenega v: doživljanje narave in naravne dediščine (npr. Ljubljansko barje, Ljublanica, Močilnik, Stari maln, Retovje, Kuclerjev kamnolom, Jurčevo šotiče, Mali plac,...), ponudbo zgodovinskih območij (npr. organizirane predstavitve za osnovnošolce, srednješolce in tudi naključne obiskovalce o zgodovini rimskega limesa, koliščarjih,..), ponudbo kulturnih entitet (rojstno mesto Ivana Cankarja, Tehnični muzeja Bistra,) in naravnih entitet (Ljubljansko barje, kras), ki presegajo lokalni okvir;
- sodelovanje pri ustanovitvi Krajinskega parka Barje, priprava in izvedba projektov na področju turistične infrastrukture na območju Krajinskega parka Barje;
- projekti urejanja in rabe Ljublanice in bajerjev z vidika turističnega razvoja;
- proučitev primernosti razvoja lovskega turizma na Ljubljanskem barju;
- proučitev možnosti za razvoj termalnega turizma (Furlanove toplice);
- promocija, trženje in spodbujanje razvoja kmečkega turizma in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah (konjeništvu, domača obrt, ...);
- spodbujanje ohranjanja domače in umetnostne obrti ter njeno aktivno vključevanje v turistično ponudbo;
- dopolnitev tematskih poti (pešpoti, kolesarskih in planinskih poti, poti z zgodovinsko, kulturno, naravno tematiko, poti ob vodi idr.) na lokalnem in regionalnem nivoju; vzpostavitev novih povezav čez Ljublanico (npr. med Bevkami in Bistro, za potrebe pešcev, kolesarjev, konjenikov)
- urejanje razgledno panoramskih točk v hribovitem delu občine (npr. razgledni stolp na Planini,...);
- oživitev centra Ulovka;
- vključevanje naselij v turistično ponudbo;
- ureditev osnovne javne infrastrukture za potrebe turizma (parkirišča, počivališča, stranišča, ...);

Udeleženci:

Občina Vrhnika, Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, TIC, Turistično društvo Blagajana, druga društva, ponudniki turističnih storitev, obrtna zbornica, podjetja, podjetniki, ponudniki izobraževalnih storitev, Ministrstva RS, Turistična zveza Slovenije, krajevne skupnosti, občani.

Kazalci:

Število turističnih obiskov, prodaja turističnih storitev, število udeležencev na izobraževanjih, raznovrstnost turistične ponudbe, število (novih) turističnih produktov, število kmetij na katerih predstavlja turizem dopolnilno dejavnost, število obiskovalcev tematskih poti, število zainteresiranih za plovbo po Ljubljani, število obiskovalcev Ulovke, aktivnosti za bolj urejene kraje idr.

Ukrep 4: Strategija razvoja turizma občine Vrhnika

Obrazložitev:

Občina Vrhnika nima izdelane strategije razvoja turizma. Glede na pomen dejavnosti in potencialne možnosti, ki jih občina ima za razvoj turizma, je priporočljivo izdelati sektorski razvojni dokument. Pri izdelavi strategije razvoja turizma se smiselno upoštevajo ukrepi, zastavljeni v predmetni »skupni« Strategiji.

Cilji:

Celovita obravnava razvoja turizma v občini Vrhnika.

Projekti / aktivnosti:

- Strategija razvoja turizma občine Vrhnika.

Udeleženci:

Občina Vrhnika, Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika;

Kazalci:

Izdelana strategija razvoja turizma.

Program: Razvoj strukture kmetijske pridelave ter razvoj proizvodov, proizvodnje in storitev na kmetijah

Ukrep 1: Izobraževanje o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti

Obrazložitev:

Ukrep je namenjen izobraževanju tako kmetov kot drugih občanov, o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti.

Osnovni cilj kmetovanja, ki je bil v preteklosti usmerjen v razvoj visoko produktivnega kmetijstva, se danes dopolnjuje s širšimi cilji. Cilji današnjega kmetijstva se povezujejo z razvojem podeželja in zagotavljanja ustreznega dohodka prebivalcem, ohranjanjem kulturne krajine, ohranjanjem kmetijskih zemljišč kot razvojnega potenciala, varstvom okolja, ob hkratnem povečanju konkurenčne sposobnosti kmetijstva. Kmetijstvo v občini Vrhnika označujejo posebne naravne razmere, ki se povezujejo z omejenimi možnostmi za kmetijsko pridelavo (npr. Natura 2000, Ljubljansko barje, kras). Poleg naravnih razmer pa na nadaljnji razvoj kmetijstva vpliva tudi urbani značaj širšega območja, preko katerega se izražajo vplivi pospešene urbanizacije na račun izgube kvalitetnih kmetijskih zemljišč zaradi pozidave, povečanje onesnaženj zraka, tal, vode, pridelkov, konflikti v vaških naseljih med kmeti in nekmeti in podobno. Seznanjanje vseh prebivalcev, npr. otrok in mladine, izletnikov, priseljenih »meščanov« in drugih, o širšem pomenu kmetijske dejavnosti in možnih negativnih vplivih na kmetijstvo, je pogoj za sožitje v prostoru.

Izobraževanje je tudi pomemben instrument za izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja. Izobrazbena struktura kmetov ni zadovoljiva. Občina bo spodbujala stalne svetovalne storitve (npr. o možnostih dopolnilnih dejavnosti, o novih tržnih nišah, pomoč pri izpolnjevanju obrazcev, o možnosti pridobivanja finančnih sredstev, o možnostih izboljšanja kakovosti kmetijske pridelave in pridelkov idr.) in poklicno izobraževanje kmetov. Določena potrdila, licence ipd. si morajo kmetovalci pridobiti tudi zaradi uvedbe novih predpisov. Kmetovalci, ki se bodo odločili za opravljanje dopolnilnih dejavnosti si bodo morali pridobiti ustrezna znanja in certifikat za opravljanje posamezne dejavnosti. Med kmečkim prebivalstvom je prisotno pomanjkanje podjetniških znanj, zato je pomembno pospeševati tudi razvoj podjetništva in podjetnosti ljudi na podeželju.

Cilji:

Izboljšanje znanja kmetov in drugih občanov o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti.

Izboljšanje izobrazbene strukture gospodarjev.

Izboljšanje znanja kmetov za doseganje višje kakovosti pridelave kmetijskih proizvodov, za boljše trženje kmetijskih proizvodov in za doseganje okolju prijazne, v trajnostni razvoj usmerjene kmetijske pridelave.

Pridobitev verifikacij, certifikatov in licenc za opravljanje osnovne kmetijske in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Projekti / aktivnosti:

- programi izobraževanj občanov o pomenu kmetijske dejavnosti (seminarji, delavnice, predavanja, povezovanje z vrtci in osnovnimi šolami);
- programi izobraževanj kmetov o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti, o novih načinih kmetijske proizvodnje in o novih sortah (seminarji, delavnice, predavanja);
- programi izobraževanj kmetov za doseganje višje kakovosti pridelave kmetijskih proizvodov, boljše trženje in za vedenje o okolju prijaznih, v trajnostni razvoj usmerjenih načinov kmetijske pridelave;
- spodbujanje kmetov k doseganju boljše poklicne izobraženosti;

- ustanovitev službe oz. imenovanje strokovnjaka za svetovanje kmetom in ostalim prebivalcem podeželja v korist kmetov in lokalne skupnosti kot celote.

Udeleženci:

Občina Vrhnika, svetovalec za kmetijstvo, Ministrstva RS, Kmetijsko gospodarska zbornica – Ljubljana, občani, druge institucije, Javni sklad RS za regionalni razvoj, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, izobraževalne institucije, društva.

Kazalci:

Število udeležencev na seminarjih, predavanjih in izobraževanjih, število preizkušenih novih načinov pridelovanja in novih sort, povpraševanje po »strokovnjakovi« pomoči in število njegovih obiskov, stopnja izobrazbene ravni gospodarjev.

Ukrep 2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva

Obrazložitev:

Po vstopu Slovenije v EU je prišlo do pomembnih sprememb tudi na področju kmetijstva, kar mnogim kmetovalcem zaradi premajhne obveščenosti povzroča težave. Problemi zadevajo predvsem manjše kmetije, ki se ne uspejo prilagajati zahtevnejšim standardom in povpraševanju na trgu. Za kmete v občini Vrhnika je tako nujno potrebna boljša seznanjenost o ciljih, mehanizmih in potrebah na evropskem kmetijskem trgu, s čimer si bodo lažje zagotavljali obstoj.

Izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva se povezuje z razvojem človeških virov, prestrukturiranjem in obnovo proizvodnega potenciala in izboljšanjem kakovosti kmetijske pridelave in pridelkov. Projekti v zvezi z razvojem človeških virov se v okviru obravnavane strategije povezujejo tudi s 1. Ukrepom: Izobraževanje in 5. Ukrepom: Razvoj podeželja. Prestrukturiranje in obnovo proizvodnega potenciala se podpira z naložbami v kmetijstvu, kmetijski infrastrukturi, podporami predelavi in trženju in drugimi krepki. Izboljšanje kakovosti kmetijske pridelave pa se nanaša na izpolnjevanje standardov, kakovost hrane in podpore skupinam pridelovalcem za promocijo kakovostnih pridelkov.

Zelo pomemben ukrep za povečanje konkurenčnosti je povezovanje kmetov. V občini Vrhnika prevladujejo manjše kmetije. Za uspešno zadovoljevanj skupnih potreb na trgu se morajo med sabo povezati in ustvariti skupno blagovno znamko. Možnosti za preživetje posamezne kmetije na trgu so v primerjavi s povezanim delovanjem bistveno manjše. S skupnim trženjem se poveča dohodek vseh povezanih kmetij, saj ima znamka ime, ki se lahko s kvaliteto izdelkov uveljavi na širšem trgu. Občina Vrhnika lahko izkoristi prednost, ki jo predstavlja neposredna bližina Ljubljane, kjer je povpraševanje po takih izdelkih še posebej veliko. Povezovanje pa je potrebno tudi med večjimi kmetijami, ki naj bi delovale kot partnerji in ne kot konkurenca, ter si tako dolgoročno omogočale razvoj dejavnosti.

Povezovanje je nujno tudi s sosednjimi občinami. Gre tako za sodelovanje pridelovalcev in rejcev kot za sodelovanje kmetijskih zadrug. Ukinitvev predelovalnih obratov Kmetijske

zadruga Vrhnika (mlekarna, klavnica) je povzročila vprašljivost obstoja kmetijske zadruge in poslabšanje pogojev za tržno usmerjene kmetije. Rešitev se kaže v povezovanju s sosednjimi kmetijskimi zadrugami.

Na območju občine je potrebna ustanovitev lokalne akcijske skupine (LAS), katera se bo vključevala v program Leader. Cilj programa in pristopa Leader je ustvarjanje pogojev za celovit razvoj podeželja preko lokalnih partnerstev in s pomočjo oblikovanja ter izvajanja lokalnih razvojnih strategij s pristopom »od spodaj navzgor«. To pomeni, da lokalno okolje samo oblikuje razvojne strategije na podlagi lastnega razmisleka o dolgoročnih potencialih okolja.

Cilji:

Povečanje konkurenčnosti kmetijstva in zagotavljanje primerne dohodka za kmetije.

Povečanje stopnje povezanosti kmetij pri trženju, pridelavi in shranjevanju proizvodov.

Razvoj specializirane kmetijske dejavnosti z višjo dodano vrednostjo.

Razvoj alternativnih načinov reje in pridelave s poudarkom na iskanju novih tržnih niš.

Prilagajanje kmetijstva smernicam kmetijske politike EU.

Projekti / aktivnosti:

- programi za informiranje kmetov in lokalnih prebivalcev o dogajanju na evropskem kmetijskem trgu in o možnostih pridobivanja dodatnih finančnih sredstev iz skladov EU;
- usmerjanje kmetij v skladu z novimi načini dodeljevanja subvencij (usmeritve EU);
- ustanovitev Lokalne akcijske skupine, ki bo izvajala program Leader;
- analiza možnosti nadaljnjega razvoja živinoreje;
- analiza možnosti uvajanja alternativnih oblik poljedelstva (npr. integrirana pridelava zelenjave, gojitev borovnic, sadjarstvo) ter spodbujanje in informiranje kmetov o možnostih pridelave vrtnin (npr. uporaba rastlinjakov, izobraževanje za potrebe trženja in gojenja,...);
- urejanje in izboljšanje kmetijskih zemljišč in kmetijske infrastrukture;
- prostorski akti, ki upoštevajo varstvo območij s posebno vrednostjo za kmetijsko pridelavo pred pozidavo;
- izobraževanje gospodarjev za donosne načine kmetovanja, ki so okolju prijazni in spodbujanje diverzifikacije;
- spodbujanje naložb v kmetijska gospodarstva;
- podpora ustanavljanja, povezovanja in vključevanja v društva (za potrebe skupnega nastopa na trgu, promocije, vzpostavitve informacijskega centra o ponudbi na kmetijah,...) ter spodbujanje povezovanja in izobraževanje kmetov o možnostih ustanovitve skupne blagovne znamke, za skupen nastop na trgu in povečanje dohodkov;
- oživitev kmetijske zadruge Vrhnika v povezovanju s sosednjimi kmetijskimi zadrugami;
- podpora organizaciji trženja kmetijskih pridelkov in predelave kmetijskih pridelkov ter proučitev možnosti prodaje kmetijskih pridelkov in proizvodov v lokalnem in regionalnem okolju z ustanovitvijo tržnic ter prodajo na domu;

- spodbujanje predelave mesa in prodaje suhomesnih izdelkov na domu. Podpiranje povezovanja rejcev za skupen nastop na trgu, promocijo ter ustrezno izobraževanje in svetovanje. Preverjanje možnosti o ustanovitvi majhnih kmetijsko – predelovalnih obratov;
- spodbujanje ohranjanja visokodebelnih sadovnjakov, razvoja drevesničarstva in razvoja ekološkega sadjarstva za prodajo svežega sadja, predelavo v mošt ali žganje in sušenje v posebnih sušilnicah pod skupno blagovno znamko;

Udeleženci:

Občina Vrhnika, svetovalcev za kmetijstvo, Ministrstva RS, Kmetijsko gospodarska zbornica – Ljubljana, druge institucije, Podjetniško razvojna agencija, Javni sklad RS za regionalni razvoj, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželje, občani, društva.

Kazalci:

Število kmetov in lokalnih prebivalcev prisotnih na informiranju, število prosilcev za subvencioniranje iz evropskih skladov, število kmetij vključenih v kmetijsko zadrugo, število kmetij, pridelkov in izdelkov vključenih v skupno blagovno znamko, število prodanih artiklov pod skupno blagovno znamko, število kmetij zainteresiran za prodajo na lokalnem trgu in ocena povpraševanja po tej potrebi, uspešnost v iskanju tržnih niš, število društev in njihove aktivnosti, povpraševanje in obiskanost informacijskega centra, število kmetij, ki se ukvarjajo s sadjarstvo, gojenjem borovnic, vrtnarstvom.

Ukrep 3: Razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah

Obrazložitev:

Dopolnilne dejavnosti omogočajo dodaten zaslužek kmetijam, ki jim kmetijstvo predstavlja glavno oz. edino dejavnost. Z njimi hočemo kmečkim družinam izboljšati življenjski standard, saj prinašajo dobiček, hkrati pa hočemo ohraniti kmetijsko dejavnost in poseljenost podeželja. Uvajanje dopolnilnih dejavnosti bo nujno predvsem na manjših kmetijah, kjer kmetje niso polno zaposleni. Na območju občine Vrhnika je primerno predvsem povezovanje kmetijstva s turizmom, zaradi bližine trga pa tudi s sadjarstvom in vrtnarstvom. Povpraševanje po turističnih kmetijah je vedno večje, hkrati pa da turizem kmetijam možnost dodatnega zaslužka tudi iz prodaje domačih izdelkov kot je kruh, sušeno sadje, žganje, domača hrana,... Na območju občine Vrhnike je turizem na kmetijah slabo razvit, zato mu je potrebno v prihodnosti nameniti več pozornosti.

Na turistično ponudbo in rekreacijo se navezuje tudi konjereja, ki ima v tem prostoru tradicijo. Ljubljansko barje je še posebej primerno za rejo konj, saj so nekatere travnate površine primerne le za pridelavo krme za konje, ne pa tudi za govedo. Glede na povečano zanimanje za športno in rekreacijsko jahanje in neposredno bližino Ljubljane, reja konj predstavlja pomembno dodatno ponudbo na turističnih kmetijah (npr. možnost oskrbe konj za lastnike, konjski rekreativni šport, organiziranje jahalnih šol, vožnje s konjsko vprego za organizirane skupine in posameznike,...)

Med dopolnilne dejavnosti, ki jih je smiselno spodbujati, se uvršča tudi opravljanje strojnih uslug (npr. pluzenje cest, izkopi,...) s kmetijsko mehanizacijo, ki pri kmetih posameznikih ni v polni meri izkoriščena.

Cilji:

Povečanje deleža in povezanosti dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Doseči boljšo povezanost kmetijstva in turizma.

Projekti / aktivnosti:

- analiza možnosti uvajanja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, z vidika perspektivnosti glede na lokalne značilnosti in tržno zanimivost;
- spodbujanje turističnih kmetij in njihovega povezovanja v skupno ponudbo širšega območja ter njihovo vključevanje v informacijske točke večjih središč v bližini;
- spodbujanje ustanavljanja pedagoških kmetij in ekoloških kmetij ter njihovo vključevanje v turistično ponudbo;
- spodbujanje konjereje kot dopolnilne dejavnosti na kmetijah (ugotavljanje zanimanja za konjerejo, spodbujanje in informiranje kmetov o možnostih reje konj);
- spodbujanje povezovanja in skupnega trženja kmetov s kmetijsko mehanizacijo;
- spodbujanje podjetništva na kmetijah.

Udeleženci:

Občina Vrhnika, svetovalcev za kmetijstvo, občani, društva, javni zavod Ivan Cankar za razvoj turizma, športa in kulture.

Kazalci:

Število kmetij z dopolnilno dejavnostjo turizma, število obiskovalcev, povpraševanje, število zainteresiranih kmetij za rejo konj, število kmetij s konji, število konj v občini, število zainteresiranih kmetov za skupno trženje storitev s kmetijsko mehanizacijo.

Ukrep 4: Spodbujanje gozdarstva in preprečevanje zaraščanja hribovskih območij

Obrazložitev:

Gozd predstavlja poleg kmetijskih površine v občini Vrhnika največjega porabnika prostora, še posebej v obrobnih hribovitih predelih občine.

S sonaravnim gospodarjenjem, ki temelji na negi gozda in zagotavlja njihovo ohranitev, se v gozdu povečuje pestrost avtohtonih rastlinskih in živalskih vrst ter vzpostavlja biološko ravnovesje ter se hkrati ohranja večnamenska funkcija gozdov (lesno proizvodna, rekreacijska, ekološka, izobraževalna,...). Podlaga za gospodarjenje z gozdovi so Program razvoja gozdov Slovenije in Načrti za gospodarjenje z gozdovi.¹

¹ Povzeto po: J. Vidmar, Gospodarjenje in vključevanje gozda v trajnostni razvoj, V: Razvojni program podeželja, 2004

Na območju občine Vrhnika je zelo pereč problem zaraščanja kmetijskih zemljišč v hribovitih območjih. V teh območjih je premalo kmetov, da bi lahko obvladovali vse te zaraščajoče se površine. Na drugi strani pa tudi gozdarji nimajo interesa za ta zemljišča, saj je potrebno vanje najprej predvsem veliko vlagati. Kot primerna rešitev preprečevanja zaraščanja v hribovitih predelih se kaže paša drobnice.

Cilji:

Ohranjanje gozdarstva in večnamenske funkcije gozdov.

Ohranjanje kulturne krajine.

Razvoj alternativnih načinov reje in pridelave s poudarkom na iskanju novih tržnih niš.

Projekti / aktivnosti:

- spodbujanje in izobraževanje o sonaravnem gospodarjenju z gozdom;
- spodbujanje pridelave lesa v polizdelke in končne izdelke v hribovitih območjih kot dopolnilno dejavnost;
- spodbujanje reje drobnice v hribovitih območjih;
- proučitev možnosti ponovne vzpostavitve žage na območju občine.

Udeleženci:

Občina Vrhnika, svetovalci za kmetijstvo in gozdarstvo, občani, društva,...

Kazalci:

Število črede drobnice, število kmetij s čredo drobnice, obseg aktivnih pašnih površin, število kmetij, ki se ukvarja s pridelavo lesa, obseg zmanjšanja površin v zaraščanju.

Program: Razvoj okolju prijaznega kmetovanja

Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje okolju prijaznega kmetovanja

Obrazložitev:

Ukrep je skladen z uveljavljanjem okoljevarstvenih izhodišč v kmetijski politiki. Za občino Vrhnika je značilen velik delež območij, ki so manj primerna za kmetovanje oz. na katerih veljajo posebne okoljevarstvene zahteve. Naravni dejavniki (barjansko območje, kraški svet, kvaliteta tal) in nekateri družbeni dejavniki (npr. posebni režimi varovanja narave in kulturne dediščine, razdrobljenost posesti, konflikti z urbanim okoljem zaradi okoljskih motenj zaradi kmetovanja) omejujejo možnost za razvoj intenzivnega kmetijstva in izbire proizvodne usmeritve in tehnike. Manjše kmetije, ki se težje prilagajajo standardom, je smiselno spodbujati k ekološkemu pridelovanju. Z vidika varstva okolja ekološko kmetijstvo predstavlja danes najbolj zaželeno obliko kmetijske dejavnosti, hkrati pa prinaša tudi visok dobiček. Občina Vrhnika ima ugodne pogoje za razvoj ekološkega kmetijstva, saj je povpraševanje na slovenskem trgu večje kot je proizvodnja. Bližina Ljubljane omogoča realne možnosti razvoja ekološkega kmetijstva, ki bi ga lahko tržili v okviru skupne

blagovne znamke. Na območju občine je možna tako pridelava ekološkega mesa kot tudi sadja in zelenjave, po katerih se pojavlja največje povpraševanje.

Okoljevarstvene zahteve se nanašajo tudi na večje kmetije, ki se sicer lažje prilagajajo strožjim standardom. Zanje je priporočljiva specializacija, ki jim bo omogočila še lažji doseg standardov, znižala stroške pridelave in povečala donos na kmetijah. Takim kmetijam se svetuje ter pomaga pri trženju pridelkov in pri uvajanju novih načinov pridelave, s katerimi bodo povečale svojo produktivnost, a še vedno upoštevale okolju prijazno pridelavo.

Posebna pozornost velja območju Barja, kjer je kmetijsko dejavnost potrebno usklajevati z zahtevami varstva narave, kulturne krajine in razvoja turizma. Status krajinskega parka oz. območje Natura 2000 je smiselno izkoristiti kot razvojno prednost in ne zgolj kot omejitveni dejavnik.

Cilji:

Dosegati čim boljše stanje okolja, s spodbujanjem razvoja okolju prijaznega kmetovanja.

Projekti / aktivnosti:

- promocija varstva okolja;
- izobraževanje in spodbujanje kmetov o možnostih ekološkega kmetovanja ter posledično povečanje števila kmetij z ekološko pridelavo;
- povezovanje ekoloških kmetij za nastop na skupnem trgu in ustanovitev skupne blagovne znamke;
- spodbujanje reje drobnice in pašništva v hribovitih predelih občine;
- spodbujanje in informiranje o novih načinih in o gojenju novih poljščin na njivskih površinah, povečanje raznovrstnosti sort ter spodbujanje gojenja poljščin, ki so jih v tem prostoru že gojili (žita, metuljnice, stročnice, industrijske rastline,...);
- povezovanje s sosednjimi občinami na območju Barja z namenom ohranjanja kmetijske dejavnosti, skladno z zahtevami varstva narave in kulturne krajine;
- spodbujanje razvoja specializiranih kmetijskih dejavnosti z višjo dodano vrednostjo, prilagojeno posebnim razmeram na Barju (npr. govedoreja v prirejo mleka, mesa, pitanje mladega goveda,...);
- pomoč pri črpanju finančnih sredstev zaradi omejenih pogojev za kmetovanje.

Udeleženci:

Občina Vrhnika, svetovalec za kmetijstvo, Ministrstva RS, Kmetijsko gospodarska zbornica – Ljubljana, občani, druge institucije, Podjetniško razvojna agencija, Javni sklad RS za regionalni razvoj, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželje,

Kazalci:

Število kmetij z ekološko pridelavo, število kmetij s pridobljenim statusom pridelave zdrave hrane, število prebivalcev na izobraževanjih, uspešnost skupne blagovne znamke na trgu, višina dobička iz prodaje ekološko pridelanih izdelkov, obseg površine na katerih se ekološko prideluje, število specializiranih kmetij, število kmetij s predelavo in prodajo suhomesnih izdelkov, število kmetij z drobnico in pašniki, število kmetij, ki uvajajo nove poljščine in število teh novih poljščin.

Program: Skladen razvoj podeželja

Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje skladnega razvoja podeželja

Obrazložitev:

Ukrep se nanaša na izboljšanje kakovosti življenja na podeželju, ki se povezuje z ekonomskim in socialnim razvojem podeželskega območja v urbani regiji. Zaradi več plastnega pomena kmetijske dejavnosti je potrebno ohranjati poseljenost podeželja in na kmetijah obdržati tudi mlajše generacije. Za celotno Slovenijo je značilna slaba starostna struktura kmečkih gospodarjev, kar zavira modernizacijo in nadaljnji razvoj kmetijstva. Občina Vrhnika ima prednost, da se nahaja v neposredni bližini Ljubljane in da je z njo dobro prometno povezana, kar omogoča vsakodnevno vožnjo na delo in vračanje v domač kraj. Tako se kmetijstvo ohranja kot stranska dejavnost, s tem pa se ohranja tudi poselitev in kulturna krajina. Boljše možnosti zaposlovanja v drugih dejavnostih bodo tudi v prihodnje vplivale na to, da se profesionalizacija kmetovanja ne bo povečala in da bo še vedno prevladoval model kmetovanja ob službi. Za doseganje ustrezne kakovosti življenja na podeželju je pomembno zagotavljanje dostopnosti do družbene infrastrukture (šolstvo, zdravstvo, kultura,..subvencioniranje javnih prevozov), razvijanje nekmetijskih dejavnosti (npr. ugodnejši pogoji za odpiranje manjših podjetij, spodbujanje turističnih aktivnosti, razvoj dopolnilnih dejavnosti), izgradnja infrastrukture ter obnova in razvoj vasi. Glede na to, da se program Razvoj podeželja povezuje z vsemi drugimi predhodno obravnavanimi ukrepi (izobraževanje, razvoj okolju prijaznega kmetovanja, povečanje konkurenčnosti kmetijstva, razvoj dopolnilnih dejavnosti), je nabor projektov v okviru tega ukrepa zožen.

Cilji:

Zagotavljanje ustreznih življenjskih pogojev na podeželju in ohranjanje kmetijske dejavnosti ter kmetijske krajine.

Projekti / aktivnosti:

- izdelava in izvedba razvojnega programa podeželja;
- izboljšanje dostopnosti do servisnih in družbenih dejavnosti;
- zagotavljanje prostorskih možnosti za posodobitev in širjenje tržnih kmetij (tudi preselitev kmetij);
- urejanje in izboljševanje agrarne strukture in funkcionalne infrastrukture (odvodnjavanje, kolovozi, poti, mostovi).

Udeleženci:

Občina Vrhnika, svetovalcev za kmetijstvo, občani, društva, Ministrstva RS.

Kazalci:

Izvedba programa razvoja podeželja, število dostopnih servisnih in družbenih dejavnosti, možnosti dostopa do hitrega interneta, površine, namenjene za prostorsko širjenje in posodobitev tržnih kmetij, število mladih gospodarjev, število zaposlenih na kmetijah, prebivalstvo živeče na podeželju / prebivalstvo v urbanem okolju (mestu Vrhnika), število novih proizvodnih in ostalih zmogljivosti na podeželju.

4.2 Strateška prioriteta: Varstvo okolja, urejanje komunalne, energetske, telekomunikacijske in prometne infrastrukture

Osnovne strateške usmeritve na področju varstva okolja, komunale, energetske, telekomunikacijske in prometne infrastrukture so:

- ✓ izobraževanje in boljša informiranost na področju varstva okolja, z izvajanjem preventivnih in sanacijskih ukrepov;
- ✓ Spoštljiv odnos do narave in kulturne dediščine, aktivno delovanje na projektu Krajinski park Barje;
- ✓ zaščita vodnih virov ter kakovostna, stalna in racionalna vodooskrba, ureditev odvajanja in čiščenja odpadne vode, ustrezen in celovit sistem ravnanja z odpadki ter urejanje problematike odpadkov na regijskem nivoju;
- ✓ izvajanje Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika;
- ✓ ureditev regijskega odlagališča odpadkov in centra za predelavo odpadkov;
- ✓ Zagotavljanje ustrezne elektroenergetske oskrbe ter prehod na okoljsko sprejemljivejšo energente;
- ✓ Učinkovita raba energije;
- ✓ Zagotavljanje telekomunikacijskih storitev;
- ✓ Razvoj prometne infrastrukture, gradnja severne obvoznice in izboljšanje priključevanja na avtocesto;
- ✓ Velika angažiranost pri pridobivanju zunanjih virov financiranja občinskih razvojnih programov in projektov;

Program: Varstvo okolja

Ukrep 1: Izobraževanje in boljša informiranost na področju varstva okolja

Obrazložitev:

Da bi lahko od občanov pričakovali odgovorno ravnanje z okoljem, jim je potrebno omogočiti trajno izobraževanje in komunikacijo na področju varovanja okolja. Potrebno jih je vzpodbujati k smotrnejši rabi prostora, energije, vodnih virov in k varovanju okolja. S sprejemanjem pobud in predlogov s strani občanov pa se vzpostavi dvostransko komuniciranje. Kot podlaga za uspešno realizacijo predvidenih ukrepov in aktivnosti pri sanaciji in nadaljnji rabi prostora je potrebno izvajati okoljski monitoring.

Cilji:

Povečati osveščenost občanov o pomenu varstvu okolja.

Ohranjati kakovost okolja.

Projekt / aktivnosti:

- programi izobraževanj občanov o pomenu varstvu okolja in ohranjanja narave, o stanju v okolju in o negativnih vplivih na okolje
- izvedba občinskega okoljskega monitoringa (lokalni onesnaževalci, stanje okolja),
- izdelava spletne strani (informacije o trenutnem stanju okolja v občini, okoljski projekti v teku);

Nosilci:

Občina, RRP-LUR, Javni zavodi, podjetja, občani, ustrezne institucije in društva.

Kazalci:

Število udeležencev na izobraževanjih; število obiskov na internetni strani; število vključenih občanov v okoljevarstvene projekte; število lokalnih onesnaževalcev, poročilo o stanju okolja v občini.

Ukrep 2: Izvajanje preventivnih in sanacijskih ukrepov varstvo okolja

Obrazložitev:

S smotrno rabo in urejanjem prostora ter uporabo orodij preventivnega varovanja okolja zagotovimo pogoje za ohranjanje in kakovost okolja ter posledično dvig kvalitete življenja občanov. Pomembno je uvajanje za okolje sprejemljivejših tehnologij, opremljanje s komunalno infrastrukturo, upoštevanje okoljevarstvenih omejitev pri izvajanju vseh dejavnosti in preiščeno umeščanje dejavnosti v prostor. Instrument urejanja prostora namreč skozi zakonsko določene postopke zagotavlja pravočasno upoštevanje prostorskih in okoljskih omejitev in s tem preventivno varstvo okolja. Občina Vrhnika je sočasno z izdelavo celovite Strategije razvoja pristopila tudi k izdelavi Strategije prostorskega razvoja občine, v kateri bo okoljevarstveni vidik ustrezno upoštevan. Posegi v prostor, kot so na primer gradnje izven komunalno opremljenih ureditvenih območij naselij, prekomerna izraba površin, posegi v ogrožena območja zaradi plazovitosti in poplav, neustrezni posegi na kraških terenih, in podobno, dolgoročno vplivajo na poslabšanje stanja okolja. (Opomba: Ukrepi, ki se nanašajo na varstvo vodnih virov in ravnanje z odpadnimi vodami so opredeljeni v posebnem sklopu).

Cilji:

Zmanjšati potrebo po sanacijskih ukrepih in.
Izboljšati kvaliteto življenja v občini.

Projekti / aktivnosti:

- Prostorski akti, ki upoštevajo dobre prakse preventivnega varovanja okolja preko sistema prostorskega načrtovanja;
- podpora projektov za varčno rabo energije (obveščanje in izobraževanje, svetovanje, pravni okvir)

- usmerjanje poselitve v komunalno opremljena območja, omejevanje razpršene gradnje;
- sanacija črnih odlagališč;
- zmanjševanje negativnih vplivov kamnolomov v času delovanja in po končanem izkoriščanju;

Nosilci:

Občina, javni zavodi, ustrezne institucije, podjetja, občani.

Kazalci:

Sprejeti prostorsko izvedbeni akti; število pripravljenih projektov s področja varstva okolja; število neustreznih posegov v okolje; stanje onesnaženosti posameznih sestavin okolja; število okoljskih nesreč; zadovoljstvo občanov s stanjem okolja v občini;

Ukrep 3: Varstvo in vzdržni razvoj na območij posebnega pomena za ohranjanje narave

Obrazložitev:

Ker velik del območja občine Vrhnika zajema Barje in kraški teren je to območje potencialno zelo ranljivo za kakršnekoli vplive na okolje. Za boljše razumevanje delovanja teh dveh sistemov in posledično njenega varovanja ter ohranjanja ju je potrebno podrobneje raziskati. Vse aktivnosti in posege v prostor je potrebno urejati na podlagi usklajenih stališč sektorjev in lokalnih skupnosti, ki ta območja tangirajo. .

Cilji:

Ohranjati naravne vire in zmanjševati degradacije okolja.

Projekti / aktivnosti:

- projekti za varovanje in raziskovanje vrtač in krasa, vključno z vzpostavitvijo digitalizirane baze podatkov vrtač in posegov v vrtače,
- Krajski park Barje za varstvo in razvoj Barja (v sodelovanju s sosednjimi občinami)
- ekološka revitalizacija porečja Ljubljanice (v sodelovanju z drugimi občinami).

Nosilci:

Občina, MOP, RRP-LUR, ZRSVN, Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU, DOPPS, sosednje občine (na območju krajinskega parka Barje in v porečju Ljubljanice).

Kazalci:

Število posegov v vrtače; število saniranih vrtač; število saniranih divjih odlagališč odpadkov; število nelegalnih posegov na območja ohranjanja narave; stanje okoljskih sestavin na območjih ohranjanja narave;

4.2.2 Področje komunalna infrastruktura

Program: Zaščita vodnih virov

Ukrep 1: Varstvo vodnih virov

Obrazložitev:

Pravno formalna zaščita vodovarstvenih območij določa omejitve in pogoje razvoja dejavnosti in predstavlja nujni ukrep za zaščito naravnih virov. Omejitve, ki jih podaja pravno formalna zaščita, pa brez osveščenega delovanja prebivalcev na teh območjih nima dejanskega učinka. Hkrati je pomembno spodbujanje države pri izvajanju zakonskih obveznosti državnih organov in institucij na področju varstva vodnih virov.

Cilji:

Trajno varstvo vodnih virov za oskrbo s pitno vodo

Zmanjševanje onesnaženja

Okoljska ozaveščenost

Projekti / aktivnosti:

- formalna zaščita s strani pristojnih državnih organov in izdelava strokovnih podlaga za zaščito
- ustrezna raba prostora in sanacijski programi
- izvedba občinskega okoljskega monitoringa (lokalni onesnaževalci, stanje okolja),
- izobraževanja občanov o pomenu varstvu vodnih virov, o stanju v okolju in o negativnih vplivih na okolje

Nosilci:

Država, občina, LUR, javna podjetja, občani

Kazalci:

formalna zaščita vodovarstvenih površin glede na območja virov pitne vode, ustreznost namenske rabe, število sanacijskih programov, stopnja onesnaženja, zmanjšanje števila onesnaževalcev, izboljšanje stanja okolja, upoštevanje varstva vodnih virov v prostorskih aktih in pri dejavnostih v prostoru

Ukrep 2: Sodelovanje z občino Borovnica na področju zaščite vodnih virov

Obrazložitev:

Varovanje vodnih virov ne more biti odvisno od upravnih ali administrativnih meja, zato je treba na medobčinskem nivoju zagotoviti usklajenost prostorskih aktov in ukrepov v primeru varovanja virov pitne vode, katerih vplivno območje se nahaja ali sega na območje sosednjih občin. Ker se glavni vodni vir za centralni vodovodni sistem nahaja na območju občine Borovnica, mora občina Vrhnika prevzeti svoj del odgovornosti za zaščito vodnih

virov na območju sosednje občine. V ta namen je izdelan Program zaščite vodnih virov v občini Borovnica, ki je skupni projekt občin Vrhnika in Borovnica.

Cilji:

Medobčinsko sodelovanje na področju zaščite vodnih virov

Projekti / aktivnosti:

- izdelava skupnega programa zaščite vodnih virov
- skupni nastop v pogovorih s pristojnimi državnimi organi

Nosilci:

občini, javno podjetje

Kazalci:

skupni projekti in pobude

Ukrep 3: Aktiviranje vodnih virov kot rezerve za napajanje centralnega vodovodnega sistema in raziskave dodatnih vodnih virov

Obrazložitev:

Centralni vodovodni sistem Vrhnike je odvisen pretežno od vodnega vira na območju občine Vrhnika. Za dolgoročno zanesljivo oskrbo je treba zagotoviti neodvisno dvostransko napajanje, zato je treba preveriti in raziskati vse potencialne možnosti, vključno za aktiviranjem manjših dislociranih zajetij.

Cilji:

Dolgoročna zanesljiva oskrba s pitno vodo

Projekti / aktivnosti

- raziskave obstoječih in novih vodnih virov
- generalna rešitev vodooskrbe
- monitoring

Nosilci:

občina, javno podjetje, krajevne skupnosti

Kazalci:

število neodvisnih vodnih virov, izdatnost vodnih virov, število izdelanih študij, poročilo o stanju okolja v občini

Ukrep 4: Sodelovanje pri projektu celostnega upravljanja z vodami v celotnem porečju Ljubljane

Obrazložitev:

Projekt celostnega upravljanja z vodami v celotnem porečju Ljubljanice (določitev ukrepov za sanacijo in nadaljnjo zaščito vodnih virov) je izjemnega pomena za dolgoročno zaščito vodnih virov in poteka v okviru Regionalne razvojne agencije Ljubljanske urbane regije. Projekt se izvede kot neposredno povezan z Ukrepom 1 v tem poglavju.

Cilji:

Trajno varstvo vodnih virov za oskrbo s pitno vodo
Zmanjševanje onesnaženja
Okoljska ozaveščenost

Projekti / aktivnosti:

- formalna zaščita s strani pristojnih državnih organov in izdelava strokovnih podlaga za zaščito
- ustrezna raba prostora in sanacijski programi
- izvedba občinskega okoljskega monitoringa (lokalni onesnaževalci, stanje okolja),
- izobraževanja občanov o pomenu varstvu vodnih virov, o stanju v okolju in o negativnih vplivih na okolje

Nosilci:

Država, LUR, občina, javna podjetja, občani

Kazalci:

formalna zaščita vodovarstvenih površin glede na območja virov pitne vode, ustreznost namenske rabe, število sanacijskih programov, stopnja onesnaženja, zmanjšanje števila onesnaževalcev, izboljšanje stanja okolja, upoštevanje varstva vodnih virov v prostorskih aktih in pri dejavnostih v prostoru, poročilo o stanju okolja v občini.

Program: Kakovostna, stalna in racionalna vodooskrba

Ukrep 1: Zagotavljanje kakovostne in stalne vodooskrbe za vsa naselja

Obrazložitev:

Oskrba z vodo je dejavnost posebnega družbenega pomena, ki zagotavlja temeljne materialne pogoje za življenje in delo v naseljih.

Cilji:

Dolgoročna stalna in kakovostna oskrba
Maksimalna opremljenost prebivalstva z vodovodnim omrežjem
Racionalnost oskrbnega sistema
Zagotovitev takšne cene vode, ki bo zagotavljala bodoči razvoj omrežja
Zmanjševanje porabe vode

Projekti / aktivnosti

- generalna rešitev vodovodnega sistema
- ustreznost oskrbnega sistema
- vključevanje rezervnih vodnih virov
- izgradnja omrežja
- kakovost upravljanja
- osveščanje prebivalstva za racionalno rabo vode

Nosilci:

Občina, javna podjetja, občani, država,

Kazalci:

zanesljivost oskrbe, število priključenih na javni vodovod, kvaliteta vode, dolžina novega omrežja, upravljavski standardi, usposobljenost upravljavca, stopnja zmanjšanja porabe

Ukrep 2: Sanacija obstoječega centralnega vodovodnega sistema

Obrazložitev:

Zaradi neustreznega stanja obstoječega vodovodnega omrežja prihaja do precejšnjih izgub v omrežju, ki so problematične tako v smislu izgube naravnega vira kot tudi ekonomskem smislu.

Cilji:

sanacija stanja

Projekti / aktivnosti

- zamenjava neustreznega dela omrežja in zmanjševanje izgub v vodovodnem omrežju
- monitoring
- kataster javne infrastrukture

Nosilci:

javno podjetje, občina

Kazalci:

stopnja izgub v omrežju, dolžina saniranega omrežja, količina zmanjševanja izgub v vodovodnem omrežju

Ukrep 3: Vključevanje lokalnih vodovodov na centralni vodovodni sistem ali zagotovitev individualne oskrbe prek kvalificiranega oskrbnega sistema oz. upravljavca vodovodnega sistema kot javne službe v smislu racionalizacije vodooskrbnih sistemov

Obrazložitev:

Kvalificirani upravljavci zagotavljajo kakovostno in dolgoročno zanesljivo oskrbo. Vsi lokalni ali individualni sistemi so v upravljavskem smislu sicer lahko ustrezni, vendar je zaradi vedno zahtevnejših zakonskih določil glede oskrbe s pitno vodo, ekonomike obsega in nenazadnje nadzora smiselno, da upravljanje prevzame kvalificirani upravljavec.

Cilji:

Vključitev lokalnih vodovodnih sistemov v upravljanje javnega podjetja

Projekti / aktivnosti

- generalna rešitev vodovoda
- monitoring lokalnih sistemov
- prevzem lokalnih vodovodov v upravljanje
- zagotavljanje individualne oskrbe

Nosilci:

občina, javno podjetje, krajevne skupnosti

Kazalci:

število vključenih vodovodnih sistemov, obseg upravljanja javnega podjetja,

Ukrep 4: Povezava s sosednjimi vodooskrbnimi območji

Obrazložitev:

Zaradi enostranskega napajanja centralnega vodovodnega sistema je treba za zagotovitev sistemskih rezerv za vodooskrbo občine Vrhnika omogočiti povezavo z ostalimi vodovodnimi sistemov v regiji, ki zajema vsaj območje celotnega Barja in Ljubljanske kotline vključno z vodooskrbnimi sistemi Kamnika in Domžal (preveritev možnosti povezave centralnega vodovodnega sistema Vrhnika – Borovnica s centralnim vodovodnim sistemom Ljubljane itd.)

Cilji:

Dolgoročna stalna in kakovostna oskrba občine Vrhnika

Projekti / aktivnosti

- generalna rešitev vodovodnega sistema

Nosilci:

Občina, javna podjetja

Kazalci:

število izvedenih aktivnosti za povezovanje, število priključitev na sosednja omrežja

Program: Ureditev odvajanja in čiščenja odpadne vode

Ukrep 1: Izvajanje Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika

Obrazložitev:

V infrastrukturnem smislu je najslabše stanje na področju odvajanja in čiščenja odpadne vode. Brez dograditve CČN Vrhnika in ureditve kanalizacijskega omrežja s pripadajočimi ČN za večja naselja ni možno pričakovati izboljšanje stanja okolja, predvsem pa ne zagotoviti najosnovnejših pogojev varstva vodnih virov. Izdelati je treba generalno rešitev odvajanja in čiščenje odpadne vode, hkrati pa zaradi razpršenosti poselitve omogočiti uporabo malih čistilnih naprav v manjših naseljih različnih čistilnih tehnologij, ki bi zadoščale okoljskim zahtevam in bile hkrati enostavnejše, cenovno sprejemljive, z manjšimi obratovalnimi in vzdrževalnimi stroški ter okolju prijazne

Cilji:

Izgradnja sistemov za odvajanje in čiščenje odpadne vode

Projekti / aktivnosti

- izdelava novelacije generalne rešitve kanalizacije
- sodelovanje pri projektu celostnega upravljanja z vodami v celotnem porečju Ljubljane
- dograditev CČN Vrhnika
- kanalskih sistemov na Vrhniki in v večjih naseljih vključno s ČN
- sanacija stanja (odvajanje odpadnih voda v meteorno kanalizacijo oz. barjanske jarke
- kontrola individualnih sistemov za odvajanje in čiščenje / zbiranje odpadne vode
- zagotovitev finančnih sredstev (namenska sredstva, sredstva drugih virov, zagotavljanje plačevanja takse za onesnaževanje vode)
- osveščanje prebivalstva

Nosilci:

Občina, javna podjetja, občani

Kazalci:

število izdelanih projektnih rešitev, število zgrajenih ČN in kanalov, število inšpekcijskih pregledov, število sanacij neustreznih individualnih sistemov, količina namenskih sredstev

Program: Zagotavljanje podatkov o vodooskrbi in odpadnih vodah za potrebe katastra gospodarske javne infrastrukture

Ukrep 1: Zagotovitev natančnih podatkov za kataster gospodarske javne infrastrukture v smislu zagotavljanja ustreznih podatkov za upravljavca in vzdrževalca omrežja ter podatkov o prostoru na celotnem območju občine

Obrazložitev:

Brez natančnih podatkov je upravljanje z omrežjem bistveno okrnjeno. Natančni podatki služijo tudi še za določanje finančnih obveznosti občanov (NUSZ, komunalni prispevek) in vrednotenje premoženja občine.

Cilji:

Ustrezno upravljanje sistema

Natančnost podatkov o infrastrukturnih sistemih za potrebe načrtovanja

Projekti / aktivnosti

- izdelava katastra GJI
- izdelava atributne baze podatkov

Nosilci:

Občina, javna podjetja

Kazalci:

pokritost območja občine s katastrom GJI, obseg podatkov v bazi podatkov

Program: Ustrezen in celovit sistem ravnanja z odpadki

Ukrep 1: Zmanjševanje količin odpadkov na izvoru, povečanje motiviranosti in osveščenosti vseh povzročiteljev odpadkov

Obrazložitev:

Cilj sistema ravnanja z odpadki je, da se zagotovi dolgoročne rešitve ekonomičnega zbiranja in predelave odpadkov ter odlaganje čim manjšega dela zbranih odpadkov. V ta namen je zasnovan koncept celostnega ravnanja z odpadki, ki zajema ozaveščanje prebivalcev, vnaprejšnji zajem uporabnih frakcij (steklo, papir, plastična in kovinska embalaža) v ekoloških otokih, obvezno ločeno zbiranje odpadkov na izvoru samo za biološko razgradljive odpadke in za preostanek odpadkov, stalen kosovni odvoz vključno z razstavljanjem kosovnih odpadkov za ponovno uporabo, kompostiranje, sortiranje koristnih odpadkov, kompaktiranje uporabnih frakcij in predaja predelovalcem ter končno odlaganje preostanka odpadkov.

Cilji:

Zmanjšanje količin odpadkov na izvoru
Maksimiziranje stopnje vključitve območij v sistem gospodarjenja z odpadki,
Povečanje snovne in energetske izrabe odpadkov
Sanacija starih okoljskih bremen
Zmanjšanje nevarnostnega potenciala v odpadkih
Povečanje motiviranosti in osveščenosti vseh povzročiteljev odpadkov
Varna in okoljsko sprejemljiva končna dispozicija preostanka odpadkov,
Vzpostavitev primerne organizacijske strukture
Ureditev financiranja in ustrezna cenovna politika
Stalno preverjanje in dopolnjevanje strateških odločitev

Projekti / aktivnosti

- strateške usmeritve in dokumenti, akcijski načrti
- izvajanje dejavnosti
- kvalificiranost upravljavca
- ozaveščanje

Nosilci:

Občina, javno podjetje, občani, država

Kazalci:

količina odloženih odpadkov, stopnja ločevanja frakcij, stopnja odloženih odpadkov, število akcijskih načrtov in dogodkov, obseg namenskih sredstev, število naselij z ekološkimi otoki.

Program: Urejanje problematike odpadkov na regijskem nivoju

Ukrep 1: Ureditev regijskega odlagališča in centra za predelavo odpadkov

Obrazložitev:

Ker je treba ravnanje z odpadki podrediti osnovnim ekonomskim zakonitostim, ocene stroškov in izkušnje kažejo, da je lahko ravnanje z odpadki učinkovito in racionalno le pri razmeroma velikih količinah odpadkov. Zato je potrebno oblikovati zaokrožena funkcionalna območja s pripadajočimi centri za ravnanje z odpadki na medobčinskem (oziroma regionalnem) nivoju. Namen prostorske razmejitve območij za ravnanje z odpadki je usmeritev za medobčinsko povezovanje, končne razmejitve med območji pa so lahko dogovorne. Usmeritve za prostorsko razmejitve so za komunalne odpadke količine odpadkov oziroma število prebivalcev, transportne poti, stanje organiziranosti na terenu, upoštevanje že obstoječih medobčinskih povezav in dopuščanje možnosti za različne ravni povezovanja lokalnih skupnosti. Vrhnika ima potencial za aktivno vlogo na področju

predelave odpadkov (regijski center), na območju kamnoloma Verd pa je v fazi preverjanja možnost izgradnje regijskega odlagališča.

Cilji:

Izvajanje občinskega in državnega koncepta ravnanja z odpadki
Ureditve regijskega centra za ravnanje z odpadki
Racionalizacija odlaganja preostanka odpadkov
Izgradnja regijskega odlagališča za nenevarne odpadke
Ustrezna ekonomika obsega
Aktiviranje države pri izvajanju zakonskih obveznosti državnih organov in institucij na področju ravnanja z odpadki

Projekti / aktivnosti

- odločitev o možnostih ureditve regijskega centra za ravnanje z odpadki
- preveritev lokacije Verd in odločitev o možnostih ureditve regijskega odlagališča za nenevarne odpadke
- koncept ravnanja z odpadki v regiji
- spodbujanje države pri izvajanju zakonskih obveznosti državnih organov in institucij na področju ravnanja z odpadki

Nosilci:

LUR, država, občina, javno podjetje, podjetja

Kazalci:

število sprejetih odločitev, število izdelanih študij

Program: Zagotavljanje ustrezne elektroenergetske oskrbe

Ukrep 1: Izboljšanje pokritosti in zanesljivosti oskrbe z električno energijo (100 % pokritost),

Obrazložitev:

Oskrba z električno energijo je dejavnost posebnega družbenega pomena, ki zagotavlja temeljne materialne pogoje za življenje in delo v naseljih.

Cilji:

Dolgoročna stalna in kakovostna oskrba
Maksimalna opremljenost prebivalstva z elektroenergetskim omrežjem
Zagotovitev ustreznih bivalnih pogojev zaradi EMS

Projekti / aktivnosti

- ustrezna namenska raba prostora za dejavnost
- ustreznost oskrbnega sistema

- izgradnja omrežja
- kakovost upravljanja

Nosilci:

Elektro Ljubljana, država, občina

Kazalci:

zanesljivost oskrbe, število priključenih na elektroenergetsko omrežje, upravljavski standardi, usposobljenost upravljavca

Ukrep 2: Pokablitev srednje- in nizkonapetostnih vodov

Obrazložitev:

V strnjenih naseljih je z vidika zanesljivosti oskrbe in splošnih bivanjskih kvalitet potrebo v srednjeročnem obdobju zagotoviti pokablitev vseh nadzemnih sredjenapetostnih vodov, ki povezujejo posamezne TP na območju občine. Ob infrastrukturnih ureditvah posameznih cest in naselij je treba zagotoviti hkratno pokablitev vseh elektroenergetskih vodov.

Cilji:

Pokablitev nadzemnih elektroenergetskih vodov

Projekti / aktivnosti

- izdelava prostorskih aktov z upoštevanjem teh zahtev
- dogovarjanje z upravljavcem distribucijskega omrežja

Nosilci:

Elektro Ljubljana, občina

Kazalci:

dolžina pokablenega omrežja

Program: Uporaba daljinskih oskrbnih sistemov in okoljsko sprejemljivejših energentov

Ukrep 1: Razširitev plinovodnega omrežja

Obrazložitev:

Zaradi visokih stroškov gradnje in prioritete komunalne sanacije Vrhnike je bila gradnja in razvoj plinovodnega omrežja doslej podrejena ostalim infrastrukturnim ureditvam. Zaradi relativne razširjenosti omrežja na Vrhniki je smiselno nadaljevati z razvojem omrežja, saj le to znatno prispeva k izboljšanju stanja zraka zaradi onesnaževanja iz kurišč.

Cilji:

Nadaljnji razvoj plinovodnega omrežja
Izboljšanje onesnaženosti zraka

Projekti / aktivnosti

- generalna rešitev razvoja plinovodnega omrežja
- karta onesnaženosti zraka

Nosilci:

Občina, javno podjetje

Kazalci:

število priključenih objektov, dolžina zgrajenega omrežja, stopnja onesnaženosti zraka

Ukrep 2: Prehod na okoljsko sprejemljivejše energente

Obrazložitev:

V bodoče bo treba izdelati karto onesnaženosti zraka v večjih naseljih in v skladu z ugotovitvami opredeliti akcijski plan morebitne sanacije, pri čemer je prehod na ustreznejše energente eden izmed možnih ukrepov sanacije.

Cilji:

Izboljšanje onesnaženosti zraka

Projekti / aktivnosti

- spodbujanje prehoda na ustreznejše energente z izgradnjo daljinskega plinovodnega omrežja
- karta onesnaženosti zraka
- izdelava prostorskih aktov z upoštevanjem zahtev zaradi onesnaženosti zraka

Nosilci:

Občina, javno podjetje

Kazalci:

število objektov z okoljsko sprejemljivejšimi energenti, stopnja onesnaženosti zraka, število zahtev v prostorskih aktih

Program: Učinkovita raba energije

Ukrep 1: Energetsko učinkovita občina – energetski koncept občine in regije

Obrazložitev:

Dosedanji razvoj oskrbe z energijo je bil pogojen s stihijsko porabo zaradi neurejenosti dobave in cen posameznih energentov in odsotnosti strateških usmeritev na lokalnem in državnem nivoju. Za zagotavljanje oskrbe z energijo se je uporabljal predvsem kriterij omogočanja oskrbe, varnost oskrbe pa je bila drugotnega pomena. V luči novih zakonskih predpisov (energetski zakon) mora vsaka lokalna skupnost poskrbeti za energetske zasnove svojega območja, ki mora opredeliti izhodišča za učinkovita rabo energije, preveriti razvojne virov in omrežij za oskrbo z energijo ter sprejeti ključne strateške odločitve in akcijski programe za uresničitev energetske zasnove kot trajnega strateškega dokumenta. Na regijskem nivoju pa je treba doseči integracijo interesov znotraj regije in zagotoviti operativne možnosti za sinergijsko reševanje problemov. Razvoj komunalne energetike bodo v okviru državne energetske strategije določale lokalne energetske skupnosti (občine, subregije in regije). Temeljni strateški okvir vseh lokalnih energetskih zasnov bo usmeritev na energetske učinkovite in za okolje sprejemljive vire ob sprejemljivih gospodarskih kazalcih. Občina Vrhnika nima izdelanega energetskega koncepta, zato je nujno, da tak koncept samostojno ali v sodelovanju s sosednjimi občinami / regijo nemudoma pripravi. Pri tem se posebno pozornost nameni tudi alternativnim energetskim virom kot sta lesna biomasa in geotermalna energija

Cilji:

Učinkovita raba energije
Trajnostni energetski razvojni koncept
Uporaba alternativnih energetskih virov

Projekti / aktivnosti

- izdelava energetskega koncepta
- energetska preveritev objektov v lasti ali upravljanju občine in izvedba pilotskih sanacijskih / promocijskih ukrepov
- ozaveščanje občanov
- preveritev možnosti za izrabo lesne biomase in geotermalne energije

Nosilci:

Občina, LUR, občani, država

Kazalci:

zmanjšanje porabe energije, izvedba projektov

Program: Zagotavljanje telekomunikacijskih storitev

Ukrep 1: Zagotovitev sistema telekomunikacijskih povezav za vzpostavitev konkurenčnih TK storitev

Obrazložitev:

V času tehnološkega razvoja telekomunikacijskih storitev je nujno zagotoviti ustrezno infrastrukturo, ki bo omogočila priključitev pretežnega dela občanov na omrežja TK vodov

in storitev. Ob tem je treba urediti stanje stihjskega nastanka kabelskih televizijskih sistemov in zagotoviti racionalno rabo prostora v smislu uporabe javnih površin.

Cilji:

Priključitev vseh objektov na TK omrežja

Projekti / aktivnosti

- izgradnja TK kabelskih kanalizacij in vodov
- ureditev stanja CATV in razširitev obstoječih sistemov

Nosilci:

TK podjetja, občina

Kazalci:

število priključenih objektov na TK omrežja

Ukrep 2: Določitev okoljsko in prostorsko primernih lokacij za morebitne nove bazne postaje mobilne telefonije in telekomunikacijskih povezav

Obrazložitev:

Z razvojem TK povezav so brezžične povezave predvsem mobilnih operaterjev povzročile izgradnjo vrste baznih postaj, od katerih je le manjši del zgrajen na prostorsko in okoljsko sprejemljivih lokacijah. Zaradi tehnološkega razvoja se v bližnji prihodnosti pričakuje povečanje števila novih komunikacijskih tehnologij, ki bodo temeljile na brezžičnem prenosu podatkov in bodo za svoje delovanje potrebovale zračne povezave, antene in oddajnike. Zato je smiselno, da se določi lokacije in pogoje za postavitve elementov brezžičnih TK omrežij tako, da bodo podani kriteriji za iskanje mikrolokacij, ki niso v vidnem stiku s poselitvijo in s turističnimi točkami ter območji. Zato bi bilo treba v postopkih za dokončno umestitev tovrstnih objektov v prostor pretehtati možnosti za določitev vidno manj problematičnih lokacij oziroma mikrolokacij in/ali upoštevati sodobne principe zakrivanja teh objektov v smislu zmanjšanja vizualne izpostavljenosti. Poleg same strokovne odločitve, ki lahko pretehta predvideno vidnost načrtovanih objektov, je treba preveriti tudi odzive javnosti na vplivnem območju, to je predvsem na območju vidnega stika posameznih načrtovanih objektov. Za vse tovrstne nove objekte in tehnologije se smiselno upoštevajo gornje navedbe glede ranljivosti prostora.

Cilji:

Prostorsko sprejemljive lokacije elementov brezžičnih TK omrežij

Projekti / aktivnosti

- določitev pogojev za umestitev elementov brezžičnih TK omrežij v prostor
- izdelava prostorskih aktov z upoštevanjem teh pogojev

Nosilci:

Občina, TK podjetja

Kazalci:
število pogojev v prostorskih aktih

Program: Razvoj prometne infrastrukture

Ukrep 1: Izboljšava navezovanja na avtocesto

Obrazložitev:

Potrebno je izboljšati navezovanje na avtocesto za okoliške izvore prometa (smer Borovnica, smer Horjul, kamnolom Verd) ter razbremeniti mestno središče skozi katerega poteka današnji promet za navedena območja. Zato so potrebne spremembe priključkov na AC. Gradnja le teh je v pristojnosti države, sama občina pa lahko da pobudo in pripravi gradiva s katerimi lahko utemelji in upraviči izgradnjo novih AC priključkov. V Sinji gorici bi bilo potrebno zgraditi nov polovični priključek za smer proti Ljubljani, ki se ustrezno naveže na severno mestno obvoznico. Obstoječi centralni priključek pa predelati v polovični priključek za smer proti Postojni.

Za razbremenitev težkega tovornega prometa iz kamnoloma Verd bi bilo potrebno izvesti tretji priključek na AC na lokaciji južno od Verda, ki je rezerviran izključno za tovorni promet iz kamnoloma.

Planirani AC priključek Lukovica pri Brezovici ima za Občino Vrhnika pomen kot navezava naselja Dragomer na AC. Njegov glavni namen pa je razbremenitev priključka Brezovica in navezava zahodnega območja Barja iz smeri Podpeči.

Cilji:

Razbremenitev prometa v mestnem središču.

Projekti / aktivnosti:

- polovični AC priključek Sinja gorica,
- polovični AC priključek Vrhnika,
- AC priključek kamnolom Verd,
- AC priključek Lukovica pri Brezovici.

Nosilci:

Ministrstvo za promet, DARS, Občina.

Kazalci:

Sprejeti prostorski akti, izdelana projektna dokumentacija, izvedeni projekti, število avtomobilov/dan, ki se priključijo na AC na novih priključkih

Ukrep 2: Gradnja severne obvoznice

Obrazložitev:

Novo regionalno cesto v občini Vrhnika predstavlja severna obvoznica po trasi Sinja Gorica – Stara Vrhnika – tankovska cesta – vrhniški klanec na R2 – 409. Obvoznica navezuje nase posamezne lokalne in regionalne ceste. Najvažnejša je navezava na nov AC priključek Sinja Gorica. Z obvoznico se bistveno razbremenijo Tržaška cesta v mestnem središču, možna je njena funkcionalna preobrazba. Obvoznica omogoča boljše funkcioniranje gospodarskih območij, ki se neposredno navežejo nanjo.

Cilji:

Razbremenitev prometa v mestnem središču, gospodarski razvoj mestnega obrobja.

Projekti / aktivnosti:

- severna obvoznica.

Nosilci:

Ministrstvo za promet, Občina.

Viri financiranja:

Državni proračun, občinska sredstva.

Kazalci:

Sprejeti prostorski akti, izdelana projektna dokumentacija, izveden projekt, število vozil/dan v mestnem središču.

Ukrep 3: Izboljšava regionalnih in lokalnih cest ter javnih poti

Obrazložitev:

Z izgradnjo AC priključkov ter severne obvoznice se razbremenijo mestno središče, Tržaška postane osrednja ulica s spremenjenim obcestnim prostorom. Na ostalih regionalnih cestah se izboljšajo varnostni elementi (hodniki, kolesarske steze).

Na posameznih delih lokalnih cest se izboljšajo tehnični elementi. V območjih naselij so potrebne dograditve hodnikov za pešce. Največji posegi so potrebni na cestah Verd - Pokojišče ter Stara Vrhnika –Podlipa – Smrečje.

Cilji:

Doseganje večje prometne varnosti in prometne prepustnosti cest.

Projekti / aktivnosti:

- preureditev Tržaške ceste,
- obnova regionalnih cest,
- obnova lokalnih cest.

Nosilci:

Ministrstvo za promet, Občina.

Kazalci:

Sprejeti prostorski akti, izdelana projektna dokumentacija, izvedeni projekti, število nesreč, število vozil/dan, število pešcev, število kolesarjev.

Ukrep 4: Izboljšanje javnega potniškega prometa

Obrazložitev:

Današnja uporaba javnega potniškega prometa je premajhna, večina prevozov se opravi z osebnimi vozili. Obstoječi avtobusni medkrajevni in primestni promet je potrebno dopolniti z ustrežno infrastrukturo (obračališče, potniška postaja), nato s progami mestnega prometa (minibus) ter končno s primestno železnico iz Ljubljane. Sama izgradnja primestne železnice je v pristojnosti države, občina lahko izrazi, pripravi in utemelji željo po izgradnji te železnice.

Cilji:

Doseganje večje uporabe javnih prometnih sredstev, zmanjšanje uporabe osebnega vozila.

Projekti / aktivnosti:

- ureditev obračališča primestne avtobusne proge ob Idrijski cesti,
- gradnja centralne potniške postaje,
- uvedba mestnega potniškega prometa (minibus),
- gradnja primestne železnice Ljubljana – Vrhnika ter izpeljava v mestno središče.

Nosilci:

Občina, Ministrstvo za promet, Slovenske železnice.

Kazalci:

Sprejeti prostorski akti; izdelana projektna dokumentacija; izvedba projekta; število potnikov prepeljanih z javnim prevozom; število vozil/dan; zadovoljstvo uporabnikov javnega prometa;

Ukrep 5: Povečanje kapacitet javnih parkirnih površin

Obrazložitev:

V mestnem območju imamo več nivojskih parkirnih ploščadi, poleg tega pa urejeno vzdolžno parkiranje ob pomembnejših mestnih ulicah. Razen v konicah v severnem delu mestnega središča, ni večjih primanjkljajev parkirnih mest. Ob intenziviranju izrabe posameznih zemljišč je potrebno urediti ustrezne parkirne kapacitete v širšem območju mestnega središča.

Cilji:

Zadostne parkirne kapacitet glede na povpraševanje.

Projekti / aktivnosti:

- gradnja parkirnih kapacitet ob novih prostorskih posegih v mestnem središču.

Nosilci:

Občina.

Kazalci:

Sprejeti prostorski akti; izdelana projektna dokumentacija; število izvedenih projektov; število parkirnih mest; število vozil.

Ukrep 6: Ureditev omrežja peš poti in kolesarskih poti

Obrazložitev:

Potrebna je dograditev hodnikov za pešce tudi ob manj obremenjenih mestnih cestah na Vrhniki ter v območji ostalih naselij. Dograjevati in vzdrževati je potrebno samostojne peš poti, ki povezujejo posamezne mestne predele ter rekreacijske peš poti.

Za zagotavljanje ustrezne prometne varnosti je treba na cestah z večjimi obremenitvami (regionalne ceste, pomembnejše lokalne ceste) dograditi kolesarske steze. Vzdrževati in dograjevati je potrebno državno in občinsko omrežje kolesarskih poti.

Cilji:

Zagotoviti varnost v prometu, ustrezen standard peš in kolesarskih poti ter njihovo prostorsko razporeditev.

Projekti / aktivnosti:

- hodniki ob mestnih cestah in cona za pešce,
- ločene peš poti za povezavo posameznih mestnih predelov, rekreacijske poti,
- kolesarske steze ob prometnejših cestah,
- državne in občinske kolesarske poti.

Nosilci:

Občina, Ministrstvo za promet, Ljubljanska urbana regija.

Kazalci:

Sprejeti prostorski akti; izdelana projektna dokumentacija; število izvedenih projektov; število kilometrov urejenih pešpoti; število kilometrov urejenih kolesarskih poti; število pešcev in kolesarjev, število nesreč.

4.3 Strateška prioriteta: Razvoj družbenih dejavnosti

Strategija predvideva podporne aktivnosti in programe za razvoj socialnega okolja. Ukrepi so usmerjeni v seznanjanje in izobraževanje občanov v skrbi za zdravje, dobro telesno in duševno počutje ter v pomoč vsem, ki so pomoči potrebni, predvsem otrokom, mladini in starejšim. Usmerjena je tudi v pomoč in omogočanje čimbolj kvalitetnega izobraževanja, dodatnih oblik in načinov pridobivanja novih znanj za vse starostne skupine občanov.

Osnovane strateške usmeritve na področju družbenih dejavnosti so:

- Razvoj izobraževanja, srednja šola na Vrhniki
- Izboljšanje zdravja občanov in socialne pomoči
- Razvoj kulture in umetnosti
- Razvoj športa in rekreacije, izdelava strategije razvoja turizma občine Vrhnika
- velika angažiranost pri pridobivanju zunanjih virov financiranja občinskih razvojnih programov in projektov,

Program: Razvoj izobraževanja

Ukrep 1: Izobraževanje in vzgoja predšolskih otrok

Obrazložitev:

Pridobivanje znanj in veščin za krepitev socialnega, duševnega in telesnega razvoja je pomembno za razvoj vsakega posameznika. Glavni nosilci tega razvoja so vrtci, v katerega se naj bi po programu "Smernice za zagotavljanje pogojev in izvajanje otroškega varstva v občini Vrhnika v obdobju 2004 - 2012" vključilo vsaj 60% otrok.¹ Z raznoliko ponudbo programov, metod in načinov dela, z aktivnim učenjem v ustreznem okolju in prostoru je bivanje in delo v vrtcu kvalitetnejše.

Cilji:

Širjenje obzorij predšolskih otrok in njihova socializacija.
Dvig kakovosti razvoja vrtcev.

Projekti / aktivnosti:

- vzpostavitev ustreznega stanja vrtcev (izboljšanje stanja v obstoječih vrtcih, glede na zahtevane normative);
- dopolnitev oz. prenova kapacitet vrtcev, fazno glede na načrt razvojnih programov (do leta 2009 zagotovitev prostorskih pogojev v mestu Vrhnika, gradnja novega vrtca na lokaciji bivše enote Tržaška 2, prenova (novogradnja) vrtca Enota Barjanček; postopno, do leta 2012 dograditev mreže javnih in zasebnih vrtcev, v katere bo možno vključiti do 60% otrok iz občine Vrhnika);

¹ Vir: Smernice za zagotavljanje in izvajanje otroškega varstva v občini Vrhnika v obdobju 2004 – 2012; sprejeto s strani Občinskega sveta Občine Vrhnika, dne 19.2.2004

- spodbujanje sodelovanja javnega in zasebnega sektorja na področju otroškega varstva ;
- izboljšanje stanja pri opravljanju servisnih storitev na področju šolstva in otroškega varstva (racionalizacija stroškov izvajanja posrednih dejavnosti vrtca Vrhnika, možnost združitve nekaterih servisnih služb, vključevanje zunanjih izvajalcev, prizadevanje za čimbolj kvalitetno prehrano);
- programi za pomoč in aktivno vključevanje staršev in lokalne skupnosti v delovanje vrtcev.

Udeleženci:

Občina, vrtci, šole

Indikatorji:

Število vključenih otrok, uspešnost otrok v nadaljnjem izobraževanju.

Ukrep 2: Izobraževanje in vzgoja šolajoče se mladine

Obrazložitev:

Vpeljeva srednješolskega izobraževanja v lokalnem okolju bi lahko pripomogla k dvigu izobrazbene strukture in dvigu deleža zaposlenih občanov znotraj občine. Motiviranje in izobraževanje mladih v lokalnem okolju povečuje njihove možnosti za samozaposlovanje in zaposlovanje. Povezovanje in aktivno vključevanje staršev in lokalne skupnosti v delo z mladimi, prispeva k njihovem uspešnemu razvoju. Spodbujanje šolskih in izven šolskih dejavnosti prispeva k razpoznavnosti osnovnih šol v širšem prostoru (Uspehi in participacija na občinskih in državnih projektih in tekmovanjih, npr. Vegovo priznanje, Cankarjevo priznanje, Eko šola, ŠKL idr.). Glasbena šola s tradicijo je pomembna nosilka družbenega razvoja (vključuje se v kulturno dejavnost občine, prispeva k medobčinskemu sodelovanju, združuje veliko število mladih).

Kot ključni projekt se izpostavlja lociranje srednje šole na Vrhniko, s katerim se uresničuje eden od temeljnih ciljev razvoja občine, in sicer da bo Vrhnika utrdila svojo vlogo medobčinskega središča.

Cilji:

Omogočiti srednješolsko izobraževanje na območju občine in dvigniti kakovosti življenja mladine.

Dvigniti izobrazbeno raven prebivalstva.

Projekti / aktivnosti:

- proučitev možnih programov za uvedbo srednje šole na Vrhniki (Glede na potrebe in interes občine Vrhnika, v sodelovanju s sosednjimi občinami.);
- programi za motiviranje in izobraževanje mladih v lokalnem okolju in s tem spodbujanje možnosti odločitve za samozaposlovanje, aktivnosti in delovna mesta v lokalnem okolju;

- proučitev možnosti in potreb za uvajanje izbirnih predmetov ali dodatnih dejavnosti v skladu s potrebami gospodarstva (npr. podjetništvo);
- zagotovitev varnih in racionalnih šolskih prevozov za vse osnovne šole;
- spodbujanje dodatnih dejavnosti osnovnih šol (ki presegajo izvedbo nacionalnega programa, financiranega iz sredstev države);
- preveritev možnosti povezovanja vseh šol na vsebinskih in organizacijskih področjih ter povečanja učinkovitosti njihovih servisnih dejavnosti in skupnih služb;
- zagotovitev prostorskih kapacitet in ustrezno kvalificiranega kadra za izvajanje izobraževalnih programov;
- programi za kvalitetno urejanje okolice šol;
- spodbujanje delovanja in nadaljnega razvoja Glasbene šole Vrhnika;

Udeleženci:

Občina, izobraževalne institucije, občani

Indikatorji:

Število otrok, ki se šola znotraj občine, delež občanov zaposlenih v občini, znanstveni, kulturni, športni dosežki otrok in šol na medobčinski in državni ravni.

Ukrep 3: Razvoj vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja

Obrazložitev:

Ukrep združuje izobraževanje za potrebe poklicnega usposabljanja in izboljšanje kadrovske strukture ter izobraževanje za pridobivanje dodatnih znanj v poklicu in kreativnih znanj. Za občino Vrhnika sicer velja, da ima v primerjavi s Slovenijo nekoliko višjo izobrazbeno strukturo, vendar pa precej zaostaja za izobrazbeno strukturo občine Ljubljana.

Pri zaposlovanju je potrebno širše sodelovanje, tudi s šolami, ki naj bi za manjkajoče poklice izobrazile več kadrov. Nekateri programi za izobraževanje odraslih in za poklicno usmerjanje že potekajo. Primanjkuje izobraževalnih programov v smislu povezave med izobraževalnimi institucijami in gospodarstvom. Potrebno je pripraviti lokalne zaposlitvene programe s poudarkom na razvoju podjetništva, dopolnilnih dejavnosti v turizmu in podeželju.

Vseživljenjsko izobraževanje prispeva h kakovosti življenja, zato bo občina omogočala in podpirala izobraževanje na področju različnih kreativnih znanj.

Cilji:

Občanom zagotoviti možnost vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja, da bodo imeli boljše možnosti za zaposlitev in kvalitetnejše življenje.

Projekti / aktivnosti:

- projekti dopolnilnega in permanentnega izobraževanja odraslih ;
- projekti za usposabljanje in prekvalifikacijo za pridobitev zaposlitve.
- spodbujanje pridobivanja kreativnih znanj,
- zagotovitev prostorskih kapacitet in ustrezno kvalificiranega kadra za izvajanje izobraževalnih programov;

- priprava izobraževalnih programov za povezovanje izobraževalnih institucij in gospodarstva
- priprava lokalnih zaposlitvenih programov, s poudarkom na razvoju dopolnilnih dejavnosti v turizmu in podeželju;
- programi za izboljšanje pretoka informacij med delodajalci in ZRSZ.

Udeleženci:

Občina, izobraževalne institucije, podjetja, ZRSZ

Indikatorji

Zmanjšanje stopnje nezaposlenih, število prezaposlitev in zaposlitev po končanih programih usposabljanja oz. prekvalifikacijah, število vključenih v izobraževanja in programe.

Program: Izboljšanje zdravja občanov in socialne pomoči

Ukrep 1: Razvoj varovanja zdravja

Obrazložitev:

Na dobro zdravje in telesno psihično počutje občanov lahko vplivamo tudi preko javnih aktivnosti zdravstva in sociale. Z izvajanjem preventivnih in izobraževalnih programov ter preko vključevanja različnih institucij in strokovnjakov s tega področja lahko usmerjamo aktivnosti varovanja zdravja. Pri tem je pomembno povezovanje institucij, ki delujejo na področju varovanja zdravja, vključno s humanitarnimi organizacijami /društv.

Cilji:

Zdravo prebivalstvo.

Projekti / aktivnosti:

- promocije zdravega načina življenja in zdravega okolja,
- projekt vzpodbujanja in izvajanja aktivnosti za zdravje občanov,
- projekt sodelovanja institucij za varovanje zdravja,
- projekt pomoči humanitarnim organizacijam/društvom

Udeleženci:

Občina, Zdravstveni dom Vrhnika, CDS Vrhnika, humanitarne organizacije/društva.

Indikatorji

Število občanov na promocijah in izobraževanjih, število občanov s specifičnimi obolenji (npr. srčni in sladkorni bolniki), število predavanj/delavnic o zdravem življenju in zdravem okolju.

Ukrep 2: Razvoj programov in infrastrukture zdravstvenega in socialnega varstva

Obrazložitev:

V občini Vrhnika se stremi k izboljšanju kakovosti življenja prebivalstva. Ker so javne službe zdravstvenega in socialnega varstva med seboj slabo povezane, delovanje programov ter izraba razpoložljive infrastrukture ni dovolj racionalno in učinkovito. Z razvijanjem, ureditvijo ter racionalizacijo delov omrežja javnih služb zdravstvenega in socialnega varstva bo doseženo učinkovitejše delovanje posameznih služb in s tem posledično izboljšanje zdravja občanov.

V občini Vrhnika bi bilo potrebno razviti dobro organizirano omrežje socialne pomoči za vse starostne strukture prebivalstva. Trenutno so programi socialne pomoči usmerjeni predvsem v pomoč starejšim prebivalcem, invalidom, otrokom ter mladini s težavami v družini in težavami pri učenju, manj pa je programov za otroke in mladino, kot posebno družbeno skupino (mladinski center, varna hiša,...).V občini Vrhnika ni centra za mlade in primernih programov za mlade.

Zaradi večanja deleža starejšega prebivalstva bo potrebno organizirati omrežje pomoči na domu in obenem uvesti nove oblike varstva (dnevno in občasno varstvo ter dodatne delavnice za preživljanje prostega časa za starejše občane, oskrbovana stanovanja). S tako obliko pomoči se starejšim občanom in invalidnim osebam omogoči podaljšano samostojno bivanje v domačem okolju z zagotovljenim zdravstvenim varstvom in se tako zadovoljivo ohranja njihovo duševno ter telesno počutje.

Cilji:

Kakovostne in dostopne zdravstvene in socialne storitve.

Projekti / aktivnosti:

- razvoj programov za povezovanje in povečanje učinkovitosti omrežja javnih služb zdravstvenega in socialnega varstva
- uvajanje novih programov zdravstva (specialistična dejavnost, ginekologija,...),
- izboljšanje organizacije nujne medicinske pomoči in dežurne službe v občini,
- zagotavljanje zadostnih kadrovskih kapacitet za izvajanje zdravstvene in socialne dejavnosti,
- zagotavljanje prostorskih pogojev za izvajanje zdravstvenih in socialnih programov,
- razvoj centra za preventivno zdravstveno dejavnost;
- razvoj novih oblik družbene skrbi za starejše in invalide, za zagotavljanje čim daljšega in čim bolj kvalitetnega bivanja v domačem okolju (pomoč na domu, dnevno varstvo, občasno varstvo, dnevni center za starejše,
- razvoj preventivnih programov in formiranje delovnih skupin za delo z zasvojenimi;
- razvoj programov za aktivno preživljanje prostega časa mladih;
- spodbujanje vključevanja privatnega sektorja in prostovoljnih organizacij v zagotavljanje socialnega varstva in izboljšanje njegove kvalitete;
- zagotavljanje zadostnega števila neprofitnih stanovanj ter subvencioniranje najemnin;

- razvoj programov za pomoč družini.

Udeleženci

Občina, Zdravstveni dom Vrhnika in njegovi koncesionarji, Dom upokojencev Vrhnika, CDS Vrhnika, humanitarne organizacije/društva.

Indikatorji:

Število oskrbovanih prebivalcev na domu, število specializiranih ambulant, število zdravnikov in zdravnikov koncesionarjev, število občanov na izobraževanjih, število starejših občanov v dnevnem in občasnem varstvu, število starejših občanov na pristočasnih delavnicah, število varovanih stanovanj za starejše občane.

Program: Razvoj kulture in umetnosti ²

Ukrep 1: Razvoj infrastrukture za delovanje na področju kulture in umetnosti

Obrazložitev:

Kulturne dobrine morajo biti pod enakimi pogoji dostopne vsem zainteresiranim občanom. Posameznikom in društvom morajo biti zagotovljeni pogoji za ustvarjalnost v kulturi in umetnosti. Bistven vir financiranja vseh kulturnih dejavnosti je občinski proračun. S sprejetjem Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture je omogočeno financiranje tudi iz drugih virov financiranja (privatni kapital, EU sredstva, večje sodelovanje na razpisih Ministrstva za kulturo). Vsi nosilci Kulturne dejavnosti v občini Vrhnika bodo morali veliko več truda vložiti v pridobivanje finančnih sredstev, ne le iz proračuna, temveč tudi iz drugih virov.

Cilji:

Povečati dostopnost kulturnih dobrin in izboljšati pogoje za delovanje kulturnih dejavnosti.

Projekti / aktivnosti:

- nadaljnji razvoj dejavnosti v okviru obstoječih objektov opredeljenih za infrastrukturo in iskanje novih, še neuveljavljenih kulturnih dobrin (kongresna dejavnost, seminarji idr.);
- razvoj delovanja kulturnih društev in ljubiteljske kulturne dejavnosti v krajevnih skupnostih;
- spodbujanje vključevanja privatnega sektorja na področju kulture;
- preveritev stanja obstoječih kapacitet ter iskanje dodatnih / novih prostorskih možnosti za izvajanje kulturnih dejavnosti ;
- prostorska posodobitev knjižnice;
- izobraževanje in vzpodbujanje mentorstva na deficitarnih področjih dejavnosti;
- povečanje stopnje informatizacije v javnih zavodih;

² Vir: Lokalni program kulture 2004 – 2007, 2004

Udeleženci:

Občina, Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, Cankarjev dom Vrhnika, Cankarjeva knjižnica Vrhnika, Zveza kulturnih društev, območna izpostava JSKD

Indikatorji

Število vključenih v kulturna društva, število izvedenih projektov, število obiskovalcev Cankarjeve spominske hiše in Galerije Kašča, število abonmajev ter obiskovalcev Cankarjevega doma Vrhnika, število obiskovalcev v kinematografih, število obiskovalcev knjižnice, število izposojenega gradiva, število obiskovalcev knjižničnih prireditev.

Ukrep 2: Promocija kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine

Obrazložitev:

Kulturna zgodovina, slikarska zgodovina, arheologija, gledališče, film, galerijska dejavnost in tudi naravna in kulturna dediščina ter domoznansko knjižnično gradivo omogočajo kvalitetno predstavitev kraja. Z njegovo zgodovino in kulturno podobo se kraj predstavlja tako navzven kot tudi navznoter. S kvalitetnimi in medijsko dobro podprtimi prireditvami (koncerti, gledališke predstave, ipd) se pritegne širšo publiko tudi iz drugih krajev.

Cilji:

Kulturna prepoznavnost mesta in občine Vrhnika.

Projekti / aktivnosti:

- aktiviranje vloge javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika« na področju trženja in razvoja kulturne dejavnosti;
- programi promocije kulture in zgodovine mesta in občine ter povezovanje kulturne in turistične dejavnosti;
- umestitev Cankarjevega doma Vrhnika v kulturni prostor lokalne skupnosti in v državni ter evropski kulturni prostor.

Udeleženci:

Občina, Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, Cankarjev dom Vrhnika, Cankarjeva knjižnica Vrhnika, Zveza kulturnih društev, območna izpostava JSKD

Indikatorji:

Število podprtih programov, ki temeljijo na razvijanju kulturno zgodovinskih vrednot, število obiskovalcev Barja, število obiskovalcev Cankarjeve spominske hiše in poti, število obiskovalcev Cankarjeve knjižnice, število obiskovalcev prireditev Cankarjevega doma Vrhnika.

Program: Razvoj športa in rekreacije

Ukrep 1: Razvoj športa in rekreacije

Obrazložitev:

Šport predstavlja pomemben sociološki, ekonomski in prostorski dejavnik v današnji družbi in je del vsakodnevnega življenja. Prav tako je pomembna sestavina institucionalne vzgoje in izobraževanja. Predstavlja promocijo zdravega življenja, razvoj športne industrije, trgovine in turizma.

Na podlagi ocene stanja se ugotavlja, da je področje športa do sedaj imelo pomembno vlogo v občini. Ustanovljen je bil javni zavod, in sicer "Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika", ki bo prevzel pobudo pri nadaljnjem razvoju tega področja. Glede na to, je smiselno pripraviti strategijo razvoja športa kot "sektorsko strategijo", ki bo to področje celovito obravnavala.

Kot drugi ključni projekt se izpostavlja posodobitev športne infrastrukture. Gradnja in vzdrževanje športnih objektov je finančno zahtevno, zato se poleg športnega programa umeščajo vanje tudi poslovni in drugi storitveni programi, ki zagotavljajo finančne vire za vzdrževanje objekta. Pri investiranju športnih objektov se je pokazala participacija različnih interesnih strank (privatni investitorji, športne organizacije, lokalne oblasti) za izjemno uspešno, saj se z usklajevanjem različnih interesov (ekonomski, politični, socialni) uresničujejo tako privatni kot javni interes. Športni objekti in površine se bodo vključili tudi v razvoj drugih razvojnih področij; turizem, okolje, šolstvo.³

Cilji:

Celovita obravnava razvoja športa.

Športna infrastruktura bo vključena v razvoj turizma in promocijo občine.

Projekti / aktivnosti:

- aktiviranje vloge javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika« na področju trženja in razvoja dejavnosti;
- izdelava strategije razvoj športa v občini,

- posodobitev in nova programska opredelitev obstoječe športne infrastrukture (smučišče Ulovka, Športni park z bazenom..),
- načrt urejanja pravnega stanja obstoječe športno rekreacijske infrastrukture v občini;
- načrt sistematičnega urejanja problematike upravljanja in vzdrževanja ter vlaganj v obnovo obstoječe športne infrastrukture v občini;
- spodbujanje delovanja društev in izvajanja programov,
- dopolnitev športnih objektov za preživljanje prostega časa in rekreacijo v vaseh;
- promocija športa.

³ Vir: Prostorska zasnova; Šport in rekreacija – strokovna podlaga, Julij 2001, Vir: Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji (Ur. L. RS, št. 24-1065/2000)

Udeleženci

Občina, Športna zveza Vrhnika, Zavod IC za kulturo, šport in turizem Vrhnika, vrtci in šole, športna združenja/društva, podjetja

Indikatorji

Število vključenih v redno vadbo in rekreativne programe, dosežki na vseh ravneh športnega udejstvovanja (športna vzgoja, šport invalidov, vrhunski šport, rekreacija)

4.4 Strateška prioriteta: Vrhnika – medobčinsko središče

Program: Vrhnika – medobčinsko središče

Ukrep 1: Razvoj medobčinskega središča

Obrazložitev:

Strategija prostorskega razvoja Slovenije med cilji izpostavlja tudi policentrični urbani sistem, ki ga tvori dvostopenjsko strukturirano omrežje središč nacionalnega in regionalnega pomena. V Strategiji prostorskega razvoja Slovenije je Vrhnika že opredeljena kot medobčinsko središče. Medobčinska središča zagotavljajo enakomeren dostop do različnih gospodarskih in družbenih dejavnosti. Njihovo gravitacijsko območje lahko zajema območja več lokalnih skupnosti. V tovrstnih središčih se skrbi za zadostno ponudbo stanovanj, delovnih mest in raznovrstnih dejavnosti ter za ustrezno infrastrukturno opremo. V skladu z omrežjem središč se razvija omrežje družbene javne infrastrukture, kot so šolstvo, zdravstvo, socialno varstvo, kulturne in druge javne službe. V središča medobčinskega pomena se umešča dejavnosti uprave, socialnega varstva, nižje in srednješolsko izobraževanje ter sodstvo (centri za socialno delo in za zaposlovanje, varstvo starejših, okrajna sodišča, DURS, GURS, MORS, VURS). Mesta se razvija po načelu poli funkcionalnosti. Za razvoj učinkovitega mesta je pomembno zagotavljanje ustreznega razmerja v rabi zemljišč in objektov, kjer je treba stremeti k uravnovešenemu prepletu raznovrstnih funkcij in raznih dejavnosti.

Razvoj mesta Vrhnike v medobčinsko središče je bil v SWOT analizi opredeljen kot najpomembnejša prednost in priložnost. Tak razvoj bo lahko vplival na to, da bo Vrhnika ohranila svojo identiteto v odnosu do Ljubljane in ne bo postala spalno predmestne prestolnice. Kot eden pomembnejših projektov se kaže realizacija proizvodno poslovne cone Sinja gorica, vendar na način, ko bo spodbujal dejavnosti, ki zahtevajo visoko strokovnost in tehnologijo. Hkrati z razvojem medobčinskega središča se namreč izpostavlja nevarnost, da bi zaradi pritiskov kapitala in umeščanja »velikih investorjev« na neustrezne lokacije prišlo do izgube nadzora nad urbanizacijo in posledično do poslabšanja kvalitete bivanja. Kvaliteten razvoj medobčinskega središča se povezuje z zahtevami po kakovostnem prostoru in bivanju. Zato se uresničuje preko vseh ukrepov, ki izboljšujejo ponudbo storitev za kakovostno življenje in ki so opredeljeni kot ukrepi in projekti / aktivnosti razvoja družbenih dejavnosti, ter varstva okolja in razvoja prometne in komunalne infrastrukture. Zato so na tem mestu izpostavljeni samo nekateri ključni projekti. Kakovosten prostor in bivanje se zagotavlja tudi s kakovostnim in učinkovitim prostorskim načrtovanjem.

Cilji:

Utrditev in nadgradnja položaja medobčinskega središča, s premišljenim prostorskim razvojem in zagotavljanjem ustreznne stanovanjske ponudbe, delovnih mest in družbenih dejavnosti.

Izboljšanje kakovosti bivanja.

Projekti / aktivnosti:

- urbanistična zasnova in prostorski izvedbeni akti;
- srednja šola na Vrhniku;
- upravno središče;
- ureditev prometne infrastrukture;
- proizvodno obrtna in servisna cona Sinja gorica;
- priprava skupnih projektov s sosednjimi občinami.

Udeleženci:

Občina Vrhnika, sosednje občine, država.

Indikatorji:

Število medobčinskih institucij, število medobčinskih projektov, izdelani prostorski akti, zgrajeno upravno središče, urejena prometna infrastruktura, urejena cona Sinja Gorica, zadovoljstvo prebivalcev z življenjem na Vrhniku.

4.5 Strateška prioriteta: Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju

Program: Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju

Ukrep 1: Aktivno delovanje v regionalnem okolju

Obrazložitev:

Občina Vrhnika že sodeluje s sosednjimi občinami in RRA Ljubljanske urbane regije pri skupnih razvojnih programih in projektih. Izmenjava izkušenj in priprava skupnih projektov pomeni večje konkurenčne prednosti za vse partnerje. Povezovanje mora potekati na vseh delovnih področjih in je predvideno v okviru vseh strateških priorit. Poudarek tega ukrepa pa je, da občina še poveča svojo razpoznavnost in ugled v regionalnem okolju, predvsem tako, da prevzame vlogo promotorja / nosilca regionalnih oz. skupnih medobčinskih projektov. Hkrati pa skrbi za ohranjanje svoje identitete.

Cilji:

Povečana razpoznavnost in ugled občine v regionalnem okolju.

Projekti / aktivnosti:

- krajinski park Barje;
- povezovanje in promocija turistične ponudbe in ponudnikov Ljubljanskega Barja in Krasa;
- ohranjanje kulturne krajine ter naravne in kulturne dediščine;
- regijsko odlagališče odpadkov;
- prevzem vloge nosilca pri vodenju vsaj enega od skupnih projektov.

Udeleženci:

Občina Vrhnika, sosednje občine, država.

.....

Indikatorji:

Stanje na projektu Krajinski park Barje; število medobčinskih projektov, v katerih ima občina Vrhnika vlogo pobudnika / nosilca; delež ohranjenih območij narave in kulturne krajine v ugodnem stanju; stanje na projektu regijskega odlagališča odpadkov; povečan obisk turistov;

5 ZAKLJUČEK

5.1 Preveritev skladnosti občinskih programov z državnimi in regionalnimi izhodišči

Strategija občine Vrhnika temelji na usmeritvah države, zapisanih v strategijah in programih za posamezna področja, usmeritvah regionalnega razvojnega programa Ljubljanske urbane regije, kakor tudi na podlagi usmeritev EU. Navedene usmeritve za posamezna področja so smiselno povzete v poglavju 2.2. Analiza stanja in trendov po področjih. V zaključnem delu je predstavljena skladnost občinskih programov s Strategijo razvoja Slovenije in Strategijo prostorskega razvoja Slovenije ter z Regionalnim razvojnim programom Ljubljanske urbane regije.

5.1.1. Strategija razvoja Slovenije

Strategija razvoja Slovenije je temeljni strateški dokument za obdobje 2006 - 2013. Vsebina državne strategije je zelo pomembna tudi za izdelavo lokalnih strategij razvoja, slednje se morajo namreč čim bolj vpeti v krovno strategijo, da bi lokalne skupnosti lahko na eni strani sledile razvojnemu korakom in na drugi strani pripravljale projekte, ki bi bili v ugodnem položaju pri dodeljevanju namenskih državnih sredstev.

"Potrebno je doseči povečanje stopnje gospodarske rasti za vsaj 1,5 odstotne točke. To je možno doseči s kombinacijo vlaganj na treh področjih, ki bi vsak prispevali približno tretjino: - *vlaganje v ljudi* – izboljšanje izobrazbene strukture (človeški kapital) in povečanje stopnje delovne aktivnosti, - *vlaganja v tehnološki razvoj* – izboljšanje gospodarske učinkovitosti vlaganj v raziskave in razvoj in njihovo povečanje na raven 3% bruto domačega proizvoda, - *izboljšani institucionalni okvir* – oblikovanje spodbudnega poslovnega okolja za podjetništvo in neposredne tuje investicije, deregulacija in povečanje stopnje konkurence v gospodarstvu, povečana prilagodljivost trga dela, privatizacija ali boljša regulacija infrastrukturnih dejavnosti, večja učinkovitost javnega sektorja in države."¹

Strategija razvoja Slovenije opredeljuje 5 ključnih razvojnih prioritet:

1. Razvojna prioriteta: **Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast**
 - Spodbujanje podjetniškega razvoja in povečanje konkurenčnosti
 - Povečanje prilivov spodbudnih domačih in tujih naložb
 - Podpora internacionalizaciji gospodarstva
 - Povečanje konkurenčne sposobnosti storitev
 - Uspešna vključitev v evropski tečajni mehanizem ERM 2 in prevzem evra
2. Razvojna prioriteta: **Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta,**
 - Povečanje gospodarske učinkovitosti in obsega vlaganj v raziskave in tehnološki razvoj
 - Izboljšanje kakovosti izobraževanja in spodbujanje vseživljenjskega učenja

¹ Vir: Strategija razvoja Slovenije, str. 10

3. Razvojna prioriteta: **Učinkovita in cenejša država,**
 - Povečanje institucionalne konkurenčnosti in učinkovitosti države
 - Razvojno prestrukturiranje javnih financ,
 - Zagotovitev boljšega delovanja pravosodnega sistema
4. Razvojna prioriteta: **Moderna socialna država in večja zaposlenost**
 - Izboljšanje prilagodljivosti trga dela
 - Modernizacija sistemov socialne zaščite
 - Zmanjšanje družbene izključenosti in socialne ogroženosti
5. Razvojna prioriteta: **Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja**
 - Trajno obnavljanje prebivalstva
 - Skladnejši regionalni razvoj
 - Zagotavljanje optimalnih pogojev za zdravje
 - Izboljšanje gospodarjenja s prostorom
 - Integracija okoljevarstvenih meril v sektorske politike in potrošniške vzorce
 - Razvoj nacionalne identitete in kulture.

Cilji Strategije razvoja občine Vrhnika so skladni cilji Strategija razvoja Slovenije. Oba dokumenta sta usmerjena dolgoročno in vsebujeta splošne cilje, s tem da so občinski cilji v večji meri usmerjeni v zagotavljanje kakovosti življenja v občini. Programi in ukrepi strategije občine so opredeljeni za posamezna področja, možno pa jih je smiselno vgraditi v nabor razvojnih prioritete države. Skladnost je razvidna iz Preglednice 2. Preglednica hkrati prikazuje tudi skladnost strategije občine z Regionalnim razvojnim programom Ljubljanske urbane regije in je umeščena v poglavje 5.1.3 Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije.

5.1.2 Strategija prostorskega razvoja Slovenije

Strategija prostorskega razvoja Slovenije je temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prostoru. Prostorska strategija izhaja iz upoštevanja družbenih, gospodarskih in okoljskih dejavnikov prostorskega razvoja. V skladu z načelom vzdržnega prostorskega razvoja, ki je njeno temeljno načelo, prostorska strategija uveljavlja smotrno rabo prostora ter varnost življenja in dobrin. Poudarja prizadevanja za ohranitev prepoznavnosti prostora in krepitev identitete Slovenije ter njenih lokalnih oziroma regionalnih identitet, kar v razmerah evropske konkurence ponuja primerjalne prednosti.

Prostorska strategija na osnovi splošnih izhodišč in značilnosti slovenskega prostora določa naslednje cilje prostorskega razvoja:

1. Racionalen in učinkovit prostorski razvoj
2. Razvoj policentričnega omrežja mest in drugih naselij
3. Večja konkurenčnost slovenskih mest v evropskem prostoru
4. Kvaliteten razvoj in privlačnost mest ter drugih mest
5. Skladen razvoj območij s skupnimi prostorsko razvojnimi značilnostmi
6. Medsebojno dopolnjevanje funkcij podeželskih in urbanih območij
7. Povezanost infrastrukturnih omrežij z evropskimi infrastrukturnimi sistemi
8. Preudarna raba naravnih virov

9. Prostorski razvoj usklajen s prostorskimi omejitvami
10. Kulturna raznovrstnost kot temelj nacionalne prostorske prepoznavnosti
11. Ohranjanje narave
12. Varstvo okolja

Strategija prostorskega razvoja Slovenije na osnovi ciljev določa tudi zasnovo prostorskega razvoja, ki jo opredeljujejo naslednje prioritete:

1. Enakovredna vključenost Slovenije v evropski prostor,
2. Policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj,
3. Vitalna in urejena mesta,
4. Usklajen razvoj širših mestnih območij,
5. Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture,
6. Vitalnost in privlačnost podeželja,
7. Krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine
8. Prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi.

Cilji Strategije razvoja občine Vrhnika so skladni cilji Strategija prostorskega razvoja Slovenije. Programi in ukrepi strategije občine so opredeljeni za posamezna področja, možno pa jih je smiselno vgraditi v nabor razvojnih prioritet države. Skladnost je razvidna iz Preglednice 1.

Preglednica 1: Skladnost Strategije razvoja občine Vrhnika s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije (SPRS).

Občinski programi in ukrepi	SPRS– prioritete
Gospodarstvo	
Program: <i>Pospeševanje razvoja podjetništva</i>	
Ukrep 1: Promocija podjetništva, spodbujanje inovativnosti in razvoj podjetniške kulture	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Enakovredna vključenost Slovenije v evropski prostor, Policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj in Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Ukrep 2: Širitev podjetništva na mlade in ženske	
Ukrep 3: Antibirokratski programi in večja dostopnost do poslovnih lokacij	
Ukrep 4: Internetizacija podjetništva	
Program: <i>Razvoj podporne infrastrukture</i>	
Ukrep 1: Povečanje konkurenčnosti tekstilne industrije z uvajanjem tehnološko bolj zahtevnih programov in pospeševanjem vlaganj v ne opredmetena sredstva	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Enakovredna vključenost Slovenije v evropski prostor, Policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj in Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Ukrep 2: Povezovanje predelovalnih dejavnosti na področju razvoja in trženja	
Ukrep 3: Prestrukturiranje malih in srednjih podjetij z novimi investicijami	

Ukrep 4: Pridobivanje subvencij za sofinanciranje programov prestrukturiranja in sklepanje strateških partnerstev s tujimi investitorji	
Ukrep 5: Podporno okolje za razvoj podjetništva-razvojno raziskovalni center za podjetja in lokalni podjetniški inkubator	
Turizem	
Program: <i>Razvoj turističnih programov in infrastrukture</i>	
Ukrep 1: Povezovanje turistične ponudbe in ponudnikov	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritete Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Enakovredna vključenost Slovenije v evropski prostor, Policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj, Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture in Vitalnost in privlačnost podeželja.</i>
Ukrep 2: Trženje in promocija turistične ponudbe	
Ukrep 3: Razvoj turistične ponudbe in infrastrukture	
Ukrep 4: Strategija razvoja turizma občine Vrhnika	
Kmetijstvo	
Program: <i>Razvoj strukture kmetijske pridelave ter razvoj proizvodov, proizvodnje in storitev na kmetijah</i>	
Ukrep 1: Izobraževanje o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritete Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Vitalnost in privlačnost podeželja in Krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine.</i>
Ukrep 2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva	
Ukrep 3: Razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah	
Ukrep 4: Spodbujanje gozdarstva in preprečevanje zaraščanja hribovskih območij	
Program: <i>Razvoj okolju prijaznega kmetovanja</i>	
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje okolju prijaznega kmetovanja	Ukrep je zasnovan v okviru razvojnih prioritete Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Vitalnost in privlačnost podeželja in Krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine</i>
Program: <i>Skladen razvoj podeželja</i>	
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje skladnega razvoja podeželja	Ukrep je zasnovan v okviru razvojnih prioritete Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Vitalnost in privlačnost podeželja in Krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine</i>
Okolje	
Program: <i>Varstvo okolja</i>	
Ukrep 1: Izobraževanje in boljša informiranost na področju varstva okolja	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritete Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Vitalnost in privlačnost podeželja, Krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine in Prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi.</i>
Ukrep 2: Izvajanje preventivnih ukrepov varstvo okolja	
Ukrep 3: Varstvo in vzdržni razvoj območij posebnega pomena za ohranjanje narave (Barje, Kras) in sanacija degradiranih območij	

Komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura	
Program: Zaščita vodnih virov	
Ukrep 1: Varstvo vodnih virov	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritiet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Ukrep 2: Sodelovanje z občino Borovnica na področju zaščite vodnih virov	
Ukrep 3: Aktiviranje vodnih virov kot rezerve za napajanje centralnega vodovodnega sistema in raziskave dodatnih vodnih virov	
Ukrep 4: Sodelovanje pri projektu celostnega upravljanja z vodami v celotnem porečju Ljubljane	
Program: Kakovostna, stalna in racionalna vodooskrba	
Ukrep 1: Zagotavljanje kakovostne in stalne vodooskrbe za vsa naselja	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritiet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Ukrep 2: Sanacija obstoječega centralnega vodovodnega sistema	
Ukrep 3: Vključevanje lokalnih vodovodov na centralni vodovodni sistem ali zagotovitev individualne oskrbe prek kvalificiranega oskrbnega sistema oz. upravljavca vodovodnega sistema kot javne službe v smislu racionalizacije vodooskrbnih sistemov	
Ukrep 4: Povezava s sosednjimi vodooskrbnimi območji	
Ukrep 5: Zagotovitev natančnih podatkov za kataster gospodarske javne infrastrukture v smislu zagotavljanja ustreznih podatkov za upravljavca in vzdrževalca omrežja ter podatkov o prostoru na celotnem območju občine	
Program: Ureditev odvajanja in čiščenja odpadne vode	
Ukrep 1: Izvajanje Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritiet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Program: Zagotavljanje podatkov o vodooskrbi in odpadnih vodah za potrebe katastra gospodarske javne infrastrukture	
Ukrep 1: Zagotovitev natančnih podatkov za kataster gospodarske javne infrastrukture v smislu zagotavljanja ustreznih podatkov za upravljavca in vzdrževalca omrežja ter podatkov o prostoru na celotnem območju občine	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritiet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Program: Ustrezen in celovit sistem ravnanja z odpadki	
Ukrep 1: Zmanjševanje količin odpadkov na izvoru, povečanje motiviranosti in osveščenosti vseh povzročiteljev odpadkov	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritiet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>

Program: Urejanje problematike odpadkov na regijskem nivoju	
Ukrep 1: Ureditev regijskega odlagališča in centra za predelavo odpadkov	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Program: Zagotavljanje ustrezne elektroenergetske oskrbe	
Ukrep 1: Izboljšanje pokritosti in zanesljivosti oskrbe z električno energijo	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Ukrep 2: Pokablitev srednje- in nizkonapetostnih vodov	
Program: Uporaba daljinskih oskrbnih sistemov in okoljsko sprejemljivejših energentov	
Ukrep 1: Razširitev plinovodnega omrežja	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Ukrep 2: Prehod na okoljsko sprejemljivejše energente	
Program: Učinkovita raba energije	
Ukrep 1: Energetsko učinkovita občina – energetski koncept občine in regije	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Program: Zagotavljanje telekomunikacijskih storitev	
Ukrep 1: Zagotovitev sistema telekomunikacijskih povezav za vzpostavitev konkurenčnih TK storitev	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Ukrep 2: Določitev okoljsko in prostorsko primernih lokacij za morebitne nove bazne postaje mobilne telefonije in telekomunikacijskih povezav	

Promet	
Program: <i>Razvoj prometne infrastrukture</i>	
Ukrep 1: Izboljšava navezovanja na avtocesto	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture.</i>
Ukrep 2: Gradnja severne obvoznice	
Ukrep 3: Izboljšava regionalnih in lokalnih cest ter javnih poti	
Ukrep 4: Izboljšanje javnega potniškega prometa	
Ukrep 5: Povečanje kapacitet javnih parkirnih površin	
Ukrep 6: Ureditev omrežja peš poti in kolesarskih poti	

Družbena infrastruktura	
Program: <i>Razvoj izobraževanja</i>	
Ukrep 1: Izobraževanje in vzgoja predšolskih otrok	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Vitalnost in privlačnost podeželja in Prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi.</i>
Ukrep 2: Izobraževanje in vzgoja šolajoče se mladine	
Ukrep 3: Razvoj vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja	
Program: <i>Izboljšanje zdravja občanov in socialne pomoči</i>	

Ukrep 1: Razvoj varovanja zdravja	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Vitalnost in privlačnost podeželja</i> .
Ukrep 2: Razvoj programov in infrastrukture zdravstvenega in socialnega varstva	
Program: <i>Razvoj kulture in umetnosti</i>	
Ukrep 1: Razvoj infrastrukture za delovanje na področju kulture in umetnosti	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Vitalnost in privlačnost podeželja</i> in <i>Krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine</i> .
Ukrep 2: Promocija kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine	
Program: <i>Razvoj športa in rekreacije</i>	
Ukrep 1: Razvoj športa in rekreacije	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Vitalnost in privlačnost podeželja</i> in <i>Krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine</i> .

Vrhnika – medobčinsko središče	
Program: <i>Vrhnika – medobčinsko središče</i>	
Ukrep 1: Razvoj medobčinskega središča	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj, Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture</i> in <i>Vitalnost in privlačnost podeželja</i> .

Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju	
Program: <i>Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju</i>	
Ukrep 1: Ohranjanje identitete in aktivno delovanje v regionalnem okolju	Ukrepi so zasnovani v okviru razvojnih prioritet Strategije prostorskega razvoja Slovenije: <i>Policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj, Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture, Vitalnost in privlačnost podeželja</i> ter <i>Krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine</i> .

5.1.3 Regionalni razvojni program Ljubljanske razvojne regije

Sprejeti Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije za obdobje 2002 – 2006 opredeljuje naslednje glavne prioritete:

1. Sodelovanje v regiji
2. Dostopnost
3. Učinkovito izobraževanje in usposabljanje za ustvarjalnost
4. Odpiranje svetu
5. Ekološka in kulturna mreža

V času izdelave občinske Strategije je v postopku priprave in sprejema nov regionalni razvojni program za obdobje 2007-2013, ki je pripravljen do faze osnutka. Pripravljen je po nekoliko spremenjeni metodologiji in ne opredeljuje sektorskih prednostnih nalog, temveč ukrepe z določenimi nosilci, ki bodo omogočili tudi njihovo uspešno izvedbo.

Strategija razvoja občine Vrhnika je skladna s prioritetaми veljavnega razvojnega programa. Glede na opredeljene prioritete osnutka razvojnega programa za obdobje 2007 – 2013 pa strategijo občine možno smiselno vgraditi tudi v nastajajoč razvojni programom. Ocena skladnosti je razvidna iz Preglednice 2. Osnutek predvideva naslednje ukrepe:

1. Dostopnost za kakovost življenja
2. Ohranjena dediščina
3. Načrtovanje za zagotovitev kakovostnega življenjskega prosotra
4. Učinkovite komunalne storitve
5. Enake možnosti – prispevek h konkurenčnosti regije
6. Kultura – konkurenčna prednost regije
7. E – uprava
8. Podporno okolje za podjetništvo

Preglednica 2: Skladnost Strategije razvoja občine Vrhnika z Regionalnim razvojnim programom Ljubljanske urbane regije (RRP LUR) in s Strategijo razvoja Slovenije (SRS).

Občinski programi in ukrepi	RRP LUR 2002-06: prioritetni programi	RRP LUR 2007-13 (osnutek) - ukrepi	SRS – prioritete
Gospodarstvo			
Program: <i>Pospesevanje razvoja podjetništva</i>			
Ukrep 1: Promocija podjetništva, spodbujanje inovativnosti in razvoj podjetniške kulture	Ukrep je skladen s prednostnima nalogama regijskega prednostnega programa <i>Sodelovanje v regiji</i> (podprogram Izmenjava izkušenj in priprava skupnih projektov) in <i>Odpiranje v svet</i> (podprograma Vzpostavljajanje mednarodnih mrež in Mednarodno konkurenčne poslovne cone).	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Podporno okolje za podjetništvo, Dostopnost za kakovost življenja, Učinkovite komunalne storitve in E-uprava.</i>	Ukrep je skladen z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast ter Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mest.</i>
Ukrep 2: Širitev podjetništva na mlade in ženske	Ukrep je zasnovan v okviru prednostnih nalog regijskega prednostnega programa <i>Sodelovanje v regiji</i> in <i>Odpiranje v svet.</i>		Ukrep želi doseči z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta ter Moderna socialna država in večja zaposlenost.</i>
Ukrep 3: Antibirokratski programi in večja dostopnost do poslovnih lokacij	Ukrep je zasnovan v okviru prednostnih nalog regijskega prednostnega programa <i>Dostopnost.</i>		Ukrep je zasnovan v okviru Strategije razvoja Slovenije in njenih razvojnih prioritet <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast in Učinkovita in cenejša država.</i>

Ukrep 4: Internetizacija podjetništva	Ukrep je zasnovan v okviru prednostnih nalog regijskega prednostnega programa <i>Dostopnost</i> , (podprogram Ljudem prijazne spletne strani).		Ukrep je zasnovan v okviru Strategije razvoja Slovenije in njenih razvojnih prioritet <i>Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta ter Učinkovita in cenejša država</i> .
Program: <i>Razvoj podporne infrastrukture</i>			
Ukrep 1: Povečanje konkurenčnosti tekstilne industrije z uvajanjem tehnološko bolj zahtevnih programov in pospeševanjem vlaganj v ne opredmetena sredstva	Občinski ukrep je skladen s prednostnima nalogama regijskega prednostnega programa <i>Sodelovanje v regiji in Odpiranje v svet</i> – podprogram Mednarodno konkurenčne poslovne cone.	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Podporno okolje za podjetništvo, Dostopnost za kakovost življenja, Učinkovite komunalne storitve in E-uprava</i> .	Ukrep je skladen z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast</i> ter <i>Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta</i> .
Ukrep 2: Povezovanje predelovalnih dejavnosti na področju razvoja in trženja	Ukrep je zasnovan v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa <i>Sodelovanje v regiji in Odpiranje v svet</i> .		Ukrep je skladen z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast</i> .
Ukrep 3: Prestrukturiranje malih in srednjih podjetij z novimi investicijami	Regionalni razvojni program ne izpostavlja ukrepov s področja malih in srednjih podjetij.		Ukrep je zasnovan v okviru Strategije razvoja Slovenije in njenih razvojnih prioritet <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast</i> .
Ukrep 4: Pridobivanje subvencij za sofinanciranje programov prestrukturiranja in sklepanje strateških partnerstev s tujimi investitorji	Občinski ukrep je skladen s prednostno nalogo regijskega prednostnega programa <i>Odpiranje v svet</i> , podprogram Vzpostavljanje mednarodnih mrež.		Ukrep je skladen z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno poslovno okolje in učinkovita, cenejša država</i> .
Ukrep 5: Podporno okolje za razvoj podjetništva- razvojno raziskovalni center za	Ukrep je skladen s prednostnima nalogama regijskega prednostnega programa		Ukrep je skladen z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno</i>

podjetja in lokalni podjetniški inkubator	<i>Sodelovanje v regiji</i> (podprogram Izmenjava izkušenj in priprava skupnih projektov), <i>Dostopnost in Odpiranje v svet</i> (podprogram Mednarodno konkurenčne poslovne cone).		<i>gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast ter Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mest.</i>
---	--	--	---

Občinski programi in ukrepi	RRP LUR 2002-06: prioritetni programi	RRP LUR 2007-13 (osnutek) - ukrepi	SRS – prioritete
Turizem			
Program: <i>Razvoj turističnih programov in infrastrukture</i>			
Ukrep 1: Povezovanje turistične ponudbe in ponudnikov	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostnih nalog regijskega prednostnega programa <i>Sodelovanje v regiji in Odpiranje v svet.</i>	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Ohranjena dediščina in Kultura konkurenčna prednost regije.</i>	Ukrep je skladen z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast ter Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Ukrep 2: Trženje in promocija turistične ponudbe			Ukrep je skladen z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast ter Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mest.</i>
Ukrep 3: Razvoj turistične ponudbe in infrastrukture			Ukrep je skladen z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast ter Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Ukrep 4: Strategija razvoja turizma občine Vrhnika			Ukrep je skladen z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in</i>

			<i>kakovostna delovna mesta.</i>
Občinski programi in ukrepi	RRP LUR 2002-06: prioritetni programi	RRP LUR 2007-13 (osnutek) - ukrepi	SRS – prioritete
Kmetijstvo			
Program: <i>Razvoj strukture kmetijske pridelave ter razvoj proizvodov, proizvodnje in storitev na kmetijah</i>			
Ukrep 1: Izobraževanje o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti	Občinski ukrep je skladen s prednostno nalogo regijskega prednostnega programa <i>Učinkovito izobraževanje za kakovostno življenje.</i>	Regionalni razvojni program ne izpostavlja ukrepov s področja kmetijstva.	Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta.</i>
Ukrep 2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva	Regionalni razvojni program ne izpostavlja ukrepov s področja kmetijstva.		Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast ter Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Ukrep 3: Razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah			Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast ter Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Ukrep 4: Spodbujanje gozdarstva in preprečevanje zaraščanja hribovskih območij	Občinski ukrep je skladen s prednostno nalogo regijskega prednostnega programa <i>Ekološka in kulturna mreža.</i>		Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Program: <i>Razvoj okolju prijaznega kmetovanja</i>			
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje okolju prijaznega kmetovanja	Ukrep je zasnovan v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa	Regionalni razvojni program ne izpostavlja ukrepov s področja	Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije:

	<i>Ekološka in kulturna mreža.</i>	kmetijstva.	<i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Program: <i>Skladen razvoj podeželja</i>			
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje skladnega razvoja podeželja	Regionalni razvojni program ne izpostavlja ukrepov s področja kmetijstva.		Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>

Občinski programi in ukrepi	RRP LUR 2002-06: prioritetni programi	RRP LUR 2007-13 (osnutek) - ukrepi	SRS – prioritete
<i>Okolje</i>			
Program: <i>Varstvo okolja</i>			
Ukrep 1: Izobraževanje in boljša informiranost na področju varstva okolja	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostnih nalog regijskega prednostnega programa <i>Ekološka in kulturna mreža</i> , podprogrami: Varovanje kulturne dediščine, Učinkovito prostorsko načrtovanje in Varovanje naravnih vrednot.	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Načrtovanje za zagotovitev kakovostnega življenjskega prostora in Učinkovite komunalne storitve.</i>	Ukrepi so skladni z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije: <i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Ukrep 2: Izvajanje preventivnih ukrepov varstvo okolja		Ukrep je zasnovan v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Dostopnost za kakovost življenja, Ohranjena dediščina</i>	
Ukrep 3: Varstvo in vzdržni razvoj območij posebnega pomena za ohranjanje narave (Barje, Kras) in sanacija degradiranih območij		Ukrepi so zasnovani v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Ohranjena dediščina in Načrtovanje za zagotovitev kakovostnega</i>	

		<i>življenjskega prostora.</i>	
Občinski programi in ukrepi	RRP LUR 2002-06: prioritetni programi	RRP LUR 2007-13 (osnutek) - ukrepi	SRS – prioritete
<i>Komunala</i>			
	Ukrepi so zasnovani v okviru podprograma Komunalna infrastruktura	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Učinkovite komunalne storitve.</i>	
	Izvedbeni projekti Odpadki, Vodovod, Odvajanje in čiščenje odpadnih vod		
Občinski programi in ukrepi	RRP LUR 2002-06: prioritetni programi	RRP LUR 2007-13 (osnutek) - ukrepi	SRS – prioritete
<i>Promet</i>			
Program: <i>Razvoj prometne infrastrukture</i>			
Ukrep 1: Izboljšava navezovanja na avtocesto	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa <i>Dostopnost</i> , podprogram Trajnostna mobilnost.	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Dostopnost za kakovost življenja in Načrtovanje za zagotovitev kakovostnega življenjskega prostora.</i>	Ukrepi so zasnovani v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Ukrep 2: Gradnja severne obvoznice			
Ukrep 3: Izboljšava regionalnih in lokalnih cest ter javnih poti			
Ukrep 4: Izboljšanje javnega potniškega prometa			
Ukrep 5: Povečanje kapacitet javnih parkirnih površin			
Ukrep 6: Ureditev omrežja peš poti in kolesarskih poti			
Občinski programi in ukrepi	RRP LUR 2002-06: prioritetni programi	RRP LUR 2007-13 (osnutek) - ukrepi	SRS – prioritete
<i>Družbena infrastruktura</i>			

Program: <i>Razvoj izobraževanja</i>			
Ukrep 1: Izobraževanje in vzgoja predšolskih otrok	Občinski ukrepi so skladni s prednostno nalogo regijskega prednostnega programa <i>Učinkovito izobraževanje za kakovostno življenje.</i>	Ukrepi so zasnovani v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Enake možnosti prispevek h konkurenčnosti regije.</i>	Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta ter Moderna socialna država in večja zaposlenost.</i>
Ukrep 2: Izobraževanje in vzgoja šolajoče se mladine			
Ukrep 3: Razvoj vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja			
Program: <i>Izboljšanje zdravja občanov in socialne pomoči</i>			
Ukrep 1: Razvoj varovanja zdravja	Ukrepa sta zasnovana v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa <i>Dostopnost</i> , podprogram Ponudba storitev za kakovostno življenje.	Ukrepa sta zasnovana v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Enake možnosti prispevek h konkurenčnosti regije.</i>	Ukrepa sta skladna s razvojno prioriteto Strategije razvoja Slovenije: <i>Moderna socialna država in večja zaposlenost</i> ter <i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Ukrep 2: Razvoj programov in infrastrukture zdravstvenega in socialnega varstva			
Program: <i>Razvoj kulture in umetnosti</i>			
Ukrep 1: Razvoj infrastrukture za delovanje na področju kulture in umetnosti	Ukrepa sta skladna s regijskim prednostnim programom <i>Ekološka in kulturna mreža</i> , podprogram Varovanje kulturne dediščine.	Ukrepa sta zasnovana v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Ohranjena dediščina, Načrtovanje za zagotovitev kakovostnega življenjskega prostora in Kultura konkurenčna prednost regije.</i>	Ukrepa sta zasnovana v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Ukrep 2: Promocija kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine			
Program: <i>Razvoj športa in rekreacije</i>			
Ukrep 1: Razvoj športa in rekreacije	Ukrep je skladen s regijsko prednostno nalogo <i>Ekološka in kulturna mreža</i> , podprogram Razvoj možnosti za rekreacijo in šport.	Ukrep je zasnovan v okviru prednostne naloge regijskega prednostnega programa: <i>Enake možnosti prispevek h konkurenčnosti regije.</i>	Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>

Občinski programi in ukrepi	RRP LUR 2002-06: prioritetni programi	RRP LUR 2007-13 (osnutek) - ukrepi	SRS – prioritete
Vrhnika – medobčinsko središče			
Program: <i>Vrhnika – medobčinsko središče</i>			
Ukrep 1: Razvoj medobčinskega središča	Ukrep je zasnovan v okviru prednostnih nalog regijskega prednostnega programa <i>Sodelovanje v regiji in Dostopnost.</i>	Ukrep je zasnovan v okviru prednostnih nalog regijskega prednostnega programa: <i>Dostopnost za kakovost življenja, Učinkovite komunalne storitve, Ohranjena dediščina, Načrtovanje za zagotovitev kakovostnega življenjskega prostora in Kultura konkurenčna prednost regije.</i>	Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>
Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju			
Program: <i>Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju</i>			
Ukrep 1: Ohranjanje identitete in aktivno delovanje v regionalnem okolju	Ukrep je zasnovan v okviru prednostnih nalog regijskega prednostnega programa <i>Sodelovanje v regiji in Dostopnost.</i>	Ukrep je zasnovan v okviru prednostnih nalog regijskega prednostnega programa: <i>Dostopnost za kakovost življenja, Učinkovite komunalne storitve, Ohranjena dediščina, Načrtovanje za zagotovitev kakovostnega življenjskega prostora in Kultura konkurenčna prednost regije.</i>	Ukrep je zasnovan v okvirih razvojnih prioritet Strategije razvoja Slovenije: <i>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.</i>

5.2 Aktivnosti za izvajanje Strategije

5.2.1 Naloge

Strategija razvoja občine Vrhnika je naravnana dolgoročno. Za njeno izvajanje bo skrbela Občina, zato bo morala opredeliti institucionalni okvir, v katerem bo določila:

- organe izvajanja in nadzora ter njihove naloge,
- nosilce poročanja, način poročanja in vsebino poročil o izvajanju Strategije,
- način vključevanja javnosti.

Za izvajanje Strategije so potrebne predvsem naslednje aktivnosti:

- zagotavljati domače in tuje vire sredstev s skrbno pripravo projektov;
- sprejeti ustrezne občinske dokumente po posameznih področjih (sektorske strategije, prostorske akte, programe);
- izvajati podporne aktivnosti in programe za razvoj gospodarskih dejavnosti, turizma in kmetijstva s podeželjem;
- izvajati podporne aktivnosti in programe za razvoj socialnega okolja;
- intenzivirati aktivnosti na področju delovanja javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika«;
- pripraviti konkretne projekte za izvajanje ukrepov
- v okviru vsakega ukrepa oblikovati oz. predvideti instrumente, s katerimi se bodo ukrepi izvajali;
- usposabljanje ljudi / kadre za pripravo projektov;
- kandidirati s projekti v državi in v Evropski uniji;
- sodelovati s sosednjimi občinami in Ljubljansko urbano regijo pri pripravi skupnih projektov;
- zbirati vse potrebne informacije;
- usklajevati potrebe in želje;

5.2.2 Financiranje

Pri financiranju projektov občina računa tako na lastna sredstva kot na sofinanciranje projektov s strani države in na pridobivanje sredstev za projekte s strani Evropske unije. Zagotavljanje domačih in tujih virov sredstev je eden ključnih pogojev za uspešno izvajanje Strategije. V prilogi 7.9 so navedeni javni finančni viri in nosilci evropskega finančnega vira ter kratka obrazložitev finančnih instrumentov EU za spodbujanje razvoja. Programi in ukrepi so zasnovani z upoštevanjem načel trajnostnega razvoja. Za pridobitev državnih in EU sredstev bo morala občina zagotoviti skrbno pripravo projektov (vsebinsko, pravno in finančno).

Glede na to, da gre za dolgoročni strateški dokument, programi in ukrepi niso finančno ovrednoteni. Finančno ovrednotenje projektov, dinamika in predvidena izvajanja po posameznih letih, bodo opredeljena v načrtu razvojnih programov Občine, po sprejemu Strategije.

5.2.3 Spremljanje in vrednotenje izvajanja

Spremljanje in vrednotenje izvajanja Strategije je smiselno prilagojeno načinu spremljanja in vrednotenja, ki ga opredeljuje Uredba o regionalnih razvojnih programih.

Za spremljanje in vrednotenje izvajanja Strategije bo zadolžena Občina. Kot je že obrazloženo v poglavju 5.2.1 Naloge, bo morala Občina določiti organe izvajanja in nadzora Strategije ter nosilce poročanja, način poročanja in vsebino poročil o izvajanju Strategije.

Spremljanje in vrednotenje Strategije se izvaja na podlagi letnih poročil. Spremljanje poteka na ravni programov oz. ukrepov, ki imajo opredeljen ustrezne indikatorje. Indikatorji so zastavljeni glede na strateški značaj dokumenta. Seznam je v prilogi 7.10.

V poročilih se poleg ugotovitev o napredku in učinkih navede tudi informacije o ovirah in problemih izvajanja ukrepov, če prihaja do odstopanj od zastavljenih ciljev. Poda se tudi predloge za spremembe in dopolnitve za razreševanje ugotovljenih težav.

6 VIRI IN LITERATURA

DRAŠLER J., CUNDER, T., (2004), Kmetijstvo na Vrhniki danes. Vrhnikiški razgledi, 2004

HABIČ P., (1998), Študija vrtač v občini Vrhnika. 1998

HACIN J., ČOP J., (2002), Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti in kmetijstva na Ljubljanskem barju. V: Drugi posvet o Barju, Vrhnika, 2002.

Nevarnost urbanizacije primestnih vasi na zahodnem delu Ljubljanskega barja. Drugi posvet o barju. 2002

LESKOVAR I., (2002), Kartiranje in naravovarstveno vrednotenje habitatnih tipov ter osnutek conacije na območju predvidenega krajinskega parka Ljubljansko barje. V: Drugi posvet o Barju, Vrhnika 2002

PEČAR J., (2005), Regije 2005 – izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah. DZ 9, Urad za makroekonomske analize in razvoj. 2005

PERKO D., OROŽEN ADAMIČ M., (1998), Slovenija: pokrajine in ljudje., Ljubljana, MK, 1998.

PUPIS F., (2004), Osnutek usmeritev oziroma dispozicije razvoja občine Vrhnika na področju Socialnega varstva od 2006-2015. 2004

SIMONETI M. in sodelavci, (2002), Idejna zasnova ureditve športno rekreacijskega centra Barje

ZADNIK V., (2006), Glasbena šola Vrhnika: 30 let, GŠV, Vrhnika, marec 2006.

Izhodišča za pripravo strategije razvoja občine Vrhnika. Delovno gradivo delovnih skupin Občine Vrhnika 2005

Strategija osnovnega zdravstva v občini Vrhnika. Zdravstveni dom Vrhnika. 28.10. 2005

Letni program športa občine Vrhnika za leto 2005. Dostopno na <http://www.vrhnika.si> (informacije javnega značaja) (25.04.2006)

Lokalni program kulture 2004 – 2007. Občina Vrhnika. 2004

Operativni program odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih in padavinskih voda v občini Vrhnika

Smernice za zagotavljanje in izvajanje otroškega varstva v občini Vrhnika v obdobju 2004 – 2012; sprejeto s strani Občinskega sveta Občine Vrhnika, dne 19.2.2004

Smernice za zagotavljanje pogojev in izvajanje otroškega varstva v Občini Vrhnika v obdobju 2004 – 2012. Občinski svet. 2004

Ugotavljanje obstoječega stanja z vrednotenjem in oceno vplivov kamnolomov Verd, Podčelo in Lesno brdo ter predlog ukrepov izboljšanja. Imos Geatech. 2003

Izdelava bilance površin in projekcij prebivalstva občine Vrhnika. Zavod Naš laz. 2002

Analiza razvojnih možnosti, zvezek 1, 2, 3 Dolgoročni plan občine Vrhnika do leta 2000. Zavod za načrtovanje Vrhnika 1980

Dolgoročni plan Občine Vrhnika za obdobje 1986 - 2000

Družbeni plan Občine Vrhnika za obdobje 1986 – 1990

Družbeni plan SO Vrhnika, prostorski vidik (ključni problemi razvoja SO Vrhnika) Zavod za načrtovanje Vrhnika 1981

Družbeni plan SO Vrhnika, prostorski vidik 1,2, 3. Zavod za načrtovanje Vrhnika 1981

Prostorske sestavine dolgoročnega plana Občine Vrhnika za obdobje 1986 do 2000 in srednjeročnega plana Občine Vrhnika za obdobje 1986 do 1990 s spremembami in dopolnitvami (Uradni list št. 21/90,...)

Odlok o ustanovitvi javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika« (Uradni list RS, št. 48/05)

Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Zdravstveni dom Vrhnika (Uradni list RS, št. 48/05)

Odlok o varstvu pred hrupom v Občini Vrhnika. 26. 11. 2004

Pravilnik o sofinanciranju programov za ohranjanje in razvoj kmetijstva v Občini Vrhnika. 2003.

Turistični informator Vrhnika. 2001. Turistično društvo Blagajana, 63. str.

Planinske poti v okolici Vrhnike, Turistično društvo Blagajana. Brošura.

Po poti Cankarjevih obeležij, Turistično društvo Blagajana. Brošura.

Podlipa – skrivnostna vas, Turistično društvo Blagajana. Brošura.

Gostilne na Vrhnškem, Turistično društvo Blagajana. Brošura.

Vrhnški razgledi Leto 3 (2002)

Aktualni dogodki. Dostopno na: <http://www.vrhnika.org> (25.04.2006)

Spletna stran občine Vrhnika. Dostopno na: <http://www.vrhnika.si> (13.10. 2005).

Razvojni program podeželja. Občine Borovnica, Brezovica, Dobrova – Polhov Gradec, Horjul, Vrhnika. Celota, zavod za razvoj. 2004

Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije za obdobje 2002 – 2006 (Strateški in izvedbeni del programa), December 2002, Ljubljana

Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije za obdobje 2007 – 2013. Drugi osnutek. <http://www.ruralur.si/> (28.4.2006)

Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane; Brezovica, Dobropolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika I.- IV. Faza; Zavod za razvoj podeželja Maš Laz, Lukovica pri Brezovici. 2001

Strategija razvoja Slovenije. 2005; Strategija slovenskega turizma 2002 – 2006. Dostopno na: <http://www.mg-rs.si> (13.10.2005)

Strategija prostorskega razvoja Slovenije. Uradni list RS, št. 76/2004

Emisije onesnažil v vode iz industrijskih naprav za leto 2003. Dostopno na: http://www.arso.gov.si/podro~cja/industrijsko_onesna~zevanje/podatki/EmisijeVode2003.xls (25.04.2006)

Emisije snovi v zrak iz industrijskih obratov za leto 2003. Dostopno na: http://www.arso.gov.si/podro~cja/industrijsko_onesna~zevanje/podatki/EmisijeZrak2003.xls (25.04.2006)

Letno poročilo Zavoda RS za zaposlovanje - Območna služba Ljubljana, za leto 2004: Dostopno na: <http://www.ess.gov.si/slo/predstavitev/letnaporocila/letnaporocila.htm>

Monitoring kakovosti površinskih vodotokov v Sloveniji v letu 2003, Ljubljana, 2005, Agencija Republike Slovenije za okolje in prostor. Dostopno na: http://www.arso.gov.si/podro~cja/vode/poro~cila_in_publicacije/porocilo_reke_2003.pdf (25.04.2006)

Območja NATURA 2000. Dostopno na: http://www.natura2000.gov.si/obmocja/delez_po_obcinah.pdf (11.04.2006)

Poročilo o stanju okolja 2002, 2003. Dostopno na: http://www.arso.gov.si/poro~cila/Poro~cila_o_stanju_okolja_v_Sloveniji/index.html (25.04.2006)

Nacionalni program socialnega varstva do leta 2005 (NPSV). Uradni list RS, št. 31/2000

Nacionalni program varstva okolja (NPVO), Uradni list RS 83/1999

Nacionalni program za kulturo 2004-2007 (ReNPK04-07) (Uradni list RS 28/2004)

Nacionalni program zdravstvenega varstva republike Slovenije – zdravje za vse do leta 2004 (NPZV). Uradni list RS, št. 49/2000

Sprejeta nova finančna perspektiva za obdobje 2007-2013. Dostopno na: <http://evropa.gov.si/aktualno/teme/2005-12-22/> (25.04.2006)

Statistični letopis RS 1998 . 1999. Ljubljana, Statistični urad RS.

Statistični letopis RS 1999 . 2000. Ljubljana, Statistični urad RS.

Statistični letopis RS 2000 . 2001. Ljubljana, Statistični urad RS.

Statistični letopis RS 2001 . 2002. Ljubljana, Statistični urad RS.

Statistični letopis RS 2002 . 2003. Ljubljana, Statistični urad RS.

Statistični letopis RS 2004. 2005. Ljubljana, Statistični urad RS.

Popis kmetijskih gospodarstev 2000. Dostopno na: <http://www.stat.si> (13.10. 2005).

Prebivalstvo 31.12.2004. Dostopno na: <http://www.stat.si> (13.10. 2005)

Spletna stran oddelka za geografijo. Dostopno na: <http://www.uni-lj.ff.si/geo>
(10.05.2003)

EKUJS - Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad. Dostopno na:
http://www.gov.si/euskladi/skladi/strukt_ekujs.html (25.04.2006)

Uredba o regionalnih razvojnih programih. Uradni list RS, št. 31/2006

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (uradno prečiščeno besedilo) (ZSRR-UPB1) Uradni list RS, št. 83/2003

Zakon o socialnem varstvu (uradno prečiščeno besedilo) (ZSV-UPB1). Uradni list RS, št. 36/2004

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1), Uradni list RS 41/2004

Zakon o zdravstveni dejavnosti (uradno prečiščeno besedilo) (ZZDEJ-UPB2). Uradni list RS, št. 23/2005

Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (uradno prečiščeno besedilo) (ZVISJV-UPB2). Uradni list RS, št. 102/2004

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (uradno prečiščeno besedilo) (ZZVZZ-UPB1). Uradni list RS, št. 20/2004

7.1 Analiza stanja in trendov za področje gospodarstva

Analiza obstoječega stanja in razvojnega potenciala občine Vrhnika v okviru ljubljanske regije

Občina Vrhnika geografsko, upravno in gospodarsko spada v Ljubljansko urbano oziroma osrednjeslovensko regijo. Z vidika regionalne vpetosti in gravitacije oziroma povezanosti z glavnim mestom, ki je hkrati tudi center in težišče razvoja ljubljanske regije, je smiselno o razvoju Vrhnike govoriti na treh nivojih – na nivoju države, regije in – končno – občine.

7.1.1 Osnovni podatki o Ljubljanski urbani regiji

Geografsko gledano predstavlja ljubljanska regija 12 % skupne površine Republike Slovenije, v njej živi 526.367 prebivalcev oz. 26,4% prebivalstva, povprečni delež aktivnega prebivalstva pa se giblje na ravni slabih 30%.¹

Ljubljanska urbana regija ima pestro gospodarsko strukturo s prevladujočim deležem storitvenih dejavnosti. Nesorazmerno veliko aktivnih slovenskih gospodarskih družb deluje v tej regiji. Za leto 2004 je 19.582 pravnih oseb posredovalo podatke o bilanci stanja in izkaz poslovnega izida Agenciji za plačilni promet, kar predstavlja 46,5 odstotka vseh v Sloveniji.²

Regija je tudi med največjimi po zaposlenosti v gospodarskih subjektih, saj je v njih zaposlenih 161.741 oseb ali 34,6 odstotka zaposlenih v Sloveniji. V regiji je bilo po podatkih iz zaključnih računov za leto 2004 ustvarjeno 48,5 odstotkov celotnega dobička in 37,1 odstotkov celotne izgube gospodarstva Slovenije. Celotni neto dobiček (kot razlika med čistim dobičkom in čisto izgubo) je bil tudi lani pozitiven in sicer v višini 211 milijard tolarjev. Regijsko gospodarstvo je lani ustvarilo 54 odstotkov celotnega neto čistega dobička slovenskega gospodarstva.

Storitveni sektor je najpomembnejši sektor v ljubljanski regiji. V njem deluje skoraj 77 odstotkov gospodarskih družb (točneje 76,9 odstotka), ki zaposlujejo 59,4 odstotka zaposlenih v regiji. V letu 2004 so storitvene dejavnosti ustvarile skoraj 72 odstotkov vseh prihodkov regije, med storitvenimi dejavnostmi **največ trgovina** in sicer 45,5 odstotka. Trgovini sledita dejavnost K-poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve z 12,6 odstotki in dejavnost I-promet, skladiščenje in zveze z 9,6 odstotki.

Gospodarstvo ljubljanske regije v celoti gledano ni izvozno usmerjeno. Na tuje izvozi **22,2 odstotka slovenskega izvoza** izraženega v evrih, kar je posledica velike zastopanosti storitvenih dejavnosti, ki se manj vključujejo v mednarodno menjavo in vloge mesta

¹ Vir: Statistični Urad RS

² Vir: Gospodarska zbornica Slovenije, Agencija za plačilni promet

Ljubljane kot prestolnice države. S **43-odstotnim deležem v slovenskem uvozu** pa regija dokazuje svojo veliko vpetost in povezanost z mednarodnimi trgi.

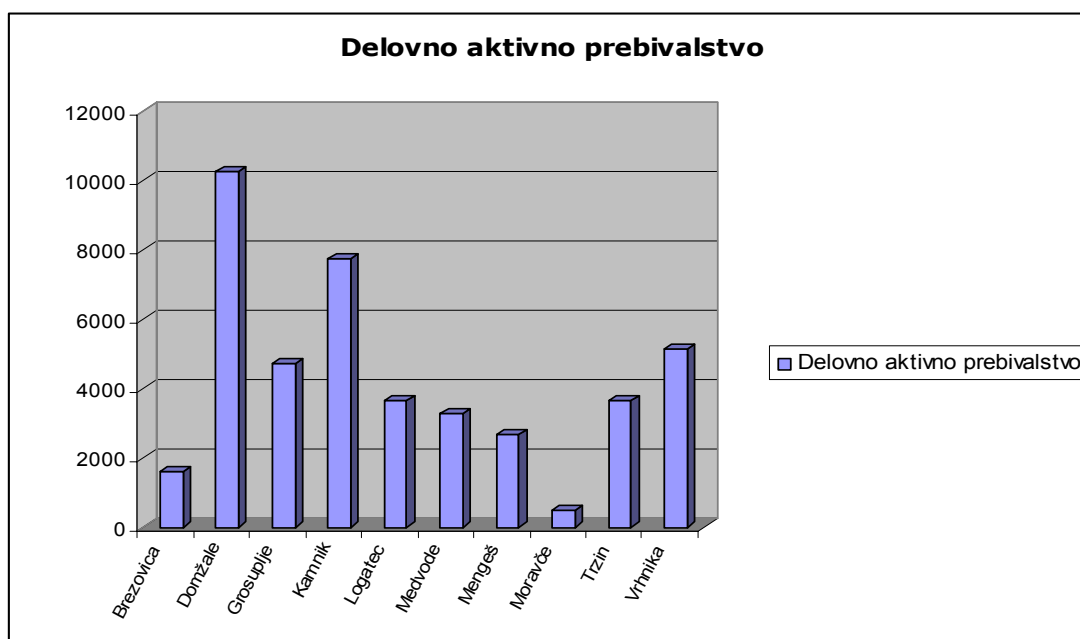
Sredstva (premoženje) gospodarskih družb ljubljanske regije so se tudi v letu 2004 realno povečala. Povečal se je tudi delež sredstev regije v vseh sredstvih gospodarstva Slovenije na 44,6 odstotka (v letu 2003 je znašal 44,4 odstotka).

V letu 2004 so gospodarske družbe v 31 občinah ustvarile **40,8 odstotka celotne dodane vrednosti v Sloveniji**. Bruto dodana vrednost na zaposlenega je znašala 7,9 milijona tolarjev in je bila za 18,1 odstotkov večja od slovenskega povprečja.³

7.1.2 Umeščenost občine Vrhnika v Ljubljanski urbani regiji

Glede na vpetost gospodarstva in prebivalstva nasploh v regionalne tokove je razvitost občine Vrhnika smiselno analizirati najprej v regionalnem in nato še v državnem merilu. Kar se tiče delovno aktivnega prebivalstva, ima Vrhnika s 5.131 delovno aktivnimi prebivalci 0,66-odstoten delež v prebivalstvu celotne Slovenije. V ljubljanski regiji smo med 25 občinami, ki jo sestavljajo, za primerjavo izbrali 9 (skupaj z Vrhniko torej 10) po velikosti primerljivih občin s skupnim številom delovno aktivnega prebivalstva med (slabih) 2.000 in (dobrih) 10.000. Po tem kazalcu je velikost občin prikazana v Grafu 1.

Graf 1: Delovno aktivno prebivalstvo po izbranih občinah v ljubljanski regiji

Vir: Statistični Urad RS

Stopnja registrirane brezposelnosti se je po podatkih Informacijskega servisa podatkov v občini Vrhnika v zadnjem letu gibala med 6,4 in 6,8%, kar je precej pod slovenskim povprečjem, ki za avgust 2005 znaša 10,0%. To je sicer zelo dober znak, vendar slab

³ Vir: GZS, Območna zbornica Ljubljana

položaj nekaterih podjetij v občini, zlasti IUV, predstavlja potencialno grožnjo za ohranjanje razmeroma nizke stopnje brezposelnosti v občini.

Preglednica 1: Stopnja brezposelnosti v občini

datum	avg. 04	sep. 04	okt. 04	nov. 04	dec. 04	jan. 05	feb. 05	mar. 05	apr. 05	maj. 05	jun. 05	jul. 05	avg. 05
stopnja	6,4	6,7	6,8	6,7	6,4	6,7	6,6	6,6	6,7	6,7	6,7	6,8	6,8

Vir: ISPO

Preglednica 2: Delovno aktivno prebivalstvo občine Vrhnika po spolu

	Delovno aktivno prebivalstvo - skupaj	Delovno aktivno prebivalstvo - moški	Delovno aktivno prebivalstvo - ženske
Vrhnika	7.999	54%	46%

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj

Preglednica 3: Delovno aktivno prebivalstvo občine Vrhnika po kraju dela- dnevne migracije

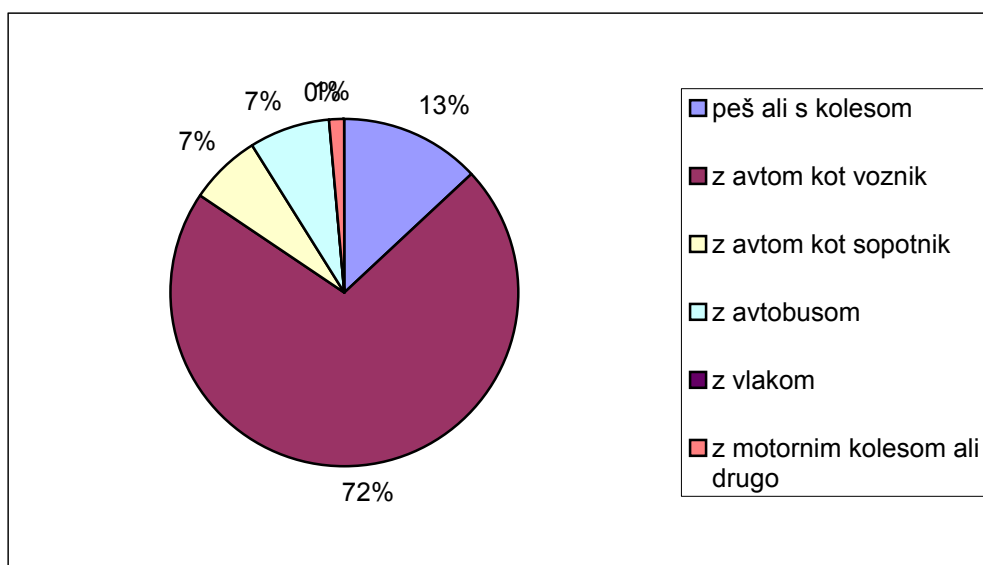
	Dela v občini prebivališča	Dela v drugi občini v Sloveniji
Vrhnika	3.464	4.535

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj

Struktura delovnega prebivalstva po spolu ne odstopa od slovenskega povprečja. Zelo izrazita pa so odstopanja pri dnevni migraciji. Kar 56.7 % aktivnega prebivalstva se na delo vozi iz občine Vrhnika. Najpomembnejši razlog je bližina prestolnice.

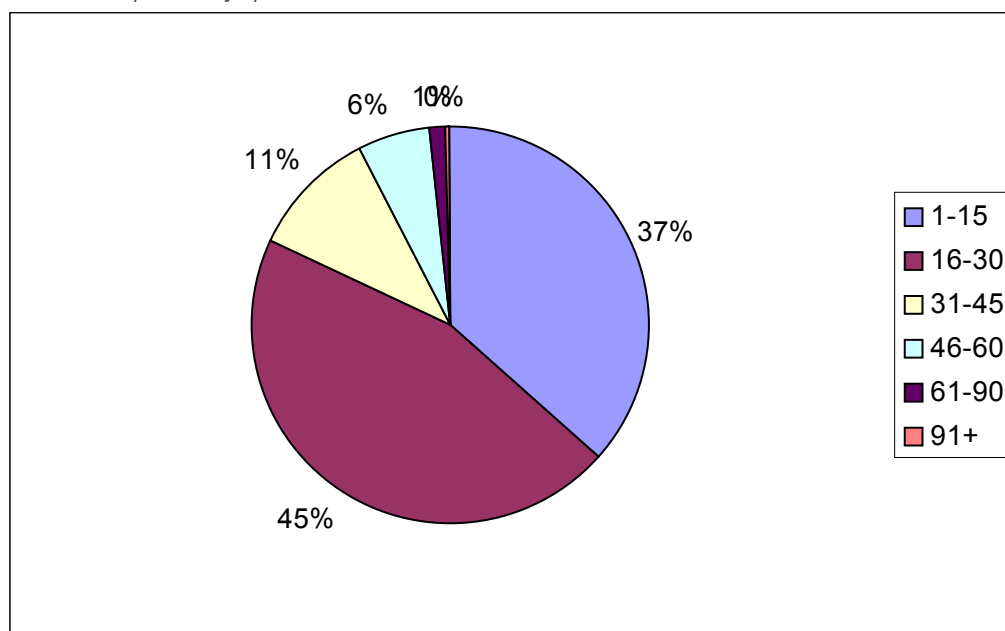
Večina ljudi se na delovno mesto vozi z lastnim vozilom, najmanj pa prebivalci občine Vrhnika uporabljajo javna transportna sredstva (graf 2).

Graf 2: Načini potovanja na delo

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj

Graf 3: Čas potovanja prebivalcev obline Vrhnika na delo v minutah

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

Preglednica 4: Aktivno prebivalstvo po zaposlitvenem statusu v občini Vrhnika

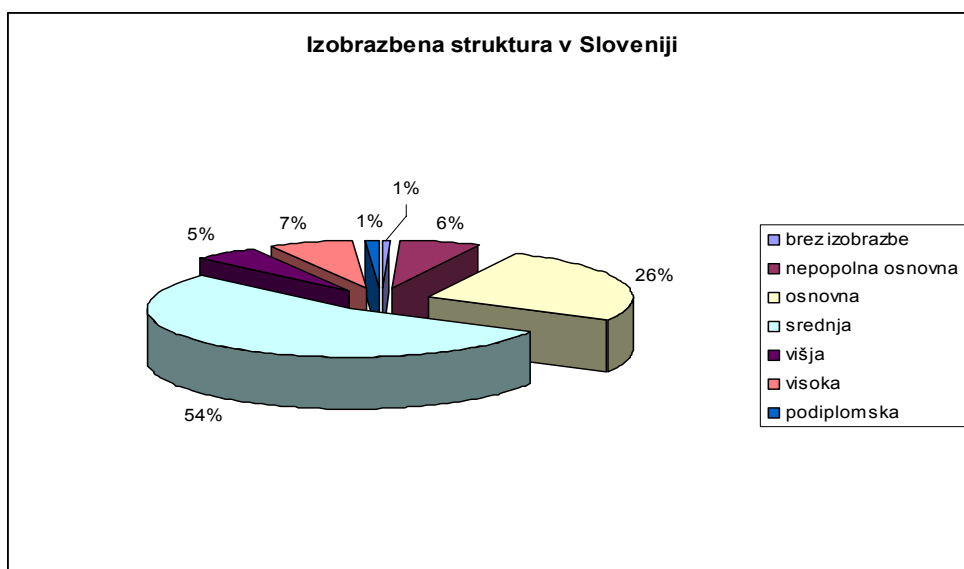
	skupaj	delovno aktivno prebivalstvo - skupaj	zaposlene osebe	samozaposlene osebe - skupaj	samostojni podjetniki	kmetovalci	brezposelne osebe
Vrhnika	8.799	8.027	7.367	660	549	111	772

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

7.1.3 Primerjalna analiza izobrazbene strukture

Izobrazbena struktura prebivalstva po podatkih OECD izkazuje najvišjo korelacijo s povprečnim razpoložljivim dohodkom v občinah ter predstavlja pomemben kazalec razvoja države, regije ali manjše upravne enote. Zaradi teh dejstev v nadaljevanju podrobneje primerjalno analiziramo strukturo prebivalstva po doseženi stopnji izobrazbe – v Sloveniji glede na razvite(jše) države ter v občini Vrhnika glede na podatke za celotno državo ter v primerjavi z najrazvitejšim delom Slovenije, občino Ljubljana, in občino z najvišjo povprečno plačo med primerljivo velikimi občinami v ljubljanski regiji, torej občino Mengeš.

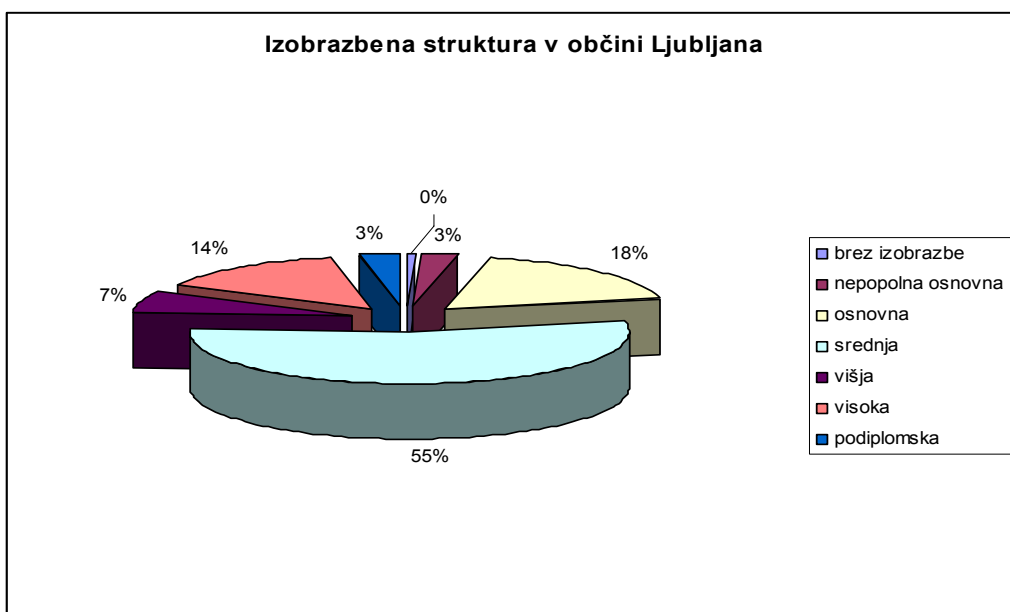
Graf 4: Izobrazbena struktura v Sloveniji

Vir: Statistični Urad RS

Izobrazbena struktura je v Sloveniji glede na razvite države (denimo članice OECD) še zmeraj precej neugodna. Delež prebivalstva s končanim univerzitetnim ali podiplomskim študijem je namreč le približno 8-odstoten.

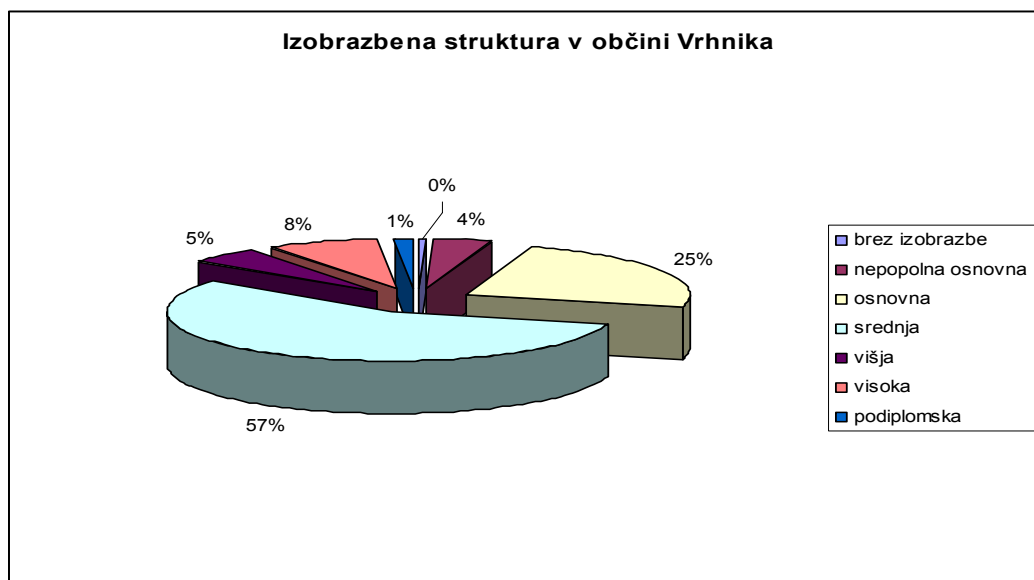
Graf 5: Izobrazbena struktura v občini Ljubljana

Vir: Statistični Urad RS

V primerjavi z izobrazbeno strukturo v celotni državi ima občina Ljubljana pričakovano precej ugodnejšo izobrazbeno strukturo. Precej nižji je delež prebivalstva brez izobrazbe (Slovenija 6%, Ljubljana 3%) in s končano osnovno izobrazbo (Slovenija 26%, Ljubljana 18%), po drugi strani pa je dvakrat višji delež visoko izobraženih (Slovenija 7%, Ljubljana 14%), delež tistih, ki so s študijem nadaljevali tudi po končanem univerzitetnem študiju pa je kar trikrat višji (Slovenija 1%, Ljubljana 3%).

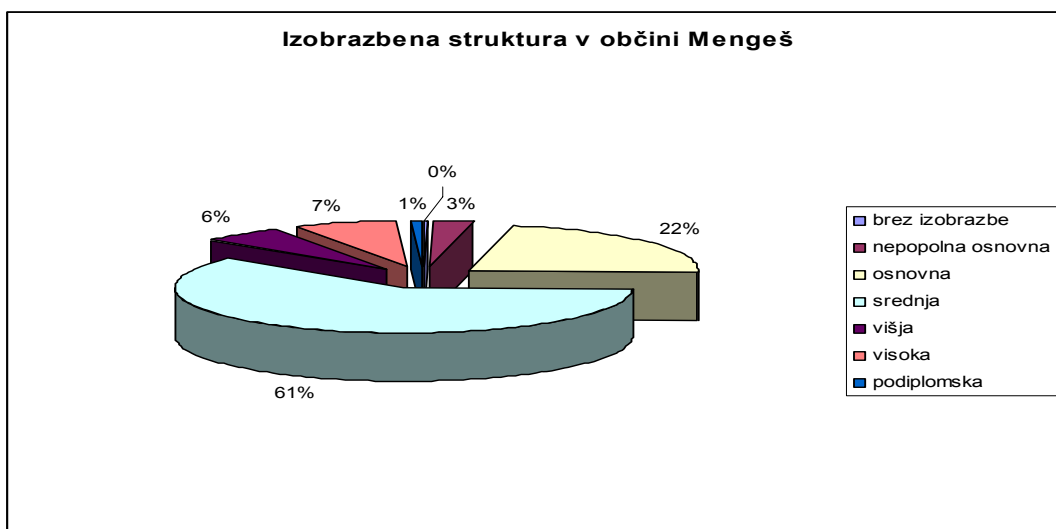
Graf 6: Izobrazbena struktura v občini Vrhnika

Vir: Statistični Urad RS

V občini Vrhnika je izobrazbena struktura nekje med (boljšo) občino Ljubljana in povprečno slovensko, pri čemer je bistveno bolj podobna slednji. Po deležu prebivalstva brez izobrazbe Vrhnika precej zaostaja za slovenskim povprečjem, podobno – a v precej manjši meri – pa velja tudi za delež prebivalstva z osnovno izobrazbo (25% : 26%). Delež srednješolsko izobraženih je v občini Vrhnika nekoliko višji kot drugod po Sloveniji, podobno pa velja tudi za delež visoko izobraženih. Ti podatki kažejo, da ima Vrhnika izobrazbeno strukturo, ki je razmeroma podobna povprečni slovenski, hkrati pa kar precej zaostaja za ugodno izobrazbeno strukturo, značilno za občino Ljubljana.

Graf 7: Izobrazbena struktura v občini Mengeš

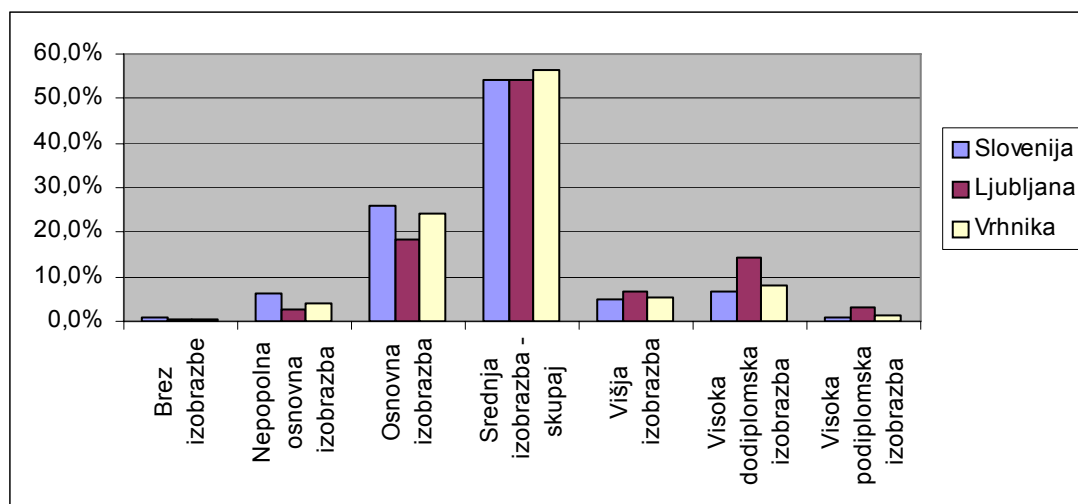
Vir: Statistični Urad RS

Občino Mengeš smo v primerjavo vključili zaradi tega, ker gre za občino, ki med primerljivo velikimi (po številu delovno aktivnih prebivalcev) v ljubljanski regiji beleži najvišjo povprečno plačo.

V primerjavi s strukturo v občini Vrhnika je v občini Mengeš precej manj prebivalstva brez izobrazbe in s končano osnovno izobrazbo, več pa takih, ki imajo srednjo ali višjo izobrazbo.

V teh dejstvih lahko iščemo pomemben del razlage za razlike v podatkih o povprečnih bruto plačah po občinah, ki jih podrobneje predstavljamo in analiziramo v nadaljevanju.

Graf 8: Primerjava strukture izobrazbe prebivalcev Vrhnike z Ljubljano in Slovenijo

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

7.1.4 Primerjava in analiza povprečnih plač, obrti, naložb in stanovanj

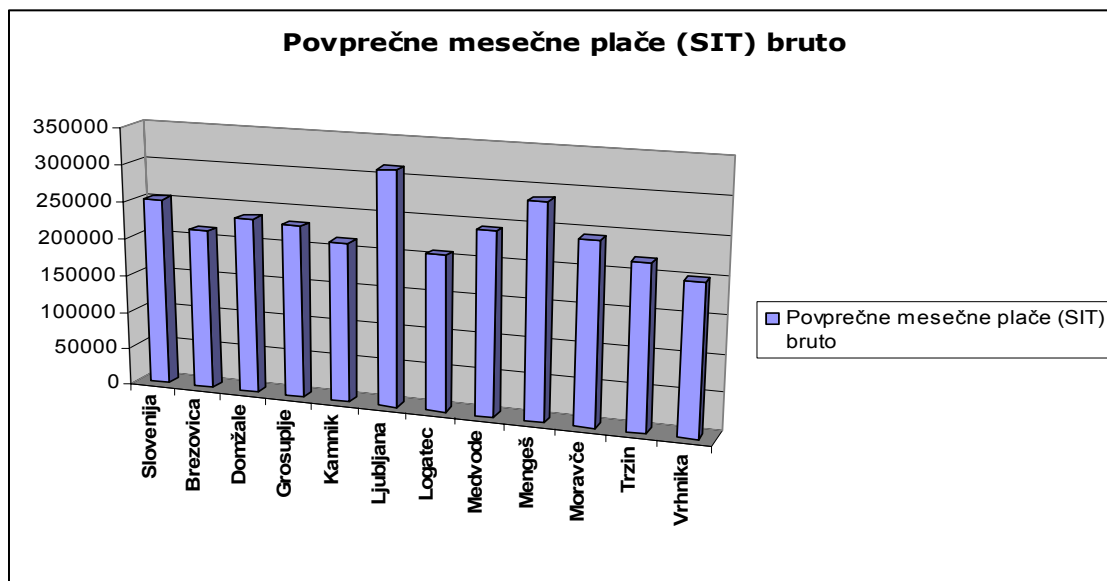
Z vidika občinskega proračuna pomeni povprečna bruto/neto plača v občini zelo pomemben podatek in kazalec razvoja, saj predstavlja dohodnina, ki je s povprečnimi plači v precej tesni korelaciji, pomemben vir prihodkov.

V zadnjih letih so v ljubljanski regiji povprečne plače na zaposlenega, z izjemo v letu 2002, v primerjavi s slovenskim povprečjem, tako nominalno kot realno, rasle hitreje kot v ostalih regijah. Tako je bilo tudi v letu 2003, ko je njihova realna rast presežala rast slovenskega povprečja za 0,3 odstotne točke in je znašala 2,1 odstotka.

Povprečna mesečna bruto plača na zaposlenega v podjetjih, družbah in organizacijah v regiji je v letu 2003 tako znašala 291.286 tolarjev in je bila za 15,0 odstotkov večja od povprečne mesečne bruto plače v Sloveniji (253.200 tolarjev). Povprečna bruto plača izplačana v industriji (torej v rudarstvu, predelovalnih dejavnostih in oskrbi s plinom, elektriko in vodo) je bila za 14,0 odstotka nižja od povprečne plače izplačane v regiji

in skoraj 38 odstotkov nižja od plače v finančnem posredništvu v regiji, pa tudi 1,1 odstotka manjša od povprečne plače v Sloveniji.⁴

Graf 9: Povprečne mesečne bruto plače v SIT v izbranih občinah v ljubljanski regiji

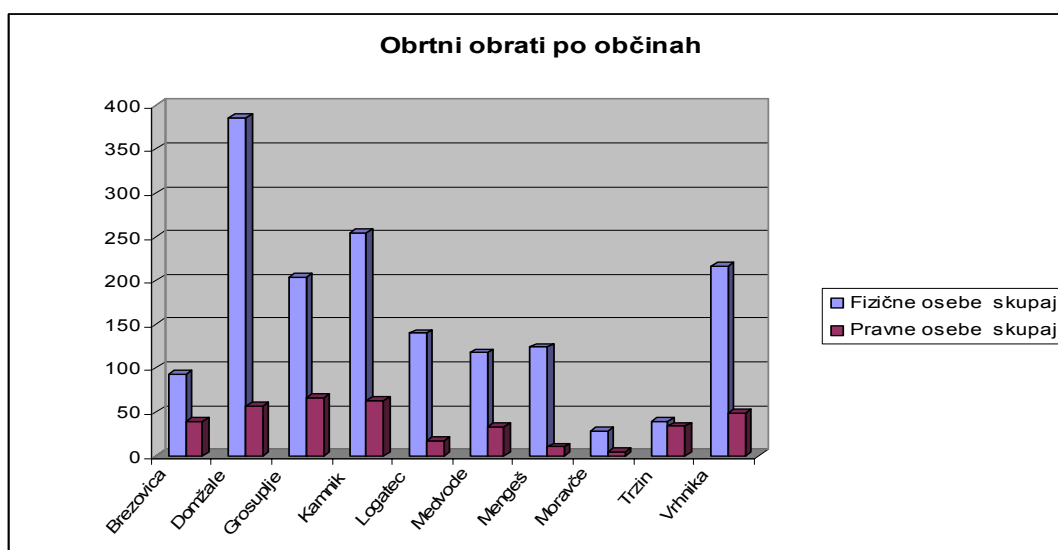

Vir: Statistični Urad RS

S precejšnjim naskokom najvišje plače imajo pričakovano zaposleni v občini Ljubljana (bruto mesečna plača v višini 313 tisoč SIT). Kot smo že omenili, med primerljivimi občinami v ljubljanski regiji sledi Mengeš (286 tisoč SIT), Medvode (244 tisoč SIT), Moravče (243 tisoč SIT), Domžale (236 tisoč SIT), Grosuplje (231 tisoč SIT) itd., prav zadnja med primerljivimi občinami pa je po podatkih o povprečni plači občina Vrhnika, v kateri je po podatkih Statističnega Urada RS povprečna bruto plača znašala 201 tisoč SIT.

K blaginji občine pomembno prispevajo tudi obrtni obrati, še zlasti neposredno fizične osebe, ki se ukvarjajo z obrtjo ali obrti podobnimi dejavnostmi.

Graf 10: Število obrtnih obratov po občinah

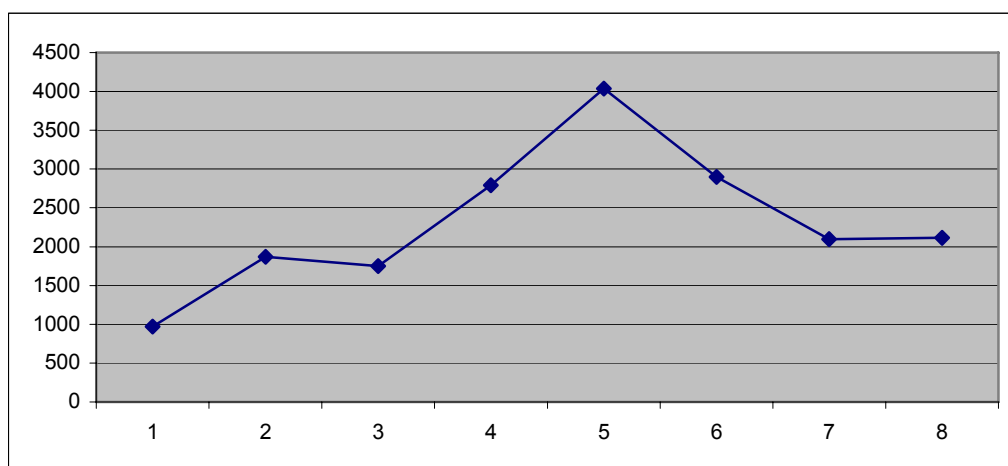
⁴ Vir: Območna zbornica Ljubljana

Vir: Statistični Urad RS

V občini Vrhnika je po zadnjih dostopnih podatkih, ki jih ima Statistični Urad RS, delovalo 217 fizičnih oseb v dejavnostih obrtnih obratov ali obrti podobnih dejavnostih. Daleč največ obrtnih obratov je med primerljivimi občinami v ljubljanski regiji v občini Domžale, kjer pa prevladujejo fizične osebe (386), saj imata več pravnih oseb (v Domžalah 57) na področju obrti tako občina Grosuplje (66 pravnih oseb) kot občina Kamnik (63 pravnih oseb), pa tudi občina Vrhnika (47) ne zaostaja prav veliko.

Eden izmed pokazateljev razvoja so tudi bruto investicije. V občini Vrhnike te zelo nihajo (graf 8). Še bolj kot samo nihanje pa je z vidika gospodarskega razvoja in rasti pomembna struktura investicij (Preglednica 5). Iz preglednice lahko razberemo, da podjetja večinoma vlagajo v gradbene objekte in prostore (72,5 %), v stroje in druga opredmetena sredstva dobro četrtnino (25,3 %) vseh bruto investicij, v neopredmetena osnovna sredstva, kamor sodijo blagovne znamke, znanja, socialni kapital... pa zgolj 2%.

Graf 11: Bruto investicije v občini Vrhnika v MIO Sit

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

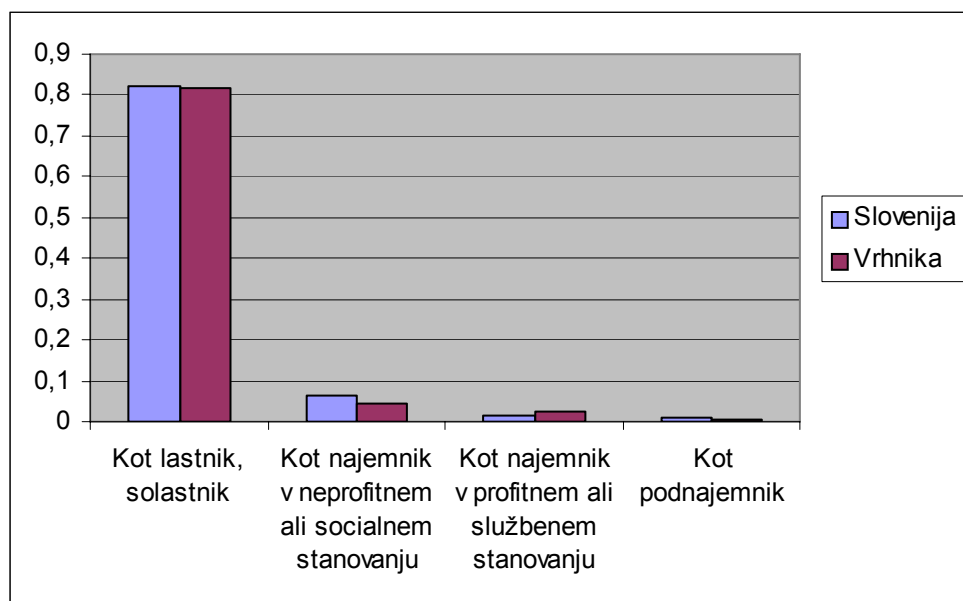
Preglednica 5: Bruto investicije v nova osnovna sredstva v podjetjih, družbah in organizacijah v občini Vrhnika

	Bruto investicije - skupaj	Gradbeni objekti in prostori	Stroji, oprema in prometna sredstva	Večletni nasadi in osnovna čreda	Neopredmetena osnovna sredstva
	2003	2003	2003	2003	2003
Vrhnika	2.114.557	1.533.824	535.161	48	45.524

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Na privlačnost občine vpliva tudi ponudba bivanjskih oz. stanovanjskih površin. Občina Vrhnika sicer ne odstopa od republiškega povprečja z vidika uporabe stanovanj (graf 12), vendar pa to še ne pomeni, da je stanje stimulatívno. Pomanjkanje ponudbe najemnih stanovanj omejuje priseljevanje v občino kar lahko negativno vpliva na rast in razvoj občine. Gostota poselitve v občini Vrhnika (142 preb./km²) je nad slovenskim povprečjem (99 preb./km²) in pod povprečjem Ljubljanske urbane regije (194 preb./km²).

Graf 12: Deleži gospodinjstev v stanovanjih po uporabi stanovanja v občini Vrhnika in Sloveniji

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

7.1.5 Analiza stanja gospodarskih družb v občini Vrhnika

Preglednica 6: Število gospodarskih družb s sedežem v občini Vrhnika po dejavnostih (SKD)

Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	13
Ribištvo	2
Predelovalne dejavnosti	229
Oskrba z elektriko, plinom, vodo	1
Gradbeništvo	132
Trgovina; popravila motornih vozil	245
Gostinstvo	58
Promet, skladiščenje, zveze	82
Finančno posredništvo	5
Nepremičnine, najem, poslovne storitve	181
Javna uprava obramba, socialno zavarovanje	32
Izobraževanje	16
Zdravstvo, socialno varstvo	37
Javne, skupne in osebne storitve	219

Vir: SURS

V občini Vrhnika je bilo konec leta 2003 registriranih skupaj 1.253 poslovnih subjektov. Med temi se jih je največ, 245, ukvarjalo z dejavnostmi, ki se v SKD začenjajo s črko G, torej trgovino in popravila motornih vozil. Sledijo predelovalne dejavnosti (229), javne, skupne in osebne storitve (219), nepremičnine, najem in poslovne storitve (181), gradbeništvo (132), promet, skladiščenje, zveze (82), gostinstvo (58), zdravstvo in socialno varstvo (37), javna uprava, obramba in socialno zavarovanje (32), izobraževanje (16), kmetijstvo, lov, gozdarstvo (13), finančno posredništvo (5), ribištvo (2) in oskrba z elektriko, plinom in vodo (1).

Glede na deleže posameznih dejavnosti v sestavi gospodarskih družb Vrhnika deloma odstopa od povprečja na nacionalni ravni. Pomembnejša odstopanja so opazna pri naslednjih skupinah dejavnosti: na področju kmetijstva lova in gozdarstva je nacionalno povprečje 1,45% vseh poslovnih subjektov, medtem ko je v občini Vrhnika delež družb, ki se ukvarjajo s tovrstnimi dejavnostmi 1,04%. S predelovalnimi dejavnostmi se povprečno v Sloveniji ukvarja 13,81% poslovnih subjektov, v občini Vrhnika pa precej več – kar 18,28%. Strukturno gledano občina Vrhnika pomembno odstopa tudi po deležu finančnih posredništev, s čimer se v občini ukvarja le 0,40% organizacij, nacionalno povprečje pa je več kot dvakrat višje – 0,91%. Prav tako se na nacionalni ravni precej višji delež poslovnih subjektov ukvarja z gostinskimi storitvami – takih je 5,94%, v občini Vrhnika pa le 4,63%.

Tako lahko ugotovimo, da struktura gospodarskih družb v občini Vrhnika po dejavnostih pri večini skupin dejavnosti ne odstopa bistveno od nacionalnega povprečja. Izjema so predvsem predelovalne dejavnosti, pri deležu katerih občina Vrhnika precej prekaša slovensko povprečje.

7.1.6 Analiza občinskih prihodkov in odhodkov

A. Skupni prihodki

Po skupnih prihodkih občinskega proračuna na prebivalca je Vrhnika s 124.534 SIT na prebivalca precej pod slovenskim povprečjem, ki znaša 155.641 SIT na prebivalca. Za primerjavo lahko povemo, da imajo primerljive občine v ljubljanski regiji naslednje skupne prihodke na prebivalca: občina Brezovica pridobi na prebivalca v povprečju 121.149 SIT, občina Domžale 136.982 SIT, občina Grosuplje 158.141 SIT, občina Kamnik 132.032 SIT, občina Medvode 143.444 SIT, občina Mengeš 153.578 SIT, občina Moravče 127.288 SIT, občina Trzin pa kar 214.230 SIT.

Zanimive razlike pa se pojavljajo glede na strukturo prihodkov v proračunih občin, zlasti v primerjavi proračunskih prihodkov občine Vrhnika glede na slovensko povprečje.

Skupne prihodke v občinski proračun sestavljajo tekoči prihodki, kapitalski prihodki, prejete donacije in transferni prihodki.

B. Tekoči prihodki

Glede na tekoče prihodke v proračun na prebivalca občina Vrhnika s 119.257 SIT **presega povprečje** slovenskih občin, ki znaša 118.289 SIT. To je seveda precej presenetljivo, če upoštevamo dejstvo, da po skupnih prihodkih občina Vrhnika za slovenskim povprečjem močno zaostaja, posledično pa lahko tudi ugotovimo, da predstavlja delež tekočih prihodkov v proračunu občine Vrhniko veliko višji delež kot je to običajno v ostalih slovenskih občinah. Tako znaša delež tekočih prihodkov v strukturi celotnih prihodkov v proračunu občine Vrhnika 95,8%, kar je precej nad slovenskim povprečjem, ki znaša 76,0%.

Primerljive občine v ljubljanski regiji beležijo naslednje višine tekočih prihodkov: občina Brezovica z naslova tekočih prihodkov dobi v proračun povprečno 109.086 SIT na prebivalca, občina Domžale 132.312 SIT, občina Grosuplje 141.507 SIT, občina Kamnik 108.133 SIT, občina Medvode 127.857 SIT, občina Mengeš 135.298 SIT, občina Moravče 76.021 SIT, občina Trzin pa 214.175 SIT oziroma praktično vse svoje prihodke.

Tekoči prihodki vključujejo davčne in nedavčne prihodke. Davčni prihodki vključujejo dohodnino, davke na premoženje in domače davke na blago in storitve.

Preglednica 7: Davčni prihodki občinskih proračunov v ljubljanski regiji

Občina	Kazalnik	Štev.preb.	Davčni prihodki	Rang
BREZOVICA	94.246	9.680	912.300.000	32
DOMŽALE	108.095	30.403	3.286.410.880	17
GROSUPLJE	104.991	16.370	1.718.696.000	20
KAMNIK	81.815	26.856	2.197.229.000	63
MEDVODE	112.912	14.343	1.619.492.000	13
MENGEŠ	98.202	6.728	660.704.365	28
MORAVČE	63.609	4.569	290.631.000	117
TRZIN	186.852	3.504	654.731.050	1
VRHNIKA	104.288	17.807	1.857.057.000	22

Davčni prihodki občine Vrhnika v višini 104.288 SIT na prebivalca za približno 10 odstotkov presegajo povprečje slovenskih občin, ki znaša 95.815 SIT na prebivalca. To pomeni, da v proračunu občine Vrhnika davčni prihodki predstavljajo 87,4% tekočih prihodkov, kar je več od nacionalnega povprečja; povprečno v proračunu slovenskih občin davčni prihodki predstavljajo 81% tekočih prihodkov v proračun.

Preglednica 8: Prihodki v občinski proračun z naslova dohodnine

Št. obč.	Občina	Kazalnik	Štev.preb.	Dohodnina	Rang
12.	BREZOVICA	77.160	9.680	746.908.000	16
32.	DOMŽALE	79.861	30.403	2.428.020.740	11
42.	GROSUPLJE	74.602	16.370	1.221.238.000	19
57.	KAMNIK	63.784	26.856	1.712.976.000	44
90.	MEDVODE	84.735	14.343	1.215.349.000	6
91.	MENGEŠ	75.589	6.728	508.564.337	18
98.	MORAVČE	49.109	4.569	224.381.000	101
170.	TRZIN	137.890	3.504	483.167.550	1
183.	VRHNIKA	81.416	17.807	1.449.772.000	9

Z naslova dohodnine ima občina Vrhnika visoke prihodke v proračun, saj je med vsemi slovenskimi občinami na devetem mestu. Občina Trzin, ki ima najvišje prihodke z naslova dohodnine na prebivalca med vsemi slovenskimi občinami, dobi v povprečju od dohodninskih prispevkov na prebivalca 137.890 SIT.

Preglednica 9: Prihodki v občinski proračun z naslova davkov na premoženje

Št. obč.	Občina	Kazalnik	Štev.preb.	Davki na premoženje	Rang
12.	BREZOVICA	13.827	9.680	133.845.000	56
32.	DOMŽALE	20.440	30.403	621.428.800	25
42.	GROSUPLJE	15.392	16.370	251.973.000	45
57.	KAMNIK	14.648	26.856	393.399.000	51
90.	MEDVODE	21.320	14.343	305.792.000	20
91.	MENGEŠ	20.526	6.728	138.097.624	24
98.	MORAVČE	6.637	4.569	30.326.000	126
170.	TRZIN	38.536	3.504	135.030.320	1
183.	VRHNIKA	14.060	17.807	250.375.000	52

Z naslova davkov na premoženje dobi občina Vrhnika v proračun povprečno 14.060 SIT na prebivalca, kar je precej pod slovenskim povprečjem, ki znaša 18.368 SIT na prebivalca. Tudi v tej kategoriji prednjači občina Trzin, katere proračunski prihodki med davki na premoženje vključujejo 38.536 SIT na prebivalca. Za občino Vrhnika med občinami, vključenimi v primerjavo zaostajata le občini Moravče, ki ima zanemarljive prihodke s tega naslova, ter občina Brezovica, ki zaostaja le malenkostno.

Preglednica 10: Prihodki v občinski proračun z naslova domačih davkov na blago in storitve

Št. obč.	Občina	Kazalnik	Štev.preb.	Dom.davki na blago in stor.	Rang
12.	BREZOVICA	3.259	9.680	31.547.000	178
32.	DOMŽALE	7.794	30.403	236.961.340	99
42.	GROSUPLJE	14.996	16.370	245.485.000	19
57.	KAMNIK	3.383	26.856	90.854.000	175
90.	MEDVODE	6.857	14.343	98.351.000	124
91.	MENGEŠ	2.087	6.728	14.042.403	185
98.	MORAVČE	7.863	4.569	35.924.000	96
170.	TRZIN	10.426	3.504	36.533.180	53
183.	VRHNIKA	8.812	17.807	156.910.000	78

Tudi na področju prihodkov v občinski proračun z naslova domačih davkov na blago in storitve občina Vrhnika zaostaja za slovenskim povprečjem, ki znaša 10.434 SIT na prebivalca. Po tem kazalniku med primerjanimi občinami v ljubljanski regiji prednjači

občina Grosuplje s 14.996 SIT na prebivalca. Občina Vrhnika je s tega vidika na 78. mestu med slovenskimi občinami, nižje prihodke pa imajo med primerljivimi občinami v ljubljanski regiji občine Moravče, Domžale, Kamnik, Medvode, Brezovica in Mengeš.

Med **nedavčne prihodke** štejemo udeležbo na dobičku in dohodke od premoženja, takse in pristojbine, denarne kazni, prihodke od prodaje blaga in storitev in druge nedavčne prihodke.

Preglednica 11: Nedavčni prihodki v občinski proračun

Št. obč.	Občina	Kazalnik	Štev.preb.	Nedavčni prihodki	Rang
12.	BREZOVICA	14.840	9.680	143.654.000	96
32.	DOMŽALE	24.218	30.403	736.285.660	55
42.	GROSUPLJE	36.517	16.370	597.778.000	24
57.	KAMNIK	26.317	26.856	706.778.000	51
90.	MEDVODE	14.945	14.343	214.357.000	95
91.	MENGEŠ	37.096	6.728	249.583.313	23
98.	MORAVČE	12.412	4.569	56.710.000	119
170.	TRZIN	27.323	3.504	95.739.770	48
183.	VRHNIKA	14.969	17.807	266.554.000	94

Občina Vrhnika ima razmeroma nizke nedavčne prihodke, saj je šele na 94. mestu med slovenskimi občinami. Precej višje nedavčne prihodke imajo občine Domžale, Grosuplje, Kamnik, Mengeš in Trzin.

Preglednica 12: Udeležba na dobičku

Št. obč.	Občina	Kazalnik	Štev.preb.	Udeležba na dobičku	Rang
12.	BREZOVICA	659	9.680	6.383.000	189
32.	DOMŽALE	10.082	30.403	306.510.850	49
42.	GROSUPLJE	3.705	16.370	60.657.000	117
57.	KAMNIK	3.998	26.856	107.380.000	108
90.	MEDVODE	2.592	14.343	37.177.000	145
91.	MENGEŠ	10.532	6.728	70.861.593	47
98.	MORAVČE	5.413	4.569	24.731.000	93
170.	TRZIN	12.786	3.504	44.803.130	39
183.	VRHNIKA	6.030	17.807	107.380.000	80

Malo manj od polovice nedavčnih prihodkov dobi občina Vrhnika od udeležb pri dobičku in prihodkov od premoženja. S 6.030 SIT na prebivalca je precej pod slovenskim povprečjem, ki znaša 9.768 SIT na prebivalca. Najvišji prihodek s tega naslova se steka v proračun občine Trzin, ki na prebivalca dobi 12.786 SIT.

C. Kapitalski prihodki

Preglednica 13: Kapitalski prihodki v občinski proračune

Št. obč.	Občina	Kazalnik	Štev.preb.	Kapitalski prihodki	Rang
12.	BREZOVICA	3.182	9.680	30.800.000	87
32.	DOMŽALE	2.023	30.403	61.517.240	110
42.	GROSUPLJE	6.893	16.370	112.838.000	54
57.	KAMNIK	4.225	26.856	113.472.000	71
90.	MEDVODE	87	14.343	1.252.000	170
91.	MENGEŠ	18.279	6.728	122.982.386	19
98.	MORAVČE	67	4.569	306.000	172
170.	TRZIN	55	3.504	191.490	176
183.	VRHNIKA	4.622	17.807	82.299.000	68

Po kapitalskih prihodkih na prebivalca med primerjanimi občinami močno izstopa občina Mengeš, katere proračunski prihodki s tega naslova presegajo prihodke vrhniškega občinskega proračuna za skoraj štirikrat. S 4.622 SIT na prebivalca se občina Vrhnika po kapitalskih prihodkih uvršča na 68. mesto med slovenskimi občinami.

Prejete donacije (0) in transferji (655 SIT na prebivalca) predstavljajo zanemarljiv delež v proračunu občine Vrhnika.

D. Proračunski odhodki

Preglednica 14: Odhodki iz občinskih proračunov na prebivalca v letih 2000-2004

Občina	2000	2001	2002	2003	2004	Pov.vred.
BREZOVICA	57.844	91.552	93.302	119.668	102.988	93.071
DOMŽALE	92.368	97.704	115.504	124.500	133.313	112.678
GROSUPLJE	119.221	123.841	110.615	139.993	142.323	127.199

KAMNIK	83.070	94.155	109.445	108.442	126.672	104.357
MEDVODE	80.458	95.352	113.066	135.492	146.691	114.212
MENGEŠ	76.925	86.388	132.336	118.813	133.288	109.550
MORAVČE	121.027	98.906	98.306	107.871	159.236	117.069
TRZIN	130.969	142.429	142.338	278.089	284.306	195.626
VRHNIKA	101.109	95.060	102.459	109.770	121.689	106.017

Proračunski odhodki občine Vrhnika so se v zadnjih petih letih precej spreminjali, razen v letu 2001 pa gre za precej izrazit trend rasti, tako nominalne kot realne. Povprečna vrednost odhodkov v zadnjih petih letih ne izstopa glede na primerljive občine v ljubljanski regiji, z izjemo občine Trzin, ki ima skoraj dvakrat višje odhodke od ostalih občin. Izstopa tudi dejstvo, da je bila rast odhodkov najhitrejša v letu 2004, ko se je glede na leto 2003 masa odhodkov prvič v opazovanem obdobju povečala za več kot 10%.

Preglednica 15: Odhodki za investicije in investicijske transferje na prebivalca

Z.š.	Občina	2000	2001	2002	2003	2004	Povpr.
12.	BREZOVICA	10.705	35.964	30.676	54.120	35.804	33.454
32.	DOMŽALE	33.419	27.301	37.038	43.853	49.874	38.297
42.	GROSUPLJE	64.463	62.323	38.089	63.590	58.084	57.310
90.	MEDVODE	23.702	36.069	44.749	59.162	61.067	44.950
91.	MENGEŠ	22.997	19.670	48.892	41.129	47.683	36.074
98.	MORAVČE	63.084	38.701	32.228	36.412	86.672	51.419
170.	TRZIN	69.111	66.286	54.569	183.387	175.366	109.744
183.	VRHNIKA	48.154	36.023	19.638	31.212	33.307	33.667

Raven odhodkov za investicije in investicijske transferje je v občini Vrhnika na prebivalca razmeroma nizka, saj je med primerjanimi občinami z občino Brezovica zaostala za vsemi ostalimi. Daleč najvišje izdatke za investicije in investicijske transferje ima občina Trzin, med ostalimi pa izstopata še občini Grosuplje in Moravče.

Najvišje odhodke za investicije je imela občina Vrhnika v letu 2000, ko je proračunski znesek, namenjen za investicije znašal 48.154 SIT na prebivalca. V letih 2001 in 2002 je znesek investicijskih sredstev močno upadel, v letih 2003 in 2004 pa se je spet dvignil na povprečno raven dobrih 30.000 SIT na prebivalca.

E. Zadolževanje občin

Preglednica 16: Zadolževanje na prebivalca po občinah v letih 2000-2004

Zap.št.	Občina	2000	2001	2002	2003	2004	Skupaj
12.	BREZOVICA	0	0	0	/	/	/
32.	DOMŽALE	1.668	2.109	0	/	/	3.777
42.	GROSUPLJE	7.956	0	0	2.932	/	10.888
57.	KAMNIK	0	0	0	/	/	/
90.	MEDVODE	0	0	0	/	9.761	9.761
91.	MENGEŠ	0	0	0	/	/	/
98.	MORAVČE	0	5.833	0	/	/	5.833
170.	TRZIN	0	0	0	/	/	/
183.	VRHNIKA	9.238	3.859	1.685	842	1.452	17.076

Občina Vrhnika je bila precej zadolžena že na začetku opazovanega obdobja, leta 2000, ko je skupna zadolženost na prebivalca znašala 9.238 SIT na prebivalca. V naslednjih štirih letih se je občina dodatno zadolžila za 7.768 SIT na prebivalca.

Preglednica 17: Odplačevanje dolgov po občinah v letih 2000-2004

Zap.št.	Občina	2000	2001	2002	2003	2004	Skupaj
12.	BREZOVICA	1527	0	0	0	0	1.527
32.	DOMŽALE	1228	1.233	1.549	1.301	1.412	6.723
42.	GROSUPLJE	508	2.017	2.111	2.062	2.381	9.079
57.	KAMNIK	75	1.178	0	0	0	1.254
90.	MEDVODE	0	0	0	0	0	0
91.	MENGEŠ	0	0	0	0	0	0
98.	MORAVČE	38	5.833	0	0	0	5.871
170.	TRZIN	0	1.045	835	755	810	3.445
183.	VRHNIKA	3795	4.957	3.240	2.557	0	14.549

7.1.7 Razvojne možnosti na področju gospodarstva in malega gospodarstva

Občina Vrhnika predstavlja naravni most med glavnim mestom Ljubljano in prvimi primorskimi ter notranjskimi občinami. Ima izreden geostrateški položaj, saj leži tik ob glavni prometnici v državi, ki povezuje zahod z vzhodom. Občina raste predvsem na račun priseljevanja, saj nudi dobro bivanjsko okolje, zaradi česar pa obstaja nevarnost, da postane predvsem spalni satelit prestolnice.

Gospodarski razvoj občine je zaznamoval razvoj težke industrije. Za industrijo je značilno, da se je po odcepitvi republike Slovenije in spremembi ekonomskega sistema znašla v težavah. Velika državna naročila so nadomestili tržni pogoji. Večina velikih podjetij ni bila pripravljena na tranzicijo. Enaka usoda je doletela občinskega paradnega konja s področja tekstilne industrije podjetje IUUV. Na drugi strani so se v občini začele razvijati predvsem terciarne in kvartarne dejavnosti. Poraslo je število novonastalih mikro in majhnih podjetij, v zadnjem času pa se v občini razvijajo potenciali za razmah na področju turizma.

Občina Vrhnika ima že sedaj boljše razmerje med kmetijskimi in drugimi dejavnostmi, saj je število poslovnih subjektov v kmetijsko gozdarski dejavnosti nižje od republiškega povprečja. Kljub temu je razvoj občine Vrhnika še vedno v precejšnji meri odvisen od velikih podjetij. Na drugi strani je v občini veliko število mikro podjetij, predvsem osebnih družb. Podjetja se v največji meri ukvarjajo s trgovino in popravili motornih vozil, primanjkuje pa razvojno naravnanih podjetij, ki bi stavila na tehnološki napredek ali na neopredmetena osnovna sredstva (predvsem v luči registriranja patentov in drugih intelektualnih pravic ter blagovnih znamk). Drobnogospodarstvo še ni preseglo faze klasičnega konkuriranja z zmanjševanjem stroškov. Premalo se povezuje, zaradi česar bo v prihodnosti še težje nadoknaditi razvojne zaostanke občine Vrhnika za sosedi. Prav tako je zaskrbljujoča njihova investicijska politika, saj je večino investicij namenjenih za nepremičnine in stavbe, najmanjši delež pa v neotipljiva sredstva, ki v procesu globalizacije pridobivajo na veljavi in postajajo ključne konkurenčne prednosti 21. stoletja.

Velike gospodarske družbe morajo svoje potenciale iskati predvsem z vlaganji v raziskave in razvoj. Ključno je zavedanje o pomembnosti repozicioniranja podjetij iz "dodelavnih" ali proizvodnih v razvojne. Pri tem morajo podjetja izkoristiti razpoložljive pomoči s strani države in EU. Za občino mora biti alarmantno, da se velika podjetja namesto razvojne naravnosti oklepajo trdih metod, pri katerih se konkurenčnost gospodarskih subjektov povečuje predvsem na račun zmanjševanja stroškov dela.

V občini je tudi relativno slabo izkoriščeno znanje prebivalcev, ti namreč v veliki meri svoja znanja in izkušnje unovčujejo izven lastne občine, kar posledično pomeni zmanjšanje gospodarske aktivnosti, nižje prihodke občine. zmanjševanje zaposlovanja, selitev podjetniškega kapitala v sosednje občine...).

7.2 Analiza stanja in trendov za področje turizma

Turizem je največja svetovna gospodarska dejavnost, ki s svojimi lastnostmi predstavlja najznačilnejše področje družbenega razvoja v 21. stoletju. Turizem je civilizacijski dosežek sodobnega časa in eden temeljnih faktorjev ekonomskega razvoja. Temelji na izhodiščnih potrebah in vrednotah sodobnega človeka, zato je turistično povpraševanje na globalni in dolgoročni ravni ena najbolj stabilnih, na lokalni ravni pa tudi eno najbolj nepredvidljivih poslovnih področij. Turistična ponudba povezuje številne gospodarske dejavnosti in ima velike multiplikacijske učinke. Zaradi tega veliko držav in regij sveta, ne glede na ekonomsko razvitost, politično usmerjenost in kulturno različnost, poudarja razvoj turizma kot svojo strateško razvojno usmeritev.¹

V Sloveniji turizem predstavlja pomembno gospodarsko dejavnost. Turistična dejavnost, poleg tega da povezuje različne gospodarske dejavnosti, pomembno pospešuje regionalni razvoj, povečuje ekonomsko vrednost naravne in kulturne dediščine ter omogoča povečanje družbene blaginje. Turizem tako na slovenskem ozemlju predstavlja enega izmed temeljnih stebrov uravnoteženega gospodarskega, socialnega in okoljskega razvoja. Nedvoumno turizem predstavlja za slovensko gospodarstvo in družbeni razvoj pomembno poslovno priložnost.²

Turistična ponudba turistične destinacije je ponavadi skupek različnih komponent. Te vključujejo:

- turistične atrakcije, ki so lahko naravne (naravne znamenitosti) ali pa jih je naredil človek (zgradbe, spomeniki, ...)
- kulturno dediščino in njene značilnosti
- turistične proizvode (spominki...) in storitve
- gostoljubnost in razvitost ter raznovrstnost storitev
- tipične značilnosti destinacije
- turistične in druge trgovine
- gostinsko in prenočitveno ponudba

Občina Vrhnika ima dobre pogoje za razvoj turizma, kar izhaja iz osnovnih naravnih in kulturnih danosti. Potencialne možnosti turizma, brez usmerjenega razvoja, promocije in usklajevanj nosilcev dejavnosti in splošnega zavedanja o pomenu te dejavnosti pa ne prinaša zelenih učinkov. Pomemben korak k celovitejši obravnavi problematike nadaljnega turističnega razvoja pomeni ustanovitev javnega Zavoda Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, ki ga je občina ustanovila v letu 2005. Z ustanovitvijo Zavoda je občina podprla razvoj turizma ter prispevala k nadgradnji dosedanjega sistema, ki je slonel predvsem na delu Turističnega društva Blagajana in Turistično informacijskega centra.

Prihodnost turizma je v celoviti ponudbi in upoštevanju posebnih prednosti občine. Potencialne možnosti so na področju turizma, ki se povezuje z opazovanjem in doživljanjem narave, na področju kulturnega turizma ter lovskega in ribiškega turizma. Možnosti za razvoj turizma se kažejo tudi v povezavi s kmečkim turizmom in izletniškim turizmom, ki bi lahko dobil pomembnejšo vlogo.

¹ Vir: Strategija slovenskega turizma 2002 – 2006, 2002

² Vir: Strategija slovenskega turizma 2002 – 2006, 2002

Izjemno priložnost za turizem, ki se usmerja v opazovanje in doživljanje narave ter izjemne kulturne krajine, pomeni Barje. Ljubljansko Barje predstavlja širše zavarovano območje, za katerega je predlagana razglasitev krajinskega parka, je posebno varstveno območje Natura 2000. Na Barju so še posamezna območja naravne dediščine, kot Ljubljanica z izviro, naravni rezervat Mali plac, Jurčevo šotišče. Kraški del občine označujejo kraški pojavi, kot so Vrhniška jama, udorne vrtače. V dolini potoka Bele prihaja na dan kraški sifonski izvir Lintvern.

Na območju občine so vzpostavljene pešpoti primerne za krajše sprehode in celodnevne izlete ter planinske poti preko Starega Malna, preko Storževega griča, Preko Kurna in preko Špice.

Poleg izjemne narave ima občina nekatere kulturne in zgodovinske danosti, ki presegajo lokalni nivo (npr. Ivan Cankar, Tehniški muzej Bistra, zgodovinske znamenitosti enega najstarejših mest na Kranjskem).

Bližina glavnega mesta oz. urbanega zaledja je dobra osnova za vzpodbujanje izletniškega turizma in ponudbe enodnevnim gostom. Naravne danosti in kulturne znamenitosti so osnova za številne aktivne izlete, v vseh letnih časih, v hribovitem svetu, na obsežni ravnini Barja, ob vodi (Ljubljanica, bajerji, Lintvern,...) in na snegu (center Ulovka).

Turistično ponudbo dopolnjujejo nekatere tradicionalne prireditve, kot so prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku, Cankarjevi dnevi, Argonavtski dnevi, Petkovškova likovna kolonija in drugi. V občini deluje 21 kulturnih društev. Razvita je domača in umetnostna obrt (vrhniški pirh, ...).

Občina sodeluje v projektu Ljubljanske urbane regije za izvedbo omrežja kolesarskih in pešpoti na Barju. S tem se dopolnjuje sistem kolesarskih poti na območju občine, ki že zajema dve označeni in opisani kolesarski poti za ljubitelje gorskega kolesarjenja.

Kakovostno turistično ponudbo omogoča tudi razvita turistična infrastruktura. Iz statističnih podatkov je razvidno, da je število nastanitvenih kapacitet relativno skromno. V letu 2005 so na območju občine 4 nastanitveni objekti, ki skupaj omogočajo 117 nočitev. Število prihodov turistov (domačih in tujih) kakor tudi prenočitve turistov postopoma naraščajo, s približno enakim trendom kot velja za Slovenijo.

Iz predstavljenega se ugotavlja, da ima občina Vrhnika dobre potenciale za razvoj turizma v povezavi z rekreacijo, ki pa bi bili lahko še bolj izkoriščeni s celovitejšo in bolj povezano ponudbo. Priložnost za oblikovanje celovitejše strategije na področju dejavnosti pomeni novo ustanovljeni javni zavod.

7.2.1 Nastanitvene kapacitete in turistični obisk

Kakovostno turistično ponudbo omogoča razvita turistična infrastruktura. Trenutno so na območju občine Vrhnika štiri nastanitveni objekti, ki skupaj omogočajo prenočišče 117 turistom (več v poglavju Gostinska ponudba in nastanitve).

Kot je razvidno iz Preglednice 1 narašča na območju občine tako število prihodov turistov (domačih in tujih) kakor tudi prenočitve turistov (domačih in tujih) čeprav tuji turisti na tem območju po številu prihodov in prenočitev prevladujejo.

Preglednica 1: Nastanitvene zmogljivosti v občini Vrhnika, LUR in Sloveniji v letih 1998, 1999, 2000, 2001 in 2002

	Nastanitveni zmogljivosti			Prihodi turistov			Prenočitve turistov		
	Nastanitveni objekti	sobe	ležišča	Domači turisti	Tuji turisti	Skupaj	Domači turisti	Tuji turisti	Skupaj
1998									
Občina Vrhnika	3	16	39	138	725	863	390	2.079	2.469
LUR									
Slovenija	835	29.651	79.504	822.411	976.514	1.798.925	3.232.885	6.295.308	3.062.423
1999									
Občina Vrhnika	4	38	91	650	2.131	2.781	1572	5.331	6.903
LUR									
Slovenija	814	29.600	78.746	865.484	884.048	1.749.532	3.315.345	2.741.218	6.056.563
2000									
Občina Vrhnika	4	38	90	551	2.507	3.058	1.051	5.378	6.429
LUR									
Slovenija	846	30.242	79.225	867.567	1.089.549	1.957.116	3.314.931	3.404.067	6.718.998
2001									
Občina Vrhnika	3	38	38	721	3.054	3.775	1.459	5.779	7.238
LUR									
Slovenija	847	30.086	79.893	867.001	1.218.721	2.085.722	3.316.095	3.813.477	7.129.602
2002									
Občina Vrhnika	3	37	89	934	3.814	4.748	1.825	7.525	9.350
LUR									
Slovenija	850	30.274	80.034	859.941	1.302.019	2.161.960	3.300.262	4.020.799	7.321.061

Vir: Statistični letopis 1997 - 2004, 2004

7.2.2 Zgodovinska in kulturna dediščina ter kulturne ustanove

Zgodovinska dediščina in znamenitosti

Rimski Nauportus, nekdanji Oberlaibach, sedanja Vrhnika, leži na stiku mehkega, barjanskega sveta in trdih kraških tal, kjer iz izvirov Močilnika in Retovja prihaja na dan Ljubljanica. Nedvomno je prav obilje vodnih virov botrovalo imenu območja, kjer vzniknejo na dan vode kraškega zaledja. Voda je bila vedno simbol izobilja in vir življenja, zato je bilo področje Vrhnike poseljeno že v prazgodovini. Naselje se je razvilo kot prometno križišče, kraj za pretovarjanje blaga, ki je prihajalo s čolni po Savi in Ljubljani, na Vrhniki so ga prelagali na vozove. Rimski zgodovinar Plinij omenja Vrhniko v povezavi z antično pripovedko o Argonavtih; od tod tudi grb Vrhnike: grška ladja na modri podlagi. O poselitvah in o življenju kraja, ki mu je zemljepisna lega v preteklosti vtisnila prometni, trgovski in strateško obrambni pečat, pričajo arheološke najdbe iz prazgodovine - koliščarji, iz antičnega obdobja in iz srednjega veka. Najobsežnejše arheološko obdobje ima utrjeni rimski Nauportus. Nad Vrhniko so Rimljani v 3. stoletju postavili 10 km dolg obrambni zid, ki je bil del obrambnega sistema, poznanega pod antičnim imenom Claustra Alpium Iuliarum; le-ta je večkrat odigral osrednjo strateško vlogo predvsem pri vojaških operacijah v zatonu rimske države in je segal od Kvarnerskega zaliva preko Slovenije do Koroške. Linija tega arhitekturnega fenomena poteka tudi na področju občine Vrhnika, med Verdom, Pokojiščem in Zaplano. Za današnji čas sta restavrirana **rimski limes**, obod obrambnega stolpa v bližini Štampetovega mosta in antični stolp Turnovše.³

Zgodovinske znamenitosti na območju občine Vrhnika so:

- rimski limes,
- obod obrambnega stolpa v bližini Štampetovega mosta,
- antični stolp Turnovše.

Kulturna dediščina in znamenitosti

Vrhnika je eno najstarejših naselij na Kranjskem. Minula stoletja so ji zapustila bogato kulturno in naravno dediščino. Občina Vrhnika, še posebej pa samo naselje Vrhnika ima ne samo v lokalnem okolju ampak na državni ravni posebno mesto, saj je rojstni kraj enega najbolj znanih slovenskih pisateljev in dramatikov Ivana Cankarja.

Na Vrhniki lahko najdemo Cankarjevo spominsko hišo, dragocen kulturni spomenik, ki stoji sredi sedanjega vrhniškega mestnega središča (nekdanjega srednjeveškega trga, rimskega Nauportusa) v neposredni bližini področja davne koliščarske kulture na Barju.

Na Vrhniki so ob stoletnici pisateljevega rojstva označili hiše, v katerih je stanovala Cankarjeva družina, ko je požar uničil »klanec siromakov«. Hiše so označili s posebnimi tablami, ki jih imenujejo Cankarjeva obeležja. Opisano pot imenujejo **Po poti Cankarjevih obeležij**.⁴

³ Vir: spletna stran občine Vrhnika

⁴ Vir: brošura Po poti Cankarjevih obeležij

Poleg Ivana Cankarja so se na območju občine Vrhnika rodili še naslednji slovenski umetniki, ki so pustili velik pečat v naši umetnosti:⁵

- Simon Ogrin (akademski slikar),
- Jožef Petkovšek (akademski slikar),
- Matej Sternen (akademski slikar),
- Ivan Jager (arhitekt),
- Karel Kotnik (zaveden Slovenec in velik donator),
- Karel Grabeljšek – Gaber (učitelj in pisatelj v obdobju NOB).

Poleg Cankarja predstavlja na območju občine pomembno kulturno dediščino tudi naselje Bistra z gradom, v katerem se nahaja **Tehnični muzej Bistra**. Že v rimskih časih so bili prebivalcem znani izviri rečice Bistre, ki je povezovala Bisto z Vrhniko (Nauportusom) in Ljubljano (Emono). V pozni antiki je pot z Vrhnike vodila skozi Bisto v Borovnico in Podpeč. O tem govorijo v Bistri ohranjeni rimski kamni.

Kartuziji Bistra je leta 1260 zagotovil obstoj Ulrik Spanheimski. Delovala je do 1782. leta, ko jo je cesar Jožef II z odlokom razpustil. Premoženje je prešlo v roke verskega sklada. 1826. leta je poslopje in okoliško posest kupil trgovec in tovarnar Franc Galle. Ob koncu II. svetovne vojne je graščina z zemljiško posestjo postala splošno ljudsko premoženje. 1951. leta jo je prevzel Tehnični muzej Slovenije.

Muzej je 1951. leta ustanovila vlada Republike Slovenije z nalogo, da raziskuje, zbira in posreduje javnosti dosežke predelovalne in pridelovalne tehnike na Slovenskem. Osrednje zbirke si je moč ogledati v Bistri, drugod pa so: Poštni muzej v Škofji Loki, Valvasorjeva tiskarna, geodetska in lovska zbirka na gradu Bogenšperk in Usnjarna Tomaža Godca v Bohinjski Bistrici.

Stalne postavitve v gradu Bistra so: gozdarska, lesarska, lovska, ribiška, elektrostrojna, kovaška in prometna zbirka. V muzejskem kompleksu so na ogled občasna kmetijska razstava, rekonstruiran furnirski obrat, muzejski park z ribnikom in gozdna učna pot.⁶

Kulturne znamenitosti na območju občine Vrhnika predstavljajo:⁷

- Naselje Vrhnika, kot rojstni kraj Cankarja,
- Bistra s Tehničnim muzejem,
- Ostali kulturni objekti: stavba Pri Črnem orlu, Lavrenčičeva hiša – Stara pošta, stavba v kateri se nahaja sedež Turističnega društva Blagajana,
- Sakralni objekti: kapela Svetega Lenarta, cerkev Svete Trojice, cerkev Svetega Pavla, cerkva Svetega Miklavža na Kurenu (kulturni spomenik),...,
- Spomenik padlim v NOB,
- Portali,
- Kašče.

Kulturna društva: ⁸

- Pihalni orkester Vrhnika,
- Komorni orkester Vrhnika,
- ZPZ Concinite,

⁵ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

⁶ Vir: spletna stran občine Vrhnika

⁷ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

⁸ Vir: spletna stran občine Vrhnika

- MePZ Ivan Cankar,
- MePZ Mavrica,
- MePZ Društva invalidov Vrhnika,
- Cerkevni pevski zbor Sv. Pavla,
- Dajmo stisnit teater, gledališka skupina,
- Likovna skupina Kašča,
- Kino sekcija,
- KUD drenov Grič – Lesno Brdo,
- KUD Ligonja,
- KUD Podlipa – Smrečje,
- KD Blatna Brezovica,
- KD Raskovec,
- Muzejsko društvo,
- Rodoslovna skupina,
- MePZ Doma upokojencev,
- KUD Ivan Cankar Bevke,
- Društvo »Rosika« Bevke,
- Kulturno društvo Hic et nunc.

Muzeji na območju občine Vrhnika:⁹

- Tehniški muzej Slovenije (Bistra),
- Cankarjeva spominska hiša (Vrhnika),
- Šolski arheološki muzej OŠ Log – Dragomer (Dragomer).

Galerije in razstavni prostori na območju občine Vrhnika:¹⁰

- Mala dvorana Cankarjevega doma (Vrhnika),
- Galerija »Kašča« (Verd),
- Galerija 2 (Vrhnika).

Domača in umetnostna obrt na območju občine Vrhnika:¹¹

- Dražgoški kruhki (Franciška Zalaznik),
- Vrhniški pirh (Franc Grom),
- Restavracija (Dušan Tomšič),
- Struženje lesa (Franci Trček),
- Čipkarstvo (Marija Grampovčnik Fortuna),
- Izdelovanje okrasnih čarovnic (Marija Mojškerc),
- Lesene žlice (Igor in Marija Žitko),
- Unikatni keramični izdelki (Barbara Plevnik),
- Pehar suhih dobrot (Marta Rijavec),
- Stojalo a pršut in svetilka (Suzana Buček),
- Lesene šatulje v obliki knjige (Vincencij Švigelj).

⁹ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

¹⁰ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

¹¹ Vir: brošura Odkrijte Vrhniške bisere

Tradicionalne prireditve v občini Vrhnika: ¹²

- Novoletni koncert,
- Prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku,
- Območna revija odraslih pevskih zborov, medobčinska revija predšolskih pevskih zborov,
- Spomladanski sejem »Vse za vrt in dom«,
- Pomladni koncert,
- Cankarjevi dnevi,
- Petkovškova likovna kolonija,
- Dan ribičev,
- Argonavtski dnevi,
- Argonavtski sejem,
- Srečanje v Cankarjevem lazcu,
- Kiparska delavnica Kamen,
- Ribiška veselica,
- Miklavžev sejem,
- Božično – novoletni sejem,
- Žive jaslice,
- Silvestrovanje na prostem.

7.2.3 Naravna dediščina in naravne znamenitosti

Naravna dediščina

Območje občine Vrhnika je krajinsko zelo raznoliko in relativno dobro naravno ohranjeno. Zaradi posebnih naravnih razmer, predvsem stika Ljubljanskega barja, Predalpskega hribovja in Dinarskega gorstva, je občina bogata z naravno dediščino.

Naravno dediščino na območju občine Vrhnika predstavljajo:¹³

- naravni spomenik Kuclerjev kamnolom (Drenov grič – Lesno Brdo),
- naravni rezervat Mali plac in Ljubljansko barje (Barje),
- Jurčevo šotišče (Barje),
- izviri reke Ljubljanice in sama reka (Barje),
- Grogarjev dol,
- Vrhniška jama,
- Stari maln,
- Vas Podlipa.

Naravni spomenik Kuclerjev kamnolom v krajevni skupnosti Drenov Grič - Lesno Brdo je prava učilnica v naravi. Zamisel ureditve se postopoma uresničuje in že predstavlja izobraževalno in izletniško točko. Kamnolom se imenuje po nekdanjem lastniku Kuclerju in ima številne geološke zanimivosti. Zanimiva je predvsem izrazita guba, ki je verjetno nastala zaradi nariva karbonskih plasti na mlajše triasne. V apnencih in v plasteh vmesnega črnega skrilavega laporja so drobni fosili, alge klikepine, foraminifere in trohlina, ki se jih s

¹² Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

¹³ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

prostim očesom ne more opazovati. Med mikrofosile se prištevajo tudi drobni, dvolupinasti polžki in školjke, ki so milimetrske velikosti in jih ostro oko opazovalca zlahka prepozna. Med makrofosili, po katerih je Kamnolom postal znan, prevladujejo naslednje školjke: kranjski trigonod, kefersteinova mioforija, rugozna srčanka, lofa... Kamnoseke je apnenec privlačil zaradi črne barve in belih kalcitnih žilic, ki ga prepletajo. Iz njega so izdelovali okenske okvire, portale, stopnice in druge arhitekturne detajle pri kmečkih hišah v okolici Vrhnike in Ljubljane.¹⁴

Naravni rezervat Mali plac pri Bevkah ohranja nekdanjo podobo Ljubljanskega barja, kjer je še ohranjeno visoko barje, v velikosti 2 ha. V okolici Bevk in Drenovega Griča so šotišča in sledi dnevnega kopa šote, najbolje ohranjeno šotišče je razglašeno za naravni spomenik. Ljubljansko barje je več kot dvesto metrov globoka poznopliocenska udornina izpred dveh milijonov let, je nastala med mnogimi tektonskimi premiki in prelomi prav na stičišču alpskega in dinarskega sveta, zaradi česar skriva v sebi še marsikatero skrivnost nastanka prsti, flore, favne. Kasneje je to udornino z naplavinami zapolnjevala reka, ki je v novejšem času dobila ime Ljubljanica, po kateri so prihajala in odhajala mnoga plemena in ljudstva, Iliri, Kelti, Japodi, Tavriski, Noriki, Rimljani, Langobardi, Slovani. Pokrajina je ostala zaznamovana z njihovo zapuščino. Na osamelcu Kostanjevica pri Bevkah je danes edino še živo šotnomahovno barje na Ljubljanskem barju in je zaščiteno kot naravni rezervat Mali plac. Ima nenavadno lego na poraščenem gričku, v plitvi kotanji jajčaste oblike, okrog deset metrov nad ravnino Barja. Po površini meri le dva hektarja. Je rastišče vsaj enajstih za barje značilnih in že ogroženih rastlinskih vrst: mesojede rosike, vitkega nožničavega munca, rožmarinke, mahovnice, mešinke, močvirske kukavice, barjanske vijolice... V bližini vasi Bevke se je v preteklosti odvijal pomembnejši del barjanske zgodovine. Med Notranjimi goricami na eni ter Blatno Brezovico na drugi strani so našli mnogo sledi koliščarskih naselbin in ostanke čolnov drevakov. Ob osamelcu Brdo se je ohranilo še nekaj ostankov šotišč, kjer so v šestdesetih letih rezali šoto.¹⁵

Posebno vrednost predstavljajo **izviri reke Ljubljanice**. Njeno povirje je znamenitost, izviri pa so izredno lepe in priročne izletniške točke. Reka sodi med zanimivejše slovenske vodotoke, saj njen pomen in zanimivosti določajo mnogi geografski in antropogeni dejavniki. Ljubljanica je reka sedmih imen, ki v svojem toku od izvira do izliva v reko Savo, petkrat skrivnostno ponikne pod kraškimi polji. Že Valvazor je zapisal, da na svoji poti napaja Cerkniško jezero, poplavlja Planinsko polje in ne redko tudi Ljubljansko barje, na katerem izvira na stičišču dinarskega sveta in Ljubljanskega barja pri Vrhniki. Prav tako je pomemben tudi kulturni vpliv reke na okolico. V času koliščarjev je povezovala razvito lončarsko kulturo Orienta z bakreno kulturo italških in drugih srednjeevropskih plemen. Na dnu reke najdeni novci keltskega izvira pričajo o njenem prometnem pomenu za keltsko državo Noricum. Ves srednji vek, vse do prihoda železnice 1857. leta v te kraje, je bila Ljubljanica in plovba po njej izrednega pomena.

Poleg številnih dendroloških spomenikov in zaščitениh barjanskih rastlin najdemo na obrobju okoliških gričev nad Vrhniko tudi Blagajev volčin (kraljevska roža, blagajana), katere ime nosi vrhniško turistično društvo Blagajana.¹⁶

¹⁴ Vir: spletna stran občine Vrhnika

¹⁵ Vir: spletna stran občine Vrhnika

¹⁶ Vir: spletna stran občine Vrhnika

V neposrednem zaledju kraških izvirov Ljubljanice so nastale številne udorne vrtače kot so Metelkova dolina, **Grogarjev dol** in med drugim tudi Pavkarjeva dolina. Grogarjev dol je še posebej zanimiv, ker se nekaj ur po velikih nalivih napolni z vodo podzemeljskega toka Ljubljanice in se spremeni v presihajoče jezero. V njem so našli celo ostanke človeške ribice, ki jih je podtalnica spravila na plano.¹⁷

Vrhniška jama predstavlja le eno izmed večjih jam na tem območju. Ogled je zaradi težkega vstopa možen le s strokovnim vodstvom jamarjev.¹⁸

Star Maln s kočo, ki jo upravlja Turistično društvo Blagajana, leži globoko v dolini potoka Bele. Na mlin, ki je tu stal v preteklosti, še danes spominja mlinsko kolo in jez. Ob potoku so primerna mesta za piknike, posebno v poletni vročini. Ohladimo se lahko tudi v vodi kopališča zajezenega potoka. Voda velike Bele prihajajo na dan pod pobočjem Jalovca v kraškem sifonskem izviru Lintvernu, ki občasno izbruha velike količine vode.¹⁹

Vas Podlipa je ena najlepših vasi v občini Vrhnika, ki povezuje Ljubljansko in Poljansko kotlino. V vas se lahko odpravimo peš, s kolesom ali pa tudi s avtomobilom in ob poti opazujemo številne naravne in kulturne znamenitosti.²⁰

7.2.4 Rekreacija

Na območju občine se ponujajo številne možnosti preživljanja aktivnega prostega časa.

Športno rekreacijski parki

V občini se nahajajo naslednji športno rekreacijski parki:²¹

- Športni park Vrhnika (bazen, tenis, fitnes, savna, atletika, odbojka, košarka, nogomet),
- Športni park Stara Vrhnika (balinaje, košarka, namizni tenis, odbojka),
- Športni park Sinja Gorica (balinaje, mali nogomet, namizni tenis, pikado),
- Športni park Drenov grič (nogomet, košarka, tenis, mali nogomet, balinanje),
- Športni park Log (nogomet, košarka, lokostrelstvo),
- Športni park Dragomer (odbojka na mivki, tenis, košarka, balinanje, mali nogomet),
- Ranč Kaja in Grom (tečaji jahanja, eno ali več dnevni programi za vrtce).

Poleg športnorekreacijskih parkov so na območju občine Vrhnika vzpostavljene tudi pešpoti, planinske in kolesarke poti.

¹⁷ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

¹⁸ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

¹⁹ Vir: brošura Planinske poti v okolici Vrhnike

²⁰ Vir: brošura Podlipa – skrivnostna vas

²¹ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

Peš poti po okolici Vrhnike

Vrhnika s svojo okolico: Ljubljansko barje z osamelci, Ljubljanica z izviri, bujni gozdovi na obrobju Krasa, razgledno hribovje, privlačne vasi, samotne kmetije, cerkve, grad Bistra, divje grape, slapovi; vabi dnevne izletnike, ki si zaželiijo sprehoda po neokrnjeni naravi.

Pešpoti, ki so jih vzpostavili na območju občine so primerne za krajše sprehode kot tudi za celodnevne izlete s postanki in ogledi zanimivosti. Poti potekajo po dobro uhojenih stezah, kolovozih in cestah in so označene z lesenimi tablami in smerokazi, na katerih se nahaja številka poti.

22

Na območju občine potekajo naslednje pešpoti:²³

- Vrhnika – Stara cesta – Hrib (cerkev sv. Petra) – Grogarjev dol – Drča (Kalinov spomenik) – Močilnik (izvir Ljubljanice, gostišče) – Mirke – Retovje (Malo in Veliko okence) – Verd – Vrhnika, 1 ura hoje,
- Vrhnika –Raskovec – Pavkarjeva dolina – pod železniško progo in pod Ljubljanskim vrhom do Jerinovca – Hrenceva jama – Dolina Drnulca – Štampetov most – Vrhnika, 4 ure hoje,
- Vrhnika – Stara cesta – Dobovičnikova ulica – Stara Vrhnika – Kuren –Planina (razgledni stolp) – Ajdova stopnja – Lintvern (izvir Bele) – Star maln (koča TD) – Vrhnika, 3 ure hoje
- Ulovka (gostišče) –mimo domačije Šuštar – Zaplana – kmetija Logar – Ulovka, 2 uri hoje.

Planinske poti v okolici Vrhnike

Planinske poti na območju občine Vrhnika so bile vzpostavljene predvsem na območju Planine, ki se dviguje nad Ljubljanskim barjem na zahodu Vrhnike. Cilj planinskega izleta je Planina z vrhom Špico (735 m), na katerem se nahaja planinski dom, ki ga oskrbuje Planinsko društvo Vrhnika, z razglednim stolpom. Planina je priljubljena izletniška točka predvsem zaradi čudovitega razgleda, ki se odpira na vse strani neba.

Na območju Planine so vzpostavljene štiri planinske poti:²⁴

- Pot preko Starega malna,
- Pot preko Storževega griča,
- Pot preko Kurna,
- Pot preko Špice.
-

Vse poti so primerno markirane in označene.

Ulovka je najvišji vrh v grebenu, ki se severozahodno od Vrhnike dviguje nad Ljubljanskim barjem in tako ločuje Zaplano od ljubljanske kotline. Pozimi je na pobočju Ulovke možno smučanje na manjšem smučišču, ki ima v primerjavi z večjimi smučišči to prednost, da je z avtomobilom le trideset minut oddaljena od Ljubljane. Poleti se z vrha Ulovke odprejo čudoviti razgledi proti severu, najprej na predgorja Polhograjskega hribovja, Grmado in

²² Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

²³ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

²⁴ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2001

Tošč, za njimi se sredi Škofjeloškega hribovja dviguje Blegoš, v dneh z odličnim razgledom pa se vidijo celotne slovenske Alpe, od Krna do Pece. Na Ulovko se lahko odpravimo na krajši družinski izlet, še najbolj primeren je mesec maj, ko na severnih pobočjih cvetijo šmarnice in zlati koren, na vrhu Ulovke pa se zibljejo orlice.²⁵

Špica je južni vrh grebena Planine, ki ločuje Zaplano (na zahodu) od Ljubljanske kotline (na vzhodu) in Vrhniki najbližji hrib. Bližina Vrhnik in Ljubljane, enostavna dostopnost in ne nazadnje čudovit razgled ter ob vikendih odprta kočja so razlog, da je Špica zelo priljubljena izletniška točka, še posebej v zimskem času, ko se lahko s kratkim vzponom nanjo že izognemo neprijetni megli v Ljubljanski kotlini.²⁶

Kuren je osamljen zaselek na pobočju Planine, hribovja, ki ločuje Zaplano od Vrhnik in Ljubljanskega barja. Sestavlja ga le nekaj kmetij, od katerih je naseljena le ena, in prijazna cerkvica sv. Miklavža, ki oživi (tako kot marsikatera druga slovenska cerkev) le enkrat na leto. V zadnjih letih se na Kuren vrača življenje. Eno od kmetij so obnovili in v njej oživeli gostilno, ki postaja vedno bolj znana po odlični hrani pripravljeni v krušni peči.²⁷

Kolesarke poti po okolici Vrhnik

Na območju občine Vrhnik sta označeni in opisani dve kolesarki poti za ljubitelje gorskega kolesarjenja, ki vodita po razglednem hribovju Zaplane in obronkih Podlipske doline. Kolesarski poti sta primerni predvsem za družinske izlete, ker nista preveč zahtevni. Za tiste, ki so že bolj izurjeni v kolesarjenju pa lahko levo in desno od njiju najdejo zahtevnejše vzpone in spuste. Deli teh poti sovpadajo z Logaško kolesarsko transverzalo. Poti v naravi niso povsod označene, lahko si pomagamo z razglednimi točkami, drugače pa obe poti vodita po cestah, ki so prevozne z osebnim avtomobilom.

Obe poti se začneta v Vrhnik in potekata skupaj prvi kilometer, nato pa se ločita v poti K1 in K2:²⁸

- Kolesarska pot K1 je dolga 40 km in poteka v smeri Vrhnik – Krošljev grič – Smrečje – Ligojna – Vrhnik.
- Kolesarska pot K2 je dolga 35 km in poteka v smeri Vrhnik – Planina – Log (Zaplana) – Star maln – Vrhnik.

V okviru Ljubljanske urbane regije poteka projekt izgradnje omrežja peš in kolesarskih poti po Barju.

²⁵ Vir: spletna stran občine Vrhnik

²⁶ Vir: spletna stran občine Vrhnik

²⁷ Vir: spletna stran občine Vrhnik

²⁸ Vir: Turistični informator Vrhnik, 2001

7.2.5 Gostinska ponudba in nastanitveni objekti

Gostinska ponudba in nastanitveni objekti na območju občine Vrhnika:²⁹

- Hotel Mantova (Vrhnika) – nudi gostinske storitve in prenočišča (skupaj 54 ležišč),
- Gostišče Bajc (Sinja Gorica) – nudi gostinske storitve in prenočišča (skupaj 30 ležišč),
- Izletniška kmetija Kuren (Stara Vrhnika) – nudi gostinske storitve in prenočišča (skupaj 20 ležišč),
- Gostilna Simon (Vrhnika) – nudi gostinske storitve,
- Gostilna in pizzerija Boter (Vrhnika) - nudi gostinske storitve,
- Gostilna Turšič (Vrhnika) - nudi gostinske storitve in prenočišča (skupaj 13 ležišč),
- Gostilna in pizzerija NIBI (Sinja Gorica) - nudi gostinske storitve,
- Gostilna pri Kranjcu (Vrhnika) - nudi gostinske storitve,
- Gostilna Mesec (Zaplana) - nudi gostinske storitve,
- Gostilna Jurca (Podlipa) - nudi gostinske storitve,
- Gostilna in mesarija Kavčič (Drenov grič) - nudi gostinske storitve,
- Gostišče Močilnik (Vrhnika) - nudi gostinske storitve,
- Gostilna Cankarjev hram (Vrhnika) - nudi gostinske storitve,
- Star maln – kočarstvo turističnega društva Blagajana)

Na območju občine Vrhnika se nahaja 13 gostinskih objektov, ki ponujajo svoje storitve tako domačinom kot tudi turistom, od tega štirje gostinski objekti nudijo poleg gostinske ponudbe tudi prenočišča s skupno 117 ležišči.

²⁹ Vir: Prospekt Gostilne na Vrhnškem

7.3 Analiza stanja in trendov za področje kmetijstva

Kmetijska dejavnost v občini Vrhnika ne predstavlja najpomembnejše gospodarske panoge, kar pa ne pomeni, da je kmetijstvo zanemarljiva gospodarska dejavnost in da mu ni treba posvečati posebne razvojne pozornosti. Kmetijske površine pokrivajo skupaj z gozdom večji del prostora občine in s tem pomembno sooblikujejo krajinsko podobo, omogočajo zaposlitev prebivalcem in narekujejo nadaljnji razvoj območja. V skladu s spremembami družbeno ekonomskih razmer se spreminja tudi osnovna paradigma razvoja kmetijstva. Osnovni cilj kmetovanja izpred devetdesetih let, ki je bil usmerjen v razvoj visoko produktivnega kmetijstva, se danes dopolnjuje s širšimi cilji. Cilji današnjega kmetijstva so tako predvsem ohranjanje poseljenosti in kulturne krajine, ohranjanje kmetijskih zemljišč kot proizvodnega potenciala, varovanje kmetijskih zemljišč in voda pred onesnaženjem ter nesmotrno rabo, trajno povečanje konkurenčne sposobnosti kmetijstva, zagotavljanje ustreznega dohodka pridelovalcem, splošna usmeritev k eko-socialnemu tipu kmetijstva. Današnja vloga kmetijstva tako presega ožji okvir svoje dejavnosti in pomembno prispeva k razvoju drugih dejavnosti, kot na primer poselitev, turizem, ohranjanje kulturne krajine, varstvo naravne in biotske raznovrstnosti. Ravno zaradi multiplikativnega učinka kmetijstva mora biti nadaljnji razvoj te panoge še posebej skrbno načrtovan, hkrati pa mu zaradi velikega pomena posebno pozornosti in veliko sredstev namenja tudi EU.

V občini Vrhnika, ki v pretežnem delu velja za območje z omejenimi možnostmi za kmetijstvo (Ljubljansko barje, hribovito zaledje) so »dodatne« funkcije kmetijske dejavnosti še posebej pomembne. Kmetijstvo na Barju zaradi reliefnih, pedogeografskih in hidrografske značilnosti že v preteklosti ni imelo pomembnejše gospodarske vloge. Enako kot za območje države, je tudi za območje občine zaznaven trend opuščanja kmetijske dejavnosti in zaraščanja kmetijskih zemljišč. Slovenska kmetijska politika na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijstvo že izvaja izravnalna plačila, katerih namen je izravnati stroške pridelave zaradi težjih pridelovalnih razmer in s tem zagotoviti obdelanost kmetijskih zemljišč.

Poleg specifičnih naravnih razmer na nadaljnji razvoj kmetijstva vpliva tudi urbani značaj širšega območja. Lega v Ljubljanski urbani regiji, v primestnem prostoru, pogojuje nekatere prednosti in slabosti. Kot prednosti je možno izpostaviti bližino trga, z možnostjo neposredne prodaje pridelkov, večjo možnost dodatnih zaposlitev, razvitejšo infrastrukturo, večjo možnost doseganja primerne dohodka, modernejši način življenja, doseganje višjega standarda. Kot slabosti pa se kažejo vplivi pospešene urbanizacije na račun izgube kvalitetnih kmetijskih zemljišč zaradi pozidave, povečanje onesnaženj zraka, tal, vode, pridelkov, konflikti v vaških naseljih med kmeti in nekmeti in podobno.

Zaradi naravnogeografskih razmer je tako na območju občine Vrhnika kot tudi v Ljubljanski urbani regiji v ospredju živinoreja. Kot najpomembnejša živinorejska panoga se na območju občine uveljavlja govedoreja. Posledica take usmerjenosti kmetijstva je, da se na okoli 80 % njivskih površin na Barju goji monokultura koruza, kar je z vidika ohranjanja narave neustrezno. Zaradi tega je na območju občine priporočljivo uvajanje kolobarja.

Nadaljnji razvoj kmetijstva in podeželja je tesno povezan tudi s sistemom EU subvencij (direktnih plačil), ki je v postopku sprememb. Pričakuje se, da bodo direktna plačila po živalih ukinjena in se bodo usmerjala le na površine. V zvezi s subvencioniranjem je potrebno poudariti, da le to nima posledic zgolj na kmetijstvo v ožjem smislu, temveč tudi na njegovo več funkcionalno vlogo.

Statistični podatki, ki se nanašajo na trende zmanjševanja števila kmetij, število zaposlenih na kmetijah, demografske značilnosti gospodarjev, kažejo, da kmetijstvo na območju občine Vrhnika zadevajo spremembe, ki so praviloma značilne za celotno Slovenijo oz. za Ljubljansko urbano regijo. Podatki so večinoma pridobljeni iz Popisa kmetijskih gospodarstev 2000 in iz Razvojnega programa podeželja za občine Horjul, Dobrova-Polhov Gradec, Vrhnika, Brezovica in Borovnica.

V občini ni pomembnejših obratov predelovalne proizvodnje. V lanskem letu je Kmetijska zadruga prenehala delovati na področju predelave mesa in mleka.

Iz razpoložljivih podatkov je razvidno, da je na območju občine le majhno število dopolnilnih dejavnosti na kmetijah (turizem na kmetijah, predelava kmetijskih pridelkov, predelava lesa, storitve s kmetijsko mehanizacijo). Leta 2005 je imela občina registrirane le štiri kmetije, z dopolnilno dejavnostjo.

Na območju občine delujejo številna društva, kot so Društvo kmečkih in podeželskih žena Vrhnika, Društvo gojiteljev malih živali, Govedorejsko društvo, društvo rejcev drobnice Notranjske in Čebelarsko društvo.

Občina vsako leto iz občinskega proračuna namenja sredstva za ohranjanje in razvoj kmetijstva. Po Pravilniku o sofinanciranju so sredstva namenjena pomoči pri ohranjanju kmetijske proizvodnje, pomoči pri urejanju kmetijskih zemljišč, izobraževanju na področju kmetijstva, subvencioniranju obrestnih mer pri kreditih in zavarovalnih premij, dopolnilnim dejavnostim na kmetijah in društveni dejavnosti ter gozdarstvu.

Iz predstavljenih podatkov se ugotavlja, da je stanje na področju kmetijstva v občini Vrhnika celovito gledano podobno kot v drugih občinah Ljubljanske urbane regije oz. po Sloveniji. Nekoliko pa izstopajo določene značilnosti, npr. da je primarni sektor v gospodarski strukturi na območju občine Vrhnika relativno nizko zastopan, da na nadaljnji razvoj pomembno vpliva lega v območju intenzivnejše urbanizacije in da na območju Barja obstajajo specifični pogoji dejavnosti, ki pa so hkrati nujni pogoj za ohranjanje izredne kulturne krajine in naravne vrednote.

7.3.1 Kratek zgodovinski pregled¹

Kmetijstvo je bilo takrat samooskrbno, kar velja predvsem za manjše kmetije, večji kmetje pa so presežne pridelke tudi prodajali. Glavno tržno blago je bilo mleko, mlečni izdelki, goveje in prašičje meso, ponekod tudi sadje in žganje, v hribovitem delu tudi les, na Ljubljanskem barju pa predvsem seno. Kmetje iz Ljubljanskega barja so v času Avstro-Ogrske monarhije seno prodajali vse do Dunaja in tudi na Hrvaško, s kmetijskimi pridelki pa so oskrbovali tako Ljubljano, kot tudi Trst.

Po drugi svetovni vojni je kmetijstvo doživelo hiter tehnološki razvoj, hkrati pa se je zelo hitro zmanjševalo število aktivnega kmečkega prebivalstva. Razvoj industrije in obrti v mestih in s tem bližina delovnih mest je ta proces samo še pospešil. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je bila ustanovljena Kmetijska zemljiška skupnost, ki je skrbela za izboljšavo in zavarovanje kmetijskih zemljišč. Na Ljubljanskem barju pa so bile izvedene večje hidromelioracije in ponekod tudi zložba zemljišč. Novi stroji so omogočili tudi boljše vzdrževanje melioracijskih objektov in lažje kopanje malih jarkov.

Iz popisa kmetijskih gospodarstev iz leta 1981, še bolj pa iz leta 1991, je razvidno, da je število kmetij in število aktivnega kmečkega prebivalstva močno padlo. Vzrok temu so predvsem neugodne razmere za kmetovanje na obravnavanem območju (celotno območje spada med območja z omejenimi dejavniki za kmetijstvo) in bistveno lažji zaslužek v drugih panogah. Zaradi povečane mobilnosti prebivalstva v zadnjih desetletjih pa je tudi zaposlitev v Ljubljani postala lažje dosegljiva za vse prebivalce Ljubljanske urbane regije.

7.3.2 Naravne razmere za kmetijstvo

Občina Vrhnika ima zelo pestro naravnogeografsko sestavo, ki vpliva na demografske in gospodarske značilnosti območja in posledično seveda tudi na kmetijstvo. Predvsem je potrebno ločiti obrobni hribovit del občine, ki ga sestavljajo deli Polhograjskega hribovja, Rovtarskega hribovja, Krimsko Mokriškega hribovja z Menišijo in del Notranjskega podolja od območja, ki ga zavzema Ljubljansko barje.

Zaradi specifične geološke podlage je območje Ljubljanskega barja pretežno ravninsko, medtem ko je obrobni gričevnato, hriboviti del reliefno razgiban in raznolik. Splošno gledano je s pridelovalnega vidika celotno območje občine Vrhnika manj primerno za kmetijsko dejavnost, saj občina spada v območja z omejenimi možnostmi za kmetijstvo. Hriboviti del je po evropski metodologiji razvrščen med ti. hribovska in gorska območja, tukaj kmetijsko dejavnost zavirajo predvsem reliefne značilnosti (strma, razgibana pobočja, geološka zgradba), ki ovirajo predvsem poljedelstvo, medtem ko so pogoji ugodnejši za živinorejo. Ravninski del Ljubljanskega barja pa spada med območja s posebnimi naravnimi omejitvami, saj gre za območje barja².

¹ Vir: Razvojni program podeželja, 2004

² Vir: Razvojni program podeželja, 2004

Za Ljubljansko barje so značilne posebne naravne razmere, ki izhajajo iz njegove geološke in hidrološke zgradbe. Značilne so predvsem šotne prsti, ki v naravnem stanju niso primerne za poljedelstvo, predvsem zaradi velike vlažnosti in slabih fizikalnih in kemičnih lastnosti, zaradi česar tukaj rastejo predvsem vlagoljubne rastline. Kmetijstvo na Ljubljanskem barju že v preteklosti ni imelo vidnejše vloge in tudi danes je podobno. Njive pokrivajo le slabih 15 % Ljubljanskega barja, dobro polovico travniki, na katerih je že opaziti procese zaraščanja in okoli četrtno gozd.³ Podobno kot v hribovitem območju je tudi tukaj zaradi omejenih naravnih dejavnikov primernejša živinoreja kot pa poljedelstvo. Slovenska kmetijska politika namenja takšnim območjem izravnalna plačila, katerih namen je izravnati stroške pridelave zaradi težjih pridelovalnih razmer in s tem zagotoviti obdelanost kmetijskih zemljišč na teh območjih. Za obdelovanje na zavarovanih območjih (npr. Ljubljansko barje) pa lahko kmetje pridobijo še dodatnih 10% ali 15% sredstev iz Slovenskega kmetijskega okoljskega programa.⁴

Zaradi specifičnega prostora, ki ga predstavlja Ljubljansko barje smo za primerjavo v analizo vključili še podatke za ostale občine, katerih deli se nahajajo na Barju. Dejstvo je, da se te občine srečujejo s podobnimi omejitvami ter problemi in bi bilo priporočljivo, če bi razvoj kmetijstva načrtovale skladno oz. skupno, še posebej ker se bo v Sloveniji v okviru lokalnih akcijskih skupnosti izvajal program Leader.

V občini Vrhnika je skupaj okoli 5.569 hektarov kmetijskih zemljišč, od tega jih je 1.106 hektarjev v hribovitem svetu (19,8%), 4.325 hektarjev pa na Ljubljanskem barju (77,6%). Njive zavzemajo skupaj 1.168 hektarjev oz. okoli 20 %, travinje obsegajo 3.684 hektarov oz. 62 %, površine v zaraščanju pa zavzemajo 832 hektarov oz. 14 %, od tega 432 hektarov (52%) v hribovitih predelih in 400 hektarov (48%) na Ljubljanskem barju.⁵

7.3.3 Pomen in vloga kmetijstva

Kmetijstvo kot gospodarska dejavnost spada v primarni sektor. Že pred nekaj desetletji je v moderni družbi močno upadlo število zaposlenih v kmetijstvu, danes se kazalec delež kmečkega prebivalstva, uporablja za prikazovanje razvitosti območja. Tudi na območju Občine Vrhnika se je v preteklosti pomen kmetijstva sčasoma zmanjševal. Danes je v kmetijstvu zaposlenih le 109 prebivalcev od 5.250 zaposlenih, kar predstavlja le 2,7 % delovno aktivnih prebivalcev. Razloge za majhen delež zaposlenih v kmetijstvu lahko najdemo predvsem v bližini Ljubljane, avtocesti, ki je približala druga delovna mesta, ki so v veliki večini fizično manj zahtevna, lažja in tudi bolj plačana kot delo na kmetiji.

Preglednica 1: Število vseh zaposlenih, število zaposlenih v kmetijstvu in % zaposlenih v kmetijstvu v izbranih občinah, v LUR- u in v Sloveniji

	število vseh zaposlenih	število zaposlenih v kmetijstvu	delež zaposlenih v kmetijstvu (%)
Borovnica	499	19	3,8

³ Vir: Slovenija, pokrajine in ljudje, 1998

⁴ Vir: Razvojni program podeželja, 2004

⁵ Vir: Kmetijstvo na Vrhniki danes, 2004

Brezovica	1624	63	3,9
Ig	1170	42	3,6
Škofljica	1386	24	1,7
Občina Vrhnika	5.250	109	2,07
LUR	239.114	3.319	1,4
Slovenija	787.189	26.066	3,3

Vir: spletna stran oddelka za geografijo– gradiva) (citirano 2.4.2004)

Pomen kmetijske dejavnosti lahko izrazimo tudi z izračunom ekvivalentov polnovrednih delovnih moči (PDM). Popis kmetijstva v letu 2000 je uvedel novost v izražanju obsega dela na slovenskih kmetijskih gospodarstvih. Izhaja iz podatka o posameznikovi dnevni delovni obremenitvi na kmetiji. Izražanje obsega dela v koeficientih polnovrednih delovnih moči (PDM) temelji na razmerju med številom letno porabljenih ur za delo na kmetiji in enoletnim obsegom dela polno zaposlene osebe (1800 ur), ki ga uporablja nacionalna statistika delovne sile. Nova metodologija izračunavanja PDM je tako usklajena z izražanjem obsega dela v drugih dejavnostih in je hkrati primerljiva tudi z metodologijo, ki jo priporoča Eurostat. Hkrati je potrebno opozoriti, da koeficienti PDM, izračunani po novi metodologiji, žal niso neposredno primerljivi s koeficienti PDM iz preteklih popisnih podatkov.

V izračunu PDM je upoštevan celoten letni vložek dela na kmetijskem gospodarstvu. Vanj je poleg dela gospodarja, drugih družinskih članov in redno zaposlenih na kmetijskem gospodarstvu, vključeno tudi najeto delo (bodisi v obliki strojnih storitev, bodisi v obliki sezonskega in priložnostnega dela) (Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000). Zaradi tega smo v analizo vključili tudi vrednosti PDM.

Od 390 gospodarjev na družinskih kmetijah v občini Vrhnika jih 13 ne dela na kmetiji (3,3 %), ostalih 377 gospodarjev dela na kmetiji (96,7 %), a le 109 (28,9 %) jih je zaposlenih samo v kmetijstvu (LUR 39,1 %). Za 59 gospodarjev predstavlja kmetijstvo glavno dejavnost (15,6 %), 193 stransko (51,2 %) in 16 gospodarjev le občasno pomaga na kmetijah (4,2 %). Podobne razmere so tudi v ostalih občinah na Barju, v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji.

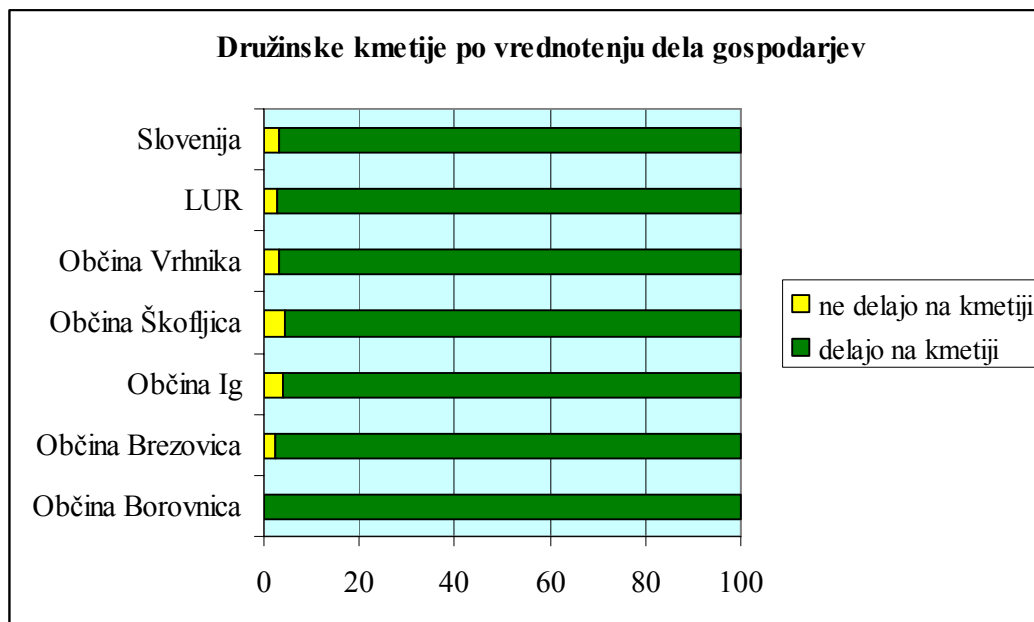
Preglednica 2: Družinske kmetije po vrednotenju dela gospodarjev

		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
<i>ne dela na kmetiji</i>	število	0	7	14	8	13	273	2.635
	%	0	2,4	4,1	4,2	3,3	2,9	3,1
<i>delajo na kmetiji</i>	število	97	292	325	184	377	9.198	83.701
	%	100	97,6	95,9	95,8	96,7	97,1	96,9
	PDM	55,13	176,13	193,13	96,75	217,38	5.541,75	44.690,25
<i>edina dejavnost</i>	število	44	89	115	69	109	3.600	27.511
	%	45,4	30,5	35,4	37,5	28,9	39,1	32,9
	PDM	30,88	74,25	84,75	50,50	90,63	2.790,25	20.863,38
<i>glavna</i>	število	21	30	57	17	59	1.470	12.404

dejavnost	%	21,6	10,2	17,5	9,2	15,6	15,9	14,8
	PDM	12,25	23,75	37,50	10,50	43,88	1.028,00	8.268,88
stranska dejavnost	število	32	159	146	94	193	3.886	40.798
	%	32,9	54,5	44,9	51,1	51,2	42,2	48,7
	PDM	12,00	76,38	70,00	35,25	80,88	1.693,25	15.184,50
občasna pomoč	število	0	14	7	4	16	242	2.988
	%	0	4,8	2,2	2,2	4,2	2,6	3,6
	PDM	0,00	1,75	0,88	0,50	2	30,25	374
gospodarji na družinskih kmetijah	število	97	299	339	192	390	9.471	86.336
	%	100	100	100	100	100	100	100

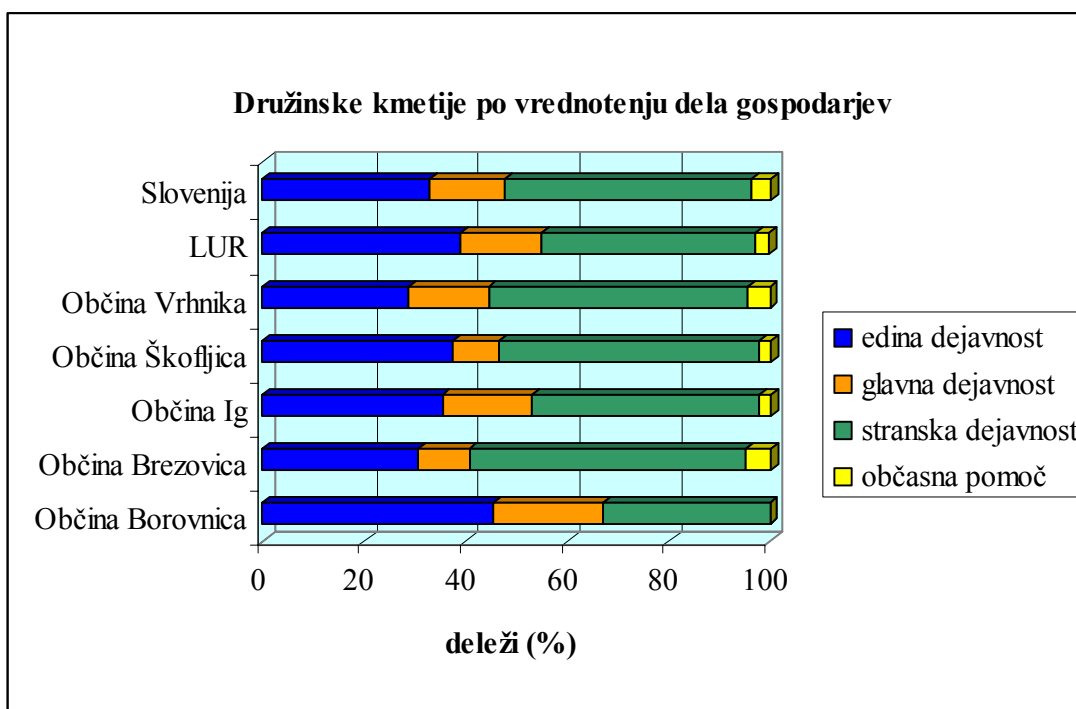
Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Graf 1: Družinske kmetije po vrednotenju dela gospodarjev

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Graf 2: Družinske kmetije po vrednotenju dela gospodarjev

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Kot je razvidno iz preglednice 2 in grafikonov 1, 2 največ gospodarjem na družinskih kmetijah v občini Vrhnika in podobno tudi v ostalih občinah na Barju, kmetijstvo predstavlja stransko dejavnost (51,2 %), kar nakazuje na izkoriščanje dodatnega zaslужka na račun kmetovanja. Tako zastavljeni način kmetovanja omogoča kmetom preživetje in hkrati ohranja izgled kulturne krajine in s tem tudi lažje prilagajanje smernicam razvoja podeželja v smeri ustanavljanja turističnih in ekoloških kmetij. Opisana oblika kmetovanja je v EU zelo zaželena, predvsem zaradi tega, ker je lahko visoko produktivna in prijazna do okolja. Poleg tega pa je še vedno visok delež kmečkih gospodarjev, ki jim kmetijstvo predstavlja edino oz. glavno dejavnost (44,5 %). Za take kmetije je posebej priporočljivo, da se usmerijo v tržno kmetijsko dejavnost, ki je okolju prijazna, ker se jim na ta način povečajo dohodki tako od prodaje kot tudi iz strukturnih skladov.

Delovno silo na kmetiji predstavljajo tudi družinski člani. Od 1.526 družinskih članov v občini Vrhnika jih ne dela na kmetiji 369 (24,2 %), ostalih 1.157 dela kmetiji (75,8 %). 157 družinskih članov (13,6 %) predstavlja kmetijstvo edino dejavnost (LUR – 21,1 %), 122 –tim glavno dejavnost (10,5 %), 529-tim stransko dejavnost (45,7 %), 349 pa jih le občasno pomaga na kmetiji (30,2 %).

Preglednica 3: Družinski člani in redno zaposleni na družinskih kmetijah po opisanem vrednotenju dela na kmetiji

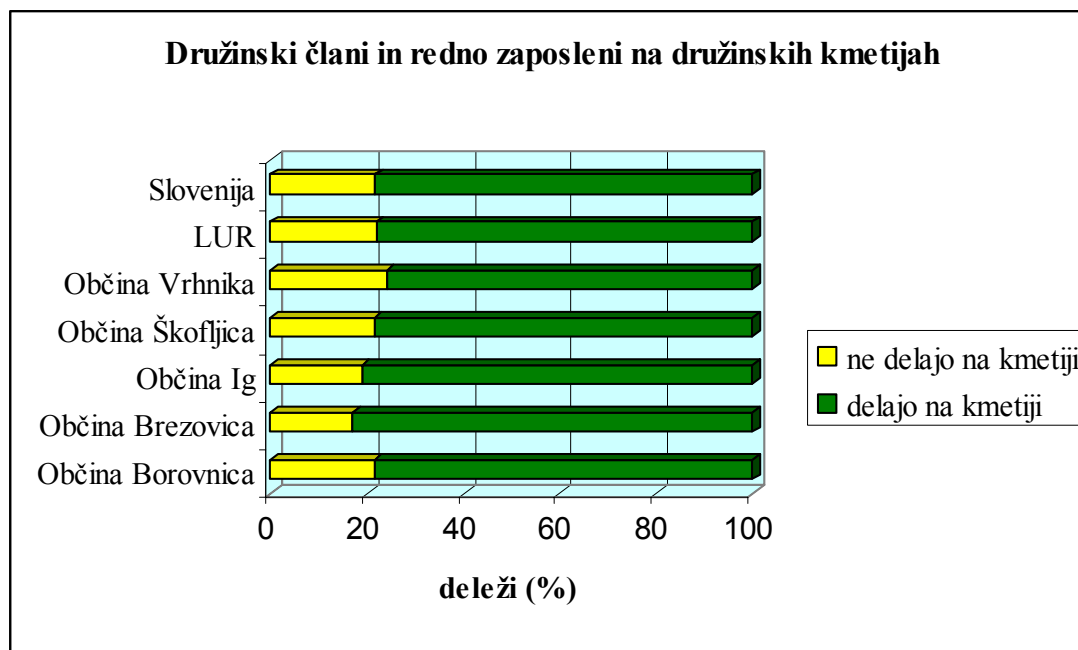
		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
ne dela na kmetiji	število	78	179	239	144	369	8.151	70.453
	%	21,6	17,1	19,2	21,5	24,2	22,1	21,8

delajo na kmetiji	število	283	865	1.003	527	1.157	28.807	252.725
	%	78,4	82,9	80,8	78,5	75,8	77,9	78,2
	PDM	113,00	373,50	440,00	194,63	463,25	12.519,25	99.873,63
edina dejavnost	število	55	151	192	100	157	6.067	46.213
	%	19,4	17,5	19,1	19	13,6	21,1	18,3
	PDM	38,13	122,63	146,63	72,50	125,50	4.695,38	35.098,38
glavna dejavnost	število	49	56	98	32	122	2.817	23.838
	%	17,3	6,5	9,8	6	10,5	9,8	9,4
	PDM	27,00	41,38	66,00	19,50	80,50	1.929,50	15.885,50
stranska dejavnost	število	108	389	418	211	529	11.508	105.130
	%	38,2	44,9	41,7	40	45,7	39,9	41,6
	PDM	39,00	175,88	190,50	79,63	213,63	4.842,50	39.196,75
občasna pomoč	število	71	269	295	184	349	8.415	77.544
	%	25,1	31,1	29,4	35	30,2	29,2	30,7
	PDM	8,88	33,63	36,88	23,00	43,63	1.051,88	9.693,00
osebe	število	361	1.044	1.242	671	1.526	36.958	323.178
	%	100	100	100	100	100	100 %	100

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

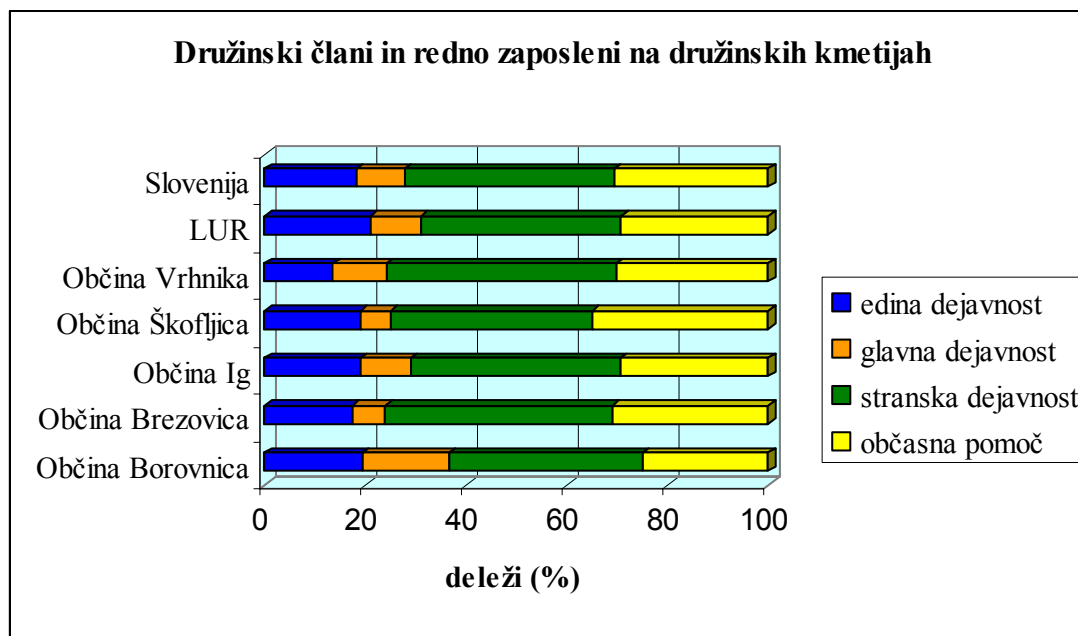
Kot je razvidno iz *preglednice 3* in *grafikonov 3,4* se prav tako kot kmečki gospodarji tudi največ družinskih članov v občini Vrhnika ukvarja s kmetijstvom kot stransko dejavnostjo (45,7 %) in v obliki občasne pomoči (30,2 %), kar omogoča preživetje družin na kmetijah.

Grafikon 3: Družinski člani in redno zaposleni na družinskih kmetijah po opisanem vrednotenju dela na kmetiji

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Grafikon 4: Družinski člani in redno zaposleni na družinskih kmetijah po opisanem vrednotenju dela na kmetiji

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Kmetijstvo je na območju občine Vrhnika, kljub pospešeni urbanizaciji, poleg gozdarstva še vedno največji uporabnik odprtega prostora.

Ima izrazito več funkcionalno vlogo v prostoru. Poleg osnovne pridelovalne proizvodne funkcije (oskrba prebivalcev s hrano) ima kmetijstvo še naslednje funkcije:⁶

- strateško funkcijo - ohranjanje proizvodnih potencialov za čas motene oskrbe,
- poselitveno funkcijo - ohranjanje poseljenosti tudi v območjih z omejenimi dejavniki za življenje in gospodarjenje,
- ekološko funkcijo - vzdrževanje naravnega ravnotežja v prostoru,
- socialno funkcijo - zagotavljanje zaposlenosti določenega dela ruralnega prebivalstva,
- kulturno funkcijo - ohranjanje kulturne krajine.

Kmetijstvo se v Ljubljanski urbani regiji sooča z nenehnimi socialnimi, strukturnimi in prostorskimi spremembami. Za obstoj dejavnosti so nujne njene prilagoditve in spremembe glede na dane razmere. Iz analize razvojnih trendov lahko razberemo, da se kmetijstvo na strukturne, predvsem pa tržne razmere, v primestnem prostoru prilagaja veliko intenzivneje, predvsem pa bolj spontano, kot v drugih območjih Slovenije. Pri tem se kmetijstvo nenehno sooča s celo vrsto pozitivnih in negativnih dejavnikov, ki bolj ali manj pomembno vplivajo na njen nadaljnji razvoj.⁷

⁶ Vir: Razvojni program podeželja, 2004

⁷ Vir: Razvojni program podeželja, 2004

Preglednica 4: Pozitivni in negativni dejavniki za nadaljnji razvoj kmetijstva v občini Vrhnika

Pozitivni dejavniki (prednosti)	Negativni dejavniki (slabosti)
<ul style="list-style-type: none"> - bližina trga, - večja možnost neposredne prodaje proizvodov tako na trgu kot tudi na pragu kmetije, - večja možnost dodatnih zaposlitev zaradi bližine drugih delovnih mest, - razvitejša kmetijska in druga infrastruktura, - večja možnost doseganja primerne dohodka, uveljavljanje drugačnega načina življenja in doseganje višjega standarda 	<p>pospešena urbanizacija, ki:</p> <p>a) neposredno vpliva na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - trajno zmanjševanje kmetijskega zemljiškega potenciala, - rušenje notranje kmetijske infrastrukture, rušenje zasnove poseljenosti obstoječega ruralnega prostora <p>b) posredno vpliva na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slabšanje agrarne strukture, - večanje stopnje obremenjenosti proizvodnega okolja, manjši interes za investicijska vlaganja, - manjšo možnost uvajanja sodobnejših tehnologij pridelave in prireje

Vir: Razvojni program podeželja, 2004, str. 7

Občina Vrhnika tako vsako leto namenja sredstva iz občinskega proračuna (okvirno 14 milijonov sit) za ohranjanje in razvoj kmetijstva. Sredstva so namenjena za:⁸

- pomoč pri ohranjanju kmetijske proizvodnje,
- pomoč pri urejanju kmetijskih zemljišč,
- izobraževanje na področju kmetijstva,
- subvencioniranje obrestih mer pri kreditih in zavarovalnih premij,
- dopolnilne dejavnosti na kmetijah in društvena dejavnost,
- gozdarstvo.

7.3.4 Stanje kmetijstva

Ob popisu kmetijskih gospodarstev, ki ga je Statistični urad opravil v letu 2000, je bilo v občini Vrhnika 390 kmetijskih gospodarstev oz. kmetij, od tega 316 na območju zahodnega roba Ljubljanskega barja (81 %). Po evropskih merilih standardne proizvodne sposobnosti ekonomske moči (ESU), ki upoštevajo proizvodno sposobnost obratov, so te kmetije neposredno primerljive z evropskimi.⁹

Znano je, da se je število kmetij tako na ravni občine Vrhnika, kot tudi na ravni barjanskega dela občine, v zadnjih dveh desetletjih zelo hitro zmanjševalo, saj imamo danes na tem prostoru v primerjavi z začetkom osemdesetih let minulega stoletja le še dobro tretjino vseh kmetij. Proces nazadovanja je bil še zlasti intenziven v obdobju 1991 – 2000, ko je potekal celo hitreje kot na ravni celotne Slovenije. Iz pregleda gibanja števila kmetij po naseljih (Preglednica 5) je razvidno, da je bila deagrariacija poleg mestnega

⁸ Vir: Pravilnik o sofinanciranju programov za ohranjanje in razvoj kmetijstva v Občini Vrhnika, 2003

⁹ Vir: Kmetijstvo na Vrhniki danes, 2004

naselja Vrhnika še zlasti intenzivna v bližnjih primestnih naseljih – Verd, Stara Vrhnika, Sinja Gorica, ter v naseljih ob avtocesti Ljubljana – Vrhnika; Drenov Grič, Log, Dragomer. Poudariti je potrebno, da je v nekaterih naseljih število kmetij dejansko že doseglo tisto mejno raven, ki komaj še zagotavlja (ali pa tudi ne) obdelanost kulturne krajine.¹⁰

Preglednica 5: Spreminjanje števila kmetij v naseljih na zahodnem robu Ljubljanskega barja v obdobju 1981 – 2000

Naselje	Število kmetijskih gospodarstev - kmetij			Povprečna letna stopnja zmanjševanja 1981-2000 v %
	Popis prebivalstva 1981	Popis prebivalstva 1991	Popis prebivalstva 2000	
Bevke	98	73	34	-3,3
Bistra	1	1	1	0,0
Blatna Brezovica	54	49	26	-2,6
Dragomer	62	35	15	-3,8
Drenov Grič	69	36	14	-3,9
Leseno Brdo	38	25	14	-3,2
Log pri Brezovici	86	60	30	-3,3
Lukovica pri Brezovici	42	28	16	-3,1
Mala Ligonja	20	16	13	-1,7
Mirke	9	6	3	-3,3
Podlipa	46	43	30	-1,7
Sinja Gorica	42	36	9	-3,9
Stara Vrhnika	84	75	26	-3,5
Velika Ligonja	46	42	29	-1,8
Verd	91	41	19	-3,9
Vrhnika	213	126	37	-4,1
Z rob Ljubljanskega barja – skupaj	1.001	692	316	-3,4
Občina Vrhnika - skupaj	1.108	789	390	-5,3
Slovenija - skupaj	192.090	156.549	93.213	-3,7

Vir: Kmetijstvo na Vrhniki danes, 2004

Vpliv naravnih razmer na kmetijstvo se kaže tudi v tipu kmetovanja, ki prevladuje v občini Vrhnika. Največ kmetij se ukvarja s pašno živinorejo (211 oz. 54 %, Slovenija 25,8 %) in mešano živinorejo (107 oz. 27,4 %), najmanj pa z dejavnostmi, ki spadajo pod poljedelstvo. Podobne razmere so tudi v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji, kjer prav tako prevladujeta pašna in mešana živinoreja. Vendar je na območju Slovenije, predvsem zaradi njenega SV dela pomembno tudi poljedelstvo.

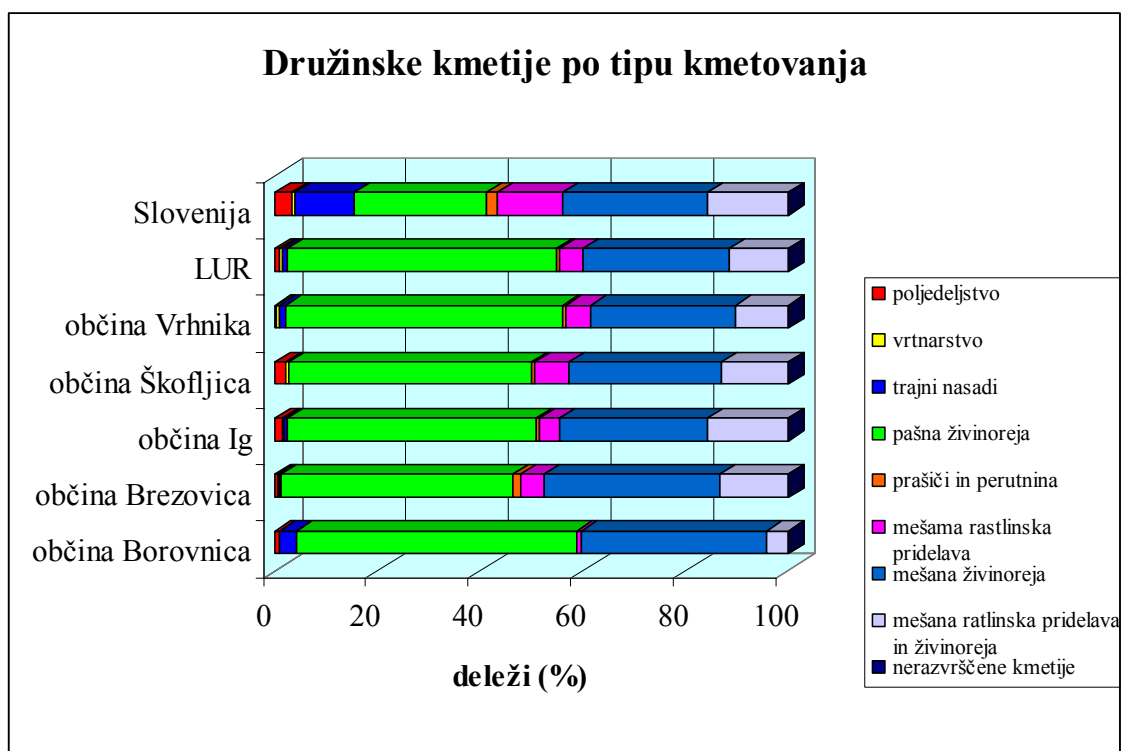
¹⁰ Vir: Kmetijstvo na Vrhniki danes, 2004

Preglednica 6: Družinske kmetije po tipu kmetovanja

Tipi kmetovanja		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
Poljedelstvo	Število	1	2	5	4	1	87	2.819
	%	1	0,7	1,5	2,1	0,3	0,9	3,3
Vrtnarstvo	Število	/	1	1	1	2	66	438
	%	/	0,3	0,3	0,5	0,5	0,7	0,5
Trajni nasadi	Število	3	1	2	/	5	76	9.920
	%	3,1	0,3	0,6	/	1,3	0,8	11,5
Pašna živina	Število	53	135	164	91	211	4.964	22.284
	%	54,6	45,2	48,4	47,4	54,1	52,4	25,8
Prašiči in perutnina	Število	/	4	2	1	8	57	2.028
	%	/	1,3	0,6	0,5	2,1	0,6	2,3
Mešana rastlinska pridelava	Število	1	14	14	13	14	433	10.975
	%	1	4,7	4,1	6,8	3,6	4,6	12,7
Mešana živinoreja	Število	35	102	98	57	107	2.693	24.369
	%	36,1	34,1	28,9	29,7	27,4	28,4	28,2
Mešana rastlinska pridelava in živinoreja	Število	4	40	53	25	41	1.087	13.598
	%	4,1	13,4	15,6	13	10,5	11,5	15,7
Nerazvrščene kmetije	Število	/	/	/	/	1	8	36
	%	/	/	/	/	0,3	0,08	0,04
Skupaj	Število	97	299	339	192	390	9.471	86.467
	%	100	100	100	100	100	100	100

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Graf 6: Družinske kmetije po tipu kmetovanja

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Za občino Vrhnika velja, da imajo kmetije največ kmetijskih zemljišč v velikostnem razredu od 5 do 10 hektarov (31,9 %), sledi velikostni razred kmetijskih zemljišč večjih od 10 hektarov.¹¹ Podobne razmere kot v občini so značilne tudi na območju Ljubljanske urbane regije, medtem ko v Sloveniji prevladujejo kmetijska zemljišča velikosti od 2 do 5 hektarov.

Preglednica 7: Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi

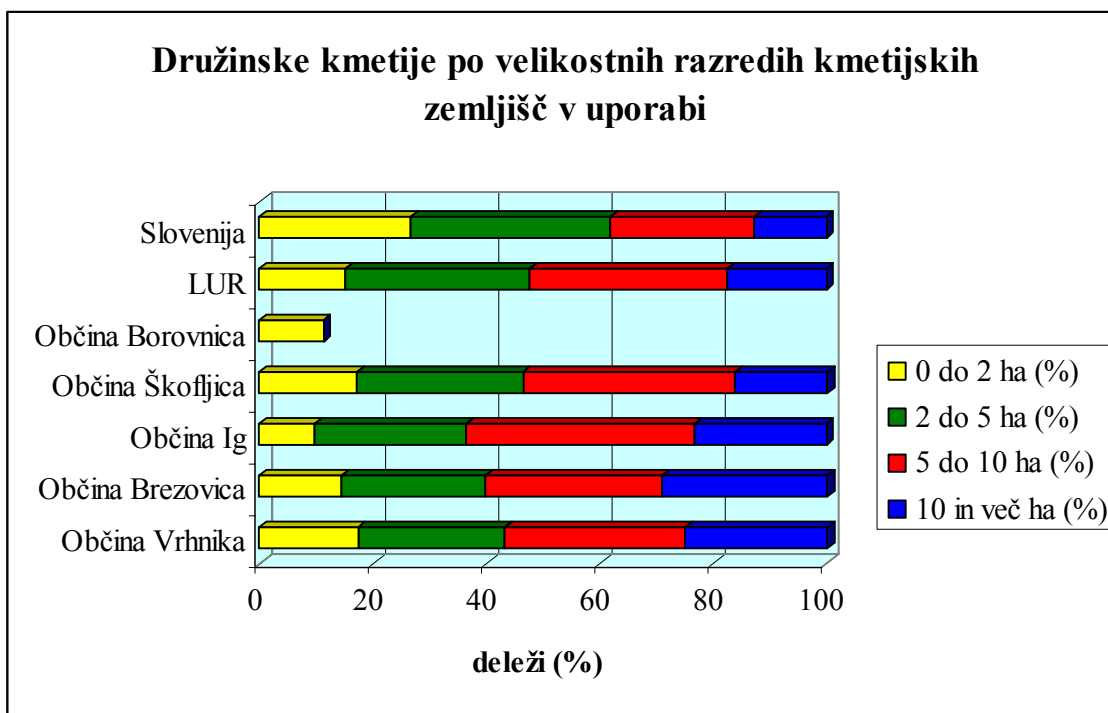
	Velikostni razredi po površini kmetijske zemlje v uporabi								
	0 do 2 ha		2 do 5 ha		5 do 10 ha		10 in več ha		Skupaj
	Število kmetij	%	Število kmetij	%	Število kmetij	%	Število kmetij	%	
Občina Borovnica	11	11,3	/	/	/	/	/	/	97
Občina Brezovica	43	14,4	76	25,4	93	31,1	87	29,1	299
Občina Ig	33	9,7	91	26,8	136	40,1	79	23,3	339
Občina Škofljica	33	17,2	56	29,2	72	37,5	31	16,1	192
Občina Vrhnika	68	17,4	101	25,8	115	31,9	106	27,2	390
LUR	1.435	15,1	3.080	32,5	3.294	34,8	1.660	17,5	9.469

¹¹ Vir: Kmetijstvo na Vrhniki danes, 2004

Slovenija	22.997	26,6	30.380	35,2	22.053	25,5	10.890	12,6	86.320
-----------	--------	------	--------	------	--------	------	--------	------	--------

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Graf 7: Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Povprečna velikost kmetijskih gospodarstev v Sloveniji je praktično neprimerljiva z velikostjo kmetijskih gospodarstev v državah članicah EU. S povprečno 5,6 ha kmetijske zemlje v uporabi na gospodarstvo so 3,5-krat manjša od povprečja vseh držav članic in 12-krat manjša od velikosti gospodarstev v Veliki Britaniji, ki ima v EU v povprečju največja gospodarstva. Podobno drobno velikostno strukturo imajo v EU le nekatere mediteranske države - Grčija, Italija ter Portugalska, kjer pa je pridelava na manjših kmetijah bolj specializirana in usmerjena v proizvodno intenzivne usmeritve (vrtnarstvo, vinogradništvo, sadjarstvo). V primerjavi z državami članicami EU imajo kmetijska gospodarstva v Sloveniji v povprečju razmeroma specifično strukturo rabe kmetijskih zemljišč v uporabi. Razen Irske v EU ni države, ki bi imela tako velik delež travnikov in pašnikov in, nasprotno, tako majhen delež njiv in trajnih nasadov (sadovnjakov in vinogradov) v strukturi rabe kmetijske zemlje.¹² Take razmere ovirajo visoko produktivno in intenzivno kmetijsko pridelavo, po drugi strani pa omogočajo razvoj okolju prijaznejšega ekološkega – družinskega kmetijstva, ki ne onesnažuje okolja hkrati pa prinaša dohodek, kar lahko predstavlja tržno nišo tako občine Vrhnika kot tudi celotne Slovenije.

Struktura kmetijskih zemljišč glede na kakovost, ki se prikazuje preko kategorizacije, nam kaže, da območje občine Vrhnika spada med srednje kvalitetna in rodovitna zemljišča.

¹² Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

83,2 % zemljišč spada v 3, 4 in 5 zemljiško kategorijo. V prvo kategorijo spada na območju občine Vrhnika le 1,1 % zemljišč.

Preglednica 8: Kmetijska zemlja glede na kategorijo (kvaliteto) zemljišč

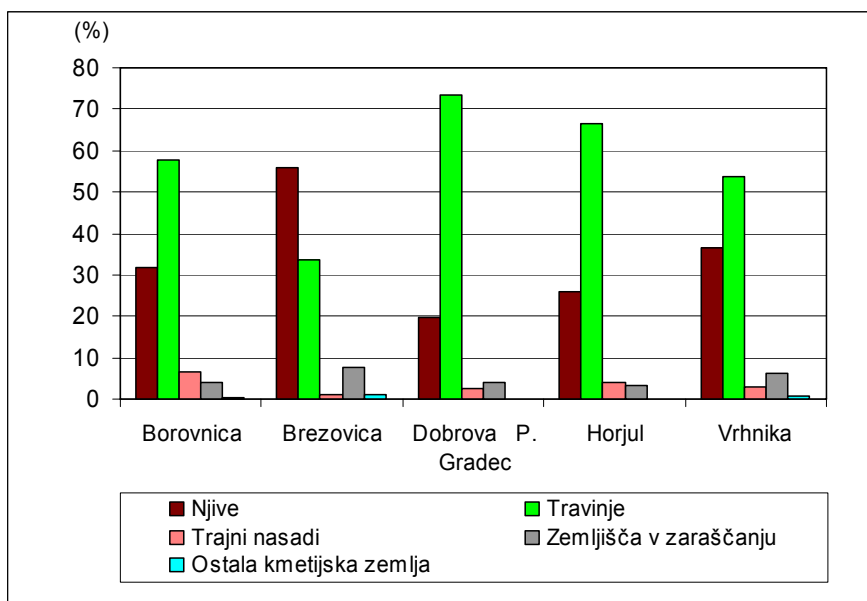
Zemljiška kategorija	Borovnica	Brezovica	Dobrova - P. Gradec	Horjul	Vrhnika
I. kategorija - ha	0	0	70,3	3,6	57,84
- delež (%)	0,0	0,0	1,6	0,3	1,1
II. kategorija (ha)	63,4	140,15	510,3	201,6	294,6
- delež (%)	13,6	3,4	11,3	15,2	5,6
III. kategorija (ha)	150,96	1126,37	1834,73	429	854,98
- delež (%)	32,3	27,2	40,5	32,3	16,4
IV. kategorija (ha)	189,24	1720,96	646,46	304,52	2841,82
- delež (%)	40,5	41,6	14,3	22,9	54,3
V. kategorija (ha)	29,89	323,36	861,04	263,8	654,58
- delež (%)	6,4	7,8	19,0	19,8	12,5
VI. kategorija (ha)	16,34	621,64	236,24	51,61	407,12
- delež (%)	3,5	15,0	5,2	3,9	7,8
Druge kategorije (ha)	17,79	207,12	372,24	75,32	117,89
- delež (%)	3,8	5,0	8,2	5,7	2,3
SKUPAJ	467,62	4139,6	4531,31	1329,45	5228,83
- delež (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Agrokarta, Posebna obdelava KIS, Ljubljana, 2000

Za območje občin Borovnica, Brezovica in Vrhnika, ki v veliki večini spadajo k pridelovalnemu območju Ljubljanskega barja lahko trdimo, da prevladuje srednje intenzivni način koriščenja kmetijskega prostora. Ta se kaže v zmerni produktivnosti pridelave in izmeničnemu pojavljanju njivskega in travniškega sveta. Njive z izjemo občine Brezovica, kjer zavzemajo več kot polovico kmetijske zemlje v uporabi, ne prevladujejo. Travinje (travniki in pašniki) se večinoma nahajajo na zemljiščih slabše kategorije, prevladujejo pa eno in dvokosni travniki, večinoma namenjeni pridelavi manj kakovostnega sena. Le za manjši delež travinja je značilna tri in večkratna raba v obliki paše ali košnje za svežo krmo, suho krmo ali travno silažo.¹³

¹³ Razvojni program podeželja, 2004

Graf 8: Struktura rabe kmetijske zemlje

Vir: Zajem rabe zemljišč, MKGP, Ljubljana, 2000

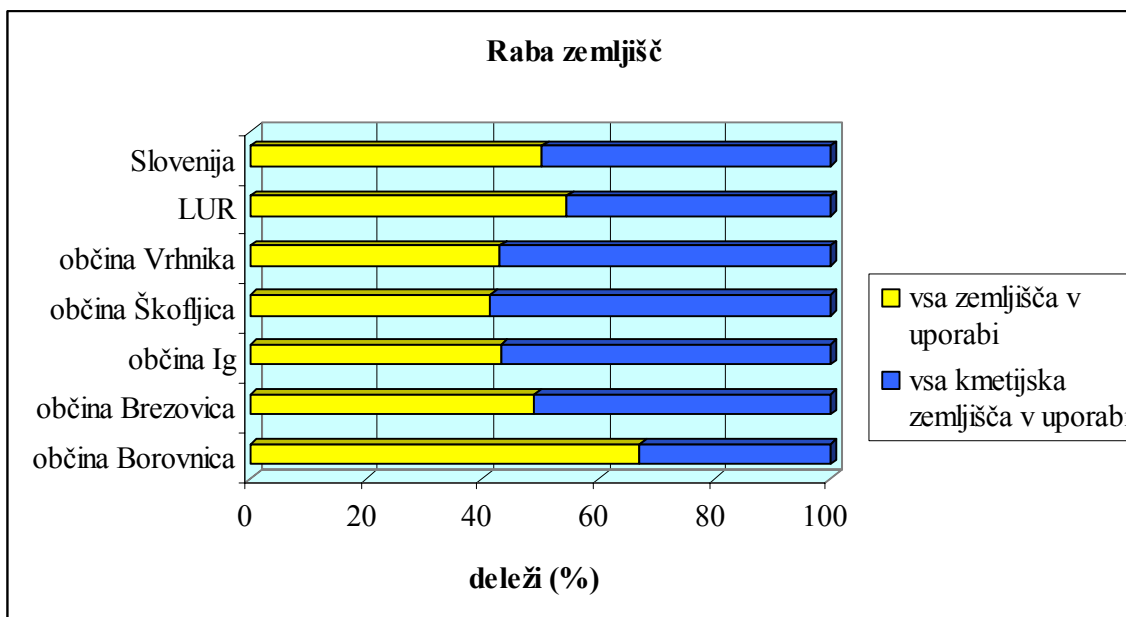
Raba zemljišč, ki je prikazana v *Preglednici 9* kaže, da ima živinoreja pomembnejšo vlogo v občini Vrhnika in tudi Ljubljanski urbani regiji kot poljedelstvo. To izhaja iz naravnogeografskih danosti območja. Od vseh kmetijskih zemljišč v uporabi predstavljajo pašniki in travniki okoli 77,7 %, njive in vrtovi pa le okoli 21,5 %. Ostali deleži odpadejo na kmečke in intenzivne sadovnjake (17,4 %), medtem ko vinogradov na območju občine Vrhnika ni. Podobne razmere so tudi v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji, kjer pa je raba zemljišč nekoliko bolj enakomerno porazdeljena.

Preglednica 9: Družinske kmetije po rabi kmetijskih zemljišč

		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
Vsa zemljišča v uporabi	Družinske kmetije	97	299	339	192	390	9.471	86.334
	Površina (ha)	2.240,43	4.891,90	4.532,09	2.216,52	5.911,4	135.873,58	918.908,00
Vsa kmetijska zemljišča v uporabi	Družinske kmetije	97	299	339	192	390	9.469	86.320
	Površina (ha)	733,78	2.487,80	2.575,64	1.299,49	3.361,39	61.691,11	456.214,78
	% površin	100	100	100	100	100	100	100
Njive in vrtovi	Družinske kmetije	86	291	322	184	350	8.952	80.799
	Površina (ha)	93,30	626,09	1.004,51	387,43	723,70	15.067,44	150.178,03
	% površin	12,7	25,2	39	30	21,5	24,4	32,9
Kmečki sadovnjaki	Družinske kmetije	71	124	194	71	290	6.567	61.132
	Površina (ha)	12,07	10,13	19,46	10,68	17,06	877,38	7.813,16
	% površin	1,6	0,4	0,8	0,8	0,5	1,4	1,7
Intenzivni sadovnjaki	Družinske kmetije	8	/	28	/	8	134	4.956
	Površina (ha)	10,20	/	1,44	/	8,99	93,07	3.607,99
	% površin	1,4	/	0,06	/	0,3	0,2	0,8
Vinogradi	Družinske kmetije	/	/	/	/	/	651	35.107
	Površina (ha)	/	/	/	/	/	105,85	13.786,35
	% površin	/	/	/	/	/	0,2	3
Travniki in pašniki	Družinske kmetije	96	291	321	184	379	9.157	74.183
	Površina (ha)	618,11	1.851,31	1.548,99	901,28	2.610,73	45.547,37	280.829,25
	% površin	84,2	74,4	60,1	69,4	77,7	73,8	61,6

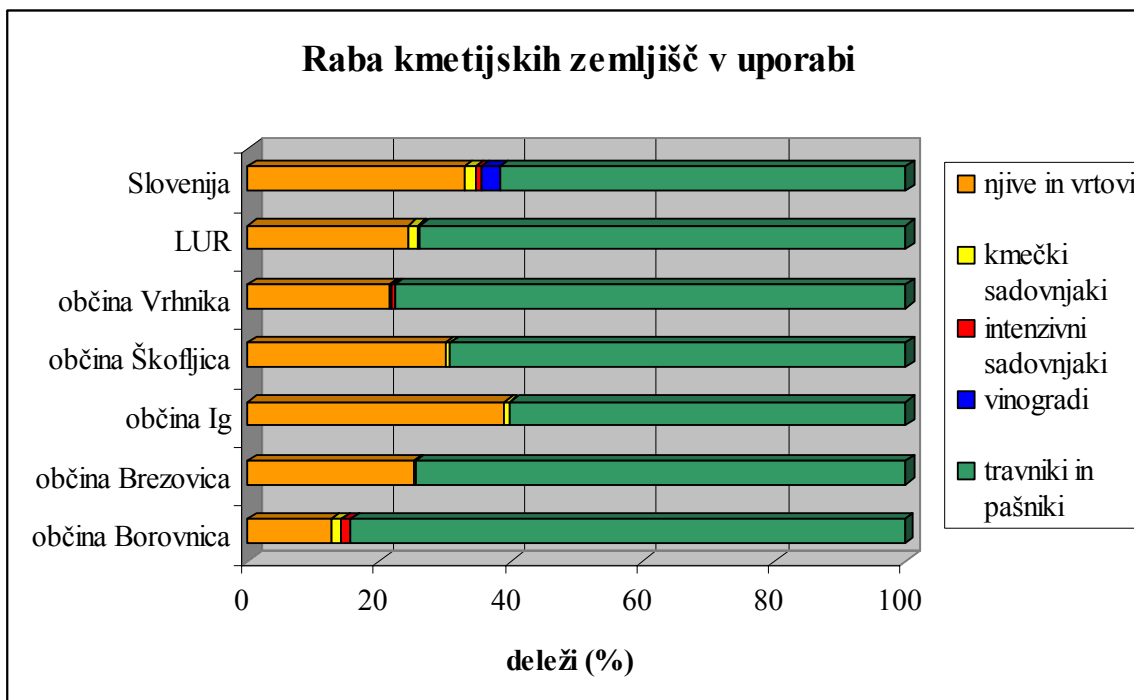
Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Preglednica 9: Družinske kmetije po rabi kmetijskih zemljišč

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Graf 10: Družinske kmetije po rabi kmetijskih zemljišč

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Živinoreja

Na območju občine Vrhnika je najpomembnejša kmetijska panoga živinoreja. To narekujejo že naravne danosti, saj celotno območje občine spada med območja z omejenimi dejavniki za kmetovanje. V ravninskem delu je to območje manj primerno za intenzivno rastlinsko pridelavo predvsem zaradi specifičnih talnih in hidroloških razmer na Ljubljanskem barju, v hribovitem delu pa zaradi strmih površin in razdrobljenosti posesti.

V občini Vrhnika v strukturi glav velike živine na kmetijah prevladuje govedo, saj predstavlja skoraj 90 % vseh domačih živali, delež govedoreje pa se je v primerjavi z drugimi panogami v zadnjih dveh desetletjih nenehno povečeval. S tega vidika občina Vrhnika pomembno odstopa tako od slovenskega povprečja kot tudi od povprečja EU.

Po podatkih Popisa kmetijskih gospodarstev iz leta 2000 se število goveda na ravni celotnega območja občine v obdobju med 1981 in 2000 ni bistveno spremenilo, izrazito pa se je zmanjšalo število kmetij, ki redijo živino. Pri nekaterih usmeritvah, kot je na primer prireja mleka, se je število kmetij v obdobju 1981 – 2000 zmanjšalo za več kot dve tretjini.¹⁴

Največ kmetij na območju občine Vrhnika se tako ukvarja z govedorejo, kar 326 (83,6 %), najmanj pa z prašičerejo 108 (27,7 %). Dokaj podobne razmere so tudi v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji, le da je na ravni Slovenije pomembna tudi prašičereja.

Preglednica 10: Družinske kmetije po številu GVŽ, govedi, krav molznic in prašičev

	Glav velike živine			Govedo			Krave molznice			Prašiči		
	Družinske kmetije		GVŽ	Družinske kmetije		živali	Družinske kmetije		živali	Družinske kmetije		živali
	število	%		število	%		število	%		število	%	
Občina Borovnica	93	95,9	589,10	86	88,7	728	41	42,3	119	/	/	/
Občina Brezovica	286	95,7	2.339,89	241	80,6	2.720	80	26,7	471	92	30,8	496
Občina Ig	310	91,5	2.177,54	284	83,8	2.751	111	32,7	485	100	29,5	294
Občina Škofljica	183	95,3	1.088,61	155	80,7	1.354	66	34,4	271	25	13,0	94
Občina Vrhnika	374	96	3.080	326	83,6	3.905	161	41,3	907	108	27,7	1.104
LUR	8.991	95	63.134	8.122	85,8	78.067	3.723	39,3	19.339	2.158	22,8	9.987
Slovenija	77.189	89,4	442.787	56.070	64,9	483.511	28.574	33,1	136.840	44.606	54,7	390.155

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Kmetije na območju Občine Vrhnika so tako v letu 2000 redile v povprečju 8,2 GVŽ, na območju LUR-a 7,0 in v Sloveniji le 5,7 GVŽ.

¹⁴ Vir: Kmetijstvo na Vrhniki danes, 2004

Govedoreja¹⁵

Najbolj razširjena živinorejska panoga na območju občine Vrhnika je govedoreja. Dobro je razvita tako prireja mleka, kot tudi mesa. V preteklosti so kmetje redili predvsem krave molznice in pitali lastna teleta. V zadnjem obdobju pa se kmetije vedno bolj specializirajo in usmerjajo le v en način reje. Tako imamo veliko kmetij, ki redijo krave molznice in je njihov glavni tržni produkt mleko, vsa teleta pa prodajo že pri starosti 10 do 14 dni. Nekateri rejci pa so se specializirali za pitanje mladega goveda (predvsem bikov). Pojavlja pa se tudi vse več rejcev krav dojilj in rejnic. To so večinoma manjše kmetije, ki so zaradi vse strožjih pogojev pri prireji mleka opustile to proizvodnjo in se preusmerile v vzrejo telet za zakol ali nadaljnjo rejo. Specializacija govedorejskih kmetij je pozitiven pojav, saj kmetije tako lažje dosegajo vse zahtevnejše standarde pri določenem načinu reje, hkrati pa specializacija pomeni tudi zmanjšanje stroškov in povečanje donosnosti na kmetiji. Moramo pa se zavedati, da je pri takšnem načinu kmetovanja potrebno dobro sodelovanje in povezovanje med kmeti ter, da je potrebno spodbujati razvoj vseh treh načinov reje govedi. Le to lahko zagotavlja rejcem konkurenčno prirejo mleka in mesa ter lažji nakup in prodajo telet za nadaljnjo rejo.

Pri prireji mleka je omejitev za nadaljnje širjenje in intenziviranje te proizvodne dodelitev mlečnih kvot. Rejci so dobili manjše kvote, kot je njihova trenutna prireja, zato se je marsikateri manjši rejec, ki mu dodeljena kvota ne omogoča dostojnega preživetja, odločil za opustitev prireja mleka. Ti rejci se bodo najbrž preusmerili v rejo krav dojilj in pitanje bikov. Glede na to, da obravnavano območje sodi med območja z omejenimi dejavniki za kmetovanje, moramo v govedoreji izbirati tudi okolju in načinu reje prilagojene pasme govedi. Pri prireji mleka sta to že dobro preizkušeni in tudi najbolj uveljavljeni rjava in lisasta pasma. Pri prireji govedi za meso (reja krav dojilj in pitanje bikov) pa je smiselno vključevanje tudi mesnih pasem, ki dosegajo boljše priraste in boljšo klavno kakovost, kot že omenjeni pasmi.

Preglednica 11: Družinske kmetije z govedom po velikosti črede

	Velikostni razredi vseh govedi								Skupaj
	1 – 2 glave		3 – 9 glave		9– 20 glave		nad 20 glav		
	število	%	število	%	število	%	število	%	
Občina Borovnica	10	11,6	48	55,8	22	25,6	6	6,9	86
Občina Brezovica	38	15,8	116	48,1	54	22,4	33	13,7	241
Občina Ig	34	12	139	48,9	81	28,5	30	10,6	284
Občina Škofljica	17	11	/	/	/	/	/	/	155

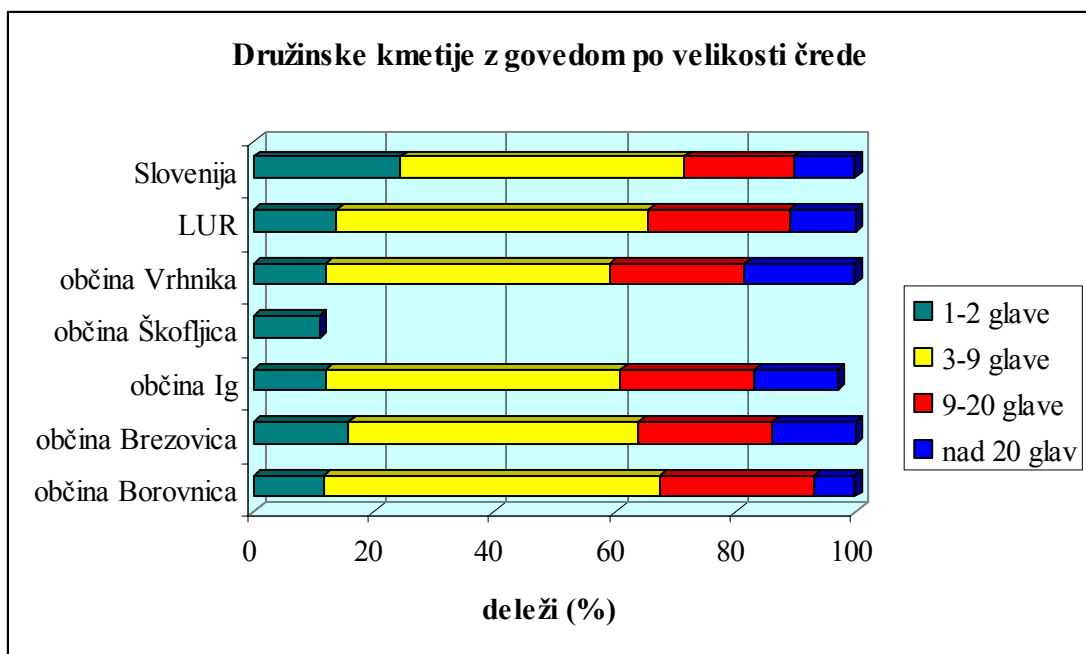
¹⁵ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

Občina Vrhnika	39	11,9	154	47,2	73	22,4	60	18,4	326
LUR	1.111	13,7	4.216	51,9	1.900	23,4	895	11	8.122
Slovenija	13.699	24,4	26.413	47,1	10.223	18,2	5.735	10,2	56.070

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Kot je razvidno iz Preglednice 11, največ kmetij na območju občine Vrhnika redi 3 do 9 glav govedi (47,2 %), sledijo kmetije z 9 do 20 živalmi (22,4 %), veliko pa je tudi kmetij z več kot 20 glav govedi (18,4 %). Podobne razmere so tudi na območju Ljubljanske urbane regije, medtem ko je v Sloveniji veliko tudi kmetij, ki imajo 1 do 2 glavi goveda (24,4 %).

Grafikon 11: Družinske kmetije z govedom po velikosti črede

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Drobnica¹⁶

Reja drobnice je primerna predvsem v hribovitem delu občine Vrhnika. Drobnica je najprimernejša za pašo na strmih površinah, ki jih ni mogoče strojno obdelovati. Mnoge takšne površine so se že začele zaraščati. Proces zaraščanja strmih površin lahko zaustavimo le z uvajanjem paše na ta območja. Koze so še posebno primerne za pašo na zaraščajočih površinah, saj zelo dobro čistijo pašnik in uničujejo grmovje. S pašo koz na Ljubljanskem barju pa lahko dokaj učinkovito omejimo širjenje nezaželenih zeli in grmovja v ruši pašnikov za govedo. Rejci redijo predvsem ovce in koze mesnih pasem, reja drobnice za prirejo mleka je bolj redka.

¹⁶ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

Rejci drobnice ne obravnavanem območju so zelo dobro organizirani in povezani v Društvu rejcev drobnice Notranjske. V okviru tega društva skupno nastopajo na raznih sejmih in drugih prireditvah, izvajajo skupno promocijo in izobraževalne programe. Poleg tega si izmenjujejo tudi pasemske živali in skrbijo za selekcijo črede.

Člani društva so nezadovoljni z odnosom države in občin do društev. Člani namreč za delovanju društva prispevajo veliko prostovoljnega dela, česar pa nihče ne upošteva. Če hočejo pridobiti kakšna sredstva s strani občin ali države, morajo vse upravičene stroške dokazovati z računi (sofinanciranje je običajno le do višine 50 %), prostovoljnega dela svojih članov pa ne morejo prikazati oziroma na razpisih ni nikjer upoštevano.

V Društvu rejcev drobnice Notranjske si želijo tudi skupne promocije v obliki kataloga, ki pa bi lahko bil tudi kar priloga Našega časopisa, smiselno pa bi bilo vzpostaviti tudi nekakšen informacijski center, kjer bi ljudje lahko dobili informacije o trenutni ponudbi na kmetijah.

Konjereja¹⁷

Konjereja je bila včasih zelo razširjena, saj so bili konji glavna vlečna sila na kmetijah in zato nepogrešljivi tako pri mnogih kmečkih opravilih, kot tudi pri prevozu ljudi in pridelkov. S pojavom in množično uporabo traktorjev in avtomobilov, pa se je reja konj zelo zmanjšala. Šele v zadnjem času se reja konj spet vrača na kmetije in sicer predvsem kot reja konj namenjenih za šport in rekreacijo.

Na Ljubljanskem barju je bila včasih reja konj prisotna v precej velikem obsegu, saj so nekatere travnate površine primerne le za pridelavo krme za konje, ne pa tudi za govedo. Vedeti pa moramo, da so nekatere barjanske rastline (močvirska preslica, nožnični munec, različni šaši, ločje, ...), prav tako kot za govedo, škodljive tudi za konje. Preveč teh strupenih zeli v krmi za konje, povzroča tako imenovano 'barjansko pijanost'. Zato takšna krma za rejo konj ni primerna, vsekakor pa so športni konji tudi bolj zahtevni glede krme, kot pa so bili nekoč delovni konji.

Danes je reja konj smiselno povezovati z različnimi oblikami turizma na kmetijah. Konji so lahko zelo zanimiva dodatna ponudba kmetij odprtih vrat in turističnih kmetij. Na Ljubljanskem barju in tudi v hribovitem predelu obravnavanega območja, je smiselno spodbujati vožnjo s konjsko vprego za organizirane skupine in tudi posameznike. Tudi jahanje je vedno bolj priljubljen šport in v povezavi s šolo jahanja je lahko reja konj zelo donosna dopolnilna dejavnost na kmetiji. Zelo veliko rejcev pa se odloča tudi za oskrbo konj za posameznike. Kmet lastnikom konj nudi celotno oskrbo konj in si na tak način zagotovi del dohodka na kmetiji.

Praščereja¹⁸

Včasih so vsaj enega prašiča redili na vsaki kmetiji. Kmetij, ki jim bi bila praščereja osnovna dejavnost pa na tem območju ni bilo. Danes reje posameznih prašičev na kmetijah praktično ni več, pojavile pa so se nekatere kmetije, ki se ukvarjajo samo s praščerejo ali pa jim intenzivna reja prašičev prinaša velik del dohodka na kmetiji. Rejci prodajajo največ

¹⁷ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

¹⁸ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

odojke, nekateri pa tudi prašičje pitance. Nekateri večji rejci se zanimajo tudi za možnost predelave mesa na domu in prodaje suhomesnih izdelkov.

Intenzivna reja prašičev (prašičje farme) na območju občine Vrhnika ni primerna, vsaj v večjem obsegu ne. Za ekološko sprejemljivo rejo prašičev moramo zagotoviti dovolj njivskih površin, na katerih lahko pridelamo krmo za prašiče in tudi nanje odvažamo gnojevko ali gnoj. Ker pa se na območju občine nahaja veliko travnatih površin, tu ni kmetij, ki bi obdelovale pretežno njivske površine. Zato farmske prašičereje na tem območju ni smiselno spodbujati. Lahko pa je reja prašičev dobro dopolnilo govedorejskim kmetijam, predvsem tistim, ki obdelujejo dovolj njivskih površin, da lahko zagotovijo pretežno domačo krmo tako za govedo, kot tudi za prašiče.

Tistim rejcem, ki želijo dohodek od prašičereje izboljšati s predelavo mesa na domu pa bi morali omogočiti ustrezno izobraževanje in svetovanje. Smiselno bi bilo tudi povezovanje teh rejcev zaradi skupne promocije in skupnega nastopa na trgu.

Omeniti pa je potrebno tudi, da je reja prašičev v večjem obsegu lahko tudi moteča za okolico, saj povzroča precej smradu. Zato je smiselno prašičerejo umakniti na rob naselij, nekoliko odmaknjeno od ostalih stanovanjskih hiš, če je to le mogoče.

Pašništvo¹⁹

Paša je najbolj naraven in najbolj ekonomičen način reje domačih živali. Pašništvo prinaša mnoge koristi živalim, ki so bolj zdrave, saj imajo možnost zadostnega gibanja na soncu in svežem zraku in svoji vrsti prirojenega obnašanja. Mnogo prednosti prinaša pašništvo tudi ljudem, ki delajo na kmetijah. Pri pašni reji domačih živali je veliko manj fizičnega dela, ljudje pa tudi niso celo leto vezani na uro, ko morajo v hlevu oskrbeti živali. Pri pravilnem vodenju paše pa je le-ta koristna tudi za travno rušo.

Živali je možno pasti na celotnem območju občine. Glede na raznolikost območja pa moramo način paše prilagoditi posamezni geografski enoti.

Na Ljubljanskem barju moramo pri paši paziti predvsem, da ne pride do prekomernega gaženja in zablattenja travne ruše. Zato moramo pasti pri nižji obtežbi živali na hektar in na nizki travni ruši. Ob obilnih padavinah moramo nižje dele pašnika pregraditi z začasno ograjo. Prevelike poškodbe na ruši pa preprečimo tudi tako, da pasemo ustrezno vrsto in kategorijo živali (primerne so predvsem lažje živali).

Pri paši na Barju predstavljajo velik problem tudi mnoge strupene zeli (preslica, munec, šaš,...), ki tu rastejo. S pravilnim vodenjem paše, primernim gnojenjem in dosejavanjem kvalitetnih trav pa je možno odstotek škodljivih zeli tako zmanjšati, da ne vplivajo na zdravje živali in na gospodarnost pašne reje.

V hribovitem delu občine je paša veliko bolj razširjena, saj zaokrožena zemljišča na večjih hribovskih kmetijah to omogočajo. Paša je tudi najlažji način, da strme kmetijske površine, kjer ni možna strojna obdelava, ostanejo obdelane. Na najbolj strmih zemljiščih je primerna predvsem paša drobnice, saj ta ne poškoduje toliko travne ruše, kot govedo.

Vsekakor pa bi morali pašo spodbujati predvsem tam, kjer se kmetijska zemljišča zaraščajo (pa naj bodo to manj rodovitna zemljišča na Barju ali pa strme površine v hribovitem delu občine). Paša je namreč najlažji način, da ustavimo in preprečimo nadaljnje zaraščanje.

¹⁹ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

Poljedelstvo²⁰

V preteklosti so na kmetijah pridelovali skoraj vso hrano za ljudi in tudi potrebno krmo za živali, kot dopolnilo krmi s travinja. Zato je bil izbor poljščin, ki so jih kmetje na obravnavanem območju pridelovali zelo pester in kolobar dovolj širok. Glavna naloga poljedelstva je predvsem pridelava kakovostne hrane za ljudi in krme za živali.

Danes je poljedelstvo na območju občine Vrhnika večinoma podrejeno živinoreji in služi predvsem pridelavi krme za potrebe govedoreje in drugih živinorejskih panog. Tako so njive posajene večinoma s koruzo za silažo.

Na Ljubljanskem barju koruza zelo dobro uspeva in ravno zaradi pridelovanja silažne koruze lahko govedorejci z Barja uspešno konkurirajo rejcem govedi iz drugih, za kmetijstvo ugodnejših območij. V zadnjem času se je na Barju povečala tudi pridelava koruze za zrnje. Tako je kar 80 % in več njiv na Barju posajeno s koruzo. Kuruza se prideluje kot monokultura, kar pa je neugodno tako s stališča trajnostnega načina kmetovanja (enostransko izčrpavanje zemlje, povečana zapleveljenost posevkov, večji pojav boleznin in škodljivcev, večji stroški pridelave,...), kot tudi s stališča varstva narave (povečano gnojenje z mineralnimi gnojili, večji odmerki herbicidov na hektar, slabšanje rodovitnosti tal, ...). Zato bi morali nujno začeti gojiti tudi druge poljščine (žita, metuljnice, krmne dosevke, ...) in na njivah uvesti vsaj triletni, še bolje pa štiriletni kolobar.

V hribovitem predelu občine je njiv precej manj kot na ravninskem delu. Čeprav se tudi tu na njivah prideluje veliko koruze za silažo, je odstotek le-te precej manjši tako, da je vsaj delno kolobarjenje poljščin možno.

Vsekakor bi bilo smiselno spodbujati pridelavo poljščin, ki so jih na tem območju ljudje nekoč že uspešno gojili (razna žita, metuljnice, stročnice, industrijske rastline...), s poljskimi poskusi pa bi morali preveriti tudi možnost gojenja novih kmetijskih rastlin.

Njive in vrtovi v občini Vrhnika zavzemajo okoli 22% vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. Največ njiv in vrtov se uporablja za gojenje krmnih rastlin, kar 50,2 % površin in 44,4 % površin za gojenje žit za pridelavo zrnja. Industrijskih rastlin na območju občine ne gojijo. Podobne razmere so tudi na območju Ljubljanske urbane regije, medtem ko so v Sloveniji različne kulture nekoliko bolj enakomerno zastopane.

Preglednica 12: Družinske kmetije po rabi njiv

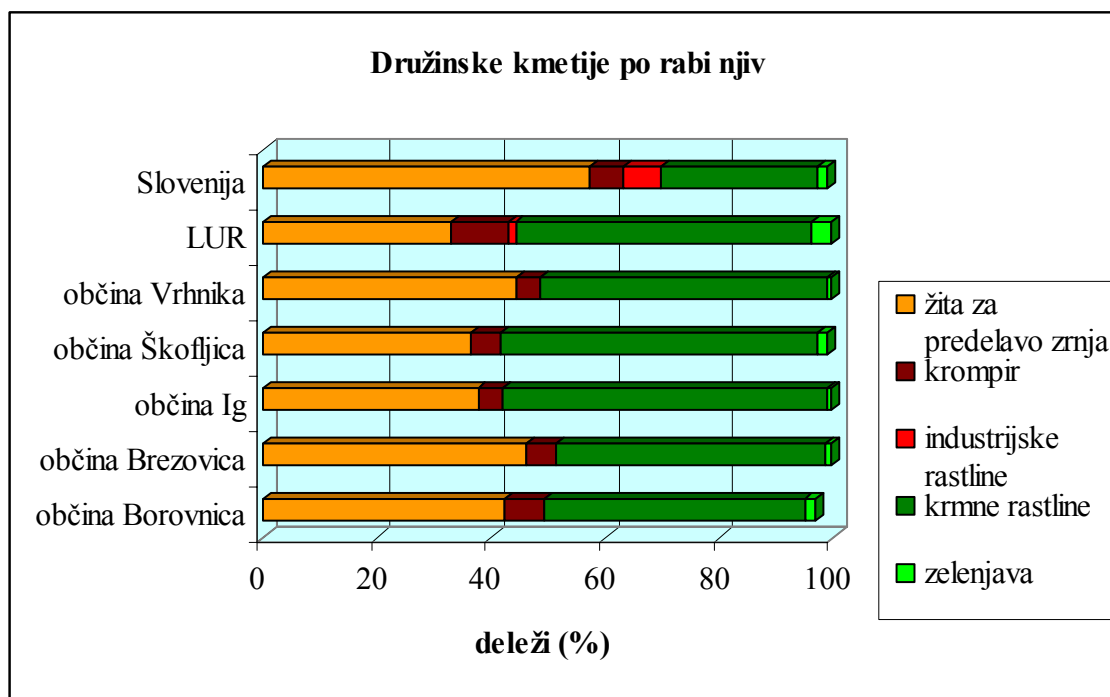
		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
Njive in vrtovi skupaj	Družinske kmetije	86	291	322	184	350	8.952	80.799
	Površina (ha)	93,30	626,09	1.004,51	387,43	723,70	15.067,44	150.178,03
	Površina (%)	100	100	100	100	100	100	100
Žita za pridelavo zrnja	Družinske kmetije	69	203	270	143	234	5.556	55.874
	Površina (ha)	39,48	289,43	378,68	141,94	321,37	4.986,79	85.852,09
	Površina (%)	42,3	46,2	37,7	36,6	44,4	33,1	57,2
Krompir	Družinske	66	215	216	130	218	6.985	58.354

²⁰ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

	kmetije							
	Površina (ha)	9,51	32,38	44,35	19,70	30,47	1.496,18	8.799,97
	Površina (%)	7	5,2	4,4	5,1	4,2	9,9	5,9
Industrijske rastline	Družinske kmetije	/	/	/	/	/	91	12.696
	Površina (ha)	/	/	/	/	/	189,56	10.029,52
	Površina (%)	/	/	/	/	/	1,3	6,7
Krmne rastline	Družinske kmetije	51	153	265	115	212	5.894	39.380
	Površina (ha)	42,56	294,47	571,54	214,53	363,22	7.825,28	41.035,08
	Površina (%)	45,6	47,0	56,9	55,4	50,2	51,9	27,3
Zelenjava	Družinske kmetije	44	134	100	102	168	5.871	54.882
	Površina (ha)	1,70	7,58	5,93	6,65	6,96	491,91	2.876,86
	Površina (%)	1,8	1,2	0,6	1,7	0,9	3,3	1,9

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Grafikon 12: Družinske kmetije po rabi njiv

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Vrtnarstvo²¹

Vrtnarstvo je na območju občina Vrhnika kot tudi v občinah Borovnica, Brezovica, Dobrova - Polhov Gradec in Horjul zelo slabo razvito, čeprav ima celotno območje dobre pogoje za

²¹ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

razvoj te panoge. Bližina glavnega mesta kar kliče po pridelavi zelenjave za trg. Na žalost v teh krajih ni tradicije tržne pridelave zelenjave in najbrž se tudi zato vrtnarstvo tako počasi uveljavlja.

Vrtnarstvo je delovno zelo intenzivna panoga pri kateri je možno na majhni površini ustvariti dohodek za enega ali več članov kmečke družine. Za uspešno vrtnarsko proizvodnjo pa mora kmet poleg vrtnarskega znanja imeti tudi določena znanja iz trženja in del svojega časa nameniti promociji in prodaji svojih pridelkov.

Glede na velikost in bližino trga (bližina Ljubljane) in donosnost panoge ima vrtnarstvo veliko možnosti za hiter razvoj. Z razvojem vrtnarstva ter organiziranim povezovanjem pridelovalcev vrtnin za trg bi bilo možno v kratkem času ustvariti kar nekaj novih delovnih mest.

Nekoliko bolj, kot pridelava zelenjave za trg, je razvita vzgoja sadik enoletnic in trajnic. Vzgoja sadik se lahko lepo dopolnjuje s pridelavo zelenjave za trg, saj s kombinacijo teh dveh panog lahko nekoliko razširimo sezono.

V prihodnosti moramo intenzivni vrtnarski in cvetličarski proizvodnji tako na prostem kot v rastlinjakih nameniti več pozornosti in zagotoviti boljšo zastopanost te ekonomsko zanimive panoge.

Sadjarstvo²²

Nekoč je bilo sadjarstvo v nekaterih predelih občine dokaj dobro razvito. Visokodebelni sadovnjaki so bili nepogrešljiv del kmetij in so nekaterim kmetijam prinašali tudi znaten del dohodka. Kmetje so sadja prodajali sveže ali pa ga predelovali večinoma v mošt in žganje ter ga sušili v posebnih sušilnicah, ki so ponekod še vedno ohranjene.

Visokodebelni sadovnjaki so s svojo značilno obliko in razporeditvijo okrog vasi tudi danes zelo pomemben del kulturne krajine. Poleg tega so ti sadovnjaki življenjsko okolje za mnoge ptice in predstavljajo svojevrsten ekosistem, ki ga velja ohraniti tudi v prihodnje. Lastnike takšnih sadovnjakov bi morali spodbuditi, da bi jih ustrezno vzdrževali in obnavljali.

V okviru Slovenskega kmetijsko – okoljskega programa (SKOP) je tudi ukrep 'Travniški sadovnjaki', katerega namen je ohranjanje visokodebelnih travniških sadovnjakov. Lastnike visokodebelnih sadovnjakov iz našega območja bi morali spodbuditi, da se v čim večji meri odločijo za vključitev v ta ukrep.

Za sadjarstvo primerne lege so predvsem sončne zavetrne lege na obrobju Ljubljanskega barja in hribovitem delu občine.

Intenzivni sadovnjaki v teh krajih nimajo tradicije in se tudi sedaj ne pojavljajo v večjem obsegu. Vedeti pa moramo, da so nekatere sončne lege zelo primerne za intenzivne nasade jablan in hrušk, zato je smiselno na teh območjih spodbujati tako integrirano kot tudi ekološko pridelavo sadja v intenzivnih in visokodebelnih nasadih.

Ena od zanimivih in dokaj donosnih sadjarskih panog je tudi drevesničarstvo, ki pa na območju občine ni razvito. Vzgoja sadnih sadik je delovno intenzivna panoga, ki zahteva tudi veliko znanja in izkušenj. Kljub temu bi bilo dobro, da bi se kakšna kmetija odločila za to dejavnost in bi tako pridobili še kakšno novo delovno mesto.

²² Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

Na Ljubljanskem barju je kar precej površin zasajenih z nasadi ameriških borovnic. Prvi poskusni nasad je bil zasajen že pred več kot 40 leti pri Lesnem Brdu. Ameriške borovnice so zelo primerne za Ljubljansko barje saj dobro uspevajo na zelo kislih, bogato humusnih in zračnih globokih šotnih tleh. Poleg tega zahtevajo vlago v tleh ves čas vegetacije in ne prenesejo visokih koncentracij hranil v tleh. To je ekološko zelo sprejemljivo, saj moramo v tleh vzdrževati visoko stanje podtalnice in ne smemo pretirano gnojiti z mineralnimi gnojili. Tudi varstvo ameriških borovnic pred boleznimi in škodljivci je naravi prijazno, saj se uporabljajo predvsem blaga, naravi manj škodljiva sredstva, število škropljenj pa je veliko manjše kot v ostalih intenzivnih nasadih.

Površine pod nasadi ameriških borovnic bi lahko še precej povečali, saj je na Barju še veliko primernih zemljišč, pridelovalci pa bi se morali bolje organizirati in povezovati za skupno promocijo in trženje.

Ekološko kmetijstvo²³

V zadnjem desetletju se ekološko kmetijstvo zelo hitro širi po Sloveniji. Sprejeti so bili določeni standardi za ekološko kmetovanje in organizirana mnoga izobraževanja za ekološke kmete in kmete, ki se želijo v prihodnosti ukvarjati s tem načinom kmetovanja. Ekološki kmetje se povezujejo v več društev, vzpostavljena pa je bila tudi neodvisna kontrolna organizacija.

Ekološko kmetijstvo je naravi najbolj prijazen način kmetovanja, ki omogoča trajnostni razvoj podeželja in ohranitev naravnih danosti (rodovitna zemlja, čista voda, biološka pestrost, genetska raznovrstnost, ...). Država in Evropska unija podpirata takšen način kmetovanja s subvencijami, ki so zelo dobrodošla spodbuda za kmete, ki razmišljajo o preusmeritvi v ekološko kmetijstvo.

Na območju občin Borovnica, Brezovica, Dobrova – Polhov Gradec, Horjul in Vrhnika je že veliko kmetij vključenih v kontrolo ekološkega kmetijstva, zeleno pa je, da bi jih bilo z leti še več. Predvsem tiste kmetije, ki že sedaj kmetujejo naravi prijazno, ne uporabljajo veliko mineralnih gnojil in pesticidov in imajo možnost paše živali, je potrebno spodbuditi, da se tudi formalno vključijo v ekološko kmetovanje.

Prav tako kot pri konvencionalnem kmetijstvu je tudi med ekološkimi kmetijami na tem območju najbolj razširjena živinoreja (predvsem govedoreja in reja drobnice). Imamo pa tudi drugačne ekološke kmetije, na primer zeliščarsko ekološko kmetijo v Blatni Brezovici.

Težava pa je v tem, da kmetje večino na ekološki način pridelane pridelke prodajajo kot konvencionalne, saj trenutno še ni organiziranega odkupa za ekološke pridelke. Kot ekološke pridelke jih lahko po višjih cenah prodajo le na ekološki tržnici v Ljubljani. A to velja samo za sadje, vrtnine in zelišča, ne pa tudi za meso. Klavnice, ki bi odkupovala živali iz ekoloških kmetij in meso tudi prodajala kot ekološko, v Sloveniji zaenkrat še ni.

V nekaterih manjših vaseh in zaselkih, kjer že sedaj ni zelo intenzivnega kmetijstva, bi se lahko vsi kmetje vključili v kontrolo ekološkega kmetijstva in bi tako dobili manjša ekološka območja, ki bi lahko postala vzorčni primeri življenja in dela človeka v sožitju z naravo. V povezavi s turizmom bi bila lahko to zelo zanimiva tržna niša.

²³ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

7.3.5 Dopolnilne dejavnosti na kmetijah

Občina Vrhnika je imela leta 2005 registrirane štiri kmetije z dopolnilno dejavnostjo. Na eni kmetiji nudijo storitve s kmetijsko mehanizacijo, na dveh storitve s kmetijsko in gozdno mehanizacijo, registrirana pa je tudi ena izletniška kmetija (vir: občina Vrhnika).

Turizem na kmetijah²⁴

Območje občine Vrhnika ima zelo dobre možnosti za razvoj različnih oblik turizma na podeželju. Trenutno potekajo pobude za ustanovitev kar dveh krajinskih parkov (Krajinski park Ljubljansko barje in Krajinski park Polhograjski dolomiti). Izredne naravne danosti in bogata kulturna dediščina so lahko osnova za razvoj trajnostnega turizma na podeželju. Bližina Ljubljane in osrednja lega v Sloveniji pa sta še dodatni prednosti, ki lahko pripomoreta k hitrejšemu turističnemu razvoju.

Ljubljana z veliko potencialnih obiskovalcev v neposredni bližini, kar sama narekuje predvsem usmeritev kmetij v izletniški turizem, ki je sedaj na tem območju tudi najbolj razvit. Toda s tem se ne smemo zadovoljiti. Osrednja lega v Sloveniji in bližina glavnih prometnic so odličen predpogoj za razvoj stacionarnega turizma na kmetijah. Privabili bi lahko tujce, ki si želijo ogledati Slovenijo in vsaj za dan ali dva zadržali množico tranzitnih turistov, ki se vsako leto iz srednje, vzhodne in severne Evrope skozi to območje vozijo proti Jadranskemu morju.

V Turističnem informacijskem centru na Vrhniki je največ povpraševanja prav po turističnih kmetijah.

Velike možnosti so tudi za razvoj učnih oz. pedagoških kmetij, za organizacijo šole v naravi, naravoslovnih dni in počitniških dejavnosti za osnovnošolce. Tudi različni izobraževalni programi za odrasle so lahko odlično dopolnilo turistični dejavnosti na kmetiji. Aktivne počitnice in doživljajski turizem so vse bolj priljubljena oblika preživljanja prostega časa, zato bi morale kmetije, ki se nameravajo v prihodnje ukvarjati s turizmom, gostom ponuditi celovit program. Dobra domača hrana, neokrnjena narava in svež zrak že dolgo nista več dovolj za razvoj trajnostnega turizma na podeželju.

Predelava kmetijskih pridelkov (meso, mleko, sadje, peka kruha)²⁵

Predelava kmetijskih pridelkov je najbolj zaželen in hkrati najbolj sporna dopolnilna dejavnost na kmetijah. Pravilniki in sanitarni pogoji se ves čas spreminjajo in so tako zahtevni, da jih lahko izpolnjujejo le tiste kmetije, ki letno predelajo zares veliko mleka ali mesa. Takšni kmetje pa običajno ob vsem delu na kmetiji nimajo časa, da bi se ukvarjali še z dopolnilno dejavnostjo. Kmetje, ki želijo predelati le manjše količine mleka ali mesa, ne morejo zadostiti strogim sanitarnim pogojem, oziroma izgradnja zahtevanih predelovalnih obratov ni ekonomsko upravičena. Hkrati se pojavlja tudi vprašanje pristnosti tradicionalnih izdelkov, če so ti predelani na način, kot je določen za industrijske predelovalne obrate.

²⁴ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

²⁵ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

Precej interesa je za predelavo mesa na kmetiji, čeprav se na območju občine Vrhnika še nihče ni registriral za to dopolnilno dejavnost predvsem zaradi strogih in ves čas spreminjajočih predpisov. Smiselno bi bilo zainteresirane kmete povezati v interesno skupino, jih obveščati o vseh predpisih, zahtevah, spremembah, jim omogočiti ustrezno izobraževanje in jih zainteresirati za skupen nastop na trgu.

Veliko sadja pridelanega na kmetijah, zlasti iz visokodebelnih nasadov, se uporabi za predelavo. Kmetje izdelujejo sadni sok in kis, kuhajo žganje in nekateri sadje tudi sušijo. Večina teh izdelkov je za lastno porabo, viške pa neorganizirano prodajo (ali podarijo) sorodnikom in prijateljem. Ker pa imajo kmetje dovolj znanja in izkušenj pri predelavi sadja, bi bilo smiselno spodbuditi vsaj nekaj posameznikov, da bi se bolj resno usmerili v to dopolnilno dejavnost.

Peka kruha in drugih krušnih izdelkov v krušni peči je lahko zelo donosna dopolnilna dejavnost za marsikatero kmečko gospodinjstvo. Zadostiti je potrebno le najnujnejšim sanitarnim pogojem in se dogovoriti za način trženja (najbolje z združno ali kakšno drugo živilsko trgovino).

Predelava lesa²⁶

V hribovitem delu občine je veliko kmetij, ki del svojega dohodka zaslužijo tudi z gozdarstvom. Prav za takšne kmetije je predelava lesa v polizdelke ali končne izdelke lahko zanimiva dopolnilna dejavnost. Žagarstvo je bilo v teh krajih že od nekdaj dobro razvito. V zadnjih desetletjih pa je prišlo do specializacije. Tudi po vaseh so se razvili večji lesnopredelovalni obrati (samostojni podjetniki in druga podjetja), po kmetijah pa se s predelavo lesa kot dopolnilno dejavnostjo ne ukvarjajo.

Kmetom bi bilo potrebno predstaviti kakšni so pogoji za registracijo dopolnilne dejavnosti predelave lesa. Veliko bi morali narediti na področju informiranja in izobraževanja. Zainteresiranim kmetom pa potem pomagati tudi pri registraciji in jim stati ob strani, da bi prebrodili začetne težave.

Storitve s kmetijsko mehanizacijo²⁷

Kmetje pri svojem delu na kmetiji potrebujejo mnoge stroje, ki pa niso v polni meri izkoriščeni, če z njimi obdelujejo le svojo kmetijo (ker so kmetije večinoma premajhne). Zato je smiselno spodbujati kmete, da svoje traktorje in traktorske priključke izkoristijo tudi za strojne usluge. Najbolj razširjeno in dobro organizirano je zimsko pluzenje cest, saj takrat kmetje nimajo toliko dela na kmetiji kot v preostalem delu leta. Tudi čiščenje in kopanje jarkov na Ljubljanskem barju je podobno dobro organizirano. Nekateri kmetje so se usmerili tudi v prevoz živine ali pa odvoz materiala pri različnih izkopih. Kmetje bi strojne usluge lahko ponujali tudi manjšim pridelovalcem, ki sami nimajo ustrezne mehanizacije.

Dobro bi bilo, če bi se kmetje, ki ponujajo različne strojne usluge povezali v strojni krožek, saj bi bolje organizirani lahko tudi bolje tržili svoje storitve.

²⁶ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

²⁷ Povzeto po: Razvojni program podeželja, 2004

Kmetje so na območju občine Vrhnika povezani v številna društva:

- Društvo kmečkih in podeželskih žena Vrhnika,
- Društvo gojiteljev malih živali,
- Govedorejsko društvo,
- Društvo rejcev drobnice Notranjske,
- Čebelarsko društvo.

7.3.6 Demografske značilnosti

Preglednica 13: Družinske kmetije po šolski izobrazbi gospodarjev

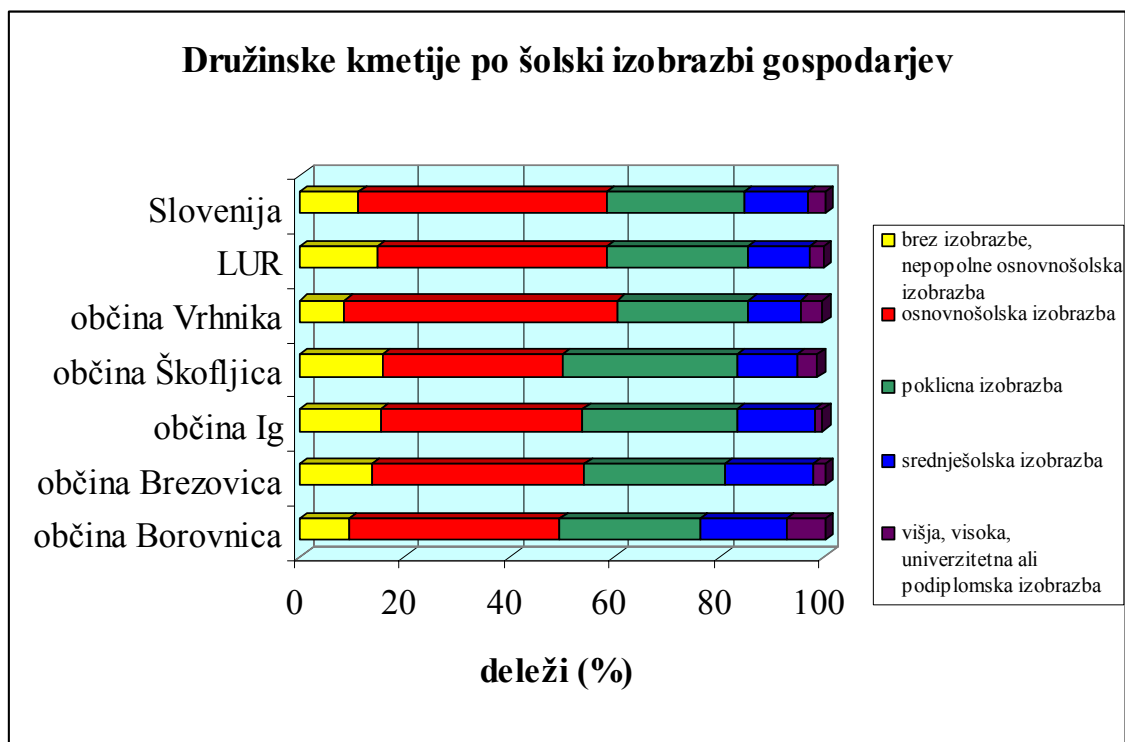
		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska izobrazba	Gospodarji	9	41	52	30	33	1.383	9.717
	%	9,3	13,7	15,3	15,6	8,5	14,6	11,2
	PDM	5,00	23,88	24,88	11,75	18,13	788,50	4.996,13
Osnovnošolska izobrazba	gospodarji	39	121	131	66	202	4.135	40.698
	%	40,2	40,5	28,6	13,4	52	43,7	47,3
	PDM	22,63	74,88	82,88	36,50	114,25	2.570,00	22.767,50
Poklicna izobrazba	gospodarji	26	80	100	64	98	2.572	22.448
	%	26,8	26,8	29,5	33,3	25	27,1	26
	PDM	16,00	48,13	57,00	32,75	56,25	1.492,00	11.140,38
Srednješolska izobrazba	gospodarji	16	50	50	21	39	1.104	10.596
	%	16,5	16,7	14,7	10,9	10	11,6	12,3
	PDM	8,13	26,75	26,25	11,38	20,88	574,38	4.776,13
Višja, visoka strokovna, univerzitetna ali podiplomska izobrazba	gospodarji	7	7	5	9	16	256	2.781
	%	7,2	2,3	1,5	4,7	4,1	2,7	3,2
	PDM	3,38	2,50	2,00	3,88	7,38	110,75	979,88
Skupaj	gospodarji	97	299	339	192	390	9.471	86.336
	PDM	55,13	176,13	193,13	96,75	217,38	5.541,75	44.690,25

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Izobrazbena struktura gospodarjev kmetij na območju občine Vrhnika je zelo podobna izobrazbeni strukturi gospodarjev kmetij v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji. Gre za slabo izobrazbeno strukturo gospodarjev, saj jih ima največ končano le osnovno šolo, kar 52 % na območju občine Vrhnika, 43,7 % na območju Ljubljanske urbane regije in 47,3 % v Sloveniji. V primerjavi z Ljubljansko urbano regijo in Slovenijo ima občina Vrhnika podpovprečni delež gospodarjev brez izobrazbe ali nedokončane osnovne šole (8,5 %) in hkrati tudi podpovprečni delež gospodarjev z višjo, visoko strokovno, univerzitetno ali

podiplomsko izobrazbo (4,1 %). Več gospodarjev kmetij ima poklicno izobrazbo (25 %), manj srednješolsko (10 %).

Grafikon 12: Družinske kmetije po šolski izobrazbi gospodarjev

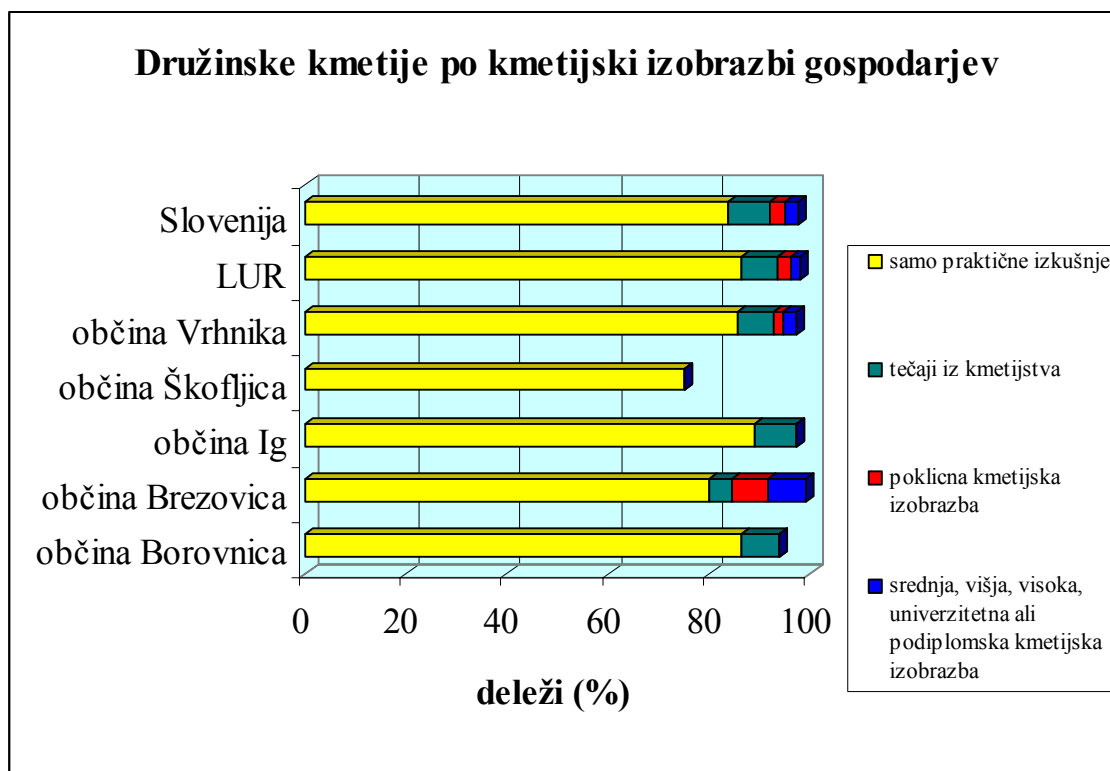
Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Preglednica 14: Družinske kmetije po kmetijski izobrazbi gospodarjev

		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija
Samo praktične izkušnje	gospodarji	84	239	302	144	335	8.189	72.440
	%	86,6	80	89,1	75	85,9	86,5	83,9
	PDM	44,50	138,50	167,38	74,75	185,25	4.687,50	36.198,25
Tečajji iz kmetijstva	gospodarji	7	14	28	/	27	680	7.045
	%	7,2	4,7	8,3	/	6,9	7,1	8,1
	PDM	5,88	10,88	20,88	/	18,63	480,75	4.482,63
Poklicna kmetijska izobrazba	gospodarji	/	7	/	/	7	240	2.752
	%	/	7,2	/	/	1,8	2,5	3,2
	PDM	/	4,00	/	/	6,25	177,00	1.948,75
Srednja, višja, visoka strokovna, univerzitetna ali podiplomska kmetijska izobrazba	gospodarji	/	7	/	/	11	187	2.230
	%	/	7,2	/	/	2,8	1,9	2,6
	PDM	/	3,13	/	/	5,50	112,50	1.285,25
Skupaj	gospodarji	97	299	339	192	390	9.471	86.336
	PDM	55,13	176,13	193,13	96,75	217,38	5.541,75	44.690,25

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Grafikon 13: Družinske kmetije po kmetijski izobrazbi gospodarjev

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Poleg šolske izobrazbe je na območju občine Vrhnika in prav tako tudi v Ljubljanski urbani regiji in Sloveniji zaskrbljujoča tudi kmetijska izobrazba gospodarjev. Kar 85,9 % gospodarjev kmetij v občini Vrhnika ima samo praktične izkušnje na področju kmetijstva, podobna visoka deleža sta tudi v Ljubljanski urbani regiji (86,5 %) in Sloveniji (83,9 %). Neugoden je predvsem podatek, da je kar 92,8 % gospodarjev kmetij v občini Vrhnika pridobilo svoje znanje na področju kmetijstva iz prakse in tečajev in le okoli 5 % iz šolske izobrazbe.

Kot je razvidno iz prikazanih podatkov je izobrazbena struktura gospodarjev kmetij na območju občine Vrhnika slaba. V prihodnosti bi bilo potrebno vključiti čim več gospodarjev v različne tečaje in izobraževanja, ki bi izboljšala njihova znanja kmetovanja in bi omogočala večjo informiranost in vključitev kmetij v nove oblike kmetovanja (npr. ekološko kmetovanje). Dejstvo je, da je za modernizacijo in usmerjenost v ekološko kmetijstvo potrebna izobražena delovna sila, kar pomeni, da bo za nadaljnji razvoj kmetijstva v občini Vrhnika potrebno najprej poskrbeti za izobraževanje in predstavitev novih možnosti kmetovanja.

Starostna struktura gospodarjev kmetij

Preglednica 15: Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah gospodarjev

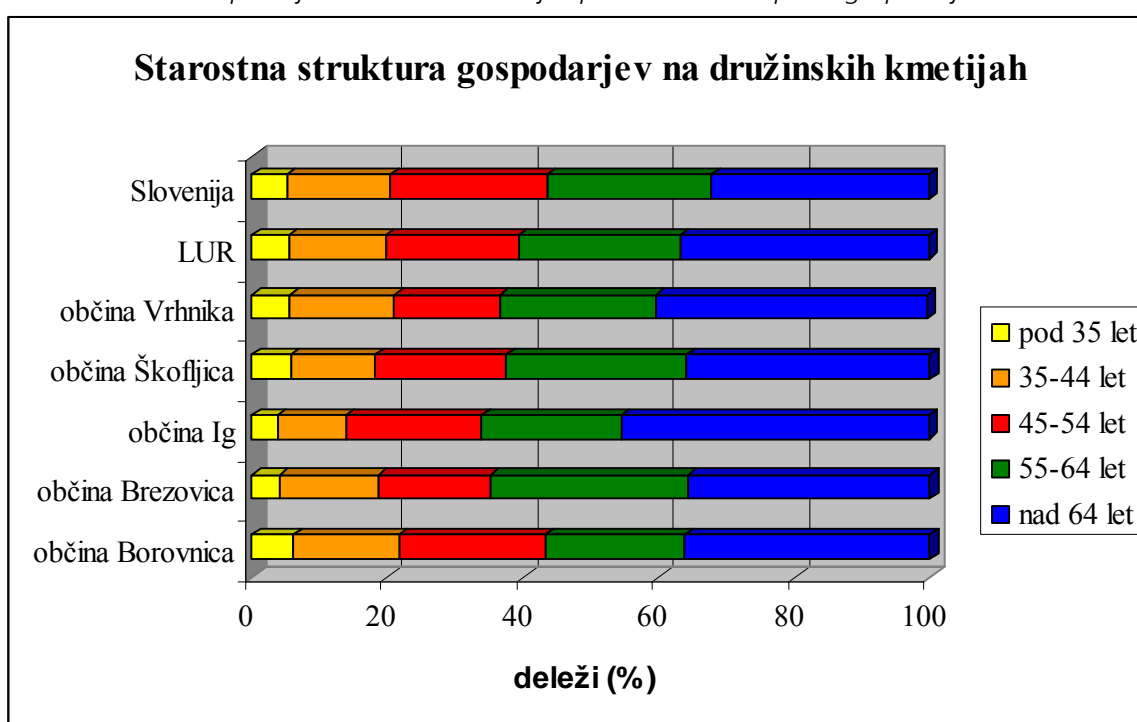
		Občina Borovnica	Občina Brezovica	Občina Ig	Občina Škofljica	Občina Vrhnika	LUR	Slovenija	
Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah (leta)	Pod 35 let	število	6	12	13	11	22	523	4.487
		%	6,2	4	3,8	5,7	5,6	5,5	5,2
		PDM	4,13	7,00	5,63	4,75	11,63	291,38	2.448,75
	35 – 44 let	število	15	44	34	24	60	1.342	13.222
		%	15,5	14,7	10,0	12,5	15,4	14,2	15,3
		PDM	6,88	30,38	18,38	11,00	38,50	784,75	7.163,63
	45 – 54 let	število	21	49	68	37	61	1.862	19.979
		%	21,6	16,4	20,1	19,3	15,6	19,6	23,1
		PDM	13,75	25,25	38,00	15,88	33,25	1.106,50	10.881,00
	55 – 64 let	število	20	87	70	51	90	2.264	20.924
		%	20,6	29,1	20,6	26,6	23	23,9	24,2
		PDM	12,63	62,75	53,38	34,25	62,13	1.651,88	13.234,75
	Nad 64 let	število	35	107	154	69	157	3.480	27.706
		%	36,1	35,8	45,4	35,9	40	36,7	32
		PDM	16,75	50,75	77,75	30,88	71,88	1.707,25	10.962,13
	Skupaj	število	97	299	339	192	390	9.471	86.336
		PDM	55,13	176,13	193,13	96,75	217,38	5.541,75	44.690,25

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

Starostna struktura gospodarjev kmetij pomembno vpliva na možnosti nadaljnega razvoja kmetijstva. Mlajši gospodarji so praviloma pomenijo možnosti za modernizacijo in prestrukturiranje dejavnosti ter s tem večjo verjetnost, da se bo se bo kmetijska dejavnost

ohranila. V občini Vrhnika prevladujejo gospodarjih starejši od 64 let, teh je kar 40 %, najmanj je gospodarjev, ki so mlajši od 35 let teh je le 5,6 %. Občina ima izrazito nadpovprečen delež gospodarjev starejših od 64 let v primerjavi s Ljubljansko statistično regijo in Slovenijo. Zavedati pa se moramo, da prikazana slaba starostna struktura ne kaže popolnoma objektivnega dejanskega stanja, saj je možno, da so kmetije formalno še vedno v lasti starejših gospodarjev, medtem ko na njih gospodarijo njihovi nasledniki. Starostno strukturo gospodarjev na kmetijah bi lahko izboljšali z izboljševanjem kakovosti življenja na podeželju in z večjo ekonomsko diverzifikacijo, s čimer bi zadržali več mladih na podeželju. Prav tako bi bilo potrebnega tudi več znanja in veliko večja izkoriščenost ukrepa: »zgodnje upokojevanje«, ki je finančno stimulativen. Enako velja tudi za finančne pomoči mladim kmetom na vseh nivojih.

Grafikon 14: *Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah gospodarjev*

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev 2000, 2000

7.4 Analiza stanja in trendov za področje družbenih dejavnosti

7.4.1 Šolstvo in otroško varstvo

I. Otroško varstvo

I.1 Izhodišča

Predšolsko vzgojo v vrtcih urejata dva zakona, in sicer zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja in Zakon o vrtcih.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ureja pogoje za opravljanje ter določa način upravljanja in financiranja na vseh področjih vzgoje in izobraževanja.

Zakon o vrtcih pa ureja predšolsko vzgojo, ki poteka v javnih in zasebnih vrtcih (naloga vrtcev, cilji in načela, vrsta možnih programov v vrtcih, financiranje, pogoji za izobrazbo strokovnih delavcev, delovna obveznost vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja, zbiranje in varstvo osebnih podatkov v vrtcu ipd.).

V zakonodaji je dana pravna osnova za ustanavljanje javnih in zasebnih vrtcev. Ustanoviteljica javnega vrtca je občina, zasebni vrtec pa lahko ustanovijo domače in tuje pravne ali fizične osebe.

Javni vrtci izvajajo program, ki je Kurikulum za vrtce – potrjen na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje marca 1999.

Program zasebnega vrtca določi ustanovitelj vrtca na podlagi 13. člena Zakona v vrtcih, pri tem pa se lahko odloči tudi za program javnih vrtcev. Pred začetkom uresničevanja programa mora zasebni vrtec pridobiti pozitivno mnenje Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje.¹

I.2 Analiza

V občini Vrhnika deluje javni zavod VIZ Antonije Kucler (vrtec Vrhnika), in sicer v 6 enotah, v katere je vključeno 489 otrok. V občini deluje tudi zasebni vrtec katerega obiskuje 49 otrok.

Predpisanim normativom predšolske vzgoje ne ustrezajo enote: Vrtec – Enota Poštna^{1 2}, Vrtec – Enota Barjanček³, Vrtec – Enota Hrib⁴, Vrtec – Enota Log (Potrebna so nujna sanacijska dela.), Vrtec – Enota Dragomer (Potrebna so nujna sanacijska dela. Enota deluje v montažnem objektu.).

¹ Vir: Ministrstvo za znanost, šolstvo in šport; <http://www.mss.gov.si>

² Izdana je bila odločba Inšpektorata RS za okolje in prostor, s katero se zahteva obsežna sanacija, od česar so bila izvedena le nujna dela.

³ Občina ima sklenjeno najemno razmerje z MORS za obdobje enega leta z možnostjo vsakoletnega podaljšanja

⁴ Župnijski urad Vrhnika je lastnik poslovnih prostorov v stavbi Hrib 1, oddaja jih občini Vrhnika, med tem ko je objekt Voljčeva 22 v lasti občine v njem pa so prostori Župnijskega vrtca. Zato bo leta 2006 prišlo do zamenjave.

Tudi obe kuhinji za potrebe vrtcev ustrezata le normativom za začasne prostore. Smiselna bi bila morda skupna kuhinja za vrtce in šole. Tako bi bilo vodenje šolske in predšolske prehrane cenejše in enostavnejše. Kljub temu bi prehrana ostala prilagojena različnim potrebam otrok različnih starostnih skupin.⁵

II. Šolstvo

II.1 Izhodišča

Splošni cilji osnovnih šol je učencem dati temeljno znanje in jih pripraviti na nadaljnje šolanje ter usposabljanje za poklicno in osebno življenje. Učenci se naučijo razumevati osnovne zakone o naravi, družbi in človeku, razvijajo govorno kulturo in radovednost, potrebo po stalnem učenju, prijateljskih stikih z vrstniki in odraslimi; šole jih vzpodbujajo pri razvijanju interesov in sposobnosti ter oblikujejo njihove navade. Osnovna šola je za otroke brezplačna, vendar pa morajo straši učencem plačevati šolske potrebščine. Večinoma sami plačujejo prehrano, stroške prevoza v šolo pa poravnajo občine.⁶

II.2 Analiza

V občini Vrhnika so 3 osnovne šole (OŠ. Ivana Cankarja Vrhnika, OŠ Antona Martina Slomška Vrhnika, OŠ Log – Dragomer). Od leta 1990 do 2004 je bilo v prve razrede povprečno vpisanih 184 otrok (Preglednica 1). Po končani osnovni šoli večina učencev nadaljuje izobraževanje v Ljubljani. V času od leta 1990 do 2004 leta ne beležimo padec ali rast števila rojenih otrok, pač pa št. rojenih otrok niha, in sicer v Občini Vrhnika za 30% in v JZ del LUR za 20%.

Preglednica 1: Št. rojenih otrok, Občina Vrhnika in JZ del LUR

Rojeni občina Vrhnika	Skupaj	m	ž	Rojeni JZ del LUR - skupaj	m	ž
2004	186	95	91	2894	1516	1372
2003	182	99	83	2705	1405	1300
2002	177	89	88	2776	1464	1312
2001	181	99	82	2694	1354	1340
2000	173	97	76	2881	1464	1417
1999	188	94	94	2699	1460	1263
1998	167	84	83	2789	1483	1294
1997	191	100	91	2839	1472	1371
1996	194	108	86	2805	1479	1370
1995	182	84	98	2820	1381	1398
1994	193	100	93	2918	1446	1164
1993	204	119	85	2922	1477	1411
1992	188	91	97	2992	1473	1522

⁵ Vir: Smernice za zagotavljanje in izvajanje otroškega varstva v občini Vrhnika v obdobju 2004 – 2012; sprejeto s strani Občinskega sveta Občine Vrhnika, dne 19.2.2004

⁶ Vir: Ministrstvo za znanost, šolstvo in šport; <http://www.mss.gov.si>

1991	217	117	100	3260	1666	1594
1990	235	113	122	3344	1675	1669

Vir: [http://sokol.mszs.gov.si/pls/sokol/WSOLE\\$.Zacetna](http://sokol.mszs.gov.si/pls/sokol/WSOLE$.Zacetna)

Iz Tabele 2 je razvidno, da je delež prebivalcev s srednjo izobrazbo v Sloveniji 80%, v Občini Vrhnika pa nižji, in sicer okrog 55%. Ta odstotek je približno enak tudi za JZ del LUR. Delež z višjo ali visoko izobrazbo je v Občini Vrhnika 15 %; malce višji glede na slovensko povprečje (13%). Podatki veljajo za leto 2002.

Preglednica 2: Prebivalstvo staro 15 ali več, po izobrazbi, Popis 2002

	skupaj	brez izobrazbe	nepop. osnovna	osnovna	srednja	višja	visoka dodiplomska	visoka podiplomska
Slovenija	1663869	11337	104219	433910	1351633	84044	114630	16388
JZ del LUR	271761	1308	8612	53058	148286	17667	35311	7519
občina Vrhnika	14763	70	627	3594	8306	784	1188	194

Vir: <http://www.stat.si/popis2002/si/default.htm>

Po podatkih iz Regionalnega razvojnega programa LUR je izobrazbena struktura prebivalcev celotne Ljubljanske urbane regije glede na leta šolanja (11 let) nadpovprečna. Delež z višjo ali visoko izobrazbo (20%) presega slovensko povprečje (14%). Izstopa mesto Ljubljana, ki zaposluje tretjino vseh zaposlenih z višjo ali visoko izobrazbo v Sloveniji.

V regiji je 29 visokošolskih zavodov, na katerih v akademskem letu 2000/2001 študiralo približno 28% vseh študentov v Sloveniji, med njimi pa jih 29% prihaja iz Ljubljanske urbane regije. V regiji je tudi 15 znanstveno raziskovalnih zavodov. Dohodek od raziskovalne dejavnosti na prebivalca (1997) je veliko višji (150%) od slovenskega povprečja.⁷

Obseg in struktura lokalnih centrov srednjega šolstva v okolici Ljubljane ne zadostuje lokalnim potrebam, zato se skoraj polovica srednješolcev dnevno vozi v srednje šole zunaj svojega ožjega območja. V občini Vrhnika se 60% šolajočih otrok vozi v šolo oz. študij v drugo občino iste statistične regije in 4% v občino druge statistične regije.

Preglednica 3: Učenci, dijaki in študenti po občini prebivališča in občini šolanja, Popis 2002

občina prebivališča (JV del LUR)	občina šolanja			
	skupaj	občina prebivališča	druga občina iste statistične regije	občina druge statistične regije
Borovnica	935	340	563	32
Brezovica	2217	775	1327	115
Dobrova – Polhov Gradec	1620	610	901	109
Horjul	662	288	352	22
Ljubljana	62434	59508	552	2374
Logatec	2825	1183	1362	280
Vrhnika	4380	1577	2617	186

Vir: <http://www.stat.si/popis2002/si/default.htm>

⁷ Vir: Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije za obdobje 2002 – 2006 (Strateški in izvedbeni del programa), December 2002, Ljubljana

Po podatkih iz elaborata Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane, občine podpirajo ustanovitev srednje šole oz. gimnazije na Vrhniki. Vpeljeva srednješolskega izobraževanja bi pripomogla k dvigu izobrazbe in procenta zaposlenih znotraj občine, saj motiviranje in izobraževanje mladih v lokalnem okolju, namreč spodbuja možnost odločitve tako za samozaposlovanje, aktivnosti in delovna mesta v lokalnem okolju.

Podatki v Sloveniji kažejo, da je gimnazijski program trenutno najbolj obiskan. Prav tako ta program potrebuje manj opreme in učne tehnologije in je zato cenejši. Vendar pa se v občini že izvajajo nekateri programi, kot so trgovski, ekonomski in gradbeniški program srednješolskega izobraževanja, se pravi so za te programe že zadovoljne ustrezne kapacitete v opremi in učni tehnologiji.

Po podatkih iz Regionalnega razvojnega programa LUR danes na regionalni ravni gospodarstvo občuti predvsem pomanjkanje usklajenosti programov izobraževanja v območju s potrebami razvoja, problem je motiviranost in usposobljenost mladih za podjetništvo, usposobljenost strokovnjakov za prilagajanje in kakovostno vodenje podjetij, usposabljanje odraslih itd. Iz tega sledi, da bi bilo smiselno vpeljati kot izbirni predmet v šole podjetništvo, marketing, turizem ipd.

Ob koncu leta 2004 je bilo v ljubljanski območni službi v evidenci 17.839 brezposelnih oseb, 1,6% manj kot leto poprej. Stopnja brezposelnosti je konec leta 2004, za področje Območne službe Ljubljana, znašala 7,5%. V obdobju enega leta se je zmanjšala za 0,1 odstotne točke in je pomembno pod povprečjem v republiki Sloveniji, kjer znaša 10,4%. Število brezposelnih oseb je glede na leto poprej upadlo v vseh upravnih enotah, razen v Ljubljani, Ribnici in Vrhniki. V upravni enoti Vrhnika se je povečalo celo za 15,4%, število delovno aktivnega prebivalstva pa se je zmanjšalo za 1%. Na dan 31.12.2004 je bilo v občini Vrhnika brezposelnih 615 oseb od tega 307 žensk (308 moških), 36% s I. in II. stopnjo izobrazbe, 23.25% s III. in IV., 33.33% s V. in VI., 7.3% s VII. stopnjo izobrazbe.⁸

V okviru projekta Zavoda RS za zaposlovanje državni ravni: "Raziskava in reševanje (kadrovskih) potreb v malem gospodarstvu", je Zavod Naš laz za območje 8-ih občin Ljubljanskega barja z zaledjem (Borovnica, Brezovica, Dobropolje, Horjul, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika) anketiral 100 podjetij in 100 prebivalcev (jeseni 2000).

Osnovni izsledki ankete so bili:

- Največ podjetij se ukvarja s trgovino oziroma popravilom motornih vozil, sledijo podjetja, ki se ukvarjajo s predelovalnimi dejavnostmi, z drugimi javnimi in osebnimi storitvami, gostinstvom, gradbeništvom, nepremičninami, najemom in poslovnimi storitvami.
- Podjetja so glede na obliko večinoma: ali družbe z omejeno odgovornostjo ali samostojni podjetniki.
- Večina podjetij je majhnih, ostala so srednja.
- Največ podjetij ima 1 – 10 zaposlenih.

⁸ Vir: Letno poročilo Zavoda RS za zaposlovanje - Območna služba Ljubljana, za leto 2004.

- Največ zaposlenih v podjetjih ima do 10 let delovne dobe, sledijo tisti z 11 – 20 let delovne dobe.
- Največ zaposlenih ima poklicno šolo, sledijo zaposleni s srednješolsko in osnovnošolsko izobrazbo.
- V več kot polovici podjetij načrtujejo nove zaposlitve (največ s poklicno šolo, potem s srednjo, visoko, osnovnošolsko izobrazbo).
- Za svoje kadre si podjetja želijo predvsem pridobitev funkcionalnih znanj, delovnih izkušenj, strokovno samoizobraževanje in v nekaterih primerih tudi pridobitev višje stopnje formalne izobrazbe.
- Deficitarni poklici v podjetjih so: (kvalificirani) natakar, kuhar, komercialist, konstruktor, strojni inženir, tiskar, ključavničar, pomočnik strežbe, živilski delavec v pekarstvu, pek (kvalificirani, vodja izmene), skladiščnik, trgovski potnik, mizar, avtoelektričar, nekvalificirani delavec za občasno pranje, prodajalec, kamnosek, kvalificirani vulkanizer, ročni delavec, elektrotehnik, diplomirani inženir elektrotehnike, železokrivec, kovinar, gradbeni inštalater, elektro inženir, programer, informatik.
- Nekatera podjetja nove kadre zaposlujejo s pomočjo Zavoda RS za zaposlovanje tudi v programih aktivne politike zaposlovanja.
- Podjetja so podala nekatere pripombe in predloge pri zaposlovanju delavcev iz ZRSZ (Za delodajalca je preveč administrativnih obveznosti brez pravega učinka. Ljudje, ki so na Zavodu so premalo samoiniciativni in ambiciozni, nezaposleni se delodajalcu javljajo zaradi formalnosti, ne zaradi želje po zaposlitvi. Pri zaposlovanju je potrebno širše sodelovanje, tudi s šolami, ki naj bi pri manjkajočih poklicih izobrazile več kadrov kot jih trg ponuja. Zavod si mora prizadevati za čim večjo fleksibilnost, Zavod naj nezaposlenega pred razgovorom z delodajalcem seznanji s primernim odnosom do dela, delodajalca in z delovnimi navadami. Zavod naj vzpostavi oddelek s ponudbo in povpraševanjem, delodajalcem je potrebno nuditi olajšave, nezaposleni ne bi smeli delati na črno, postopek pridobivanja delovnih dovoljenj za tujce je predolg. Zavod naj bi bil servis za delojemalce in delodajalce, moral bi dati več informacij o napotjenih delavcih, delodajalec in Zavod nimata dovolj stikov. Kakšne naj bi bile bonitete ob zaposlovanju brezposelnih pomočjo ZRSZ?⁹

Na podlagi ankete "Raziskava in reševanje (kadrovskih) potreb v malem gospodarstvu" so bili sprejeti nekateri cilji:

- Potrebno je zagotoviti ugodne kredite za podjetnike v smislu rizičnega sklada.
- Poskrbeti je potrebno za promocijo podjetništva in dvig podjetniške kulture s podjetniškimi krožki.
- Potrebno je razvijati človeške vire.

⁹ Vir: Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane, (Občine: Brezovica, Dobropolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika), I. in II. faza, Zavod Naš laz, avgust 2001.

- Potrebno je pripraviti lokalno zaposlitvene programe s poudarkom na razvoju dopolnilnih dejavnosti v turizmu in podeželju.
- Doseči je potrebno boljši pretok informacij med delodajalci in ZRSZ.¹⁰

III. Glasbena šola

III.1 Izhodišča

Vzgoja in izobraževanje na glasbenem področju temelji na razvijanju glasbene in plesne nadarjenosti, pridobivanje izkušenj, pridobivanje znanja za nadaljnje glasbeno in plesno izobraževanje, omogočanje osebnostnega razvoja učencev v skladu z njihovimi sposobnostmi in zakonitostmi razvoja, vzgajanje za obče kulturne in civilizacijske vrednote, ki izvirajo iz evropske tradicije, vzgajanje za medsebojno strpnost, spoštovanje drugačnosti in sodelovanja z drugimi, skrb za prenos nacionalne in občečloveške dediščine, razvijanje nacionalne zavesti ter vzgajanje za multikulturno družbo, hkrati pa razvijanje in ohranjanje lastne kulturne in naravne dediščine.¹¹

III.2 Analiza

Ustanovljena je bila leta 1976. Del sredstev za delovanje šola pridobiva s strani Občinske izobraževalne skupnosti Vrhnika (finančni načrt sprejet 24.6.76 na seji skupščine OIS Vrhnika) del sredstev pa prispevajo starši učencev (3. člen Zakona o glasbenih šolah).

Število vpisanih učencev se je v času njenega delovanja povišalo za 285%, kar je prispevalo k temu, da se je šola zaradi prostorske stiske večkrat selila. Od leta 1993 šola deluje v prenovljeni stavbi na Trgu Karla Grabeljška 3. Na šoli poučuje 37 učiteljev, od tega 16 domačinov (politika vzgoje lastnih kadrov).

Preglednica 4: Število vpisanih učencev v glasbeno šolo

leto	1878	1982	1992	2000	2005
Št. vpisanih	145	208	255	358	413

Vir: Zadnikar V., Glasbena šola Vrhnika: 30 let, 2006

Glasbena šola na Vrhniki ima dolgoletno tradicijo in je pomembna nosilka družbenega razvoja v občini. Šola oz. njeni učenci so za svoje delo dobili veliko domačih in tujih priznanj, med drugim je leta 1989 šola prejela najvišje občinsko priznanje; Cankarjevo plaketo.

Vrhniška glasbena šola s svojim delovanjem prispeva k medobčinskemu sodelovanju, zaradi svojih dosežkov pa je prepoznavna tudi v širšem – slovenskem prostoru.¹²

¹⁰ Vir: Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane, (Občine: Brezovica, Dobrepolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika), I. in II. faza, Zavod Naš laz, avgust 2001.

¹¹ Vir: Ministrstvo za šolstvo in šport; <http://www.mss.gov.si>

¹² Vir: Zadnikar V.: Glasbena šola Vrhnika: 30 let, GŠV, marec 2006, Vrhnika

7.4.2 Zdravstveno in socialno varstvo

I. Zdravstveno varstvo

I.1. Izhodišča

Na podlagi zdravstvenega stanja prebivalstva, njegovih demografskih značilnosti (predvsem večanja deleža starih nad 60 let), socialno ekonomskih značilnosti (naraščanje števila revnih) in razvoja sodobne medicinske stroke, lahko pričakujemo povečane zahteve po zdravstvenih storitvah in zato povečevanje stroškov za zdravstvene programe. Nujna je tudi zahteva po večji učinkovitosti in uspešnosti izvajalcev. Podlago za to daje smotrna mreža javne zdravstvene službe, v kateri enakopravno sodelujejo javni zdravstveni zavodi in zasebniki koncesionarji.¹³

Zdravstvena dejavnost je organizirana na treh ravneh: primarni, sekundarni in terciarni ravni. Po zakonu o zdravstveni dejavnosti¹⁴ mrežo javne zdravstvene službe na primarni ravni določa in zagotavlja občina tudi z delno pomočjo občinskega proračuna. Za mrežo na sekundarni in terciarni ravni je pristojna Republika Slovenija.

Osnovno zdravstveno dejavnost v občini izvajajo zdravstveni domovi, zdravstvene postaje in zasebni zdravstveni delavci.

I.2. Analiza¹⁵

V občini Vrhnika je zakonsko zagotovljeno 24 urno primarno zdravstveno varstvo. Glavni nosilec zdravstvenega varstva je Javni zavod Zdravstveni dom Vrhnika, v katerem so na voljo splošne, nekatere specialistične in zobozdravstvene storitve. S soglasjem Ministrstva za zdravstvo je v občini vzpostavljena tudi mreža koncesionarjev.

Javni zavod Zdravstveni dom Vrhnika (v nadaljnjem besedilu: ZD) je bil ustanovljen aprila 2005. Ustanovili sta ga občina Vrhnika in občina Borovnica z namenom opravljanja osnovne zdravstvene dejavnosti na območju obeh občin.

Dejavnost javnega zavoda je javna služba, katere izvajanje je v javnem interesu. Zavod opravlja osnovno zdravstveno dejavnost, ki obsega:

- spremljanje zdravstvenega stanja prebivalcev in predlaganje ukrepov za varovanje, krepitev in izboljšanje zdravja ter preprečevanje, odkrivanje, zdravljenje in rehabilitacijo bolnikov in poškodovancev;
- preventivno zdravstveno varstvo rizičnih skupin in drugih prebivalcev v skladu s programom preventivnega zdravstvenega varstva in z mednarodnimi konvencijami;
- zdravstveno vzgojo ter svetovanje za ohranitev in krepitev zdravja;
- preprečevanje, odkrivanje in zdravljenje ustnih in zobnih bolezni ter rehabilitacijo;

¹³ Vir: Nacionalni program zdravstvenega varstva republike Slovenije – zdravje za vse do leta 2004 (NPZV).

Uradni list RS, št. 49/2000

¹⁴ Vir: Zakon o zdravstveni dejavnosti (uradno prečiščeno besedilo) (ZZDEJ-UPB2). Uradni list RS, št. 23/2005

¹⁵ Vir: Strategija osnovnega zdravstva v občini Vrhnika, ZD Vrhnika. 2005

- zdravstveno rehabilitacijo otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju;
- patronažne obiske, zdravstveno nego, zdravljenje in rehabilitacijo bolnikov na domu ter oskrbovancev v socialnovarstvenih in drugih zavodih;
- nujno medicinsko pomoč in reševalno službo, če ta ni organizirana pri bolnišnici;
- zdravstvene preglede športnikov;
- zdravstvene preglede nabornikov;
- ugotavljanje začasne nezmožnosti za delo;
- diagnostične in terapevtske storitve.

Poleg teh dejavnosti lahko zavod izvaja tudi druge zdravstvene storitve v skladu z Zakonom o zdravstveni dejavnosti in sicer pedagoške naloge, programe za zdravo življenje, prodaja zdravstvenih storitev na trgu, izvaja ne nujne reševalne prevoze ter prevoze dializnih bolnikov, izvaja mrliške pregledne službe, koordinira organizacije zdravstvenega varstva in zagotavlja stabilnosti delovanja javne mreže ter diagnostične in terapevtske storitve.

Zavod lahko izven zdravstvene dejavnosti opravlja tudi finančne, knjigovodske in druge storitve za koncesionarje in druge uporabnike (npr. izobraževanje in organizacija seminarjev, opravljanje finančno računovodskih, administrativnih del, čiščenje zdravstvenih prostorov, pranje perila, vzdrževanje opreme ter objektov ter sterilizacija sanitetnega materiala, prevoz krvi in drugega materiala, gospodarska dejavnost za potrebe zavoda, ki je namenjena opravljanju dejavnosti, za katero je bil zavod ustanovljen ter druge športne dejavnosti).

Zavod opravlja za ustanoviteljici tudi dejavnost upravljanja z objekti za potrebe zdravstvene dejavnosti, proste kapacitete pa lahko oddaja v najem.

Po strategiji osnovnega zdravstva v občini Vrhnika, ki jo je pripravil ZD Vrhnika izhaja, da je potrebna prenova celotnega osnovnega zdravstva na področju, ki ga pokriva ZD. Potreben bo postopen prehod v zasebno koncesionarstvo in s tem vzpostavitev jasne mreže osnovnega zdravstva.

Kaže se potreba po poenotenju sistema in enakost zakonodajne za vse izvajalce zdravstvenega varstva v Sloveniji. Na žalost se v praksi že kažejo posledice neurejenega sistema podeljevanja koncesij in nerazumevanje pomena prehajanja zdravnikov v zasebno koncesionarstvo.

Prav zato mora postati vloga Občine v zdravstvenem varstvu večja in jasnejša. Vzpostaviti mora kvaliteten in pregleden način nadzora nad delovanjem zdravstvenega sistema, predvsem pregled nad kadrovsko zapoljenostjo mreže javnega zdravstva, tudi nad zasebnimi koncesionarji. Prevzeti mora vlogo koordinatorja in župan vlogo izvrševalca strateških odločitev pri organizaciji zdravstvenega varstva na osnovnem nivoju. Zastopanost stroke v občinskih delovnih telesih (zdravstveni sveti, komisije za zdravstvo) mora biti aktivnejša.

Javni zavod zdravstveni dom Vrhnika mora prevzeti vlogo vozlišča, kjer se srečujejo zaposleni zdravstvenega doma in zasebni koncesionarji. Zdravstveni dom oziroma Zdravstvena postaja mora ostati mesto, kjer se bo izvajala zdravstvena dejavnost.

Odhajanje izvajalcev zdravstvene dejavnosti iz prostorov ZD v druge, pogosto neprimerne prostore mora biti skrbno pretehtano in načrtovano. S tem se bo ohranjala koherentnost osnovnega zdravstvenega varstva ter racionaliziral izkoristek prostorov in dejavnosti, ki jih posamezni zasebni koncesionarji ne morejo organizirati (diagnostični laboratorij, RTG, zdravstveni management, vzdrževanje stavb, skupno naročanje sanitetnega materiala, zdravil, pisarniškega materiala, skupna recepcija – sprejem in naročanje bolnikov, arhiv,...).

ZD Vrhnika je in bo ostal koordinator Dežurne službe in Nujne medicinske pomoči. Smiselno bi bilo povezovanje z ZD Ljubljana oziroma Službo nujne medicinske pomoči in sodelovanje med občinama Borovnica in Vrhnika.

Ker je v zdravstvenem domu velik problem staranje zdravstvenega kadra bo potrebno, v prihodnje, upoštevati povečano potrebo po kadrih, kar je še posebno pomembno pri ureditvi dežurne službe in nujne medicinske pomoči preko dneva. Pomanjkanje zdravnikov in zdravstvenega osebja je splošen trend v Sloveniji, zato bo pri pridobivanju novega kadra samo delovno mesto prešibak argument in bo potrebno ponuditi še dodatne ugodnosti.

Lekarniška dejavnost se izvaja v skladu s posebnim zakonom. Preskrbo z ortopedskimi in drugimi pripomočki opravljajo podjetja, zavodi in zasebniki.¹⁶

V občini Vrhnika se lekarniška dejavnost izvaja znotraj organizacijske enote Lekarne Ljubljana.

II. Socialno varstvo

II.1. Izhodišča

Izhodišče pri določanju nacionalnih ciljev socialnega varstva je zagotavljanje kvalitete življenja posameznikov, družin in skupin prebivalstva zlasti na področjih življenjskega standarda in osebnostnega razvoja ter preprečevanje revščine in socialne izključenosti.

Pravice do storitev in dajatev socialnega varstva se uveljavljajo po načelih enake dostopnosti in proste izbire oblik za vse upravičence pod pogoji, ki jih določa zakon in po načelih socialne pravičnosti.¹⁷

Glavni cilji nacionalnega programa so izboljšanje kakovosti življenja prebivalstva, zagotavljanje aktivnih oblik socialnega varstva, razvoj strokovnih socialnih mrež pomoči, vzpostavitev in razvoj pluralnosti dejavnosti ter oblikovanje novih pristopov za obvladovanje socialnih stisk.

Naloga Občine je, da zagotavlja izvajanje storitev javne službe za pomoč družini na domu, in obenem zagotavlja sredstva za plačila oskrbnih stroškov v socialnovarstvenih zavodih za starejše in invalidne osebe, ki so deloma ali v celoti oproščeni plačil po posebnih merilih. Poleg tega občina razpisuje javne natečaje za dodelitev koncesij in sklepa pogodbe o koncesijah za storitve iz svoje pristojnosti ter pospešuje in organizira dejavnosti in programe socialnega varstva po zakonu o lokalni samoupravi.

¹⁶ Vir: Zakon o zdravstveni dejavnosti (uradno prečiščeno besedilo) (ZZDEJ-UPB2). Uradni list RS, št. 23/2005

¹⁷ Vir: Nacionalni program socialnega varstva do leta 2005 (NPSV). Uradni list RS, št. 31/2000

Zakon o lokalni samoupravi nalaga občinam skrb za socialno ogrožene, invalide in ostarele. Občine financirajo z zakonom določene programe in sofinancirajo programe centra za socialno delo, posebno pa posvečajo pozornost razvoju programov skrbi za starostnike, skrbi za duševne bolnike in za ljudi s posebnimi potrebami, skrbi za otroke in mladino v socialno ogroženih družinah ter skrbi za odvisnike.

II.2. Analiza

V Občini Vrhnika v omrežje javnih socialno varstvenih zavodov spadajo Center za socialno delo in Dom upokojencev Vrhnika. V tem omrežju sodelujeta tudi humanitarni organizaciji Rdeči križ Slovenije območna organizacija Vrhnika in v sklopu Župnijskega urada Župnijska Karitas.

Na Vrhniki iz Skupine CSD deluje **Center za socialno delo Vrhnika**, ki izvaja programe Službe pomoči na domu za stare in invalidne osebe, pomoč družinam z otroci, ki imajo vzgojne in učne težave v občini Vrhnika in Borovnica ter pomoč družinam na domu v občini Vrhnika. V sklopu preventivnih programov izvajajo počitniški program "počitniški vklop" ter šolo za zdrave in skladne medsebojne odnose (program za mlade). Vodijo skupino starih za samopomoč v bivalnem okolju Vrhnike in skupino starih za samopomoč rejnic in rejnikov.

Varstvo starejših občanov izvaja **Dom upokojencev Vrhnika**, v katerem trenutno skrbijo za 225 varovancev. Kapacitete so stalno zasedene. Dom dobro pokriva potrebe vrhniške in borovniške občine.

Čeprav v Domu upokojencev Vrhnika nudijo Pomoč in oskrbo na domu pa zaradi manjšega povpraševanja po tej storitvi nimajo organizirane posebne službe. Zato bi bilo potrebno omrežje javnih socialno varstvenih zavodov Občine Vrhnika (ZD Vrhnika, CSD in Dom upokojencev) izboljšati in vzpostaviti jasno razporeditev nalog znotraj omrežja, da se le te nebi podvajale (npr. pomoč na domu – CSD in Dom upokojencev). Dejavnosti naj zato ustrezno pokrivajo vse potrebe programov znotraj omrežja.

V Občini do sedaj ni bilo možnosti oskrbe v smislu oskrbovanih stanovanj. Občina bi morala razmisliti o takem načinu oskrbe, predvsem pa poiskati primerno lokacijo za to obliko varstva starejših občanov. Oskrbovana stanovanja so namenjena varstvu starejših občanov, ki so v večini še sposobni samostojnega življenja, vendar živijo v prevelikih enotah ali preveč oddaljeni od zdravnika, trgovine.

Oskrbovana stanovanja predstavljajo novo obliko institucionalnega varstva, kar pomeni posebno pomoč pri oskrbi in negi, ki obsega socialno oskrbo v skladu s Pravilnikom o standardih in normativih socialno varstvenih storitev (UL RS št. 52/95, 19/99 in 127/03) ter zdravstveno varstvo in nego po predpisih v zdravstvenem varstvu.

V občini Vrhnika bi bilo potrebno razviti dobro organizirano omrežje socialne pomoči za vse starostne strukture prebivalstva. Trenutno so programi socialne pomoči usmerjeni predvsem v delo s starejšimi, invalidi in otroci ter mladi s težavami v družini in težavami, slabše pa je stanje z vidika usmerjanja otrok in mladine kot posebne družbene skupine (mladinski center, varna hiša,...).

7.4.3 Kultura

I. Izhodišča

»Kultura je tista bivanjska lastnost, ki na neizbrisljiv način zaznamuje skupnost in z vsemi svojimi sestavinami tudi določa prepoznavnost njene identitete. Kultura je v prvi vrsti pomembna za notranji razvoj skupnosti, za razvijanje kulture medsebojnih odnosov, zaupanja in tiste življenjske kvalitete, ki je pogoj vsakega pozitivnega razvoja« je med drugim zapisano v Nacionalni program za kulturo¹⁸, ki zarisuje okvire delovanja na področju kulture.

Javni interes na področju kulture, kot interes za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin na državni in lokalni ravni se uresničuje z zagotavljanjem pogojev zanje. Nosilci javnega interesa izvajajo svoje naloge v sodelovanju s civilno družbo, ki jo predstavljajo nacionalni svet za kulturo in sveti lokalnih skupnosti, Kulturniška zbornica Slovenije in strokovne komisije ministra oziroma pristojnega organa lokalnih skupnosti.

Javni interes se uresničuje predvsem na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture¹⁹, na podlagi letnih izvedbenih načrtov nosilcev javnega interesa, javnih razpisov in javnih pozivov za financiranje javnih kulturnih programov in kulturnih projektov, aktov o ustanovitvi javnih zavodov, njihovih strateških načrtov in letnih programov dela²⁰, javnih razpisov za oddajo javne kulturne infrastrukture ter upravnih odločb.

Občina zagotavlja tudi javne kulturne dobrine širšega pomena (uprizoritve umetnosti, vizualne umetnosti, novi mediji, ipd), če je to mogoče glede na objektivne okoliščine (število prebivalcev, ekonomska moč, prostorske in kadrovske kapacitete, ipd) oziroma če to izhaja iz kulturne tradicije občine.²¹

Za področje kulture so naloge lokalne skupnosti opredeljene v Zakonu o uresničevanju javnega interesa na področju kulture, Zakonu o knjižničarstvu, Zakonu o varstvu kulturne dediščine, Zakonu o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe RS v kulturi, Zakon o Skladu RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti, Odlok o ustanovitvi Cankarjeve knjižnice Vrhnika, Odlok o ustanovitvi javnega zavoda »Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika«, Pravilnik o dodeljevanju finančnih sredstev za izvajanje redne dejavnosti in projektov na področju ljubiteljske kulture v Občini Vrhnika.²¹

II. Analiza

Po podatkih iz Regionalnega razvojnega programa LUR je na regionalni ravni veliko kulturnih ustanov in ustvarjalcev ter ohranjene kulturne dediščine, tako državnega kot lokalnega pomena. Infrastruktura za razvoj kulture je dobro razvita tudi na podeželju, vendar pa so kulturne organizacije med seboj slabo povezane. Slaba povezanost narekuje slabše pogoje za dolgoročno načrtovanje in slabšo konkurenčnost nekaterih kulturnih organizacij.

¹⁸ Nacionalni program za kulturo 2004-2007 (ReNPK04-07) (Uradni list RS 28/2004)

¹⁹ Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture (Uradni list RS, št. 75/94, 68/1995)

²⁰ Strateške načrte in letne programe dela javnih zavodov sprejme Občinski svet Občine Vrhnika.

²¹ Povzeto po: Lokalni program kulture 2004-2007. Občina Vrhnika, 2004

Bistven vir financiranja vseh kulturnih dejavnosti je občinski proračun. S sprejetjem Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture je omogočeno financiranje tudi iz drugih virov financiranja (privatni kapital, EU sredstva, večje sodelovanje na razpisih Ministrstva za kulturo). Vsi nosilci Kulturne dejavnosti v občini Vrhnika bodo morali veliko več truda vložiti v pridobivanje finančnih sredstev, ne le iz proračuna, temveč tudi iz drugih virov.

II.1 Glavne nosilne organizacije na področju kulture v Občini Vrhnika so:

Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, Cankarjeva knjižnica Vrhnika, Zveza kulturnih društev, Območna izpostava Javnega sklada RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti.

Na 22. seji, dne 21.4.2005 je občinski svet sprejel odlok o ustanovitvi javnega zavoda **"Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika"**. Zavod izvaja kulturne in športne dejavnosti in dejavnosti s področja turizma.

Kulturne dejavnosti, ki jih izvaja Zavod:

- prireditvene dejavnosti,
- založništvo,
- organizacija in izvedba razstav,
- prodaja likovnih del, izdelkov domače in umetne obrti,
- varstvo naravne dediščine,
- varstvo kulturne dediščine,
- priprava domačih in mednarodnih strokovnih in znanstvenih sestankov, seminarjev in drugih oblik strokovnega sodelovanja ter izobraževanja,
- dajanje pojasnil, nasvetov in druge strokovne pomoči pri spoznavanju, varovanju in zaščiti dediščine fizičnim in pravnim osebam, sodelovanje z imetniki oziroma organi, ki jo hranijo,
- izvajanje javnega razpisa na področju kulture – ljubiteljska kulturna društva,
- ugotavljanje in predlaganje razglasitve kulturne in naravne dediščine za spomenik in znamenitost in priprava strokovnih osnov, potrebnih za razglasitev,
- upravljanje z objekti, ki so bili razglašeni za javno infrastrukturo na področju kulture ter vzdrževanje spomenikov,
- upravljanje s stalno zbirko akademskega slikarja Florisa Oblaka,
- dejavnost muzejev,
- kinematografska dejavnost,
- izdajanje občinskega informativnega glasila;

Na Vrhniki že od leta 1876 deluje knjižnična dejavnost. **Cankarjeva knjižnica Vrhnika** je samostojni javni zavod, ki zagotavlja knjižnično dejavnost na področju občine Vrhnika. Cankarjeva knjižnica ima mladinski oddelek in oddelek za odrasle. Vpisanih članov je 10894, od tega v mladinski oddelek 2947, v oddelek za odrasle 7947. Na mladinskem oddelku je 1458 aktivnih članov, na oddelku za odrasle 2909. Kar pomeni, da je skupaj 4367 aktivnih članov²² oz. 40% vseh vpisanih.

Knjižnica sodeluje tudi z Domom upokojujencev Vrhnika, ki pa ima tudi svoje knjižnično gradivo.

Decembra leta 1979 se je knjižnica preselila v prostore (562m²) na Tržaško cesto 9b. Danes ti prostori knjižnice ne ustrezajo več veljavnim strokovnim standardom in priporočilom.

²² Izposoja knjig vsaj enkrat v letu.

Knjižnica ima namreč tri ločene vhode, kar je neugodno z vidika zaposlenih in obiskovalcev, otroški oddelek nima sanitarij, ni primerne prostora za arhiv, prav tako nima ustreznih prostorov za delo strokovnih delavcev.

Projekt za posodobitev knjižnice je že izdelan, vendar pa je njegova ustreznost vprašljiva saj je zasnova stara več kot 10 let.²³

Leta 1996 je bil na podlagi Zakona o skladu RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti (Ur. l. RS 1/96) ustanovljen Javni sklad Republike Slovenije. Območna izpostava **Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti – Območna izpostava Vrhnika** je bila ustanovljena leta 1998, le ta skrbi za prireditve in izobraževanja. Temeljna področja dela so: sofinanciranje kulturni društev in skupin, sofinanciranje projektov in investicijskih posegov in nakupa opreme, organizacija ljubiteljskih kulturnih prireditev, izobraževanje in založništvo za potrebe ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, načrtovanje in izvajanje sodelovanja z organizacijami Slovencev v tujini ter mednarodnega sodelovanja. Sklad zagotavlja tudi pomoč lokalnim skupnostim pri izvedbi kulturnih prireditev na območju izpostav.

Za potrebe društev izvaja sklad srečanja in izobraževanje po dejavnosti v smislu piramidalne organizacije; območna, med-območna in republiška raven. Na območni ravni se tako zvrsti letno zvrsti 10 – 12 prireditev in do 5 seminarjev.

V občini deluje 21 **ljubiteljskih kulturnih društev**. Najmočnejša je glasbena dejavnost, ki je zastopana z 9. odraslimi pevskimi zbori, 10 otroškimi in mladinskimi zbori, 3. orkestri in 4. glasbenimi skupinami. Od leta 1967 so občinske pevske revije neprekinjena stalnica pregleda dejavnosti na zborovskem področju. Zbori, ki delujejo na Vrhniki in Komorni orkester delujejo v prostorih Cankarjevega doma Vrhnika, Big Band deluje na Glasbeni šoli, Pihalni orkester pa upravlja z Godbenim domom.

Gledališko dejavnost zastopajo 2 odrasli in 6 otroških skupin. Plesno dejavnost predstavlja 10 otroških skupin, folklorno 3 odrasle in 3 otroške skupine. Likovniki se združujejo v okviru enega društva. Literarna dejavnost in negovanje naravne in kulturne dediščine sta zastopani v okviru sekcij posameznih društev in ZKD-ja.

Klub vrhniških študentov je pomembna organizacija, pod okriljem katere delujejo mladi Občine Vrhnika na kulturnem področju (ustvarjalne delavnice, tečaji, predavanja, koncerti itd.).

Kulturna društva v Podlipi, Ligojni, Bevkah, Stari Vrhniki in na Drenovem Griču delujejo v okviru dvoran krajevnih skupnosti in neposredno ne plačujejo najemnin, ampak sodelujejo pri vzdrževanju in opremljanju prostorov.

II.2 Javna infrastruktura na področju kulture na območju Občine Vrhnika, ki se uporablja za javne namene je:

- Cankarjev dom Vrhnika
- Cankarjeva rojstna hiša
- Dom KS Vrhnika
- Galerija Kašča

²³ nove potrebe knjižnice, novi standardi in priporočila, nove smernice v arhitekturnem oblikovanju, nove tehnologije gradnje;

II.3 Za kulturno dejavnost občine Vrhnika so pomembni tudi **drugi kulturni objekti oz. obeležja**²⁴ med drugim:

- *Koliščarska naselja*; Odkrita so bila v Blatni Brezovici in Bevkah in sodijo v čas eneolitika (2000 – 1700 pr.n.št.).
- *Nauportus*; Sredi 2. st. pr. n. št. je na širšem področju Vrhnike obstajalo naselje. V tem času je bila zgrajena cesta od Ogleja čez Hrušico na Vrhniko in v rimsko Emono.
- *Zaporni zid*; Glavno obrambno črto je predstavlja veliki zaporni zid imenovan Claustra Alpium lularum, ki so ga zgradili v 3.st.n.št..
- *Grad Bistra*; Z odlokom je razglašen za kulturni spomenik državnega pomena. V njem med drugim deluje Tehniški muzej Slovenije.
- *Lavrenčičeva hiša – Stara pošta*; Ena najstarejših in najpomembnejših stavb na Vrhniki. Stoji na bregu Ljubljanice, kjer je bilo nekoč potniško пристanišče. V njej je bila nekdanja mitnica, pošta in gostišče, v katerem je leta 1728 prenočil cesar Karel VI..
- *Kapela Sv. Lenart*; Prvotno je bila zgrajena v gotskem slogu in je bila prvič omenjena okrog 1444. Današnja baročna podoba je dobila v 18. stoletju. Notranjost so poslikali cerkveni slikarji takratnega časa, Leopold Layer, Simon Ogrin, Lah, Koželj, Götze, Petkovšek.
- *Cerkev Sv. Pavla*; Stoji na mestu nekdanjega rimskega tabora in je že četrta na tem mestu. Sedanju cerkev so zgradili leta 1851 po načrtih Josefa Schobla.
- *Cerkev Sv. Trojica*; Baročna cerkev je bila sezidana okrog leta 1630. Pet kapelic na poti k cerkvi predstavlja pet skrivnosti žalostnega rožnega venca.
- *Cerkev Sv. Miklavža na Kurenu – kulturni spomenik*; Zgrajena je bila v 16. stoletju.
- *Cankarjeva rojstna hiša in spomenik na Vrhniki*;
- *"Enajsta šola"*; To šolo je proslavil Ivan Cankar in jo opisal v črtici *Moje življenje*.
- *Spomenik padlim NOB*;
- *Kašče*; Bogata arhitekturna dediščina širšega okoliša Vrhnike.
- *Razgledni stolp na Planini*;

II.4 Znane osebnosti, ki izhajajo iz teh krajev so :

Pisatelj Ivan Cankar, akademski slikar Simon Ogrin, slikarja Jožef Petkovšek in Matej Sternen, arhitekt in urbanist Ivan Jager, donator Karel Kotnik, pisatelj Karel Grabeljšek.

II.5 Pomembnejše **tradicionalne prireditve** so Cankarjevi dnevi, Argonavtski dnevi, Silvestrovanje na prostem in Noč na Vrhniki.

Tradicionalne prireditve v navezavi z znanimi osebnostmi bi lahko občina Vrhnika izkoristila kot predstavitev občine v širšem merilu.

II.6 **Aktualni dogodki**, ki se odvijajo v občini Vrhnika so objavljeni na spletni strani <http://www.vrhnika.org>.

II.7 V zvezi z **naravno in kulturno dediščino** naj bi se občina Vrhnika, kot ena izmed občin vključenih v skupni razvojni program²⁵, najprej usmerila v kvalitetno promocijo.

²⁴ Vir: Lokalni program kulture 2004 – 2007; Občina Vrhnika.

²⁵ Brezovica, Dobrepolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika

Postopno bi se tako ustvarilo takšno ozračje, da bi bila tudi podjetja pripravljena vlagati v obnovo, ureditev in promocijo.²⁶

7.4.4 Šport in rekreacija

I. Izhodišča

Šport je pomembna dejavnost družbe, ki je prepletena z različnimi družbenimi področji, kot so: zdravstvo, vzgoja in izobraževanje, gospodarstvo, okolje, turizem, kultura, znanost in obramba. Zato so pri razvoju poleg športnih društev in drugih športnih organizacij udeleženi tudi subjekti iz teh družbenih področij.

Nacionalni program zajema celostno organizirano dejavnost športa, to je športno vzgojo, športno rekreacijo, kakovostni in vrhunski šport ter šport invalidov, ki je v javnem interesu in se financira iz javnih sredstev.

Ljudje se ukvarjajo s športom na osnovi interesa prostovoljno, lahko se ukvarjajo neorganizirano, lahko pa se združujejo v društvih in drugih športnih organizacijah.

Glede na usmeritve nacionalnega programa bodo lokalne skupnosti in država sofinancirale šport po merilih za izbor in uresničevanje letnih programov, ki jim bodo morali zadostiti posamezni nosilci in izvajalci športne dejavnosti. Uresničevanje programa na lokalni ravni bo spremljal občinski svet, na državni ravni pa vlada.²⁷

II. Analiza

V občini Vrhnika deluje Športna zveza Vrhnika. To je prostovoljna zveza športnih društev in klubov, ki se ukvarjajo s športno dejavnostjo tekmovalnega in rekreativnega značaja. Namen zveze je množičen in kakovosten razvoj športa v občini Vrhnika, s tem v zvezi pa tudi uveljavljanje športnih dejavnosti s povezovanjem športnih društev in klubov z območja občine Vrhnika, s pridobitvijo (gradnjo, nakupom, najemom...) športnih objektov, organiziranjem športnih prireditev in drugih športnih aktivnosti ter opravljanje storitev v zvezi s tem.

Na 22. seji, dne 21.4.2005 je občinski svet sprejel odlok o ustanovitvi javnega zavoda **"Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika"**. Zavod izvaja kulturne in športne dejavnosti in dejavnosti s področja turizma.

Športne dejavnosti, ki jih izvaja Zavod:

- priprava strokovnih gradiv in izvajanje nalog za ustanovitelja s področja dejavnosti športa

²⁶ Vir: Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane, (Občine: Brezovica, Dobropolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika), I. in II. faza, Zavod Naš laz, avgust 2001.

²⁷ Vir: Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji (Ur. L. RS, št. 24-1065/2000)

- opravljanje strokovnih, administrativnih in tehničnih nalog za potrebe osrednje športne zveze
- sodelovanje pri izvajanju programov športne vzgoje otrok in mladine
- dajanje strokovne in organizacijske pomoči izvajalcem letnega programa športa
- načrtovanje izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev za delo v športu
- upravljanje s športnimi objekti katerih last je občina Vrhnika
- pripravljanje objektov za vadbo in tekmovanja
- opravljanje in organiziranje vzdrževanja objektov, delov objektov in naprav, igrišč, opreme in tehnične opreme, ki je v upravljanju zavoda
- zagotavljanje normalnega delovanja vseh objektov, ki jih ima v upravljanju
- oddajanje prostorov v športnih objektih in usklajevanje med posameznimi uporabniki
- skrb za zavarovanje objektov in opreme ter skrb za varnost delovanja objektov in naprav
- pripravljanje, izvajanje ter spremljanje letnega programa športa v občini, ki se sofinancira iz javnih sredstev (vključno s postopkom razpisa)
- spremljanje in analiziranje nalog ter razmer na področju športa
- zbiranje in dajanje podatkov za potrebe informatike v športu.

V občini deluje tudi več **športnih društev**, nekateri med njimi imajo že dolgoletno in zelo uspešno tradicijo (košarka).

Znani športniki, ki so začeli svojo športno kariero na Vrhniki: atletinja Alenka Bikar, smučarka Mojca Suhadolc, sedemkratni državni prvak v športnem plezanju Aljoša Grom, motorist Miran Stanovnik, svetovna prvakinja v stepu Sara Živkovič.

Najpomembnejši **športni objekti** so: Športna dvorana Partizan, Šolska športna dvorana v OŠ Ivan Cankar, Šolska športna dvorana v OŠ Antona Martina Slomška, Športni park z bazenom, smučišče Ulovka.

V občini je dobro razvita športna infrastruktura, vendar bi bilo potrebno nekatere objekte posodobiti oz. poiskati programe, ki bi nekatere od njih ponovno oživili. Predvsem v smislu celoletne uporabe. Npr. posodobitev bazena, katerega kapacitete bi nudili osnovnim šolam (srednji šoli); telovadba, šola plavanja, rekreacija oz. razgibavanje starejših, rehabilitacija ipd.

Trende v razvoju športnih objektov in površin označuje pojem interakcije različnih programov, investorjev in uporabnikov. Gradnja in vzdrževanje športnih objektov je finančno zahtevno, zato se poleg športnega programa umeščajo vanje tudi poslovni in drugi storitveni programi, ki zagotavljajo finančne vire za vzdrževanje objekta. Pri investiranju športnih objektov se je pokazala participacija različnih interesnih strank (privatni investitorji, športne organizacije, lokalne oblasti) za izjemno uspešno, saj se z usklajevanjem različnih interesov (ekonomski, politični, socialni) uresničujejo tako privatni kot javni interes. Objekti niso nikoli zasnovani le za eno skupino uporabnikov, temveč za istočasno uporabo različnih ciljnih skupin (vrhunski šport, rekreacija, športna vzgoja), ki izpolnijo celoten obratovalni (dnevni in letni) čas objekta oz. površine.²⁸

Občina ima dobro izdelan **Letni program športa občine Vrhnika**. Izdelani so programi za športno vzgojo otrok, mladine in študentov, ki se prostovoljno ukvarjajo s športom

²⁸ Vir: Prostorska zasnova; Šport in rekreacija – strokovna podlaga, Julij 2001

zunaj obveznega izobraževalnega programa, programe za rekreativce, programe za posameznike in ekipe, ki jih rekreativni program na zadovoljuje, v programe vrhunškega športa pa ne morejo biti vključeni, programi priprav in tekmovanj športnikov, ki imajo status mednarodnega, svetovalnega ali perspektivnega razreda in športno udejstvovanje invalidov.

Letni program športa občine Vrhnika za leto 2005 opredeljuje programe športa, ki se sofinancirajo s sredstvi občinskega proračuna, njihovo vsebino ter višino in namen sredstev, predvidenih v občinskem proračunu.

Za **športno vzgojo otrok, mladine in študentov**, ki se prostovoljno ukvarjajo s športom zunaj obveznega izobraževalnega programa, so namenjeni programi:

- Interesna športna vzgoja predšolskih otrok: "Zlati sonček", "Ciciban planinec", "Naučimo se plavati", drugi programi, ki jih organizirajo izvajalci športnih programov za predšolske otroke.

V okviru teh programov Občina Vrhnika sofinancira propagandno gradivo, strokovni kader (v primeru da se programi ne izvajajo v rednem delovnem času) in najem objektov za izvedbo največ 60-urnih programov za skupine, v katerih je največ otrok.

- Interesna športna vzgoja šolo obveznih otrok: "Zlati sonček", "Krpan", "Naučimo se plavati", drugi programi za skladen razvoj gibalnih sposobnosti otrok in mladostnikov.

V okviru teh programov Občina Vrhnika sofinancira propagandno gradivo, organizacijo in izpeljavo občinskih, regijskih in državnih šolskih prvenstev ter udeležbo na prvenstvih, strokovni kader za izvedbo 20-urnih tečajev plavanja za skupine, v katerih je največ 10 otrok in najem objektov za največ 80-urne programe za skupine, v katerih je največ 20 otrok.

- Športna vzgoja otrok, usmerjenih v kakovostni in vrhunski šport (od 6 do 14 let): cicibani in cicibanke, mlajši dečki in mlajše deklice, starejši dečki in starejše deklice.

V okviru teh programov Občina Vrhnika sofinancira najem objektov, strokovni kader in materialne stroške programov. Najvišje število ur sofinanciranja strokovnega kadra in najema objektov je opredeljeno v Merilih za vrednotenje športa v Občini Vrhnika, ki so sestavni del pravilnika o sofinanciranju športa v občini Vrhnika.

- Športna vzgoja otrok s posebnimi potrebami: programi prilagajanja otrok na vodo, programi jahanja, programi iger z žogo, drugi programi za otroke s posebnimi potrebami.

V okviru teh programov občina sofinancira najem objektov in strokovni kader za izvedbo 80-urnih programov za skupine, v katerih je največ 10 otrok.

- Interesna športna vzgoja mladine: programi športa, katerih namen je izboljšanje športnih znanj, zagotavljanje psihofizičnih sposobnosti mladine, odpravljanje negativnih vplivov sodobnega življenja, preprečevanje zdravju škodljivih navad in zadovoljevanje človekovih potreb po igri in tekmovanju.

V okviru teh programov občina sofinancira najem objektov in strokovni kader za izvedbo največ 80-urnih programov za skupine, v katerih je največ 20 mladih.

- Športna vzgoja mladine, usmerjene v kakovostni in vrhunski šport (od 15 do 18 oz. 20 let): kadeti in kadetinje, mladinci in mladinke.

V okviru teh programov občine Vrhnike sofinancira najem objektov in strokovni kader za izvedbo programov, ki obsegajo največ 1100 ur.

- Športna vzgoja mladine s posebnimi potrebami: programi športne vadbe, tekmovanj in tečajev, posebni programi za posamezne vrste primanjkljajev oziroma ovir.

V okviru teh programov občina sofinancira najem objektov in strokovni kader za izvedbo 80-urnih programov za skupine, v katerih je največ 10 mladih.

- Interesna športna dejavnost študentov: programi športa, ki so dopolnili intelektualnemu delu študentov in pripomorejo k polnejši uresničitvi človeka, bogastvu njegovega telesnega in duševnega zdravja ter integriteti osebnosti.

V okviru teh programov občina sofinancira najem objektov in strokovni kader za izvedbo največ 80-urnih programov za skupine, v katerih je največ 20 študentov.

Na področju **rekreacije** gre za programe vadbe v različnih panogah. Občina sofinancira najem objektov za izvedbo 80-urnih programov za skupine, v katerih je največ 20 članov in članic. Za socialno in zdravstveno ogrožene občane ter občane starejše od 65 let občina sofinancira tudi strokovni kader.

Na nivoju **kakovostnega športa** so pripravljene programi priprav in tekmovanj ekip in posameznikov, registriranih športnikov, ki nimajo objektivnih strokovnih, organizacijskih in materialnih možnosti za vključitev v program vrhunškega športa in ki jih program športne rekreacije ne zadovoljuje, so pa pomemben dejavnik razvoja športa. Občina sofinancira najem objektov za izvedbo največ 320-urnih programov.

Na nivoju **vrhunškega športa** so pripravljene programi priprav in tekmovanj športnikov, ki imajo status mednarodnega, svetovalnega ali perspektivnega razreda. V okviru teh programov občina sofinancira izvedbo programov v obsegu največ 1200 ur za vrhunske športnike individualnih športnih panogah ter za ekipe v kolektivnih športnih panogah, katerih člani so kategorizirani vrhunski športniki.

Za **šport invalidov** so pripravljene programi z namenom ohranjanja gibalnih sposobnosti in zdravja, revitalizacije, resocializacije, razvedrila in tekmovanja invalidov, ki se prostovoljno ukvarjajo s športom. Občina sofinancira najem objektov in strokovni kader za izvedbo 80-urnih programov za skupine v katerih je največ 10 invalidov.

Občina med drugim lahko sofinancira znanstvenoraziskovalno dejavnost, založniško dejavnost, velike mednarodne, medobčinske športne prireditve, informacijski sistem na področju športa, delovanje društev in športnih zvez, ki opravljajo na ravni lokalne skupnosti strokovne, organizacijske in razvojne naloge v športu.²⁹

V občini je možnost razvoja tudi **športno rekreativnega turizma**: vzpostavitev in označitev kolesarskih poti tudi z obeležji, počivališči³⁰, planinsko pohodne poti, konjeništvu. Občina je že pristopila k projektu omrežja poti na Barju.

²⁹ Vir: Letni program športa občine Vrhnika za leto 2005

³⁰ Referenca: projekt avtoric Špele Kur in Urše Komac "Počivališča ob kolesarskih poteh po Krasu".

7.5 Analiza stanja in trendov za področje prometna infrastruktura

7.5.1 Cestno omrežje

Po funkciji lahko obstoječe cestno omrežje razdelimo v skupine:

Državne ceste:

- avtocesta A1 Ljubljana - Vrhnika – Logatec,
- regionalna cesta R2 – 407 Horjul – Vrhnika,
- regionalna cesta R2 – 409 Brezovica – Vrhnika – Logatec,
- regionalna cesta R3 – 642 Vrhnika – Borovnica.

Lokalne ceste:

- Sinja gorica – Bevke – Log,
- Bevke – Drenov grič,
- Stara Vrhnika – Podlipa – Smrečje,
- Cesarski vrh – Zaplana,
- Zaplana – Stara Vrhnika,
- Verd – Pokojišče.

Javne poti, med katerimi so najpomembnejše mestne ceste:

Cesta 6. maja, Lošca, Stara cesta, Idrijska cesta.

Avtocesta Ljubljana - Vrhnika - Logatec

Avtocesta predstavlja najvišji rang cestne infrastrukture. Povprečni letni dnevni promet na njej za leto 2004 znaša na odseku Brezovica – Vrhnika 39.000 vozil/dan, na odseku Vrhnika - Logatec pa 32.000 vozil/dan. Po definiciji je avtocesta sicer tranzitna cesta namenjena daljinskemu prometu, vendar pa program izgradnje AC mreže v Sloveniji zasleduje poleg tega tudi cilj skladnega razvoja regij, kar pomeni :

- medregijska in regijska povezanost, čimboljša navezava lokalnih središč na AC, s tem izboljšano dostopnost in razvoj gospodarstva;
- izboljšanje pogojev dnevne migracije, postavitvev priključkov tako, da bo AC poleg daljinskega prevzela nase čimveč lokalnega prometa;
- avtocesta naj čimbolj razbremeni ostalo cestno mrežo ob kateri leži večina stanovanjskih območij, s tem je v veliki meri omogočena ekološka sanacija bivalnega okolja;
- vožnja po avtocesti je najvarnejša oblika cestnega prometa, z razbremenitvijo ostale cestne mreže se tam bistveno poveča prometna varnost.

Avtocesta mimo Vrhnike je sicer že vrsto let v funkciji, vendar pa je potrebno izboljšati navezovanje nanjo za okoliške izvore prometa (smer Borovnica, smer Horjul, kamnolom Verd) ter razbremeniti mestno središče, skozi katerega poteka današnji promet za navedena območja.

Zato so potrebne spremembe priključkov na AC. V Sinji gorici se izvede nov polovični priključek za smer proti Ljubljani, ki se ustrezno naveže na severno mestno obvoznico. Obstoječi centralni priključek se predela v polovični priključek za smer proti Postojni.

Za razbremenitev težkega tovornega prometa iz kamnoloma Verd se izvede tretji priključek na AC, na lokaciji južno od Verda, ki je rezerviran izključno za tovorni promet. Iz kamnoloma.

Planirani AC priključek Lukovica pri Brezovici ima za Občino Vrhnika pomen kot navezava naselja Dragomer na AC. Njegov glavni namen pa je razbremenitev priključka Brezovica in navezava zahodnega območja Barja iz smeri Podpeči.

Regionalne ceste

V mestnem središču se združujejo tri regionalne ceste:

Regionalna cesta R2 – 407 Horjul – Vrhnika ima za leto 2004 poprečni letni dnevni promet 2.400 vozil/dan. Dvopasovna cesta je deloma opremljena s hodniki za pešce. Na Tržaško cesto se navezuje v semaforiziranem križišču. Robova cesta ima slabe tehnične elemente pri Cankarjevem trgu zaradi ožin med objekti in nepreglednosti. Promet na njej je treba umiriti. Del prometa, ki zdaj poteka po njej, morajo prevzeti nove navezave na Tržaško cesto oziroma avtocesto.

Regionalna cesta R2 – 409 Brezovica – Vrhnika – Logatec (Tržaška cesta) ima na odseku Brezovica –Vrhnika 12.000 vozil/dan, na odseku Vrhnika – Logatec pa 10.000 vozil/dan. Je osrednja mestna ulica, s kolesarskimi stezami, hodniki za pešce in vzdolžnim parkiranjem. Nanjo se v semaforiziranih križiščih navezujejo prečne regionalne in lokalne ceste.

Čeprav avtocesta prevaja velike prometne obremenitve, ostaja na nivoju Tržaške ceste še vedno veliko prometa, ki poteka skozi mestno središče. Izgradnja severne obvoznice bi močno razbremenila mestno središče.

Tržaški cesti je potrebno spremeniti funkcijo in tehnične elemente, izboljšati prometno varnost v smislu zmanjšanja vozniških hitrosti, bolj varnega vključevanja in prečkanja, nameniti več prostora kolesarskemu in peš prometu, preurediti obcestni prostor. Prenovljena Tržaška cesta mora postati mestna avenija, ob katere so locirane centralne dejavnosti, ki mesto združujejo in ne razdvajajo kot zdajšnja tranzitna cesta.

Na delu Tržaške ceste med mestnim središčem in Sinjo gorico je treba glede na predvideno močnejšo izrabo zemljišč urediti posamezna križišča in jih uskladiti s predvidenim potekom severne obvoznice ter novim avtocestnim priključkom.

Regionalna cesta R3 – 642 Vrhnika – Borovnica ima povprečni letni dnevni promet 2.000 vozil/dan. Dvopasovna cesta je deloma opremljena s hodniki za pešce. Na Tržaško cesto se navezuje v semaforiziranem križišču. Kritični odsek je v območju Bistre kjer je treba izboljšati tehnične in varnostne elemente. Izboljšati je treba navezavo na avtocesto, mimo mestnega središča, s predelavo obstoječega AC priključka.

Največji poseg med regionalnimi cestami v občini Vrhnika predstavlja gradnja severne obvoznice po trasi Sinja Gorica – Stara Vrhnika – tankovska cesta – vrhniški klanec na R2 – 409. Obvoznica navezuje nase posamezne lokalne in regionalne ceste, najvažnejša pa je navezava na nov AC priključek Sinja Gorica. Z obvoznico se tako bistveno razbremeni Tržaška cesta v mestnem središču, možna je njena funkcionalna preobrazba.

Lokalne ceste

Lokalne ceste povezujejo posamezna naselja z občinskim središčem. Na posameznih delih lokalnih cest so potrebne izboljšave tehničnih elementov. V območjih naselij so potrebne dograditve hodnikov za pešce. Največji posegi so potrebni na cestah Verd - Pokojišče ter Stara Vrhnika –Podlipa – Smrečje.

Novogradnjo predstavlja povezava bodočega AC priključka Lukovica z Notranjimi Goricami, ki delno poteka po ozemlju občine Vrhnika.

Lokalne ceste je treba v prihodnje ustrezno navezati na ceste višjega ranga (regionalne ceste), predvsem pa na severno obvoznico, novi avtocestni priključek Sinja gorica ter rekonstruiran obstoječi AC priključek.

Mestne zbirne ceste

Zbirne ceste so nosilke prometa v posameznih mestnih območjih in se v glavnem navezujejo na Tržaško cesto. Z zbirnih cest se promet distribuira po stanovanjskih ulicah in dovozih do posameznih objektov.

Cesta 6. maja skupaj z Idrijsko cesto je glavna nosilka prometa v novem središču mesta. Na Tržaško cesto se navezuje v polnem semaforiziranem križišču, opremljenem z razvrstilnimi pasovi. Za pešce so v območju Ceste 6. maja urejeni hodniki in ustrezni prehodi. Po cesti poteka linija primestnega avtobusnega prometa s postajališči v območju trga. Navezava Trga Karla Grabeljška je zaradi bližine križišča s Tržaško cesto in razvrstilnih pasov problematična saj prihajajo levi zavijalci na trg in s trga v konflikt s čakalno kolono pred semaforjem. V nadaljevanju proti zahodu Idrijska cesta nudi slabši standard in tudi za varnost pešcev ni poskrbljeno.

Lošca je glavna zbirna cesta območja vzhodno od Tržaške ceste. Ima ustrezen standard za motorna vozila, za varnost pešcev je poskrbljeno s hodnikom. Navezava na Tržaško cesto je s polnim semaforiziranim križiščem z razvrstilnimi pasovi.

Stara cesta sicer je v funkciji zbirne ceste, saj se nanjo navezuje mreža stanovanjskih cest in dovozov osrednjega območja, vendar s svojimi tehničnimi elementi oz. prostorskimi možnostmi ne more nuditi zadostnega nivoja uslug. Je enosmerna, na tem območju imamo vzdolžno parkiranje ter mešanje prometa pešcev in motornega prometa. Zato cesta ne zagotavlja zadostne prevodnosti in prometne varnosti. Nujna je drugačna zasnova starega mestnega jedra in vodenje prometa.

Ostale zbirne ceste z manjšo funkcijo od prej obravnavanih so Poštna ulica, Gradišče in Sušnikova cesta. Skupna značilnost teh cest je njihovo podrejeno priključevanje na Tržaško cesto, brez semafornih naprav. Spričo velikih prometnih obremenitev, širokega profila in razmeroma visokih vozniških hitrosti na Tržaški cesti, so priključevanja teh cest nevarna. Priključevanje prečnih cest na Tržaško je treba skoncentrirati na primeren raster semafornih križišč.

Stanovanjske ulice in dovozne poti

Na zbirne ceste se navezuje množica stanovanjskih ulic in dovoznih poti, ki imajo glede na čas izgradnje in svoje prostorske možnosti zelo različne tehnične elemente.

Stanovanjske ulice novejših ravninskih območij, ki se navezujejo na Cesto 6. Maja, Loško, Robovo in Sternenovo cesto imajo v velikem delu ustrezen standard za motorni promet. Na posameznih mestih so širine vozišča premajhne za dvosmerni promet, malo je hodnikov za pešce.

Problematična je situacija gričevnatega območja severno od Stare in Idrijske ceste. Gre za stanovanjsko območje individualnih hiš, ki so nepravilno raztresene po strmih, težko dostopnih pobočjih. Cestna mreža temelji na nekdanjih poljskih poteh, ki jo v spodnjem delu določa stara grajena struktura. Ceste sicer imajo asfaltno utrditev, tehnični elementi pa so neustrezni in prometna varnost ni zagotovljena. Širina vozišča omogoča srečevanje le na nekaterih mestih. Horizontalno vodenje trase je moteno z zožitvami, objekti na robu ceste in podpornimi zidovi. Vertikalne zaokrožitve so zelo majhne, vzdolžni skloni pa na več mestih preveliki. Zaradi pod standardnih cestnih elementov in terenskih omejitev seveda ni ločenih površin za pešce. Sanacija razmer je možna le z velikimi posegi na privatna zemljišča in rušenji objektov.

7.5.2 Javni potniški promet

Javni potniški promet je danes skoncentriran na avtobusni prevoz, ki ga glede na cilj, frekvenco voženj, tip vozil in gostoto postaj delimo na tri nivoje:

- **medkrajevni avtobusni promet** kjer so zajete proge medregijskih povezav po glavni cesti M 10 v smeri Ljubljana – Vrhnika – Logatec – Postojna. Tip vozil je avtobus dolžine do 11 m, postajališča so le v večjih naseljih. Proge medkrajevnega avtobusnega prometa potekajo po Tržaški cesti, s postajališčem pri Cankarjevem trgu.
- **primestni avtobusni promet**, ki predstavlja povezavo Ljubljane z zaledjem ljubljanske regije. Linije tega tipa potekajo (npr.) še v smereh iz Ljubljane proti Kamniku, Grosuplju, Igu, Dobrovi itd. Tip vozil je zglobni avtobus dolžine 18 m, postajališča so v glavnem v rastru 1 do 3 km. Na območju Vrhnike imamo dve progi te vrste. Ena je proga Ljubljana – Vrhnika, ki poteka po Tržaški cesti, Ulici 6. maja, z obračanjem s krožno vožnjo preko ulic stanovanjskega območja. Frekvenca voženj je v konici na 15 minut, izven konice na 30 minut. Postajališča so pri Avtomontaži, vrtnariji, Cankarjevem trgu, Ulici 6. maja in Voljčevi ulici. Druga proga je Ljubljana – Logatec, s potekom po Tržaški cesti, poleg naštetih postajališč ob Tržaški cesti ima postajo Hrib. Frekvenca voženj je v konici na 30 minut, izven konice na 1 uro.
- tretji nivo predstavljajo **proge primestnega prometa**, ki vozijo le dvakrat dnevno, v jutranji in popoldanski konici v smereh Smrečje, Horjul, Borovnica in Blatna Brezovica.

Danes smo v vseh urbanih območjih v Sloveniji priča prevelike orientiranosti prebivalstva na osebni avtomobilski prevoz. Razlogov je veliko, med njimi so prav gotovo cena prevozov, čas potovanja, fleksibilnost, razvejanost sistema javnih prevoznih sredstev, nivo uslug prevozov, mesta prestopov in možnost kombiniranja različnih prevoznih sredstev (parkirišča, kolesarnice, zveze z železnico). Z drugimi besedami, javni prevoz je treba narediti atraktiven tako po funkcionalni kot tudi po cenovni plati.

Kot kratkoročno rešitev je treba urediti obračališče primestne avtobusne proge, ki zdaj obrača s krožno vožnjo po stanovanjskih ulicah. Nova lokacija obračališča je 300 m zahodneje ob Idrijski cesti, kjer je možno formirati obračališče z vsemi potrebnimi tehničnimi elementi. Poleg tega avtobusno linijo približamo zaledju uporabnikov severno od Idrijske ceste.

Kot dolgoročno rešitev je treba predvideti:

- gradnja centralne potniške postaje,
- uvedba mestnega potniškega prometa (minibus),
- gradnja primestne železnice Ljubljana – Vrhnika ter izpeljava v mestno središče.

7.5.3 Peš promet

Urejeni hodniki za pešce so v mestu Vrhnika vzdolž Ljubljanske in Tržaške ceste, ob pomembnejših ulicah mestnega središča ter deloma ob ulicah novih naselij. Torej največ ob ulicah : Robova, Stara cesta, Ulica 6. maja, Voljčeva, Lošca, Strnenova.

Po večini ostalih cest ni urejenih hodnikov, pešci se gibljejo ob robu vozišča.

Samostojne peš poti so urejene med Klancem in Trojico, med Novo vasjo in Verdom, med Retovjem in Verdom ter v območju Močilnika.

Urejevanje peš poti lahko razdelimo na tri skupine:

- hodniki ob mestnih cestah in cona za pešce,
- ločene peš poti za povezavo posameznih mestnih predelov,
- rekreacijske poti.

V urbanem območju je treba zagotoviti varnost pešcev zato je nujno dograjevanje hodnikov za pešce ob večini cest. V območju mestnega središča bi bilo ustrezno, da se Stara cesta uredi kot cona za pešce med Cankarjevim trgom in Krpanovo ulico.

Glede na funkcijo in razporeditev mestnih četrti je potrebno zagotoviti med njimi primarne peš povezave, še posebej šolske poti. V okviru novih peš poti ob Ljublanici so potrebne dodatne premostitve.

Območja, ki imajo v mestu in obrobju parkovni in rekreacijski značaj, so območja Trojice in Tičnice, Močilnika, Retovja in obrežnega pasu Ljublanice. Temu ustrezno mora biti vzpostavljena tudi mreža peš poti.

Izven mestnega območja je v občini veliko markiranih peš poti, največ v območju Zaplane in Ljubljanskega vrha (Geološka pot, Evropska peš pot, Notranjska planinska transverzala, Jamarska transverzala).

7.5.4 Kolesarski promet

Za kolesarje so urejene ločene površine vzdolž Tržaške in Ljubljanske ceste med IUUV in Sinjo gorico. Na ostalih cestah se kolesarji gibljejo ob robu vozišča.

Za zagotavljanje ustrezne prometne varnosti je treba na cestah z večjimi obremenitvami dograditi kolesarske steze. Predvsem sta to obe regionalni cesti Robova in Sternanova ter glavna cesta v mestnem središču Cesta 6. maja z Idrijsko cesto. Seveda se tu pojavlja problem privatnih zemljišč in objektov na robu cestnega sveta, ki mestoma onemogočajo vzpostavitev kolesarskih stez.

Za pospeševanje in dvig standarda kolesarskega prometa je primerna tudi postavitev kolesarnic na prestopnih točkah na javni prevoz.¹

Kolesarske poti na državni ravni se delijo na daljinske, glavne in regionalne. Poleg njih imamo občinske javne poti za kolesarje.

Predlagane občinske javne poti za kolesarje so v naslednjih smereh:

- vzdolž Tržaške ceste med Hribom in Sinjo gorico,
- po Robovi cesti proti Horjulu,
- po Sternanovi cesti proti Borovnici,
- Stara Vrhnika - Kolodvorska ulica – Opekarska – pod AC – Pot na Tojnice – Sinja gorica – Bevke,
- Idrijska cesta – Mrle – Stara Vrhnika,
- Idrijska cesta – Gabrče – Turnovše – Štampetov most,
- Idrijska cesta – Hrib – Močilnik – Mirke – Verd,
- Cesta 6. maja – Lošca – brv na Verd ali Ob Ljubljanici - nova brv v Janezovo vas.

7.5.5 Tovorni promet

Veliko tranzitnega tovornega prometa poteka po avtocesti, vendarle pa precejšen del uporablja tudi Ljubljansko in Tržaško cesto. Bodisi, da gre za vožnje na krajših relacijah ali pa za izogibanje plačila cestnine.

Ciljno izvorni tovorni promet je skoncentriran na Ljubljanski in Tržaški cesti, od koder se razporedi do namembnih mest. Najbolj frekventna so kamnolom Verd, Liko, IUUV in dostava do ostalih gospodarskih dejavnosti. Tako je poleg Ljubljanske in Tržaške s tovornjaki močnejše obremenjena še Sternanova cesta in območje Verda.

¹ Postaje primestnega avtobusa v prvi fazi, kasneje na končnih postajah prog minibusa in na avtobusnem kolodvoru.

Preusmeritev večine tovornega prometa izven mestnega območja je možno doseči z gradnjo obvoznice in prepovedjo vožnje tovornjakom nad 3,5 t v mestno središče. Dostava v mestno središče mora potekati z lažjimi vozili. Pred gradnjo obvoznice je tudi možna prepoved, s preusmeritvijo na avtocesto.

Severna obvoznica pomeni preusmeritev tranzitnega prometa, ki poteka zdaj po Tržaški cesti, na lokacijo izven mesta. Nanjo se direktno navezujejo večji izvori tovornega prometa.

Tovorni promet iz območja Verda (kamnolom, Liko) se naveže na novi avtocestni priključek Verd.

Za mirujoči tovorni promet ne predvidevamo posebnih ukrepov oziroma gradnje parkirišč. Parkiranje mora biti organizirano na funkcionalnem zemljišču uporabnikov transportnih storitev.

Z izgradnjo primestne železniške proge Ljubljana – Vrhnika se del blagovnih transportov s cestnega prometa preusmeri na železniški.

7.5.6 Mirujoči promet

V mestnem območju imamo več nivojskih parkirnih ploščadi, poleg tega pa urejeno vzdolžno parkiranje ob pomembnejših mestnih ulicah.

Glede na izrabo zemljišč in pretekla opravljena štetja ni večjih primanjkljajev parkirnih mest razen obremenitev ob konicah v severnem delu območju mestnega središča.

Za pokrivanje primanjkljajev parkirnih mest ob konicah oziroma ob intenziviranju izrabe posameznih zemljišč je možno reševanje na naslednjih lokacijah :

- jugozahodno od obstoječega parkirišča IUV ,
- parkirišče med Tržaško in ulico Na zelenici,
- parkirišče med bencinsko črpalko in Ljubljano,
- parkirišče ob Lošci,
- parkirišče med Cankarjevim domom in Sušnikovo cesto.

7.5.7 Vodni promet

Vodni promet po Ljubljani je možen v smislu manjših turističnih plovil (splavov) dolvodno od mostu Sternenove ulice. Pristan se uredi severno od mostu, pri bencinskem servisu. V širšem smislu je namen ureditev plovnosti Ljubljanice med Vrhniko in Ljubljano.

V starejših dokumentih se omenja tudi možnost povezave Soče in Ljubljanice s prekopom na območju Občine Vrhnika, kar pa v doglednem času nima realnih možnosti izvedbe.

7.5.8 Zračni promet

Med Sinjo gorico in Blatno Brezovico je obstoječe vzletišče za lahka letala.

V vojašnici Ivan Cankar je ploščad za pristajanje helikopterjev. Za potrebe intervencije (medicinska pomoč, naravne nesreče) se kot heliodrom uporabi navedena ploščad ali eno od ravninskih območij v neposredni mestni okolici.

Na obrobni vrhovih Barja je več vzletišč za jadralna padala, na ravninskem predelu pa vzletišča za toplozračne balone.

Na področju infrastrukture za zračni promet v prihodnosti ne načrtujemo bistvenih sprememb.

7.6 Analiza stanja in trendov za področje komunalne, energetske in telekomunikacijske infrastrukture

7.6.1 Uvod

Komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura predstavlja enega temeljnih pogojev za življenje in delo v naseljih. Tako kot ostali sistemi v prostoru je tudi infrastruktura neločljivo povezana z ostalimi dejavniki v prostoru, zato jo je treba skladno načrtovati na vseh ravneh.

V 1. fazi izdelave strokovnih podlag sta obdelana uvodni in izhodiščni del strateških opredelitev prostorskega razvoja komunalne, energetske in telekomunikacijske infrastrukture. Tako so v uvodnih poglavjih opredeljene osnovne značilnosti infrastrukture (analiza stanja, opredelitev problematike, razvojne možnosti), vplivi in omejitve, ki jih ima infrastruktura na prostor, okolje in druge dejavnosti v prostoru ter izhodišča za prostorski razvoj infrastrukture.

Področni zakonski okviri za izdelavo naloge so podani za posamezne vrste infrastrukture v področnih zakonskih določilih ter strateških dokumentih in operativnih programih na ravni države (Strategija prostorskega razvoja Slovenije, Operativni programi za odvajanje in čiščenje odpadne vode, oskrbo s pitno vodo, ravnanje z odpadki, Nacionalni energetski program itd.). Smiselno so upoštevani in uporabljeni naslednji področni zakoni in predpisi:

- Zakon o urejanju prostora,
- Zakon o varstvu okolja,
- Energetski zakon,
- Zakon o elektronskih komunikacijah,
- Pravilnik o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne in padavinske vode,
- Uredba o emisiji snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda iz virov onesnaževanja,
- Uredba o emisiji snovi pri odvajanju odpadnih vod iz malih komunalnih čistilnih naprav,
- Uredba o emisiji snovi pri odvajanju vod iz komunalnih čistilnih naprav,
- Pravilnik o odlaganju odpadkov,
- Uredba o taksi za obremenjevanje okolja zaradi odlaganje odpadkov,
- Odredba o ravnanju z ločeno zbranimi frakcijami pri opravljanju javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki.

Poleg navedenega so bili pri delu uporabljeni še dokumenti regionalnega značaja (Regionalni razvojni program) ter občinski ali medobčinski projekti, študije in naloge.

Predmetno poglavje obravnava komunalno, energetska in telekomunikacijsko infrastrukturo hkrati, zato je vsebina razdeljena po podpoglavjih za posamezno vrsto infrastrukture. Tako spadajo med komunalno infrastrukturo: oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadne vode in ravnanje z odpadki; med energetska infrastrukturo: elektroenergetsko omrežje, plinovodno in naftovodno omrežje in alternativni viri energije; in med telekomunikacijsko infrastrukturo: telefonsko omrežje ter omrežje zvez.

7.6.2 Izhodišča

Izhodišča za razvoj in zasnovo infrastrukturnih sistemov so povzeta iz državnih sektorskih izhodišč in Strategije prostorskega razvoja Slovenije. Na podlagi strateških usmeritev so opredeljeni vrednote in cilji infrastrukturnih sistemov oziroma dejavnosti v prostoru.

7.6.2.1 Sektorska izhodišča

Energetika

Dolgoročne usmeritve in kriteriji učinkovitosti strategije na področju energetike so:

- dolgoročna in kakovostna oskrba z energijo,
- dolgoročna uravnoteženost razvoja energetskega gospodarstva,
- načrtna diverzifikacija primarnih virov energije,
- zagotavljanje prednosti učinkoviti rabi energije in izkoriščanju obnovljivih virov energije pred oskrbo iz neobnovljivih virov energije,
- ekološka sprejemljivost pri pridobivanju, proizvodnji, skladiščenju, prenosu in porabi vseh vrst energij,
- izraba domačih in obnovljivih virov energije,
- izkoriščanje prostorskih potencialov ob hkratnem varovanju okolja pred negativnimi vplivi,
- omejevanje emisij toplogrednih in drugih plinov,
- prednost uporabi soproizvodnje (kogeneracije),
- konkurenčnost gospodarstva oziroma družbe, spodbujanje konkurenčnosti na trgu z energijo, varstvo potrošnikov in spodbujanje prilagodljivih porabnikov energije.

Komunalni sistemi

Komunalni oskrbovalni sistemi so dinamični organizacijski sistemi, katerih cilj je zadovoljevanje potreb za življenje in delo v naseljih in vključujejo tehnične, prostorske, ekonomske in socialne elemente z vsemi medsebojnimi povezavami. Ti sistemi predstavljajo tako stopnjo organiziranosti komunalnih dejavnosti, da se le-te kažejo kot usklajena in medsebojno povezana celota posameznih dejavnosti na različnih prostorskih in organizacijskih nivojih.

Osnovni element komunalnega oskrbovalnega sistema je organizacijska enota z vsemi osnovnimi sredstvi, ki jih upravlja, na določenem prostorskem nivoju. Posamezne elemente na različnih prostorskih ali organizacijskih nivojih povežemo v oskrbovalne komunalne sisteme tako, da bo sistem čimbolj zagotavljal naslednje cilje:

- da se bodo posamezne panoge komunalnega gospodarstva res razvijale kot dejavnosti (da bodo zagotavljale temeljne materialne pogoje za življenje in delo v naseljih),
- da bodo zagotovljene možnosti za uravnotežen družbeni in prostorski razvoj,
- da bodo komunalne dejavnosti zagotavljale trajno, kvalitetno in zadostno komunalno oskrbo,
- da bo zagotovljena razumna cena za komunalne proizvode in storitve,

- da bodo zagotovljene možnosti za postopno izenačevanje nivoja uslug in komunalnega standarda med urbanimi in ruralnimi območji,
- da bodo zagotovljene možnosti za vpliv potrošnikov oziroma družbe na izvajanje posameznih komunalnih dejavnosti,
- da bo sistem v ekonomskem smislu predstavljal zaključeno reprodukcijsko celoto (da bo zagotavljal enostavno in razširjeno reprodukcijo delovnega procesa posameznih komunalnih dejavnosti in osnovnih sredstev za njihovo izvajanje),
- da bodo zagotovljene možnosti, da se bodo posamezne komunalne dejavnosti razvijale in napredovale v celoti, kar pomeni, da bodo morali napredovati in se razvijati vsi njihovi deli (celota ne more napredovati, če njeni deli zaostajajo),
- da bo zagotovljena racionalna poraba sredstev in dela za optimalno oskrbo potrošnikov,
- da bo sistem predstavljal novo kvaliteto v delovanju komunalnih dejavnosti.

Oskrba s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje odpadne vode

Cilji pri oskrbi z vodo in odvajanju in čiščenju odpadne vode so:

- zaščita vodnih virov,
- racionalizacija rabe naravnih virov,
- rezervacija površin za zagotavljanje odvajanja in čiščenja odpadne vode,
- sanacija stanja,
- obvezno izvajanje odvajanja in čiščenja odpadne vode,
- zagotavljanje kakovostne oskrbe z vodo in odvajanja in čiščenja odpadne vode,
- racionalizacija sistemov,
- cenovna politika, ki zagotavlja zgoraj naštete cilje.

Odpadki

Strateške usmeritve na področju odpadkov so:

- reševanje problematike odpadka na izvoru
- načelo preventive
- ločen zajem snovnih tokov odpadkov
- načelo vračanja naravi
- racionalnost mreže objektov in naprav
- racionalnost gospodarjenja s prostorom in varovanje naravne in kulturne dediščine
- inertizacija odloženih odpadkov ter saniranje neurejenih odlagališč in starih bremen

7.6.2.2 Strategija prostorskega razvoja Slovenije

Komunalna, energetska telekomunikacijska infrastruktura je eno najpomembnejših sredstev za zagotavljanje skladnega regionalnega gospodarskega in socialnega razvoja Slovenije. Infrastruktura je tudi nujna materialna osnova za razvoj mest in drugih naselij ter močan lokacijski faktor za prostorsko razmestitev in organizacijo gospodarskih, družbenih in drugih dejavnosti. Razvoj infrastrukturnih sistemov mora biti skladen s cilji vključevanja Slovenije v evropske integracije in usmeritvami v policentrični razvoj urbanega omrežja

Sloveniji, na nižji ravni pa mora zagotavljati enakovreden dostop do vseh dobrin in telekomunikacij ter oskrbo z energijo in komunalnimi storitvami na območjih urbanih regij ter prebivalcem podeželja.

7.6.3 Analiza

Komunalna in energetska infrastruktura v občini Vrhnika pretežno zadošča standardom opremljenosti razen na področju odvajanja in čiščenja odpadne vode, kjer je stanje nezadovoljivo. Sistemi za odvajanje in čiščenje odpadnih vod v pretežnem delu območja ne obstajajo ali so neustrezni, zaradi vplivov in posegov na ljubljansko barje, razpršene poselitve in visoke stopnje ranljivosti podzemnih voda pa je ta problematika v občini Vrhnika še posebej pereča.

Stanje okolja v občini Vrhnika je v splošnem zadovoljivo, saj parametri, ki kažejo stanje posameznih sestavin okolja, niso slabši od poprečnih slovenskih razmer. Problematika onesnaževanja okolja se bistveno povezuje z značilnostmi urbanizacije in intenzivnosti kmetijstva, pri čemer je v večjih urbanih središčih onesnaževanje okolja posledica urbanizacije in proizvodnih dejavnosti, zlasti industrije, na podeželju pa neurejene oz. pomanjkljive komunalne infrastrukture in kmetijske dejavnosti.

V nadaljevanju je podana analiza stanja, problemov in razvojnih možnosti po poglavjih oz. po vrstah komunalne, energetske in telekomunikacijske infrastrukture.

7.6.3.1 Oskrba s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje odpadne vode

Oskrba z vodo ter odvajanje in čiščenje odpadne vode sta dejavnosti posebnega družbenega pomena (gospodarski javni službi) in zagotavljata temeljne materialne pogoje za življenje in delo v naseljih. Glavna značilnost teh dejavnosti je, da je njihovo izvajanje nenadomestljiv pogoj za življenje, delo in obstoj družbe in da je zato njihovo zagotavljanje v javnem interesu. Dejavnosti oskrbe z vodo ter odvajanja in čiščenja odpadne vode spadajo med komunalne dejavnosti, ki jih ena ali več občin hkrati v javnem interesu izvaja v okviru komunalnih oskrbovalnih sistemov in so temeljna sestavina infrastrukture vsakega naselja. Komunalni oskrbovalni sistemi zagotavljajo temeljne materialne pogoje bivanja in proizvodnje na določenih območjih, omogočajo ustrezen bivalni standard in prispevajo k varovanju okolja, pri čemer varovanje okolja razumemo kot celoto aktivnosti za ohranjanje, izboljšanje in razvoj naravnega okolja.

Ob uveljavitvi okolja oziroma naravnih virov, ki jih dejavnosti oskrbe z vodo in odvajanja in čiščenja odpadne vode izrabljata in/ali obremenjujeta, kot omejitvenega in spodbujevalnega dejavnika razvoja ter ob upoštevanju trajnostnega razvoja, t.j. racionalne izrabe naravnih virov, preprečevanja, zmanjševanja in odpravljanja škode v okolju ter ohranjanju ekološkega ravnovesja, je načrtovani prostorski in gospodarski razvoj posamezne dejavnosti neposredno povezan z okoljem in družbo kot celoto. Zato je odgovornost družbe za celovito obravnavanje tematike toliko večja.

Oskrba z vodo predstavlja zagotavljanje (črpanje, predpriprava, distribucija) pitne, tehnološke in požarne vode ob hkratnem varovanju in ohranjanju količine in kakovosti podzemne vode. Prednostno je zagotavljanje zadostne količine pitne vode.

Odvajanje in čiščenje odpadne vode predstavlja zbiranje in transport odpadne in padavinske vode ter njeno čiščenje in odvajanje v odvodnike na neškodljiv način ob hkratnem varovanju površinskih in podzemnih vod. Praviloma mora biti na vseh območjih z urejenim vodovodnim omrežjem omogočen tudi odvod porabljene vode in zagotovljen način njenega čiščenja.

Oskrbi z vodo in odvajanju in čiščenju odpadne vode sta skupna skrb za varovanje virov pitne vode. Področje varovanja virov pitne vode (površinske vode, podtalnica) je sicer sektorsko opredeljeno v področju vodnega gospodarstva, vendar se ga zaradi neposrednega vpliva obravnava v tem poglavju.

Viri pitne vode

Glavni vir oskrbe s pitno vodo v občini Vrhnika je Borovniški vršaj s trenutno količino črpanja 80 l/s, ki se nahaja na območju sosednje občine Borovnica in napaja centralni vodovodni sistem Vrhnike in Borovnice. Izdatnost vira še ni dokončno znana, ocenjuje se da bi bila lahko do 100 l/s. Ostali vodni viri v občini so manjše izdatnosti, pri čemer se na barjanskem delu občine nahaja še črpališče Bevke z izdatnostjo 3,5 – 7 l/s (s tehnološko predpripravo vode), ki napaja centralni vodovodni sistem, na hribovskem obrobju pa vodni vir Staje - Gačnik (s tehnološko predpripravo vode) s skupno izdatnostjo 2-4 l/s na Zaplani in vodni vir Pokojišče z izdatnostjo 0,4 l/s. Oba vodna vira – Staje – Gačnik in Pokojišče sta kraška vodonosnika in zato bolj izpostavljena morebitnemu onesnaženju. Poleg vodnega vira Staje – Gačnik se na Zaplani nahaja še vodni vir za staro vrtino na Zaplani, ki pa ni v uporabi, ob rekonstrukciji črpališča in zajetja pa je možna ponovna vzpostavitev obratovalnega stanja. Vsi navedeni vodni viri so zaščiteni z občinskimi odloki. Rezervna vodna vira v občini Borovnica bi lahko bila Malence in Breg, pri čemer vodni vir Malence kvalitativno ne ustreza in zato ni v uporabi, vodni vir Breg – Pako pa je treba preveriti v smislu možne uporabe ter ustrezno zaščititi s pravnimi režimi. V prihodnosti je možna tudi raziskava dodatnih vrtin na Barju.

Glavni vodni vir – Borovniški vršaj – izkorišča podzemno vodo iz spodnjega prodnega vodonosnika, nastalega s prodonosnostjo Borovniščice, Prušnice in Podlipščice. Ta vodonosnik je zaščiten z debelo plastjo barjanskih sedimentov, ki zagotavljajo ustrezno zaščito pred onesnaženjem. Hkrati je tudi kraško zaledje vzhodno od vodnega vira relativno neposeljeno in neonesnaženo, kar ne glede na sicer visoko ranljivost kraških vodonosnikov zagotavlja ustrezno kvaliteto vode. Pred uporabo vode ni potrebno dodatno čistiti. Potencialno nevarnost vodnemu viru predstavlja predvsem industrijska proizvodnja v bližini, železniški in cestni promet ter kmetijstvo oz. nenadzorovana uporaba nevarnih snovi v prostoru.

Poleg navedenih vodnih virov se zlasti na severnem hribovitem delu občine Vrhnika nahaja več potokov kot potencialnih vodnih virov. Tako dva lokalna vodovodna sistema in sicer Mala in Velika Ligojna ter Podlipa izkoriščata tovrstne vodne vire za napajanje lokalnih vodovodov. Ti lokalni vodni viri nimajo urejene zaščite s pravnim aktom, kar je še posebej

problematično v primeru uporabe vodnega vira za večje število porabnikov. Ustreznost takih virov je vprašljiva, predvsem zaradi možnega površinskega onesnaženja. Praviloma je sicer zaščita teh vodnih virov zaradi lokalnih razmer in odgovornosti prebivalstva zadostna, vendar pa je operativna naloga zaščita vseh potencialnih izdatnih vodnih virov oziroma prevezava lokalnih vodovodov na centralni vodovodni sistem ter aktiviranje vodnih virov kot rezerve za napajanje centralnega vodovodnega sistema.

Varovanje vodnih virov ne more biti odvisno od upravnih ali administrativnih meja, zato je treba na medobčinskem nivoju zagotoviti usklajenost prostorskih aktov in ukrepov v primeru varovanja virov pitne vode, katerih vplivno območje se nahaja ali sega na območje sosednjih občin. Glavna ugotovitev na področju vodnih virov v občini Vrhnika je, da kvalitetnih in izdatnih vodnih virov v občini ni in da je zato nujno povezovanje s sosednjo občino. Program zaščite vodnih virov v občini Borovnica, ki je trenutni skupni projekt občin Vrhnika in Borovnica, zagotavlja preseganje lokalizmov ter skupno reševanje problematike zaščite vodnih virov za zagotovitev vodooskrbe celotnemu območju. Tako je s tem programom zaščite predvidena celovita zaščita Borovniškega vršaja s ciljem varne oskrbe prebivalcev s pitno vodo, urejenim odvajanjem in čiščenjem odpadne vode, urejenim ravnanjem z nevarnimi snovmi na vseh področjih in v vseh sektorjih ter osveščenosti prebivalstva pri zavarovanju vodnih virov. Program zajema predvsem aktivno zaščito vodnih virov, ureditev komunalne infrastrukture (kanalizacija s ČN), zmanjšanje obremenitev okolja iz raznih virov ter opredeljuje tudi finančne obveznosti, za katere bo treba zagotoviti stabilne vire financiranja.

Glede na izhodišča za varovanje virov pitne vode, ki so neposredno povezana tudi z zagotavljanjem ustrezne pitne vode, je v skladu z zakonom o vodah potrebno izvajati celostno upravljanje z vodami v celotnem porečju. Tako je potrebno na celostno obravnavanje porečja Ljubljanice ter znotraj tega porečja določiti ukrepe za sanacijo in nadaljnjo zaščito vodnih virov. Ta operativna naloga se izvaja v okviru Regionalne razvojne agencije Ljubljanske urbane regije in je trenutno v zagonski fazi.

Ker je po Zakonu o vodah država pristojna za varovanje virov pitne vode se s strani države pričakuje priprava uredb o varovanju vodonosnikov vodnih virov v občinah Vrhnika in Borovnica. Glede na počasnost priprave teh aktov je potrebno aktivnosti usmeriti tudi v zagotavljanje izvajanja zakonskih obveznosti državnih organov in institucij. .

Oskrba s pitno vodo

Vodooskrba občine Vrhnika se zagotavlja prek centralnega sistema Vrhnika – Borovnica in štirih lokalnih vodovodov. Centralni sistem Vrhnika – Borovnica v občini Vrhnika zagotavlja vodooskrbo (večjih) naselij Lukovica, Dragomer, Log, Drenov grič, Sinja Gorica, Blatna Brezovica, Bevke, Vrhnika in Verd. Glavni vodni vir je Borovniški vršaj, rezervni vodni vir pa Bevke, sistem pa je sestavljen še iz glavnega vodohrana Verd ter vrste dodatnih vodohranov in prečrpališč. Sistem je zasnovan tako, da se v času nižje cene električne energije načrpa maksimalno količino vode v vodohrane. V času manjše porabe - ponoči, se vodo akumulira v vodohranih, v času večje porabe pa poleg vode, ki se načrpa iz črpališč, v sistem priteka tudi voda iz vodohranov. S sistemom v skupni dolžini ca 300 km upravlja Komunalno podjetje Vrhnika. Komunalno podjetje Vrhnika upravlja tudi dva lokalna vodovoda in sicer vodovod Zaplana, ki oskrbuje naselja Zaplana, Strmica in Prezid ter

naselje Ograje v občini Logatec in se napaja iz črpališča Staje – Gačnik, ter vodovod Pokojišče, ki oskrbuje naselja Pokojišče, Padež in Zavrh in se napaja iz črpališča Pokojišče.

Preostala dva lokalna vodovoda - Mala in Velika Ligojna ter Podlipa sta trenutno še v upravljanju pristojnih krajevnih skupnosti in napajata omenjeni naselji. Vodna vira za omenjena lokalna vodovoda so zaledni potoki z neustrezno zaščito vodnega vira. Marca 2005 je občina sprejela Odlok o oskrbi s pitno vodo v občini Vrhnika. Odlok določa, da morajo krajevne skupnosti vaške vodovode predati v upravljanje izvajalcu gospodarske javne službe, najkasneje v roku 2 let po sprejetju odloka.

Tako v organizirano vodooskrbo niso vključeni le nekateri oddaljeni zaselki in objekti, ki pa vodooskrbo rešujejo s sistemi lastnih zajetij ali kapnic oz. vodnih rezervoarjev. V perspektivi je predvideno, da se prvenstveno zagotovi ustrezna vodooskrba za vsa naselja ali zagotoviti individualno oskrbo prek kvalificiranega oskrbnega sistema oz. upravljavca vodovodnega sistema kot javne službe. Ocenjuje se, da ca 10% prebivalcev v občini Vrhnika ni vključeno v sistem vodooskrbe prek gospodarske javne službe, hkrati pa se za ta del prebivalstva, ki se napaja iz lokalnih oz. vaških vodovodov tudi ne obračunava okoljskih taks za onesnaževanje voda in drugih dajatev za uporabo vodnih virov.

Za področje oskrbe s pitno vodo je bil v letu 2005 sprejet Odlok o oskrbi s pitno vodo v občini Vrhnika, s katerim se ureja dejavnost izvajanja lokalne gospodarske javne službe, vodovodno omrežje vključno s tehničnimi pogoji gradnje, vzdrževanja, priključevanja in varstva, obveznosti udeležencev, sisteme financiranja in prenos lokalnih sistemov v upravljanje.

Glavni problemi vodooskrbe se nanašajo na izgube na omrežju zaradi starosti vodovodnega omrežja, saj na nekaterih krakih dosega starost do 100. Problemi se povečujejo še zaradi značilnosti barjanskih tal ter zastarelosti in tehnične neustreznosti cevovodov, razpršenosti poselitve, problematike upravljanja lokalnih sistemov ter sistemskih rezerv za vodooskrbo. Izgube v sistemu znašajo prek 25 % in so v zadnjem času sanirane z zamenjavo neustreznih cevovodov. Preostali del neustreznih cevovodov v centralnem vodovodnem sistemu v dolžini 5 km predstavlja operativno nalogo, saj zmanjšanje izgub hkrati prispeva k ohranjanju naravnih virov in okolja in trajnostnemu razvoju v prostoru in dejavnosti. Razpršenost poselitve je velik problem na celotnem območju Slovenije, saj stroški in tehnične potrebe oskrbnih sistemov z oddaljenostjo, manjšo ekonomijo obsega in razmeroma majhno porabo pitne vode naraščajo, hkrati pa je zmanjšana še požarna varnost. Dodatno je na območju lokalnih vodovodov izražena problematika zastajanja vode zaradi nestalne in neenakomerne porabe, saj zadrževalni časi dosegajo tudi 6 – 8 dni. Lokalni vodovodni sistemi izven sistema kvalificiranih upravljavcev so praviloma neustrezno grajeni in upravljani, saj upravljavci ne dosegajo standardov tehnične opremljenosti. Zato je usmeritev pripojitev lokalnih sistemov na centralni vodovodni sistem, če to ni možno fizično z direktno vključitvijo v sistem, pa vsaj z zagotavljanjem kvalificiranega upravljanja. Lokalna vodovodna sistema Mala in Velika Ligojna in Podlipa sicer omogočata neproblematično priključitev na centralni vodovodni sistema Vrhnika – Borovnica, sistem Ligojne z direktno priključitvijo in sklenitvijo zanke Stara Vrhnika – M. in V. Ligojna - Drenov grič, sistem Podlipa pa z izgradnjo povezovalnega vodovoda oz. rekonstrukcijo obstoječega lokalnega cevovoda od odcepa za Trčkov hrib do Podlipse. Hkrati se lahko oba vodna vira, predvsem pa vir v Podlipi, uporabi kot rezervni napajalni vir za centralni vodovodni sistem, v kolikor se izkažeta kot

kakovostna in sicer ustrezna. Problematiko systemske rezerve pri vodooskrbi, ki se pretežno zagotavlja iz Borovniškega vršaja, zaradi majhne izdatnosti ostalih vodnih virov ni možno zagotoviti na širšem območju občine Vrhnika. Glede na več deset let stare načrte povezave vodooskrbnih sistemov v regiji je treba preveriti možnost povezave centralnega vodovodnega sistema Vrhnika – Borovnica s centralnim vodovodnim sistemom Ljubljane, da je v primeru havarije možno napajanje območja iz drugega, neodvisnega vodnega vira. Tovrstno povezovanje je pomembno tudi z vidika systemskih povezav v smislu zagotavljanja rezervnih količin pitne vode na regijskem nivoju, ki zajema vsaj območje celotnega Barja in Ljubljanske kotline vključno z vodooskrbnimi sistemi Kamnika in Domžal.

Nenazadnje je treba poudariti tudi zahtevo po zagotovitvi natančnih podatkov za kataster gospodarske javne infrastrukture v smislu zagotavljanja ustreznih podatkov za upravljavca in vzdrževalca omrežja ter podatkov o prostoru na celotnem območju občine.

Odvajanje in čiščenje odpadne vode

Odvajanje in čiščenje odpadne vode predstavlja zbiranje in transport odpadne in padavinske vode ter njeno čiščenje in odvajanje v odvodnike na neškodljiv način ob hkratnem varovanju površinskih in podzemnih vod. Praviloma mora biti na vseh območjih z urejenim vodovodnim omrežjem omogočen tudi odvod porabljene vode in zagotovljen način njenega čiščenja.

Zaradi razpršene pozidave in neizgradnje komunalnih sistemov v preteklosti je za občino Vrhnika značilno pomanjkanje ustreznih sistemov za odvajanje in čiščenje odpadnih voda, kar je pomemben dejavnik obremenjevanja okolja in zmanjševanja kakovosti bivanja in razvojnih potencialov. Odsotnost sistemov biološkega čiščenja na kanalizacijskem sistemu Vrhnike ter nekontrolirano odvajanje odpadnih vod iz pretežnega dela ostalih naselij predstavlja zaskrbljujoče velik delež vsega onesnaženja tal in voda, pri čemer je dodatno pomembno še to, da v kratkem ni pričakovati bistvenega izboljšanja stanja.

V občini Vrhnika so z javnim kanalizacijskim sistemom opremljena naselja Vrhnika (ca 32km), Verd - Janezova vas (ca 3,6 km), Dragomer (ca 4,9 km) in Log (ca 2,0 km). Kanalizacijski sistem naselja Vrhnika vsebuje dve manjši in dve večji črpališči z razbremenilnikom visokih voda, pri čemer črpališča zagotavljajo priključevanje posameznih delov naselij na sistem, večji črpališči pa imata tudi funkcijo pretočnega bazena – razbremenilnika. Kanalizacija je pretežno zgrajena v mešanem sistemu, šele v zadnjih letih pa je v uporabi ločeni sistem za odpadno in padavinsko vodo posebej. Na območju komunalne cone na Tojnicah je bila leta 1989 zgrajena začetna faza ČN Tojnice, ki bo v končni perspektivi s kapaciteto 15.000 PE (z možnostjo razširitve na 30.000 PE) zagotavljala čiščenje odpadne vode za naselja Vrhnika, Verd, Sinja Gorica in Drenov grič, Stara Vrhnika. Trenutno je zgrajen samo mehanski del ČN, ki zagotavlja samo odstranitev večjih frakcij ter maščob in olj, zato je učinek čiščenja minimalen. Nedvomno je prva organizacijska in operativna naloga dograditev ČN, saj do izgradnje le-tega ni mogoče govoriti o čiščenju odpadne vode. Projektne podloge so že izdelane, v nadaljnjih fazah je treba zagotoviti posodobitev dokumentacije in zagotoviti finančne vire. Upravljavec kanalizacijskega sistema Vrhnike in ČN je Komunalno podjetje Vrhnika.

Komunalno podjetje Vrhnika vzdržuje še dve mali ČN s pripadajočo kanalizacijo in sicer ČN Log - Ilovica s 95 PE za odvajanje in čiščenje odpadne vode iz naselja Ilovica 2 in ČN Bevke - Mah s 120 PE za odvajanje in čiščenje odpadne vode iz novega naselja Lapidarium na Mahu. Obe mali ČN delujeta v skladu z veljavnimi predpisi. Na območju Ilovice se nahaja še ena obstoječa ČN Jordanov kot, ki pa je v upravljanju krajanov. V vojašnici na Raskovcu za potrebe Slovenske vojske deluje ČN Raskovec, ki je upravljanju SV.

Naselja Log, Dragomer in Janezova vas so opremljena z javno kanalizacijo mešanega sistema. Ker se ob izgradnji teh naselij kanalizacijski sistem še ni zaključil s ČN, je bil pogoj za priklop uporaba pretočnih greznic, prek katerih je izvedena priključitev na kanalizacijsko omrežje. V Dragomerju se kanalizacija zaključi v odprtem barjanskem jarku, enako tudi na Logu.

V Bevkah, Sinji gorici, Blatni Brezovici, Drenovem griču, Veliki in Mali Ligojni ter Podlipi je v manjšem obsegu zgrajena meteorna kanalizacija za odvod padavinske vode s cest, v katero pa so speljane tudi sanitarne odpadne vode iz objektov. Kanalizacija nima upravljavcev, odpadna voda se steka v odprte jarke.

Ostala naselja oz. objekti nimajo kanalizacijskega omrežja in izvajajo odvajanje in čiščenje odpadne vode z individualnimi greznicami, v veliki meri pretočnimi, ali z direktnimi iztoki v okolje.

Za področje odvajanja in čiščenja odpadne vode je bil v letu 2005 sprejet Odlok o odvajanju in čiščenju odpadne vode v občini Vrhnika, s katerim se ureja pogoje za upravljanje kanalizacijskih sistemov vključno s tehničnimi pogoji gradnje, vzdrževanja in priključevanja, obveznosti udeležencev, sisteme financiranja in prenos lokalnih sistemov v upravljanje.

V splošnem velja, da se v skladu z državnim Operativnim programom odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode vsa večja naselja opremi s sistemi za odvajanje in čiščenje odpadne vode v obdobju do leta 2017. V manjših naseljih pa je priporočena uporaba malih čistilnih naprav različnih čistilnih tehnologij, ki bi zadoščale okoljskim zahtevam in bile hkrati enostavnejše, cenovno sprejemljive, z manjšimi obratovalnimi in vzdrževalnimi stroški ter okolju prijazne.

Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode za obdobje od 2005 do 2017 s poudarkom na ukrepih programa, ki bodo izvedeni do 31. decembra 2008, je na področju varstva voda pred onesnaženjem eden od ključnih izvedbenih aktov za doseganje ciljev iz Nacionalnega programa varstva okolja. Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode je izvedbeni akt, s katerim so določena poselitvena območja, za katere je treba zagotoviti v rokih iz tega programa odvajanje komunalne odpadne vode v kanalizacijo in čiščenje v čistilni napravi s kapaciteto, ki je določena s tem programom, ter način porabe javnih sredstev, ki so namenjena financiranju objektov javne kanalizacije.

Struktura operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne vode je podrejena naslednjim rokom njegove izvedbe:

- 31. december 2005 za čiščenje in 31. december 2007 za 95 % odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje, ki je obremenjeno z več kot 100.000 PE,
- 31. december 2008 za čiščenje in 95 % odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje na občutljivih območjih, ki je obremenjeno z več kot 10.000 PE,
- 31. december 2010 za čiščenje in 31. december 2012 za 95 % odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje, ki je obremenjeno z več kot 15.000 PE,
- 31. december 2015 za čiščenje in 31. december 2017 za 95 % odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje, ki je obremenjeno z več kot 2.000 PE, in
- 31. december 2015 za čiščenje in 31. december 2017 za 80 % odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje, ki je obremenjeno med 50 in 2.000 PE ter gostoto obremenjenosti z več kot 20 PE/ha in več kot 10 PE/ha, če gre za naselje na občutljivem ali vodovarstvenem območju.

Območja naselij z obremenjenostjo med 2000 PE in 15.000 PE in gostoto obremenjenosti več kot 20 PE/ha morajo biti opremljena z javno kanalizacijo in komunalno čistilno napravo do 31. decembra 2015, do 31. decembra 2017 pa mora biti priključene na javno kanalizacijo najmanj 95 % obremenitve, ki nastaja zaradi odpadne vode na teh območjih. Taki naselji sta v operativnem programu Vrhnika in Dragomer. Predvidena je izgradnja ČN Tojnice za Vrhniko in ČN Dragomer.

Območja naselij ali njihovi deli z obremenjenostjo med 50 in 2000 PE ter gostoto obremenjenosti manj kot 20 PE/ha in več kot 10 PE/ha, če gre za naselje ali del naselja na občutljivem ali vodovarstvenem območju, morajo biti opremljena z javno kanalizacijo in komunalno čistilno napravo do 31. decembra 2015, do 31. decembra 2017 pa mora biti priključene na javno kanalizacijo najmanj 80 % obremenitve, ki nastaja zaradi odpadne vode na teh območjih. Taka naselja so v operativnem programu Log, Drenov grič in Bevke. Log se priključi na ČN Dragomer, Drenov grič pa na ČN Tojnice.

Območja naselij z obremenjenostjo med 450 in 900 PE ter gostoto obremenjenosti več kot 10 PE/ha in manj kot 20 PE/ha, ki niso na občutljivem ali vodovarstvenem območju, morajo biti opremljena z javno kanalizacijo in komunalno čistilno napravo do 31. decembra 2015, do 31. decembra 2017 pa mora biti priključene na javno kanalizacijo najmanj 70 % obremenitve, ki nastaja zaradi odpadne vode na teh območjih. Tako naselje je v operativnem programu Sinja Gorica, ki se priključi na ČN Tojnice.

Območja naselij z obremenjenostjo med 50 in 450 PE ter gostoto obremenjenosti več kot 10 PE/ha in manj kot 20 PE/ha, ki niso na občutljivem ali vodovarstvenem območju, se lahko uvrstijo v ta operativni program opremljanja, če je občina izpolnila ali ima zagotovljene finančne vire za izvedbo svojih obveznosti iz drugih točk tega poglavja. Če je območje uvrščeno v operativni program, mora biti opremljeno z javno kanalizacijo in komunalno čistilno napravo do 31. decembra 2015, do 31. decembra 2017 pa mora biti priključene na javno kanalizacijo najmanj 70 % obremenitve, ki nastaja zaradi odpadne vode na teh območjih. Taka naselja so Blatna Brezovica, Smrečje – Podlipa ter Mala in Velika Ligojna. Predvidena je gradnja posameznih ČN za vsako aglomeracijo.

Glede na izhodišča državnega operativnega programa je treba za posamezno občino izdelati študije in strategije odvajanja in čiščenja odpadne vode, ki bi zajele okoljske, tehnične in finančne možnosti odvajanja in čiščenja ter ob upoštevanju ostalih dejavnikov v prostoru in okolju podale smernice za nadaljnji razvoj in vlaganja v reševanje problematike

odpadnih voda. Tovrstni dokument "Operativni program odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika", ki ga je izdelalo Komunalno podjetje Vrhnika kot nosilec gospodarske javne službe, je bil potrjen v letu 2005 in predstavlja osnovo za nadaljnje delo na področju odvajanja in čiščenja odpadne vode.

Odvajanje in čiščenje odpadne vode je v občini Vrhnika največji okoljski problem, saj je izgrajenost kanalizacijskega sistema majhna, stanje cevodovov pa v veliki meri neustrezno in v manjših naseljih brez upravljavca. Kanali se ne zaključujejo s ČN ampak prosto iztekajo v odvodnike, bodisi Ljubljani (ČN Tojnice in kanalizacijsko omrežje Vrhnike) ali barjanske jarke ali potoke (ostala naselja). Celovito gledano je stanje katastrofalno in samo z zagotovitvijo dodatnih finančnih sredstev, je možno stanje izboljšati. Sistem financiranja kanalskih sistemov in ČN v preteklosti ni ustvaril osnov za nadaljevanje dela, zato bodo potrebna vsako leto dodatna znatna sredstva, da se bo pokrilo komunalni deficit zaradi preusmerjanja denarja, zbranega s komunalnim prispevkom, za druge potrebe. Zaradi spremenjenih razmer in nenazadnje časovne odmaknjenosti je generalna rešitev odvajanja in čiščenja odpadne vode zastarela in jo je treba novelirati tako v smislu tehničnih rešitev kot tudi koncepta ločenega sistema kanalizacije. Pri tem bo pomembno zagotavljati rešitve, ki bodo čimbolj enostavne, prilagojene stanju na terenu in finančnim možnostim občine. Za vse novogradnje je treba zahtevati izgradnjo malih ČN (ne greznic!) ter zagotoviti nadzor nad vsemi individualnimi sistemi za odvajanje in čiščenje odpadne vode. Hkrati je treba od vseh porabnikov pitne vode (tudi iz lokalnih vodovodnih sistemov brez kvalificiranih upravljavcev) zagotoviti plačilo okoljskih dajatev za aktiviranje vseh razpoložljivih virov financiranja.

Na ravni občine je predvideno, da bo potrebno v obdobju do leta 2017 zagotoviti 400.000.000,00 SIT/leto za izvedbo programa po operativnem programu.

7.6.3.2 Ravnanje z odpadki

Odpadki so eno izmed najbolj perečih področij varstva okolja v Sloveniji in pomemben vir onesnaževanja in ogrožanja vseh sestavin okolja. Problemi pri ravnanju z odpadki so večplastni in izvirajo iz družbenega odnosa do odpadkov, načina ravnanja z njimi, iz pomanjkanja upravne in strokovne usklajenosti in organiziranosti, pomanjkanja pravnih predpisov in gospodarskih ukrepov, značilnosti prostora in značilnega vzorca poseljenosti v regiji.

Ker je treba ravnanje z odpadki podrediti osnovnim ekonomskim zakonitostim, ocene stroškov in izkušnje kažejo, da je lahko ravnanje z odpadki učinkovito in racionalno le pri razmeroma velikih količinah odpadkov. Zato je potrebno oblikovati zaokrožena funkcionalna območja s pripadajočimi centri za ravnanje z odpadki na medobčinskem (oziroma regionalnem) nivoju. Namen prostorske razmejitve območij za ravnanje z odpadki je usmeritev za medobčinsko povezovanje, končne razmejitve med območji pa so lahko dogovorne. Usmeritve za prostorsko razmejitve so za komunalne odpadke količine odpadkov oziroma število prebivalcev, transportne poti, stanje organiziranosti na terenu, upoštevanje že obstoječih medobčinskih povezav in dopuščanje možnosti za različne ravni povezovanja lokalnih skupnosti.

Na lokalni ravni mora biti zagotovljeno izvajanje ločenega zbiranja komunalnih odpadkov na izvoru, zbiranje in glede na naravne, prostorske, transportne – logistične in druge razmere lahko tudi naknadno sortiranje, recikliranje in ponovna uporaba ločeno zbranih frakcij odpadkov, trženje sekundarnih surovin in predelava biološko razgradljivih odpadkov. Na regionalni ravni se bo v okviru regijskih centrov za ravnanje z odpadki le te naknadno sortiralo, izvajala se bo obdelava in predelava odpadkov, recikliranje in ponovna uporaba ločeno zbranih frakcij odpadkov, trženje sekundarnih surovin, mehansko in biološko obdelalo biološko razgradljive odpadke, pripravilo odpadke za termično obdelavo in odlaganje preostankov odpadkov iz teh procesov. Za uresničitev ciljev na področju ravnanja z odpadki se bodo regijski centri glede na pogoje racionalnosti (gravitacijska območja in transportne možnosti) organizirali na treh ravneh.

Osnovno omrežje centrov za ravnanje z odpadki tvorijo centri prvega reda ali regijski centri za ravnanje z odpadki, ki so najvišja oblika združevanja pred termično obdelavo odpadkov in vključujejo 90.000 ali več prebivalcev, kar je utemeljeno tudi s tehnično-tehnološkimi in ekonomskimi značilnostmi objektov in naprav za ravnanje z odpadki. Osnovno omrežje dopolnjujejo zaradi prostorskih, logističnih in drugih razlogov ali kot posledica zatečenih razmer na posameznih območjih centri drugega reda in pokrivajo območja s številom prebivalcev med 55.000 in 90.000. Centri tretjega reda ali podcentri zaokrožujejo manjša območja, ki imajo premajhno število prebivalcev za ekonomsko racionalno ravnanje z odpadki, so pa homogena, na daljših transportnih razdaljah ali z že izdelanimi dolgoročnimi izhodišči za ravnanje z odpadki ali kot posledica zatečenih razmer na posameznih območjih.

Pravno formalno je ravnanje s komunalnimi odpadki naloga lokalnih skupnosti. Pretežni del načrtovanja na področju zajema komunalnih odpadkov, priprave ločeno zbranih frakcij, določene stopnje obdelave mešanih komunalnih odpadkov pred odlaganjem ter zagotavljanje odlagalnih površin se odvija v občini Vrhnika na medobčinskem nivoju v povezavi z občino Borovnica.

Občina Vrhnika je s svojim Komunalnim podjetjem Vrhnika med pionirji ozaveščenega ravnanja z odpadki v Sloveniji, saj je že v devetdesetih letih prejšnjega stoletja pričela z ločevanjem odpadkov na uporabne in neuporabne frakcije. Cilj sistema ravnanja z odpadki je bil, da se v prvi fazi rešuje stisko s prostorom na obstoječem odlagališču Tojnice ter da se zagotovi dolgoročne rešitve ekonomičnega zbiranja in predelave odpadkov ter odlaganje čim manjšega dela zbranih odpadkov. V ta namen je bil zasnovan koncept celostnega ravnanja z odpadki, ki zajema ozaveščanje prebivalcev, vnaprejšnji zajem uporabnih frakcij (steklo, papir, plastična in kovinska embalaža) v ekoloških otokih, obvezno ločeno zbiranje odpadkov na izvoru samo za biološko razgradljive odpadke in za preostanek odpadkov, stalen kosovni odvoz vključno z razstavljanjem kosovnih odpadkov za ponovno uporabo, kompostiranje, sortiranje koristnih odpadkov, kompaktiranje uporabnih frakcij in predaja predelovalcem ter končno odlaganje preostanka odpadkov. Ocenjeno je, da se s takim sistemom ravnanja z odpadki izloči kar 50 % celotne količine zbranih odpadkov. Za del opisanih dejavnosti, ki jih ni mogoče/smiselno opravljati kot gospodarsko javno službo, je bil ustanovljen Center za ravnanje z odpadki. Vse aktivnosti (razen zbiranja odpadkov na prevzemnih mestih in ekoloških otokih) se odvijajo na lokaciji koncem leta 2001 zaprtega odlagališča Tojnice.

Do rešitve odlagališča odpadkov na regijskem ali vsaj lokalnem nivoju se odpadke odvažata na deponijo Barje v Ljubljano, kjer pa je strošek odlaganja zaradi dovoza iz druge občine sorazmerno visok. Kot dodatna možnost se izkazuje tudi odvoz na odlagališče v Logatec, predvsem iz tistih območij občine, kjer je to ekonomsko upravičeno.

Na območju komunalne cone na Tojnicah se načrtuje izgradnjo nadaljnjih objektov za predelavo odpadkov, trenutno je v fazi priprave načrtovana gradnja reciklažnega centra za odpadno električno in elektronsko opremo ter odpadke, ki vsebujejo nevarne snovi. Tovrstni objekti bodo pomenili tudi dopolnitev in nadgradnjo sedanjih aktivnosti ravnanja z odpadki na tej lokaciji.

Območje komunalne cone na Tojnicah skupaj z objekti in programom ter dejavnostjo Komunalnega podjetja Vrhnika in ostalih gospodarskih subjektov na področju ravnanja z odpadki predstavlja v regijskem smislu celoviti center za ravnanje z odpadki, ki bi moral v smislu regijskega povezovanja predstavljati osrednji center za ravnanje z odpadki za osrednje slovensko regijo. Problematika ekonomije obsega je seveda pomembna, zato je treba na regijski ravni zagotoviti strateške partnerje za skupno delovanje in uporabo tega območja. Ključna je povezava z Mestno občino Ljubljana, čeprav v preteklih letih z njene strani ni bilo izraženih posebnih interesov o sodelovanju ali povezovanju. Nedvomno pa mora Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije na ravni prevzemanja pobude za določitev določenih lokacij za ravnanje z odpadki lokacijo komunalne cone na Tojnicah zagotoviti, da ne bo prišlo do neracionalnih rešitev, ko zaradi posameznih lokalizmov prihaja do drobljenja programov in aktivnosti, ki kasneje zaradi potrebne ekonomije obsega ne zmorejo obstati na trgu.

Najbolj pereče vprašanje sistema ravnanja z odpadki ostaja odlaganje ostankov odpadkov. Ker na državni ravni ni bilo storjenega ničesar v smeri energetske izrabe odpadkov, bo treba pred nadaljnjim odločanjem o odlaganju preostanka ugotoviti energetske potenciale teh odpadkov in jih v največji meri tudi izkoristiti. Nedvomno, pa se vsem ukrepom navkljub ni mogoče izogniti problematiki odlaganja in nesodelovanju lokalnih skupnosti na tem področju. Občina Vrhnika je zaradi bližine Ljubljane v nezavidljivem položaju: po eni strani predstavlja Ljubljana s svojim zaledjem ogromno prispevno območje za zasnovo celovitega in ekonomsko uspešnega sistema ravnanja z odpadki, po drugi strani pa se prav zaradi ustrezne ekonomije obsega Ljubljana ne želi povezovati s sosednjimi občinami in načrtuje parcialne, samozadostne rešitve. Zaradi znane problematike odlaganja odpadkov na odlagališču Barje, ki bo zapolnjeno v prihodnjih letih, je skrajni čas za iskanje nove lokacije odlagališča v osrednje slovenski regiji. To operativno nalogo je v regionalnem razvojnem programu zapisala tudi regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, vendar dlje kot do izdelave dveh študij možnosti odlaganja odpadkov v Šmartnem in Hrastniku ni prišlo. Že pred leti je tudi na območju občine Vrhnika prišlo do pobude o gradnji regijskega odlagališča v opuščenem delu kamnoloma Verd, vendar do resnih aktivnosti kljub ugodnim ocenam stroke ni prišlo zaradi nasprotovanja krajanov Verda.

V prihodnje je treba ugotoviti, kakšne stroške in koristi prinaša morebitna lokacija regionalnega odlagališča na območju občine Vrhnike na lokaciji kamnoloma Verd in med koristi zajeti tudi potencialne sinergijske učinke ob hkratni ureditvi perečih prometnih težav (direktni uvoz na AC iz območja kamnoloma Verd, obvoznica Vrhnika, priključek na AC na območju Tojnic za komunalno cono, razbremenitev centra). Hkrati ne gre zanemariti tudi prihranek pri odvozu odpadkov na sosednja odlagališča in možnosti, ki jih

nudi lokacija komunalne cone na Tojnicah v povezavi z IC Sinja Gorica. Pri tem pa je treba upoštevati tudi dolgoročne zahteve nosilca rudarske pravice v kamnolomu in pristojnega ministrstva ter preveriti morebitne medsebojne negativne vplive.

Ne glede na navedeno pa brez sodelovanja vseh zainteresiranih v regiji dolgoročni koncepti ravnanja z odpadki ne morejo uspeti, zato je pričakovati tudi aktivnejšo vlogo države in pristojnega ministrstva pri reševanju te problematike

7.6.3.3 Oskrba z energijo

Zanesljiva oskrba z energijo ob nenehni gospodarski rasti in sočasno vse večji poudarek za varstvo in ohranjanje naravnega okolja so bistvene sestavine razvojnih programov oskrbe z energijo. Izhodišča za prostorski razvoj energetike in ustrezno oskrbo z energijo morajo podati možnosti za razvoj vseh dejavnosti, potrebnih za funkcioniranje naselij v regiji in zadovoljevanje potreb prebivalcev v njenem vplivnem območju, zagotavljati usklajen razvoj različnih dejavnosti in uveljavljanje javnih interesov ter podajati pogoje za varovanje naravnih dobrin. Razvojna zasnova mora upoštevati tudi neposredni in posredni vpliv dejavnosti v regiji na širši prostor, gospodarjenje in okolje, kar se usklajuje v okviru razvojnih programov Slovenije (Nacionalni energetski program) in glede na mednarodne in globalne obveznosti.

Na območju občine Vrhnika je večina energetske oskrbe vezana na centralno naselje Vrhnika, ki tvori osnovno napajalno točko. Zaradi bližine občine Ljubljana se lahko energetske povezave predvsem na vzhodnem obrobju navezujejo tudi na sisteme sosednjih občin. Glede na geografski položaj občine je večina linijskih energetskih vodov in naprav tranzitnega značaja kar pomeni, da so podane možnosti za priključevanje občine na glavne energetske koridorje v državi.

Elektro distribucijska omrežja pokrivajo vsa strnjena naseljena območja, problematična ostajajo oddaljeni manjši zaselki ali objekti. Manj zadovoljiva je stopnja pokritosti z omrežji za plin in toploto, saj se plinovodno omrežje nahaja samo na Vrhniki, čeprav je zaznaven interes za zagotovitev oskrbovalnih možnosti z zemeljskim plinom v pričakovanju predvsem ekološko sprejemljivejše oskrbe. Glavni energenti v občini so: električna energija, zemeljski plin, trda in tekoča goriva ter utekočinjeni naftni plin.

Dosedanji razvoj oskrbe z energijo je bil pogojen s stihijsko porabo zaradi neurejenosti dobave in cen posameznih energentov in odsotnosti strateških usmeritev na lokalnem in državnem nivoju. Za zagotavljanje oskrbe z energijo se je uporabljal predvsem kriterij omogočanja oskrbe, varnost oskrbe pa je bila drugotnega pomena. V luči novih zakonskih predpisov (energetski zakon) mora vsaka lokalna skupnost poskrbeti za energetske zasnove svojega območja, ki mora opredeliti izhodišča za učinkovita rabo energije, preveriti razvojne virov in omrežij za oskrbo z energijo ter sprejeti ključne strateške odločitve in akcijski programe za uresničitev energetske zasnove kot trajnega strateškega dokumenta. Na regijskem nivoju pa je treba doseči integracijo interesov znotraj regije in zagotoviti operative možnosti za sinergijsko reševanje problemov. Razvoj komunalne energetike bodo v okviru državne energetske strategije določale lokalne energetske skupnosti (občine, subregije in regije). Temeljni strateški okvir vseh lokalnih energetskih zasnov bo usmeritev na energetske učinkovite in za okolje sprejemljive vire ob sprejemljivih

gospodarskih kazalcih. Občina Vrhnika nima izdelane energetske zasnove, pretežno zaradi obstoječe usmeritve v plinifikacijo in posledičnega izostajanja kakršnih koli drugih, različnih energetskih vzpodbud.

Področje oskrbe z energijo delimo na tri podpodročja in sicer:

- električna energija (proizvodnja, prenos, distribucija in dobava električne energije)
- zemeljski plin (prenos, distribucija in dobava zemeljskega plina)
- obnovljivi in alternativni viri energije (vodna energija, lesna biomasa, sončna energija, geotermični energetski vir)

Na območju Vrhnike ni predvidenih skladišč za rezerve nafte in njenih derivatov, zato le-ti niso predmet obravnave, saj se oskrbo z njimi zagotavlja prek tržnih mehanizmov in zasebnih gospodarskih vzpodbud. Najbližji skladišči naftnih derivatov sta Zalog v Ljubljani ter Srmin pri Kopru.

Električna energija

Na območju občine Vrhnika potekajo naslednji prenosni in distribucijski daljnovodi:

- 1x220 kV Kleče – Divača (energetski koridor 2x20 m od osi daljnovoda) – upravljavec ELES
- 1x110 kV Kleče – Logatec 1 (energetski koridor 2x15 m od osi daljnovoda) – upravljavec Elektro Ljubljana
- 1x110 kV Kleče – Logatec 2 (energetski koridor 2x15 m od osi daljnovoda) – upravljavec Elektro Ljubljana
- 20 kV Črnuče – Logatec – upravljavec Elektro Ljubljana
- 20 kV Logatec – Vrhnika – upravljavec Elektro Ljubljana
- 20 kV Vrhnika – Grosuplje - upravljavec Elektro Ljubljana

Območje Vrhnike v elektroenergetskem smislu spada na področje Notranjske, saj se napaja iz RTP Logatec prek 20 kV daljnovoda Logatec – Vrhnika, ki je močno preobremenjen, zato je celotno območje Vrhnike v regiji najslabše napajano. Na praktično celem območju Vrhnike so preseženi dopustni padci napetosti za normalno obratovalno stanje, najhujše stanje pa bi predstavljal izpad močnejšega voda iz RTP Logatec, ko padci napetosti presegajo dopustno mejo za rezervna stanja. Za širše območje Vrhnike je zelo neugoden izpad voda iz RTP Črnuče, saj se to območje v tem primeru napaja iz RTP Vrhnika in so preseženi dopustni padci napetosti.

RTP Vrhnika je zastarel in se nahaja v območju obstoječih stanovanjskih hiš ob Tržaški cesti. Projekt izgradnje nove RTP je že v realizaciji.

Največji problem energetske oskrbe občine Vrhnike so slabe napetostne in napajalne razmere. Zaradi slabih napetostnih razmer v normalnih in rezervnih stanjih napajanja, velikih izgub moči in energije in izboljšanja zanesljivosti napajanja je v letih 2006-2007 načrtovana gradnja RTP Vrhnika 110/20 kV (2 x 31,5 MVA, 2 DV polji, 20 kV stikališče s komando) z vključitvijo v daljnovod DV 1x110 kV Kleče – Logatec. Lokacija nove RTP je v bližini Industrijske cone na območju Devcev. Posledično je planirana izgradnja 20 kV omrežja do leta 2012, v tem času pa bo treba zgraditi in zaključiti mestne kabelske zanke.

Planirana je tudi ojačitev DV Vrhnika iz RTP Grosuplje iz enosistemskega v dvosistemski daljnovod, ki bo omogočila razbremenitev DV Podtabor, katerega konična obremenitev že presega prenosno zmogljivost. S tem se bodo občutno izboljšale elektroenergetske razmere na območjih Škofljice, Iga in Podpeči.

Ostalo srednjenapetostno omrežje 10 kV in 20 kV je prav tako v upravljanju Elektro Ljubljana. Izvedeno je pretežno z nadzemnimi vodi in oskrbuje vsa naselja v občini. Nadzemne vode so bo ob izgradnji in rekonstrukciji cest zamenjevalo s podzemnimi kabli, posebne druge aktivnosti za pokablitve nadzemnih vodov pa niso predvidene.

Na območju Vrhnik ne večjih proizvajalcev električne energije. Glede na energetske učinkovitost in racionalno rabo energije je v večjih obratih (IUV, Liko) možna sproizvodnja električne in toplotne energije, praviloma izključno za lastne potrebe.

Zemeljski plin

Prek območja občine Vrhnika poteka visokotlačni 70 bar magistralni plinovod Ljubljana - Šempeter. Za potrebe tovarne IUV je izveden odcep od tega plinovoda v smeri proti Vrhniku. Prezemni mesti za distribucijsko plinovodno omrežje, katerega upravljavec je Komunalno podjetje Vrhnika, sta v RP na Vrtnariji in v MRP na Jelovškovi, obe priključeni na plinovod za IUV, ki se nadaljuje ob Tržaški cesti do IUV. Prenosno omrežje in priključni plinovod za IUV upravlja podjetje Geoplin.

Plinovodno omrežje je tako zagotovljeno samo na delu občine Vrhnika. Zaradi visokih stroškov gradnje in nujnosti komunalne sanacije Vrhnik je gradnja in razvoj plinovodnega omrežja podrejen ostalim infrastrukturnim ureditvam. Na vseh trasah, kjer se izvaja celovito opremljanje zemljišč za gradnjo, se vgradi tudi plinovodno omrežje.

Zaradi visokih stroškov gradnje je širjenje plinovodnega omrežja na sosednja, oddaljena območja vprašljivo, zato je do izgradnje predvidenih plinovodov na mestih večjega in zgoščenega odjema smiselno uvajati sisteme daljinskega ogrevanja s sistemom utekočinjenega naftnega plina, ki se ga izvede tako, da bo možna kasnejša predelava za uporabo zemeljskega plina. Ocenjujemo, da oskrbni potencial izkazujejo le naselje ob Tržaški cesti, to je Sinja Gorica, Drenov grič, Dragomer in Log. V nadaljnjih fazah bo treba ugotoviti ekonomske parametre širitve plinovodnega omrežja in v primeru interesa morda celo podeliti koncesijo za gradnjo plinovodnega omrežja, ki pa zaradi precejšnega, že zgrajenega omrežja, ni bistveno tržno zanimiva.

Na ostalih, predvsem ruralnih območjih, se bo ohranjal dosednji načini zagotavljanja energentov predvsem s konvencionalnimi gorivi: les in lesna biomasa ter kurilno olje.

V bodoče bo treba izdelati tudi karto onesnaženosti zraka v večjih naseljih in v skladu z ugotovitvami opredeliti akcijski plan morebitne sanacije, pri čemer je prehod na ustrežnejše energente eden izmed možnih ukrepov sanacije.

Obnovljivi viri energije in lokalna energetika

Izraba obnovljivih in alternativnih virov energije je pretežno pogojena z razvojem daljinskih sistemov oskrbe z energijo, ki zagotavljajo bistveno udobnejšo oskrbo. Zaradi delne plinifikacije je uporaba daljinskih sistemov oskrbe s toploto pogojena z razširjenostjo in uporabo zemeljskega plina, zato je na področju lokalne energetike smotrno spodbujati izgradnjo sistemov z uporabo plina, v začetnih fazah utekočinjenega naftnega plina (UNP), ki jih bo možno v končni fazi predelati za uporabo zemeljskega plina. Tovrstni programi so ekonomsko upravičeni le v primeru večje ekonomije obsega oz. na zgoščenih poselitvenih območjih z maksimalnim odvzemom in potrebami. V sistemu individualne oskrbe se bo spodbujala uporaba ekološko sprejemljivejših goriv (UNP, lesna biomasa) in ostalih obnovljivih virov (sonce).

Vodna energija na območju občine Vrhnika ne predstavlja izrazitega potenciala.

V programu energetske izrabe **lesne biomase** v Sloveniji in operativnem programu za obdobje 2001-2004 so navedeni naslednja potencialna naselja za izvedbo daljinskega ogrevanja na lesno biomaso (DOLB) v občini Vrhnika:

naselje	gozdnatost (v %)	število lesno predelovalnih obratov	ocenjena skupna moč kotlov DOLB (v MW)
Dragomer	50-60	/	5
Drenov grič	50-60	/	2
Log	50-60	/	5
Verd	50-60	1	4
Vrhnika	50-60	/	8

Nobeno izmed naselij ne kaže izrazitih možnosti za razširjeno uporabo lesne biomase. Smiselna je uporaba na ožjih območjih večjih lesnopredelovalnih obratov, npr. Liko na Verdu, kjer obratuje en parni kotel na lesne ostanke s nazivno skupno toplotno močjo 4 MW. Podjetje Liko uporablja lesno biomaso kot odpadke proizvodnje za lastne potrebe za ogrevanje zato ocenjujemo, da je potencial lesne biomase zanemarljiv in da je aktualen le v smislu uporabe novih individualnih sistemov. Potencial lesne biomase je treba z akcijskimi programi in načrtovano izrabo še umestiti v gospodarski in energetski prostor Slovenije. Le s spodbujanjem uporabe ter načrtne predelavo in proizvodnjo lesne biomase bo namreč možno doseči vidnejše učinke pri izrabi tega obnovljivega vira.

Na območju Drenovega griča (na Bobnu) so bili v preteklosti poskusi uporabe **geotermičnih energetskega vira**, o katerih pa ni ohranjenih podatkov. Toplotno energijo geotermičnega energetskega vira uporablja za lastne potrebe tudi IUV (Furlanove toplice). Zaradi morebitnega prebitja zaščitne plasti barjanskih sedimentov nad vodonosnikom na ljubljanskem barju, je izkoriščanje geotermične energije na območju barja praviloma sporno, izjeme so lahko samo kontrolirane raziskave in odjem v javnem interesu. Predvideva se, imajo potencialni geotermični energetski viri na tem območju značaj nizkotemperaturnega vira ter kot taki niso primerni za oblike termalnega turizma.

Uporabo geotermičnih energetskega vira je treba načrtovati na državnem nivoju predvsem z usmerjanjem v raziskovalne vrtine ter sofinanciranjem lokalnih energetskega in

gospodarskih vzpodbud uporabe geotermičnih energetskih virov. Na subregijski in lokalni ravni sicer uporaba geotermičnih energetskih virov lahko pomeni pomemben spodbujevalnik gospodarskega razvoja za razvoj novih dejavnosti (kopališča, turizem, pridelava vrtnin itd.) ter dodatno možnost izrabe alternativnih virov za oskrbo z energijo.

Vrhnika s svojimi klimatskimi značilnostmi nima ustreznih pogojev za izrabo **sončne energije** v večjem obsegu, nedvomno pa je treba v smislu zmanjšanja končne porabe energije spodbujati kakršne koli načine izrabe sonca v energetske namene.

Ranljivost prostora zaradi energetskih koridorjev

Opredelitev ranljivosti zaradi energetskih koridorjev izhaja iz opredelitve pričakovanih vplivov na okolje, ki jih povzročajo energetski koridorji (podzemni in zračni vodi), med katere se uvrščajo plinovodi in električni daljnovodi različnih napetosti. Nove energetske povezave lahko poleg številnih pozitivnih vplivov na razvoj vplivajo tudi negativno - predvsem z umestitvijo infrastrukturnih objektov in naprav v naravna območja in v bivalna okolja. Tako npr. ustvarjanje koridorjev v sklenjenih gozdnih območjih, zračni vodi in stebri daljnovodov v bližini in vidnih stikih poselitve in v naravno ohranjenih območjih ter na območjih izjemnih krajin ter ustvarjanje novih prostorskih razmerij lahko dodatno obremeni in trajno spremeni naravno ohranjenost, bivalne kakovosti in mentalno sliko prostora, posledično pa tudi potenciale prostora za različne namembnosti.

Velikost in pomen vplivov sta sicer odvisna od tehničnih značilnosti, ki jih pogojujejo vrsta, dimenzije oziroma kapacitete posameznega energetskega koridorja, pa tudi od značilnosti prostora, po katerem poteka trasa. Vsem vplivom na okolje se pri gradnji in obratovanju infrastrukture ni mogoče izogniti, je pa nekatere vplive mogoče zmanjšati. Predvsem je treba v čim večji možni meri ublažiti negativne vplive, ki se nanašajo na spremembe reliefa, krajinske slike, poseganje v zavarovana območja ter vplivom na bivalno okolje. Vplive novih energetskih vodov na okolje je mogoče poleg optimizacije tehničnih rešitev zmanjšati tudi in predvsem z izborom najprimernejše – čim manj ranljive trase - koridorja.

Zlasti na območjih z višjimi stopnjami ranljivosti bo treba pri načrtovanju in izvajanju načrtovanih ureditev posebno pozornost posvetiti umeščanju objektov in naprav (npr. stojna mesta daljnovodov, lokacije merilno regulacijskih postaj), zaradi katerih bodo lahko povzročeni moteči posegi v relief in krajinsko zgradbo ter naravne kakovosti ter na bivalno okolje.

7.6.3.4 Telekomunikacije

Na območju Vrhnik je telekomunikacijsko omrežje zadovoljivo razvito, pri čemer so dobro razvita centralna naselja ob Tržaški cesti, zaradi naravnih značilnosti terena in izjemne razpršenosti gradnje pa je oskrba s telekomunikacijskimi storitvami na manj dostopnih ter oddaljenejših območjih manj ustrezna. Tako število telefonskih priključkov in razvejanost omrežij kot pokritost z radiotelevizijskimi signali in signali mobilnih komunikacij je enako slovenskem povprečju.

Telefonsko omrežje Telekoma Slovenije je vezano na centralo na Vrhniki in Ljubljani. V večjih naseljih se uvaja TK storitve z uvajanjem novejših tehnologij dostopovnih telefonskih omrežij na digitalni osnovi. Slovenski optični križ, ki sestavlja ogrodno medkrajevno optično kabelsko omrežje poteka iz centra, t.j. Ljubljane na Vrhniko, odkoder se omrežje nadaljuje proti Logatcu. Telekom Slovenije bo tudi z različnimi tržnimi projekti zagotavljal večji nivo usluge telekomunikacijskih povezav.

Na Vrhniki se nahaja poštni center, poštna enota pa je še na Logu. Stanje sistema poštne storitve je zadovoljivo, saj so v zadnjih letih precejšnje število poštne operacij prevzeli drugi komunikacijski sistemi. S tem je tudi Pošta Slovenije razširila svoje poslovanje na druge tržno in družbeno zanimive/potrebne storitve.

Na območju Vrhnike zagotavlja pokritost s signalom kableske televizije kabelski televizijski operater P&Rom, sistem CATV je izveden še na območju Dragomerja.

Na območju Vrhnike ni RTV oddajnikov, loakacijsko je območje pokrito z RTV oddajnikom Borovnica. Na Ljubljanskem vrhu se nahaja radar za potrebe MORS.

Za zagotavljanje storitev mobilnih brezžičnih telefonskih povezav operaterjev Mobitel, Simobil in Vega se izgrajuje omrežje GSM in UMTS. Upravljavci oz. lastniki baznih postaj so podjetji Mobitel, Simobil in Vega, obstoječe bazne postaje pa se nahajajo na naslednjih lokacijah:

- Verd (Mobitel, Simobil, Vega),
- Vrhnika (Mobitel, Simobil, Vega),
- Tojnice (Mobitel),
- Log (Simobil),
- Štampetov most (Mobitel).

Oprelitev ranljivosti zaradi objektov TK infrastrukture izhaja iz opredelitve pričakovanih vplivov na okolje, ki jih povzročajo bazne postaje skupaj z antenami mobilne telefonije (v odprtem prostoru pritrjene na visoke drogove, v naseljih pa so v glavnem pritrjene na stavbe), in sicer s svojo prisotnostjo in z delovanjem. Bazne postaje v odprtem prostoru predstavljajo vidno motnjo, še posebej, če se nahajajo v bližini poseljenih območij oziroma frekventnejših prometnic. Največji vpliv na okolje pa imajo bazne postaje s sevanjem, ki ga oddajajo v času delovanja; sevalna obremenitev okolice je sicer odvisna od moči bazne postaje, od priključene oddajne antene ter od dodatnih izgub na priključnih vodih. Pomembno je, da se jakost sevanja bazne postaje z oddaljenostjo zelo hitro zmanjšuje. Lokacije za postavitev baznih postaj, pa tudi RTV oddajnikov so praviloma opredeljene na reliefno izpostavljenih legah, in sicer večinoma zunaj naselij. Zlasti na naravno ohranjenih območjih in v bližini ter v vidnem stiku z bivalnimi območji je treba pričakovati, da bodo zaradi umestitve objektov spremenile podobo krajine, pa tudi mentalno sliko prostora. Večina teh objektov je postavljena oziroma predvidena prav na bolj ali manj ranljivih lokacijah. Zmanjšanje vplivov, ki so posledica vidnosti objektov TK infrastrukture, je omejeno na iskanje mikrolokacij, ki niso v vidnem stiku s poselitvijo in s turističnimi točkami ter območji. Zato bi bilo treba v postopkih za dokončno umestitev tovrstnih objektov v prostor pretehtati možnosti za določitev vidno manj problematičnih lokacij oziroma mikrolokacij in/ali upoštevati sodobne principe zakrivanja teh objektov v smislu

zmanjšanja vizualne izpostavljenosti. Poleg same strokovne odločitve, ki lahko pretehta predvideno vidnost načrtovanih objektov, je treba preveriti tudi odzive javnosti na vplivnem območju, to je predvsem na območju vidnega stika posameznih načrtovanih objektov. Zaradi tehnološkega razvoja se v bližnji prihodnosti pričakuje povečanje števila novih komunikacijskih tehnologij, ki bodo temeljile na brezžičnem prenosu podatkov in bodo za svoje delovanje potrebovale zračne povezave, antene in oddajnike. Za vse tovrstne nove objekte in tehnologije se smiselno upoštevajo gornje navedbe glede ranljivosti prostora.

7.7 Analiza stanja za področje okolja

7.7.1 Izhodišča

»Namen varstva okolja je spodbujanje in usmerjanje takšnega družbenega razvoja, ki omogoča dolgoročne pogoje za človekovo zdravje, počutje in kakovost njegovega življenja ter ohranjanje biotske raznovrstnosti,« je med drugim zapisano v Zakonu o varstvu okolja, ki predstavlja okvir delovanja na področju varstva okolja.

Občina si mora v skladu z doktrino trajnostnega razvoja prizadevati, da bo svojim sedanjim prebivalcem in naslednjim generacijam zagotovila čimbolj ugodno stanje okolja. Varstvo okolja zajema tri vidike varstva: varstvo narave, varstvo bivanjskega okolja in varstvo virov.

Varstvo okolja se zagotavlja s sanacijskimi in preventivnimi okoljevarstvenimi ukrepi. Pomembno je uvajanje za okolje sprejemljivejših tehnologij, opremljanje s komunalno infrastrukturo, upoštevanje okoljevarstvenih omejitev pri izvajanju vseh dejavnosti in premišljeno umeščanje dejavnosti v prostor. Instrument urejanja prostora namreč skozi zakonsko določene postopke zagotavlja pravočasno upoštevanje prostorskih in okoljskih omejitev in s tem preventivno varstvo okolja. Občina Vrhnika je sočasno z izdelavo celovite Strategije razvoja pristopila tudi k izdelavi Strategije prostorskega razvoja občine, v kateri bo okoljevarstveni vidik ustrezno upoštevan. Posegi v prostor, kot so na primer gradnje izven komunalno opremljenih ureditvenih območij naselij, prekomerna izraba površin, posegi v ogrožena območja zaradi plazovitosti in poplav, neustrezni posegi na kraških terenih, in podobno, dolgoročno vplivajo na poslabšanje stanja okolja.

Okolje je sistem, ki ni vezan na administrativne meje. Stanje okolja na določenem območju je posledica vplivov ožjega in širšega zaledja. Zato je na področju varstva okolja ključno sodelovanje in zavedanje, da smo zanj odgovorni vsi.

Slovenija je leta 1999 sprejela Nacionalni program varstva okolja¹, v katerem si je zastavila naslednje cilje:

Cilji NPVO na področju voda so :

- zmanjšanje emisij iz točkastih virov (odpadne vode iz industrije, živinorejskih farm in komunalne odpadne vode),
- zmanjševanje emisij iz razpršenih virov (naselja, intenzivno kmetijstvo, promet),
- sanacija starih bremen, ki ogrožajo vodno okolje,
- sanacija in preprečitev neustreznih posegov v vodno okolje.

Cilji NPVO na področju odpadkov so :

- zmanjšanje nastajanja in nevarnostnega potenciala odpadkov pri izvoru,
- povečanje snovne in energetske izrabe odpadkov ter zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, vzpostavitev učinkovitega sistema ravnanja z odpadki,
- postopna odprava starih bremen.

¹ Vir: Nacionalni program varstva okolja (NPVO), Uradni list RS 83/1999

Cilji NPVO na področju ohranjanja biotske raznovrstnosti so :

- preprečiti zmanjševanje biotske raznovrstnosti na ravni ekosistemov, vrst ter genomov,
- preprečiti nadaljnje ogrožanje naravnega ravnovesja zaradi neustreznega izkoriščanja rastlinskih in živalskih vrst.

Cilji NPVO na področju zraka so :

- zmanjševanje onesnaženosti zraka iz industrijskih virov,
- zmanjševanje emisij termoelektrarn,
- obvladovanje onesnaženosti zraka zaradi prometa,
- zmanjševanje emisij iz individualnih in skupinskih kurišč naselij,
- zmanjševanje vzrokov za pojav fotokemijskega smoga in troposferskega ozona
- odprava uporabe snovi, ki ogrožajo ozonski plašč,
- zmanjševanje emisij toplogrednih plinov,
- obvladovanje problema onesnaževanja zraka na velike razdalje.

Cilji NPVO na področju tal so :

- omejiti kemično onesnaževanje tal in izvesti nujno sanacijo,
- omejiti fizikalno degradacijo tal,
- omejiti nadaljnjo degradacijo gozdnih tal.

Cilji NPVO na področju hrupa so :

- zmanjšati hrup zaradi cestnega prometa,
- zmanjšati hrup iz ostalih virov

Cilji NPVO na področju sevanja so :

- zagotoviti učinkovito ravnanje z radioaktivnimi odpadki,
- obvladovati ionizirajoče sevanje v okolju.

Za ustrezno okoljsko politiko in doseganje ciljev trajnostnega razvoja so potrebne zanesljive in celovite informacije o okolju. V letu 2003 je bilo na državnem nivoju sprejeto Poročilo stanju okolja 2002. V poročilu se ugotavlja:

- kakovost in stanje **površinskih voda** se počasi izboljšuje, predvsem na račun gradnje čistilnih naprav in zmanjševanja števila potencialnih onesnaževalcev (tovarne, farme,...).
- najbolj problematično je onesnaževanje **podzemne vode**, predvsem zaradi tega ker predstavlja glavni vir pitne vode na našem ozemlju. Problematično je predvsem onesnaževanje z pesticidi in nitrati. Zaznan je trend upadanja, čeprav so mejne vrednosti na posameznih mestih občasno še vedno presežene.
- Onesnaženost **zraka** v Sloveniji na splošno ni problematična, odvisna je predvsem od reliefa in vrste onesnaževanja. Močno so se zmanjšale emisije SO₂, medtem ko emisije NO_x naraščajo, zaskrbljujoče je predvsem ponovno, postopno naraščanje koncentracije emisij toplogrednih plinov.
- Analize onesnaženosti **tal** se izvajajo na 13 % slovenskega površja. Opazno je predvsem prekomerno onesnaževanje tal z težkimi kovinami v okolici industrijskih središč. Velik problem pa predstavlja izgubljanje tal predvsem na račun gradbenih del, kjer običajno izgubljammo najbolj rodovitna kmetijska zemljišča.
- **Hrup** v naravnem in življenjskem okolju postopoma narašča. Glavni vir hrupa predstavlja cestni promet, jakost hrupa pa narašča predvsem zaradi povečanega števila osebnih avtomobilov in zastarelih vozil.

- V Sloveniji predstavlja pomemben okoljski problem tudi **sevanje**. Nikjer v Evropi ne moremo najti toliko radioaktivnih objektov na tako majhnem ozemlju kot v Sloveniji. Problematično je predvsem iskanje novih možnih potencialnih odlagališč radioaktivnih odpadkov.
- Kljub majhnosti je za Slovenijo značilna nadpovprečna **biotska raznovrstnost**. Temu primeren je tudi obseg zavarovanih območij, pojavljajo pa se še številna nova potencialna območja varovanja.
- Količina **odpadkov** v Sloveniji narašča, problematično je predvsem naraščanje količine nevarnih odpadkov. Delež prebivalcev priključenih na sistem odvoza odpadkov narašča, povečuje pa se tudi delež sortiranih odpadkov.

Stanje okolja na območju občine Vrhnika ni posebej problematično oz v okviru države ne izstopa glede negativnih vplivov na posamezne sestavine okolja. Zaradi specifičnih razmer izstopa Barje, na katerem pa veljajo posebni varstveni režimi.

Med največje onesnaževalce okolja sodijo:

- **kmetijstvo**, ki pa na območju občine Vrhnika ni usmerjeno v intenzivno pridelavo,
- **industrija**, ki je na območju občine v prestrukturiranju (IUV),
- **promet**, ki onesnažuje predvsem površine neposredno ob avtocesti in državni cesti Ljubljana – Logatec ter ob cestah, po katerih poteka transportni promet (kamnolom),
- **neustrezna odvodnja odpadnih voda**, ki na območju občine Vrhnika še ni zadovoljiva,
- **neurejena odlagališča odpadkov**.

Velik del območja občine Vrhnika zajema Barje in kraški teren. Oba sistema sta z vidika vplivov na okolje potencialno zelo ranljiva. Vsi posegi in dejavnosti na kraškem terenu morajo upoštevati posebnosti vodnega režima. Na območju Barja se srečujejo predvsem interesi varstva narave, uravnavanja vodnega režima, poselitve in rekreacijskih dejavnosti. Razvoj v območju je in bo tudi v prihodnosti v celoti prežet z varovanjem naravne vrednote, ki bo v polni meri uveljavljeno z razglasitvijo krajinskega parka.

Občina Vrhnika nima posebej izdelanega poročila o stanju okolja, izvajale pa so se posamezne ocene stanja in okoljske presoje v zvezi z nameravanimi posegi v prostor. Po zakonu o varstvu okolja² so mestne občine zavezane k izdelavi Lokalnih programov varstva okolja, ostale občine pa jih lahko pripravijo. Namen lokalnega programa varstva okolja je ohraniti in izboljšati kakovost okolja na območju občine, na podlagi sodelovanja oz vključevanja vseh akterjev v občini. V nadaljnjih postopkih izdelave Strategije bo občina zavzela stališče do mehanizmov in ukrepov za izvajanje strategije, ki bi lahko vključevali tudi izdelavo lokalnega programa varstva okolja.

² Zakon o varstvu okolja (ZVO-1), Uradni list RS 41/2004

7.7.2 Vode

Slovenijo velja za bogato državo z vidika količine vodnih virov, kar pa ne pomeni, da jih lahko nekontrolirano uporabljamo in onesnažujemo. Voda kot naravna prvina je pogoj za nastanek in obstoj življenja. Količina vode, njena pojavna oblika in časovna razporeditev vplivajo na raznovrstnost živalskih in rastlinskih vrst in hkrati tudi na življenje ljudi, njihovo blaginjo in življenjske navade, ki so povezane tudi z načinom ravnanja z vodnimi viri.³

Količine kakovostne vode, ki služi oskrbi s pitno vodo, se po svetu neprenehoma zmanjšujejo, predvsem zaradi prekomernega črpanja (namakanje) in nespametnega ravnanja (onesnaževanje) z vodo. Hkrati poraba pitne vode narašča, velik delež prebivalstva se že sooča s pomanjkanjem. Vzroki za to so poleg širjenja urbanizacije, neracionalne rabe in nizke cene pitne vode tudi neprimerno ravnanje z okoljem.

Varstvo voda se nanaša na podzemne vode in površinske vode.

7.7.2.1 Značilnosti vodnih območij

Glede na značilnosti vodnega okolja se na območju občine Vrhnika izpostavljajo tri enote:

- območje Ljubljanskega barja,
- območje krasa in
- območje prepletanja krasa z nekrasom.

Območje Barja

Varstvo voda zelo pomembno vpliva na stanje okolja na Ljubljanskem barju. Barje ključno zaznamujejo vodne razmere. Območje je pod močnim vplivom reke Ljubljanice in njenih pritokov. Ljubljanica se napaja z vodonosnega območja, velikega okoli 1779 km². Količina vode, ki jo prispevajo kraški izviri v okolici Vrhnike, je poprečno 120 m³/s, ostala voda pa priteka iz neposrednega zaledja barjanske kotline. Odtok vode z Barja je omejen na 600 m³/s. Ob močnih padavinah priteka v kotlino okoli 790 m³/s. Izdaten priliv Gradaščice s Horjulščico in Ižice v Ljubljanico zavre odtok Ljubljanice iz Barja in povzroči poplave. Ob izjemni velikih prilivih je poplavljen polovica Barja. Poplave imajo velik vpliv na značilnosti Barja. Vsakoletne poplave pokrijejo okoli 15 % površine. Pojavijo se nekajkrat letno, predvsem v jesensko – zimskem času, včasih tudi spomladi. Poplave večjega obsega imajo povratno dobo 5 – 10 let. Med prizadevanji za osušitev Barja je bil med leti 1772 in 1782 zgrajen Gruberjev prekop, nato pa so sledili še številni drugi posegi, tako da so že pred prvo svetovno vojno dosegali pomembne rezultate pri pridelavi koruze, krompirja, krmne pese in travinja. Že v 17. in 18. stoletju je bila porezana tudi površinska plast visokobarske šote.

V prodnih plasteh pod barjanskimi glinami, ki so za vodo bolj ali manj neprepustne, se pretaka talna voda, ki je na večjem delu območja pod arteškim tlakom. Prodne vodonosnike pod jezerskimi glinami napaja delno tekoča voda, ki ponikne v prod, v glavnem pa kraški in razpoklinski vodonosniki v kamninah Krimsko-Mokrškega hribovja. Podtalnico izkoriščajo kot pomemben vir pitne vode v črpališčih Brest, pri Borovnici in pri

³ Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Pijavi Gorici. Zgornji sloj podtalnice, ki je najbolj prizadet z onesnaževanjem iz kmetijske, industrijske in komunalne dejavnosti, dovaja okoli 30 % pitne vode za Ljubljano in njeno južno obrobje⁴, Vrhnika pa se napaja iz spodnje plasti vodonosnikov.

Območje prepletanja krasa z nekrasom

Na območju Polhograjskega hribovja je značilen hudourniški značaj vodotokov s površinsko vodno mrežo. Severni del Rovtarskega hribovja ima podobne hidrografske značilnosti kot Polhograjsko hribovje, za južni del pa je značilno prepletanje kraških značilnosti. Prepletanje krasa z nekrasom je značilno tudi za Krimsko Mokrško hribovje z Menišijo. Značilna je izrazita meja med Ljubljanskim barjem in Krimskim hribovjem, ki je tektonskega nastanka. Na tem stiku apnenčastega sveta in peščenih ter glinastih nanosov Ljubljanskega barja so številni izviri vode.

7.7.2.2 Onesnaženje voda

Glavni onesnaževalci voda so:

- neurejeno odvodnjavanje in čiščenje odpadnih vod (neurejene greznice, ni čistilnih naprav oz. so neustrezne, izcedne vode iz odlagališč odpadkov),
- kmetijstvo (časovno in količinsko neustrezno gnojenje, uporaba zaščitnih sredstev za varstvo rastlin),
- industrija (neustrezno urejena proizvodnja, nesreče)
- divja odlagališča odpadkov.

Problematika urejanja odvodnje in čiščenja odpadnih voda je obdelana v poglavju komunalna infrastruktura.

Glavni vodotok na območju občine Vrhnika je Ljubljanica, ki ima obsežno kraško zaledje, zaradi česar je še toliko bolj podvržena onesnaževanju.

Na območju občine so tri merilna mesta kakovosti Ljubljanice. Kot je razvidno iz preglednice 1 je kakovost Ljubljanice na vseh merilnih mestih enaka, vodotok spada v 1 do 2 kakovostni razred glede na fizikalne, kemijske in biološke analize. Skupna oceno kakovosti Ljubljanice pri naselju Vrhnika, pa vodotok uvršča v 2. kakovostni razred.

V poročilu Monitoringa kakovosti površinskih vodotokov v Sloveniji v letu 2003 so bile mejne vrednosti med posameznimi kakovostnimi razredi za osnovne-fizikalno-kemijske, bakteriološke in saprobiološke parametre (preglednica 2, 3 in 4) določene na podlagi zbira veljavnih predpisov, uredb in pravilnikov.

⁴ Vir: HACIN J., ČOP J (2002) Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti in kmetijstva na Ljubljanskem barju. V Drugi posvet o Barju, Vrhnika

Preglednica 1: Ocena kakovosti vodotoka Ljubljanice v letu 2003

Vodotok	Merilno mesto	Datum	Ocene kakovosti			Skupna ocena
			Fizikalne in kemijske analize	Biološke analize		
				Saprobiološke analize	Bakteriološke analize	
Velika Ljubljanica	Mirke	8.12.2003	1-2	1-2		2
Veliki Močilnik	Vrhnika	8.12.2003	1-2	1-2		2
Grajski izvir	Bistra	8.12.2003	(1)-2	1-2		(1)-2

Vir: Monitoring kakovosti površinskih vodotokov v Sloveniji v letu 2003, 2005, ARSO

Preglednica 2: Kakovostni razredi po osnovnih fizikalnih in kemijskih parametrih

Kakovostni razred	Opis kakovosti vodnega telesa
1. razred	vode, ki so v naravnem stanju ob morebitni dezinfekciji primerne za pitje in uporabo v živilski industriji ter za gojitev plemenitih vrst rib (salmonide);
2. razred	vode, ki so v naravnem stanju primerne za kopanje in v rekreativne namene, za gojitev drugih vrst rib (ciprinide), po običajni predhodni obdelavi (koagulacija, filtracija in dezinfekcija) pa tudi za pitje in v živilski industriji;
3. razred	vode, ki jih je mogoče uporabljati za namakanje, po običajnih metodah predhodne obdelave pa tudi v industriji, razen živilski industriji;
4. razred	vode, ki jih je mogoče uporabljati za druge namene le po ustrezni obdelavi

Vir: Monitoring kakovosti površinskih vodotokov v Sloveniji v letu 2003, 2005, ARSO

Preglednica 3: Kakovostni razredi po vrednosti saprobnega indeksa (saprobiološka analiza)

Trofična stopnja	Vrednost SI	Kakovostni razred	Opis kakovosti vodnega telesa
oligosaprobna	1,0 - 1,5	1	neobremenjen do zelo malo obremenjen
oligo do beta	1,51- 1,8	1-2	malo obremenjen
betamezosaprobna	1,81- 2,3	2	zmerno obremenjen
beta do alfa	2,31- 2,7	2-3	kritično obremenjen
alfamezosaprobna	2,71- 3,2	3	močno onesnažen
alfa do poli	3,21- 3,5	3-4	zelo močno onesnažen
polisaprobna	3,51- 4,0	4	prekomerno onesnažen

Vir: Monitoring kakovosti površinskih vodotokov v Sloveniji v letu 2003, 2005, ARSO

Preglednica 4: Ocena kakovosti površinskih voda glede na bakteriološke analize (Kakovostni razredi po najbolj verjetnem številu skupnih koliformnih bakterij (MPN/1l))

Kakovostni razred	Opis kakovosti vodnega telesa	Število bakterij (Ex = 10 ^x)
1	Neobremenjen - zelo malo obremenjen	< 2,0E03
2	zmerno obremenjen	< 1,0E05
3	močno onesnažen	< 2,0E05
4	prekomerno onesnažen	> 2,0E05

Vir: Monitoring kakovosti površinskih vodotokov v Sloveniji v letu 2003, 2005, ARSO

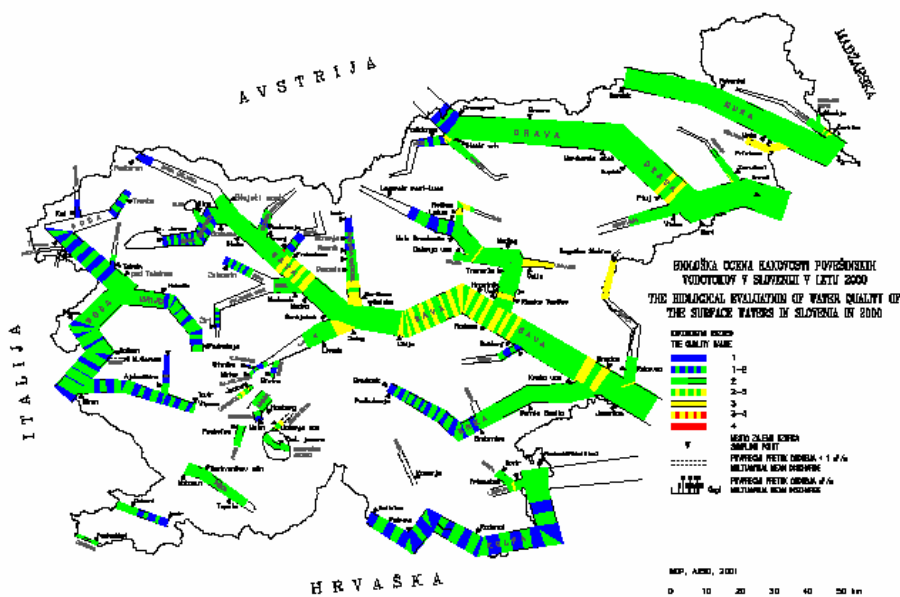
Kot popisovalec malih in velikih onesnaževalcev vodotokov v občini Vrhnika je Ribiška družina Vrhnika v svojem poročilu navedla, da izhaja problem onesnaževanja vodotokov že iz samih izvirov Bistre in Ljubljanice. V vodah izvirov je bila ugotovljena povišana vsebnost fenolnih spojin, mineralnih olj in težkih kovin. Hkrati opozarjajo na ogroženost vse podzemeljske vode na kraškem območju zaradi odpadkov, saj nekateri uporabljajo kraške jame za smetišča ali za odvodnike odpadnih voda.

Pri izvajanju meritev vsebnosti kisika v vodah s katerimi upravljajo je Ribiška družina prišla do izsledkov, da se je vsebnost kisika od leta 1985 (10-13 mg/l) zmanjšala v pritokih Tojnica, Zrnica, Pekov graben in Bevški graben. Vzrok za tak padec vsebnosti gre predvsem iskati v delni izgradnji kanalizacijskih omrežij brez priključka na čistilno napravo (naselja Sinja Gorica, Blatna Brezovica, Bevke). V Borovnišnici vsebnost kisika niha, kar je pogojeno z delovanjem čistilne naprave. Izboljšanje stanja se beleži le v pritoku Bistra in Podpeški graben, kar pripomore k zmanjšanju onesnaženosti Ljubljanice.

Največji problemi v vodotokih nastopijo v poletnih mesecih, ko je nivo vode nizek, vode pa segrete, kar povzroči, da se odplake v potokih ne redčijo dovolj.

Ribiška družina skoraj vsako leto meseca oktobra – novembra beleži večji ali manjši pogin rib pred izlivom Bistre.

Slika 1: Biološka ocena stanja vodotokov v Sloveniji v letu 2000.

Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Največji onesnaževalci Ljubljance na območju občine Vrhnike so:⁵

- Industrija usnja Vrhnika d.d., ki onesnažuje vodotok z aluminijem, BPK5, KPK, sulfidi, sulfati, celotnim fosforjem, amonijevim dušikom, celotnim kromom, težko hlapnimi lipofilnimi snovmi⁶,
- komunalne odpadne vode mesta Vrhnika in okoliških, predvsem zaradi neustreznega odvajanja odpadnih voda,
- kmetijstvo.

Onesnaženost drugih vodotokov (Lipski potok, Tojnica, Zrnica, Pekov graben,...) je predvsem posledica kmetijske dejavnosti in neustreznega odvajanja odpadnih voda.

7.7.2.3 Varstvo vodnih virov

Problematika varstva vodnih virov je obdelana v poglavju Komunalna infrastruktura.

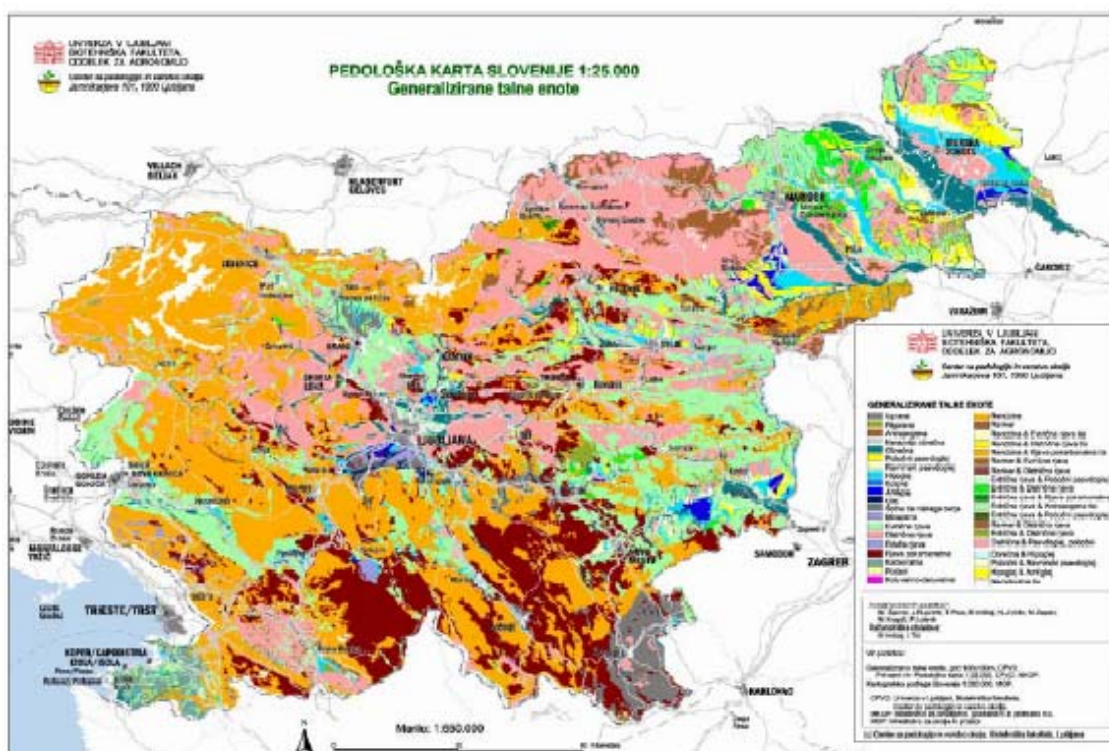
⁵ podatki iz leta 2003

⁶ Vir: Emisije onesnažil v vode iz industrijskih naprav za leto 2003, spletna stran ARSO

7.7.3 Tla

Tla so omejen naravni vir, njihov razvoj je zapleten prostorsko-časovni pojav. Tla so za primarne producente v ekosistemih vir hranil in vode ter medij, v katerem najdejo fizično oporo. Proizvedena biomasa se v zapletenih in medsebojno povezanih snovnih in energetskih sistemih kroženja vrača nazaj v tla, kjer se z razgradnjo spreminja v mineralne snovi. Sposobnost tal glede razgradnje in sinteze snovi ima svoje meje, ki jih je človek s svojimi posegi v naravo marsikje prekoračil.⁷ Tla so vir za kmetijsko proizvodnjo. Uničevanje vira zaradi gradbenih posegov ali onesnaženj je z vidika trajnostnega razvoja nesprejemljivo.

Slika 2: Pedološka karta Slovenije

Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Na območju Ljubljanskega barja, ki deloma leži tudi v občini Vrhnika, konstantno izsuševanje in odvajanje vode vodi v nepovratno posedanje barja s povprečno dinamiko več kot 3 cm na leto, kar je rezultat kombinacije fizikalno kemijskih in mikrobioloških procesov. Z izsuševanjem šota nepovratno spremeni strukturo in šotna tla izgubijo svojo prvotno vpojnost za vodo.

Visoki kapaciteti šotnih tal gre zahvala, da so šotni predeli Ljubljanskega barja kljub vztrajnemu kopanju in poglobljanju odvodnih jarkov še relativno dobro ohranjeni. Zato bi lahko s premišljenim dvigom nivoja podtalnice zmanjšali posedanje barja in obenem ohranili biodiverzitetu šotnih habitatov.⁸

⁷ Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

⁸ Vir: Razvojni program podeželja, 2004, prispevek: Dr. Janez Hacin

7.7.3.1 Značilnosti tal

Značilnosti tal na območju občine se odvisne predvsem od geoloških in hidroloških razmer ter od reliefa. Temeljna evidenca talnega fonda je pedološka karta.

Območje občine Vrhnika lahko glede na prevladujoči tip prsti razdelimo na dva dela:⁹

- **barjanski del občine**, kjer prevladujejo oglejene prsti, za katere je značilno, da so pore precejšen del leta zapolnjene z vodo. Gre za slabo rodovitne prsti, zaradi česar tukaj poljedelstvo nima pomembnejše vloge.
- **hribovito obrobje Ljubljanskega barja**, za katerega so značilne rendzine in rjave pokarbonatne prsti, ki so po večini slabo rodovitne, izprane in plitve. Na kraških območjih občine je površina preprejena z vrtačami, zato je relief rahlo valovit.

7.7.3.2 Izgube tal

Izgube tal so najbolj očitne zaradi njihovega uničenja in odstranjevanja zaradi gradbenih posegov. V prostorskem planu občine Vrhnika je v ureditvena območja naselij, ki praviloma zajemajo obstoječa pozidana območja in območja, za katera se predvideva nova zazidava razvrščenih ...% zemljišč občine. Od tega pomemben delež predstavljajo pretežno še nepozidana območja, kot so obrtna cona Sinja Gorica (okvirno...ha), območje za stanovanja Vrtnarija (okvirno ...ha) in druga. Podrobnejše bilance površin bodo izdelane v okviru strokovnih podlag za Strategijo prostorskega razvoja. Ocenjuje se, da do zapolnitve že opredeljenih ureditvenih območij, v naslednjem obdobju ne bo opredeljenih večjih novih kompleksov za pozidavo na račun kmetijskih zemljišč.

Poleg gradbenih posegov na območju občine Vrhnika predstavljajo večjo izgubo tal tudi infrastrukturi objekti, predvsem ceste. Največjo izgubo tal predstavlja avtocesta Ljubljana - Logatec. Poseben problem predstavljajo gradnje na obrobjih vrtač in njihova zasipavanja, kar pomeni izgubo tal.

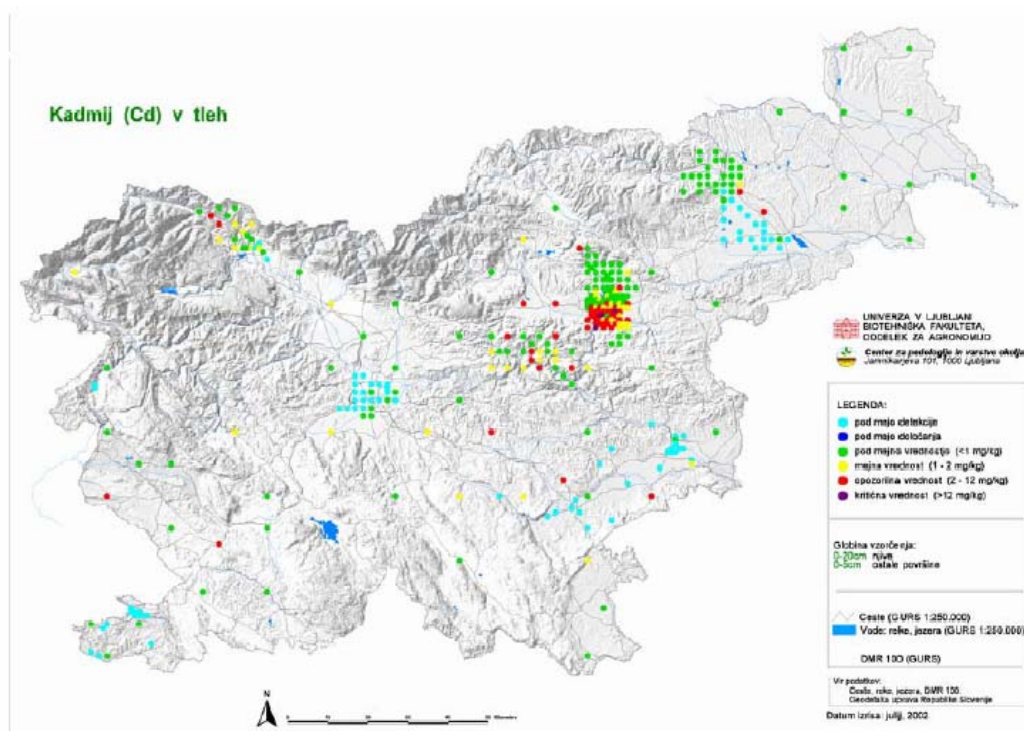
7.7.3.3 Onesnaženost tal

Po podatkih Poročila o stanju okolja¹⁰ so bile do sedaj sistematične raziskave onesnaženosti tal izvedene na območjih, ki obsegajo približno 13 % ozemlja Slovenije (leta 1999 le 8 %). Dovoljene vsebnosti težkih kovin (cink, kadmij, svinec) so presežene na lokacijah v okolici industrijskih središč (na območju Celja, na nekaterih lokacijah v okolici Maribora in Jesenic lokalno). Večina zaznanih organskih nevarnih snovi je v tleh v nizki koncentraciji. Kot je razvidno s slik 3 in 4 na območju občine Vrhnika ni evidentiranih večjih onesnaženj s težkimi kovinami.

⁹ Vir: Slovenija, pokrajine in ljudje, 1998

¹⁰ Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Slika 3: Vsebnost kadmija (mg/kg s.s.) v zgornjem sloju tal (0–5 cm ali 0–20 cm) na preiskovanih območjih

Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

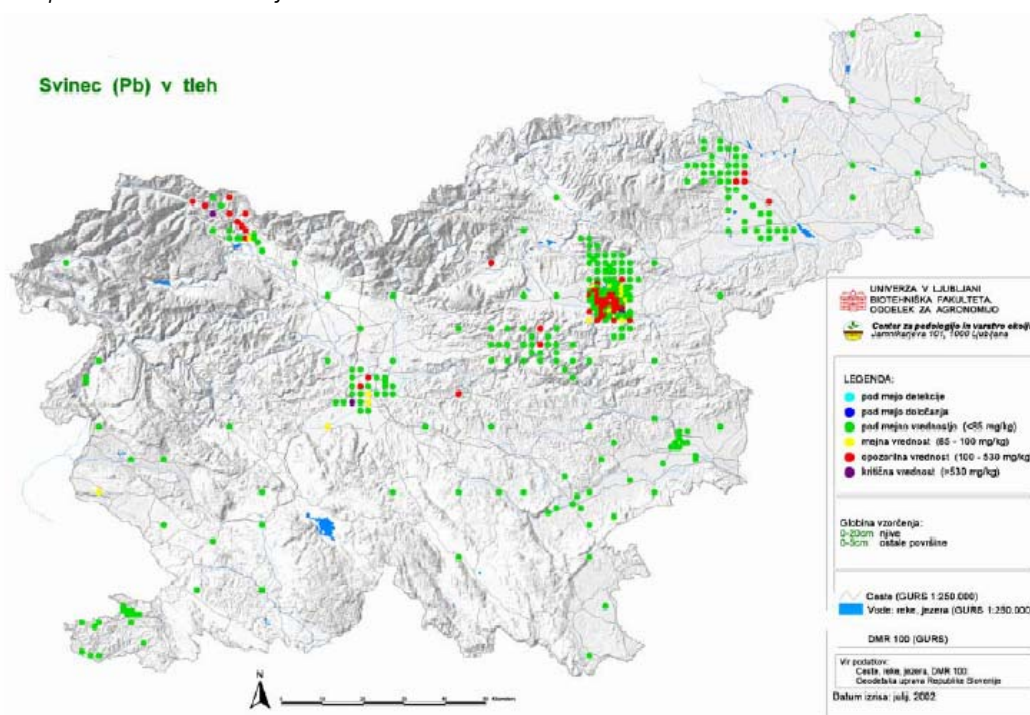
Onesnaženja, predvsem podzemnih voda s presežki hranil iz kmetijstva, predstavljajo problem zlasti na območjih, kjer so kmetijske površine v tesnem stiku s plitvo ležečimi podzemnimi vodami in je pridelava intenzivna, kar pa za območje Vrhnike ni značilno. Tla na Ljubljanskem barju so celovito gledano manj primerna za kmetijstvo, zato prevladuje srednje intenzivni način koriščenja kmetijskega prostora. Največji del območja še predstavljajo boj ali manj obdelana kmetijska zemljišča, predvsem gojeni travniki, njive zavzemajo okoli 15 - 20 % kmetijskih zemljišč na Barju. V prostoru je zaznaven trend opuščanja njiv in hkrati naraščanje monokulture koruze, ki kaže na preusmerjanje v živinorejo. Monokultura koruze, ki zaseda 80% njivskih površin pa je z vidika varstva okolja problematična. Zaradi močne zapleveljenosti posevkov prihaja do večje količine uporabe fitofarmaceutskih sredstev. Posledica so ostanki v tleh še dolgo po uporabi. Stanje bi bilo možno izboljšati z uvedbo kolobarja, s katerim se ohranja rodovitnost tal in hkrati zmanjša porabo herbicidov.¹¹

Onesnaženja zaradi prometa, predvsem povečanje vsebnosti svinca, prihaja ob glavnih cestah, predvsem na območju večjih mest, kjer promet ni tekoč.¹² Zaradi slabše dostopnosti kmetijskih zemljišč in onesnaženosti tal se kmetijska raba zemljišč v pasu ob avtocesti postopoma opušča.

¹¹ Vir: Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane; Brezovica, Dobropolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika I.- IV. faza. 2001

¹² Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Slika 4: Vsebnost svinca (mg/kg s.s.) v zgornjem sloju tal (0–5 cm ali 0–20 cm) na preiskovanih območjih

Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Poleg ploskovnih onesnaževalcev (promet in kmetijstvo), ki jih je težje nadzorovati, tla onesnažujejo tudi točkovni onesnaževalci, kot so črna odlagališča odpadkov in industrijski obrati. Slednje je lažje nadzorovati in zaradi tega tudi lažje izvajati številne ukrepe, ki zmanjšujejo onesnaževanje.

7.7.4 Zrak

Naravnogeografske značilnosti občine so onemogočale gosto poselitev in večjo koncentracijo naselij, koncentracijo težke industrije in intenzivno kmetijsko dejavnost hkrati pa so pogojile koncentracijo dejavnosti na robu Barja, kjer je danes locirano naselje Vrhnika s svojimi industrijskimi dejavnostmi (kot viri zračnega onesnaževanja) in tudi avtocesta Ljubljana – Logatec.

Danes je na splošno tako v Sloveniji kot tudi v Evropi značilno zmanjševanje emisij SO_2 in prahu, medtem ko emisije NO_x naraščajo, predvsem na račun povečanja prometa. Na podlagi tega, ne moremo trditi, da se je kakovost zraka izboljšala, ker se spreminja koncentracija emisij, ene se povečujejo, druge zmanjšujejo.

Največji delež prometnih emisij (NO_x) na območju občine Vrhnika prispeva avtocesta Ljubljana – Logatec. Največje koncentracije se pojavljajo ob prometnih zamaških, ki se pojavljajo ob največjem prometu (zjutraj in popoldne zaradi dnevne migracije), še posebej pa poleti na vrhuncu turistične sezone. Povečane koncentracije prometnih emisij niso značilne samo za avtocesto ampak tudi za državno cesto, ki vodi skozi center Vrhnike.

Pomemben vir onesnaževanja zraka predstavljajo poleg prometnih emisij tudi industrijske emisije. Na območju občine Vrhnika so bili leta 2003 kot onesnaževalci zraka zabeleženi naslednji industrijski obrati:¹³

- Industrija usnjarna Vrhnika d.d., ki onesnažuje ozračje z acetonom, alkilalkoholi, hlapnimi organskimi spojinami (razen metana), butilacetatom, ksilenom, toluenom,
- Kamnolom Vred d.o.o., ki onesnažuje zrak s prahom in prometnimi emisijami.

V okviru študije negativnih vplivov kamnolomov Verd, Čelo in Lesno Brdo so bile, v sodelovanju z MOP-ARSO in Zavodom za zdravstveno varstvo Maribor, IVO, izvedene meritve izbranih parametrov obremenjevanja okolja (prašne usedline, težke kovine – Pb, Cd, Zn, onesnaženost zraka – NO₂).

Na podlagi vseh izvedenih meritev koncentracij plinastih in trdnih škodljivih snovi lahko zaključimo, da promet kamionov iz kamnolomov predstavlja pomemben vir onesnaženja zraka, ki ne povzroča čezmerne onesnaženosti s plinastimi škodljivimi snovmi na Verdu in v Vrhniki, prav tako pa lahko to trdimo tudi za kamnolom Čelo. Koncentracije prašnih delcev so presežene v stanovanjskih območjih tik ob prometnicah v bližini kamnolomov, medtem ko so bile v središču Vrhnike pod mejnimi vrednostmi.¹⁴

Tudi kmetijstvo lahko predstavlja pomemben vir onesnaževanja zraka s kemikalijami (NH₃, N₂O, CH₄, CO, CO₂, SO₂, NO_x in aerosoli škropljenja), predvsem na območjih kjer prevladuje intenzivna živinoreja (Razvojni program podeželja, 2004). Živinoreja onesnažuje zrak predvsem z živalskimi fekalijami in snovmi, ki se izločajo iz njih.

Poseben problem predstavlja smrad, tako iz območij črnih odlagališč kot iz območja Centra za ravnanje z odpadki.

7.7.5 Hrup

Hrup v sodobni družbi predstavlja vedno bolj moteč faktor vsakdanjega življenja, ki predvsem na račun povečane mobilnosti in s tem povečanim številom osebnih avtomobilov predstavlja vedno večji problem v naravnem in bivalnem okolju.

Dejstvo je, da hrup povsod po svetu narašča sorazmerno z stopnjo urbanizacije in hitreje od rasti populacije. Raven hrupa je neposredno odvisna od gostote poselitve, večja je gostota večji je hrup in obratno.

Glavni povzročitelji hrupa so:

- cestni promet,
- železniški promet,
- zračni promet,
- industrija,
- gradbišča.
- gradbišča,...

¹³ Vir: Emisije snovi v zrak iz industrijskih obratov za leto 2003, spletna stran ARSO

¹⁴ Citirano po: Ugotavljanje obstoječega stanja z vrednotenjem in oceno vplivov kamnolomov Verd, Podčelo in Lesno Brdo ter predlog ukrepov izboljšanja. str. 33, 2003

Občina je s sprejetjem Odloka o varstvu pred hrupom v Občini Vrhnika, dne 26. 11. 2004, planska območja občine razdelila v 4 stopnje varstva pred hrupom in sicer:

<i>stopnja varstva pred hrupom</i>	<i>plansko območje</i>
I. stopnja varstva	ni območij
II. stopnja varstva	C + pokopališča W počitniški objekti
III. stopnja varstva	s razpršena gradnja S, Su stanovanjska gradnja C oskrbne, storitvene, družbene dejavnosti R šport in rekreacija
IV. stopnja varstva	P proizvodnja, obrtna in servisna dejavnost

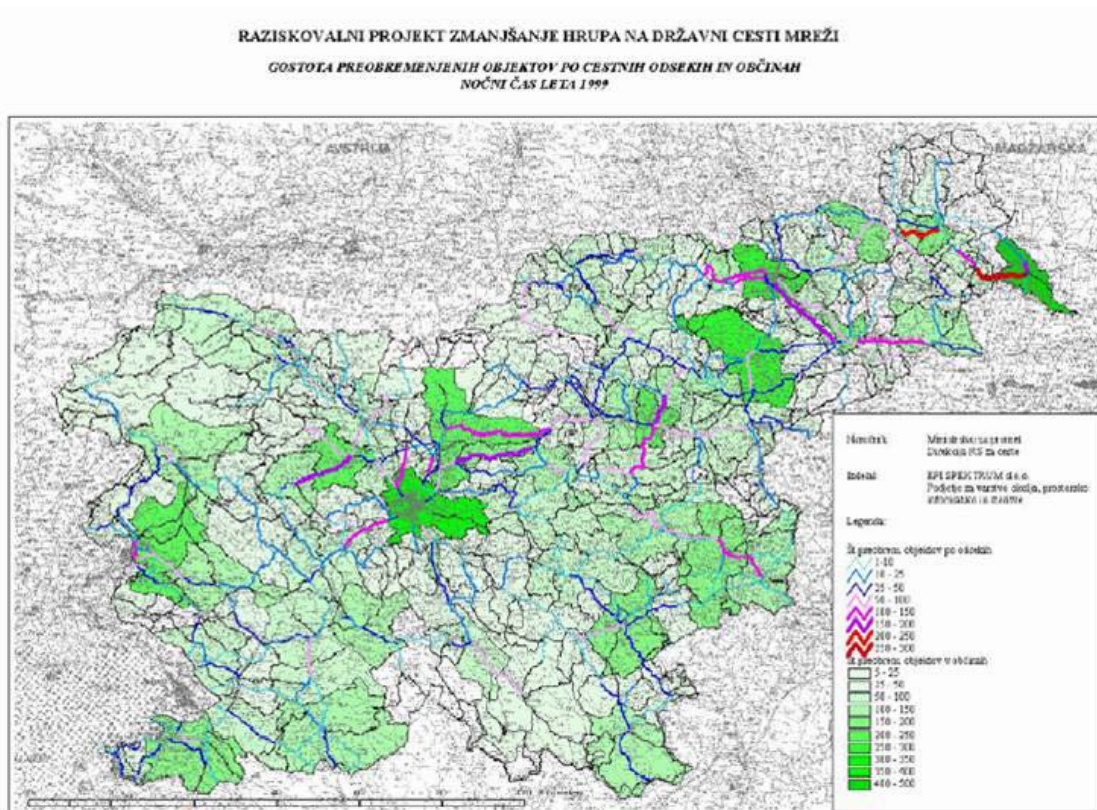
Na območju občine Vrhnika največji vir hrupa predstavljata cestni promet in aktivni kamnolomi.

Cestni hrup je povečan predvsem v okolici avtoceste Ljubljana – Logatec in glavni cesti, ki poteka skozi naselje Vrhnika. Število osebnih avtomobilov v Sloveniji narašča iz leta v leto, kar pomeni povečano število dnevnih migrantov in s tem tudi povečan promet, ki povzroči hrup. Prekomerna obremenitev s hrupom je značilna predvsem ob prometnih konicah, ki jih povzročijo dnevne migracije in ob višku poletne sezone, ko so slovenske avtoceste obremenjene v smeri morja in proti notranjosti.

Kot je razvidno na sliki 5 je na območju občine v povprečju na odseku avtoceste Ljubljana – Vrhnika preobremenjenih od 100 do 150 objektov.¹⁵

¹⁵ Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Slika 5: Obremenitev s hrupom na državnih cestah v Sloveniji (Poročilo o stanju okolja, 2002)

Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Nekoliko manjša obremenitev je značilna za območje železnice Koper – Ljubljana, kjer je od 10 do 50 objektov prekomerno obremenjenih s hrupom.¹⁶

Na območju občine Vrhnika predstavljajo motečo gradbeno dejavnost tudi kamnolomi, saj se hrup proizvaja tako pri pridobivanju materiala, kot tudi pri transportu materiala. V okviru študije negativnih vplivov kamnolomov¹⁷ so bile izdelane meritve in izračun hrupa na lokacijah Verd in Čelo. Glede na razvrstitev v območja glede stopnje varstva pred hrupom je bilo ugotovljeno, da je z vidika prevozov tovornjakov kamnolom Verd bolj problematičen od Čela, predvsem glede na število prevozov tovornjakov. Priporočeno je bilo zmanjšanje ravni hrupa, v kolikor se območje razvrsti v III stopnjo varstva, v kolikor pa v II stopnjo (čista stanovanjska območja), so zmanjšanja ravni nujna. Za kamnolom Lesno Brdo je bilo ugotovljeno, da raven hrupa ni problematična.

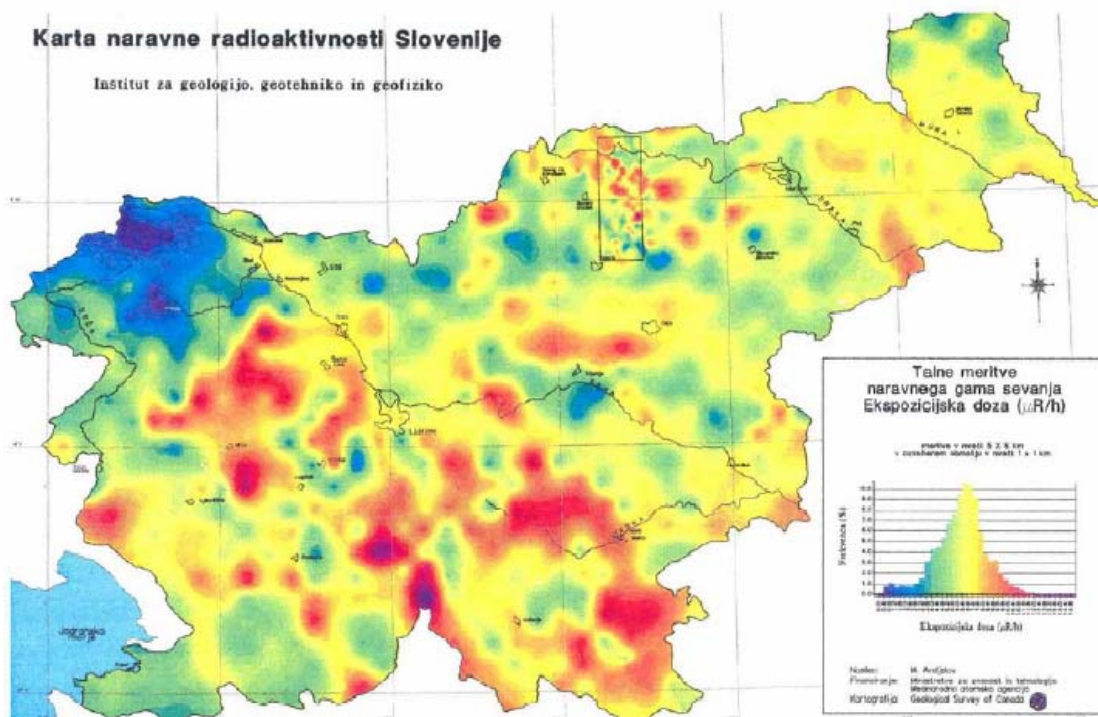
¹⁶ Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

¹⁷ Vir: Ugotavljanje obstoječega stanja z vrednotenjem in oceno vplivov kamnolomov Verd, Podčelo in Lesno Brdo ter predlog ukrepov izboljšanja. str. 33, 2003

7.7.6 Sevanje

Na področju sevanja se praviloma obravnava naravno in umetno radioaktivnost v okolju ter radioaktivne odpadke. Na območju Slovenije je naravna radioaktivnost višja le v osrednjem in jugozahodnem delu države.

Slika 6: Naravna radioaktivnost v Sloveniji

Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Umetna radioaktivnost okolja je posledica globalne radioaktivne kontaminacije, obratovanja jedrskih objektov, rudnika in predelave urana ter onesnaževanja, vezanega na tehnološko spremenjene vire naravne radioaktivnosti.

Po Zakonu o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti¹⁸, ministrstvo, pristojno za zdravje, zagotavlja varstvo pred povečano izpostavljenostjo delavcev in posameznikov iz prebivalstva zaradi naravnih virov sevanja s sistematičnim pregledovanjem delovnega in bivalnega okolja.

Intenziteta umetno ustvarjenega elektromagnetnega sevanja (EMS) je v primerjavi z naravnimi sevanji je zaradi tehnološke revolucije močno narasla. EMS so prisotna povsod v človekovem naravnem in bivalnem okolju. Srečujemo se z novimi viri, ki uporabljajo različne dele elektromagnetnega spektra. Glavni viri EMS, ki jim je človek izpostavljen, so: naprave za proizvodnjo, prenos in uporabo električne energije, gospodinjska, industrijska in medicinska oprema ter telekomunikacijske naprave (npr. mobilna telefonija, radijski in televizijski oddajniki, radarji). Zaradi vedno večjega števila virov EMS se v javnosti širi zaskrbljenost, da lahko izpostavljenost EMS škodljivo vpliva na zdravje.

¹⁸ Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (uradno prečiščeno besedilo) (ZVISJV-UPB2). Uradni list RS 102/2004

Pri 22 obstoječih visokonapetostnih daljnovodih na območju Slovenije (sedem daljnovodov 400 kV, pet daljnovodov 220 kV in deset daljnovodov 110 kV) doslej ni bilo presejanja mejnih vrednosti. Ocenjuje se, da je zaradi nizkofrekvenčnih elektromagnetnih sevanj daljnovodov okoli 130 km² površine neprimerne za poselitveno območje, kar je 0,6 % celotne RS.

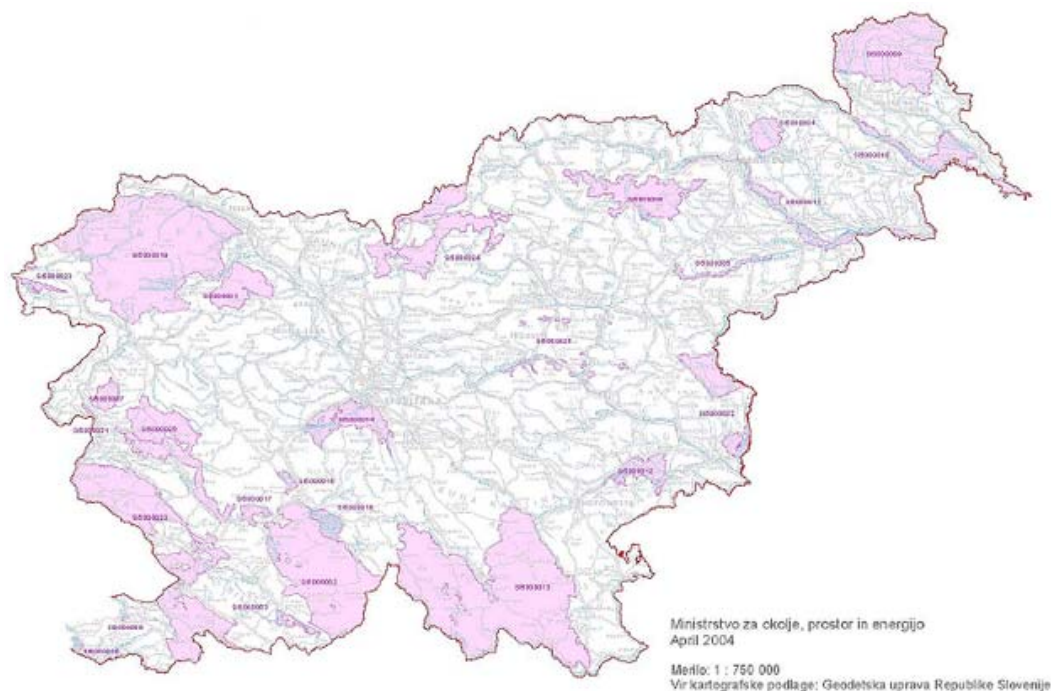
Visokofrekvenčna elektromagnetna sevanja v okolju, ki so posledica telekomunikacijskih naprav, radijskih in televizijskih oddajnikov ter radarjev, se vedno nahajajo na višinskih lokacijah, zato v njihovi bližini ni stanovanjskih in drugih objektov in ni možnosti prekomerne izpostavljenosti EMS.

V Sloveniji je bilo do 10. 5. 2002 izdanih 436 dovoljenj za postavitve baznih postaj za mobilno telefonijo. Sevalne obremenitve so pod dopustnimi mejnimi vrednostmi in so čezmerne le v neposredni bližini anten baznih postaj v glavnem snopu sevalne karakteristike antene. Rezultati meritev v okolici baznih postaj kažejo, da obremenitev bivalnega in naravnega okolja z EMS nikjer ne presega mejnih vrednosti, ki jih določa predpis.¹⁹

7.7.7 Narava

Območja, ki so še posebej pomembna za ohranjanje narave so zavarovana z varstvenimi režimi. Pred vzpostavitvijo posebnih varstvenih območij Nature 2000 je bilo na ozemlju Slovenije pod varstvenimi režimi okoli 8 % celotnega ozemlja, vključno z Naturo 2000 pa zavarovana območja zavzemajo okoli 30 % slovenskega ozemlja.

Slika 7: Območja Nature 2000 po ptičji direktivi

Vir: Območja Nature 2000, 2004

¹⁹ Vir: Poročilo o stanju okolja 2002, 2003

Slika 8: Obseg območja Nature 2000 v občini Vrhnika

Zavarovana območja pojmuje kot ožja (naravni spomenik, naravni rezervat, strogi naravni rezervat) ali širša (narodni, regijskih in krajinski park) območja narave za katere je vlada ali pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti ali skupaj vlada in pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti sprejel akt o zavarovanju.²⁰

Ljubljansko barje je ena od naravnih in kulturnih entitet, ki pomembno določajo identiteto Vrhnike. Barje leži na skrajnem južnem delu Ljubljanske kotline, na površini 163 km². Osrednji del kotline ima nadmorsko višino nekje med 287 in 290 metrov in je poplavnega značaja. Nad ravnino se dvigajo posamezni osamelci (Sinja gorica, Blatna Brezovica, Brdo pri Bevkah, Kostanjevica, Plešivica, Grič, Veliki vrh, Grmez, Babna gorica).

Krajinsko sliko Barja sestavlja obsežna ravnina, iz katere se vzdigujejo osamelci. Obkroža jo naravni okvir robnih vzpetin. Podobo barjanske krajine dopolnjujejo izsuševalni jarki, ki določajo njeno geometrijsko zgradbo, drobno parcelacijo in nastanek grmovnih in drevesnih živic. Zaradi stalnega osuševanja prvobitne vegetacije (močvirja in šotišča) skoraj ni več.

²⁰ Vir: Razvojni program podeželja, 2004

S svojo podobo in značajem je Barje zgodovinsko povezano z Vrhniko. V preteklosti so razvoj krojile predvsem manj privlačne naravne značilnosti, slabša nosilnost tal in poplavnost. V novejšem času v ospredje stopa spoštovanje prepoznane posebne naravne in kulturne vrednosti Ljubljanskega barja, ki pomeni tudi razvojno priložnost. Območje Barja je razdeljeno med šest občin, Borovnico, Vrhniko, Brezovico, Ig, Škofljico in Mestno občino Ljubljana. Predvsem zaradi posebnosti Ljubljanskega barja kot najjužnejšega visokega barja v Srednji Evropi so občine Borovnica, Brezovica, Vrhnika, MOL, Ig in Škofljica s podpisom izrazile interes o ustanovitvi krajinskega parka Ljubljansko barje, vendar do razglasitve še ni prišlo. Na območju Barja prevladuje srednje intenzivni način koriščenja kmetijskega prostora, ki se odraža v zmerni produktivnosti pridelave in prevladujočem deležu travniškega sveta. Njive predstavljajo samo nekaj več kot 20 % kmetijskih zemljišč. V prostoru je zaznaven trend opuščanja njiv in naraščanja monokulturne pridelave, ki kaže na preusmerjanje v živinorejo.

Pred približno 4000 leti je začelo na Barju nastajati visoko barje, ki je bilo takrat najjužneje ležeče visoko barje v Evropi. Zaradi dolgotrajnega rezanja šote in izsuševanja je dobilo popolnoma drugačno podobo. Neporezana šota se je ohranila le na nekaj manjših površinah. Od nekdanjih 11.000 ha je ohranjenih le še kakih 100 ha v predelih Goriški mah pri Goričici, Bevški mah pri Bevkah, Na mahu blizu Škofljice in Kozlerjeva gošča blizu Črne vasi. Vse šotne površine poraščajo gozdički rdečega bora, breze in doba. Na predelih, kjer je človek z rezanjem šote in kopanjem jarkov v njej površino tal približal talni vodi, so se ponovno pojavile ombrotrofne visokobarjanske vrste ter različne vrste šotnih mahov. Vendar je ugodnih rastišč vse manj, zato so mnoge vrste izumrle.

Največji del območja predstavljajo bolj ali manj obdelana kmetijska zemljišča, predvsem gojeni travniki in njive. Danes je območje možno še vedno označiti kot mokrišče v najširšem pomenu besede. Med naravovarstveno pomembnimi površinami pa prevladujejo mokrotni travniki.

V okviru izdelave strokovnih podlag za krajinski park je bilo izvedeno kartiranje in naravovarstveno vrednotenje habitatnih tipov ter osnutek conacije na območju predvidenega krajinskega parka.²¹ Približno 20 % celotnega območja predstavljajo naravovarstveno visoko ovrednotene površine, med katerimi prevladujejo različni tipi mokrotnih ekstenzivnih travnikov. Poleg njih so naravovarstveno najvrednejši še ostanki visokobarjanske vegetacije na neporezani šoti, nižinski poplavni gozd, jelševja, močvirska in vodna vegetacija ter gozdna vegetacija na osamelcih.²²

Barje je **mokrišče**. Pojem mokrišča je razmeroma nov in predstavlja skupno ime za zemljišča, ki sestavljajo prehod med vodnim in kopnim okoljem. Vodni režim, kemijske, fizikalne in biološke lastnosti vplivajo na razvoj mokrišča in njegove značilnosti. Rastline in živali sestavljajo značilno biocenozo, prilagojeno značaju mokrišča, predvsem vodnim in talnim razmeram.

Mokrišča so pomembna z ekološkega, družbenega in gospodarskega vidika. Pomembna so za presnovo in zadrževanje hranilnih snovi in sedimentov, pri primarni produkciji in zadrževanju visokih voda ter zmanjševanju vpliva poplavnega vala. Mokrišča so pomembni

²¹ Vir: Center za kartografijo favne in flore, 1999

²² Vir: Kartiranje in naravovarstveno vrednotenje habitatnih tipov ter osnutek conacije na območju predvidenega krajinskega parka Ljubljansko barje, 2002

habitati številnih rastlinskih in živalskih vrst, med njimi so številne ogrožene vrste. So naravni vodni zbiralniki in vir pitne vode. Pomembna so pri prečiščevanju onesnaženih voda, saj delujejo kot biološke čistilne naprave. Pomembna so kot rekreacijske površine in nam dajejo nekatere surovine.

Kot vzroke za propadanje poplavnih ravnin, sladkovodnih močvirij, šotnih barij in logov ter poplavnih gozdov, ki jih najdemo na Barju, bi lahko navedli naslednje: izsuševanje za potrebe kmetijstva in gozdarstva, preganjanje komarjev, poglobljanje obal in strug, regulacije, kanali za plovbo in obrambo pred poplavami, zasipavanje, odlaganje trdnih odpadkov, gradnja cest in pozidava, gradnja ribogojnic, gradnja nasipov, jezov in čelnih nasipov za varstvo pred poplavami, namakanje, odpadne vode iz kanalizacije z ostanki pesticidov, herbicidov, hranilnih snovi, izpiranje iz kmetijskih površin, izkoriščanje organskih in mineralnih surovin (šota, premog, gramoz, fosfati in drugi minerali) ter črpanje podtalnice; med posrednimi človekovimi posegi so spreminjanje odlaganja sedimentov zaradi jezov, globokih kanalov in drugih grajenih objektov, spreminjanje hidrološkega režima zaradi graditve cest in drugih infrastrukturnih objektov ter posedanje tal zaradi čezmernega črpanja podtalnice, nafte, plina in drugih surovin; med naravnimi dejavniki pa posedanje, suša, vremenske ujme, erozija in biotski učinki.

Površina mokrišč na svetu se neprestano zmanjšuje. Še zlasti je njihova površina zmanjšana v Evropi, kjer je krajina pretežno antropogena. Vrednost mokrišč je bila v preteklosti, tako rekoč nikakršna. Predstavljena so bila kot neproduktivna območja, leglo mrčesa, potencialna nevarnost za človekovo zdravje. Danes spoznavamo večstransko, predvsem biološko vrednost mokrišč. Slovenija je ratificirala konvencijo o biološki raznovrstnosti leta 1996. Glavni cilj njenega izvajanja je ohranitev biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti na državni ravni. Pri tem ima pomembno vlogo ohranjanje mokrišč. Glede tega so se poenotile tudi države podpisnice Ramsarske konvencije, med njimi tudi Slovenija.

Na območju Ljubljanskega barja so postavljeni naslednji varstveni cilji: ²³

- povečanje obstoječega obsega travnišč,
- izboljšanje ekoloških značilnosti travnišč (povečanje deleža ekstenzivno obdelovalnih travnišč),
- povečanje obstoječega obsega mejic,
- ohranjanje gozdnih osamelcev,
- ohranitev obstoječega vodnega režima.

Na obstoj Ljubljanskega barja kot takega je imela pomemben vpliv tudi Ljubljanica s svojimi izviri. Izvire Ljubljanice delimo na tri večje skupine: Retovje, Močilnik in Bistra, ki pritečejo na dan na stiku dinarskega gorstva in barja. Ljubljanico imenujemo drugače tudi reka sedmerih imen, saj predstavlja šolski primer kraške reke, ki velikokrat ponikne in ponovno pride na dan. Ravno zaradi obsežnega kraškega zaledja je potrebno varovanju vodotoka Ljubljanice posvetiti večjo pozornost.

Celotno območje predlaganega krajinskega parka Ljubljansko barje, zaradi pestre živalske in rastlinske sestave spada pod območje **Nature 2000**, tako po ptičji kot tudi po habitatni direktivi. Občina Vrhnika obsega površino 126,26 km², od tega Natura 2000 zavzema 46,24 % ozemlja občine (58,38 km²).

²³ Vir: Razvojni program podeželja, 2004

V občini Vrhnika na območju barja najdemo tri **ožja zavarovana območja**:²⁴

- naravni rezervat Mali plac,
- naravni spomenik Jurčevo šotišče in
- naravni spomenik Kuclerjev kamnolom, ki leži na obrobju Ljubljanskega barja.

Ekološko pomembna območja, ki so opredeljena kot območja habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti na območju občine so:

- Krmsko hribovje z Menišijo,
- Ljubljansko barje,
- Ligojna,
- Zaplana.

7.7.8 Degradacije

Med degradacijami se izpostavljajo črna odlagališča odpadkov, kamnolomi in zasipavanje vrtač.

Črna odlagališča so nevarna za onesnaževanje podtalnih virov pitne vode. V anketi, ki je bila izvedena za potrebe Skupnega razvojnega programa občin interesne regije južno od Ljubljane, občina Vrhnika ima že izvedeno evidenco črnih odlagališč, izvaja pa se tudi sanacija tovrstnih odlagališč.²⁵

Na območju občine so aktivni kamnolomi Verd, Čelo in Lesno Brdo. Poleg izkoriščanja naravnih virov mora biti na teh območjih zagotovljeno sprotno saniranje opuščenih in degradiranih območij pridobivanja mineralnih surovin v skladu z namensko rabo, ki bo opredeljena v občinskih prostorskih aktih (bodisi nova raba prostora na območjih opuščenih kopov, bodisi prepuščanje naravni sukcesiji, oblikovanje prostora). V času pridobivanja mineralnih surovin, vključno s transportom, je potrebno izvajati ukrepe za zmanjševanje vplivov na okolje, predvsem pa na okoliško poselitev ter objekte in območja kulturne dediščine in naravnih vrednot. Za transport izkopanega materiala iz največjih pridobivalnih območij mineralnih surovin, predvsem kamnolomov, morajo biti zagotovljene ustrezne transportne poti, vključno z ukrepi za zmanjševanje vplivov na poselitev v vplivnih območjih. Morebitni novi kopi se bodo urejali v skladu z vsakokratnimi presojanji vplivov na okolje, predvsem pa v skladu z usmeritvami na področju ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine.

Občina Vrhnika je v letu 2003 naročila izdelavo naloge Ugotavljanje obstoječega stanja z vrednotenjem in oceno vplivov kamnolomov Verd, Podčelo in Lesno Brdo ter predlog ukrepov izboljšav.²⁶ V nalogi so bili analizirani in ocenjeni vplivi kamnolomov z vidika

²⁴ Vir: Turistični informator Vrhnika, 2002

²⁵ Vir: Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane; Brezovica, Dobropolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika I.- IV. faza. 2001

²⁶ Izdelovalec Imos Geateh, marec 2003

dejanskih obremenitev okolja in njihovih posledic ter podan predlog ukrepov za njihovo omilitev oz. odpravo.

Na območju občine Vrhnika se nahaja veliko število vrtač in posledično iz tega izhajajo tudi problemi. Zaradi širitve pozidave je pritisk na zasipavanje vrtač s strani lastnikov parcel vse večji. Zato je bila po naročilu občine Vrhnika v letu 1998 izdelana študija²⁷, v kateri so na podlagi analize problematike vrtač in dejanskega stanja podane usmeritve za varovanje in urejanje vrtač na območju občine.

V študiji so raziskane vrtače razporejene v štiri varstvene skupine in varstvene režime in sicer:

1. strogo varovane vrtače z ohranjanjem naravnega okolja;
2. varovane vrtače z ohranjanjem kulturne krajine;
3. vrtače, primerne za urbano rabo;
4. obstoječe zasute ali delno urejene in neurejene vrtače.

Za nadaljnje varovanje in sanacijo vrtač v občini Vrhnika bo potrebno sprejeti občinski odlok o varstvu vrtač v katerem se bo določil tudi nadzor in sankcije za morebitno nespoštovanje sprejetih varstvenih načel. Občina obenem prevzame tudi skrb za evidenco vseh posegov v vrtače in kras.

²⁷ HABIČ, P: Študija vrtač v občini Vrhnika. 1998

7.8 SWOT analiza

Beseda SWOT izhaja iz angleške kraticе, sestavljene iz prvi črk štirih besed:

strength: prednost,
weakness: slabost,
oportunity: priložnost, in
threat: nevarnost.

Analiza se uvršča med ekspertne metode, ki jih uporabljamo tudi v strateškem planiranju. Pred ostalimi metodami ima SWOT analiza prednost v tem, da lahko poleg konkretnih, kvantitativnih, poda tudi kakovostne odgovore na zastavljena vprašanja oziroma ugotovljene probleme.

Pri ugotavljanju **prednosti in slabosti** območja smo usmerjeni introvertivno, v analizo obravnavanega območja. Ugotovitve torej temeljijo na notranjih zmogljivostih določenega območja:

- prednosti so notranje zmogljivosti, s katerimi razpolaga obravnavano območje v primerjavi s sosednjimi, konkurenčnimi območji in širšim okoljem nasploh; so sposobnosti, da območje doseže svoje cilje;
- slabosti območja nastopijo, kadar se pojavlja na določenem področju deficit v primerjavi s konkurenčnimi območji; so tiste aktivnosti, stanja,...ki ovirajo ali zadržujejo doseganje ciljev.

Pri ugotavljanju **priložnosti in nevarnosti** pa izhajamo ekstrovertivno, iz analize značilnosti okolja, ki obdaja obravnavano območje. Pri tem so najpomembnejši vplivi, ki jih ima okolje na obravnavano območje:

- priložnost je tista kombinacija dejavnikov v času in prostoru, ki lahko na podlagi ustreznih aktivnosti da dobre rezultate v korist obravnavanega območja,
- nevarnost pa predstavljajo dogodki, ki povzročajo škodo v razvoju in delovanju obravnavanega območja.

7.8.1 Podatki o anketi

Predmetna SWOT analiza je bila izdelana v sodelovanju izvajalca in udeležencev tematskih delavnic, ki so bile opravljene v januarju 2006. Anketiranci (udeleženci delavnic) so proučili prikazane ugotovitve ki jih je pripravil izvajalec (in jih razporedil naključno) in jih ovrednotili. V kolikor so ugotovili, da katera izmed pomembnih ugotovitev manjka, so jo lahko dopisali in nato tako kot vse druge ugotovitve tudi ovrednotili.

Vrednotenje je bilo izvedeno tako, da so bile posameznim ugotovitvam pripisane vrednosti od 1 do 5. Pri tem pomeni 1 najmanjši in 5 največji pomen za možen razvoj občine Vrhnika.

Ankete so bile pripravljene v petih tematskih sklopih, enako kot so potekale delavnice (družbene dejavnosti, gospodarstvo in turizem, kmetijstvo, infrastruktura, okolje).

Ankete za posamezne sklope so bile poslane 35 udeležencem tematskih delavnic. Ker so nekateri anketiranci sodelovali na več delavnicah, jim je bilo poslano ustrezno število anket.

V tabelah, ki so predstavljene v okviru poglavja 3.1 SWOT analiza so ugotovitve že razporejene po pomembnosti, od najbolj pomembnih do najmanj pomembnih. V tabelah poglavja 3.1 so ugotovitvam, ki so bile navedene na anketnih listih, tudi smiselno pripisane dopolnitve, ki so jih podali anketiranci. V kolikor so komentarji daljši, so podpisani pod tabelo in označeni z *. Prav tako so v pričujočih tabelah dodane nove ugotovitve anketirancev. Le te so dodane na konec alinej posameznega področja in so posebej označene (oznaka **). V primeru, če je anketiranec svojo ugotovitev ocenil, je ta ocena razvidna v originalnih anketah (priloga 7.8.2). V prilogi so razvidne posamezne ocene.

Odziv na anketo je ocenjen kot zadovoljiv. Odgovorjeno je bilo na 45% poslanih anket. Najboljši odziv je bil pri sklopu »Kmetijstvo«, kar 48,28%. Najslabši pa pri sklopu »Gospodarstvo in turizem«, le 36% izpolnjenih anket.

področje	poslano	odgovori	% odgovorov
kmetijstvo	29	14	48,28%
družbena infrastruktura			
D - kultura	25	12	48,00%
D - šolstvo	25	12	48,00%
D - šport	25	12	48,00%
D - vzgoja in izobraževanje	25	12	48,00%
D - zdravstvo, sociala	25	12	48,00%
infrastruktura			
I - energetika	26	12	46,15%
I - komunala	26	12	46,15%
I - odpadki	26	12	46,15%
I - telekomunikacije	26	12	46,15%
I - promet	26	12	46,15%
okolje	31	12	38,71%
gospodarstvo	25	9	36,00%
turizem	25	9	36,00%
<i>skupaj</i>	365	164	44,93%
anketiranci	35		

7.8.2 Pregled izpolnjenih anketnih listov s prikazom rangiranja ugotovitev

Cell: Y8

Comment: sprejem EDS lahko samo pozitivno vpliva na razvoj podjetništva

Cell: AE15

Comment: hrana?!

Cell: Y16

Comment: nevarnost je predvsem v tem, da bo država ohranjala gospodarski model, ki grobo uničuje celotne panoge in dejavnosti; namesto da bi omogočal drastično posodobitev obstoječe gospodarske strukture in njeno nadgradnjo z vzpostavitvijo fleksibilnih grozdov in mrež, povezanih majhnih in srednje velikih podjetij z inovativnimi programi.

Cell: E24

Comment: Preveritev termalnih vrelcev za potrebe turizma (povezava z rubriko "vlaganja v turizem")

Cell: AE24

Comment: preiščena prodaja objektov in stavb (šola Zaplana), ki bi lahko odlično služila v te nemene

Cell: E30

Comment: pomanjkanje opremljenih industrijskih con

Cell: Y30

Comment: težišče gospodarskih dejavnosti se predolgo skuša ohranjati na tradicionalnih industrijah

Cell: E31

Comment: pomanjkanje kapitalsko, tehnološko in razvojno močnih podjetij

Cell: Y31

Comment: premalo je inovativnih proizvodov in s tem povezanih razvoj.p.

Cell: Y32

Comment: premalo izrazita orientiranost na (TKI(?)) tržne niše v EU

št	TURIZEM PREDNOSTI	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35																																			povprečje	številno										
																																						ocen 1	ocen 2	ocen 3	ocen 4	ocen 5						
6	Zgodovinska dediščina in znamenitosti in kulturna dediščina in znamenitosti (Ivan Cankar, Tehnični muzej Bistra,...)			4				5								3		4					3	4			4		5										4,0	0	0	2	4	2				
3	Naravna dediščina in naravne znamenitosti (Ljubljansko barje, naravni rezervat Mali plac, naravni spomenik Kuclerjev kammolom, izviri Ljubljanice, Stari maln,...)			4			2								4		4						4	4			3	5												3,8	0	1	1	5	1			
7	Aktivna kulturna društva			3				5							3		3						5	3			3	4													3,6	0	0	5	1	2		
4	Legla na stičišču naravno geografskih enot, ki na majhnem območju omogoča doživljanje raznolike naravne in kulturne krajine			2			3							3		4						4	5			4	3														3,5	0	1	3	3	1		
9	Tradicionalne prireditve na Vrhniki (Cankarjevi dnevi, Argonavtski dnevi, žive jaslice,...)			3			3								5		3						4	3			2	5														3,5	0	1	4	1	2	
1	Razpoznavna identiteta občine (zgodovinsko mesto Vrhnika, Ivan Cankar, Ljubljansko Barje, kras...)			2			4								5		4						3	4			3	2														3,4	0	2	2	3	1	
5	Vzpostavljena turistična infrastruktura (označene kolesarske poti K1m K2,.. pešpoti, planinske poti preko Starega malna, Kurna, Špice,...)			.			3							3		3						3	3			3	5															3,3	0	0	6	0	1	
2	Ustanovljen javni zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem, ki prevzema pobudo pri opravljanju dejavnosti			5			1							4		2						3	3			3	4																3,1	1	1	3	2	1
8	Razvita domača in umetnostna obrt			1			5							2		3						1	3			3	5																2,9	2	1	3	0	2

komentarji

št	TURIZEM SLABOSTI	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35																																			povprečje	številno												
																																						ocen 1	ocen 2	ocen 3	ocen 4	ocen 5								
1	Premalo turistov			.			5							3		5						5	2			4	5															4,1	0	1	1	1	4			
6	Premalo dogovarjanja med subjekti turističnega razvoja (npr. na območju Zaplane, kjer se ponuja kulturna dediščina, naravna dediščina, center Ulovka,...)			.			5							5		3						3	4			4	5																	4,1	0	0	2	2	3	
4	Problem investicij v turistično infrastrukturo			4			2							3		5						5	4			4	5																	4,0	0	1	1	3	3	
11	Premalo iskanja novih možnosti turistične ponudbe			5			3							5		2						4	3			4	5																		3,9	0	1	2	2	3
5	Premalo dohodka iz turizma			.			3							3		4						5	3			4	5																		3,9	0	0	3	2	2
2	Premalo prenočitvenih kapacitet			3			2							5		4						4	5			2	5																		3,8	0	2	1	2	3
3	Neuspešno delovanje centra Ulovka			3			2							5		4						4	4			5	3																		3,8	0	1	2	3	2
7	Pomanjkljiva celostna turistična ponudba občine			5			3							4		3						2	5			3	5																		3,8	0	1	3	1	3
9	Premalo posvečene pozornosti panogi s strani občine in prebivalcev, glede na njen gospodarski pomen in potencialne možnosti			4			4							3		3						3	4			4	3																		3,5	0	0	4	4	0
8	Pomanjkljiva kontrola kakovosti ponudbe / izvajanja turističnih dejavnosti (npr. kmečkoga turizma,...)			2			3							2		2						3	4			3	5																		3,0	0	3	3	1	1
10	Premalo izobraževanj in usposabljanj in promocije pomena turizma za udeležence, vključene v razvoj turistične ponudbe in vseh prebivalcev občine			3			2							3		1						3	3			3	4																		2,8	1	1	5	1	0

komentarji

št	VZGOJA IZOBRAŽEVANJE PRILOŽNOSTI																																			povprečje	števil							
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34		35	ocen 1	ocen 2	ocen 3	ocen 4	ocen 5		
2	Mladi zaradi svojih zahtev privabljajo v okolico šol vrsto dejavnosti, ki popestrijo ponudbo in vzdušje naselja.	3	4		3			5		5			4	3	4										5				2						3			3,7	0	1	4	3	3	
3	Srednja šola krepi vlogo medobčinskega središča	4	4		4		5		4		4			3	1	5										2				2						3			3,4	1	2	2	5	2
1	Z ustanovitvijo srednje šole je možnost zadržanja perspektivnega kadra v občini večja.	3	5		3			5		3			2	4	3											1				3						3			3,2	1	1	6	1	2

komentarji

št	VZGOJA IZOBRAŽEVANJE NEVARNOSTI																																			povprečje	števil								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34		35	ocen 1	ocen 2	ocen 3	ocen 4	ocen 5			
3	Izbira srednješolskega programa, ki ne bo konkurenčen (glede na zaledje, potrebe,...)	5	3		2		5		3		3			4	5	5									1				4						3			3,6	1	1	4	2	4		
1	Odliv perspektivnega kadra "beg možganov".	4	5		4			3		4			3	4	3											2				1						4			3,4	1	1	3	5	1	
2	Ob morebitni ustanovitvi srednje šole povečanje prisotnosti drog in alkohola v občini.	2			2			3		3			3	3	4											1				2						2			2,5	1	4	4	1	0	
4	Sprememba namembnosti družbenih objektov za druge rabe (npr. OŠ na Zaplani,...)	4			3			3		2			3	2	2												1				3						1			2,4	2	3	4	1	0

komentarji

št	VZGOJA IZOBRAŽEVANJE PREDNOSTI																																			povprečje	števil									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34		35	ocen 1	ocen 2	ocen 3	ocen 4	ocen 5				
4	Glasbena šola s tradicijo je pomembna nosilka družbenega razvoja (vključuje se v kulturno dejavnost občine, prispeva k medobčinskemu sodelovanju, združuje veliko število mladih,...)	5	4		4		4		4		4			5	4	4											5				4						5			4,3	0	0	0	8	4	
1	Relativno visok delež prebivalcev z visoko izobrazbo glede na skupno število prebivalcev,	5	4		4		3		5		3			4	1	5											5				4						4			3,9	1	0	2	5	4	
2	Programi za izobraževanje odraslih in za poklicno preusmerjanje, ki že potekajo (na šolah, v knjižnici,...)	5	4		4			4		4			4	5	2													4				3						4			3,9	0	1	1	7	2
5	Aktivno vključevanje staršev v delovanje šol in vrtcev na področjih, ki so lahko predmet skupnega delovanja, opravljanje dodatnih dejavnosti osnovnih šol	3	4		4		5		3		4			4	2	3												4			4							5			3,8	0	1	3	6	2
3	Društva sama izvajajo izobraževalne delavnice za svoje člane in se zavedajo pomena izobraževanja.	3	4		5			4		3			3	3	1													1			2							2			2,8	2	2	4	2	1

komentarji

št	VZGOJA IZOBRAŽEVANJE SLABOSTI																																			povprečje	števil									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34		35	ocen 1	ocen 2	ocen 3	ocen 4	ocen 5				
5	5 (od 6 +1) enot VVZ ne ustreza predpisanim normativom predšolske vzgoje	4	3		4			5		2			4	5	4											1				5						4			3,7	1	1	1	5	3		
3	Visoko izobraženi ljudje so zaposleni večinoma izven občine, s svojim znanjem bi lahko pomembno prispevali k razvoju občine	5	4		4			3		4			3		5												1				3						3			3,5	1	0	4	3	2	
2	Ni centra za mlade, premalo privlačnih /primernih programov za mlade	4	3		3		5		4		3			4	1	5												1			3						4			3,3	2	0	4	4	2	
7	V občini primanjkuje izobraževalnih programov, v smislu povezave med izobraževalnimi inštitucijami in gospodarstvom.	4	3		3			3		4			5		3													1			3						4			3,3	1	0	5	3	1	
8	Povečanje brezposelnosti v občini.	3	4		4			5		3			3	2	2														1		3							5			3,2	1	2	4	2	2
4	Slabo racionalno izvajanje servisnih storitev na področju šolstva in otroškega varstva;	1	3		4		4		3		4			3	3	4													1		4							2			3,0	2	1	4	5	0
6	Nemotiviranost in slaba usposobilenost mladih za podjetništvo.	4	2		3			3		2			5	4	1														1		4						3			2,9	2	2	3	3	1	
10	Slab pretok informacij med delodajalci in ZRSZ.	4	3		4			1		3			3		2														1		5							2,9	2	1	3	2	1			
1	Ni srednje šole v občini	1	5		2			4		4			3		2													4		1							2			2,8	2	3	1	3	1	
9	Primanjkuje visoko usposobljenega managerskega kadra.	4	3		2			1		4			3		3														1		2						4			2,7	2	2	3	3	0	

komentarji

št ZDRAVSTVO PRILOŽNOSTI		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
2	Razvijanje pomoči na domu.	5	3		4		4		5		4	,		5	4	5									5				5							5	4,5	0	0	1	4	7
1	Možnost zagotavljanja novih bivalnih kapacitet, dnevno in občasno varstvo ter dodatne delavnice za preživljanje prostega časa za starejše občane.	5	2		5		5		4		3	,		4	5	4									4				5							4	4,2	0	1	1	5	5

komentarji

4
3
3
5

št ZDRAVSTVO SOC VARSTVO NEVARNOSTI		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5	
3	Neurejena / nestabilna zdravstvena zakonodaja (z vidika mreže osnovnega zdravstva, dodeljevanja koncesij,...)	3	3		4		,		4		3	4		4	4	5										1				3							5	3,6	1	0	4	5	2
4	Izguba pomena Zdravstvenega doma kot vozlišča, v katerem se združujejo zaposleni in koncesionarij (sprememba namembnosti prosotrov za druge dejavnosti,...)	5	2		2		5		5		3	5		3	3	4										4				1							2	3,4	1	3	3	2	4
1	poslabšanje oskrbe z družbenimi dejavnostmi (Zdravstveni dom Šole, vrtci idr.) zaradi pospešenega priseljevanja	3	4		5		,		4		4	2		2	5	2										2				3							2	3,2	0	5	2	3	2
2	Glede na pomanjkanje zdravnikov in zdravstvenega osebja v Sloveniji bi lahko bilo samo delovno mesto, ki bi ga ponujali, prešibak argument za pridobivanje novega kadra.	4	1		2		4		4		4	2		4	2	3										2				4							4	3,1	1	4	1	7	0

komentarji

4

št ZDRAVSTVO SOC VARSTVO PREDNOSTI		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5	
1	Društva imajo interes pomagati občanom v težavah.	5	4		4		,		5		4	3		4	5	3										5				3							3	4,0	0	0	4	4	4
2	Dobro vpeljana zasebna praksa zdravnikov	4	3		4		,		4		4	3		4	4	5										4				2							4	3,8	0	1	2	8	1
3	Vzpostavljen zdravstveni management, ki se lahko ponudi zasebnim koncesionarjem in drugim v javnem sektorju	3	3		?		,		3		,	4		4	3	4										1				3							4	3,2	1	0	5	4	0

komentarji

4

št ZDRAVSTVO SOC VARSTVO SLABOSTI		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5	
2	Nezadostno organizirana pomoč starejšim občanom z vidika omogočanja čim daljšega bivanja na domu	5	3		4		4		4		3	,		4	4	2										1				4							4	3,5	1	1	2	7	1
4	Pomanjkanje kadra v osnovnem zdravstvu (manjkajo 3 zdravniki, da bi bila mreža polno zasedena) in starost delujočih zdravnikov Zdravstvenega doma	4	4		4		3		3		4	4		4	1	5										1				4							4	3,5	2	0	2	8	1
5	Pomanjkljiv nadzor nad delovanjem zdravstvenega sistema v občini, tudi z vidika ugotavljanja dobre prakse idr.	3	3		2		5		3		3	5		3	,	4										1				5							4	3,4	1	1	5	2	3
3	Problem investicij	4	3		5		2		3		,	,		3	3	3										2				5							4	3,4	0	2	5	2	2
1	Neustrezni prostori Centra za socialno delo (z vidika dostopnosti,...)	5	2		5		1		5		,	,		5	5	1										1				3							3	3,3	3	1	2	0	5
6	Slabo urejena nujna medicinska pomoč in dežurna služba	5	2		2		,		2		,	5		4	2	4										1				2							1	2,7	2	5	0	2	2

komentarji

3

Cell: AK5

Comment: Uvajanje novih programov zdravstva (specialistična dejavnosti, ginekologija,...)

Cell: AK6

Comment: čista privatna dejavnosti

Cell: AK7

Comment: prijavljanje na razpise MZ

Cell: AK8

Comment: Razvoj centra za preventivno zdravstveno dejavnosti

Cell: AK14

Comment: Poslabšanje učinkovitosti občinskih organov (oddelek za družbene dejavnosti) zaradi neustrezne kadrovske zasedenosti (število, izobrazba, struktura,...)

Cell: AK21

Comment: Motiviranost določenih kadrov

Cell: F26

Comment: + 1 zobozdravnik

Cell: AK31

Comment: Poznavanje vsebin novega pristopa (interdisciplinarnega) do zdravstva in socialnega varstva (premalo zasebne iniciative)

št	ŠPORT PRILOŽNOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
1	Ugodna lega – dobra prometna dostopnost	5	3		5		4		5		4	.		4	5	4									4			2							3	4,0	0	1	2	5	4	
2	Pridobivanje sovlagateljev na področju športa in rekreacije (center Ulovka, ...)	5	3	4		5		2		5	.			5	4	3									4			4							4	4,0	0	1	2	5	4	
6	S posodobitvijo bazena bi v občini lahko razvijali tudi to obliko športa oz. nudili kapacitete osnovnim šolam (srednji šoli) za telovadbo, šolo plavanja... Razgibavanje oz. rekreacija starejših. Rehabilitacija.	5	4		4		1		4		.	.		3	3	4									5			4							5	3,8	1	0	2	5	3	
3	Bližina Ljubljane, ki potrebuje rekreacijsko ponudbo	4	4		4		3		2		4	.		5	.	5									3			1						4	3,5	1	1	2	5	2		
4	Že vzpostavljeni medobčinski projekti za rekreacijsko infrastrukturo (omrežje kolesarskih poti, plovna pot po Ljubljani, ...)	5	3		5		2		2		4	.		5	1	3									3			4								3	3,4	1	2	3	2	3
5	Krajinski park Barje	4	4		3		.		3		2	.		5	2	3									5			3						3	3,4	0	2	5	2	2		

komentarji

5

5

št	ŠPORT NEVARNOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
2	problem investicij	4	3		4		5		3		.	.		3	4	5										2			5							5	3,9	0	1	3	3	4
1	poslabšanje oskrbe z družbenimi dejavnostmi (športna igrišča in druge rekreacijske površine) zaradi pospešenega priseljevanja	3	3		5		1		3		4	.		2	5	4										2			3							3	3,2	1	2	5	2	2
3	Dobra in kakovostnejša ponudba v Ljubljani in bližina novega vodnega centra v Logatcu.	3	3		5		2		1		3	.		2	3	3										1			4							2	2,7	2	3	5	1	1

komentarji

4

5

5

št	ŠPORT PREDNOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
2	Veliko zanimanje prebivalcev (odraslih in mladih) za športno oz. rekreativno udejstvovanje.	4	3		5		5		5		3	.		4	5	4										4			3							5	4,2	0	0	3	4	5
1	Veliko zanimanje prebivalcev (odraslih in mladih) za športno oz. rekreativno udejstvovanje	3	3		2		1		3		4	.		5	3	5										1			3							3	3,0	2	1	6	1	2
3	Košarka ima na Vrhniki dolgoletno tradicijo.	3	3		3		2		2		.	.		3	2	3										4			2							4	2,8	0	4	5	2	0

komentarji

5

št	ŠPORT SLABOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
2	Ne vzdrževanje oz. ne posodabljanje športne infrastrukture. Pomanjkanje idej za uvedbo novih programov. Propadanje oz. neizkoriščenost potenciala, kot je obstoječi bazen. S pokritim bazenom bi lahko njegove kapacitete izkoristili tudi pozimi.	5	3		5		4		4		4	.		5	4	5										2			5							5	4,3	0	1	1	4	6
3	Propadanje centra Ulovka oz. ne izkoriščanje njegovega potenciala. Poleti infrastruktura centra ostaja neizkoriščena (tekme v gorskem kolesarjenju).	5	2		5		5		3		5	.		5	5	3										1			5							4	4,0	1	1	2	1	7
1	Društva sredstva za svoje delovanje dobijo predvsem s strani občine in države. Premalo pa je financiranja s strani gospodarstva. Podjetja turi ne sofinancirajo rekreacije zaposlenim.	3	4		2		3		5		3	.		4	3	4										3			4							4	3,5	0	1	5	5	1

komentarji

5

3

Cell: O9

Comment: Razvijanje programa razvoja podeželja usmerjenega v šport, rekreacijo in turizem z dodajanjem vsebin naravne in kulturne dediščine

Cell: AK9

Comment: Vključevanje v programe EU (kohezijski skladi)

Cell: O10

Comment: Celostna obravnava gradnje in vzdrževanja vsakovrstne rekreacijske in športne infrastrukture v okviru turistične ponudbe kraja (posebej na nivoju ožjega dela Občine in skupaj na nivoju Občine kot celote)

Cell: AK12

Comment: premalo razdelan program priložnosti. Turizem je gospodarska panoga, ki ne sme biti odvisna od TD Blagajana. Koordinativna vloga občine ni izpostavljena. Občina je središče, obstaja pa občutek, da se umika, kar je logično, saj je podhranjena tako kadrovske kot finančno.

Cell: L18

Comment: premalo športnih objektov v vaseh za preživljanje prostega časa in rekreacijo

Cell: O18

Comment: Pomanjkanje razvojnih programov

Cell: O19

Comment: nesistematičen pristop k reševanju problematike upravljanja in vzdrževanja objektov
Opomba: glej poseben dopis, z obrazložitvijo)

Cell: O26

Comment: Vzpostavitev povezave med Bevkami in Bistro preko mostu čez Ljubljano pri kmetiji Kamin za potrebe pešcev, kolesarjev in konjenikov

Cell: O33

Comment: Nedokončano urejanje pravnega stanja obstoječe športno rekreacijske infrastrukture v Občini (komentar v dopisu)

Cell: AK33

Comment: preširoko polje dela Javnega zavoda Ivan Cankar za kulturo, šport in turizem

Cell: O34

Comment: Neizdelan načrt vlaganj v obnovo obstoječe športne infrastrukture v občini.

št	KULTURA PRILOŽNOSTI																																				povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35						
1	Ugodna lega – dobra prometna dostopnost, ki pogojuje boljši obisk kulturnih ustanov /prireditvev s širšega zaledja (LUR in širše zaledje)	5	4		4	5	4	4	,		5	3	4										5					4						3	4,2	0	0	2	6	4		
2	Možnost obiska organizacija kulturnih prireditvev, ki presegajo lokalni pomen (Cankarjevi dnevi,...)	4	4		4	4	4	4	,		5	5	5											3				3							3	4,0	0	0	3	6	3	
3	Vlaganje državnih sredstev v kulturne ustanove državnega pomena - sinergijski učinki	4	3		3	3	4	3	,		5	4	3											5				2							3	3,5	0	1	6	3	2	
4	Pridobivanje svlagateljcev na področju kulture (sosednje občine, ki imajo slabe razvito družbeno infrastrukturo na področju dejavnosti kulture)	3	3		3	,		3	2	,		4	2	2										4					1						4	2,8	1	3	4	3	0	

komentarji

št	KULTURA NEVARNOSTI																																				povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35						
2	Poslabšanje oskrbe z družbenimi dejavnostmi (knjižnica, kulturni dom) zaradi pospešenega priseljevanja	3	3		5	1	5	2	,		3	5	4											1				3							1	3,0	3	1	4	1	3	
1	Izguba identitete občine in mesta Vrhnike zaradi pritiskov kapitala	3	2		2	3	5	3	,		3	4	5											1				2							1	2,8	2	3	4	1	2	

komentarji

št	KULTURA PREDNOSTI																																				povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35						
1	Razpoznavna identiteta občine (zgodovinsko mesto Vrhnika, Ivan Cankar, kulturna krajina na Ljubljanskem Barju, ...), ki v veliki meri temelji na kulturnih danostih	5	4		3	5	5	4	,		5	5	5											5				4							4	4,5	0	0	1	4	7	
3	Za kulturno dejavnost občine so pomembni tudi objekti kulturne dediščine oz. obeležja, ki bi jih bilo smiselno vključiti v sistem učnih (rekreativnih) poti.	5	2		4	4	4	5	,		5	3	3											4				5							4	4,0	0	1	2	5	4	
5	Vsako leto se izvajajo različne tradicionalne prireditve, ki so dobro obiskane.	4	3		5	3	2	,			5	4	5												5			3								4	3,9	0	1	3	3	4
4	V občini je veliko kulturnih ustanov in ohranjene kulturne dediščine, ki prebivalcem in turistom lahko ponudijo vse vrste kulturnega življenja in izobraževanja.	4	3		3	2	4	3	,		4	2	3												4			4								4	3,3	0	2	4	6	0
2	pobudo pri opravljanju dejavnosti	4	1		4	1	3	3	,		4	1	4												1			3								3	2,7	4	0	4	4	0

komentarji

št	KULTURA SLABOSTI																																				povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35						
1	Problem investicij	5	2		5	5	5	4	,		3	4	5											1				5								5	4,1	1	1	1	2	7
2	Zastarelost oz. neustreznost prostorov knjižnice in s tem posledično slabe razmere za zaposlene in obiskovalce. Premajhna informacijska podpora, nezmožnost posodabljanja gradiva in upad izposoje.	4	3		4	4	3	3	,		4	5	4												1			3								3	3,4	1	0	5	5	1
4	Pomanjkanje kvalitetnega izobraževanja in vzpodbujanja mentorstva na deficitarnih področjih dejavnosti.	4	4		2	1	4	,				3	3												1			3								4	2,9	2	1	3	4	0
3	Dostopnost kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost za občane.	4	3		2	3	4	3	,		3	2	2												1			4								3	2,8	1	3	5	3	0

komentarji

Cell: P27

Comment: vsebina 2. alineje, ki govori o knjižnici, ni dobro zastavljena. Bistvo in problem knjižnice je v neustreznosti obstoječih prostorov in prostorski stiski, ki se že sedaj kaže, v bodoče pa bo še večja. Predlog: črtajo se "nezmožnost posodabljanja gradiva in upad izposoje". gradiva se posodablajo... Glej original dopisa!

Cell: E45

Comment: ustreznna cena ni pogoj za razvoj omrežij, je pa lahko

št	ENERGETIKA PRILOŽNOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
3	širitev plinovodnega omrežja			4					5		3	4			3	4	4		5							5				5	5	5			4,3	0	0	2	4	6		
1	zgrajena infrastrukturna omrežja kot osnova za razvoj			3					5		.	.			4	5	5		3											3	4	5			4,1	0	0	3	3	4		
2	dobra energetska oskrba kot spodbuda za gospodarski razvoj			4					5		.	.	4		5	3	3		3								4				4	3	5			3,9	0	0	4	4	3	

komentarji

5

št	ENERGETIKA NEVARNOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
1	neenakopravnost pri energetske oskrbi med centri in zaledjem			4					3		4	.			3	5	4		4								5				2	3	.			3,7	0	1	3	4	2	
2	neracionalna raba energije in posledično večja poraba			2					3		.	.			4	4	4		3									5				4	2	.			3,4	0	2	2	4	1
3	gradnja plinovodnega omrežja podrejena ostalim komunalnim ("nujnejšim" in "pomembnejšim") objektom			3					3		.	.	3		5	4	3		4								3				3	3	.			3,4	0	0	7	2	1	

komentarji

št	ENERGETIKA PREDNOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
2	možnost za uporabo ekološko sprejemljivejših energentov (plin)			5					4		4	4			3	4	4		4								5					5	5	5			4,3	0	0	1	6	5
1	sorazmerno dobra oskrba s storitvami energetske infrastrukture			3					4		.	4			5	3	3		4								4					3	4	5			3,8	0	0	4	5	2
4	možnosti za medobčinsko sodelovanje – oskrba s plinom			4					4		.	.	3		2	4	5		4								5					4	2	5			3,8	0	2	1	5	3
3	predvidena ustrežna elektroenergetska oskrba občine			4					4		.	.	.		4	5	2		3								4					2	3	5			3,6	0	2	2	4	2

komentarji

št	ENERGETIKA SLABOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
5	glede na možnosti je plinovodno omrežje preslabo razvito			4					5		.	.	3			3	5	4		4							5					5	4	.			4,2	0	0	2	4	4
8	razpršena poselitev, redka poseljenost in veliko število manjših naselij je z vidika infrastrukture izrazito neracionalno			4					2		.	.			5	4	3		4								5					4	4	.			3,9	0	1	1	5	2
1	energetski koncept občine ni izdelan			.					5		4	3			4	3	3		5								5					4	2	.			3,8	0	1	3	3	3
2	pomanjkanje usklajenih energetske konceptov na nivoju (sub)regije			.					3		.	.			5	3	4		4								4					4	3	.			3,8	0	0	3	4	1
3	ni izrazitih možnosti za uporabo alternativnih virov energije			.					3		.	.	3		3	3	3		4								4					3	3	.			3,2	0	0	7	2	0
10	neustrezna cenovna politika storitev, ki ne omogoča razvoja omrežij in storitev			1					2		4	.			4	4	3		2								3					5	4	.			3,2	1	2	2	4	1
6	možnost obveznega priključevanja (določitev prioriteten načinov rabe energije iz daljinskih sistemov)			.					2		.	.			3	3	3		4								5					1	4	.			3,1	1	1	3	2	1
9	ni večjih možnosti za razvoj sistemov daljinskega ogrevanja			3					2		.	.	2		2	2	3		4								4					5	3	.			3,0	0	4	3	2	1
7	analiza onesnaženosti zraka kot možna podlaga za uvedbo obveznega priključevanja ni izdelana			1					2		.	.			4	3	2		3								4					3	4	.			2,9	1	2	3	3	0
4	trenutna slaba elektroenergetska oskrba			1					3		.	.			1	3	3		3								5					2	4	.			2,8	2	1	4	1	1

komentarji

Cell: L6

Comment: uporaba biomase v strnjenih naseljih za ogrevanje

Cell: E24

Comment: nisem informiran

Cell: E25

Comment: nisem informiran

Cell: E26

Comment: nisem informiran

št	ODPADKI PRILOŽNOSTI	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35																																			povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
2	odpadki predstavljajo gospodarski izziv prihodnosti;			4				4		3		4			5		5	4		3						4						5	3	5	4,1	0	0	3	5	4		
1	Vrhnika je lahko glavni akter ravnanja z odpadki v širši regiji			5				3		5		4			5		5	3		2						2							5	3	5	3,9	0	2	3	1	6	
4	sinergični učinki objektov za ravnanje z odpadki (delovna mesta, dodatna izgradnja infrastrukture)			3				3		4		4			4		4	4		3						3						4	5	5	3,8	0	0	4	6	2		
3	občina lahko postane neodvisna na področju ravnanja z odpadki			3				4		.		.			4		2	3		3						3						3	4	5	3,4	0	1	5	3	1		
komentarji		5																																								

št	ODPADKI NEVARNOSTI	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35																																			povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
2	lokalizmi pri urejanju komunalnih zadev (nesodelovanje med občinami v regiji, problem predvsem MOL)			5				5		4		3			4		3	4		4						4						4	4	5	4,1	0	0	2	7	3		
3	nasprotovanje objektom za ravnanje z odpadki (efekti NIMBY – ne na mojem dvorišču, NIMET – ne v času mojega mandata, BANANA – ne graditi ničesar nikjer ob ničemer ob nikomer, LULU – lokalno nezaželeno raba prostora)			3				5		3		2			3		5	5		4												5	5	5	4,1	0	1	3	2	6		
1	ogroženost okolja zaradi dejavnosti ravnanja z odpadki			2				5		.		2			5		3	3		4						5						3	3	5	3,6	0	2	4	1	4		
komentarji																																										

št	ODPADKI PREDNOSTI	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35																																			povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
2	kvaliteten in utečen sistem zbiranja, odvoza in predelave odpadkov			4				5		.		5			5		4	3		4						4						5	2	5	4,2	0	1	1	4	5		
1	dolgoletne izkušnje pri ravnanju z odpadki			3				5		5		5			5		3	4		4						3						4	3	5	4,1	0	0	4	3	5		
3	izjemno usposobljen upravljavec sistema			5				4		.		.			4		3	3		4						3						3	4	5	3,8	0	0	4	4	2		
4	prostorske možnosti za izvajanje konceptov ravnanja z odpadki in njihovo nadaljnjo širitev (Verd, Tojnice, IC Sinja Gorica)			5				3		4		4			3		5	2		3						4					2	5	4	3,7	0	2	3	4	3			
komentarji																																										

št	ODPADKI SLABOSTI	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35																																			povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
1	problematika končnega odlaganja odpadkov v regiji			4				4		4		.		5		3	3		5						5						4	3	.	4,0	0	0	3	4	3			
2	neaktivnost LUR in države			5				1		5		4			5		5	2		4						5						1	5	.	3,8	2	1	0	2	6		
3	slabe izkušnje preteklih let glede problematike potencialnega odlagališča Verd			1				2		3		.		4		4	4		3						5						5	2	.	3,3	1	2	2	3	2			
4	neustrezna cenovna politika komunalnih storitev, ki ne omogoča razvoja omrežij in storitev			1				3		5		.		4		3	4		3						3						3	4	.	3,3	1	0	5	3	1			
5	ekološka bremena (obstoječa odlagališča, črna odlagališča odpadkov)			3				1		.		4			3		5	3		4						4					2	1	.	3,0	2	1	3	3	1			
komentarji																																										

Cell: E7

Comment: regijsko reševanje ravnanja z odpadki

št TELEKOMUNIKACIJE PRILOŽNOSTI		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5	
1	centralna lega v Sloveniji			4					4		4		4			4		4	3		2						5							1	3	5		3,6	1	1	2	6	2
2	bližina TK povezav (avtocesta, železnica, daljnovodi)			4					4		,		4			5		3	4		3						4							2	4	5		3,8	0	1	2	6	2

komentarji

št TELEKOMUNIKACIJE NEVARNOSTI		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5	
1	zaostajanje opremljenosti zaledja			,					3		4		3			4		5	3		5						5							3	3	5		3,9	0	0	5	2	4
2	neustrezna postavitev anten za brezžične komunikacijske sisteme			,					3		,		,			5		3	4		4							2						5	4	5		3,9	0	1	2	3	3

komentarji

št TELEKOMUNIKACIJE PREDNOSTI		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5	
1	lega Vrhnik ob glavnih komunikacijskih povezavah			5					4		,		5			,		2	4		4						5							1	4	5		3,9	1	1	0	4	4

komentarji

št TELEKOMUNIKACIJE SLABOSTI		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5	
1	slaba opremljenost zalednih območij			3					3		,		3			5		5	5		4						4							3	4	5		4,0	0	0	4	3	4
2	neurejen sistem CATV			3					3		4		3			4		5	4		4						4							5	3	5		3,9	0	0	4	5	3

komentarji

Cell: E8

Comment: ne poznam

Cell: E9

Comment: ne poznam

št	OKOLJE PRILožNOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
4	Izgradnja obvoznice mesta Vrhnike in novih priključkov na avtocesto			5					5	5	4			4		1	5		4							5						5	5	5	4,4	1	0	0	3	8		
3	Preventivno varstvo okolja preko sistema prostorskega načrtovanja v novih prostorskih aktih občine (usmerjanje posegov v prostor v manj ranljiva območja)			2					5	5	.			3		5	3		5							4						4	4	5	4,1	0	1	2	3	5		
1	Ustanovitev Krajinskega parka Barje, v katerem občina lahko išče / izkorišča tudi razvojne možnosti, poleg interesov varstva			3					1	3	3			5		4	3		4							4						3	3	5	3,4	1	0	6	3	2		
2	Prezemanje pobude občine Vrhnika pri ustanovitvi krajinskega parka Barje, po čemer lahko občina postane še bolj razpoznavna			4					1	3	3			2		3	3		4							4						2	4	5	3,2	1	2	4	4	1		

komentarji

št	OKOLJE NEVARNOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
1	Širitev razpršene gradnje, ki je z vidika varstva okolja in racionalne rabe prostora manj sprejemljiva			3					5	4	4			5		4	3		3								5						4	3	5	4,0	0	0	4	4	4	
3	Umeščanje okolju manj prijazne industrije in drugih dejavnosti v proizvodno – poslovne in komunalne cone (Sinja gorica, Tojnice,...)			4					4	3	.			3		3	4		5								4						5	4	5	4,0	0	0	3	5	3	
2	Poslabšanje stanja okolja zaradi pospešenega priseljevanja			5					5	4	2			5		5	2		3								4						3	3	5	3,8	0	2	3	2	5	
4	Neuspešna realizacija razvojnih in varstvenih interesov / projektov na območju krajinskega parka Barje zaradi ne dovolj dobrega sodelovanja vseh partnerjev (prebivalci, sektorji,...)			2					2	2	.			4		4	4		4								4						2	4	5	3,4	0	4	0	6	1	

komentarji

št	OKOLJE PREDNOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
6	Izvajanje plinifikacije poselitvenih območij			3					5	4	4			3		4	3		4								5						5	5	5	4,2	0	0	3	4	5	
2	Ozaveščenost prebivalcev o pomenu Barja kot naravne vrednote			5					4	4	4			5		4	1		2								4						1	4	5	3,6	2	1	0	6	3	
1	Kmetijska dejavnost na Barju se že prilagaja okoljevarstvenim zahtevam (Natura 2000)			4					4	5	3			4		3	2		3							3							3	3	.	3,4	0	1	6	3	1	
3	Izvedene regulacije vodotokov (Podlipščica, ...) z vidika varstva pred poplavami			1					4	4	.			2		3	3		1								4						4	5	.	3,1	2	1	2	4	1	
4	V primerjavi s stanjem v državi ni izrazitih okoljskih problemov			1					1	3	.			4		3	4		3								4						4	3	4	3,1	2	0	4	5	0	
5	Pomembna in dobro ohranjena območja narave			2					1	4	4			3		2	2		3								4						2	4	5	3,0	1	4	2	4	1	

komentarji

št	OKOLJE SLABOSTI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	povprečje	število ocen 1	število ocen 2	število ocen 3	število ocen 4	število ocen 5
11	Ne dovolj strogo / dosledno kaznovanje kršiteljev (rna odlagališča, zasipavanje vrtač, nelegalne gradnje izven poselitvenih območij,...)			5					4	4	4			3		5	4		4								5						4	5	5	4,3	0	0	1	6	5	
12	Stara bremena (neustrezno odloženi odpadki, neustrezne lokacije dejavnosti,...)			5					4	3	.			3		4	5		4								4						4	5	5	4,2	0	0	2	5	4	
2	Komunalno neustrezno urejena območja kraških predelov (npr. zaradi sprememb vikendov na Zaplani v stanovanjske objekte,...)			4					4	4	4			5		4	4		5								5						4	2	5	4,2	0	1	0	7	4	
4	Onesnaženost površinskih vodotokov (Ljubljanica in njenih pritoki, drugi vodotoki)			2					4	4	5			4		4	4		5								4						5	4	5	4,2	0	1	0	7	4	
3	Nekontrolirano poseganje na območja vrtač (poselitve, zasipavanja,...)			5					4	3	4			4		3	5		5								3						2	5	5	4,0	0	1	3	3	5	
1	Divja odlagališča			1					5	3	4			4		5	3		3								5						5	3	5	3,8	1	0	4	2	5	
5	Premajhna ekološka zavest občanov, premajhna seznanjenost občanov z nevarnostmi, ki jih povzročata z vidika varstva okolja neustrezno ravnanje (zasipavanje vrtač, odlaganje odpadkov na najbolj ranljiva območja podtalnice, ...)			1					5	2	4			5		3	4		3								5						4	4	5	3,8	1	1	2	4	4	
13	Negativni vplivi zaradi delovanja kamnoloma Verd (prašenje, transporti,...)			3					2	3	3			4		3	4		3								3						3	5	5	3,4	0	1	7	2	2	
6	Onesnaženost zraka v mestu Vrhnika zaradi prometa			3					5	2	3			2		3	3		3								5						4	4	3	3,3	0	2	6	2	2	
9	Neusklajene zahteve glede globine in zaraščanja jarkov na Barju (naravovarstvo, kmetijstvo)			.					3	4	.			3		4	3		4							4						1	4	.	3,3	1	0	3	5	0		
7	Pomanjkljiv okoljski monitoring			4					1	3	2			4		3	3		3								4						3	3	5	3,2	1	1	6	3	1	
14	Ni lokalnega programa varstva okolja			4					1	4	4			2		1	2		5								4						2	4	.	3,0	2	3	0	5	1	
10	Izvedene regulacije vodotokov (Podlipščica,...) z vidika ohranjanja narave			1					3	2	.			3		3	2		5								4						2	4	.	2,9	1	3	3	2	1	
8	Neustrezen vodostaj Ljubljanice (z vidika višine podtalnice na Barju, onesnaženosti vodotoka, poplavne ogroženosti)			2					2	.	2			3		3	2		5								4						1	3	.	2,7	1	4	3	1	1	

komentarji

št	SKUPNO PRILOŽNOSTI PREDNOSTI																																				povprečje	številno					
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35		ocen 1	ocen 2	ocen 3	ocen 4	ocen 5	
1	Razvoj Vrhnike v medobčinsko središče, kar je opredeljeno tudi v strategiji prostorskega razvoja Slovenije	3	4	3	3	4	,	2	5	3	4	,	4	4	,	5	5	4	4	3	3	,	5	5	5	5	5	4	3	5	,	5	1	5	5	5	4,0	1	1	7	8	13	
5	Možnost realizacije proizvodno poslovne cone Sinja gorica na način, ki spodbujanja dejavnosti, ki zahtevajo visoko strokovnost in tehnologijo in je mogoča večja dodana vrednost)	4	4	4	4	1	3	2	4	4	4	,	4	5	,	4	2	5	5	4	5	3	5	5	5	5	5	5	5	3	3	5	1	5	5	5	4	4,0	2	2	4	11	14
6	Možnost boljše izkoriščenosti visoko izobraženih kadrov	,	,	,	4	5	,	4	4	5	4	,	5	4	,	4	5	4	4	5	3	,	1	5	5	4	4	2	2	5	,	4	5	4	5	2	4,0	1	3	1	12	10	
10	Ugodna lega glede na prometno dostopnost	5	3	5	5	5	,	4	5	3	,	,	5	,	5	4	4	4	2	2	,	4	4	5	5	5	3	1	3	,	4	2	3	5	4	3,9	1	3	5	8	11		
8	Možnost razvoja podjetništva	5	3	3	3	4	2	4	3	4	3	,	4	4	5	4	3	3	4	5	2	2	2	4	5	5	5	4	5	5	3	5	4	4	5	3	3,8	0	4	9	11	10	
2	Možnost razvoja turizma, usmerjenega v ponudbo Barja, Krasa in kulturnih entitet, v povezavi z dopolnilnimi dejavnostmi na kmetijah	5	5	2	2	4	,	3	4	5	4	,	*	5	,	3	5	3	3	5	4	5	4	4	5	3	4	3	4	5	1	3	2	3	5	3	3,7	1	3	9	8	10	
3	Bližina Ljubljane (možnost zaposlitve, izobraževanja,... Vrhnčanov v Ljubljani ter ponudba stavbnih zemljišč, rekreacijskih območij, doživljanja narave...za Ljubljancane)	5	3	5	5	2	5	2	3	3	2	,	*	5	3	3	3	3	4	5	4	,	3	5	5	4	4	4	3	2	,	5	3	2	3	5	3,6	0	5	11	5	10	
12	Nadaljevanje že utečenih medobčinskih projektov / programov, v katerih občina Vrhnika je ali lahko postane glavni pobudnik;	3	4	5	5	4	,	3	4	4	3	,	4	5	,	4	4	2	4	2	1	,	2	5	5	4	4	5	1	3	,	2	1	2	5	3	3,4	3	5	5	10	7	
4	Možnost, da Barje postane vzorčni primer Krajinskega parka, v katerem se prepletajo varstveni in razvojni interesi	5	4	3	3	2	,	2	1	2	3	,	4	5	2	3	5	3	3	5	4	4	4	3	5	5	5	2	2	2	2	3	4	5	1	3,3	2	9	8	6	8		
11	Se ohranjena identiteta mesta Vrhnike in občine v celoti (zgodovinsko mesto Vrhnika, Ivan Cankar, Ljubljansko Barje, ...)	4	3	2	2	4	,	2	3	3	,	*	4	4	4	4	3	3	3	2	1	3	4	5	5	3	3	3	5	,	1	2	3	5	4	3,2	2	5	11	8	4		
7	Možnost specializacije v ekološko kmetovanje	4	3	2	2	1	,	4	2	2	5	,	5	4	,	2	5	,	3	5	2	,	3	2	5	4	3	1	,	5	4	2	2	3	5	,	3,2	2	9	5	5	7	
9	Možnost vzpostavitve regijskega odlagališča odpadkov	4	3	5	5	2	4	2	3	1	4	,	4	5	1	4	3	4	3	1	1	,	1	3	1	5	3	4	2	4	,	3	4	4	,	3	3,1	6	3	8	10	4	

komentarji

št	SKUPNO NEVARNOSTI SLABOSTI																																				povprečje	številno				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35		ocen 1	ocen 2	ocen 3	ocen 4	ocen 5
1	Izguba nadzora nad urbanizacijo, kar pomeni pretirano / neusmerjeno pozidavo zaradi pozidava zaradi pritiskov kapitala, umeščanje »velikih investitoriev« na neustrezne lokacije	3	3	5	5	5	3	4	5	5	4	,	,	4	,	5	5	5	3	5	5	5	4	5	2	5	5	4	5	5	1	3	5	4	5	2	4,2	1	2	5	6	18
4	Izguba identitete občine v odnosu do Ljubljane (spreminjanje v spalno naselje, v predmestje Ljubljane,...)	4	4	3	3	5	,	4	3	3	3	,	,	5	,	4	5	5	4	4	3	2	4	4	2	5	5	5	3	5	4	3	2	4	5	2	3,8	0	4	8	10	9
2	Izguba identitete mesta Vrhnike zaradi pritiskov kapitala in s tem tudi izguba kvalitete bivanja	2	3	,	4	5	,	4	5	3	3	,	,	3	,	5	4	5	3	4	3	,	4	4	1	5	5	2	3	5	5	2	5	3	5	1	3,7	2	3	8	6	10
10	Pomanjkanje finančnih sredstev za izvedbo projektov	4	4	3	3	2	4	2	5	5	4	,	4	3	4	4	2	3	5	3	4	4	3	4	1	4	4	4	4	5	,	4	1	5	5	4	3,6	2	3	6	16	6
14	Tranzitni tovorni promet skozi Vrhniko	5	4	4	4	4	2	5	5	4	,	,	2	4	1	3	3	5	5	2	3	3	1	3	1	4	5	5	1	5	,	4	3	5	5	5	3,6	4	3	6	8	11
5	Odlivanje dobičkov kapitala iz občine (sedeži podjetij in bivanje podjetnikov drugod, bremena okolja, infrastrukture pa bodo ostala občini)	5	2	2	2	4	,	2	3	2	5	,	,	4	5	3	3	5	5	3	3	,	3	4	1	5	5	5	3	5	2	1	5	5	5	4	3,6	2	6	7	4	12
6	Poslabšanje oskrbe prebivalcev z družbenimi dejavnostmi (Šole, vrtci idr.) in prometno ter komunalno infrastrukturo zaradi pospešenega priseljevanja	4	2	5	5	4	,	3	4	2	3	,	,	3	4	2	2	3	3	3	2	,	1	5	2	5	4	4	4	5	,	4	3	4	4	3	3,4	1	6	8	10	5
11	Povečanje razkoraka med mestom Vrhnika in podeželskimi naselji (z vidika razvojnih možnosti in opremljenosti z družbeno infrastrukturo,...)	5	3	1	1	3	,	5	4	4	4	,	,	5	,	2	3	4	4	4	5	,	3	3	2	3	3	2	5	,	3	3	3	5	2	3,3	2	4	11	6	6	
8	Neuskaljeno delovanje institucij, križanje interesov gospodarstva (proizvodne cone,...), varstva okolja in interesov po ponudbi kvalitetnega bivanja	5	4	4	4	2	5	4	3	4	4	,	,	2	,	3	4	3	5	2	3	,	2	3	2	3	5	2	3	2	,	4	2	3	5	3	3,3	0	8	9	8	5
12	brezposelnost	3	3	3	3	3	,	4	4	3	2	,	5	3	,	1	2	,	5	3	1	,	,	4	1	5	5	2	3	5	,	4	4	4	5	3	3,3	3	3	10	6	6
3	Izguba identitete Ljubljanskega barja zaradi opuščanja kmetijske dejavnosti in širitve poselitve	4	4	2	2	5	,	5	3	4	,	,	3	,	2	4	5	4	5	4	1	1	3	1	5	3	3	4	2	,	2	4	3	5	2	3,3	3	6	6	8	6	
9	Neuspešno pridobivanje nosilcev razvoja in projektov	3	4	1	1	3	,	3	1	4	5	,	4	2	2	3	2	5	5	2	,	,	4	4	1	4	5	5	3	3	3	4	,	4	5	3	3,3	4	4	8	8	6
13	Povečevanje brezposelnosti	3	3	3	3	4	,	4	5	3	2	,	5	3	3	1	2	5	5	3	1	,	1	4	1	5	5	1	2	3	,	4	2	5	5	4	3,2	5	4	9	5	8
7	Realizacija proizvodno poslovne cone Sinja gorica na način, ki ne bi pomembno prispeval k izboljšanju gospodarskega stanja in prihodkov občine, in bi hkrati pomenil degradacijo prostora (identitete kraja)	3	3	5	5	2	,	3	3	1	2	,	,	2	,	3	4	5	3	1	2	,	4	4	2	3	4	1	2	2	,	1	4	3	5	2	2,9	4	8	8	5	4

komentarji

Cell: AC5

Comment: + železnica

Cell: AE7

Comment: opredeljeni z zakonom, ne na črno, v cilju pravega turizma

Cell: AE11

Comment: Zaplana-Ulovka-Star Maln

Cell: AE14

Comment: prenočišča, avtokamp, uvedba turističnega vlaka, ki bi ob vikendih povezoval vse turistične zanimivosti in točke

Cell: AE31

Comment: dogovor z DARS-om, ki naj poceni izvoz Logatec - s tem bo rešen promet skozi Vrhniko, s tem bi odpadel ves promet s krajev Planina, Logatec, godovič, Hotedrščica, Žiri, Rovte, žibrše, Trate skozi Vrhniko do avtoceste.

7.8.2 Dopisi k anketi

PREDLOGI DOPOLNITVE STRATEGIJE OBČINE VRHNIKA:

1. Strategija naj omogoča in podpira (finančno, kadrovske in pravne) vse projekte, za katere je možno pridobiti državna ali EU sredstva.

2. Strategija naj podpira tudi vse projekte s katerimi bi lahko prispevali k izvajanju kjotskega protokola (projekti na področju izrabe goriv, biomase, obnovljivih virov energije,

ukrepov pri gradnji in adaptacijah objektov, kurišč...). Pobuda pri teh projektih naj bi bila na privatni iniciativi, občina pa je dolžna zagotoviti ustrezne pravne okvire in primerno obveščenost prebivalstva ter zagotoviti ustrezno usposobljeno uradno in strokovno osebje.

3. Razvoj turizma je za občino Vrhnika velika priložnost, vendar ne tako velika, da bi z njim nadomestili večino delovnih mest izgubljenih v drugih panogah. Zato je potrebno omogočiti obstoj in razvoj tudi tradicionalnim panogam gospodarstva v občini.

Slabost turizma je tudi v veliki občutljivosti na »svetovna dogajanja«-terorizem, epidemije...

Izredna možnost ima Vrhnika s termalnim turizmom – Furlanove toplice. Žal je zanj potreben razmeroma velik finančen vložek, ki bi se vračal šele čez leta (precejšen riziko). Morda bi bilo ta turizem možno razvijati postopoma v okviru gostinskega kompleksa Močilnik (savna, wellnes, fitnes...), pri čemer IUV ne bi bila moteč faktor.

4. Gospodarjenje s komunalnimi odpadki je za občino Vrhnika lahko izrednega pomena (zelo velik in donosen posel v regionalnem merilu) v kolikor uspe pridobiti ustrezno lokacijo za celovito dejavnost (trajno deponiranje odpadkov). V kolikor take lokacije ne uspe pridobiti je vsekakor interes občine Vrhnika, da zagotavlja zbiranje, sortiranje in primerno predpripravo ter odlaganje odpadkov na za to pripravljene začasne lokacije. Pri tem je potrebno opozoriti na nujno predhodno ureditev prometa na Vrhniki – obvoznica, priključki na avtocesto.

5. V sklopu možnega povezovanja s sosednjimi občinami v regionalno središče, bi bilo smiselno vključiti projekt možne krajše povezave Vrhnike z Žirmi in morda Idrijo (preko tunelov in viaduktov). Tak projekt vsekakor presega občinsko strategijo tako prostorsko kot časovno, zato bi bilo o tem potrebno razmisliti v širšem okviru. Tudi financiranje takega projekta bi bilo izvedljivo le s pomočjo EU.

Lep pozdrav

Vehar Stanislav

V Podlipi, 28.02.2006

**JANKO SKODLAR
BEVKE 78
1358 LOG PRI BREZOVICI**

Bevke, 27.02.2006

**LJUBLJANSKI URBANISTIČNI ZAVOD, D.D.
VEROVŠKOVA 64
1001 LJUBLJANA**

Ga. Karla JANKOVIČ, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Zadeva: **STRATEGIJA RAZVOJA OBČINE VRHNIKA – SWOT ANALIZA –
VREDNOTENJE**

Kot ste zapisali v spremnem dopisu pomeni Strategija razvoja občine dokument, s katerim bo Občina Vrhnika na strateškem nivoju opredelila svoj dolgoročni razvoj. Zato je toliko bolj pomembna **celostna** obravnava posameznih področji in pod področji, ugotavljanje njihove medsebojne prepletenosti in medsebojna skupna strateška razvojna usmeritev, ki bo zagotavljala maksimalne sinergijske učinke.

Razvijanje turističnih destinacij drugod po Sloveniji, pa tudi na nekaterih območjih Občine Vrhnika je jasno pokazalo, da turizem ni samo gostinska ponudba, naravne danosti, pomembni kulturno zgodovinski spomeniki ali veliki športno rekreativni centri z objekti. Turizem danes posega na vsa področja človekovega bivanja in ustvarjanja in je v večji ali manjši meri prisoten vsepovsod.

Imeti pozitiven ali negativen odnos do razvoja turizma na določenem območju je danes predvsem odvisno od vprašanja našega odnosa do naravne in kulturne dediščine, športa in rekreacije, vzgoje in izobraževanja, urejenosti zdravstvenega in socialnega varstva, možnosti gospodarskega razvoja, razvoja sonaravnega kmetovanja, stanja prometne in komunalne infrastrukture itn. Pri tem pa ne smemo pozabiti na človekovo vsakdanje preživetje, ki za čedalje več ljudi že pomeni stisko.

Prenehanje oziroma zmanjšanje opravljanja kmetijske dejavnosti v ožjih delih Občine Vrhnika, ki so nedolgo nazaj veljala za ruralna (kmečka) področja, zahteva ustrezen odgovor. To je prav gotovo program razvoja podeželja usmerjenega v šport, rekreacijo in turizem v okolju, ki je bogato z naravno in kulturno dediščino. S tem v zvezi pa je potrebno zgraditi ustrezno infrastrukturo, kamor sodijo tudi športni in rekreacijski ter drugi objekti.

Urejena in vzdrževana prometna infrastruktura (kamor sodijo tudi urejene kolesarske poti in povezave) pa je osnovni pogoj za razvoj prepoznavnih turističnih destinacij v ožjih delih Občine Vrhnika.

Pod področje, ki me še prav posebno zanima je ŠPORT IN REKREACIJA.

Pod **priložnosti** omenjenega področja menim, da velja kot pomembno dodati:

- Razvijanje programa razvoja podeželja usmerjenega v šport, rekreacijo in turizem z dodajanjem vsebin naravne in kulturne dediščine;
- Celostna obravnava gradnje in vzdrževanja vsakovrstne športne in rekreacijske infrastrukture v okviru turistične ponudbe kraja (posebej na nivoju ožjega dela Občine in skupaj na nivoju Občine kot celote);

Obe alineji zaslužita oceno 5; predstavljata potrebo in ju zato kot tako umeščam pod zunanje vplive.

Nujnost razvijanje programa razvoja podeželja sem utemeljil že v uvodu, za drugo točko pa velja, da lahko celostna obravnava gradnje in vzdrževanja vsakovrstne športne in rekreacijske infrastrukture v okviru turistične ponudbe kraja bistveno pripomore k izboljšanju načrtovanja rešitev za propadajočo tovrstno infrastrukturo ter predvsem prispeva k izboljšanju ekonomskih kazalcev, tako z vidika poslovnih prihodkov in stroškov kot tudi z vidika externih stroškov in koristi.

Pod **nevarnosti** velja kot pomembno dodati (ocena 5):

- Pomanjkanje razvojnih programov in
- Nesistematični pristop k reševanju problematike upravljanja in vzdrževanja objektov;

Pod **prednosti** velja posebno poudariti in dodati (ocena 5):

- Vzpostavitev povezave med Bevkami in Bistro preko mostu čez reko Ljubljanico pri kmetiji Kamin za potrebe pešcev, kolesarjev in konjenikov;

Predlagana alineja je lahko obravnavana tako kot prednost in hkrati kot priložnost. Z izvedbo projekta, ki bi povezal že obstoječi poti med obema krajema, ki se obe končati prav na bregovih Ljubljanice v isti točki, tako na levem kot na desnem bregu. Pomembnost vzpostavitev te povezave presega okvirje že vzpostavljenega medobčinskega projekta za rekreacijsko infrastrukturo (kolesarske poti), čeprav je prav gotovo tudi del njega.

Gre za celostni pomen in vidike, ki jih ponuja ta povezava. Poleg rekreacije se z izvedbo povezave povezuje tudi naravna in kulturna dediščina obeh bregov Ljubljanice na območju kmetije **Kamin**, kjer je bil leta 1981 odkrit eden najpomembnejših keltskih novčnih (denarnih) zakladov pri nas. Gre za velike noriške srebrnike, ki jim rečejo tudi tetradrahme.

Tudi sicer je območje Kamina znano po bogatih podvodnih najdbah že izpred prve in druge svetovne vojne, pa tudi v novejšem času. Danes je kmetija cilj mnogih sprehajalcev, kolesarjev in konjenikov iz Bevk in okoliških krajev, predvsem poleti, spomladi in jeseni. S povezavo pa bi kmetijo Kamin bilo mogoče obiskati tudi iz Bistre.

Od Kamina pa do Tehničnega muzeja v Bistri je slaba dva kilometra delno celo asfaltirane poti. Povezava ponuja možnost razvoja muzejskega turizma, ki ga predstavlja grad Bistra, preko tam začete obstoječe poti, mimo ogromnih pašnikov konj in goveda iz posestva v Bistri vse do Kamina na bevški strani.

Naselje Bevke ima okoli 800 prebivalcev. V kraju je cerkev, gostilna, vrtec, šola, gasilski dom in športni park v izgradnji. V zadnjih letih je opazen pospešen razvoj kraja. Veliko je novogradenj. Priseljujejo se predvsem iz Ljubljane.

Vas Bevke se razprostira na treh osamelcih imenovanih Kostanjevica, Brdo in Gradišče. Ti trije osamelci v naravi izgledajo kot otočki, ki se dvigajo iz Barja in hkrati predstavljajo enkratne točke za razglede po okoliški barjanski ravnini. Poudaril bi vrednost osamelca z imenom Kostanjevica, ki skriva na severnem robu majhno barje imenovano »Mali plac«, ki je zaščiten kot naravni spomenik.

Hrib Gradišče je zanimiv zaradi naselbinskih najdb na trdini (na osamelcu in ne na barju, ki predstavlja nekaj kar je »mehko«). Ta osamelec je namreč v času mostiščarskega jezera molel kot velik polotok daleč v vodovje, zato je bil južni konec Gradišča izredno primeren za naselitev. Sicer so na samem hribu Gradišča sledovi naselitve iz železne dobe in iz časa Rimljanov na Slovenskem. Možne so nove najdbe.

Cel kup zanimivosti bevških osamelcev ponujajo številni studenci, ki so jih v večini izkoristili za vodnjake. Kar nekaj jih je še na Kostanjevici, kamor še danes ljudje hodijo po vodo, ko delajo na okoliških njivah. Posebno močan studenec je Zagradiščem, pod osamelcem Gradišče, ki izvira pod skalo imenovano **Babji zob**. Ta voda je napajala nekdanje zelo pomembne objekte vaške perišče in pojišče za živino z imenom **Stržen**. Nahaja se nekoliko bolj južno od izvira, ob makadamski cesti, ki vodi do **Kamina** ali ob stari barjanski poti po kateri so vozili žito v mlin v Podpeč.

S povezavo Bevk in Bistre pridobimo prepoznavno turistično destinacijo, ki bo lahko povezovala tako športno rekreacijske objekte tega območja, dodatne dejavnosti na kmetijah, izdelke domače in umetne obrti, kot tudi poudarila pomembnost naravne in kulturne dediščine tega dela Občine Vrhnika, ki jo bomo z urejenimi kolesarskimi potmi lahko ponudili uporabnikom vseh ob barjanskih občin kakor tudi širše.

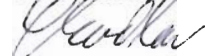
Pod **slabosti** velja omeniti (ocena 5):

- nedokončano urejanje pravnega stanja obstoječe športno rekreacijske infrastrukture v Občini (*zgrajeni objekti niso vrisani v kataster – problem dokazovanja obstoja objekta pri kandidiranju na razpise, neurejena lastninska razmerja med Občino kot lastnikom in društvi, ki so nekatere objekte pomagali graditi, izkoriščanje tržno zanimivih delov športnih parkov (tenis z bifejem in še kje) s strani posameznih društev ob hkratni neprizadetosti teh društev do ostalih tržno nezanimivih vendar nujno potrebnih delov parka (asfaltne ploščadi, atletska steza, skupni deli parka, parkirišče itd));*
- neizdelan načrt vlaganj v obnovo obstoječe športne infrastrukture v občini;

Preostali deli iz tega področja se mi zdijo primerno obdelani in sem jih ovrednotil v sami prilogi.

Lep dan še naprej in lepo pozdravljeni!

Janko SKODLAR

CANKARJEVA KNJIŽNICA VRHNIKA
Tržaška 9b, 1360 Vrhnika
Tel.: 01/755 31 14, fax: 01/755 38 33
e-mail: cobissikvrh@vrh.sik.si

Štev.: 22/06
Datum: 28.2.2006

LUZ, d.d.
Verovškova ulica 64
p.p. 2591
1001 LJUBLJANA

Zadeva: **Strategija občine Vrhnika – SWOT analiza**

Spoštovani!

Vračam vam izpolnjeno preglednico.

Propombo pa imam na anketni list v točki KULTURA – SLABOSTI. Menim, da vsebina druge alineje, ki govori o knjižnici, ni dobro zastavljena. Bistvo in problem knjižnice je v neustreznosti obstoječih prostorov in prostorski stiski, ki se že sedaj kaže, v bodoče pa bo še večja.

Predlagam, da črtate *nezmožnost posodabljanja gradiva in upad izposoje*. Gradivo s sredstvi, ki jih dobimo od občine in MZK, nenehno posodabljam. Upad izposoje pa smo zabeležili v lanskem letu in tudi letos, vendar ta trend ne nameravamo nadaljevati in bomo kljub težavam, poskušali spremeniti.

Lep pozdrav

v.d.direktorice:
Suzana Potočnik

7.9 Možni javni finančni viri za izvajanje Strategije

Javni finančni viri	Nosilci evropskih finančnih virov
- Evropski kohezijski sklad	- Ministrstvo za okolje in prostor
- Evropski sklad za regionalni razvoj	- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Evropski socialni sklad	- Ministrstvo za gospodarstvo
- Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad	- Ministrstvo za kulturo
- EQUAL	- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
- LEADER	- Ministrstvo za javno upravo
- URBAN	- Ministrstvo za šolstvo in šport
- Občinski proračun	- Ministrstvo za promet
- Državni proračun	- Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalni razvoj

Preglednica 1: Možnost javnih finančnih virov za izvajanje Strategije.

Občinski programi in ukrepi	Javni finančni viri	Nosilec evropskega finančnega vira	možnost zasebnega financiranja
Gospodarstvo			
Program: <i>Pospeševanje razvoja podjetništva</i>			
Ukrep 1: Promocija podjetništva, spodbujanje inovativnosti in razvoj podjetniške kulture	občinski proračun, participacije.	regionalne razvojne agencije	da
Ukrep 2: Širitev podjetništva na mlade in ženske	občinski proračun, državni proračun, EU sredstva.	Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve	da
Ukrep 3: Antibirokratski programi in večja dostopnost do poslovnih lokacij	občinski proračun, državni proračun, EU sredstva.		ne
Ukrep 4: Internetizacija podjetništva	občinski proračun, državni proračun, EU sredstva.		da
Program: <i>Razvoj podporne infrastrukture</i>			
Ukrep 1: Povečanje konkurenčnosti tekstilne industrije z uvajanjem tehnološko bolj zahtevnih programov in pospeševanjem vlaganj v ne opredmetena sredstva	sredstva investitorja		da
Ukrep 2: Povezovanje predelovalnih dejavnosti na področju razvoja in trženja	Pretežno sredstva investitorja, občinski proračun (razvoj geografske blagovne znamke), državni proračun in sredstva EU.	Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za gospodarstvo	da
Ukrep 3: Prestrukturiranje malih in srednjih podjetij z novimi investicijami	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun	Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za šolstvo in šport	da
Ukrep 4: Pridobivanje subvencij za sofinanciranje programov prestrukturiranja in sklepanje strateških partnerstev s tujimi investitorji	državni proračun		da

Ukrep 5: Podporno okolje za razvoj podjetništva-razvojno raziskovalni center za podjetja in lokalni podjetniški inkubator	občinski proračun, privatni investitorji, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za gospodarstvo	da
---	---	-----------------------------	----

Turizem			
Program: <i>Razvoj turističnih programov in infrastrukture</i>			
Ukrep 1: Povezovanje turistične ponudbe in ponudnikov	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za gospodarstvo	da
Ukrep 2: Trženje in promocija turistične ponudbe	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za gospodarstvo	da
Ukrep 3: Razvoj turistične ponudbe in infrastrukture	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za gospodarstvo	da
Ukrep 4: Strategija razvoja turizma občine Vrhnika	občinski proračun		ne

Kmetijstvo			
Program: <i>Razvoj strukture kmetijske pridelave ter razvoj proizvodov, proizvodnje in storitev na kmetijah</i>			
Ukrep 1: Izobraževanje o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano	da
Ukrep 2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano	da
Ukrep 3: Razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano	da
Ukrep 4: Spodbujanje gozdarstva in preprečevanje zaraščanja hribovskih območij	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano	da
Program: <i>Razvoj okolju prijaznega kmetovanja</i>			
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje okolju	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano	da

prijaznega kmetovanja	proračun, sredstva EU	prehrano, Ministrstvo za okolje in prostor	
Program: <i>Skladen razvoj podeželja</i>			
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje skladnega razvoja podeželja	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalni razvoj	da

Okolje			
Program: <i>Varstvo okolja</i>			
Ukrep 1: Izobraževanje in boljša informiranost na področju varstva okolja	občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za okolje in prostor	da
Ukrep 2: Izvajanje preventivnih ukrepov varstvo okolja	občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za okolje in prostor	da
Ukrep 3: Varstvo in vzdržni razvoj območij posebnega pomena za ohranjanje narave (Barje, Kras) in sanacija degradiranih območij	občinski proračun, proračuni sosednjih občin, sredstva EU	Ministrstvo za okolje in prostor	da

Komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura			
Program: <i>Zaščita vodnih virov</i>			
Ukrep 1: Varstvo vodnih virov	državni proračun, občinski proračun, sredstva EU	Ministrstvo za okolje in prostor	da
Ukrep 2: Sodelovanje z občino Borovnica na področju zaščite vodnih virov	občinski proračun, proračun občine Borovnica, sredstva EU		da
Ukrep 3: Aktiviranje vodnih virov kot rezerve za napajanje centralnega vodovodnega sistema in raziskave dodatnih vodnih virov	občinski proračun		da
Ukrep 4: Sodelovanje pri projektu celostnega upravljanja z vodami v celotnem porečju Ljubljanske	občinski proračun, proračuni sodelujočih občin, državni proračun, sredstva EU		da

<i>Program: Kakovostna, stalna in racionalna vodooskrba</i>			
Ukrep 1: Zagotavljanje kakovostne in stalne vodooskrbe za vsa naselja	občinski proračun, sredstva EU	Ministrstvo za okolje in prostor	da
Ukrep 2: Sanacija obstoječega centralnega vodovodnega sistema	občinski proračun, sredstva EU	Ministrstvo za okolje in prostor	da
Ukrep 3: Vključevanje lokalnih vodovodov na centralni vodovodni sistem ali zagotovitev individualne oskrbe prek kvalificiranega oskrbnega sistema oz. upravljavca vodovodnega sistema kot javne službe v smislu racionalizacije vodooskrbnih sistemov	občinski proračun, sredstva EU	Ministrstvo za okolje in prostor	da
Ukrep 4: Povezava s sosednjimi vodooskrbnimi območji	občinski proračun, proračuni sodelujočih občin, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za okolje in prostor	da
<i>Program: Ureditev odvajanja in čiščenja odpadne vode</i>			
Ukrep 1: Izvajanje Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika	občinski proračun, državni proračun, takse		da
Ukrep 2: Zagotovitev natančnih podatkov za kataster gospodarske javne infrastrukture v smislu zagotavljanja ustreznih podatkov za upravljavca in vzdrževalca omrežja ter podatkov o prostoru na celotnem območju občine	občinski proračun		ne
<i>Program: Zagotovitev podatkov o vodooskrbi in odpadnih vodah za potrebe katastra gospodarske javne infrastrukture</i>			
Ukrep 1: Zagotovitev natančnih podatkov za kataster gospodarske javne infrastrukture v smislu zagotavljanja ustreznih podatkov za upravljavca in vzdrževalca omrežja ter podatkov o prostoru na celotnem območju občine	občinski proračun		da

<i>Program: Ustrezen in celovit sistem ravnanja z odpadki</i>			
Ukrep 1: Zmanjševanje količin odpadkov na izvoru, povečanje motiviranosti in osveščenosti vseh povzročiteljev odpadkov	občinski proračun, državni proračun, takse		da
<i>Program: Urejanje problematike odpadkov na regijskem nivoju</i>			
Ukrep 1: Ureditev regijskega odlagališča in centra za predelavo odpadkov	občinski proračun, proračuni sodelujočih občin, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za gospodarstvo	da
<i>Program: Zagotavljanje ustrezne elektroenergetske oskrbe</i>			
Ukrep 1: Izboljšanje pokritosti in zanesljivosti oskrbe z električno energijo	Elektro Ljubljana, državni proračun		ne
Ukrep 2: Pokablitev srednje- in nizkonapetostnih vodov	Elektro Ljubljana, občinski proračun		ne
<i>Program: Uporaba daljinskih oskrbnih sistemov in okoljsko sprejemljivejših energentov</i>			
Ukrep 1: Razširitev plinovodnega omrežja	občinski proračun		da
Ukrep 2: Prehod na okoljsko sprejemljivejše energente	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU		da
<i>Program: Učinkovita raba energije</i>			
Ukrep 1: Energetsko učinkovita občina – energetski koncept občine in regije	občinski proračun, proračuni sodelujočih občin, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za gospodarstvo	da
<i>Program: Zagotavljanje telekomunikacijskih storitev</i>			
Ukrep 1: Zagotovitev sistema telekomunikacijskih povezav za vzpostavitev konkurenčnih TK storitev	sredstva investitorja, občinski proračun		da
Ukrep 2: Določitev okoljsko in prostorsko primernih lokacij za morebitne nove bazne postaje mobilne telefonije in telekomunikacijskih povezav	sredstva investitorja, občinski proračun		da

Promet			
Program: <i>Razvoj prometne infrastrukture</i>			
Ukrep 1: Izboljšava navezovanja na avtocesto	občinski proračun, državni proračun		ne
Ukrep 2: Gradnja severne obvoznice	občinski proračun, državni proračun		ne
Ukrep 3: Izboljšava regionalnih in lokalnih cest ter javnih poti	občinski proračun, državni proračun		ne
Ukrep 4: Izboljšanje javnega potniškega prometa	občinski proračun, proračuni sodelujočih občin, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za promet	da
Ukrep 5: Povečanje kapacitet javnih parkirnih površin	občinski proračun		da
Ukrep 6: Ureditev omrežja peš poti in kolesarskih poti	občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za promet, Ministrstvo za gospodarstvo, regionalna razvojna agencija	da

Družbena infrastruktura			
Program: <i>Razvoj izobraževanja</i>			
Ukrep 1: Izobraževanje in vzgoja predšolskih otrok	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za šolstvo in šport	da
Ukrep 2: Izobraževanje in vzgoja šolajoče se mladine	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za šolstvo in šport	da
Ukrep 3: Razvoj vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za šolstvo in šport	da
Program: <i>Izboljšanje zdravja občanov in socialne pomoči</i>			
Ukrep 1: Razvoj varovanja zdravja	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za zdravje	da
Ukrep 2: Razvoj programov in infrastrukture zdravstvenega in socialnega varstva	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve	da

<i>Program: Razvoj kulture in umetnosti</i>			
Ukrep 1: Razvoj infrastrukture za delovanje na področju kulture in umetnosti	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, sredstva EU	Ministrstvo za kulturo	da
Ukrep 2: Promocija kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, sredstva EU	Ministrstvo za kulturo	da
<i>Program: Razvoj športa in rekreacije</i>			
Ukrep 1: Razvoj športa in rekreacije	sredstva investitorja, občinski proračun, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za šolstvo in šport	da

Vrhnika – medobčinsko središče			
<i>Program: Vrhnika – medobčinsko središče</i>			
Ukrep 1: Razvoj medobčinskega središča	občinski proračun, proračuni sodelujočih občin, državni proračun, sredstva EU	Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za promet, Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za kulturo	da

Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju			
<i>Program: Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju</i>			
Ukrep 1: Ohranjanje identitete in aktivno delovanje v regionalnem okolju	občinski proračun, proračuni sodelujočih občin, državni proračun	Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za promet	da

Finančni instrumenti EU za spodbujanje razvoja

1 Finančna perspektiva EU za obdobje 2007- 2013

Evropski proračun 2007 - 2013 bo obsegal 1,045% bruto nacionalnega dohodka celotne EU, kar znaša 862,363 milijard evrov. Za kmetijstvo bo tudi v prihodnji finančni perspektivi namenjenih največ denarja (okrog 380 milijard evrov, vključno z razvojem podeželja), sledijo sredstva za kohezijo (blizu 300 milijard evrov) ter sredstva za spodbujanje gospodarske rasti in zaposlovanja (približno 72 milijard evrov). Preostala sredstva so namenjena za administrativno porabo (50 milijard) in zunanjo politiko (tudi 50 milijard) ter pravosodje in notranje zadeve (10 milijard evrov).

Slika 1: Delitev sredstev finančne perspektive za obdobje 2007- 2013

Vir: Sprejeta nova finančna perspektiva za obdobje 2007-2013, (25.04.2006)

Izid pogajanj o finančni perspektivi je za Slovenijo pozitiven: država bo v prihodnjem sedemletnem obdobju v evropsko blagajno vplačala okoli 2,5 milijarde evrov, iz nje pa bo dobila 4,5 milijarde evrov, kar pomeni, da bo neto prejemnica sredstev v višini dveh milijard evrov. Iz evropske blagajne bo Slovenija največ sredstev - okoli 120 milijard tolarjev letno - dobila za kohezijo, medtem ko bo za kmetijstvo in razvoj podeželja lahko računala na 70 milijard tolarjev letno. Slovenija bo v celotnem obdobju prihodnje finančne perspektive ostala ena regija, ne glede na to, kdaj se bodo končala pogajanja o delitvi države na dve kohezijski regiji. (<http://evropa.gov.si/aktualno/teme/2005-12-22/>).

Preglednica 2: Cilji in finančni instrumenti kohezijske politike EU

2000-2006		2007-2013	
Cilji	Finančni instrumenti	Cilji	Finančni instrumenti
Cilj Kohezijskega sklada	Kohezijski sklad	Konvergenca in konkurenčnost	Kohezijski sklad, ESRR, ESS, Sklad za razvoj podeželja + ribiški sklad
Cilj 1	ESRR, ESS, EKUJS, FIUR		
Cilj 2	ESRR, ESS	Regionalna	ESRR, ESS

Cilj 3	ESS	konkurenčnost in zaposlovanje	
INTERREG	ESRR	Evropsko teritorialno sodelovanje	ESRR
URBAN	ESRR		
EQUAL	ESS		
LEADER +	EKUJS		
Razvoj podeželja in ribištva (izven Cilja 1)	EKUJS, FIUR		
9 CILJEV	6 INSTRUMENTOV	3 CILJI	3 INSTRUMENTI

Vir: Tretje kohezijsko poročilo (2004)

Okrajšave:

ESRR: Evropski sklad za regionalni razvoj

ESS: Evropski socialni sklad

EKUJS: Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad

FIUR: Finančni instrument za usmerjanje ribištva

2 Kohezijski in strukturni skladi

2.1 Kohezijski sklad

Sredstva iz kohezijskega sklada so namenjena sofinanciranju večjih investicijskih projektov v višini nad 10 mio € s področja okolja in vseevropskih omrežij prometne infrastrukture kjerkoli v državi (upoštevajoč kriterije upravičenosti), saj je teritorialna osnova država članica EU in ne regija, kot to velja pri strukturnih skladih.

Za področje okolja so bili že analizirani ključni problemi na področju varstva okolja v povezavi s strateškimi cilji, ki jih določa Nacionalni program varstva okolja. Na področju prometa so bili izbrani projekti za dokončanje manjkajočih povezav in izboljšanje pretočnosti prometa na vse-evropskem prometnem omrežju Republike Slovenije, kot je opredeljeno v Pristopni pogodbi Republike Slovenije k Evropski Uniji.

Najvišja stopnja sofinanciranja iz Kohezijskega sklada znaša 80 do 85% vseh upravičenih izdatkov za določen projekt.

2.2 Strukturni skladi

Strukturni skladi so osrednji finančni instrument regionalne politike EU. Podpirajo razvoj tistih evropskih regij, ki zaradi različnih vzrokov zaostajajo v razvoju. Njihov cilj je zmanjšati gospodarske in socialne razlike med regijami in ustvariti okolje za enakomeren in uravnotežen razvoj vseh držav in regij Evropske unije. Sredstva, ki jih EU nameni ESRR in drugim strukturnim skladom, se porabijo za finančno podporo projektov v javnem in zasebnem sektorju, za katere se oceni, da bodo v danih okoliščinah lahko največ prispevali k ciljem regionalne politike.

Vsebine, ki jim je Slovenija v obdobju 2004-2006 namenila sredstva strukturnih skladov, so opredeljene v Enotnem programskem dokumentu RS za programsko obdobje 2004-2006 (EPD).

2.2.1. Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) - prispeva k zmanjševanju razlik v gospodarski in socialni razvitosti evropskih regij, tako da podpira vlaganja v proizvodnjo in infrastrukturo, zdravstvo in izobraževanje. Z vstopom v EU si je tudi Slovenija zagotovila pravico do črpanja sredstev iz ESRR, kar predstavlja nov instrument za vzpodbujanje gospodarske rasti in zaposlenosti, za podjetja in druge možne prejemnike sredstev pa dodaten vir sofinanciranja projektov.

Sredstva ESRR se v obdobju 2004-2006 dodeljujejo projektom, za katere se oceni, da bodo največ prispevali k ciljem, določenim v EPD. Osnovna cilja EPD, skupna vsem skladom, sta gospodarski razvoj Slovenije in povečanje zaposlenosti.

Z vidika končnih prejemnikov ta sredstva torej pomenijo dopolnilni vir financiranja projektov. Omogočajo jim, da izvedejo projekte, za katere bi težko zbrali dovolj lastnih sredstev za zaprtje finančne konstrukcije.

2.2.2. Evropski socialni sklad (ESS) je najpomembnejši finančni instrument za podporo izvajanja Evropske strategije zaposlovanja. Namenjen je vlaganju v ljudi. Njegovo poslanstvo je zmanjševanje nezaposlenosti, spodbujanje zaposljivosti in razvijanje podjetniškega duha, vlaganje v znanje, skrb za enake možnosti in socialno vključenost vseh v trg delovne sile. Spodbuja predvsem aktivno politiko trga dela, enake možnosti za vse, ki vstopajo na trg dela, vseživljenjsko učenje, prilagodljivost posameznikov in podjetij in razvoj podjetništva, izboljšanje enakih možnosti žensk in moških.

Evropski socialni sklad v Sloveniji povečuje vlaganje v znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje. Tako bomo v Sloveniji povečali število kakovostnih delovnih mest, zmanjšali obseg brezposelnosti, spodbujali socialno vključevanje skupin oseb s posebnimi potrebami, spodbujali vseživljenjsko učenje z višjo kakovostjo in lažjo dostopnostjo izobraževanja in usposabljanja za življenje in delo ter izboljševali usposobljenost in prilagodljivost zaposlenih in podjetij.

2.2.3. Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS) predstavlja enega izmed največjih strukturnih skladov Evropske unije (po količini finančnih sredstev). Splošni cilji sklada so podpiranje povezanosti kmetijstva in podeželja, izboljševanje konkurenčnosti kmetijstva, gospodarsko prestrukturiranje in ohranjanje poseljenosti podeželskih območij, ustvarjanje pogojev za doseganje enakovredne ravni dohodka kmetijskega prebivalstva, varovanje okolja in ohranjanje naravne, ter kulturne dediščine podeželja. Cilji, ki se želijo doseči z ukrepi so:¹

- povečati učinkovitost in konkurenčnost sektorja,
- uspešno prilagoditi se zahtevam skupnega trga EU,
- spodbuditi dodatne vire dohodkov na podeželju,
- spodbujati varnost in kakovost živilskih proizvodov,
- ohranjati in trajnostno razvijati gozdove.

¹ Vir: http://www.gov.si/euskladi/skladi/strukt_ekujs.html (25.04.2006)

EKUS je sestavljen iz dveh oddelkov:

- **Jamstveni oddelek** sklada podpira okolju prijaznejše načine kmetovanja (ekološko kmetijstvo) in spodbuja k trajnostnemu gospodarjenju s podeželskimi območji ter naravnimi viri.
- **Usmerjevalni oddelek** sklada pa zagotavlja sredstva za izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega in živilskega sektorja.

3 Pobude skupnosti

Pobude Skupnosti (Community Initiatives), bi naj odgovarjale širšim izzivom, ki so pomembni z vidika Evropske skupnosti, vendar jih regije in države v svojih razvojnih načrtih pogosto zanemarjajo. Pobuda za dodelitev pomoči v okviru dogovorjenih Pobud Skupnosti prihaja s strani Evropske skupnosti, prejemnice sredstev pa so regije oziroma države članice, ki jih Pobuda zadeva.

3.1. INTERREG IIIA - Pobuda skupnosti INTERREG IIIA je usmerjena v čezmejno sodelovanje med regijami, ki imajo skupno državno mejo. Namen programov je spodbujati trajno rast območja s povezovanjem čezmejne regije in odpravljanjem obstoječih socialno-kulturnih ovir in posledic obrobne položaja obmejnih regij.

3.2. EQUAL - Pobuda skupnosti EQUAL je del strategije EU za vzpostavljanje številnejših in boljših delovnih mest ter za zagotavljanje, da nikomur ni zavržen dostop do njih in je posebni instrument Evropskega socialnega sklada. Preko transnacionalnega sodelovanja išče nove načine za spopadanje z diskriminacijo in neenakostjo na trgu dela. Temelji na sodelovanju med različnimi partnerji z istimi cilji, a različnimi interesi, poseben poudarek pa mora biti dan na vključevanje najbolj ranljivih skupin na trg dela.

3.3. LEADER+ - Pobuda skupnosti LEADER+ je namenjena trajnostnemu razvoju podeželja in podpira projekte, usmerjene k dolgoročnemu izkoriščanju potencialov v manj razvitih regijah. Spodbuja implementacijo integriranih, visoko kakovostnih in originalnih strategij za trajnostni razvoj in je usmerjen k partnerstvu in povezavam za prenos in izmenjavo izkušenj.

3.4. URBAN II - Pobuda skupnosti URBAN je spodbuja trajnostni razvoj mest in urbanih naselij. Ukrepi so osredotočeni predvsem na razvoj in implementacijo inovacijskih modelom in strategij za ekonomsko in socialno regeneracijo in obnovo propadajočih urbanih okolij. Poleg tega spodbuja tudi seznanjanje in deljenje izkušenj na področju trajnostnega razvoja v urbanih središčih.

7.10 Kazalniki za spremljanje izvajanja Strategije

Na ravni ukrepov je naštet nabor kazalcev ki služijo kot orodje ocenjevanja kvalitete izvajanja posameznih programov in ukrepov. Kazalci se odražajo na tri načine in sicer kot kazalci produkcije, kazalci uspeha ter kazalci vplivov. Iz tega sledi, da lahko nekatere kazalce merimo posredno, druge pa neposredno.

Občinski programi in ukrepi	Kazalec
Gospodarstvo	
Program: <i>Pospeševanje razvoja podjetništva</i>	
Ukrep 1: Promocija podjetništva, spodbujanje inovativnosti in razvoj podjetniške kulture	<ul style="list-style-type: none"> – število podjetnikov, – število inovacij, – število podeljenih nagrad za inovativnost, – število organiziranih mednarodnih srečanj in izmenjav, – število udeležencev na izobraževanjih in promocijah – število izdanih in razdeljenih števil lokalnega podjetniškega časopisa – število »podjetnikov«, ki se po pomoč zatečejo na Podjetniški center, število novih podjetnikov.
Ukrep 2: Širitev podjetništva na mlade in ženske	<ul style="list-style-type: none"> – število mladih podjetnikov, – število podjetnic, – število podeljenih nagrad za najboljšo podjetniško idejo, – število iskalcev pomoči v oblikah svetovanja, – število modelov socialnega podjetništva,
Ukrep 3: Antibirokratski programi in večja dostopnost do poslovnih lokacij	<ul style="list-style-type: none"> – poenostavitev birokratskih postopkov, – transparentnost delovanja občine, – število uporabnikov e – poslovanja.
Ukrep 4: Internetizacija podjetništva	<ul style="list-style-type: none"> – število podjetij na internetu, – število uporabnikov interneta, – število obiskov na internetnih straneh, – število »on-line« storitev.
Program: <i>Razvoj podporne infrastrukture</i>	
Ukrep 1: Povečanje konkurenčnosti tekstilne industrije z uvajanjem tehnološko bolj zahtevnih programov in pospeševanjem vlaganj v ne opredmetena sredstva	<ul style="list-style-type: none"> – število blagovnih znamk, – število novih produktov, – višina denarja vložena v trženje, – število udeležencev izobraževanja na področju tekstilne tehnologije, oblikovanja, trženja – število zainteresiranih obrtnikov in podjetnikov pri lansiranju in razvoju novih produktov.
Ukrep 2: Povezovanje predelovalnih dejavnosti na področju razvoja in trženja	<ul style="list-style-type: none"> – število novih izdelkov, – število novih tehnologij, – število izdelovalcev novih izdelkov, – število uporabnikov novih tehnologij, – število skupnih blagovnih znamk,

	<ul style="list-style-type: none"> - število udeležencev na izobraževanjih, - število poslovnih združenj in število njihovih članov.
Ukrep 3: Prestrukturiranje malih in srednjih podjetij z novimi investicijami	<ul style="list-style-type: none"> - število zainteresiranih malih in srednje velikih podjetij za prestrukturiranje - število prestrukturiranih malih in srednjih podjetij, - število novih investicij.
Ukrep 4: Pridobivanje subvencij za sofinanciranje programov prestrukturiranja in sklepanje strateških partnerstev s tujimi investitorji	<ul style="list-style-type: none"> - število subvencij za sofinanciranje programov, prestrukturiranja, - število domačih strateških partnerjev, - število tujih strateških partnerjev - število zaposlenih v podjetjih vključenih v projekte.
Ukrep 5: Podporno okolje za razvoj podjetništva-razvojno raziskovalni center za podjetja in lokalni podjetniški inkubator	<ul style="list-style-type: none"> - število vključenih storitvenih dejavnosti, - število zainteresiranih podjetnikov za ustanovitev razvojno raziskovalnega centra za podjetja in lokalni podjetniški inkubator - število zainteresiranih strateških partnerjev oz. investitorjev.

Turizem	
<i>Program: Razvoj turističnih programov in infrastrukture</i>	
Ukrep 1: Povezovanje turistične ponudbe in ponudnikov	<ul style="list-style-type: none"> - število povezanih ponudnikov turističnih storitev, - število povezanih produktov.
Ukrep 2: Trženje in promocija turistične ponudbe	<ul style="list-style-type: none"> - izvedene promocijske aktivnosti, - vključenost Vrhnike v ponudbo regije in Slovenije (v zloženkah, na TIC, zemljevidih,...), - število vključenih ponudnikov v celovito turistično ponudbo, - število novih ponudnikov turističnih storitev, - število povpraševanja in prodaje skupne turistične karte, - število razdeljenih zloženk; število turističnih obiskov, - število povpraševanja po informacijah s področja ponudbe in storitev.
Ukrep 3: Razvoj turistične ponudbe in infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> - število turističnih obiskov, - število udeležencev na izobraževanjih, - raznovrstnost turistične ponudbe, - število turističnih produktov, - število kmetij na katerih predstavlja turizem dopolnilno dejavnost, - število obiskovalcev tematskih poti, - število zainteresiranih za plovbo po Ljubljanici, - število obiskovalcev Ulovke, - število aktivnosti za bolj urejene kraje.
Ukrep 4: Strategija razvoja turizma občine Vrhnika	<ul style="list-style-type: none"> - izdelana strategija razvoja turizma.

Kmetijstvo	
Program: <i>Razvoj strukture kmetijske pridelave ter razvoj proizvodov, proizvodnje in storitev na kmetijah</i>	
Ukrep 1: Izobraževanje o pomenu in razvojnih možnostih kmetijske dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> – število udeležencev na seminarjih, predavanjih in izobraževanjih, – število preizkušenih novih načinov pridelovanja in novih sort, – povpraševanje po »strokovnjakovi« pomoči in število njegovih obiskov, – stopnja izobrazbene ravni gospodarjev.
Ukrep 2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva	<ul style="list-style-type: none"> – število kmetov in lokalnih prebivalcev prisotnih na informiranju, – število prosilcev za subvencioniranje iz evropskih skladov, – število kmetij vključenih v kmetijsko zadrugo, – število kmetij, pridelkov in izdelkov vključenih v skupno blagovno znamko, – število prodanih artiklov pod skupno blagovno znamko, – število kmetij zainteresiran za prodajo na lokalnem trgu in ocena povpraševanja po tej potrebi, – število društev in njihove aktivnosti, – povpraševanje in obiskanost informacijskega centra, – število kmetij, ki se ukvarjajo s sadjarstvo, gojenjem borovnic, vrtnarstvom.
Ukrep 3: Razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah	<ul style="list-style-type: none"> – število kmetij z dopolnilno dejavnostjo turizma, – število obiskovalcev, – povpraševanje, – število zainteresiranih kmetij za rejo konj, – število kmetij s konji, – število konj v občini, – število zainteresiranih kmetov za skupno trženje storitev s kmetijsko mehanizacijo.
Ukrep 4: Spodbujanje gozdarstva in preprečevanje zaraščanja hribovskih območij	<ul style="list-style-type: none"> – število črede drobnice, – število kmetij s čredo drobnice, – obseg aktivnih pašnih površin, število kmetij, ki se ukvarja s predelavo lesa, – obseg zmanjšanja površin v zaraščanju.
Program: <i>Razvoj okolju prijaznega kmetovanja</i>	
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje okolju prijaznega kmetovanja	<ul style="list-style-type: none"> – število kmetij z ekološko pridelavo, – število kmetij s pridobljenim statusom pridelave zdrave hrane, – število prebivalcev na izobraževanjih, – uspešnost skupne blagovne znamke na trgu, – višina dobička iz prodaje ekološko pridelanih izdelkov,

	<ul style="list-style-type: none"> - obseg površin na katerih se ekološko prideluje, - število specializiranih kmetij, - število kmetij s predelavo in prodajo suhomesnih izdelkov, - število kmetij z drobnico in pašniki, - število kmetij, ki uvajajo nove poljščine - število novih poljščin.
Program: <i>Skladen razvoj podeželja</i>	
Ukrep 1: Spodbujanje in pospeševanje skladnega razvoja podeželja	<ul style="list-style-type: none"> - izvedba programa razvoja podeželja, - število dostopnih servisnih in družbenih dejavnosti, - možnosti dostopa do hitrega interneta, - število površin, namenjenih za prostorsko širjenje in posodobitev tržnih kmetij, - število mladih gospodarjev, - število zaposlenih na kmetijah, - delež prebivalstva živečega na podeželju / prebivalstvo v urbanem okolju (mestu Vrhnika), - število novih proizvodnih in ostalih zmogljivosti na podeželju.

Okolje	
Program: <i>Varstvo okolja</i>	
Ukrep 1: Izobraževanje in boljša informiranost na področju varstva okolja	<ul style="list-style-type: none"> - število udeležencev na izobraževanjih, - število obiskov na internetni strani, - število vključenih občanov v okoljevarstvene projekte, - število lokalnih onesnaževalcev - poročilo o stanju okolja v občini.
Ukrep 2: Izvajanje preventivnih ukrepov varstvo okolja	<ul style="list-style-type: none"> - sprejeti prostorsko izvedbeni akti z upoštevanjem okoljevarstvenih vidikov, - število pripravljenih projektov s področja varstva okolja, - število neustreznih posegov v okolje, - stanje onesnaženosti posameznih sestavin okolja, - število okoljskih nesreč, - zadovoljstvo občanov s stanjem okolja v občini.
Ukrep 3: Varstvo in vzdržni razvoj območij posebnega pomena za ohranjanje narave (Barje, Kras) in sanacija degradiranih območij	<ul style="list-style-type: none"> - število posegov v vrtače, - število saniranih vrtač, - število saniranih divjih odlagališč odpadkov, - število nelegalnih posegov na območja ohranjanja narave, - stanje okoljskih sestavin na območjih ohranjanja narave;

Komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura	
<i>Program: Zaščita vodnih virov</i>	
Ukrep 1: Varstvo vodnih virov	<ul style="list-style-type: none"> – formalna zaščita vodovarstvenih površin glede na območja virov pitne vode, – ustreznost namenske rabe, – število sanacijskih programov, – stopnja onesnaženja, – število onesnaževalcev, – stanje onesnaženosti okolja, – upoštevanje varstva vodnih virov v prostorskih aktih in pri dejavnostih v prostoru
Ukrep 2: Sodelovanje z občino Borovnica na področju zaščite vodnih virov	<ul style="list-style-type: none"> – število skupnih projektov in pobud
Ukrep 3: Aktiviranje vodnih virov kot rezerve za napajanje centralnega vodovodnega sistema in raziskave dodatnih vodnih virov	<ul style="list-style-type: none"> – število neodvisnih vodnih virov, – izdatnost vodnih virov, – število izdelanih študij, – poročilo o stanju okolja.
Ukrep 4: Sodelovanje pri projektu celostnega upravljanja z vodami v celotnem porečju Ljubljani	<ul style="list-style-type: none"> – formalna zaščita vodovarstvenih površin glede na območja virov pitne vode, – ustreznost namenske rabe, – število sanacijskih programov, – stopnja onesnaženja, – število onesnaževalcev, – stanje onesnaženosti okolja, – upoštevanje varstva vodnih virov v prostorskih aktih in pri dejavnostih v prostoru, – poročilo o stanju okolja.
<i>Program: Kakovostna, stalna in racionalna vodooskrba</i>	
Ukrep 1: Zagotavljanje kakovostne in stalne vodooskrbe za vsa naselja	<ul style="list-style-type: none"> – zanesljivost oskrbe, – število priključenih na javni vodovod, – kvaliteta vode, – dolžina novega omrežja, – upravljavski standardi, – usposobljenost upravljavca, – stopnja zmanjšanja porabe
Ukrep 2: Sanacija obstoječega centralnega vodovodnega sistema	<ul style="list-style-type: none"> – stopnja izgub v omrežju, – dolžina saniranega omrežja, – količina zmanjševanja izgub v vodovodnem omrežju.
Ukrep 3: Vključevanje lokalnih vodovodov na centralni vodovodni sistem ali zagotovitev individualne oskrbe prek kvalificiranega oskrbnega sistema oz. upravljavca vodovodnega sistema kot javne službe v smislu racionalizacije	<ul style="list-style-type: none"> – število vključenih vodovodnih sistemov, – obseg upravljanja javnega podjetja

vodooskrbnih sistemov	
Ukrep 4: Povezava s sosednjimi vodooskrbnimi območji	<ul style="list-style-type: none"> – število izvedenih aktivnosti za povezovanje, – število priključitev na sosednja omrežja
<i>Program: Ureditev odvajanja in čiščenja odpadne vode</i>	
Ukrep 1: Izvajanje Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda v občini Vrhnika	<ul style="list-style-type: none"> – število izdelanih projektnih rešitev, – število zgrajenih ČN in kanalov, – število inšpekcijskih pregledov, – število sanacij neustreznih individualnih sistemov, – količina namenskih sredstev
<i>Program: Zagotavljanje podatkov vodooskrbe in odpadnih voda za potrebe katastra gospodarske javne infrastrukture</i>	
Ukrep 1: Zagotovitev natančnih podatkov za kataster gospodarske javne infrastrukture v smislu zagotavljanja ustreznih podatkov za upravljavca in vzdrževalca omrežja ter podatkov o prostoru na celotnem območju občine	<ul style="list-style-type: none"> – pokritost območja občine s katastrom GJI, – obseg podatkov v bazi podatkov
<i>Program: Ustrezna in celovit sistem ravnanja z odpadki</i>	
Ukrep 1: Zmanjševanje količin odpadkov na izvoru, povečanje motiviranosti in osveščenosti vseh povzročiteljev odpadkov	<ul style="list-style-type: none"> – količina odloženih odpadkov, – stopnja ločevanja frakcij, – stopnja odloženih odpadkov, – število akcijskih načrtov in dogodkov, – obseg namenskih sredstev, – število naselij z ekološkimi otoki.
<i>Program: Urejanje problematike odpadkov na regijskem nivoju</i>	
Ukrep 1: Ureditev regijskega odlagališča in centra za predelavo odpadkov	<ul style="list-style-type: none"> – število sprejetih odločitev, – število izdelanih študij
<i>Program: Zagotavljanje ustrezne elektroenergetske oskrbe</i>	
Ukrep 1: Izboljšanje pokritosti in zanesljivosti oskrbe z električno energijo	<ul style="list-style-type: none"> – zanesljivost oskrbe, – število priključenih na elektroenergetsko omrežje, – upravljavski standardi, – usposobljenost upravljavca
Ukrep 2: Pokablitev srednje- in nizkonapetostnih vodov	<ul style="list-style-type: none"> – dolžina pokablenega omrežja
<i>Program: Uporaba daljinskih oskrbnih sistemov in okoljsko sprejemljivejših energentov</i>	
Ukrep 1: Razširitev plinovodnega omrežja	<ul style="list-style-type: none"> – število priključenih objektov, – dolžina zgrajenega omrežja, – stopnja onesnaženosti zraka
Ukrep 2: Prehod na okoljsko sprejemljivejše energente	<ul style="list-style-type: none"> – število objektov z okoljsko sprejemljivejšimi energenti, – stopnja onesnaženosti zraka, – število zahtev po obveznem prehodu / uporabi okoljsko sprejemljivejših energentov
<i>Program: Učinkovita raba energije</i>	
Ukrep 1: Energetsko učinkovita občina –	<ul style="list-style-type: none"> – zmanjšanje porabe energije,

energetski koncept občine in regije	– izvedba projektov
<i>Program: Zagotavljanje telekomunikacijskih storitev</i>	
Ukrep 1: Zagotovitev sistema telekomunikacijskih povezav za vzpostavitev konkurenčnih TK storitev	– število priključenih objektov na TK omrežja
Ukrep 2: Določitev okoljsko in prostorsko primernih lokacij za morebitne nove bazne postaje mobilne telefonije in telekomunikacijskih povezav	– število pogojev v prostorskih aktih

Promet	
<i>Program: Razvoj prometne infrastrukture</i>	
Ukrep 1: Izboljšava navezovanja na avtocesto	– sprejeti prostorski akti, – izdelana projektna dokumentacija, – izvedeni projekti, – število avtomobilov/dan, ki se priključijo na AC na novih priključkih.
Ukrep 2: Gradnja severne obvoznice	– sprejeti prostorski akti, – izdelana projektna dokumentacija, – izveden projekt, – število vozil/dan v mestnem središču.
Ukrep 3: Izboljšava regionalnih in lokalnih cest ter javnih poti	– sprejeti prostorski akti, – izdelana projektna dokumentacija, – izvedeni projekti, število nesreč, – število vozil/dan, – število pešcev, – število kolesarjev.
Ukrep 4: Izboljšanje javnega potniškega prometa	– sprejeti prostorski akti; – izdelana projektna dokumentacija; – izvedba projekta; – število potnikov prepeljanih z javnim prevozom; – število vozil/dan; – zadovoljstvo uporabnikov javnega prometa;
Ukrep 5: Povečanje kapacitet javnih parkirnih površin	– sprejeti prostorski akti; – izdelana projektna dokumentacija; – število izvedenih projektov; – število parkirnih mest; – število parkiranih vozil/dan - zasedenost.
Ukrep 6: Ureditev omrežja peš poti in kolesarskih poti	– sprejeti prostorski akti; – izdelana projektna dokumentacija; – število izvedenih projektov; – število kilometrov urejenih pešpoti; – število kilometrov urejenih kolesarskih poti;

	<ul style="list-style-type: none"> – število pešcev in kolesarjev, – število nesreč.
--	--

Družbena infrastruktura	
<i>Program: Razvoj izobraževanja</i>	
Ukrep 1: Izobraževanje in vzgoja predšolskih otrok	<ul style="list-style-type: none"> – število vključenih otrok, – uspešnost otrok v nadaljnjem izobraževanju.
Ukrep 2: Izobraževanje in vzgoja šolajoče se mladine	<ul style="list-style-type: none"> – število otrok, ki se šola znotraj občine, – delež občanov zaposlenih v občini, – znanstveni, kulturni, športni dosežki otrok in šol na medobčinski in državni ravni.
Ukrep 3: Razvoj vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja	<ul style="list-style-type: none"> – zmanjšanje stopnje nezaposlenih, – število prezaposlitev in zaposlitev po končanih programih usposabljanja oz. prekvalifikacijah, – število vključenih v izobraževanja in programe.
<i>Program: Izboljšanje zdravja občanov in socialne pomoči</i>	
Ukrep 1: Razvoj varovanja zdravja	<ul style="list-style-type: none"> – število občanov na promocijah in izobraževanjih, – število občanov s specifičnimi obolenji (npr. srčni in sladkorni bolniki), – število predavanj/delavnic o zdravem življenju in zdravem okolju.
Ukrep 2: Razvoj programov in infrastrukture zdravstvenega in socialnega varstva	<ul style="list-style-type: none"> – število oskrbovanih prebivalcev na domu, – število specializiranih ambulant, – število zdravnikov in zdravnikov koncesionarjev, – število občanov na izobraževanjih, – število starejših občanov v dnevnem in občasnem varstvu, – število starejših občanov na prostočasnih delavnicah, – število varovanih stanovanj za starejše občane.
<i>Program: Razvoj kulture in umetnosti</i>	
Ukrep 1: Razvoj infrastrukture za delovanje na področju kulture in umetnosti	<ul style="list-style-type: none"> – število vključenih v kulturna društva, – število izvedenih projektov, – število obiskovalcev Cankarjeve spominske hiše in Galerije Kašča, – število abonmajev ter obiskovalcev Cankarjevega doma Vrhnika, – število obiskovalcev v kinematografih, – število obiskovalcev knjižnice, – število izposojenega gradiva, – število obiskovalcev knjižničnih prireditev.
Ukrep 2: Promocija kulture in umetnosti ter ohranjanje kulturne dediščine	<ul style="list-style-type: none"> – število podprtih programov, ki temeljijo na razvijanju kulturno zgodovinskih vrednot, – število obiskovalcev Barja, – število obiskovalcev Cankarjeve spominske hiše in poti,

	<ul style="list-style-type: none"> - število obiskovalcev Cankarjeve knjižnice, - število obiskovalcev prireditev Cankarjevega doma Vrhnika.
Program: <i>Razvoj športa in rekreacije</i>	
Ukrep 1: Razvoj športa in rekreacije	<ul style="list-style-type: none"> - število vključenih v redno vadbo in rekreativne programe, - dosežki na vseh ravneh športnega udejstvovanja (športna vzgoja, šport invalidov, vrhunski šport, rekreacija)

Vrhnika – medobčinsko središče

Program: *Vrhnika – medobčinsko središče*

Ukrep 1: Razvoj medobčinskega središča	<ul style="list-style-type: none"> - število medobčinskih institucij, - število medobčinskih projektov, - izdelani prostorski akti, - zgrajeno upravno središče, - urejena prometna infrastruktura, - urejena cona Sinja Gorica, - zadovoljstvo prebivalcev z življenjem na Vrhniki.
--	---

Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju

Program: *Razpoznavnost in povezovanje v regionalnem okolju*

Ukrep 1: Ohranjanje identitete in aktivno delovanje v regionalnem okolju	<ul style="list-style-type: none"> - stanje na projektu Krajinski park Barje; - število medobčinskih projektov, v katerih ima občina Vrhnika vlogo pobudnika / nosilca; - delež ohranjenih območij narave in kulturne krajine v ugodnem stanju; - stanje na projektu regijskega odlagališča odpadkov; - povečan obisk turistov;
--	--